

Bruxelles, 22. siječnja 2026.
(OR. en)

5600/26

Međuinstitucijski predmet:
2026/0013 (COD)

TELECOM 28
CYBER 28
COMPET 76
MI 57
FIN 101
CODEC 89
IA 14

PRIJEDLOG

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	21. siječnja 2026.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2026) 16 final
Predmet:	Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o digitalnim mrežama, izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120, Direktive 2002/58/EZ i Odluke br. 676/2002/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2018/1971, Direktive (EU) 2018/1972 i Odluke br. 243/2012/EU (Akt o digitalnim mrežama)

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2026) 16 final.

Priloženo: COM(2026) 16 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 21.1.2026.
COM(2026) 16 final

2026/0013 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

**o digitalnim mrežama, izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120, Direktive 2002/58/EZ i Odluke
br. 676/2002/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2018/1971, Direktive (EU)
2018/1972 i Odluke br. 243/2012/EU (Akt o digitalnim mrežama)**

{SEC(2026) 14 final} - {SWD(2026) 13 final} - {SWD(2026) 14 final}

(Tekst značajan za EGP)

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

Kako je navedeno u europskom programu politike za digitalno desetljeće¹, povezivost je ključna za digitalnu transformaciju, čiji je cilj uvesti univerzalni gigabitni širokopojasni pristup i 5G mrežu u naseljena područja do 2030. Pouzdane, brze i sigurne mreže omogućuju razvoj digitalnih vještina, poslovne inovacije (umjetna inteligencija (UI), računalstvo u oblaku) i ključne usluge e-uprave/e-zdravstva. Ujedno doprinose smanjivanju digitalnog jaza jer omogućuju uključivo sudjelovanje i konkurentnost u cijelom EU-u. Povezivost se ne odnosi samo na pristup, već i na razmjenu podataka u stvarnom vremenu, koja je ključna za ostvarivanje širih digitalnih ciljeva EU-a te podupiranje istinski povezanog i prosperitetnog društva.

Nužan je moderan i pojednostavnjen pravni okvir koji bi potaknuo prelazak s povijesnih mreža na svjetlovodnu infrastrukturu, visokokvalitetne 5G i 6G mreže i infrastrukturu koja se temelji na oblaku te povećanje razmjera zahvaljujući pružanju usluga i prekograničnom poslovanju. To je istaknuto i u rezultatima istraživačkog savjetovanja o budućnosti sektora elektroničkih komunikacija i njegove infrastrukture (2023.)², a zatim i u Bijeloj knjizi Komisije „Kako odgovoriti na potrebe europske digitalne infrastrukture?” (2024.)³, kao i u odgovoru na poziv na očitovanje za Akt o digitalnim mrežama (2025.)⁴.

U strateškim analizama koje su zatim uslijedile, uključujući Lettino izvješće⁵, Draghijevo izvješće⁶ i Niinistöovo izvješće⁷, kao i Komunikaciju Komisije „Kompas konkurentnosti za EU”⁸ također se naglašava da je najsuvremenija digitalna mrežna infrastruktura ključna za buduću konkurentnost gospodarstva, sigurnost i socijalnu skrb EU-a. Neophodno je da krajnjim korisnicima i ključnim gospodarskim sektorima bude dostupna visokokvalitetna, pouzdana i sigurna povezivost.

Osim toga, Letta i Draghi u svojim izvješćima ističu da je jedinstveno tržište elektroničkih komunikacija i dalje rascjepkano te da europski operatori i dalje imaju poteškoća u prekograničnom poslovanju i širenju poslovanja, što im ograničava sposobnost ulaganja, razvoja inovacija i natjecanja s globalnim konkurentima. Budući da je kao postojeći pravni okvir odabrana direktiva, došlo je do fragmentiranosti među državama pa ideja stvaranja istinskog jedinstvenog tržišta nije uspjela. Operatori nailaze na različite uvjete za opće ovlaštenje u državama članicama i brojne nacionalne zahtjeve koji destimuliraju

¹ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. (SL L 323, 19.12.2022., str. 4.).

² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/consultations/future-electronic-communications-sector-and-its-infrastructure>.

³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/library/white-paper-how-master-europes-digital-infrastructure-needs>

⁴ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14709-Digital-Networks-Act_hr.

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.

⁶ https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_hr.

⁷ https://commission.europa.eu/topics/defence/safer-together-path-towards-fully-prepared-union_hr

⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Kompas konkurentnosti za EU”, 29.1.2025., COM(2025) 30 final.

prekogranično poslovanje, povećavaju troškove usklađivanja i odgađaju uvođenje novih tehnologija.

Zahtjevi za performanse i sigurnost tih usluga sve su važniji, pa digitalne mreže prolaze kroz tehnološku transformaciju u kojoj kapaciteti računalstva u oblaku i računalstva na rubu mreže postaju sastavni dio infrastrukture za povezivost. Donošenje Akta o digitalnim mrežama, popraćeno preispitivanjem i evaluacijom Europskog zakonika elektroničkih komunikacija (EECC)⁹ i povezanih pravnih akata, prilika je za pojednostavnjenje i daljnje usklađivanje pravnog okvira kako bi se povećale konkurentnost i otpornost te stvorilo integriranije jedinstveno tržište.

Satelitska povezivost postaje jedan od ključnih pokretača strateške autonomije EU-a. Ključna je za cjenovno pristupačan širokopojasni pristup internetu u udaljenim područjima te pružanje usluga povezanih sa sigurnošću, upravljanjem krizama, obranom i drugim ključnim primjenama. U satelitskom tehnološkom okruženju koje se brzo razvija EU treba ojačati svoju stratešku autonomiju u području satelitskih komunikacija, uključujući mreže i usluge, kako bi zajamčio i poboljšao otpornost te doprinio jedinstvenom tržištu, što se može postići usklađenim uvjetima za EU ovlaštenje za satelitski radiofrekvencijski spektar.

Nadalje, satelitska povezivost mora postati otpornija na štetne smetnje koje utječu na globalne navigacijske satelitske sustave (GNSS), kao što je Galileo. EU bi trebao moći odgovoriti na sigurnosne prijetnje koje predstavljaju dronovi na konkretan, provediv i operativan način.

Kako bi se podržalo ostvarivanje ciljeva politike EU-a u pogledu dobrobiti potrošača, industrijske konkurentnosti, sigurnosti, otpornosti i održivosti, Aktom o digitalnim mrežama sve će se sudionike na tržištu nastojati potaknuti na inovacije i ulaganja u naprednu povezivost te će se promicati ekosustav povezivosti i računalnih infrastrukture koje su preduvjet za ostvarenje kontinenta umjetne inteligencije i jačanje jedinstvenog tržišta.

- **Dosljednost s postojećim odredbama politike u tom području**

Akt o digitalnim mrežama zamjenjuje određene postojeće zakonodavne instrumente EU-a kojima se uređuje ekosustav povezivosti, i to Europski zakonik elektroničkih komunikacija, Uredbu o Tijelu europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC)¹⁰, Program za politiku radiofrekvencijskog spektra (RSPP)¹¹, dijelove Uredbe o otvorenom internetu¹² i Direktivu 2002/58/EZ (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama)¹³. Ti se instrumenti objedinjuju u Akt o digitalnim mrežama u obliku uredbe kako bi se pravila

⁹ Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36.).

¹⁰ Uredba (EU) 2018/1971 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o osnivanju Tijela europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC) i Agencije za potporu BEREC-u (Ured BEREC-a), izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120 i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1211/2009 (SL L 321, 17.12.2018., str. 1.).

¹¹ Odluka br. 243/2012/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o uspostavljanju višegodišnjeg programa za politiku radiofrekvencijskog spektra (SL L 81, 21.3.2012., str. 7.).

¹² Uredba (EU) 2015/2120 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o utvrđivanju mjera u vezi s pristupom otvorenom internetu te o izmjeni Direktive 2002/22/EZ o univerzalnoj usluzi i pravima korisnika u vezi s elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama i Uredbe (EU) br. 531/2012 o roamingu u javnim pokretnim komunikacijskim mrežama u Uniji (SL L 310, 26.11.2015., str. 1.).

¹³ Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) (SL L 201, 31.7.2002., str. 37.).

pojednostavnila i bolje koordinirala, što bi pružateljima usluga trebalo olakšati poslovanje i razvoj inovacija na jedinstvenom tržištu. Pružateljima usluga potrebna su pojednostavnjena i dosljedna pravila o ovlaštenju (Europski zakonik elektroničkih komunikacija), pristup nepokretnim mrežama i resursima radiofrekvencijskog spektra (Europski zakonik elektroničkih komunikacija, RSPP) te pojednostavnjen i usklađen skup pravila za mreže i usluge (Europski zakonik elektroničkih komunikacija, Uredba o otvorenom internetu). Naposljetku, dogovori o upravljanju trebaju podupirati i omogućiti uvjete jedinstvenog tržišta (Europski zakonik elektroničkih komunikacija, Uredba o BEREC-u, RSPP). Prijedlogom se dopunjuje i Akt o gigabitnoj infrastrukturi¹⁴, kojim se utvrđuje okvir za potporu bržem i troškovno učinkovitijem postavljanju mreža vrlo velikog kapaciteta. Akt o digitalnim mrežama u skladu je i s Uredbom o *roamingu*¹⁵, kojom se uređuju naknade za *roaming* u EU-u. Osim toga, dopunjuje pravila EU-a o tržišnom natjecanju koja se primjenjuju na pojedinačnoj osnovi (često *ex post*) i u skladu je s njima.

Akt o digitalnim mrežama u području zaštite potrošača i dalje dopunjuje horizontalni okvir EU-a za zaštitu potrošača. Prijedlogom Akta o digitalnim mrežama zadržava se visoka razina zaštite potrošača, no pojednostavnuju se i dodatno usklađuju sektorska pravila za zaštitu krajnjih korisnika u području elektroničkih komunikacija. Prijedlog je u potpunosti u skladu s Programom politike za digitalno desetljeće, u kojem se iznosi vizija digitalne transformacije Europe do 2030. koja je zasnovana na regulatornom okviru osmišljenom za postizanje sigurnih i održivih digitalnih infrastruktura.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Ovaj je Prijedlog osmišljen tako da bude potpuno komplementaran s postojećim i budućim prijedlozima EU-a u području računalstva u oblaku, umjetne inteligencije, podataka, kibernetičke sigurnosti i pripravnosti te svemira. Kako bi EU bio sposoban izgraditi potrebne tehnološke kapacitete duž cijelog digitalnog lanca vrijednosti, ta međusobno povezana područja politike moraju biti usklađena. Osim toga, Akt o digitalnim mrežama jedna je od najvažnijih inicijativa u okviru Kompassa konkurentnosti za EU, horizontalne strategije za oživljavanje europskog gospodarstva, jer jača temelje za integriranije jedinstveno digitalno tržište i inovativni ekosustav digitalne infrastrukture koji pogoduje ulaganjima.

Iako se Aktom o digitalnim mrežama ne nastoje regulirati usluge računalstva u oblaku, sve veća konvergencija između elektroničkih komunikacijskih mreža i računalstva u oblaku / računalstva na rubu mreže zahtijeva usklađivanje s Aktom o razvoju računalstva u oblaku i umjetne inteligencije (CAIDA)¹⁶, čiji je cilj poboljšati uvjete za ulaganje i pojednostavniti postupke izdavanja dozvola kako bi se ojačali EU-ovi kapaciteti računalstva u oblaku i računalstva na rubu mreže. Povezane mjere EU-a u okviru Akcijskog plana za kontinent

¹⁴ Uredba (EU) 2024/1309 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža, izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120 i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi) (SL L, 2024/1309, 8.5.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1309/oj> <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1309/OJ>).

¹⁵ Uredba (EU) br. 2022/612 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. travnja 2022. o *roamingu* u javnim pokretnim komunikacijskim mrežama u Uniji (SL L 115, 13.4.2022., str. 1.).

¹⁶ Komisija će u skladu sa svojim godišnjim programom rada za 2026. u prvom tromjesečju 2026. donijeti prijedlog Akta o razvoju računalstva u oblaku i umjetne inteligencije (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2026_en).

umjetne inteligencije¹⁷ koje se odnose na pristup podacima i infrastrukturi umjetne inteligencije te podupiranje sektorskih primjena UI-ja odražavaju širi prelazak na mrežne infrastrukture koje se temelje na oblaku i umjetnoj inteligenciji. Inicijativa je također u skladu sa Strategijom za podatkovnu uniju¹⁸, donesenom kako bi se poboljšali pristup visokokvalitetnim podacima i infrastruktura povezana s podacima. Akt o digitalnim mrežama poboljšat će sigurnu i pouzdanu povezivost te tako poduprijeti postizanje tih širih ciljeva.

Unatoč mjerama u okviru paketa instrumenata za kibernetičku sigurnost 5G mreža¹⁹ rizici povezani s otpornošću u sektoru elektroničkih komunikacija i dalje postoje. Ovisnosti i dalje utječu na 4G/5G i nepokretne mreže, podmorske vodove, usluge u oblaku i ključne sektore. Revizija Akta o kibernsigurnosti²⁰ prilika je za sustavnije suzbijanje rizika u lancu opskrbe IKT-om. Predložene mjere usko su povezane s usmjerenošću ovog Prijedloga na jačanje mrežne sigurnosti i otpornosti te se međusobno nadopunjuju. Iako su obveze u pogledu kibernetičke sigurnosti i otpornosti propisane Direktivom NIS 2²¹ i Direktivom o otpornosti kritičnih subjekata²², i dalje je potrebna bolja koordinacija na razini EU-a. Dodatno je naglašava nepostojanje sektorskog operativnog tijela i centraliziranog pregleda pripravnosti na razini EU-a, mehanizama ranog upozoravanja i upravljanja krizom te mapiranja otpornosti u elektroničkim komunikacijama.

Prijedlog je usklađen s ciljevima Strategije gospodarske sigurnosti EU-a i Strategije EU-a za Uniju pripravnosti s obzirom na to da jača otpornost, redundanciju i sposobnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga kako bi se komunikacija tijekom prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili slučajeva više sile bila pouzdana. Posebice će poduprijeti znatno poboljšanje kapaciteta mreže i usluga, među ostalim mjerama za kontinuitet i neprekinutu dostupnost komunikacija prema hitnim službama te djelotvorno funkcioniranje usluga za upozoravanje javnosti.

Akt o digitalnim mrežama dopunjuje mjere predložene u Aktu EU-a o svemiru²³. U Strateškoj viziji EU-a za svemirsko gospodarstvo uviđa se da su ulaganja povezana sa svemirom usko povezana s uklanjanjem regulatornih prepreka, stoga se Akt o digitalnim mrežama smatra ključnim za jedinstveno svemirsko tržište EU-a. Budući da će se ovom Uredbom ukloniti regulatorne prepreke, poboljšat će se paneuropski pristup satelitskom spektru i ojačati jedinstveno tržište satelitskih komunikacijskih usluga, što će omogućiti veću skalabilnost i inovacije. Ulaganja u satelitsku infrastrukturu i širi lanac vrijednosti obuhvaćeni su drugim

¹⁷ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Akcijski plan za kontinent umjetne inteligencije, 9.4.2025., COM(2025) 165 final.

¹⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Strategija za europsku podatkovnu uniju – Iskorištavanje podataka za umjetnu inteligenciju, 19.11.2025., COM(2025) 835 final.

¹⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/library/eu-toolbox-5g-security>

²⁰ Uredba (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o ENISA-i (Agencija Europske unije za kibernsigurnost) te o kibernsigurnosnoj certifikaciji u području informacijske i komunikacijske tehnologije i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 526/2013 (Akt o kibernsigurnosti) (SL L 151, 7.6.2019., str. 15.).

²¹ Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o mjerama za visoku zajedničku razinu kibernsigurnosti širom Unije, izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 i Direktive (EU) 2018/1972 i stavljanju izvan snage Direktive (EU) 2016/1148 (Direktiva NIS 2) (SL L 333, 27.12.2022., str. 80.).

²² Direktiva (EU) 2022/2557 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o otpornosti kritičnih subjekata i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2008/114/EZ (SL L 333, 27.12.2022., str. 164.).

²³ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-act_en.

instrumentima EU-a, uključujući financijsku potporu za višeorbitsku infrastrukturu za otpornost, međusobnu povezanost i sigurnost putem satelita, kao što je konstelacija IRIS² (satelitski sustav EU-a za sigurnu povezivost), i programe EU-a kao što su inicijativa EU-a za svemirsko poduzetništvo CASSINI i program InvestEU koji pružaju mehanizme financiranja za svemirske operacije.

Prijedlog dopunjuje potporu EU-a satelitskoj konstelaciji IRIS², čiji je cilj ojačati suverenitet EU-a u području satelitske povezivosti i omogućiti integraciju zemaljskih i nezemaljskih mreža.

Komisija će 2026. donijeti prijedlog o uspostavi sustava Europske unije za komunikaciju u kritičnim situacijama (EUCCS), koji će postati operativan do 2030. i javnim tijelima u cijelom EU-u i schengenskom području pružati širokopojasne sigurne komunikacijske usluge. Prijedlog Akta o digitalnim mrežama dopunjuje ta nastojanja jer doprinosi ukupnom kapacitetu EU-a za odgovor na sigurnosne prijetnje i krize.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Prijedlog se temelji na članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) jer mu je cilj ojačati jedinstveno tržište elektroničkih komunikacija i osigurati njegovo funkcioniranje, kao i funkcioniranje jedinstvenog tržišta u drugim područjima politika EU-a koja uključuju korištenje radiofrekvencijskog spektra.

• Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)

Akt o digitalnim mrežama imat će znatnu dodanu vrijednost u usporedbi s mjerama poduzetima na razini država članica. Za jačanje europske konkurentnosti potreban je pristup brzom, sigurnom i otpornom digitalnoj infrastrukturi u cijelom EU-u. Okruženje digitalne povezivosti brzo se mijenja zbog integracije telekomunikacijskih i satelitskih tehnologija te tehnologija računalstva u oblaku i na rubu mreže, kao i pod utjecajem virtualizacije i umjetne inteligencije, tako da će EU te ciljeve moći ostvariti samo zahvaljujući usklađenijem pravnom okruženju u cijelom EU-u bez rascjepkanosti zbog nedosljednih nacionalnih administrativnih praksi ili uvjeta provedbe koji ograničavaju mogućnosti jedinstvenog tržišta.

Radiofrekvencijski spektar, kao i drugi resursi, kao što su brojevi, a u određenoj mjeri i zemljište, oskudan je resurs, a njegovo upravljanje i dodjela trebaju se temeljiti na nacionalnim posebnostima i potrebama, ali i interesima EU-a. U skladu s tim postoji potreba za usklađenijom i dosljednijom regulativom EU-a za ulazak na tržište kako bi se uklonile prepreke koje se pojavljuju zbog različitih uvjeta za dodjelu pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, brojeva ili zemljišta. Kako bi EU bio predvodnik ostatka svijeta u novim i poboljšanim uslugama, kao što su 5G mreže, proizvođači opreme i pružatelji komunikacijskih usluga trebaju dovoljan razmjer. Osim tehničkog usklađivanja za to je u prvom redu potrebno unutarnje tržište koje se razvija na široko usklađen način kako bi usluge i uređaji imali koristi od stabilnih i usklađenih pravila.

Satelitska povezivost područje je politike u kojem je djelovanje EU-a učinkovitije od samih nacionalnih mjera s obzirom na globalnu prirodu satelitskih usluga koje nadilaze nacionalne granice. Pravodobna dostupnost i prihvaćenost satelitske povezivosti, koje se temelje isključivo na pristupu satelitskom spektru u cijelom EU-u, ključni su preduvjeti za europsku industrijsku autonomiju i imaju središnju ulogu u povećanju konkurentnosti EU-a. Stoga postoji čvrst razlog da EU uvede ambiciozan i koordiniran pristup ovlaštenju za satelitski

radiofrekvencijski spektar na razini EU-a koji se temelji na odgovarajućim regulatornim instrumentima i dopunskim mjerama čija je svrha olakšati i pospješiti postizanje tog cilja.

Države članice same ne mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti pravodoban i uredan prelazak s povijesnih bakrenih mreža na svjetlovodne mreže jer bi različiti nacionalni pristupi mogli dovesti do rascjepkanosti jedinstvenog tržišta, pravne nesigurnosti za operatore koji posluju u nekoliko država članica i nejednakih uvjeta za ulaganja i zaštitu krajnjih korisnika. Djelovanje EU-a stoga je opravdano za uspostavu zajedničkog okvira, zaštitnih mjera i minimalnih načela kojima se uređuje prelazak. S druge strane, osmišljavanje, redosljed i provedba tog prelaska u skladu s načelom supsidijarnosti povjeravaju se državama članicama i nacionalnim regulatornim tijelima, koji najbolje mogu uzeti u obzir lokalne tržišne uvjete, mrežne topologije, potrebe potrošača i geografske posebnosti. Uredba stoga kombinira usklađeni pristup EU-a s postupcima kojima se upravlja na nacionalnoj razini, što donosi učinkovitost uz puno poštovanje odgovornosti država članica.

Djelovanje EU-a potrebno je kako bi se smanjila rascjepkanost pravila o zaštiti potrošača i krajnjih korisnika koja pružateljima prekograničnih usluga uzrokuje administrativne troškove, ometa razvoj inovativnih usluga te dovodi do neujednačene i neoptimalne razine zaštite potrošača u cijelom EU-a.

Općenito, zbog razmjera problema u digitalnom ekosustavu potrebna je zakonodavna inicijativa EU-a jer se ti problemi sve češće tiču cijelog EU-a i mogu se učinkovitije riješiti na razini EU-a. Taj će pristup općenito donijeti veće koristi i omogućiti bržu i usklađeniju provedbu i niže troškove nego samostalno djelovanje država članica.

- **Proporcionalnost**

Proporcionalnost je zajamčena jer su predložene mjere usmjerene na uklanjanje uskih grla na jedinstvenom tržištu kako bi se u Uniji stvorili uvjeti za nove elektroničke komunikacijske mreže i usluge koje su u većoj mjeri virtualizirane i temelje se na softveru, što će se u prvom redu postići pojednostavnjenjem i usklađivanjem režima općeg ovlaštenja. To ide u prilog cilju jedinstvenog tržišta u smislu slobode pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga, a ujedno se izbjegava ometanje poslovanja pružatelja usluga koji žele zadržati nacionalni (ili regionalni) otisak.

Prijedlog se nadovezuje na uspješne dijelove postojećeg regulatornog okvira, što znači da se zadržavaju režim značajne tržišne snage koji dobro funkcionira i test trostrukog kriterija, no intervencija se preusmjerava na tržišne nedostatke, što nacionalnim regulatornim tijelima omogućuje da prema potrebi lakše primjenjuju simetrične mjere, i to primjenom manje intruzivnih regulatornih alata kad god je to moguće. Usklađivanje pristupnih proizvoda u kombinaciji s dobro usmjerenom i proporcionalnom regulacijom, uključujući pristup instalaciji unutar zgrade, a prema potrebi i više od toga, trebali bi doprinijeti boljoj utilizaciji gigabitne širokopojasne mreže i većih širokopojasnih brzina. Predložena Uredba omogućila bi neometan prelazak s bakrenih na svjetlovodne mreže i razmjernu regulaciju u isključivo svjetlovodnom okruženju.

U usporedbi s postojećim okvirom Prijedlogom se ubrzava prelazak na svjetlovodne mreže. U svrhu proporcionalnosti uvode se odgovarajuće zaštitne mjere za krajnje korisnike te zahtjev da se proces preispituje i da se njime upravlja na nacionalnoj razini. Nadležna tijela odgovorna su za dostupnost odgovarajućih širokopojasnih usluga i u tu svrhu primjenjuju odgovarajuće zaštitne mjere (npr. osiguravanje usporedive kvalitete i usporedivih cijena

maloprodajnih usluga koje se temelje na svjetlovodnoj tehnologiji, pokrivenost alternativnim tehnologijama). Taj će postupak podlijegati nadzoru Komisije.

Predložene mjere uključivat će i proporcionalne promjene u upravljanju kako bi se stvorio sustav upravljanja za regulaciju tržišta i upravljanje radiofrekvencijskim spektrom koji je prikladan za nove zadaće na razini EU-a s dimenzijom jedinstvenog tržišta te omogućilo donošenje odluka na najučinkovitijoj razini. Skupina za politiku radiofrekvencijskog spektra (RSPG) postat će Tijelo za politiku radiofrekvencijskog spektra (RSPB), slično BEREC-u. Budući da nemaju pravnu osobnost, BEREC i RSPB neće imati ovlast za donošenje obvezujućih odluka, već će takve nadležnosti ostati Komisiji i nacionalnim regulatornim tijelima ili nacionalnim tijelima nadležnima za radiofrekvencijski spektar. BEREC i RSPB nastaviti će davati savjete, mišljenja, smjernice i druge oblike potpore oblikovanju politika.

Kako bi se potaknula veća konvergencija u upravljanju radiofrekvencijskim spektrom, znatne dodjele radiofrekvencijskog spektra podlijegat će obveznom mehanizmu EU-a za jedinstveno tržište radiofrekvencijskog spektra, što će Komisiji, BEREC-u i RSPB-u omogućiti davanje primjedaba na nacрте mjera. Komisija bi prema potrebi mogla intervenirati u situacijama s mogućim posljedicama za jedinstveno tržište. S obzirom na prekograničnu prirodu satelitskih usluga Komisija bi uz potporu savjetodavnih struktura upravljala EU ovlaštenjem za satelitski radiofrekvencijski spektar, uključujući odabir nositelja dozvola za satelit, ako su resursi radiofrekvencijskog spektra ograničeni.

Pravila o zaštiti krajnjih korisnika pojednostavnjena su i jačaju potpunu usklađenost s ciljanim iznimkama (npr. u pogledu najvećeg mogućeg trajanja ugovora), ali usklađivanje je ograničeno na područja obuhvaćena Prijedlogom. Kad je riječ o obvezama pružanja univerzalne usluge, uvodi se usklađeniji pristup definiranju usluge odgovarajućeg pristupa internetu. Dostupnost ostaje dio opsega obveze pružanja univerzalne usluge kako bi potrošači (a time i mikropoduzeća, mala poduzeća i neprofitne organizacije) imali odgovarajući pristup internetu i dostupne usluge glasovnih komunikacija na fiksnoj lokaciji. Zadržava se i koncept cjenovne pristupačnosti odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija, pri čemu su moguće mjere za potrošače s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama, uz usklađeniji pristup utvrđivanju cjenovne pristupačnosti. Odredbe o obvezi pružanja univerzalne usluge dopunjuju proces gašenja bakrene mreže i prelazak na svjetlovodne mreže, stoga će podlijegati preispitivanju.

Rješenja će relevantnim dionicima omogućiti da pravodobno i na najučinkovitiji način iskoriste sinergije velikog jedinstvenog tržišta i smanje neučinkovitost u svojem poslovanju i ulaganjima. Prijedlog operatorima koji odluče pružati usluge u jednoj državi članici donosi kontinuitet postojećih pravila te omogućuje da ostvare koristi od boljih i jasnijih pravila o pravima krajnjih korisnika, kao i predvidljivijeg okruženja za pristup ulaznim proizvodima radiofrekvencijskog spektra te elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama.

• **Odabir instrumenta**

Komisija predlaže Uredbu kojom se usklađuje postojeći regulatorni okvir za elektroničke komunikacije jer se time jamči uklanjanje prepreka na jedinstvenom tržištu. To uključuje posebna, izravno primjenjiva prava i obveze za pružatelje usluga, nadležna tijela i krajnje korisnike. Uključuje i mehanizme usklađivanja za određene ulazne proizvode na europskoj razini kako bi se olakšalo prekogranično pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga te prilagođeni režim općeg ovlaštenja za pružatelje usluga koji posluju u jednoj državi članici, nekoliko njih ili pak u svima. Uredba je i vrijedan instrument za otpornost. U okruženju prekogranične povezivosti ranjivosti u jednoj državi članici mogu ugroziti

sigurnost u cijelom EU-u, a prijetnje elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama, neovisno o tome je li riječ o kibernetičkim napadima, fizičkim poremećajima ili kvarovima sustava, po svojoj su prirodi prekogranične. Geopolitička nestabilnost zahtijeva brz i koordiniran odgovor na razini EU-a, a on je neostvariv ako države članice provode mjere različitom brzinom ili s različitim razinama ambicije.

Naposljetku, kako je navedeno u radnom dokumentu službi Komisije Prilog 11. Procjeni učinka: Evaluacija – preispitivanje funkcioniranja Europskog zakonika elektroničkih komunikacija (EECC), Uredbe o Tijelu europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC), Uredbe o otvorenom internetu i određenih aspekata Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama, iskustvo s Europskim zakonikom elektroničkih komunikacija pokazuje da države članice nisu uspjele pravodobno pronaći rješenje za sektorska pitanja zbog dugog vremena potrebnog za prenošenje tog zakonika u nacionalno pravo. To se posebno odnosi na ovlaštenje za radiofrekvencijski spektar jer su mnoge dražbe za 5G mreže održane mnogo godina nakon datuma prenošenja Europskog zakonika elektroničkih komunikacija na temelju zastarjelog zakonodavstva. Prenosnje je često popraćeno i dodavanjem novih pravila, što je dovelo do prekomjerne regulacije koja je poduzećima otežala prekogranični rast i širenje. Rascjepkanim nacionalnim pravilima na temelju postojeće Direktive nije se uspjelo ostvariti istinsko jedinstveno tržište. Razlike u uvjetima za ovlaštenje i pravilima za krajnje korisnike, kao i dodatni nacionalni zahtjevi stvaraju neujednačenost koja uzrokuje troškove usklađivanja i blokira proširenje inovativnih prekograničnih usluga unatoč njihovu znatnom tržišnom potencijalu. Budući da je povezivost neraskidivo povezana s tehnologijama u oblaku, računalstvom na rubu mreže i umjetnom inteligencijom, mogli bi se razviti novi poslovni modeli, ali trenutačna složenost odvraća operatore od centralizacije poslovanja, iskorištavanja ekonomije razmjera i uvođenja paneuropskih usluga.

3. REZULTATI *EX POST* EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENA UČINKA

- ***Ex post* evaluacije/provjere primjerenosti postojećeg zakonodavstva**

Analiza je pokazala da su ciljevi promicanja povezivosti i pristupa mrežama vrlo velikog kapaciteta te njihove utilizacije iz Europskog zakonika elektroničkih komunikacija doprinijeli postizanju i održavanju učinkovitog tržišnog natjecanja te zaštiti krajnjih korisnika. Međutim, budući da je taj zakonik direktiva, došlo je do fragmentiranosti među državama i stvaranje jedinstvenog tržišta nije uspješno dovršeno. Analizom je također utvrđena potreba da se određeni ciljevi ponovno uravnoteže (ulaganja, potražnja), kao i da se dodaju novi ciljevi veće konkurentnosti, sigurnosti, otpornosti i održivosti.

Nekoliko stupova Europskog zakonika elektroničkih komunikacija i dalje je svrsishodno.

Režim značajne tržišne snage i dalje je ključni instrument za *ex-ante* regulaciju jer jamči dobro funkcioniranje tržišta. Međutim, nacionalna regulatorna tijela u sve većoj mjeri definiraju regionalna ili lokalna tržišta, a ukupna se primjena *ex-ante* regulacije smanjila.

Radiofrekvencijski spektar od iznimne je strateške i geopolitičke važnosti. Ključan je za omogućivanje komunikacije, poticanje gospodarskog rasta i društvenog prosperiteta, kao i za podupiranje ključnih usluga u različitim sektorima.

Obveza pružanja univerzalne usluge iz Europskog zakonika elektroničkih komunikacija sigurnosna je mreža koja svim potrošačima u EU-u omogućuje pristup cjenovno pristupačnim odgovarajućim internetskim uslugama i uslugama glasovnih komunikacija.

Odredbe o pravima krajnjih korisnika uglavnom su i dalje svrsishodne, ali neki njihovi aspekti mogli bi se pojednostavniti.

Regulacija pristupa temelji se na načelima prava tržišnog natjecanja i transparentnim mehanizmima savjetovanja s Komisijom kao čuvaricom Ugovorâ kako predloženi propisi ne bi stvarali prepreku jedinstvenom tržištu i kako bi bili usklađeni s pravom EU-a. Takav sustav regulatorni pristup čini dosljednim, što poboljšava regulatornu predvidljivost.

Trenutačni je okvir u načelu dobro prilagođen rješavanju slučajeva značajne tržišne snage, uključujući lokalne monopole. To je važno za isključivo svjetlovodno okruženje u svijetu nakon bakrenih mreža. Broj slučajeva povezanih s oligopolističkim tržištima, priopćen u skladu s člankom 32. Europskog zakonika elektroničkih komunikacija, vrlo je ograničen, a mogući problemi na tim tržištima rješavaju se u okviru režima ovlaštenja za radiofrekvencijski spektar ili u okviru prava tržišnog natjecanja.

Nadalje, neke ključne odredbe Europskog zakonika elektroničkih komunikacija koje regulatori nisu primijenili (članak 76. o zajedničkim ulaganjima, članak 77. o uvođenju funkcionalnog odvajanja) ili koje su primijenili samo neki regulatori mogle bi se i trebale pojednostavniti kako bi se omogućila šira primjena (članak 61. stavak 3. o simetričnoj regulaciji, članak 79. o regulatornim obvezama, članak 80. o isključivo veleprodajnim mrežama).

Članak 81. Europskog zakonika elektroničkih komunikacija imao je ograničenu praktičnu važnost za **gašenje bakrene mreže**, prvenstveno zbog nedostatka planova koje bi najavili povijesni operatori i nije znatno doprinio ubrzanju prelaska s bakrenih na svjetlovodne mreže. Primarno je bio zamišljen kao okvir kojim bi se nacionalna regulatorna tijela mogla poslužiti za transparentno i konkurentno upravljanje procesom gašenja kako migracije ne bi naštetile tržišnom natjecanju ni pravima krajnjih korisnika te kako bi bili dostupni alternativni pristupni proizvodi usporedive kvalitete.

U kontekstu bežične povezivosti okvir politike EU-a o radiofrekvencijskom spektru bio je temelj za koordinirano postavljanje 5G mreža s obzirom na to da je omogućio rano usklađivanje te da su u okviru njega određeni obvezujući rokovi za dodjelu radiofrekvencijskog spektra te zajamčene konkurentne cijene za krajnje korisnike, doduše s različitim razinama i nekim iznimkama, no EU zaostaje u postavljanju visokokvalitetnih 5G mreža u usporedbi s vodećim svjetskim gospodarstvima. To ima negativne posljedice za potrošače, ali i za industrijsku konkurentnost i inovacije EU-a. Razlozi su za to mnogobrojni. Uvjeti dodjele radiofrekvencijskog spektra i dalje su pretjerano rascjepkani i ne omogućuju dosljedne rezultate ulaganja. Loše osmišljene dražbe, prekratko trajanje dozvola, nedostatak fleksibilnosti i poticaja za zajedničko i učinkovitije korištenje radiofrekvencijskog spektra povećali su trošak radiofrekvencijskog spektra, što je u kombinaciji s ograničenim prihodima od pokretnih mreža i nedostatkom potražnje negativno utjecalo na postavljanje.

Postupovni instrumenti Europskog zakonika elektroničkih komunikacija za pomoć u uspostavi jedinstvenog tržišta za radiofrekvencijski spektar, a posebno dobrovoljna istorazinska ocjena postupaka dodjele radiofrekvencijskog spektra ili dobrovoljni zajednički postupak ovlaštenja koji omogućuje da nekoliko država članica surađuje kako bi dodijelilo prava korištenja radiofrekvencijskog spektra na temelju zajedničkih uvjeta i postupaka, rijetko su korišteni ili su bili neučinkoviti u promicanju regulatorne predvidljivosti i ulaganja. Sudionici smatraju da je posredovanje RSPG-a donijelo znatnu dodanu vrijednost u smislu smanjenja prekograničnih štetnih smetnji među državama članicama, ali nije bilo potpuno učinkovito u rješavanju pitanja prekogranične koordinacije s trećim zemljama ili u neusklađenim pojasevima.

Nedostatak regulatorne predvidljivosti i neučinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra općenito su smanjili financijsku privlačnost projekata ulaganja u 5G mrežu.

Još je očitije da nije uspostavljeno jedinstveno tržište za **satelitske usluge** očigledne prekogranične prirode. Ne postoje minimalni zajednički uvjeti za ovlaštenje ili zahtjevi za satelitski spektar ni zajednički postupci odabira (osim za pojas pokretnih satelitskih usluga 2 GHz), ali postoje velike razlike u rokovima za izdavanje dozvola, različiti pristupi nacionalnoj koordinaciji s postojećim uslugama, različite naknade i različiti uvjeti povezani s dozvolama. Ta rascjepkanost ne pogoduje iskorištavanju snage jedinstvenog tržišta za postizanje jednakih uvjeta u svemiru, kao ni proširenju pružanja satelitskih usluga na razini EU-a, ali omogućuje odabir povoljnijeg regulatornog okruženja. Te prepreke utječu na spremnost EU-a na izazov izravne povezivosti uređaja u kontekstu u kojem postoji rizik od strateške ovisnosti o stranim akterima za usluge koje su ključne za njegovu sigurnost i obranu.

U nalazima evaluacije **odredaba o općem ovlaštenju** utvrđena je potreba za daljnjim usklađivanjem, ažuriranjem i pojednostavnjenjem režima općeg ovlaštenja i utiranjem puta za lakše postavljanje mreža kojima se upravlja na središnjoj razini i koje su u većoj mjeri virtualizirane, kao i elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga koje se temelje na softveru i oblaku u EU-u.

Odredbe o pravima krajnjih korisnika uglavnom su i dalje svrsishodne, a njihova provedba i primjena i dalje moraju biti u prvom planu. S druge strane, neka ažuriranja i pojednostavnjenja mogla bi pogodovati i potrošačima i pružateljima usluga. To su, primjerice, pojednostavnjenje ugovornih informacija (članak 102. Europskog zakonika elektroničkih komunikacija) i usklađivanje nekih aspekata na razini EU-a, kao što su parametri kvalitete usluga (članak 104. Europskog zakonika elektroničkih komunikacija). Neke odredbe Direktive o privatnosti i elektroničkim komunikacijama koje se odnose na tehnički instrument za prikaz pozivajućeg broja i povezana prava na privatnost ažurirane su s obzirom na razvoj elektroničkih komunikacijskih mreža i prelazak na one koje se temelje na IP-u te stoga obuhvaćaju i prikaz identiteta inicijatora. Ažurirani su i sustavi automatskog prosljeđivanja poziva i automatizirani sustav pozivanja, kao i računi koji nisu raščlanjeni po stavkama. Ostale zastarjele odredbe o javnim telefonskim imenicima brišu se.

Kad je riječ o upravljanju procjena BEREC-a i Ureda BEREC-a te njihova doprinosa usklađenoj provedbi Europskog zakonika elektroničkih komunikacija općenito je pozitivna, što se posebno odnosi na kvalitetu smjernica i izvješća BEREC-a. Osim toga, pomogli su nacionalnim regulatornim tijelima u postizanju zajedničkih pristupa. Međutim, smjernice BEREC-a i razmjena primjera dobre prakse ipak nisu uspjeli dovesti do stvaranja jedinstvenog tržišta. Budući da se tržišta, tehnologija i širi digitalni ekosustav brzo razvijaju, mandat BEREC-a trebao bi se proširiti i na nove zadaće u područjima kao što su otpornost, radiofrekvencijski spektar i sateliti. Kapacitet Ureda BEREC-a također bi se trebao povećati kako bi mogao podupirati BEREC, među ostalim u pogledu sadržaja, radi bolje usklađenosti s politikama EU-a.

Procjena doprinosa RSPG-a politici radiofrekvencijskog spektra također je pozitivna. Njegovi rezultati povezani s radiofrekvencijskim spektrom za buduću bežičnu povezivost, uključujući 6G, zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra, buduće korištenje pojasa ultravisoke frekvencije, Svjetske radiokomunikacijske konferencije i njezine rezultate, satelitsku povezivost i klimatske promjene dali su vrijedan doprinos daljnjim razmatranjima Komisije. Međutim, budući da RSPG rezultate općenito donosi konsenzusom, barem o nekim osjetljivim pitanjima, mora pronaći ravnotežu između nacionalnih interesa i interesa EU-a, ponekad na štetu EU-a. Njegova mišljenja ponekad su previše tehnička, a ne u dovoljnoj mjeri politička/strateška koliko bi zahtijevala njegova uloga savjetodavne skupine na visokoj razini

pri Komisiji. Učinak je znatno smanjen i zbog nekoliko ograničenja, kao što su dobrovoljna priroda istorazinske ocjene ili pravna ograničenja upotrebe mehanizma posredovanja za rješavanje problema smetnji trećih zemalja. Sinergije između rada RSPG-a i BEREC-a u tehničkim, gospodarskim i općim područjima politika nisu iskorištene.

- **Savjetovanja s dionicima**

Komisija je 2023. pokrenula sveobuhvatno istraživačko savjetovanje o budućnosti sektora elektroničkih komunikacija i njegove infrastrukture. U veljači 2024. pokrenula je savjetovanje o svojoj Bijeloj knjizi „Kako odgovoriti na potrebe europske digitalne infrastrukture?“. Bijela knjiga objavljena je na internetskim stranicama Komisije „Iznesite svoje mišljenje“ radi prikupljanja povratnih informacija te je u 18 tjedana zaprimljeno 357 komentara. U lipnju 2025. objavljen je i poziv na očitovanje o ciljevima i opcijama politike za prijedlog Akta o digitalnim mrežama, u okviru kojeg su primljene važne povratne informacije.

Uz poziv na očitovanje u okviru triju studija koje je naručila Komisija provedena su dva kruga savjetovanja usmjerena na 134 odabrana dionika. Ciljani dionici iz industrije uključivali su pružatelje elektroničkih komunikacijskih mreža i elektroničkih komunikacijskih usluga, ali i druge pružatelje usluga. Većina su bili operatori u nepokretnoj mreži, ali obuhvaćen je i znatan broj pružatelja usluga sadržaja i aplikacija te radiodifuzijskih kuća.

U Bijeloj knjizi analizirani su izazovi s kojima se Europa trenutačno suočava pri postavljanju budućih mreža za povezivost. Predstavljeni su mogući scenariji za buduće mjere javne politike, uključujući mogući budući Akt o digitalnim mrežama, a podijeljena je u tri dijela. Dionici su se složili da su moderne, sigurne i otporne digitalne infrastrukture važne za konkurentnost EU-a.

Povijesni operatori u telekomunikacijskom sektoru izrazili su pozitivno mišljenje o ideji jednakih regulatornih uvjeta, ali su otvorili pitanja o regulatornom rješenju. Pružatelji usluga računalstva u oblaku bili su zabrinuti zbog uključivanja u područje primjene propisa specifičnih za telekomunikacijske usluge. Većina dionika općenito je podržala smanjenje obveza izvješćivanja i uklanjanje nepotrebnih regulatornih opterećenja. Povratne informacije o Bijeloj knjizi bile su ključne za zaključak da je za dovršenje jedinstvenog digitalnog tržišta u Europi potreban novi regulatorni okvir.

U pozivu na očitovanje većina dionika općenito je podržala smanjenje obveza izvješćivanja i uklanjanje nepotrebnih regulatornih opterećenja.

Države članice i nacionalna regulatorna tijela nisu smatrali da ima prostora za sveobuhvatni režim zemlje podrijetla za elektroničke komunikacijske usluge jer bi i dalje postojao znatan skup nacionalnih pravila. Države članice, nacionalna regulatorna tijela i organizacije potrošača naglasili su potrebu za održavanjem snažne zaštite potrošača. Većina telekomunikacijskih operatora i pružatelja usluga pozvala je na pojednostavnjenje i uklanjanje sektorskih pravila.

Tradicionalni telekomunikacijski operatori pozvali su na prilagodbu regulatornog okvira zbog kojeg se trenutačno nalaze u nepovoljnijem položaju u odnosu na pružatelje usluga sadržaja i aplikacija. Internetska zajednica i skupine potrošača usprotivile su se izmjenama pravila o otvorenom internetu, za koje smatraju da bi mogle dovesti do dvije brzine interneta.

U politici pristupa može se primijetiti tradicionalna razlika između povijesnih operatora i tražitelja pristupa, pri čemu povijesni operatori pozivaju na deregulaciju, a tražitelji pristupa ne zadržavanje postojećeg režima pristupa bez promjena. Neki manji pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža (pružatelji usluga alternativnih mreža; AltNets) zalagali su se za utvrđivanje ciljnog datuma na razini EU-a kako bi se potaknuli uvođenje svjetlovodne mreže i

koristi za okoliš. Dionici su izrazili zabrinutost zbog moguće digitalne isključenosti i narušavanja tržišta u slučaju preuranjenog gašenja.

Države članice i BEREC smatraju da je trenutni model upravljanja radiofrekvencijskim spektrom primjeren i općenito nisu skloni uvođenju promjena, a protive se i centralizaciji ovlaštenja za radiofrekvencijski spektar. Iako podupiru usklađeno korištenje radiofrekvencijskog spektra radi njegovih gospodarskih koristi, naglašavaju važnost zadržavanja fleksibilnosti kako bi se uvažile razlike među nacionalnim tržištima. Zajednički europski pristup pristupu satelitskom tržištu smatra se ključnim za ostvarivanje punog potencijala satelitske povezivosti u cijelom EU-a.

Zajednica za elektroničke komunikacije podupire politiku radiofrekvencijskog spektra koja u većoj mjeri pogoduje ulaganjima te doprinosi sigurnosti i fleksibilnosti. Daje prednost duljem ili neodređenom trajanju dozvola, prešutnim obnavljanjima, nižim troškovima radiofrekvencijskog spektra i fleksibilnim pravilima korištenja. Sektor podupire i smanjenje rascjepkanosti tržišta, jačanje istorazinske ocjene i uvođenje zajedničkih postupaka ovlaštenja te donošenje jasnog plana EU-a za dostupnost radiofrekvencijskog spektra. Naglašava da bi trebalo izbjegavati mjere za oblikovanje tržišta koje ugrožavaju ulaganja i razlikovanje mreže. Zajednica za elektroničke komunikacije podupire i suradnju u području tehnologija u nastajanju pod vodstvom EU-a, kao što su usluge izravne povezivosti uređaja sa satelitom (engl. *direct-to-device*, D2D).

Dionici u području alternativnih telekomunikacijskih usluga podupiru bolju koordinaciju i usklađivanje dodjele radiofrekvencijskog spektra u državama članicama. Plan EU-a za dostupnost radiofrekvencijskog spektra, koji je u fazi izrade, također ocjenjuju korisnim. Dionici podupiru jasne i rano definirane uvjete za obnovu dozvola, kao i politike kojima se promiču trgovanje radiofrekvencijskim spektrom i pravilo „iskoristi, dijeli ili izgubi” za učinkovitije korištenje radiofrekvencijskog spektra. Međutim, izražavaju ozbiljne sumnje u određivanje zakonskih rokova za dodjelu radiofrekvencijskog spektra.

- **Prikupljanje i primjena stručnog znanja**

U Prijedlogu se uzimaju u obzir sljedeći glavni doprinosi:

doprinosi primljeni u okviru **istraživačkog savjetovanja** o budućnosti sektora elektroničkih komunikacija i njegovoj infrastrukturi, koje je pokrenuto u veljači 2023.;

povratne informacije dionika o **Bijeloj knjizi „Kako odgovoriti na potrebe europske digitalne infrastrukture?”** iz veljače 2024.;

povratne informacije dionika u okviru **poziva na očitovanje o Aktu o digitalnim mrežama**, objavljenom 2025.

Za potrebe ovog Prijedloga provedene su tri studije preispitivanja:

studija 2024-025 o „Dovršenu jedinstvenog digitalnog tržišta: regulatorni pospješitelji prekograničnih mreža” – okvirni ugovor br. FW-00141705;

studija 2024-026 „Ocjenjivanje regulacije pristupa u okviru Europskog zakonika elektroničkih komunikacija i analiza buduće politike pristupa u isključivo svjetlovodnom okruženju” – okvirni ugovor br. FW-00141705;

studija 2024-028 „Financijski uvjeti, potražnja i potrebe za ulaganjima te njihove regulatorne i političke posljedice, među ostalim za univerzalnu uslugu” – okvirni ugovor br. FW-00141705.

Osim toga, Komisija je u razdoblju od ožujka do rujna 2025. organizirala strateške **radionice s BEREC-om i RSPG-om** kako bi prikupila stajališta predstavnika na visokoj razini iz

nadležnih tijela svih država članica. Nadalje, u srpnju 2025. organizirana je **radionica s BEUC-om i odgovarajućim nacionalnim organizacijama potrošača** kako bi se raspravilo o problemima i izazovima za potrošače i krajnje korisnike elektroničkih komunikacija. Održani su i brojni sastanci s industrijskim dionicima koji su aktivni u cijelom digitalnom lancu vrijednosti i njihovim poslovnim udruženjima.

- **Procjena učinka**

U procjeni učinka utvrđene su sljedeće opcije kao najbolji načini za rješavanje problema.

Gašenje bakrene mreže i regulacija pristupa

Najpoželjnija opcija za ubrzavanje postavljanja i utilizacije svjetlovodnih pristupnih mreža (engl. *Fibre-To-The-Home*, FTTH) temeljit će se na nacionalnim planovima koji će se priopćiti Komisiji. U njima će se objasniti (i) u kojim će se područjima isključiti bakrene mreže i do kada te (ii) mjere za potporu prelasku na svjetlovodne mreže. Do 31. prosinca 2035. bakrena mreža isključuje se ako su kumulativno ispunjena sljedeća dva uvjeta: (i) najmanje 95 % pokrivenosti svjetlovodnom mrežom i (ii) dostupnost cjenovno pristupačnih maloprodajnih usluga povezivosti. Nakon tog datuma ti se uvjeti više neće primjenjivati, a od država članica zahtijevat će se da propišu obvezu gašenja u svim preostalim područjima gašenja bakrene mreže, uz neke iznimke. Kad je riječ o regulaciji pristupa, ta se opcija temelji na postojećem regulatornom okviru, uključujući simetrične i asimetrične mjere (koje se temelje na značajnoj tržišnoj snazi). Naglasak će biti na regionalnim i lokalnim tržištima.

Navedena opcija imala bi pozitivne učinke na gospodarstvo i okoliš u smislu (i) akumuliranog povećanja BDP-a u rasponu od 157 do 327 milijardi EUR u odnosu na osnovni scenarij, (ii) ukupnog smanjenja emisija CO₂ ispod osnovnog scenarija (0,7 milijuna tona); i (iii) prosječne brzine preuzimanja (314 Mbps 2030. i 743 Mbps 2035.). Socijalni učinak opcija ne može se kvantificirati. Međutim, vrlo je vjerojatno da će opcija rezultirati najvećim pozitivnim socijalnim učinkom jer ima dobre rezultate pokrivenosti FTTH-om i stope utilizacije FTTH-a. Kad je riječ o učinku na temeljna prava, opcija zauzima srednje mjesto.

Radiofrekvencijski spektar

Najpoželjnija opcija podrazumijeva uglavnom neograničeno trajanje dozvola kao standard, uz mogućnost klauzula o preispitivanju i opoziva prava korištenja, kvaziautomatskih produljenja i primjenu modela dražbe koji potiču ulaganja. Predviđa se mogućnost usklađivanja uvjeta za ovlaštenje za radiofrekvencijski spektar i uvodi obvezni postupak za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra na razini EU-a. Strategija i planovi donose veću transparentnost i predvidljivost vremenskog okvira dostupnosti radiofrekvencijskog spektra. Ta je opcija najučinkovitija s obzirom na to da ukupne koristi znatno nadilaze troškove. Njezin odabir doveo bi do pravodobnog postavljanja visokokvalitetnih 5G mreža i budućih 6G mreža. Imala bi pozitivan učinak na BDP, kao i učinke prelijevanja na vertikalne sektore te bi bila dosljedna i dopunjavala proces gašenja bakrene mreže.

Opće ovlaštenje i ovlaštenje za satelitske usluge

Najpoželjnija opcija uključuje „jedinstvenu putovnicu” za mreže i usluge osim satelita i ovlaštenja EU-a za satelitski spektar, što uključuje odabir nositelja dozvola u slučajevima oskudice i provedbu uvjeta za ovlaštenje. Tom bi se opcijom smanjili administrativni troškovi i troškovi usklađivanja, kao i troškovi izvješćivanja. U kombinaciji s usklađenim uvjetima za ovlaštenje i drugim primjenjivim pravilima (uključujući pravila za krajnje korisnike), kao i

neobvezujućim mjerama za olakšavanje suradnje u ekosustavu, najpoželjnija opcija pružateljima bi omogućila da lakše virtualiziraju rad mreže i pružaju dosljednije prekogranične usluge. To znači da bi omogućila suradnju s dionicima u proširenom ekosustavu povezivosti pod jednakim uvjetima. EU ovlaštenje za satelitski radiofrekvencijski spektar operatorima bi omogućilo zajamčen pristup radiofrekvencijskom spektru u svim državama članicama pod istim uvjetima za ovlaštenje, na temelju čega bi se mogli proširiti i pružati usluge u cijelom EU-u, a uvažili bi se i aspekti suvereniteta.

Upravljanje

Najpoželjnija opcija temelji se na postojećem ustroju BEREC-a i Ureda BEREC-a, a u skladu s njom RSPG se unapređuje iz stručne skupine Komisije u tijelo s tajništvom koje osigurava Ured BEREC-a. Ured, čije će se ime promijeniti u „Ured za digitalne mreže” (ODN), imat će novu koordinacijsku zadaću koja će povećati učinkovitost upravljanja radiofrekvencijskim spektrom. ODN će pružanjem administrativnih i pomoćnih usluga BEREC-u i Tijelu za politiku radiofrekvencijskog spektra (RSPB) ojačati postojeću vezu između tih dvaju tijela, što će omogućiti bolju koordinaciju i dosljednije rezultate.

Administrativni troškovi

Administrativni troškovi za poduzeća odnose se na obveze i pogodnosti gašenja bakrene mreže i pristup, kao i područja pojednostavnjenja. Dodatne administrativne obveze povezane s uvjetovanim gašenjem bakrene mreže dovode do povećanja izravnih periodičnih administrativnih troškova za 7 % (u ekvivalentima punog radnog vremena godišnje) i 73 milijuna EUR jednokratnih troškova u usporedbi s trenutačnom situacijom. Usklađivanje uvjeta za ovlaštenje i EU ovlaštenje za satelitski radiofrekvencijski spektar rezultirat će određenim jednokratnim troškovima prilagodbe zajedničkim uvjetima. Međutim, periodični troškovi ovlaštenja i provedbe općenito će se smanjiti.

• Primjerenost i pojednostavnjenje propisa

Kad je riječ o regulaciji pristupa, najpoželjnijom opcijom uklonio bi se niz odredaba koje se odnose na regulaciju značajne tržišne snage, kao što su odredbe o zajedničkom ulaganju (članak 76. Europskog zakonika elektroničkih komunikacija) i funkcionalnom razdvajanju (članci 77. i 78. tog zakonika). Osim toga, pojednostavnio bi se način provedbe regulacije pristupa jer bi se nacionalnim regulatornim tijelima omogućilo da samoinicijativno odrede pristup instalaciji unutar zgrade i nakon prve koncentracijske točke (a ne na zahtjev kao što je to trenutačno slučaj). Time bi se pojednostavnila postojeća pravila i uklonili uočeni nedostaci i nepotrebne složenosti, kao i mogući nedostatak usklađenosti povezan s tim odredbama, koji je doveo do njihove ograničene primjene. Nadalje, učinci uklanjanja tih odredaba na pokrivenost svjetlovodnom mrežom, njezina utilizacija i tržišno natjecanje vjerojatno će biti ograničeni. To se posebno odnosi na članak 76. Europskog zakonika elektroničkih komunikacija, koji je zamijenjen širom analizom nacionalnih regulatornih tijela o posljedicama komercijalnih sporazuma, uključujući zajedničko ulaganje u kontekstu postupka analize tržišta. Dionici su također prepoznali potencijal tih odredaba u okviru REFIT-a.

Nadalje, predloženom opcijom pojednostavnit će se, ojačati i povećati nadzor, što će dovesti do dosljednije primjene regulatornih mjera, od čega će koristiti imati i jedinstveno tržište EU-a. Usklađivanje specifikacija za ključne veleprodajne proizvode i posvećenost jamstvima kvalitete usluga za poduzeća trebali bi pojednostavniti upotrebu pristupnih proizvoda i doprinijeti razvoju tržišnog natjecanja u području usluga za poduzeća s više lokacija i multinacionalna poduzeća.

Kad je riječ o radiofrekvencijskom spektru, konsolidacija relevantnih odredaba RSPP-a i Europskog zakonika elektroničkih komunikacija donosi velike koristi za REFIT u pogledu dosljednosti jer će se zahvaljujući njoj ukloniti dvostruke i zastarjele odredbe koje ugrožavaju konkurentnost EU-a u uvođenju inovativnih usluga.

Ovlaštenje EU-a za pružanje satelitskih mreža i usluga te korištenje satelitskog spektra ima potencijal za znatno povećanje učinkovitosti jer bi se njime smanjili troškovi ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar za satelitske operatore i nacionalna tijela. Satelitski operator koji želi pružati usluge u cijelom EU-u ne bi trebao slijediti 27 postupaka ovlaštenja i poštovati 27 skupova uvjeta za ovlaštenje, koji uključuju različite i skupe obveze izvješćivanja i nedjelotvorne mjere izvršenja niti bi trebao dobiti prava na radiofrekvencijski spektar u svim državama članicama.

Naprotiv, Komisija bi uz potporu ODN-a primala zahtjeve i izdavala ovlaštenja za pružanje satelitskih usluga, kao i ovlaštenja za korištenje radiofrekvencijskog spektra, uključujući pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, bilo za određene države članice u kojima pružatelj usluga želi pružati usluge ili za cijeli EU. Uvjeti za ovlaštenje, uključujući elemente izvješćivanja, bili bi zajednički u cijelom EU-u, a razvili bi se uz potporu ODN-a i RSPB-a. Komisija bi se pobrinula i za odabir na razini EU-a u slučaju oskudice radiofrekvencijskog spektra. Nadalje, postojao bi obvezujući okvir za usklađenost i provedbu na razini EU-a kako bi pristup satelitskih konstelacija tržištu EU-a bio usklađen sa zajedničkim uvjetima prema međunarodnom pravu.

Provedba na razini EU-a (uključujući oduzimanje ovlaštenja za cijelo jedinstveno tržište EU-a) učinkovito bi riješila probleme smetnji, a istovremeno potaknula usklađenost sa zahtjevima za ovlaštenje.

Ovlaštenje za zemaljske mreže i usluge još je jedno ključno područje u kojem će se ostvariti potencijal za poboljšanje učinkovitosti. Glavni uzrok problema s režimom općeg ovlaštenja u sektoru elektroničkih komunikacija EU-a proizlazi iz regulatorne fleksibilnosti Europskog zakonika elektroničkih komunikacija. Ta je fleksibilnost dovela do rascjepkanosti i nedosljedne primjene uvjeta općeg ovlaštenja. U tom zakoniku utvrđeni su usklađeni uvjeti općeg ovlaštenja, ali je popis uključivao potpune uvjete, što znači da je zadržano nacionalno diskrecijsko pravo povezano s uvjetima koji se moraju ispuniti. Stoga države članice nisu zauzele zajednički pristup režimu općeg ovlaštenja u smislu vrsta pružatelja mreža i usluga, već su uvele različito sekundarno zakonodavstvo i/ili administrativne (regulatorne) odluke u kojima su dodatno razradile uvjete. Situacija u kojoj postoji potpuni popis od 39 uvjeta u 26 država članica (osim Danske, koja nema uspostavljen sustav općeg ovlaštenja) može dovesti do utvrđivanja 1014 uvjeta na nacionalnoj razini te bi se, na primjer, od prekograničnog operatora (koji je prisutan ili ima regulatorni otisak u 27 država članica) moglo zahtijevati da ih sve ispuni.

Prijedlogom se smanjuje ta rascjepkanost i ograničavaju obveze izvješćivanja i usklađenosti tako što se pružatelje usluga podvrgava samo pojednostavnjenim i dodatno usklađenim uvjetima i obvezama utvrđenima u Uredbi koji su, među ostalim, usklađeni s drugim zakonima i političkim inicijativama EU-a, kao što je Strategija gospodarske sigurnosti EU-a, radi jačanja pouzdanog i sigurnog pružanja mreža i usluga. Nadalje, za poduzeća koja žele pružati mreže i usluge na jedinstvenom tržištu Prijedlog uključuje odredbu o jedinstvenoj putovnici, koja predstavlja pojednostavnjeni sustav koji se temelji na obavješćivanju, a koji pružateljima usluga omogućuje da posluju u jednoj državi članici, nekoliko njih ili u svima na temelju potvrde jednog nacionalnog regulatornog tijela. U tu se svrhu utvrđuju uvjeti za opće

ovlaštenje, postupak izdavanja jedinstvene putovnice i mehanizmi za koordinaciju, uzajamnu pomoć i dosljednu provedbu među nacionalnim regulatornim tijelima uz potporu BEREC-a i ODN-a.

Očekuje se da će pojednostavnjeni postupci, uključujući zajednički predložak za obavijest i jedinstveni mehanizam obavješćivanja, smanjiti administrativne troškove i troškove usklađivanja za pružatelje, posebno MSP-ove. Te će uštede MSP-ovima omogućiti da preusmjere sredstva na inovacije i rast umjesto na regulatorne postupke. Veća pravna sigurnost i regulatorna predvidljivost dodatno jačaju konkurentnost MSP-ova i olakšavaju njihov ulazak na tržište. MSP-ovi imaju i neizravnu korist od fleksibilnijih zajedničkih režima pristupa, uključujući pojednostavnjeni pristup radiofrekvencijskom spektru i njegovo zajedničko korištenje, kojima se smanjuju prepreke ulasku na tržište te podupire razvoj i širenje inovativnih usluga. To se posebno odnosi na sektore kao što su proizvodnja, zdravstvo, poljoprivreda i promet. Ne očekuju se neproporcionalni negativni učinci na MSP-ove. Naprotiv, očekuje se da će mjere dovesti do neto koristi, uključujući uštede troškova i bolje mogućnosti za inovacije.

• **Temeljna prava**

Analiziran je učinak Prijedloga na temeljna prava kao što su sloboda izražavanja i informiranja, nediskriminacija, zaštita potrošača, uključujući zaštitu potrošača s invaliditetom, zaštita osobnih podataka i pravo na privatnost. Uredbom će se posebno utvrditi viša razina usklađenosti prava krajnjih korisnika i održati visoka razina zaštite potrošača.

Prijedlogom se u potpunosti uzimaju u obzir temeljna prava i načela priznata u Povelji Europske unije o temeljnim pravima. Naime, predložene mjere usmjerene su na postizanje viših razina povezivosti uz moderniziran skup pravila o zaštiti potrošača. Time će se pak uspostaviti nediskriminirajući pristup svim sadržajima i uslugama, uključujući javne usluge, i pomoći u promicanju slobode izražavanja i slobode poduzetništva te državama članicama omogućiti da se usklade s Poveljom.

Uvođenje obveznog, ali uvjetovanog gašenja bakrene mreže predstavlja ograničenje slobode poduzetništva prema članku 16. Povelje EU-a o temeljnim pravima. Međutim, ono može biti opravdano ako je namijenjeno ostvarenju cilja od općeg interesa i ako je u skladu s načelima nužnosti i proporcionalnosti. Kretanja na tržištu već pokazuju da operatori postupno stavljaju bakrene mreže izvan upotrebe zbog komercijalnih razloga, što upućuje na to da strukturirano gašenje nije samo po sebi u suprotnosti s njihovim interesima. S obzirom na očekivane socijalne i gospodarske koristi te koristi za okoliš čini se da je mjera u skladu sa zahtjevom nužnosti. Nadalje, proporcionalnost se poštuje zahvaljujući predloženim uvjetima održivosti, mogućnosti duljeg zadržavanja bakrenih mreža ako uvjeti nisu ispunjeni i mogućoj iznimci od gašenja bakrene mreže ako postavljanje svjetlovodne mreže ili drugog odgovarajućeg rješenja za povezivost nije moguće.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Utjecaj prijedloga na proračun detaljno je opisan u izvještaju o financijskim i digitalnim aspektima zakonodavnog prijedloga, koji je priložen Prijedlogu. Za potpunu i učinkovitu provedbu inicijative ukupno je potrebno 47 ekvivalenata punog radnog vremena (EPRV), što uključuje 32 radna mjesta utvrđena u planu radnih mjesta i 15 članova vanjskog osoblja (ugovorno osoblje i upućeni nacionalni stručnjaci). Ta će se potreba pokriti osobljem iz glave uprave koje je već raspoređeno za upravljanje djelovanjem i/ili preraspodijeljeno unutar glavne uprave ili drugih službi Komisije. Uz te postojeće resurse radi potpune i učinkovite

provedbe inicijative potrebno je pet ekvivalenata punog radnog vremena dodatnog osoblja koje se zahtijeva povrh trenutnog broja zaposlenih. Trenutačnom proračunskom linijom rashoda Ureda BEREC-a nastaviti će se financirati nepromijenjeni dio ODN-a, dok će se dodatni rashodi koji proizlaze iz novih zadaća dodijeljenih ODN-u koje su opisane u Prijedlogu financirati naknadama za ovlaštenje za satelitski spektar, a prema potrebi i naknadama za EU ovlaštenje za numeriranje te dobrovoljnim doprinosima i doprinosima u naravi država članica.

Prijedlog uključuje i zadaće za koje je potrebno dodatno osoblje Ureda BEREC-a (koji će postati Ured za digitalne mreže – ODN), što dovodi do ukupnog povećanja osoblja za 25 ekvivalenata punog radnog vremena, koje se u potpunosti financira iz naknada.

5. DRUGI ELEMENTI

• Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja

Komisija bi trebala pratiti primjenu ove Uredbe i evaluirati njezinu učinkovitost tijekom vremena. Pet godina nakon stupanja na snagu i zatim svakih pet godina, Komisija bi trebala preispitati funkcioniranje ove Uredbe i podnijeti izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. Tim bi se preispitivanjima osobito trebalo ocijeniti učinak članaka 69. i 83. na tržište te jesu li *ex ante* i druge intervencijske ovlasti na temelju ove Uredbe dostatne da nacionalna regulatorna tijela mogu osigurati da natjecanje na tržištima elektroničkih komunikacija nastavi jačati na korist krajnjih korisnika.

Nacionalna regulatorna tijela Komisiju bi trebala obavijestiti i o imenima poduzetnika koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom za potrebe ove Uredbe i obvezama koje su im propisane na temelju ove Uredbe. Komisiju bi bez odgode trebalo obavješćivati o svim promjenama koje utječu na obveze propisane poduzetnicima ili na te poduzetnike.

U roku od tri godine od datuma početka primjene ove Uredbe Komisija bi trebala preispitati funkcioniranje suradnje u ekosustavu, uzimajući u najvećoj mjeri u obzir izvješće BEREC-a o učincima primjene smjernica na djelotvornu suradnju u ekosustavu, kao i o funkcioniranju postupka za dobrovoljno mirenje.

Nadalje, Komisija bi do 30. lipnja 2034. trebala preispitati opseg cjenovno pristupačne univerzalne usluge i dostupnost univerzalne usluge u kontekstu socijalnog, gospodarskog i tehnološkog razvoja, uključujući prelazak na svjetlovodne mreže. U okviru tog preispitivanja trebalo bi uzeti u obzir dominantne tehnologije koje koristi većina potrošača. Komisija bi Europskom parlamentu i Vijeću trebala podnijeti izvješće o ishodu preispitivanja.

U roku od dvije godine od početka primjene ove Uredbe ODN bi trebao pripremiti izvješće o jedinstvenom tržištu elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Ono bi trebalo sadržavati pregled kretanja na tržištu i analizu kako mjere uvedene ovom Uredbom utječu na funkcioniranje jedinstvenog tržišta, kao i tržišni učinak spajanja. Nacrt izvješća trebalo bi prije objave dostaviti BEREC-u i RSPB-u na odobrenje. Nakon toga bi svake godine trebalo objaviti ažurirana izvješća kako bi se pratili napredak i novi trendovi.

• Dokumenti s objašnjenjima (za direktive)

Nije primjenjivo.

• Detaljno obrazloženje posebnih odredaba prijedloga

Dio I.: Područje primjene, ciljevi i definicije

U dijelu I. ove Uredbe uspostavlja se horizontalni okvir kojim se uređuje organizacija sektora elektroničkih komunikacija unutar EU-a. Definiraju se predmet, područje primjene i ključni koncepti Uredbe te utvrđuju zajedničke definicije koje se primjenjuju na pravni okvir kako bi se zajamčila pravna sigurnost i dosljedna primjena u svim državama članicama. Utvrđuju se i opći ciljevi i regulatorna načela za usmjeravanje rada država članica, nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela, BEREC-a, RSPB-a i ODN-a te Komisije.

Dio II.: Otpornost

U dijelu II. uvodi se poseban okvir za otpornost i pripravnost mreža i usluga kojim se potvrđuje da su elektroničke komunikacijske mreže i usluge te druge digitalne infrastrukture ključne za funkcioniranje društva i gospodarstva. U tu se svrhu utvrđuju obveze i mehanizmi suradnje kako bi se zajamčile dostupnost i sposobnosti mreža i usluga u situacijama velike krize. To uključuje neprekinutost komunikacija prema hitnim službama i upozorenja javnosti. Predviđa se i donošenje izvješća BEREC-a naslovljenog „Plan pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture”. Ono će uključivati procjenu, zajedničke operativne preporuke i prakse upravljanja krizama. Pojasnit će se i uloge tijela EU-a i nacionalnih nadležnih tijela u praćenju, koordinaciji i odgovoru, čime će se ojačati dosljedan i djelotvoran pristup otpornosti i pripravnosti u sektoru elektroničkih komunikacija na razini EU-a.

Dio III.: Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica

U dijelu III. uspostavlja se okvir za jedinstvenu putovnicu za elektroničke komunikacijske mreže i usluge na temelju režima općeg ovlaštenja. Potvrđuje se sloboda pružanja takvih mreža i usluga u cijelom EU-u sve dok su ispunjeni zajednički dodatni uvjeti i obveze utvrđeni u ovoj Uredbi. Osim toga, održava se pojednostavnjeni sustav koji se temelji na obavlješćivanju i koji pružateljima omogućuje da posluju u jednoj državi članici, nekoliko njih ili u svima na temelju jedne potvrde koju je izdalo jedno nacionalno regulatorno tijelo. Prijedlog je u skladu s drugim inicijativama o strožim zahtjevima za sigurnost lanca opskrbe IKT-om. U tu se svrhu utvrđuju uvjeti za opće ovlaštenje, postupak izdavanja jedinstvene putovnice i mehanizmi za koordinaciju, uzajamnu pomoć i dosljednu provedbu među nacionalnim tijelima uz potporu BEREC-a i ODN-a. U smjernicama koje će BEREC donijeti u suradnji s drugim nadležnim tijelima i Komisijom utvrdit će se postupovni aspekti interakcija među pružateljima usluga, nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima, kao i usklađivanje primjenjivih uvjeta i pravila u državama članicama.

Dio IV.: Resursi, radiofrekvencijski spektar i numeriranje

U dijelu IV. uspostavlja se sveobuhvatan okvir usmjeren na budućnost za upravljanje ključnim resursima elektroničkih komunikacija, njihovu namjenu i upotrebu. To uključuje radiofrekvencijski spektar i brojne resurse, pri čemu se prepoznaje njihova uloga kao strateških javnih dobara ključnih za povezivost, inovacije, sigurnost i funkcioniranje jedinstvenog tržišta. Kad je riječ o radiofrekvencijskom spektru, utvrđuju se zajednička načela i ciljevi za koordinirano strateško planiranje i upravljanje na razini EU-a u skladu s međunarodnim obvezama te se jačaju mehanizmi za prekograničnu koordinaciju i rješavanje štetnih smetnji. Uvodi se načelo tehnološke neutralnosti i neutralnosti usluga, promiče se zajedničko i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra te se predviđaju strategija i planovi EU-a za radiofrekvencijski spektar kako bi se zajamčile predvidljivost, pravodobna dostupnost i usklađenost sa širim ciljevima politike EU-a.

Ovom se Uredbom također usklađuju režimi ovlaštenja, uvjeti za dodjelu, trajanje, obnova, prijenos i dijeljenje prava na radiofrekvencijski spektar te jačaju postupci dodjele koji pogoduju ulaganjima i tržišnom natjecanju. Nadalje, uspostavljaju se alati na razini EU-a kao što su postupak za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra, zajednički uvjeti za ovlaštenje, postupci „sve na jednom mjestu” i EU ovlaštenja, uključujući poseban okvir za satelitske mreže i usluge u EU-u. Uredbom se posebno utvrđuju ovlaštenja za satelitski spektar na razini EU-a, njihovo praćenje i provedbu. Definira se i postupak izdavanja takvih ovlaštenja i utvrđuju bolji mehanizmi koordinacije za prijave podnesene ITU-u te se jamči supostojanje namjene satelitskog i zemaljskog spektra unutar EU-a.

Osim toga, u dijelu IV. pruža se okvir za paneuropske brojevne resurse i utvrđuju pravila kojima se ti resursi uređuju kako bi se zajamčilo učinkovito upravljanje brojevnim resursima, njihova dostupnost i izvanteritorijalno korištenje u cijelom EU-u, pri čemu se podupiru usluge u cijelom EU-u te osigurava zaštita potrošača i pravedan pristup. Sve te odredbe zajedno donose se radi učinkovite, koordinirane i dugoročno održive upotrebe oskudnih resursa te povećanja pravne sigurnosti, smanjenja rascjepkanosti i omogućivanja razvoja inovativnih, prekograničnih elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga u cijelom EU-u.

Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje

U dijelu V. utvrđuju se pravila za pravilno funkcioniranje tržišta elektroničkih komunikacija i učinkovitost tržišnog natjecanja u cijelom EU-u.

Prvo, uvodi se poseban okvir za uredan prelazak s povijesnih bakrenih mreža na FTTH mreže, koji će se primjenjivati ako bakrene mreže ostanu u upotrebi nakon utvrđenog datuma. Prelazak na svjetlovodne mreže temeljit će se na nacionalnim planovima koji će se priopćiti Komisiji. U njima će se objasniti (i) na kojim će se područjima isključiti bakrene mreže i do kada te (ii) mjere za potporu prelasku na svjetlovodne mreže.

U početnoj fazi od država članica zahtijevat će se da propišu obvezu gašenja bakrene mreže na područjima na kojima su kumulativno ispunjena sljedeća dva uvjeta: (i) najmanje 95 % pokrivenosti svjetlovodnom mrežom i (ii) dostupnost cjenovno pristupačnih maloprodajnih usluga povezivosti. U kasnijoj fazi uvjeti se više neće primjenjivati, već će se od država članica zahtijevati da propišu obvezu gašenja na svim preostalim područjima gašenja bakrene mreže, osim na područjima na kojima postavljanje svjetlovodne mreže nije ekonomski održivo i nije dostupno odgovarajuće rješenje za povezivost kojim bi se mogle zamijeniti usluge koje se temelje na bakrenoj mreži. Zaštitne mjere primjenjuju se tijekom cijelog procesa radi održavanja kontinuiteta i zaštite potrošača.

Dio V. obuhvaća i okvir za pristup zemljištu i prava puta, međupovezivanje i pristup te primjenu simetričnih regulatornih mjera i regulatornih mjera koje se temelje na značajnoj tržišnoj snazi. U njemu se pojašnjavaju prava i obveze poduzetnika u pregovorima o pristupu i međupovezivanju, a nacionalna regulatorna tijela ovlašćuju se za uvođenje proporcionalnih mjera za postizanje povezivosti s kraja na kraj i interoperabilnosti kad je to opravdano.

U tom se dijelu zadržavaju glavni elementi postojećeg sustava simetrične regulacije pristupa i regulacije pristupa koja se temelji na značajnoj tržišnoj snazi. Kad je riječ o značajnoj tržišnoj snazi, u pravilima se daje prednost regulaciji pristupa pasivnim mrežama (vodovima i stupovima pomoću kojih operatori postavljaju vlastite svjetlovodne mreže) koja pogoduje ulaganjima te se promiče usklađivanje pristupnih proizvoda. Kad je riječ o simetričnom pristupu, pravilima se nastoji potaknuti utilizacija svjetlovodne mreže na način da se zadržava

pristup instalaciji unutar zgrade na zahtjev. Osim toga, nacionalna regulatorna tijela mogu primijeniti simetrične mjere za rješavanje lokalnih uskih grla tako da odrede pristup lokalnim svjetlovodnim mrežama. Nadalje, pravila o simetričnoj regulaciji trebala bi uključivati obvezu za operatore svjetlovodnih mreža koji uvode mrežu u blizini da povežu krajnje korisnike čije prostorije nisu pokrivena.

U dijelu V. jačaju se postupci za jedinstveno tržište za potrebe izrade nacrtu nacionalnih mjera koje utječu na trgovinu među državama članicama, što uključuje koordinirane mehanizme obavješćivanja, procjene i intervencije koji jamče dosljedna primjena u cijelom EU-u.

Dio VI.: Usluge

U dijelu VI. utvrđuju se obveze povezane s uslugama, a cilj je krajnjim korisnicima u EU-u donijeti koristi od osnovne povezivosti i zajedničke razine zaštite. Obveze pružanja univerzalne usluge moderniziraju se tako što se ažuriraju prava svih potrošača, a posebno onih s niskim primanjima, na pristup cjenovno pristupačnoj usluzi odgovarajućeg pristupa internetu i uslugama glasovnih komunikacija na fiksnoj lokaciji u skladu s 20. načelom europskog stupa socijalnih prava. Utvrđuju se zajednički postupci kojima države članice definiraju „odgovarajuću” povezivost s obzirom na minimalnu širinu pojasa kojom raspolaže većina potrošača. Ti zajednički postupci oslanjaju se na smjernice BEREC-a i dovode do uspostave širine pojasa potrebne za socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu. Propisuju se i strukturirani pristup cjenovnoj pristupačnosti, uključujući praćenje razvoja maloprodajnih cijena, mjere za potrošače s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama te posebna potpora za jednak pristup za krajnje korisnike s invaliditetom, a Komisiji se omogućuje donošenje provedbenih akata o usluzi odgovarajućeg pristupa internetu s obzirom na nacionalne uvjete, kriterije i metodologiju koje treba uzeti u obzir pri procjeni cjenovne pristupačnosti. Predlaže se nov i fleksibilniji pristup financiranju bez sektorskog određivanja ili povezanog mehanizma financiranja.

U dijelu VI. propisuje se dodatna zaštita prava krajnjih korisnika u digitalnom okruženju. Pristup otvorenom internetu čuva se kodificiranjem prava krajnjih korisnika na pristup sadržaju i njegovu distribuciju te na upotrebu aplikacija i terminalne opreme po vlastitom izboru. To je u skladu sa strogim obvezama neutralnosti mreže koje podliježu samo usko definiranim i proporcionalnim iznimkama te strogom nadzoru nacionalnih regulatornih tijela koji je dopunjen izvješćivanjem i smjernicama BEREC-a. U tom se dijelu konsolidiraju i ažuriraju pravila o zaštiti krajnjih korisnika predstavljena u tri poglavlja.

Poglavlje „Prava potrošača” obuhvaća potrošače, uključujući mikropoduzeća i neprofitne organizacije (neke se odredbe primjenjuju i na mala i srednja poduzeća), te uključuje sektorska pravila o transparentnosti i informacijama o ugovorima (uključujući predložak sažetka ugovora), trajanju i raskidu ugovora te ponude u paketu.

Poglavlje „Prava krajnjih korisnika” uključuje promjenu pružatelja i prenosivost broja te osigurava nediskriminaciju.

Poglavlje „Oprema i funkcionalnosti za krajnje korisnike” uključuje mjere protiv prijevarnih aktivnosti i odnosi se na ključne usluge kao što su dežurne linije za prijavu nestanka djece, komunikacija prema hitnim službama i sustavi upozoravanja javnosti te upotreba europske lisnice za digitalni identitet. Uzimajući u obzir tehnološki razvoj i nove izazove povezane sa zaštitom krajnjih korisnika u tom pogledu to poglavlje uključuje i ažurirana pravila o prikazu pozivajućeg broja, prikazu identiteta inicijatora, automatskom prosljeđivanju poziva i

automatiziranim sustavima pozivanja. Sadržava odredbe o jednakom pristupu i izboru za krajnje korisnike s invaliditetom.

U dijelu VI. zadržavaju se i ciljane odredbe o interoperabilnosti i „obvezi prijenosa”, a Komisija se ovlašćuje za ažuriranja tehničkih priloga delegiranim aktima kako bi odražavala tehnološki i društveni razvoj.

Dio VII.: Upravljanje

U dijelu VII. uspostavlja se okvir upravljanja za usklađeno, neovisno i djelotvorno funkcioniranje jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija. U njemu se definiraju uloge, ovlasti i zaštitne mjere koje se primjenjuju na nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela, povjeravaju im se jasno utvrđene zadaće, čuva njihova pravna i funkcionalna neovisnost od sudionika na tržištu te im se osiguravaju odgovarajuća sredstva i proračunska autonomija. Utvrđuju se i zajednička načela imenovanja, razrješenja, odgovornosti i transparentnosti, kao i obveze suradnje i koordinacije na nacionalnoj i prekograničnoj razini, čime se jačaju regulatorna dosljednost i uzajamno povjerenje u cijelom EU-u.

U dijelu VII. dodatno se konsolidira upravljanje na razini EU-a tako što se integriraju i jačaju uloge BEREC-a, RSPB-a i ODN-a. Pojašnjavaju se ciljevi, zadaće i unutarnja organizacija BEREC-a, čime se jača njegov kapacitet za promicanje dosljedne provedbe regulatornog okvira putem mišljenja, smjernica, izvješća i primjera dobre prakse, a potpora se pruža i strukturiranim prikupljanjem podataka i praćenjem tržišta. S obzirom na geopolitički kontekst jačaju se nadležnosti BEREC-a povezane s otpornošću i pripravnosću, što uključuje, primjerice, donošenje Plana pripravnosti EU-a za digitalne infrastrukture. Osim toga, uspostavlja se pouzdaniji okvir za strateško upravljanje radiofrekvencijskim spektrom preko RSPB-a, pri čemu se definira njegova savjetodavna i koordinacijska uloga u politici radiofrekvencijskog spektra EU-a, prekograničnoj koordinaciji i međunarodnom angažmanu, uz blisku suradnju s BEREC-om u područjima u kojima se regulatorna pitanja i pitanja povezana s radiofrekvencijskim spektrom preklapaju.

Dio VII. sadržava sveobuhvatan organizacijski i financijski okvir te okvir odgovornosti za ODN kao tijelo EU-a koje podupire BEREC i RSPB. U njemu se utvrđuju zadaće, upravljačka struktura, programiranje, proračunska i kadrovska pravila ODN-a te se osiguravaju transparentnost, dobro financijsko upravljanje i djelotvoran nadzor, uključujući mehanizme za borbu protiv prijevara, reviziju i evaluaciju.

Dio VIII.: Opće i završne odredbe

U dijelu VIII. utvrđuju se opće, postupovne i završne odredbe za djelotvornu, transparentnu i zajedničku primjenu ove Uredbe u cijelom EU-u. Uspostavlja se sveobuhvatan okvir za usklađeno davanje, razmjenu i objavljivanje informacija, u skladu s kojim se nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela, BEREC i RSPB ovlašćuju da od poduzetnika zatraže proporcionalne, opravdane i pravodobne informacije, među ostalim o održivosti, uz zaštitu povjerljivosti, zaštite podataka i poslovnih tajni. Nadalje, predviđaju se redoviti geografski pregledi postavljanja mreže i prognoze kako bi se omogućile regulatorne mjere utemeljene na dokazima, što bi moglo doprinijeti donošenju informiranih odluka o javnom financiranju i koordiniranom planiranju, među ostalim tijekom prelaska s povijesnih na svjetlovodne mreže.

U dijelu VIII. ujedno se uvode strukturirani mehanizmi savjetovanja i transparentnosti radi jačanja otvorenosti, sudjelovanja i regulatorne dosljednosti. Zahtijevaju se javno savjetovanje o nacrtima mjera sa znatnim učinkom na tržište, pristupačni postupci savjetovanja i sustavno

uključivanje krajnjih korisnika, uključujući potrošače i krajnje korisnike s invaliditetom, te drugih dionika. Na razini EU-a uvode se postupci usklađivanja i standardizacije koji Komisiji omogućuju da uz potporu BEREC-a ili RSPB-a suzbije razlike koje bi mogle dovesti do rascjepkanosti jedinstvenog tržišta te na tehnološko neutralan način promiče interoperabilne tehničke standarde otporne na promjene u budućnosti.

U dijelu VIII. navode se jasna pravila o rješavanju sporova, usklađenosti, provedbi i pravnoj sigurnosti. Uspostavljaju se izvansudski i regulatorni mehanizmi za rješavanje sporova na nacionalnoj i prekograničnoj razini, dopunjeni smjernicama i dobrovoljnim mirenjem kako bi se potaknule kooperativne, inovativne i održive prakse ekosustava. Utvrđuju se proporcionalne izvršne ovlasti, sankcije i zaštitne mjere, uključujući pravo na žalbu, te se definiraju upotreba delegiranih i provedbenih ovlasti, postupci odbora, praćenje, preispitivanje i prijelazne odredbe.

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o digitalnim mrežama, izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120, Direktive 2002/58/EZ i Odluke br. 676/2002/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2018/1971, Direktive (EU) 2018/1972 i Odluke br. 243/2012/EU (Akt o digitalnim mrežama)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,
uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 114.,
uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,
nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,
uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora²⁴,
uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija²⁵,
u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,
budući da:

- (1) Tehnologije se brzo razvijaju, podatkovni promet znatno raste, a potražnja za gigabitnom poveziivošću sve je veća. Moderne i održive digitalne infrastrukture za povezivost i računalstvo ključni su pokretači digitalizacije i omogućuju da se digitalne usluge u potpunosti iskoriste za industrijsku konkurentnost i na razini društva. Zbog toga je svim građanima i u cijeloj Uniji potrebna visokokvalitetna, sigurna i otporna povezivost, cjenovno pristupačna za osobe s niskim primanjima, i to na svim područjima, uključujući ruralna i udaljena područja, otoke te planinske, slabo naseljene ili najudaljenije regije.
- (2) Unutarnje tržište u području elektroničkih komunikacija fragmentirano je na 27 nacionalnih tržišta, a europski operatori i dalje nailaze na prepreke u prekograničnom poslovanju i širenju, što im ograničava sposobnost ulaganja, razvoja inovacija i tržišnog natjecanja u proširenom ekosustavu povezivosti pod jednakim uvjetima. Drugi akteri koji ulaze u taj ekosustav, npr. pružatelji sadržaja i aplikacija, uvelike profitiraju od režima koji se temelji na zemlji poslovnog nastana i tako posluju u Uniji na jedinstvenom tržištu. Nejednakost uvjeta među akterima u ekosustavu prepoznata je u Bijeloj knjizi Komisije „Kako odgovoriti na potrebe europske digitalne infrastrukture?”²⁶, kao i u Lettinu izvješću²⁷. U tom je kontekstu Europsko vijeće u

²⁴ SL C , , str. .

²⁵ SL C , , str. .

²⁶ Bijela knjiga Komisije od 21. veljače 2024., „Kako odgovoriti na potrebe europske digitalne infrastrukture?”, COM(2024) 81 final.

²⁷ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.

zaključcima iz listopada 2025. naglasilo potrebu za konkretnim potezima kako bi se „produbilo jedinstveno tržište elektroničkih komunikacija”.

- (3) Odlukom (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća²⁸ uspostavljen je program politike za digitalno desetljeće do 2030., u koji su uvršteni očekivani ciljevi povezivosti prema kojima su svi krajnji korisnici na fiksnoj lokaciji pokriveni gigabitnom mrežom do zaključne točke mreže, a sva naseljena područja pokrivena su mrežama velike brzine sljedeće generacije s performansama barem jednakima 5G mreži. Kako bi se ti ciljevi postigli, politike bi trebale pojednostavniti, ubrzati i smanjiti troškove postavljanja gigabitnih nepokretnih i bežičnih mreža u cijeloj Uniji, među ostalim smanjenjem administrativnog opterećenja za operatore i nacionalne uprave.
- (4) Direktivom (EU) 2018/1972 donesen je Europski zakonik elektroničkih komunikacija. Svojim je ciljevima promicanja povezivosti, pristupa naprednim mrežama i njihove utilizacije pomogao u postizanju ili održavanju učinkovitog tržišnog natjecanja na tržištima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Države članice bile su dužne do 21. prosinca 2020. donijeti i objaviti zakone i druge propise koji su potrebni za provedbu Zakonika elektroničkih komunikacija u njihovo nacionalno pravo. Zakonik je potpuno prenesen u svih 27 država članica tek 2024. Tako velika kašnjenja od donošenja Direktive do njezina prenošenja u pravne sustave država članica u trenutačnom geopolitičkom i gospodarskom kontekstu više nisu prikladna za brze tehnološke transformacije, za koje su potrebna pravila koja mogu brzo utjecati na tržište. Osim toga, određene nacionalne odredbe koje se odnose na odredbe Zakonika nadilaze ono što bi bilo nužno za potpuno i usklađeno prenošenje. Budući da je Zakonik donesen u obliku direktive, došlo je do fragmentiranosti među državama, pa nije rezultirao stvaranjem istinskog jedinstvenog tržišta. Stoga ga je potrebno pretvoriti u uredbu i njegove odredbe spojiti s odredbama koje su povezane s njegovim ciljevima, a utvrđene su u drugim direktivama, uredbama ili odlukama, uključujući Uredbu (EU) 2018/1971 Europskog parlamenta i Vijeća²⁹. Stoga bi Direktivu 2018/1972, Uredbu (EU) 2018/1971, Odluku br. 243/2012/EU Europskog parlamenta i Vijeća³⁰, dijelove Uredbe (EU) 2015/2120 Europskog parlamenta i Vijeća³¹ i Direktive 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća³² trebalo spojiti u jedinstvenu uredbu, odnosno Akt o digitalnim mrežama.

²⁸ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. (SL L 323, 19.12.2022., str. 4., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj>).

²⁹ Uredba (EU) 2018/1971 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o osnivanju Tijela europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC) i Agencije za potporu BEREC-u (Ured BEREC-a), izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120 i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1211/2009 (SL L 321, 17.12.2018., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1971/oj>).

³⁰ Odluka br. 243/2012/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o uspostavljanju višegodišnjeg programa za politiku radiofrekvencijskog spektra (SL L 081, 21.3.2012., str. 7., ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2012/243\(2\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2012/243(2)/oj)), kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. (SL L 321, 17.12.2018., str. 36.).

³¹ Uredba (EU) 2015/2120 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o utvrđivanju mjera u vezi s pristupom otvorenom internetu i maloprodajnim naknadama za regulirane komunikacije unutar EU-a te o izmjeni Direktive 2002/22/EZ i Uredbe (EU) br. 531/2012 (SL L 310, 26.11.2015., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/2120/oj>).

³² Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) (SL L 201, 31.7.2002., str. 37., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj>).

- (5) Komisija je Bijeloj knjizi iz 2024. naslovljenoj „Kako odgovoriti na potrebe europske digitalne infrastrukture?“³³ istaknula da sektor povezivosti prolazi kroz znatne tehnološke promjene: digitalne infrastrukture sve više temelje na oblaku i umjetnoj inteligenciji, a ekosustav povezivosti širi se radi pružanja novih inovativnih usluga. Stoga je potrebno uzeti u obzir razvoj elektroničkih komunikacijskih mreža prema „digitalnim mrežama“.
- (6) Ovom Uredbom nije obuhvaćen sadržaj koji se isporučuje preko elektroničkih komunikacijskih mreža koje koriste elektroničke komunikacijske usluge, kao što su radiodifuzijski sadržaji, financijske usluge i određene usluge informacijskoga društva, te se njime ne dovode u pitanje mjere koje se u vezi s tim uslugama poduzimaju na razini Unije ili na nacionalnoj razini u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom s ciljem promicanja kulturne i jezične raznolikosti i obrane medijskoga pluralizma. Sadržaj televizijskih programa obuhvaćen je Direktivom 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća³⁴. Uređenjem audiovizualne politike i sadržaja teži se postizanju ciljeva od općeg interesa kao što su sloboda izražavanja, medijski pluralizam, nepristranost, kulturna i jezična raznolikost, socijalna uključenost, zaštita potrošača i zaštita maloljetnika. Odvajanjem uređenja elektroničkih komunikacija od uređenja sadržaja ne utječe se na pitanje uvažavanja veza koje među njima postoje, posebno kako bi se zajamčio medijski pluralizam, kulturna raznolikost i zaštita potrošača. Nadležna tijela trebala bi, u granicama svojih nadležnosti, doprinositi osiguravanju provedbe politika kojima se nastoje promovirati ti ciljevi.
- (7) Ova Uredba ne utječe na primjenu Direktive 2014/53/EU Europskog parlamenta i Vijeća³⁵ na radijsku opremu, ali obuhvaća automobilske radioprijamnike i potrošačke radioprijamnike te potrošačku digitalnu televizijsku opremu. Kako bi se uvele zaštitne mjere za interoperabilnost s kraja na kraj, potrebno je urediti određene aspekte radijske opreme kako je definirana Direktivom 2014/53/EU i potrošačke opreme koja se koristi za digitalnu televiziju kako bi se olakšao pristup krajnjim korisnicima s invaliditetom. Važno je da nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela potiču suradnju mrežnih operatora i proizvođača opreme kako bi se krajnjim korisnicima s invaliditetom olakšao pristup elektroničkim komunikacijskim uslugama. Kako bi pristup u pogledu režima ovlaštenja za radijsku terminalnu opremu bio usklađen, regulirati bi trebalo i neisključivo korištenje radiofrekvencijskog spektra za privatne svrhe.
- (8) Zahtjevi u pogledu kapaciteta elektroničkih komunikacijskih mreža u stalnom su porastu. Dok je prije naglasak uglavnom bio na povećanju dostupnosti širine pojasa sveukupno i za svakog pojedinačnog korisnika, sve su važniji drugi parametri kao što su brzine prijenosa podataka silaznom i uzlaznom vezom, latencija, dostupnost i pouzdanost. Trenutačno se na tu potražnju odgovara sve većim približavanjem svjetlovoda krajnjem korisniku, a za buduće „gigabitne mreže“ potrebni su parametri performansi jednaki onima koje mreža zasnovana na svjetlovodnim elementima može postići barem do završne točke mreže. U slučaju bežične veze, to odgovara

³³ COM(2024) 81 final.

³⁴ Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama) (SL L 95, 15.4.2010., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj>).

³⁵ Direktiva 2014/53/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o usklađivanju zakonodavstava država članica o stavljanju na raspolaganje radijske opreme na tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/5/EZ (SL L 153, 22.5.2014., str. 62., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/53/oj>).

performansama mreže sličnima onima koje se mogu postići svjetlovodnom instalacijom do bazne stanice koja se smatra završnom točkom mreže. Na takvim nepokretnim i pokretnim gigabitnim mrežama mogu se postići brzine prijenosa podataka od najmanje jednog gigabita u sekundi u uzlaznoj i silaznoj vezi, kao i druge napredni parametri performansi, npr. niska latencija i visoka stabilnost. Pojam „gigabitna mreža” zamjenjuje pojam „mreža vrlo velikog kapaciteta”, a svojstva performansi ažurirana su u skladu s tehnološkim i tržišnim razvojem. Stoga se na temelju ove Uredbe svako upućivanje na mrežu vrlo velikog kapaciteta kako je definirana u članku 2. stavku 2. Direktive (EU) 2018/1972 smatra upućivanjem na gigabitnu mrežu kako je definirana u ovoj Uredbi.

- (9) Određene elektroničke komunikacijske usluge obuhvaćene ovom Uredbom mogle bi biti obuhvaćene i definicijom usluge informacijskog društva iz članka 1. Direktive (EU) 2015/1535 Europskog parlamenta i Vijeća³⁶. Odredbe te direktive kojima se uređuju usluge informacijskog društva primjenjuju se na te elektroničke komunikacijske usluge u mjeri u kojoj ova Uredba ili drugi pravni akt Unije ne sadržava preciznije odredbe primjenjive na elektroničke komunikacijske usluge. Međutim, elektroničke komunikacijske usluge kao što su glasovna telefonija, usluge slanja poruka i usluge elektroničke pošte obuhvaćene su ovom Uredbom. Isti poduzetnik, npr. pružatelj internetskih usluga, može istodobno nuditi i elektroničku komunikacijsku uslugu, kao što je pristup internetu, i usluge koje nisu obuhvaćene ovom Uredbom, kao što je pružanje internetskog sadržaja koji nije povezanog s komunikacijama.
- (10) Isti poduzetnik, na primjer operator kabelaške televizije, može istodobno nuditi i elektroničku komunikacijsku uslugu, kao što je prijenos televizijskih signala, i usluge koje nisu obuhvaćene ovom Uredbom, kao što je komercijalizacija ponude usluga zvučnih ili televizijskih radiodifuzijskih sadržaja, te se stoga takvom poduzetniku mogu odrediti dodatne obveze u odnosu na njegovu aktivnost kao pružatelja ili distributera sadržaja, u skladu s odredbama koje nisu obuhvaćene ovom Uredbom, ne dovodeći pritom u pitanje uvjete iz priloga ovoj Uredbi.
- (11) Da bi bila obuhvaćena definicijom elektroničke komunikacijske usluge usluga se uobičajeno treba pružati za naknadu. Pristup, upotreba ili druga obrada osobnih podataka u kontekstu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga trebali bi se smatrati uslugama koje se pružaju za naknadu ako pružatelj usluge zatraži, a krajnji korisnik svjesno mu dostavi, bilo izravno ili neizravno, osobne podatke u smislu Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća³⁷, pri čemu se u potpunosti priznaje da je zaštita osobnih podataka temeljno pravo i da se osobni podaci stoga ne mogu smatrati robom. To obuhvaća situacije u kojima krajnji korisnik ne daje aktivno informacije, ali im dopušta pristup, primjerice osobnim podacima, uključujući IP adresu, ili drugim informacijama koje se automatski generiraju, kao što su one koje se prikupljaju i prenose kolačićima ili sličnim tehnologijama. Obrada osobnih podataka trebala bi u svakom slučaju biti u skladu s pravom Unije o zaštiti podataka. U skladu

³⁶ Direktiva (EU) 2015/1535 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. rujna 2015. o utvrđivanju postupka pružanja informacija u području tehničkih propisa i pravila o uslugama informacijskog društva (SL L 241, 17.9.2015., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2015/1535/oj>).

³⁷ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

sa sudskom praksom Suda Europske unije (Sud) o članku 57. UFEU-a³⁸, naknada u smislu UFEU-a postoji i ako pružatelju usluga plaćaju treće osobe, a ne primatelj usluge. Stoga bi pojam naknade trebao obuhvaćati i situacije u kojima je krajnji korisnik izložen reklamama.

- (12) Interpersonalne komunikacijske usluge su usluge koje omogućuju interpersonalnu i interaktivnu razmjenu informacija, a obuhvaćaju usluge kao što su tradicionalni glasovni pozivi između dviju osoba, ali i sve vrste e-pošte, usluge slanja poruka i grupne razgovore. Interpersonalne komunikacijske usluge obuhvaćaju samo komunikaciju među konačnim brojem fizičkih osoba, tj. brojem koji nije potencijalno neograničen, a određuje ga pošiljatelj komunikacije. Komunikacija koja uključuje pravne osobe trebala bi biti unutar opsega definicije kad fizičke osobe djeluju u ime tih pravnih osoba ili su uključene barem na jednoj strani komunikacije. Interaktivna komunikacija podrazumijeva da usluga omogućuje primatelju informacije da odgovori. Usluge koje ne ispunjavaju te uvjete, kao što su linearna radiodifuzija, video na zahtjev, internetske stranice, društvene mreže, blogovi ili razmjena informacija između strojeva, ne bi se trebale smatrati interpersonalnim komunikacijskim uslugama. U iznimnim se okolnostima interpersonalnom komunikacijskom uslugom ne bi trebala smatrati usluga u kojoj je mogućnost interpersonalne i interaktivne komunikacije sporedna i samo pomoćna funkcija neke druge usluge i koja se iz objektivnih tehničkih razloga ne može koristiti bez te glavne usluge, a njezina integracija nije način zaobilaznja primjenjivosti pravila kojima se uređuju elektroničke komunikacijske usluge. Pojmove „sporedan” i „samo pomoćni” kao elemente izuzeća od definicije trebalo bi tumačiti usko i iz objektivne perspektive krajnjega korisnika. Funkcija interpersonalne komunikacije mogla bi se smatrati sporednom ako je njezina objektivna korist za krajnjeg korisnika vrlo ograničena i ako je krajnji korisnici u stvarnosti jedva koriste. Primjer funkcije za koju bi se moglo smatrati da nije obuhvaćena definicijom interpersonalnih komunikacijskih usluga mogao bi biti, u načelu, komunikacijski kanal u internetskim igrama, ovisno o karakteristikama komunikacijskih mogućnosti usluge.
- (13) Interpersonalne komunikacijske usluge koje koriste brojeve iz nacionalnih ili međunarodnih planova numeriranja povezane su s javno dodijeljenim brojevnim resursima. Te brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge obuhvaćaju usluge u kojima se brojevi krajnjih korisnika dodjeljuju za potrebe osiguravanja povezivosti s kraja na kraj i usluge koje krajnjim korisnicima omogućuju da stupe u kontakt s osobama kojima su ti brojevi dodijeljeni. Sama upotreba broja kao identifikatora ne bi se smjela smatrati ekvivalentnom upotrebi broja za povezivanje s javno dodijeljenim brojevima, pa se sama po sebi ne bi trebala smatrati dovoljnom da se usluga svrsta u brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge. Brojevno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge trebale bi podlijevati obvezama samo ako javni interes nalaže primjenu posebnih regulatornih obveza na sve vrste interpersonalnih komunikacijskih usluga, bez obzira na to koriste li se brojevima za pružanje svoje usluge. Opravdano je drukčije postupati s brojevno utemeljenim interpersonalnim komunikacijskim uslugama jer one sudjeluju u javno osiguranom interoperabilnom ekosustavu i stoga od njega imaju i koristi.
- (14) Za regulatorne potrebe završna točka mreže je granica između regulatornog okvira za elektroničke komunikacijske mreže i usluge te regulacije telekomunikacijske

³⁸ Presuda Suda od 26. travnja 1988., Bond van Adverteerders i ostali/Nizozemska Država, C-352/85, ECLI: EU:C:1988:196

terminalne opreme. Utvrđivanje lokacije završne točke mreže odgovornost je nacionalnog regulatornoga tijela.

- (15) Pojam međupovezivanja trebalo bi tumačiti tako da se prvenstveno odnosi na tehničko međupovezivanje (interkonekciju) mreža, bez obzira na to jesu li one javne elektroničke komunikacijske mreže ili privatne mreže, uključujući one koje su u vlasništvu pružatelja sadržaja i aplikacija ili kojima oni upravljaju, uključujući infrastrukture za isporuku sadržaja. Tehnološki i komercijalni razvoj doveo je do povećanog uvođenja predmemorija, čvorova za isporuku sadržaja i drugih tehnika kojima se poboljšava razmjena prometa i optimiziraju performanse s kraja na kraj, što je rezultiralo užom tehničkom suradnjom i češćom međupovezanošću javnih i privatnih mreža.
- (16) Trebalo bi ažurirati i ciljeve novog regulatornog okvira kako bi se pristupilo rješavanju problema sektora i omogućila njegova prilagodba budućem razvoju. Ekosustav povezivosti širi se zahvaljujući tehnološkoj transformaciji elektroničkih komunikacijskih mreža u digitalne mreže koje integriraju rješenja u oblaku i rješenja koja se temelje na umjetnoj inteligenciji. Stoga bi se ovom Uredbom trebala podupirati konkurentnost sektora i sposobnost ovladavanja tom transformacijom. Osim toga, trebale bi se poticati inovacije i učinkovita suradnja među širokim rasponom aktera u proširenom ekosustavu povezivosti.
- (17) Kako bi se povećale konkurentnost i otpornost sektora, ova Uredba trebala bi pridonijeti razvoju jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija uvođenjem pojednostavnjenih i usklađenijih mjera koje će olakšati njegovo širenje u Uniji te podupirati i poticati inovacije i ulaganja u moderne, otporne i održive mreže i usluge. Jedna od mjera trebalo bi biti olakšavanje prekograničnog pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, uključujući paneuropske satelitske komunikacijske usluge, kao i razvoj transeuropskih digitalnih mreža.
- (18) Jačanje otpornosti digitalne infrastrukture i usluga Unije ključno je u kontekstu povećanja pripravnosti na prirodne katastrofe, prijetnje i krize uzrokovane ljudskim djelovanjem, kao i na smetnje u mrežama i radijskim signalima. Stoga bi ovom Uredbom digitalne infrastrukture i usluge trebalo učiniti otpornima i pripravnima za nepredviđene događaje, kao što su fizički, kibernetički i hibridni napadi te prirodne katastrofe, staviti na raspolaganje mjere ublažavanja, poboljšati otpornost, a posebno redundanciju kritičnih segmenata mreže na temelju dosljedne integracije zemaljskih i nezemaljskih mreža, te omogućiti potrebne mrežne kapacitete kako bi društvo moglo odgovoriti na krize, a sve to kako bi se ojačala strateška autonomija Unije.
- (19) Budući da na razini infrastrukture i dalje postoje uska grla i prepreke ulasku, među ostalim kao posljedica prelaska na svjetlovodne mreže, potrebno je uvesti pojednostavnjeni regulatorni okvir za rješavanje tržišnih nedostataka kako bi se omogućilo održivo tržišno natjecanje u kojem bi krajnji korisnici i dalje imali koristi od većeg izbora naprednih, cjenovno pristupačnih i visokokvalitetnih usluga.
- (20) Nužno je u budućnosti smanjiti broj *ex ante* sektorskih pravila ukorak s razvojem tržišnog natjecanja na tržištu te u konačnici osigurati da se područje elektroničkih komunikacija uređuje samo pravom tržišnog natjecanja. To je bio cilj od donošenja prvog regulatornog okvira za elektroničke komunikacijske mreže i usluge 2009. Međutim, postojeći okvir doveo je do fragmentiranosti među državama, a ne do stvaranja jedinstvenog tržišta, stoga je potrebna veća dosljednost u *ex ante* regulatornim obvezama. S obzirom na jaku konkurentsku dinamiku tržišta elektroničkih komunikacija posljednjih godina neophodno je da se te obveze propisuju

samo ako predmetno tržište ne funkcionira i ne dovodeći u pitanje pravo tržišnog natjecanja.

- (21) Osim toga, potrebno je dati odgovarajuće poticaje ulaganju u gigabitne mreže (uključujući napredne 5G i 6G mreže, svjetlovodne mreže, podmorske komunikacijske kabele, jezgrene mreže) koje podržavaju inovacije u području internetskih usluga bogatog sadržaja i osnažiti opću konkurentnost Unije. U tu svrhu ključno je promicati učinkovita ulaganja u razvoj tih mreža i rješenja te podupirati široku dostupnost i prihvaćanje gigabitnih mreža i elektroničkih komunikacijskih usluga, među ostalim pravodobnim prelaskom na isključivo svjetlovodno okruženje u cijeloj Uniji.
- (22) Državama članicama, nacionalnim regulatornim tijelima te drugim nadležnim tijelima i dionicima taj cilj povezivosti, s jedne strane, znači nastojanje da se na određenom području uvedu gospodarski održive mreže i usluge najvećega kapaciteta, a s druge strane, ostvarivanje teritorijalne kohezije u smislu konvergencije kapaciteta dostupnih u različitim područjima.
- (23) Kako bi se okvir za elektroničke komunikacije što više uskladio s ciljevima Unije za prelazak na niskougljično gospodarstvo, uvjeti ulaganja u energetske učinkovite i niskougljične mreže i rješenja trebaju biti privlačni kako bi se potaknulo uvođenje održivih mreža i usluga. Taj bi cilj prvenstveno trebalo uskladiti s poticanjem povezivosti koja omogućuje energetske učinkovitost i ugljičnu neutralnost u drugim industrijskim sektorima, kao i ulaganjem u energetske učinkovitu infrastrukturu za povezivost u skladu s ažuriranim okvirom taksonomije i s njom povezanim Unijinim Kodeksom ponašanja za održivost telekomunikacijskih mreža. Osim toga, potrebno je poticati suradnju među akterima uključenima u pružanje usluga s kraja na kraj u pogledu učinkovitog upravljanja podatkovnim prometom.
- (24) Kako bi se ti ciljevi ostvarili, nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela trebala bi prema potrebi koordinirati svoje djelovanje s tijelima drugih država članica i s Tijelom europskih regulatora za elektroničke komunikacije („BEREC”), Tijelom za politiku radiofrekvencijskog spektra („RSPB”) i Uredom za digitalne mreže („ODN”).
- (25) Nakon poziva iz Neversa od 9. ožujka 2022. države članice provele su procjenu rizika europske komunikacijske infrastrukture i mreža. Kako bi se ublažili utvrđeni rizici, u toj su procjeni iznesene strateške i tehničke preporuke za države članice, Komisiju i Agenciju Europske unije za kibersigurnost („ENISA”), koje bi trebalo provesti uz potporu BEREC-a. Među ostalim strateškim preporukama u procjeni rizika predlažu se (i) ocjena otpornosti međunarodnih interkonekcija, (ii) cijena kritičnosti, otpornosti i redundancije osnovne internetske infrastrukture, kao što su podmorski komunikacijski kabele, i (iii) jačanje kapaciteta i koordiniranog djelovanja na razini Unije za jačanje otpornosti komunikacijske infrastrukture. Kako bi se postigla djelotvorna pripravnost i povećala otpornost, trebalo bi ojačati suradnju među nacionalnim nadležnim tijelima i tijelima na razini Unije, za što su potrebne, među ostalim, zajedničke smjernice i pravodobna razmjena informacija.
- (26) Elektroničke komunikacijske mreže i usluge važna su okosnica društva i gospodarstva Unije. Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća³⁹ odnosi se na kibernetičku sigurnost i otpornost ključnih, važnih i kritičnih subjekata, no potrebno je

³⁹ Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije, izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 i Direktive (EU) 2018/1972 i stavljanju izvan snage Direktive (EU) 2016/1148 (Direktiva NIS 2) (SL L 333, 27.12.2022., str. 80., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>).

poboljšati opću otpornost, pripravnost i kontinuitet elektroničkih komunikacija na razini Unije, među ostalim u situacijama koje uključuju prekogranične ili velike prirodne poremećaje ili poremećaje uzrokovane ljudskim djelovanjem, krize ili višu silu koji mogu negativno utjecati na stanovništvo. ODN bi trebao imati središnju koordinacijsku ulogu u pogledu otpornosti u sektoru elektroničkih komunikacija, pri čemu bi se trebao oslanjati na svoje stručno znanje, nadzor tržišta i perspektivu na razini Unije. To znači da bi trebao razmjenjivati informacije i koordinirati se s nacionalnim regulatornim tijelima, Komisijom i drugim relevantnim tijelima i agencijama Unije, uključujući ENISA-u, a prema potrebi i s međunarodnim organizacijama, kao što je NATO, o pitanjima koja se odnose na procjenu, praćenje, analizu i pripravnost elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga na razini Unije i njihovu sposobnost da doprinesu općoj otpornosti društva i gospodarstva Unije, uz puno poštovanje uloga ENISA-e, Skupine za suradnju u području mrežnih i informacijskih sustava („Skupina za suradnju NIS”) i Europske mreže organizacija za vezu za kibernetičke krize („EU-CyCLONe”) u okviru Unije za kibernetičku sigurnost i civilnu zaštitu.

- (27) U tom bi kontekstu ODN trebao biti zadužen za postizanje usklađenog prekograničnog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama. Njegova uloga trebala bi dopuniti Direktivu (EU) 2022/2555, a ne dovoditi je pritom u pitanje, pri čemu bi se ponajprije trebao baviti pripravnosću na razini cijelog sustava, međusobno zamjenjivim infrastrukturama, kontinuitetom transeuropske mreže i usluga te koordiniranim odgovorom na krizu.
- (28) Kad u Uniji nastanu prirodni poremećaji ili poremećaji uzrokovani ljudskim djelovanjem, krize ili viša sila koji mogu negativno utjecati na stanovništvo, dostupnost i posebne mogućnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga ključne su jer stanovništvu omogućuju pravodobno primanje informacija, održavanje socijalnih i gospodarskih interakcija te pristup javnim uslugama i uslugama povezanim s hitnim situacijama, a nacionalnim tijelima omogućuju da komuniciraju sa stanovništvom te organiziraju aktivnosti spašavanja i pružanja pomoći. Ne dovodeći u pitanje Direktivu (EU) 2022/2555, svi pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža, javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga i drugi pružatelji usluga u okviru režima općeg ovlaštenja trebali bi stoga donijeti mjere koje će omogućiti dostupnost interpersonalnih komunikacijskih usluga i usluga pristupa internetu u slučaju takvih događaja. Pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža koje se u cijelosti ili uglavnom upotrebljavaju za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga ili usluga informacijskog društva dostupnih javnosti, kao što su podmorski komunikacijski kabeli, mogli bi se pobrinuti za redundanciju u tim kritičnim situacijama. U mjeri u kojoj je to tehnički moguće i u javnom interesu trebali bi surađivati i doprinositi dostupnosti interpersonalnih komunikacijskih usluga i usluga pristupa internetu u situacijama u kojima su javno dostupne elektroničke komunikacijske mreže i usluge kritično narušene prethodno navedenim događajima velikih razmjera.
- (29) Krajnji korisnici trebali bi moći zatražiti pomoć od nadležnih tijela u okviru komunikacije prema hitnim službama i primati informacije od nadležnih tijela na način koji mogu percipirati i razumjeti u obliku javnih upozorenja u slučaju događaja velikih razmjera koji bi mogli negativno utjecati na stanovništvo, kao što su katastrofalni kvarovi mreže ili situacije više sile. Slično tomu, kritične komunikacije, koje hitnim službama i javnim tijelima nadležnima za sigurnost i zaštitu omogućuju da ispune svoju zadaću, trebale bi biti u potpunosti dostupne. To znači da bi pružatelji

elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga trebali donijeti posebne mjere kako bi osigurali neprekinutu elektroničku komunikaciju, uključujući internetski promet, u mjeri potrebnoj da pogođeni krajnji korisnici ili stanovništvo učinkovito šalju ili primaju komunikacije hitnih službi i javna upozorenja. Kritične komunikacije koje se obično odvijaju u okviru namjenske mreže nacionalnih tijela mogu se provoditi kao specijalizirana usluga koju podupiru nove tehnologije, kao što je segmentiranje mreže, koje bi trebale imati dovoljan kapacitet mreže da jamče kvalitetnu uslugu u kriznim situacijama. Za tu bi svrhu trebalo dati prednost s time povezanom prometu i uspostaviti redundanciju za stalnu dostupnost kritičnih komunikacija. Nacionalni sustavi pristupnih točaka komunikacija prema hitnim službama i sustavi upozoravanja javnosti trebali bi biti osmišljeni tako da budu redundantni i otporni u slučaju događaja velikih razmjera koji bi mogli negativno utjecati na stanovništvo.

- (30) Prije uvođenja znatnih promjena u mrežama koje se upotrebljavaju za pružanje pristupa hitnim službama pružatelji interpersonalnih komunikacijskih usluga i pristupnih točaka komunikacija prema hitnim službama („PSAP”) trebali bi poduzeti sve potrebne korake, uključujući testiranje i validaciju rješenja, kako bi se pobrinuli za kontinuiranu dostupnost i pristupačnost komunikacija prema hitnim službama i informacija o lokaciji pozivatelja za krajnje korisnike, kao i za kontinuiranu mogućnost slanja javnih upozorenja krajnjim korisnicima. Pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga trebali bi nadležnim tijelima države članice predstaviti plan u kojem se opisuje proces migracije i koji sadržava dovoljno informacija za procjenu rizika za dostupnost usluga komunikacije prema hitnim službama i potencijalno pogođene krajnje korisnike. Takav bi plan trebalo izraditi kako bi se korisnike elektroničkih komunikacijskih usluga koji se oslanjaju na postojeću tehnologiju pravodobno obavijestilo o novim tehnologijama i kako bi im se omogućilo da se za njih pripreme ili im se prilagode te kako bi se izbjegao prekid elektroničkih komunikacijskih usluga na uređajima koje koriste.
- (31) U okviru dugoročnih mjera za jačanje otpornosti pri razvoju otporne integrirane povezivosti trebalo bi, među ostalim, uzeti u obzir spremnost na prihvaćanje najsuvremenije tehnologije, kao što su nove kvantne komunikacijske tehnologije, kako bi se omogućila sljedeća generacija sigurnih komunikacija, posebno u ključnim segmentima mreže. Za to je potreban prelazak na postkvantnu kriptografiju. Osim toga, važnu ulogu mogla bi imati i kvantna komunikacija temeljena na svjetlovodnim komunikacijskim mrežama. Europska kvantna komunikacijska infrastruktura („EuroQCI”), koja bi trebala postati sastavni dio novog sigurnog svemirskog komunikacijskog sustava Unije (Infrastruktura za otpornost, međusobnu povezanost i sigurnost putem satelita – „IRIS”²), mogla bi biti pokretač sljedeće generacije sigurnih komunikacija u korist vlada i poduzeća u cijeloj Uniji. Stoga bi trebalo poboljšati sigurnost osjetljivih podataka i kritične infrastrukture, i to pravodobnim prelaskom na postkvantnu kriptografiju tako da se kvantni sustavi postupno integriraju u postojeću komunikacijsku infrastrukturu i da se razviju otporni kvantni komunikacijski ekosustav i industrija u Uniji.
- (32) Ulogu BEREC-a na razini Unije u pripravnosti i upravljanju krizama trebalo bi ojačati kako bi se omogućila djelotvorna pripravnost elektroničkih komunikacijskih mreža i digitalne infrastrukture, kao i neprekinuto pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga, među ostalim u situacijama prirodnih katastrofa ili katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili više sile, te uz oslanjanje na otporne nacionalne i prekogranične interkonekcije. BEREC bi u tom pogledu trebao usvojiti izvješće naslovljeno „Plan pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture” („Plan”), koje

priprema ODN, i tako se nadovezati na aktivnosti na razini Unije kako bi se postigla visoka razina pripravnosti i otpornosti. Plan bi se trebao sastojati od sveobuhvatne procjene, operativnih preporuka i praksi upravljanja krizama. Na temelju toga trebao bi se uspostaviti dosljedan pristup otpornosti u cijeloj Uniji, uključujući pristup mehanizmima financiranja kojima se postiže redundancija i poboljšava pripravnost za krize na razini Unije.

- (33) Obrazac BEREC-a za prikupljanje podataka o otpornosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, koji bi trebao pomoći u pripremi Plana, trebao bi uključivati informacije o kapacitetu, arhitekturi, mogućnostima i upotrebi mrežnih segmenata koji se smatraju ključnima za opću otpornost i kontinuitet usluga na razini Unije. To bi osobito trebalo uključivati posebne mrežne segmente kao što su međunarodne interkonekcije, agregacijske mreže, osnovne i jezgrene mreže, podmorski komunikacijski kabeli, uključujući njihove postaje za uzemljenje kabela, satelitske mreže integrirane sa zemaljskim mrežama koje mogu pružati rezervnu uslugu u slučaju nedostupnosti bilo koje od tih mreža, mreže za isporuku sadržaja ili mreže koje povezuju velike objekte podatkovnih centara. Ako se podaci koji su klasificirani u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom trebaju razmijeniti, dostaviti ili na drugi način dijeliti u skladu s ovom Uredbom, trebalo bi primjenjivati pravila o postupanju s klasificiranim podacima. Prema potrebi trebalo bi omogućiti i dijeljenje neklasificiranih sažetaka koji omogućuju operativnu koordinaciju.
- (34) Nadalje, ODN bi na razini Unije trebao doprinosti praćenju, analizi i sintezi informacija o arhitekturi, kapacitetu, tehničkim mogućnostima i otpornosti elektroničkih komunikacijskih mreža te podupirati koordinaciju usmjerenu na osiguravanje dostupnosti i povećanje kapaciteta elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga tijekom prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili više sile, uz puno poštovanje nacionalnih koordinacijskih okvira za odgovor na krizu. To bi moglo uključivati, na primjer, utvrđivanje područja u kojima je potrebna redundancija te donošenje odluka o strateškoj politici i ulaganjima kojima se ona podupire, posebno za transeuropske digitalne mreže i povezane buduće programe financiranja, kao što je predloženo u okviru digitalne sastavnice Europskog fonda za konkurentnost u okviru višegodišnjeg financijskog okvira. BEREC-ova sveobuhvatna procjena koju priprema ODN trebala bi sadržavati i pregled rezervnih kapaciteta mreže, kao i pregled postojećih i novih mehanizama za određivanje prioriteta u prometu, uključujući segmentiranje mreže i druga rješenja za upravljanje mrežom i njezinu optimizaciju koja štite i omogućuju komunikacije. Ti mehanizmi važni su za kontinuitet ključnih komunikacijskih mreža i usluga u situacijama povećane potražnje, zagušenja mreže ili drugih poremećaja u komunikaciji do kojih može doći tijekom kriza.
- (35) Specijalizirane usluge koje omogućuju napredni mrežni kapaciteti, kao što je segmentiranje mreže, sve su važnije u podupiranju slučajeva upotrebe s većim zahtjevima za sigurnost, pouzdanost i nisku latenciju. To uključuje primjene kao što je rad bespilotnih zrakoplovnih sustava, uključujući dronove, za koje su potrebne pouzdane razine performansi, otpornost i izoliranost od drugog prometa kako bi se zajamčilo sigurno i zaštićeno funkcioniranje. Dostupnost tih specijaliziranih usluga javnim tijelima i privatnim operatorima može omogućiti djelotvornije uvođenje primjena koje se odnose na zaštitu i koje su ključne za sigurnost te potaknuti inovacije i učinkovitu upotrebu mrežnih resursa u skladu s ciljevima Unije za sigurnost, tehnološko vodstvo i razvoj naprednih digitalnih usluga. Elektroničke komunikacijske mreže trebalo bi iskoristiti za bolje otkrivanje dronova i drugih letećih objekata bez

obzira na to jesu li povezani s mrežom. Prvenstveno bi trebalo postupno razvijati i uvoditi detekciju putem pokretnih mreža u velikim razmjerima kao preklapajući i komplementarni sustav otkrivanja za civilne i vojne primjene, uključujući otkrivanje, praćenje i lociranje prijetnji u zraku te otkrivanje ometanja.

- (36) Otpornost Unije sve više ovisi o dugoročno održivoj povezivosti i smanjenju strateških ovisnosti. U skladu s tim potreban je pristup usmjeren na budućnost kojim se jača sposobnost zemaljskih i nezemaljskih (satelitskih) mreža da se međusobno povežu i neometano funkcioniraju, među ostalim u kriznim situacijama. Otpornost mogu poboljšati integrirane, višeslojne mrežne arhitekture koje kombiniraju zemaljske mreže s nezemaljskim mrežama, pri čemu mogu pomoći i virtualizacija, redundancija i automatizirano upravljanje mrežom. Takva integracija može održati ključne komunikacije u slučaju oštećenja ili zagušenja zemaljske infrastrukture te ojačati opći kontinuitet usluge. U tom bi kontekstu ODN trebao pratiti tržište i tehnološki razvoj, utvrđivati uska grla za interoperabilnost i postavljanje (među ostalim između sustava zemaljskih i nezemaljskih mreža, kao i za tehnologije u nastajanju) te davati preporuke za potporu dosljednom pristupu otpornoj povezivosti na razini Unije.
- (37) ODN bi trebao moći analizirati prijetnje kojima su elektroničke komunikacijske mreže i usluge Unije sve više izložene, prema potrebi u suradnji s relevantnim i nadležnim tijelima. To uključuje, među ostalim, slučajeve štetnih smetnji u radiofrekvencijskom spektru. Takvih je incidenata posljednjih godina sve više s obzirom na povećane geopolitičke napetosti i mogu utjecati na dostupnost i kvalitetu usluga, često s prekograničnim implikacijama. U tom bi kontekstu ODN trebao analizirati takve trendove i podupirati nadležna tijela izdavanjem operativnih preporuka. Ta bi uloga trebala biti komplementarna s nacionalnim odgovornostima i doprinijeti koordiniranom odgovoru na razini Unije.
- (38) Za potrebe nadograđivanja dosljednog i koordiniranog regulatornog odgovora na razini Unije za poboljšanje pripravnosti za krize, BEREC bi trebao donijeti prakse upravljanja krizama kojima se utvrđuju zajednički postupci i mehanizmi koordinacije za nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela, među ostalim u upravljanju krizama i civilnoj zaštiti u slučaju prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili više sile. Te bi prakse trebale biti usklađene s postojećim okvirima Unije i nacionalnim okvirima za upravljanje krizama te podupirati usklađeno djelovanje, među ostalim razmjenom informacija s relevantnim sustavima za odgovor na krizu i koordinaciju civilne zaštite na razini Unije te mehanizmima za odgovor na kibernetičke incidente ako se radi o tim incidentima. Plan bi trebao obuhvaćati i aspekte informiranosti o stanju kad je riječ o znatnim poremećajima koji utječu na komunikacije prema hitnim službama, kritične komunikacije i prijenos javnih upozorenja u skladu s obvezama koje proizlaze iz mjerodavnog prava Unije.
- (39) Na temelju Direktive (EU) 2018/1972 države članice pravo pružatelja javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga mogu podvrgnuti samo prilično fleksibilnom režimu općeg ovlaštenja. Cilj je potaknuti razvoj novih mreža i usluga te pružateljima usluga i potrošačima omogućiti da iskoriste ekonomije razmjera na unutarnjem tržištu. Ovom se Uredbom podupire taj cilj i zadržava sloboda pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga na temelju općeg ovlaštenja u Uniji.
- (40) Postojeći sustav općeg ovlaštenja temelji se na usklađenom, ali iscrpnom popisu uvjeta na temelju kojeg je državama članicama prepuštena fleksibilnost da odluče o tome koje će uvjete za opće ovlaštenje primijeniti na opće ovlaštenje na svojem državnom području i kako će ih dodatno odrediti na nacionalnoj razini, kao i o mogućnosti da od

pružatelja usluga zahtijevaju da nacionalnom regulatornom tijelu ili drugim nadležnim tijelima dostave obavijest o namjeri da počnu pružati usluge. Obavijest je trebala biti deklaratorne prirode i nije se zahtijevala izričita odluka ili upravni akt nacionalnog regulatornog tijela.

- (41) Međutim, u okviru evaluacije Direktive (EU) 2018/1772 otkriveno je da su nepostojanje jedinstvenog i koordiniranog općeg ovlaštenja, koje se u velikoj mjeri razrađuje i provodi na nacionalnoj razini, ni ujednačenog i dosljednog pristupa primjenjivim uvjetima i postupcima obavješćivanja unatoč usklađenom, neobveznom obrascu BEREC-a doveli do regulatorne fragmentiranosti i povećanja prepreka proširenju i prekograničnom poslovanju operatora.
- (42) Kako bi se prevladali izazovi koji proizlaze iz Direktive (EU) 2018/1772, a pružateljima usluga omogućilo da u potpunosti iskoriste unutarnje tržište elektroničkih komunikacija, potrebno je uvesti moderan režim općeg ovlaštenja primjenjiv na sve vrste elektroničkih komunikacijskih mreža uključene u pružanje javno dostupnih digitalnih usluga, a uz neke iznimke i na javno dostupne elektroničke komunikacijske usluge.
- (43) Kad je riječ o pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža, sustav općeg ovlaštenja ne bi se trebao primjenjivati na određene vrste mreža čija glavna svrha nije podupiranje pružanja javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih ili digitalnih usluga. Primjeri su mreže koje se uglavnom upotrebljavaju za privatne, unutarnje ili zatvorene komunikacije u unaprijed određenoj skupini korisnika, uključujući mreže koje se upotrebljavaju samo za unutarnje veze između objekata komunikacijske infrastrukture koji uglavnom nisu namijenjeni za javno dostupne digitalne usluge. Kad je riječ o pružanju elektroničkih komunikacijskih usluga, brojno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge trebale bi ostati izvan područja primjene općeg ovlaštenja. Za razliku od ostalih kategorija elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, brojno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge ne ostvaruju koristi od korištenja javnih brojnih resursa i ne sudjeluju u javno osiguranom interoperabilnom ekosustavu. Stoga je primjereno da se režim općeg ovlaštenja ne odnosi na te vrste usluga. Međutim, na pružatelje brojno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga mogu se primjenjivati određene obveze na temelju ove Uredbe.
- (44) Režim općeg ovlaštenja trebao bi podlijeći usklađivanju s kraćim i ažuriranim popisom potpuno usklađenih uvjeta koji se primjenjuju u svim državama članicama, kao i s nekim drugim uvjetima koji proizlaze iz drugog prava Unije ili nacionalnog prava, ali koji još nisu u potpunosti usklađeni, kao što su pravila o pristupu tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnih tijela podacima, među ostalim o zakonitom presretanju i zadržavanju podataka, te sigurnosni zahtjevi za lanac opskrbe IKT-om u skladu s pravilima za kibernetičku sigurnost, uključujući akt o kibernetičkoj sigurnosti koji zamjenjuje Uredbu (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁰.
- (45) Nadalje, pružatelji usluga koji podliježu općem ovlaštenju trebali bi podnijeti obavijest nacionalnom regulatornom tijelu države članice u kojoj namjeravaju započeti s pružanjem elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga ili u kojoj se takve mreže ili

⁴⁰ Uredba (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o ENISA-i (Agencija Europske unije za kibersigurnost) te o kibersigurnosnoj certifikaciji u području informacijske i komunikacijske tehnologije i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 526/2013 (Akt o kibersigurnosti) (SL L 151, 7.6.2019., str. 15., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj>).

usluge već pružaju. Osim toga, trebalo bi im dopustiti da podnesu samo jednu obavijest jednoj državi članici ako namjeravaju pružati mreže ili usluge u jednoj ili više država članica u okviru režima jedinstvene putovnice. Satelitski sustavi ne bi trebali podlijevati režimu jedinstvene putovnice, već posebnom postupku na razini Unije.

- (46) Ta bi se obavijest trebala dostaviti na obveznom obrascu koji je BEREC stavio na raspolaganje. Trebala bi se sastojati od izjave fizičke ili pravne osobe nacionalnom regulatornom tijelu o namjeri da započne pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga i podnošenja ograničenih informacija koje su dodatno utvrđene u odgovarajućem obrascu BEREC-a, a koje uključuju identitet, podatke za kontakt i poslovne podatke, informacije o mrežama ili uslugama koje se namjeravaju pružati i njihovo geografsko područje dostupnosti, kao i procijenjeni datum početka aktivnosti.
- (47) Nacionalna regulatorna tijela ne bi smjela propisivati dodatne ili zasebne zahtjeve za obavijest. U tom pogledu ne bi trebala zahtijevati dodatne dokumente u okviru općeg ovlaštenja koji nisu sadržani u obrascu za obavješćivanje BEREC-a. Zahtjeve za obavješćivanje i ažuriranje tih zahtjeva trebalo bi svesti na najmanju moguću mjeru.
- (48) Kako bi se potaknulo pružanje prekograničnih mreža i usluga, pružateljima usluga trebalo bi dopustiti podnošenje obavijesti na bilo kojem službenom jeziku Unije ili barem na engleskom jeziku.
- (49) Kako bi se doprinijelo ciljevima digitalizacije Unije, sva nacionalna regulatorna tijela trebala bi prihvaćati obavijesti putem interneta, na primjer putem ulazne točke na internetskim stranicama relevantnog tijela i, ako je to propisano, putem usklađenih digitalnih rješenja kao što su poslovne lisnice te ne bi trebala zahtijevati od pružatelja usluga da upotrebljavaju digitalne certifikate koji su ograničeni na državno područje i koji nisu uzajamno priznati u drugim državama članicama ni u skladu s minimalnim zahtjevima utvrđenima u Odluci Komisije 2011/130/EU⁴¹ za prekograničnu obradu dokumenata koje elektronički potpisuju nadležna tijela. Iz istog razloga od pružatelja usluga ne bi trebalo zahtijevati da imaju nacionalne predstavnike za interakciju s nacionalnim tijelima. Pri razmjeni informacija ili dokumenata elektroničkim putem javna tijela trebala bi ispuniti zahtjeve utvrđene u Uredbi (EU) 2024/903 Europskog parlamenta i Vijeća⁴².
- (50) Nadležna tijela ne bi ni na koji način smjela onemogućavati pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga, među ostalim ni na temelju nepotpunosti obavijesti. Obavijest o početku obavljanja aktivnosti ne bi smjela prouzročiti administrativne troškove pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga.
- (51) ODN bi trebao održavati središnju bazu podataka svih obavijesti radi djelotvorne prekogranične koordinacije. Nadležna tijela trebala bi ODN-u prosljeđivati samo potpune obavijesti.
- (52) Nakon primitka obavijesti nacionalna regulatorna tijela trebala bi pružatelju usluga elektroničkim putem potvrditi početak pružanja mreža ili usluga, pri čemu bi trebala

⁴¹ Odluka Komisije 2011/130/EU od 25. veljače 2011. o utvrđivanju minimalnih uvjeta za prekograničnu obradu dokumenata koje su elektronički potpisala nadležna tijela u okviru Direktive 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o uslugama na unutarnjem tržištu (SL L 80, 19.3.2014., str. 7., ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2011/130\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2011/130(1)/oj)).

⁴² Uredba (EU) 2024/903 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. ožujka 2024. o utvrđivanju mjera za visoku razinu interoperabilnosti javnog sektora u Uniji (Akt o interoperabilnoj Europi) (SL L, 2024/903, 22.3.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/903/oj>)

opisati uvjete, prava i obveze koji se primjenjuju u državi članici ili državama članicama u kojima pružatelj namjerava pružati mreže ili usluge. Ako je pružatelj usluga obavijestio o namjeri pružanja mreže ili usluge samo na državnom području jedne države članice, trebao bi poštovati usklađene uvjete za opće ovlaštenje i posebne uvjete koji se primjenjuju u jurisdikciji te države članice.

- (53) Potvrda da pružatelji usluga mogu započeti svoje aktivnosti trebala bi sadržavati informacije o pravima i obvezama poduzetnika na temelju općeg ovlaštenja. Pružateljima usluga ta bi potvrda mogla biti potrebna, na primjer, za podnošenje zahtjeva za prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa, dobivanje pristupa ili uspostavu interkonekcije i prava na instaliranje opreme, uključujući prava puta, posebno kako bi se olakšali pregovori s drugim regionalnim ili lokalnim razinama vlasti ili s pružateljima usluga u drugim državama članicama. Ako pružatelj to zatraži, potvrdu bi trebalo biti moguće dostaviti i u obliku izjave. Ta izjava same po sebi ne bi smjela činiti dodjelu prava niti bi o toj izjavi trebalo ovisiti bilo koje pravo na temelju općeg ovlaštenja, pravo korištenja ili ostvarivanje tog prava. Izjava bi trebala služiti kao potvrda ili dokaz drugim nacionalnim ili regionalnim tijelima da je pružatelj usluga ovlašten na temelju ove Uredbe.
- (54) Pri dodjeli prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, brojevnih resursa ili prava na instaliranje opreme nacionalna regulatorna tijela trebala bi obavijestiti poduzetnike kojima dodjeljuju ta prava o relevantnim uvjetima za korištenje radiofrekvencijskog spektra u pojedinačnim pravima korištenja ili u potvrdi za rad na temelju općeg ovlaštenja.
- (55) Posebne obveze koje se određuju poduzetnicima koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže i elektroničke komunikacijske usluge u skladu s pravom Unije na temelju toga što su okvalificirani kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom trebale bi se određivati odvojeno od općih prava i obveza na temelju općeg ovlaštenja.
- (56) Ako se u slučaju elektroničkih komunikacijskih mreža koje se ne pružaju javnosti određuju ikakve obveze, onda je primjereno da one budu manje brojne i blaže, od onih koje su opravdane za elektroničke komunikacijske mreže i usluge koje se pružaju javnosti. Međutim, na njih se i dalje primjenjuju, među ostalim, obveze povezane s javnim interesom, kao što su otpornost mreže, pripravnost, kibernetička sigurnost, zakonito presretanje i zadržavanje podataka u skladu s ovom Uredbom ili drugim mjerodavnim propisima Unije ili nacionalnim zakonodavstvom koje je u skladu s pravom Unije. Premda ne podliježu općem ovlaštenju na temelju ove Uredbe, te se obveze mogu odrediti pružateljima brojevno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga.
- (57) Postupak izdavanja jedinstvene putovnice trebao bi olakšati pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga u svim državama članicama. Trebao bi završiti izdavanjem potvrde pružatelju usluga da može početi pružati mreže ili usluge. Trebalo bi biti moguće izdati dodatne izjave, ali samo na zahtjev pružatelja usluga i u skladu sa smjernicama BEREC-a o općem ovlaštenju. Na primjer, prema potrebi i na temelju potvrde o jedinstvenoj putovnici pružatelj usluga može preko ODN-a zatražiti izjavu u kojoj se navode okolnosti pod kojima pružatelj elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga na temelju općeg ovlaštenja ima pravo podnijeti zahtjev za dodjelu prava na instaliranje opreme, pregovarati o interkonekciji i dobiti joj pristup kako bi se olakšalo korištenje tih prava, na primjer pri drugim tijelima javne vlasti ili u odnosu na druge poduzetnike. U tim bi se izjavama mogli opisati kriteriji i postupak za posebne obveze pojedinačnih poduzetnika, a trebalo bi ih na zahtjev pružatelja usluga preko ODN-a

dostaviti nacionalno regulatorno tijelo države članice u kojoj će se pružati mreže ili usluge. U smjernicama BEREC-a trebalo bi navesti mogućnosti traženja takve izjave.

- (58) Važno je da režim jedinstvene putovnice funkcionira učinkovito. Stoga bi od nacionalnih regulatornih tijela ili drugih nadležnih tijela država članica trebalo zahtijevati da međusobno surađuju kako bi poduprla BEREC i ODN u razvoju i ažuriranju smjernica i izvora informacija o usklađenoj primjeni uvjeta za opće ovlaštenje u državama članicama. U tu bi svrhu države članice trebale odrediti nacionalne jedinstvene kontaktne točke.
- (59) Potpuna korist od režima jedinstvene putovnice može se ostvariti samo ako se nacionalne specifičnosti povezane s uvjetima za opće ovlaštenje svedu na najmanju moguću mjeru. To je primjenjivo i na pravila koja nisu dio Akta o digitalnim mrežama, primjerice u području kibernetičke sigurnosti ili izvršavanja zakonodavstva. BEREC bi u smjernicama stoga trebao utvrditi područja u kojima je potrebno bolje uskladiti nacionalna pravila ili njihovu provedbu. Ti bi elementi trebali poslužiti kao osnova za daljnje postupanje Komisije, nadležnih tijela Unije ili drugih stručnih skupina u vezi s tim pravilima. Za potrebe tih aktivnosti utvrđene nacionalne jedinstvene kontaktne točke trebale bi s ODN-om i međusobno blisko surađivati na uvjetima za opće ovlaštenje povezanim s nacionalnim zakonodavstvom i postupcima u skladu s pravom Unije koji se primjenjuju na pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, posebno u vezi s kibernetičkom sigurnošću ili izvršavanjem zakonodavstva.
- (60) Utvrđene nacionalne jedinstvene kontaktne točke posebno bi trebale ODN-u priopćiti sve specifičnosti povezane s nacionalnom provedbom usklađenih uvjeta za opće ovlaštenje u svojim državama članicama, kao i eventualne nacionalne postupke uspostavljene kako bi ti uvjeti bili djelotvorni. Ako u državi članici postoji više tijela odgovornih za provedbu uvjeta za opće ovlaštenje, ta bi nacionalna tijela trebala blisko surađivati s utvrđenim jedinstvenim kontaktnim točkama.
- (61) Utvrđene nacionalne jedinstvene kontaktne točke također bi si trebale međusobno pomagati u provedbi uvjeta za opće ovlaštenje u skladu sa smjernicama BEREC-a.
- (62) Nacionalno regulatorno tijelo države članice za koju je dostavljena obavijest trebalo bi imati ovlast izricanja sankcija za kršenje uvjeta za opće ovlaštenje, pod uvjetom da nacionalno regulatorno tijelo u kojoj se pružaju mreže ili usluge nije već izreklo sankcije za kršenje istih uvjeta. Sankcije bi se trebale izricati u skladu s nacionalnim pravom, a u slučaju teškog kršenja i prema potrebi nakon savjetovanja s regulatornim tijelima zahvaćenih država članica mogle bi uključivati ukidanje prava na pružanje mreža i usluga u svim državama članicama obuhvaćenima jedinstvenom putovnicom. Teško kršenje moglo bi se utvrditi, na primjer, ako neusklađenost s jednim ili više uvjeta za opće ovlaštenje i dalje postoji unatoč korektivnim mjerama koje je poduzelo nacionalno regulatorno tijelo ili drugo nadležno tijelo. Samo u iznimnim slučajevima, ako nacionalno regulatorno tijelo države članice u kojoj se pružaju mreže ili usluge zaključi da kršenje uvjeta za ovlaštenje može imati negativan učinak na njezinu državnom području zbog nacionalne sigurnosti ili javnog interesa, to bi tijelo trebalo imati pravo izreći sankcije u okviru svoje nadležnosti. Takvu iznimnu mjeru izvršenja trebalo bi poduzeti u koordinaciji s relevantnim nadležnim tijelima države članice za koju je dostavljena obavijest.
- (63) U slučaju usluga komunikacije između strojeva s izvanteritorijalnim korištenjem brojnih resursa iznimno bi se trebala primjenjivati relevantna pravila države članice za koju je dostavljena obavijest.

- (64) Zahtjevima za jedinstvenu putovnicu ne bi se smjele dovoditi u pitanje ovlasti država članica da sprečavaju, od slučaja do slučaja, pristup brojevima ili uslugama kad je to opravdano zbog mogućih slučajeva prijave ili zloupotrebe.
- (65) Poduzetnicima koji pružaju elektroničke komunikacijske usluge trebale bi se moći odrediti administrativne pristojbe radi financiranja aktivnosti nacionalnog regulatornog tijela ili drugih nadležnih tijela u upravljanju režimom općeg ovlaštenja i dodjelom prava korištenja. Takve bi pristojbe trebalo ograničiti na pokrivanje stvarnih administrativnih troškova tih aktivnosti i ne bi ih trebalo određivati malim pružateljima. U tu bi svrhu trebalo osigurati transparentnost prihoda i rashoda nacionalnih regulatornih tijela i drugih nadležnih tijela godišnjim izvještavanjem o ukupnom iznosu naplaćenih pristojbi i nastalih administrativnih troškova kako bi se poduzetnicima omogućila provjera njihove uravnoteženosti.
- (66) Sustavi administrativnih pristojbi ne bi smjeli narušiti tržišno natjecanje ni stvoriti prepreke ulasku na tržište. Režim općeg ovlaštenja onemogućuje da se administrativni troškovi, a time i pristojbe, odrede pojedinačnim poduzetnicima, osim za dodjelu prava korištenja brojevnih resursa i radiofrekvencijskog spektra te prava na instaliranje opreme. Primjer pravednog, jednostavnog i transparentnog rješenja za te kriterije dodjele naknada mogao bi biti ključ raspodjele prema prihodu u poslovanju. Ako su administrativne pristojbe vrlo niske, moglo bi biti primjereno upotrebljavati paušalne pristojbe ili pristojbe koje kombiniraju paušal s elementom vezanim za prihod u poslovanju. U onoj mjeri u kojoj se režim općeg ovlaštenja odnosi i na poduzetnike s vrlo malim tržišnim udjelom, kao što su pružatelji mreže na razini zajednice, ili pružatelji usluga čiji poslovni model stvara vrlo ograničene prihode čak i u slučaju znatnoga tržišnoga prodora u smislu obujma, države članice trebale bi postaviti primjereni *de minimis* prag za određivanje administrativnih pristojbi.
- (67) Izmjene bi se trebale smatrati manjima, dok bi za manje izmjene prava kao što su ograničenje, ukidanje ili izmjena trebalo zahtijevati prethodno savjetovanje o pravu za koje se donose. Postojeći regulatorni okvir koji se odnosi na radiofrekvencijski spektar, prvenstveno Europski zakonik elektroničkih komunikacija, Odluka o radiofrekvencijskom spektru (Odluka br. 676/2002/EZ) i Program za politiku radiofrekvencijskog spektra (Odluka br. 243/2012/EU), izrađen je u drukčijem geopolitičkom kontekstu. U njemu nije u dovoljnoj mjeri razmotrena strateška dimenzija radiofrekvencijskog spektra. Radiofrekvencijski spektar podupire ključne usluge kao što su kritične komunikacije, komunikacije prema hitnim službama, kontrola zračnog prometa, pomorska plovidba, javna sigurnost i sigurnosne mreže. Kao i sva osnovna roba, radiofrekvencijski spektar i pristup njemu mogli bi postati ugroženi. Osim toga, mogao bi se iskoristiti u kontekstu oružanih i gospodarskih sukoba, primjerice za ometanje i lažno prikazivanje signala te ometanje ključnih vojnih i civilnih aktivnosti od prijevoza do bankarstva.
- (68) Radiofrekvencijski spektar od iznimne je strateške i geopolitičke važnosti za Uniju i njezine države članice. Ključan je za omogućivanje komunikacije, poticanje gospodarskog rasta i društvenog prosperiteta, kao i za podupiranje sigurnosti i pružanja ključnih usluga u različitim sektorima. Radiofrekvencijski spektar postao je ključan za stratešku autonomiju i sigurnost Unije, a koordinirano upravljanje njime neophodno je za njezinu sigurnost, otpornost i digitalnu suverenost. Osim toga, niz politika Unije oslanja se na odgovarajući pristup i upravljanje radiofrekvencijskim spektrom, kao što su politike u područjima svemira, povezivosti ili prometa. Nadalje, učinkovito i koordinirano upravljanje radiofrekvencijskim spektrom ključno je za postavljanje visokokvalitetnih bežičnih mreža koje su uvjet za gospodarski razvoj i

konkurentnost Unije, kao i za stvaranje jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija. Zahvaljujući tehnološkom napretku, a posebno mogućnosti satelita da komuniciraju s nemodificiranim mobilnim uređajima korisnika i konvergenciji između zemaljskih i nezemaljskih mreža te između telekomunikacijskih mreža, računalstva na rubu mreže i računalstva u oblaku, ako se radiofrekvencijskim spektrom upravlja kao zajedničkim europskim resursom, može se maksimalno povećati njegova vrijednost za države članice i Uniju. Stoga je potrebno njime učinkovito upravljati i upotrebljavati ga na djelotvoran strateški način kao zajednički resurs.

- (69) Potražnja za radiofrekvencijskim spektrom raste zbog razvoja novih bežičnih tehnologija i primjena u području elektroničkih komunikacija, primjerice kako bi se građanima i poduzećima omogućila sveprisutna gigabitna povezivost u pokretu, ali i u drugim sektorima koji se oslanjaju na spektar, kao što su promet, proizvodnja, svemir i energetika. Kako bi se zadovoljila sve veća potražnja, odgovarajući međusektorski pristup upravljanju radiofrekvencijskim spektrom ključan je za njegovo učinkovito korištenje.
- (70) Radiofrekvencijskim spektrom trebalo bi upravljati tako da se osigura izbjegavanje štetnih smetnji. Stoga bi trebalo pravilno utvrditi pojam štetne smetnje kako bi se pravna intervencija ograničila u opsegu potrebnom za sprečavanje takvih smetnji. Trebalo bi primjenjivati napredne metode zaštite od štetnih smetnji i druge metode upravljanja radiofrekvencijskim spektrom kako bi se što je više moguće izbjegla primjena načela nesmetanja i nezaštićivanja, tj. obveze utvrđene u Radijskim propisima ITU-a da postaje koje rade na sekundarnoj osnovi ne uzrokuju štetne smetnje primarnim uslugama, i načela da te postaje ne mogu tražiti zaštitu od smetnji uzrokovanih ovlaštenim primarnim uslugama.
- (71) Nacionalne granice sve su manje važne za određivanje optimalnog korištenja radiofrekvencijskog spektra. Nepotrebna fragmentiranost nacionalnih politika uzrokuje povećanje troškova i gubitak tržišnih mogućnosti za korisnike radiofrekvencijskog spektra te usporava inovacije na štetu pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta, potrošača i cjelokupnoga gospodarstva. Strateško planiranje, koordinacija i, ako je to primjereno, usklađivanje na razini Unije može pomoći korisnicima radiofrekvencijskog spektra da iskoriste sve pogodnosti unutarnjeg tržišta te da interesi Unije budu stvarno zaštićeni na globalnoj razini.
- (72) Aktivnosti u vezi s politikom radiofrekvencijskog spektra u Uniji ne bi trebale dovoditi u pitanje mjere koje se poduzimaju, na razini Unije ili na nacionalnoj razini, u skladu s pravom Unije, za potrebe ostvarenja ciljeva od općeg interesa, posebno u vezi s javnim vladinim mrežama i obrambenim mrežama, regulacijom sadržaja te audiovizualnom i medijskom politikom, kao ni pravo država članica da ustroje i koriste svoj radiofrekvencijski spektar za javni poredak, javnu sigurnost i obranu.
- (73) Pravila o upravljanju radiofrekvencijskim spektrom trebala bi biti usklađena s radom međunarodnih i regionalnih organizacija koje se bave upravljanjem radiofrekvencijskim spektrom, kao što su Međunarodna telekomunikacijska unija (ITU) i Europska konferencija poštanskih i telekomunikacijskih uprava (CEPT), kako bi se osiguralo djelotvorno upravljanje i usklađivanje korištenja radiofrekvencijskog spektra u Uniji te između država članica i drugih članica ITU-a.
- (74) Neophodno je osigurati da građani nisu izloženi elektromagnetskim poljima na razini štetnoj za javno zdravlje. Nacionalna nadležna tijela tom bi pitanju u cijeloj Uniji

trebale pristupiti na usklađen način, osobito uzimajući u obzir načelo predostrožnosti iz Preporuke Vijeća 1999/519/EZ⁴³, kako bi se moglo raditi na usklađivanju uvjeta postavljanja mreža. Prema potrebi, nacionalna nadležna tijela trebala bi primijeniti postupak utvrđen u Direktivi (EU) 2015/1535 kako bi se ujedno dionicima pružila transparentnost, a drugim državama članicama i Komisiji omogućilo da reagiraju.

- (75) Radiofrekvencijski spektar oskudan je javni resurs koji ima važnu javnu i tržišnu vrijednost. Ključan je uvjet za sve vrste bežičnih mreža i usluga, među ostalim za komunikacijske mreže i usluge koje se temelje na radijskim frekvencijama. Stoga bi nacionalna regulatorna ili druga nadležna tijela trebala učinkovito provoditi njegovu namjenu i dodjelu u skladu s usklađenim ciljevima i načelima kojima se uređuje njihovo djelovanje, kao i objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima kojima se uzimaju u obzir demokratski, socijalni, jezični i kulturni interesi povezani s korištenjem radiofrekvencijskog spektra. Odlukom br. 676/2002/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁴ uspostavlja se okvir za usklađivanje radiofrekvencijskog spektra.
- (76) Manjak koordinacije između država članica i njihovih nadležnih tijela pri organiziranju korištenja radiofrekvencijskog spektra na svojem državnom području, ako nije riješen bilateralnim pregovorima između država članica, može uzrokovati znatne probleme zbog smetnji koji mogu ozbiljno narušiti razvoj jedinstvenog digitalnog tržišta. Države članice i njihova nadležna tijela trebali bi poduzeti sve potrebne mjere kako među njima ne bi došlo do prekograničnih i štetnih smetnji. Skupina za politiku radiofrekvencijskog spektra („RSPG”), osnovana Odlukom Komisije 2002/622/EZ⁴⁵, podupire potrebnu prekograničnu koordinaciju i forum je za rješavanje prekograničnih pitanja među državama članicama. Međutim, potpora RSPG-a nije bila dovoljna u pitanjima prekogranične koordinacije s trećim zemljama općenito ili među državama članicama koja su se odnosila na neusklađeni radiofrekvencijski spektar (npr. FM frekvencije) jer nije bilo dostatne pravne osnove i instrumenata za njegovo djelovanje. Postupak prekogranične koordinacije trebao bi se nastaviti, ali bi ga trebalo proširiti na neusklađeni radiofrekvencijski spektar, na primjer FM frekvencije koje se koriste za radijsko emitiranje, jer i on može imati veliku gospodarsku, kulturnu i društvenu vrijednost za građane Unije. Nadalje, svakom nositelju prava korištenja radiofrekvencijskog spektra trebalo bi dati mogućnost da pokrene postupak pružanja pomoći u rješavanju smetnji ako je izravno pogođen štetnim smetnjama u okviru zakonitomg korištenja svojeg radiofrekvencijskog spektra.
- (77) Za teške slučajeve štetnih smetnji među državama članicama koji se ne mogu riješiti izravnim pregovorima, neovisno o potpori RSPB-a, može biti potrebno određivanje obvezujućih rješenja koja donosi Komisija na temelju rješenja koje predloži RSPB kako bi se predmet konačno riješio ili kako bi se u skladu s pravom Unije provelo

⁴³ 1999/519/EZ: Preporuka Vijeća 1999/519/EZ od 12. srpnja 1999. o ograničavanju izloženosti stanovništva elektromagnetskim poljima (od 0 Hz do 300 GHz) (SL L 199, 30.7.1999., str. 59., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/1999/519/oj>).59, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/1999/519/oj>)

⁴⁴ Odluka br. 676/2002/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o regulatornom okviru za politiku radiofrekvencijskog spektra u Europskoj zajednici (Odluka o radiofrekvencijskom spektru) (SL L 108, 24.4.2002., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/1999/519/oj>).

⁴⁵ Odluka Komisije od 11. lipnja 2019. o osnivanju Skupine za politiku radiofrekvencijskog spektra i o stavljanju izvan snage Odluke 2002/622/EZ (SL C 196, 12.6.2019., str. 16.); Odluka Komisije 2002/622/EZ od 26. srpnja 2002. o osnivanju Skupine za politiku radiofrekvencijskog spektra (SL L 198, 27.7.2002., str. 49., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2002/622/oj>).

koordinirano rješenje. Takav mehanizam trebao bi se primjenjivati u određenim rokovima kako ne bi došlo do neopravdanog kašnjenja i trebao bi rezultirati prijedlogom odgovarajućih rješenja, uključujući povlačenje prava koje je izvor štetne smetnje i pravo na naknadu štete.

- (78) Prekogranične smetnje iz trećih zemalja postaju problem koji izaziva sve veću zabrinutost na granicama Unije i prijetnja su samim mrežama, ali i sigurnosti Unije. Na primjer, smetnje koje utječu na globalni navigacijski satelitski sustav („GNSS”) u blizini oružanih sukoba, primjerice na istočnim granicama Unije, imaju ozbiljne posljedice za promet, kritičnu infrastrukturu, elektroničke komunikacije i financijski sektor jer moderna infrastruktura uvelike ovisi o tom sustavu iz kojeg crpi precizne podatke o određivanju položaja, navigaciji i mjerenju vremena. U takvim slučajevima nije se dovoljno osloniti na mjere ITU-a. Potrebno je u pravu Unije predvidjeti mehanizam solidarnosti za učinkovitiju potporu pogođenim državama članicama. U okviru tog mehanizma od svih država članica trebalo bi zahtijevati zajedničko djelovanje u skladu s posebnim mjerama koje Unija utvrdi zajedno s RSPB-om i da interveniraju zajedno s Komisijom radi pružanja potpore pogođenim državama članicama. Ako se radi o trajnim i ozbiljnim štetnim smetnjama koje krše međunarodno pravo, Vijeće može razmotriti donošenje mjere ograničavanja na temelju članka 29. UFEU-a u skladu s ciljevima zajedničke vanjske i sigurnosne politike.
- (79) Zahvaljujući tehnološkom razvoju, a posebno radijskim tehnologijama sljedeće generacije (npr. 6G) i umjetnoj inteligenciji, poboljšavaju se održivost i pouzdanost zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra u širokom rasponu frekvencijskih pojaseva, čime se većem broju korisnika omogućuje pristup oskudnom resursu, sprečavaju se štetne smetnje, a postojeće usluge štite se na odgovarajući način. Učinkovito i djelotvorno korištenje radiofrekvencijskog spektra koje se temelji na inovacijama ključno je za postizanje ciljeva povezivosti i poboljšanje konkurentnosti Unije. Za postizanje tih ciljeva potreban je regulatorni pristup u okviru kojeg se zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra sustavno smatra normom za ovlaštenje za radiofrekvencijski spektar na temelju načela „koristi ili dijeli”, dok se isključiva prava njegova korištenja primjenjuju samo ako je to nužno i opravdano. U skladu s takvom politikom zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra trebalo bi poticati, a ne ograničavati tržišno natjecanje.
- (80) Nadležna nacionalna tijela trebala bi razmotriti mogućnost da se radiofrekvencijski spektar koji se ne koristi na određenom području ili u određenom razdoblju zajednički koristi, osim ako nositelj prava korištenja dokaže da zajedničko korištenje nije tehnički izvedivo, da bi ono ometalo, degradiralo ili na drugi način ograničilo korištenje radiofrekvencijskog spektra izvornog nositelja ili da namjerava koristiti taj spektar na takav način da zajedničko korištenje nije moguće. Kako bi se utvrdilo koristi li se radiofrekvencijski spektar, nadležna nacionalna tijela trebala bi uzeti u obzir nekoliko elemenata, uključujući planove korištenja nositelja prava u doglednoj budućnosti i pravne obveze na temelju prava Unije. Uvjete zajedničkog korištenja u skladu s načelom „koristi ili dijeli”, uključujući naknadu, način utvrđivanja trajanja obveze zajedničkog korištenja i tehničke uvjete, trebalo bi utvrditi unaprijed pri dodjeli prava korištenja.
- (81) Nadležna nacionalna tijela trebala bi promicati zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra u skladu s pravom tržišnog natjecanja tako da utvrde najprikladnije režime ovlaštenja za svaki scenarij te odgovarajuća i transparentna pravila i uvjete. Zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra može se temeljiti na

općim ovlaštenjima ili na korištenju za koje se ne izdaje dozvola, kad se pod posebnim uvjetima zajedničkog korištenja nekolicini korisnika dopušta pristup i korištenje istog radiofrekvencijskog spektra u različitim geografskim područjima ili u različito vrijeme. Zajedničko korištenje može se temeljiti i na pojedinačnim pravima korištenja na temelju aranžmana kao što je zajednički pristup s dozvolom, kod kojeg svi korisnici (postojeći i novi) prihvaćaju uvjete zajedničkoga pristupa, pod nadzorom nacionalnih nadležnih tijela, tako da se osigura minimalna zajamčena kvaliteta radioprijenosa i poštovanje prava tržišnog natjecanja. Ako nadležna tijela dopuštaju zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra u okviru različitih režima ovlaštenja, ne bi trebala propisati vrlo različita trajanja zajedničkog korištenja kako bi se spektar mogao prenamijeniti ili ponovno otvoriti za dodjelu na temelju konkurencije.

- (82) Zajedničkim korištenjem radiofrekvencijskog spektra promiče se njegovo učinkovito korištenje, no možda nije primjereno u svim okolnostima. Nadležna nacionalna tijela trebala bi moći ograničiti ili suzdržati se od predlaganja zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra iz razloga povezanih s tržišnim natjecanjem i nediskriminirajućim pristupom tržištu, tehničkom ili gospodarskom izvedivošću, potrebom za isključivim korištenjem spektra radi zaštite javne sigurnosti, nacionalne sigurnosti, obrane ili zaštite ključnih usluga kako su definirane u Direktivi (EU) 2022/2557 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁶. To uključuje, prema potrebi, uvođenje ključnih sigurnosnih i strateških komunikacijskih sustava za Europu, zbog čega može biti potreban predvidljiv pristup radiofrekvencijskom spektru, veća otpornost i pouzdane performanse koje se ne mogu zajamčiti zajedničkim korištenjem. Svaka odluka o ograničavanju ili izuzimanju od zajedničkog korištenja trebala bi biti opravdana, proporcionalna i utemeljena na objektivnim kriterijima.
- (83) Prilagodljivost upravljanja radiofrekvencijskim spektrom i pristup radiofrekvencijskom spektru trenutačno se postiže ovlaštenjima na temelju tehnološke neutralnosti i neutralnosti usluga kako bi se korisnicima radiofrekvencijskog spektra omogućilo da odaberu najbolje tehnologije za primjenu i usluge za pružanje u pojasevima radiofrekvencijskog spektra za koji je u relevantnim nacionalnim planovima namjene frekvencija u skladu s pravom Unije navedeno da je dostupan za elektroničke komunikacijske usluge („načelo tehnološke neutralnosti i načelo neutralnosti usluga”). Eventualno administrativno određivanje tehnologija i usluga koje će se koristiti u određenom pojasu trebalo bi se temeljiti na proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima te bi se u slučaju usluga trebalo jasno temeljiti na ciljevima od općeg interesa i redovito preispitivati. Budući da bi se tim određivanjem uvela iznimka od pravila tehnološke neutralnosti i neutralnosti usluga te smanjila sloboda odabira pružanih usluga ili korištene tehnologije, eventualni prijedlog za takvo određivanje trebao bi biti transparentan te bi o njemu trebalo provesti javno savjetovanje.
- (84) Ograničenja u vezi s načelom tehnološke neutralnosti trebala bi biti prikladna i opravdana potrebom da se izbjegnu štetne smetnje, na primjer određivanjem emisijskih maski i razina snage, kako bi se osigurala zaštita javnog zdravlja ograničavanjem izlaganja djelovanju elektromagnetskih polja, osiguralo ispravno funkcioniranje usluga putem odgovarajuće razine tehničke kvalitete usluge, a da nije nužno isključiti mogućnost upotrebe više od jedne usluge u istom pojasu

⁴⁶ Direktiva (EU) 2022/2557 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o otpornosti kritičnih subjekata i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2008/114/EZ (SL L 333, 27.12.2022., str. 164., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>).

radiofrekvencijskog spektra, osiguralo pravilno zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra, posebno kad korištenje njime podliježe isključivo općim ovlaštenjima, jamčilo učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra ili ispunili ciljevi od općeg interesa u skladu s pravom Unije.

- (85) Nacionalnim nadležnim tijelima trebalo bi dopustiti da zahtijevaju pružanje određene usluge u određenom pojasu radiofrekvencijskog spektra kako bi se ispunili jasno definirani ciljevi kao što su zaštita ljudskih života, javna zaštita i sigurnost, potreba za promicanjem društvene, regionalne i teritorijalne povezanosti ili izbjegavanje neučinkovitog korištenja radiofrekvencijskog spektra. Jedan od ciljeva trebalo bi biti promicanje kulturne i jezične raznolikosti i medijskog pluralizma koje su odredile države članice u skladu s pravom Unije. Osim ako je to potrebno radi zaštite ljudskih života, javne zaštite i sigurnosti, iznimke ne bi smjele imati za posljedicu usluge s isključivim pravom korištenja, već bi im se trebala dati prednost tako da i druge službe ili tehnologije u najvećoj mogućoj mjeri mogu supostojati u istom pojasu radiofrekvencijskog spektra. U nadležnosti je država članica da odrede opseg i prirodu svih iznimaka u vezi s promicanjem kulturne i jezične raznolikosti te medijskoga pluralizma.
- (86) Ako nacionalna nadležna tijela iznimno odluče ograničiti slobodu pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga zbog razloga javne politike, javne sigurnosti ili javnog zdravlja, trebala bi objasniti razloge za takvo ograničenje.
- (87) Na radiofrekvencijski spektar oslanjaju se različita područja politike Unije, npr. elektroničke komunikacije, istraživanje, tehnološki razvoj i svemir, promet, energetika, zajednička sigurnost i obrana te audiovizualne i kulturne politike. Trebalo bi biti moguće odrediti smjernice i ciljeve politike za dostupnost i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra kad je to potrebno za dovršenje unutarnjeg tržišta u tim područjima politike Unije. Nadležna nacionalna tijela i Komisija prvenstveno bi trebali poduzeti sve potrebne korake kako bi se zajamčila dostupnost dostatnog radiofrekvencijskog spektra za pružanje sveprisutne i visokokvalitetne povezivosti svim građanima i poduzećima u Uniji, među ostalim kad putuju ili se nalaze u ruralnim, udaljenim ili odobalnim područjima. Trebali bi zajamčiti dostupnost radiofrekvencijskog spektra i zaštititi radiofrekvencijski spektar radi provedbe programa Unije povezanih sa svemirom, posebno za promatranje Zemlje i svemira, satelitsku navigaciju i određivanje položaja te sigurnu i otpornu satelitsku komunikaciju za državne korisnike, kao i za promet i sustave upravljanja prometom te aktivnosti zajedničke sigurnosne i obrambene politike. Osim toga, trebali bi nastojati omogućiti dostatan radiofrekvencijski spektar za audiovizualne usluge i usluge proizvodnje sadržaja, kao i za istraživačke i znanstvene aktivnosti s obzirom na važnost tih politika za gospodarstvo i društvo EU-a.
- (88) Usmjerenja i ciljevi politike utvrđeni višegodišnjim programom za politiku radiofrekvencijskog spektra donesenim Odlukom br. 243/2012/EU⁴⁷ i dalje su valjani, ali mjere iz tog programa mahom su provedene ili zastarjele. Kako bi se izbjeglo udvostručavanje i postigla dosljednost, ova Uredba trebala bi sadržavati ciljeve višegodišnjeg programa za politiku radiofrekvencijskog spektra („RSPP”), a Odluku br. 243/2012/EU trebalo bi staviti izvan snage.

⁴⁷ Odluka br. 243/2012/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o uspostavljanju višegodišnjeg programa za politiku radiofrekvencijskog spektra (SL L 81, 21.3.2012., str. 7., ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2012/243\(2\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2012/243(2)/oj)).

- (89) S obzirom na provedbu posebnih sadašnjih i budućih politika Unije koje se oslanjaju na radiofrekvencijski spektar nužno je pravodobno utvrditi potrebe tih politika za radiofrekvencijskim spektrom. Budući da bi radi veće regulatorne predvidljivosti točne potrebe i vremenski okvir za dostupnost radiofrekvencijskog spektra trebali biti poznati pri izradi ili donošenju takvih politika, Komisija bi u strateškom dokumentu donesenom nakon savjetovanja s RSPB-om trebala za svaki pojedinačni slučaj utvrditi usklađene pojedinosti o konkretnim pojasevima o kojima je riječ i usklađena pravila o njihovoj dostupnosti i korištenju. Nakon svake Svjetske radiokomunikacijske konferencije ITU-a trebalo bi donijeti strategiju Unije za radiofrekvencijski spektar kako bi se, među ostalim, odluke donesene na toj konferenciji na transparentan način uključile u pravni poredak Unije. Cilj je strategije za radiofrekvencijski spektar povećati transparentnost aktivnosti povezanih s radiofrekvencijskim spektrom na razini Unije i različitim nadležnim tijelima i sudionicima na tržištu omogućiti veću predvidljivost.
- (90) U strategiju Unije za radiofrekvencijski spektar mogli bi se uvrstiti operativni planovi za radiofrekvencijski spektar kojima se utvrđuju posebne ključne etape i rokovi za dostupnost i ovlaštenja za radiofrekvencijski spektar koje treba utvrditi provedbenim aktima Komisije ako su poznate posebne okolnosti i potrebe za radiofrekvencijskim spektrom. Pri donošenju strategije i planova Unije za radiofrekvencijski spektar Komisija bi trebala uzeti u obzir ciljeve politike Unije, kao što su potreba za zaštitom njezine strateške autonomije, uključujući potrebe zajedničke sigurnosti i obrane, ciljevi digitalnog desetljeća za povezivost, posebno za 5G i napredne bežične mreže, dovršenje jedinstvenog tržišta i potreba za ispunjavanjem posebnih tehnoloških zahtjeva ili zahtjeva kvalitete za prekogranične usluge. U takvoj strategiji Unije za radiofrekvencijski spektar posebice bi trebalo utvrditi radiofrekvencijski spektar (dijelove spektra/pojasa) koji bi države članice trebale staviti na raspolaganje u skladu s usklađenim postupcima i uvjetima za potrebe zajedničke sigurnosne i obrambene politike Unije. Komisija bi također trebala uzeti u obzir da je radiofrekvencijski spektar javno dobro s važnom socijalnom, kulturnom i gospodarskom vrijednošću koji bi trebalo koristiti djelotvorno i učinkovito. Strategija i planovi Unije za radiofrekvencijski spektar trebali bi poštovati relevantne međunarodne sporazume koji se primjenjuju na radiofrekvencijski spektar, što uključuje izbjegavanje štetnih smetnji, te bi trebali promicati načela tehnološke neutralnosti i neutralnosti usluga te zajedničkog korištenja spektra u skladu s pravom tržišnog natjecanja. Kako bi strategija i planovi Unije za radiofrekvencijski spektar ostvarili rezultate, u okviru RSPB-a trebalo bi uspostaviti postupak koji bi nacionalnim nadležnim tijelima omogućio da zajedno s Komisijom prate napredak u provedbi u državama članicama i razmjenjuju iskustva, dobre prakse i informacije. Nadalje, trebalo bi istražiti sinergije s mehanizmom za praćenje digitalnog desetljeća i europskog semestra.
- (91) S obzirom na to koliko je za konkurentnost EU-a važno pravodobno uvođenje bežičnih širokopojasnih komunikacija sljedeće generacije (6G), uključujući nezemaljske elemente, to bi trebala biti okosnica prve strategije i plana Unije za radiofrekvencijski spektar. Međutim, strategija bi trebala uključivati i eventualne potrebe za radiofrekvencijskim spektrom u okviru drugih politika Unije te bi trebala biti sveobuhvatna i uključivati dopuštenu, ali i nedopuštenu upotrebu, primjerice za radijske lokalne mreže („RLAN”).
- (92) Kako bi se potpuno iskoristile prednosti usklađivanja na temelju Odluke br. 676/2002/EZ, trebalo bi pravodobno i koordinirano dopustiti korištenje usklađenih pojaseva radiofrekvencijskog spektra u cijeloj Uniji. Dopuštanje korištenja pojasa

radiofrekvencijskog spektra podrazumijeva dodjelu radiofrekvencijskog spektra na temelju režima općeg ovlaštenja ili pojedinačnih prava korištenja kako bi se radiofrekvencijski spektar mogao koristiti odmah po završetku postupka dodjele. Kako bi se dodijelili pojasevi radiofrekvencijskog spektra, moglo bi biti potrebno osloboditi pojas koji su zauzeli drugi korisnici i tim korisnicima nadoknaditi izravne troškove migracije ili preraspodjele spektra u skladu s nacionalnim pravom. Međutim, na provedbu zajedničkog roka u određenoj državi članici mogli bi utjecati problemi koji se odnose na neriješenu prekograničnu koordinaciju, složenu tehničku migraciju postojećih korisnika pojasa, cilj od općeg interesa, zaštitu nacionalne sigurnosti i obrane ili višu silu. U svakom slučaju nadležna tijela trebala bi poduzeti sve mjere kako bi na najmanju moguću mjeru svela sve odgode u smislu geografske pokrivenosti, vremenskog rasporeda i dometa radiofrekvencijskog spektra. Nacionalna nadležna tijela trebala bi, ovisno o relevantnim okolnostima, zatražiti od Unije da pruži pravnu, političku i tehničku potporu u rješavanju pitanja koordinacije radiofrekvencijskog spektra sa susjednim zemljama, uključujući zemlje kandidatkinje i zemlje pristupnice.

- (93) Budući da se nove bežične tehnologije i usluge brzo razvijaju, među ostalim zahvaljujući suvremenim mogućnostima kao što je umjetna inteligencija, upravljanje radiofrekvencijskim spektrom u Uniji trebalo bi biti fleksibilnije i proaktivnije. U tom je pogledu važno inovatorima i drugim potencijalnim korisnicima pružiti mogućnost da započnu postupak usklađivanja na razini Unije ako se dokaže potreba za, među ostalim, uvođenjem novih tehnologija ili uklanjanjem starih tehnologija zbog kojih je korištenje radiofrekvencijskog spektra neučinkovito ili nanosi štetu potrošačima. Stoga bi Komisija trebala uspostaviti otvoren, transparentan i nediskriminirajući postupak za službeno podnošenje i preispitivanje zahtjeva za usklađivanje radiofrekvencijskog spektra, koji bi trebao uključivati javno savjetovanje koje bi Komisiji pomoglo da odluči hoće li pokrenuti novi postupak i u kojem opsegu. To znači da bi Komisija trebala moći odlučiti hoće li započeti ažuriranje ili izradu politike povezane s radiofrekvencijskim spektrom uz potporu RSPB-a ili izradu usklađenih tehničkih i operativnih uvjeta za korištenje određenog pojasa radiofrekvencijskog spektra zajedno s Odborom za radiofrekvencijski spektar u skladu s Odlukom br. 676/2002/EZ. Oblik, sadržaj i razina pojedinosti koje treba navesti u zahtjevima, pojedinosti o postupku obrade zahtjeva i prema potrebi rokovi trebali bi se navesti u smjernicama.
- (94) Opća ovlaštenja za korištenje radiofrekvencijskog spektra mogu olakšati najučinkovitije korištenje tog spektra te u nekim slučajevima poduprijeti inovacije i poticati tržišno natjecanje, no u nekim specifičnim okolnostima najprikladniji režim ovlaštenja mogu biti pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra. Pojedinačna prava korištenja trebala bi razmotriti, primjerice, kad su poželjne propagacijske karakteristike propagacije radiofrekvencijskog spektra ili predviđena razine snage odašiljanja takve da opće ovlaštenje ne može otkloniti probleme sa smetnjama pri traženoj kvaliteti usluge. Tehničkim mjerama kao što su rješenja za poboljšanje otpornosti prijamnika mogla bi se omogućiti upotreba općih ovlaštenja ili zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra te možda izbjeći sustavno pribjegavanje načelu nesmetanja i nezaštićivanja. Opća ovlaštenja mogu se kombinirati s pojedinačnim pravima korištenja. To bi moglo biti posebno korisno za pojaseve koji nemaju dobre propagacijske karakteristike, kao što su pojasevi milimetarskih valova. Na primjer, određeni pojas u urbanim područjima može se dodijeliti na temelju pojedinačnih prava korištenja, a u ruralnim staviti na raspolaganje na temelju općeg ovlaštenja. Komisija može donijeti preporuku o najprimjerenijem režimu ovlaštenja za korištenje radiofrekvencijskog spektra u

određenom usklađenom pojasu spektra ili njegovim dijelovima kako bi se na razini Unije primjenjivao dosljedan pristup.

- (95) Općenito, je na nadležnim tijelima da odluče o najprikladnijem režimu ovlaštenja koji će se primjenjivati u određenom pojasu radiofrekvencijskog spektra ili njegovim dijelovima. Ako postoji rizik od različitih rješenja koja bi mogla fragmentirati unutarnje tržište, posebno ako su usklađeni uvjeti za pojas radiofrekvencijskog spektra uspostavljeni na temelju Odluke br. 676/2002/EZ, i zbog toga odgoditi uvođenje bežičnih sustava, Komisija bi trebala imati ovlasti odlučiti o zajedničkim rješenjima uzimajući pritom u obzir mišljenje RSPB-a i tehničke mjere usklađivanja koje su na snazi. Cilj je takvih odluka dati zajedničke instrumente nadležnim tijelima koja bi ona trebala uzeti u obzir pri utvrđivanju primjerenih dosljednih režima ovlaštenja za određeni pojas ili dio pojasa, ovisno o čimbenicima kao što su gustoća naseljenosti, propagacijske karakteristike pojaseva, razlike između urbanih i ruralnih namjena, moguća potreba za zaštitom postojećih usluga i posljedice za ekonomije razmjera u proizvodnji.
- (96) Kako bi se olakšao razvoj naprednih usluga u većim razmjerima, omogućilo učinkovitije korištenje radiofrekvencijskog spektra i smanjili troškovi postavljanja bežičnih mreža, potencijalnim korisnicima radiofrekvencijskog spektra za javne ili nejavne mreže trebalo bi dopustiti da zatraže da se u mjeri u kojoj je to moguće isti uvjeti za ovlaštenje primjenjuju u državama članicama u kojima koriste radiofrekvencijski spektar za svoje mreže. Komisija i nadležna tijela trebali bi surađivati međusobno i s RSPB-om na osmišljavanju zajedničkih uvjeta za ovlaštenje. Komisija bi također trebala imati ovlast da te uvjete učini obvezujućima. Usklađivanjem uvjeta za ovlaštenje nastoje se olakšati prekogranično pružanje usluga i ekonomije razmjera.
- (97) Kako bi se promicalo pružanje paneuropskih visokokvalitetnih mreža i usluga ili iskoristile ekonomije razmjera, Komisiji bi trebalo dodijeliti ovlasti za odobravanje korištenja dijela radiofrekvencijskog spektra na razini Unije. Uvođenje svake nove generacije pokretnih mreža skuplje je od prethodnog. Stoga nije ekonomski izvedivo za sve operatore pokretnih mreža koji su trenutačno aktivni na tržištu Unije da nadograđe svoje mreže na 6G. Ako to zatraži Komisija, RSPB bi u mišljenju o zajedničkim uvjetima za ovlaštenje trebao procijeniti mogućnost dodjele radiofrekvencijskog spektra na razini Unije i predložiti odgovarajući postupak ovlaštenja i uvjete dodjele, kao što je, na primjer, veleprodajni model. Moglo bi biti potrebno i povećati količine radiofrekvencijskog spektra koji se koristi za pokretne satelitske usluge tako da se prenamijeni zemaljski radiofrekvencijski spektar. Kako bi se zajamčilo pružanje paneuropskih usluga, taj prenamijenjeni radiofrekvencijski spektar također bi trebalo dodijeliti i odobriti na razini Unije. Utvrđivanjem istih uvjeta za ovlaštenje na razini Unije i, na zahtjev, ovlaštenjem Unije i usklađenim uvjetima dodjele na razini Unije moglo bi se olakšati postavljanje i razvoj visokokvalitetnih mreža i usluga, kao što su satelitske komunikacijske usluge koje se pružaju korištenjem radiofrekvencijskog spektra dodijeljenog za zemaljske usluge ili 6G mreže.
- (98) Kako bi se smanjila birokracija i ubrzao pristup radiofrekvencijskom spektru za koji su uvjeti za ovlaštenje usklađeni u više država članica, trebalo bi biti moguće uspostaviti postupak koji omogućuje da se više nacionalnih regulatornih tijela jedinstvenim postupkom dodijele pojedinačna prava korištenja na koordiniran način i na jednoj lokaciji. Komisija bi trebala moći preporučiti načine na koje nadležna tijela mogu rješavati takve zahtjeve jedinstvenim postupkom.

- (99) Ako se na razini Unije dogovori usklađena dodjela radiofrekvencijskog spektra pojedinačnim poduzetnicima, države članice trebale bi strogo provoditi takve dogovore pri dodjeli prava korištenja radiofrekvencijskog spektra iz nacionalnog plana namjena frekvencija.
- (100) Dovoljno dugim pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra povećat će se predvidljivost ulaganja i doprinijeti bržem postavljanju mreža i boljim uslugama te stabilnosti kao potpora trgovanju radiofrekvencijskim spektrom i njegovu najmu. Minimalno trajanje prava korištenja bežične širokopojasne tehnologije utvrđeno Direktivom (EU) 2018/1972 nije se pokazalo dovoljnim za privlačenje dostatnih ulaganja, omogućivanje kontinuiteta poslovanja i amortizacije mobilnih pothvata u usporedbi s drugim komunikacijskim tehnologijama te poticanje ambicioznijeg postavljanja mreža i naprednih i prekograničnih usluga.
- (101) Predvidljivost ulaganja stoga se može bolje ostvariti dodjelom prava na neodređeno vrijeme, a nacionalna nadležna tijela trebala bi imati mogućnost periodično preispitati ta prava, s vjerodostojnim mogućnostima opoziva kojima upravljaju nadležna tijela, uključujući nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje. Osim toga, neograničeno trajanje olakšava razvoj funkcionalnog sekundarnog tržišta za trgovanje radiofrekvencijskim spektrom i njegov najam. Rizik da bi neograničeno trajanje prava korištenja spriječilo ulazak na tržište i smanjilo tržišno natjecanje, dostupnost, kvalitetu usluga i poticaje za ulaganja trebalo bi ublažiti kvalitetnim i vjerodostojnim regulatornim zaštitnim mjerama kojima se štiti tržišno natjecanje i sprečava gomilanje radiofrekvencijskog spektra, kao što su obveze pružanja veleprodajnog pristupa ili omogućivanja dijeljenja radiofrekvencijskog spektra uvjetovanog usklađenošću s pravom tržišnog natjecanja. Odabirom i provedbom odgovarajućih uvjeta za ovlaštenje, kao što su uvjeti „iskoristi ili dijeli” ili „iskoristi ili izgubi” i obveze uvođenja, nadležna nacionalna tijela mogu zajamčiti da radiofrekvencijski spektar ne ostane neiskorišten ili blokiran te da bude dostupan učinkovitijim ili inovativnijim konkurentima. S obzirom na važnost tehničkih inovacija nacionalna nadležna tijela trebala bi moći izdavati prava na korištenje radiofrekvencijskog spektra u eksperimentalne svrhe, među ostalim u okviru znanstvenih istraživačkih projekata i eksperimenata koji se provode tijekom životnog ciklusa projekata financiranih u okviru programa EU-a, pod posebnim ograničenjima i uvjetima, uključujući trajanje, koji su strogo opravdani eksperimentalnom prirodom tih prava.
- (102) Budući da dugoročno planiranje ulaganja ovisi o jamstvima za obnovu prava korištenja jednako kao i o trajanju tih prava, obnova bi u načelu trebala biti automatska, osim ako postoje uvjerljivi razlozi protiv nje. Nacionalna nadležna tijela trebala bi imati ovlast ne obnoviti prava korištenja ili ih obnoviti na kraće razdoblje ili pod promijenjenim uvjetima ako su ispunjeni određeni uvjeti za odbijanje ili promjenu na temelju kriterija koje bi trebalo restriktivno tumačiti kako bi se pružila dostatna jamstva i omogućila predvidljivost. Produljenje bi se moglo odbiti na osnovi ciljeva javne politike u skladu s pravom Unije i općim ciljevima ove Uredbe, uključujući obrambene i sigurnosne potrebe. Svaka odluka o neproduljenju trebala bi podlijezati otvorenom, nediskriminirajućem i transparentnom postupku te bi o njoj trebalo obavijestiti u okviru postupka za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra. Kako bi se postigla pravna sigurnost i ispunila opravdana očekivanja nositelja prava, mogućnost odbijanja produljenja trebalo bi razmotriti u primjerenom roku od najmanje pet godina prije isteka predmetnih prava.
- (103) Produljenja bi trebalo biti popraćena preispitivanjem godišnjih i jednokratnih naknada za korištenje radiofrekvencijskog spektra kako bi se provjerilo promiču li i dalje

optimalno korištenje, pri čemu se uzimaju u obzir, među ostalim, kretanja na tržištu i tehnološki razvoj. To preispitivanje trebalo bi se temeljiti na vrijednosti prava korištenja koja proizlazi iz najnovijeg natječajnog postupka ili postupka uspoređivanja radi dodjele i koja je prilagođena kako bi odražavala trošak dodatnih uvjeta povezanih s tim postupkom, kao što su zahtjevi za pokrivenost ili kvalitetu usluge. Trebalo bi uzeti u obzir i prihode po vezi te ukupno opterećenje koje nositelji prava snose od svih svojih udjela u radiofrekvencijskom spektru kako bi se izbjeglo da vrlo visoke cijene plaćene na prošlim dražbama i dalje preopterećuju nositelje prava i sprečavaju ih da ulažu u mreže. Radi pravne sigurnosti sve prilagodbe postojećih naknada trebale bi se temeljiti na načelima koja se primjenjuju na naknade utvrđene u kontekstu dodjele novih prava korištenja.

- (104) Prijenos prava korištenja radiofrekvencijskog spektra može biti djelotvorno sredstvo za povećanje učinkovitosti tog korištenja. Radi prilagodljivosti i učinkovitosti te da bi se omogućilo tržišno vrednovanje radiofrekvencijskog spektra nacionalna nadležna tijela trebala bi u pravilu dopustiti korisnicima radiofrekvencijskog spektra da na treće strane prenose ili takvim stranama daju u najam svoja prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, i to na temelju provedbe jednostavnoga postupka i podložno uvjetima povezanim s takvim pravima odnosno pravilima o tržišnom natjecanju, pod nadzorom nadležnih nacionalnih regulatornih tijela. Uvjeti pod kojima nositelj prava može prenijeti ili dati u najam pojedinačno pravo trebali bi biti navedeni u trenutku dodjele tog prava. Kako bi se olakšao taj prijenos ili davanje u najam, uz uvjet poštovanja mjera usklađivanja donesenih na temelju Odluke br. 676/2002/EZ, države članice trebale bi ujedno razmotriti zahtjeve o razdiobi ili raščlambi prava na radiofrekvencijski spektar ili o preispitivanju uvjeta korištenja. S druge strane, nadležno nacionalno tijelo trebalo bi moći odbiti prijenos ili davanje u najam radiofrekvencijskog spektra zbog razloga povezanih sa sigurnošću ili suverenitetom ili drugih javnih ciljeva / ciljeva javne politike, uključujući promicanje ili održavanje učinkovitog tržišnog natjecanja, ili u nedostatku dostatnih jamstava da će se spektar koristiti u skladu s uvjetima za ovlaštenje ili za predviđenu namjenu.
- (105) Novi koncepti zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra zahtijevaju točne podatke o zauzetosti frekvencija u stvarnom vremenu kako bi radiofrekvencijski spektar učinkovito koristio i kako bi se izbjegle smetnje. Dinamična baza podataka usmjerena na određene frekvencijske pojaseve trebala bi pomoći u utvrđivanju nedovoljno iskorištenog radiofrekvencijskog spektra i poduprijeti učinkovitije prakse korištenja i zajedničkog korištenja spektra u skladu s pravom tržišnog natjecanja. Takav dinamični popis ujedno bi mogao doprinijeti razvoju i provedbi eventualnog operativnog plana za radiofrekvencijski spektar.
- (106) U skladu sa sudskom praksom Suda nacionalna nadležna tijela ne bi smjela ubirati dodatne pristojbe ili naknade za pružanje mreža i elektroničkih komunikacijskih usluga, osim onih koje su propisane ovom Uredbom. Ako se pružanje elektroničkih komunikacija oslanja na javne resurse čija upotreba podliježe posebnom ovlaštenju, nacionalna nadležna tijela trebala bi moći propisati naknade radi optimalnog korištenja tih resursa. Naknade bi se trebale temeljiti na vrijednosti prava korištenja uzimajući u obzir, među ostalim, gospodarsko i tehničko stanje predmetnog tržišta te bi trebale biti utvrđene tako da se zajamče učinkovita dodjela i korištenje radiofrekvencijskog spektra. Takve bi se naknade trebale moći iskoristiti, na primjer, za financiranje aktivnosti nacionalnih regulatornih tijela i drugih nacionalnih nadležnih tijela koje se ne mogu financirati administrativnim pristojbama. Ako se u slučaju natječajnih postupaka ili postupaka uspoređivanja naknade za prava na korištenje

radiofrekvencijskog spektra u cijelosti ili djelomično sastoje od jednokratnog iznosa, načinima plaćanja trebalo bi se osigurati da te naknade u praksi ne dovedu do odabira na osnovi kriterija koji nisu povezani s ciljem osiguravanja optimalnoga korištenja radiofrekvencijskog spektra.

- (107) Metodologija izračuna razine naknada za radiofrekvencijski spektar u Uniji znatno se razlikuje među državama članicama. To bi moglo otežati pružanje mreža koje se temelje na radiofrekvencijskom spektru u više država članica. Komisija bi stoga trebala redovito objavljivati komparativne studije i, ako je to primjereno, izraditi druge smjernice o metodologiji za izračun godišnjih naknada za radiofrekvencijski spektar koje propisuju nacionalna nadležna tijela za zemaljski spektar. Takva metodologija trebala bi se temeljiti na načelima djelotvornog i učinkovitog korištenja radiofrekvencijskog spektra, transparentnosti, nediskriminacije i proporcionalnosti u odnosu na namjenu te bi nacionalnim nadležnim tijelima trebala omogućiti da izračunaju točnu naknadu koja će se primjenjivati, a koja se može sastojati od fiksnog godišnjeg dijela (po kilohercu po kategoriji pojasa) i postotka godišnjeg prometa ostvarenog korištenjem frekvencija. Nakon što Komisija utvrdi metodologiju, iskustvo BERECA i nacionalnih regulatornih tijela u izradi odgovarajućih troškovnih modela bit će dragocjeno i trebalo bi ga uzeti u obzir. Nacionalna nadležna tijela trebala bi se pobrinuti da iznos naknada u svakom slučaju pokriva trošak upravljanja radiofrekvencijskim spektrom.
- (108) Eventualno opterećenje određeno poduzetnicima za prava korištenja radiofrekvencijskog spektra može utjecati na odluke hoće li tražiti i koristiti resurse radiofrekvencijskog spektra. Nacionalna nadležna tijela trebala bi stoga odrediti rezervirane cijene tako da se ta prava učinkovito dodjeljuju, bez obzira na vrstu postupka odabira. Komisija može izdati preporuku o zajedničkoj metodologiji za definiranje rezerviranih cijena, pri čemu uzima u obzir kriterije kao što su oportunitetni trošak radiofrekvencijskog spektra, karakteristike pojasa i troškovi povezani s ispunjavanjem uvjeta za ovlaštenje koji su određeni radi ostvarivanja ciljeva politike. Pritom bi trebalo uzeti u obzir i konkurentnost na predmetnom tržištu, uključujući moguće alternativne upotrebe resursa. Nacionalna nadležna tijela u načelu ne bi trebala određivati rezervirane cijene ako određuju obveze pokrivenosti ili kvalitete usluge, osim ako postoji rizik od tajnog dogovaranja i/ili sudjelovanje koje nije znatno, a neopravdano produljuje postupak itd. Komisija bi trebala biti ovlaštena donositi provedbene akte ako preporuka ne rezultira dosljednim ishodima u Uniji i time se ugrozi sveprisutno uvođenje visokokvalitetnih bežičnih mreža u Uniji.
- (109) S obzirom na visok trošak radiofrekvencijskog spektra koji je nastao zbog oslanjanja na odabir postupkom dražbe na temelju usporedbe plaćanja naknada prednost bi trebalo dati preuzetim obvezama u odnosu na naknade. Stoga bi naknade trebalo biti moguće zamijeniti obvezama koje nude podnositelji zahtjeva za provedbu mjera koje bi izravno koristile postavljanju mreža i kvaliteti bežičnih komunikacija. U praksi bi se to moglo provesti u obliku predujmova koji bi se vratili ili bankovnih jamstava koja bi se ukinula nakon ispunjenja tih obveza.
- (110) Zahtjev za poštovanjem načela tehnološke neutralnosti i neutralnosti usluge pri dodjeli prava korištenja, zajedno s mogućnosti prijenosa prava među poduzetnicima, temelj su slobodi i sredstvima pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga javnosti, čime se također olakšava i postizanje ciljeva od općeg interesa. Ovom se Uredbom ne pravi razlika između izravne dodjele radiofrekvencijskog spektra pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga i dodjele subjektima koji se koriste tim mrežama ili uslugama. Takvi subjekti mogu biti pružatelji radijskih ili televizijskih radiodifuzijskih

sadržaja. U svakom slučaju poduzetnik kojem je dodijeljeno pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra odgovoran je za usklađenost s uvjetima povezanim s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra i relevantnim uvjetima povezanim s općim ovlaštenjem. Za neke obveze određene radiodifuzijskim kućama za pružanje usluga audiovizualnih medija može biti potrebna primjena posebnih kriterija i postupaka za davanje prava korištenja radiofrekvencijskog spektra radi ostvarenja određenog cilja od općeg interesa koji su odredila nacionalna nadležna tijela u skladu s pravom Unije. Međutim, postupak za dodjelu tog prava u svakom bi slučaju trebao biti objektivan, transparentan, nediskriminirajući i proporcionalan.

- (111) Prema sudskoj praksi Suda sva nacionalna ograničenja pravâ koja su zajamčena člankom 56. UFEU-a moraju biti objektivno obrazložena i proporcionalna i ne prelaziti ono što je potrebno za postizanje tih ciljeva. Povrh toga, radiofrekvencijski spektar za koji su prava dodijeljena bez otvorenog postupka ne bi se smio koristiti za namjene koje nisu ciljevi od općeg interesa za koje su bila dodijeljena. U tom bi slučaju zainteresirane strane trebale imati mogućnost očitovanja u razumnom roku.
- (112) U okviru postupka podnošenja zahtjeva za dodjelu prava nacionalna nadležna tijela trebala bi provjeriti je li podnositelj zahtjeva sposoban poštovati uvjete za takva prava. Ti bi se uvjeti trebali odražavati u objektivnim, transparentnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima prihvatljivosti prije pokretanja bilo kakvog natječajnog postupka odabira. Za potrebe primjene takvih kriterija trebalo bi biti moguće zahtijevati da podnositelji zahtjeva dostave potrebne informacije kojima dokazuju sposobnost poštovanja tih uvjeta. Ako ih ne dostave, nacionalno nadležno tijelo trebalo bi moći odbiti zahtjev za pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra.
- (113) Nacionalna nadležna tijela trebala bi prije dodjele prava provjeriti samo elemente koje prosječno pažljivi podnositelj zahtjeva može razumno dokazati, pri čemu uzimaju u obzir važnost javne i tržišne vrijednosti radiofrekvencijskog spektra kao rijetkog javnog resursa. Međutim, ako se kriteriji prvotno nisu mogli razumno ispuniti, nacionalna nadležna tijela trebala bi naknadno provjeriti jesu li kriteriji prihvatljivosti ispunjeni, primjerice na temelju ključnih etapa. Kako bi upotreba radiofrekvencijskog spektra ostala djelotvorna i učinkovita, nacionalna nadležna tijela ne bi trebala dodjeljivati prava ako njihova provjera upućuje na to da podnositelji zahtjeva nisu sposobni ispuniti uvjete, ne dovodeći u pitanje mogućnost vremenski ograničene eksperimentalne upotrebe.
- (114) Kad potražnja za pojasom radiofrekvencijskog spektra prelazi raspoloživost, a nacionalno nadležno tijelo zbog toga zaključi da se prava korištenja radiofrekvencijskog spektra moraju ograničiti, trebalo bi primijeniti odgovarajuće transparentne postupke za dodjelu tih prava kako bi se izbjegla diskriminacija i optimizirala upotreba tog oskudnog resursa. Takva bi ograničenja trebala biti objektivno opravdana, proporcionalna i utemeljena na temeljitoj ocjeni tržišnih uvjeta, uz pravilno vrednovanje ukupnih koristi za korisnike te ciljeva nacionalnih tržišta i unutarnjega tržišta. Ciljeve na kojima se temelje postupci ograničavanja trebalo bi unaprijed jasno utvrditi i, ako je moguće, kvantificirati uzimajući u obzir ispunjavanje nacionalnih ciljeva i ciljeva unutarnjega tržišta. Pri razmatranju najprikladnijeg postupka odabira nacionalna nadležna tijela trebala bi se u skladu s koordinacijskim mjerama poduzetima na razini Unije pravodobno i transparentno savjetovati sa svim zainteresiranim stranama o opravdanosti, ciljevima i uvjetima tog postupka, među ostalim navodeći ishod eventualne povezane ocjene tehničke i gospodarske situacije te stanja tržišnog natjecanja na tržištu. Nacionalna nadležna tijela trebala bi moći koristiti, među ostalim, natječajne postupke ili postupke uspoređivanja za dodjelu

radiofrekvencijskog spektra, uzimajući u obzir, među ostalim, tehničku i gospodarsku situacije te stanje tržišnog natjecanja na tržištu. Pri provedbi tih postupaka nacionalna nadležna tijela trebala bi uzeti u obzir ciljeve ove Uredbe. Ako utvrdi da bi u određenom pojasu mogla biti dostupna dodatna prava, država članica trebala bi pokrenuti postupak da ih učini dostupnima.

- (115) Premda podupiru transparentnu, nediskriminirajuću dodjelu i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra, dražbe su vrsta postupka odabira koja se oslanja na konkurentno nadmetanje na temelju na cijene, pa bi mogle dovesti do znatnog financijskog opterećenja za operatore ako nisu pravilno osmišljene ili ako uvjeti dodjele ne odražavaju stanje na tržištu. Stoga bi prednost trebalo dati dražbama usmjerenima na ulaganja u čijem je prvom planu ispunjavanje određenih obveza kvalitete i pokrivenosti, a ne plaćanje naknada.
- (116) Dobrovoljni forum za istorazinsku ocjenu uspostavljen Direktivom (EU) 2018/1972 kao instrument uzajamnog učenja nije postigao naročitu konvergentnu upotrebu ni definiciju elemenata postupaka odabira i uvjeta povezanih s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra jer je postupku istorazinske ocjene podvrgnuta samo otprilike trećina nacionalnih mjera. Budući da ti elementi i uvjeti znatno utječu na tržišne uvjete i konkurentnost, uključujući uvjete ulaska i širenja, trebalo bi uspostaviti novi *ex ante* koordinacijski mehanizam usklađivanja, i to postupak za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra. Postupak se trebao primjenjivati na svaku mjeru koju predlože nadležna nacionalna tijela radi provođenja postupka odabira ili izmjene ili obnove prava korištenja povezanih s usklađenim radiofrekvencijskim spektrom za bežične širokopojasne elektroničke komunikacijske mreže i usluge. Takav *ex ante* mehanizam učinkovitiji je od *ex post* intervencije jer omogućuje da se unaprijed otkriju neopravdane ili neproporcionalne mjere. Tijelo koje dostavlja obavijest trebalo bi posebno objasniti zašto je svaka predložena mjera za oblikovanje tržišta potrebna za održavanje ili postizanje učinkovitog tržišnog natjecanja te navesti njezine vjerojatne učinke na postojeća i buduća ulaganja sudionika na tržištu na temelju analize tržišta. Ako to tijelo namjerava odrediti određeno trajanje prava korištenja, trebalo bi argumentirano obrazložiti zašto smatra da je predloženo trajanje dovoljno s obzirom na ulaganja koja su potrebna za postizanje ciljeva postupka dodjele i ove Uredbe. Komisija bi trebala moći priopćiti eventualne zadržke povezane s nacrtom mjera za oblikovanje tržišta, tj. mjerama koje utječu na strukturu ili razinu natjecanja na tržištu, kao što su ograničenja radiofrekvencijskog spektra, njegovo rezerviranje ili obveze veleprodajnog pristupa, te bi u tom slučaju trebala navesti razloge svoje zadržke. Komisija bi mogla smatrati da bi mjera mogla stvoriti prepreku unutarnjem tržištu ili imati ozbiljne sumnje u njezinu usklađenost s pravom Unije, posebno s ciljevima ove Uredbe. Mogla bi priopćiti i eventualne zadržke u pogledu ograničenog trajanja ako smatra da takvo trajanje nije dostatno. Komisija će u evaluaciji trebati razmotriti sve moguće učinke koje bi trajanje prava korištenja moglo imati na tržišno natjecanje. Radi učinkovitosti postupka Komisija bi trebala imati mogućnost ulaganja veta na trajanje prava korištenja i na mjere za oblikovanje tržišta ako to smatra potrebnim. Taj novi postupak za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra trebao bi zamijeniti forum za istorazinsku ocjenu.
- (117) Mjere oblikovanja tržišta i ograničeno trajanje dozvola mogu imati važnu ulogu u zaštiti učinkovitog tržišnog natjecanja na tržištima elektroničkih komunikacija ako su potkrijepljeni čvrstim ekonomskim dokazima i dobro osmišljeni. O mjerama koje se pri dodjeli ili obnovi prava korištenja radiofrekvencijskog spektra poduzimaju

posebno radi promicanja tržišnog natjecanja trebala bi odlučiti nacionalna regulatorna tijela i druga nacionalna nadležna tijela, koja raspolažu potrebnim gospodarskim, tehničkim i tržišnim znanjem. Uvjeti dodjele radiofrekvencijskog spektra mogu utjecati na stanje tržišnog natjecanja na tržištima elektroničkih komunikacija i uvjete ulaska. Ograničen pristup radiofrekvencijskom spektru, osobito kad postoji oskudica radiofrekvencijskog spektra, može biti prepreka ulasku ili spriječiti ulaganja, postavljanje mreža, pružanje novih usluga ili aplikacija, inovacije i tržišno natjecanje. Na postojeće tržišno natjecanje mogu utjecati i nova prava korištenja, uključujući ona koja su stečena prijenosom ili najmom, te uvođenje novih fleksibilnih kriterija korištenja radiofrekvencijskog spektra. Ako se nepravilno primjenjuju, određeni uvjeti namijenjeni promicanju tržišnog natjecanja mogu imati druge učinke; na primjer, ograničenja radiofrekvencijskog spektra ili njegovo rezerviranje mogu stvoriti umjetnu oskudicu, obveze veleprodajnog pristupa mogu u nedostatku tržišne snage neopravdano ograničavati poslovne modele, a ograničavanje prijenosa može priječiti razvoj sekundarnih tržišta. Stoga je za određivanje takvih uvjeta nužan dosljedan i objektivan test tržišnog natjecanja, koji bi trebalo koordinirano provesti. Primjena tih mjera stoga se treba temeljiti na dubinskoj i objektivnoj procjeni tržišta i uvjeta tržišnog natjecanja na njemu, koju provode nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela na temelju analize tržišta. Nacionalna nadležna tijela trebala bi, međutim, osigurati djelotvorno i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra te izbjeći narušavanje tržišnog natjecanja protutržišnim gomilanjem spektra.

- (118) Mjere koje utječu na strukturu tržišta, kao što su ograničenja radiofrekvencijskog spektra ili njegovo rezerviranje, mogu se odrediti samo ako manje intruzivne mjere, npr. obveze veleprodajnog pristupa, nisu dovoljne za učinkovito tržišno natjecanje na maloprodajnoj razini. Prije određivanja obveza veleprodajnog pristupa nacionalna nadležna tijela trebala bi procijeniti bi li maloprodajna tržišta doista bila konkurentna bez veleprodajne intervencije. Procjena bi trebala biti cjelovita i obuhvatiti niz parametara, kao što su, među ostalim, navedene cijene za potrošačke proizvode i proizvode za poduzeća na masovnom tržištu, rabati, uključujući ciljane rabate, te ulaganja i kvaliteta usluge. Pri utvrđivanju prava korištenja koja podliježu takvim obvezama nacionalno nadležno tijelo trebalo bi uzeti u obzir kapacitet dostupan za potrebe veleprodajne ponude.
- (119) Snažan rast potražnje za radiofrekvencijskim spektrom i potražnje krajnjih korisnika za bežičnim širokopojasnim kapacitetom zahtijeva rješenja kojima se omogućuju alternativna, komplementarna i spektralno učinkovita rješenja, uključujući bežične pristupne sustave male snage kratkog dometa, kao što su RLAN-ovi i mreže ćelijskih pristupnih točaka male snage i veličine. Takvi komplementarni sustavi bežičnoga pristupa, osobito javno dostupne pristupne točke RLAN-a, poboljšali bi krajnjim korisnicima pristup internetu, a operatorima mreža pokretnih komunikacija pomogli da rasterete svoje mreže. RLAN-ovi koriste usklađeni radiofrekvencijski spektar bez potrebe za pojedinačnim ovlaštenjem ili pravom korištenja tog spektra. Dosad su većinu pristupnih točaka RLAN-a upotrebljavali privatni korisnici kao lokalni bežični dodatak svojem širokopojasnom priključku u nepokretnoj mreži. Krajnje korisnike ne bi se trebalo sprečavati da u okviru svoje internetske pretplate pristup svojem RLAN-u dijele s drugima kako bi se povećao broj dostupnih pristupnih točaka, osobito u gusto naseljenim područjima, povećao bežični podatkovni kapacitet zahvaljujući dodatnom korištenju radiofrekvencijskog spektra i stvorila troškovno učinkovita dopunska bežična širokopojasna infrastruktura dostupna drugim krajnjim korisnicima. Stoga bi trebalo ukloniti nepotrebna ograničenja za postavljanje i međupovezivanje pristupnih točaka RLAN-a.

- (120) Tijela javne vlasti ili pružatelji javnih usluga koji u svojim prostorijama koriste RLAN-ove za potrebe svojeg osoblja, posjetitelja ili korisnika, npr. radi lakšeg pristupa elektroničkim uslugama države ili za informacije o javnom prijevozu ili upravljanju cestovnim prometom, također bi trebali omogućiti pristup takvim pristupnim točkama za opću upotrebu građana kao pomoćnu uslugu u okviru javnih usluga koje nude u tim prostorijama, u mjeri u kojoj je to dopušteno pravilima o tržišnom natjecanju i javnoj nabavi. Povrh toga, pružatelji tih usluga lokalnoga pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama unutar ili oko imovine u privatnom vlasništvu ili na ograničenom javnom prostoru na nekomercijalnoj osnovi ili kao pomoćna usluga drugoj aktivnosti koja ne ovisi o tom pristupu, kao što su RLAN pristupne točke dostupne klijentima drugih komercijalnih aktivnosti ili javnosti u tom području, mogu podlijevati zahtjevima u pogledu usklađenosti s općim ovlaštenjima za prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, ali ne bi smjeli biti podložni uvjetima ili zahtjevima povezanim s općim ovlaštenjima koja su primjenjiva na pružatelje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga ili obvezama u pogledu krajnjih korisnika ili međupovezivanja. Međutim, takav pružatelj trebao bi i dalje podlijevati pravilima o odgovornosti utvrđenima u Uredbi (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁸. Pojavljuju se i druge tehnologije, primjerice komunikacija vidljivim svjetlom, koje će trenutačne radiofrekvencijske mogućnosti RLAN-ova i bežičnih pristupnih točaka nadopuniti optičkim pristupnim točkama temeljenim na vidljivom svjetlu i tako stvoriti hibridne lokalne mreže koje omogućuju optičku bežičnu komunikaciju.
- (121) S obzirom na to da bežične pristupne točke male snage i kratkog dometa, kao što su femtoćelije, pikoćelije, metroćelije ili mikroćelije, mogu biti vrlo male i koristiti neupadljivu opremu sličnu opremi za rutere RLAN-a u kućanstvima, za koje nisu potrebne dozvole osim onoga što je potrebno za korištenje radiofrekvencijskog spektra, i uzimajući u obzir pozitivan učinak takvih pristupnih točaka na korištenje radiofrekvencijskog spektra i razvoj bežičnih komunikacija, svako ograničenje njihova postavljanja trebalo bi u najvećoj mogućoj mjeri biti limitirano. Stoga, kako bi se olakšalo postavljanje bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa i ne dovodeći u pitanje bilo koje primjenjive zahtjeve povezane s upravljanjem radiofrekvencijskim spektrom, nacionalna nadležna tijela u načelu ne bi smjela tražiti pojedinačne dozvole za postavljanje takvih uređaja na zgradama koji nisu službeno zaštićene u okviru posebno utvrđenog područja ili zbog njihove posebne arhitektonske ili povijesne vrijednosti, osim iz razloga javne sigurnosti. U tu svrhu, njihove karakteristike, kao što su maksimalne dimenzije, masa i zračenje, trebalo bi utvrditi na razini Unije na proporcionalan način za lokalno postavljanje i kako bi se osigurala visoka razina zaštite javnog zdravlja. Na rad bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa trebao bi se primijenjivati članak 7. Direktive 2014/53/EU. Time se ne dovode u pitanje prava na privatno vlasništvo utvrđena u pravu Unije ili u nacionalnom pravu. Postupak za razmatranje zahtjeva za izdavanje dozvola trebalo bi pojednostavniti i njime se ne bi smjelo dovoditi u pitanje bilo kakve komercijalne sporazume, a sve uključene administrativne naknade trebalo bi ograničiti na administrativne troškove obrade zahtjeva. Postupak ocjenjivanja zahtjeva za izdavanje dozvole trebao bi trajati što je kraće moguće, a u načelu ne dulje od četiri mjeseca.

⁴⁸

Uredba (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) (SL L 277, 27.10.2022., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

- (122) Javne zgrade i ostalu javnu infrastrukturu svakodnevno posjećuje i koristi znatan broj krajnjih korisnika kojima je potrebna povezivost da bi se služili digitalnim javnim uslugama, digitalnim prijevozom i drugim uslugama. Ostali elementi javne infrastrukture, kao što su stupovi ulične rasvjete i semafori, vrlo su vrijedne lokacije za postavljanje malih ćelija, primjerice zbog svojeg gustog rasporeda. Ne dovodeći u pitanje mogućnost nacionalnih nadležnih tijela da postavljanje bežične pristupne točke kratkog dometa uvjetuju prethodnim pojedinačnim dozvolama, operatori bi trebali imati pravo na pristup tim javnim mjestima kako bi mogli na odgovarajući način zadovoljiti potražnju. Nacionalna nadležna tijela trebala bi se stoga pobrinuti da se takve javne zgrade i druga javna infrastruktura pod razumnim uvjetima stave na raspolaganje za postavljanje malih ćelija, nadopunjujući Uredbu (EU) 2024/1309 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁹ i ne dovodeći u pitanje načela utvrđena u ovoj Direktivi. Uredba (EU) 2024/1309 vođena je funkcionalnim pristupom i njome se određuju obveze pristupa fizičkoj infrastrukturi samo ako je ona dio mreže i samo ako je u vlasništvu mrežnog operatora ili je on koristi, što znači da mnoge zgrade koje su u vlasništvu ili kojima se služe tijela javne vlasti nisu uključene u područje primjene Uredbe. Nasuprot tome, posebna obveza nije potrebna za fizičku infrastrukturu, kao što su vodovi ili stupovi, koja služi za inteligentne prometne sustave u vlasništvu mrežnih operatora (pružatelji usluga prijevoza ili pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža) i koji udomljavaju dijelove mreže te time ulaze u područje primjene Uredbe (EU) 2024/1309.
- (123) Članak 4. Odluke br. 676/2002/EZ koji se odnosi na djelovanje Odbora za radiofrekvencijski spektar trebalo bi izmijeniti. Radi sigurnosti i tehnološke suverenosti Unije i njezinih država članica trebalo bi uspostaviti mehanizam koji Komisiji i državama članicama omogućuje da raspravljaju o pitanjima i odlučuju o zajedničkom stajalištu bez uključivanja trećih zemalja i dionika. Komisija bi stoga trebala biti ovlaštena zahtijevati od država članica da prije rasprava u okviru CEPT-a na razini Odbora za radiofrekvencijski spektar utvrde zajednička stajališta o izradi određenih tehničkih provedbenih mjera koje bi mogle utjecati na sigurnost ili tehnološku suverenost Unije ili njezinih država članica.
- (124) Satelitske komunikacije ključne su za sigurnost, otpornost i stratešku autonomiju Unije. Zbog najnovijih tehnoloških postignuća, promjenjive dinamike tržišta, geopolitičkih izazova i zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja povezanih sa satelitskim mrežama potrebne su pojačane mjere na razini Unije. Satelitski operatori sve se više zalažu za paneuropski pristup tržištu, a regulatori su pod sve većim pritiskom da uspostave odgovarajuće regulatorne okvire usklađene s politikama i ciljevima Unije. Potrebno je pojednostavniti i konsolidirati pravila o pružanju satelitskih komunikacijskih mreža i usluga te korištenju satelitskog spektra, olakšati uspostavu prekograničnih usluga i mreža te spriječiti nastanak regulatornih praznina u uvjetima za pristup satelitskim tržištima Unije.
- (125) RSPG je u mišljenju o programu za politiku radiofrekvencijskog spektra od 16. lipnja 2021. naglasio da bi politika radiofrekvencijskog spektra trebala podupirati razvoj inovativnih satelitskih sustava koji omogućuju povezivost pod kontrolom EU-a

⁴⁹ Uredba (EU) 2024/1309 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža, izmjeni Uredbe (EU) 2015/2120 i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi) (SL L, 2024/1309, 8.5.2014., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1309/oj>).

i pružanje pouzdanih, otpornih i troškovno učinkovitih satelitskih usluga za državne potrebe. Za to je potreban ojačani okvir na razini Unije kako bi se ona pozicionirala kao prominentan dionik u globalnoj svemirskoj industriji, uspostavila čvrsta osnova za razvoj i rad paneuropske satelitske infrastrukture te učinkovito provele mjere za zaštitu sigurnosti i tržišnog natjecanja. Taj bi okvir trebao biti ključan i za provedbu Europske strategije za Uniju pripravnosti donesene 26. ožujka 2025., u kojoj se, među ostalim, naglašava potreba za osmišljavanjem minimalnih kriterija pripravnosti za ključne usluge kao što su elektroničke komunikacijske usluge radi otpornosti nužnih društvenih funkcija i promicanja integrirane dvojne namjene u razvoju sigurnih komunikacija i povezivosti u cijeloj Uniji.

- (126) U skladu s člankom 216. stavkom 1. UFEU-a Unija ima vanjsku nadležnost i može sklapati sporazume s međunarodnim organizacijama ako je to predviđeno Ugovorima ili potrebno za postizanje ciljeva politika Unije. Upravljanje radiofrekvencijskim spektrom i korištenje radijskih frekvencija, među ostalim za satelitske komunikacije, područja su koja su uvelike uređena propisima Unije donesenima na temelju članka 114. UFEU-a, posebno Direktivom (EU) 2019/1872 i Odlukom br. 676/2002/EZ. Korištenje radiofrekvencijskog spektra za satelite po prirodi je međunarodno jer je uređeno globalnim koordinacijskim mehanizmima u okviru ITU-a i omogućuje prekogranično pružanje usluga u više zemalja. Satelitski radiofrekvencijski spektar uz to je i ključan resurs za globalna komunikacijska tržišta i utječe na konkurentnost, ulaganja i dostupnost za pružanje inovativnih usluga u cijeloj Uniji. S obzirom na tu dvojni međunarodnu i tržišnu dimenziju potreban je dosljedan pristup Unije usmjeren na budućnost radi učinkovitog korištenja satelitskog radiofrekvencijskog spektra, djelotvorne koordinacije i pravilnog funkcioniranja unutarnjeg jedinstvenog tržišta.
- (127) Koordinacija satelitskih mreža prije njihova pokretanja jedan je od osnovnih postupaka za osiguravanje rada bez smetnji. U skladu s Radijskim propisima ITU-a uprava koja podnosi prijavu za novi satelitski sustav trebala bi se koordinirati sa svim već pokrenutim ili prijavljenim sustavima na koje bi novi satelitski sustav mogao utjecati i prilagoditi parametre kako im ne bi uzrokovao štetne smetnje. Kako bi prijave i registracije podnesene ITU-u u Uniji bile transparentnije, nacionalna nadležna tijela trebala bi o takvim aktivnostima obavijestiti Komisiju i druga nacionalna nadležna tijela u RSPB-u. Povrh toga, trebalo bi uspostaviti mehanizam u skladu s kojim bi uprava mogla zatražiti potporu drugih nacionalnih nadležnih tijela i Unije za koordinaciju s ITU-om, posebno ako postoji rizik od utjecaja na interese i politike Unije.
- (128) Usklađivanje i upravljanje radiofrekvencijskim spektrom za korištenje satelita na međunarodnoj razini preko ITU-a ne rezultira usklađivanjem nacionalnih postupaka ovlaštenja za pružanje satelitskih komunikacijskih usluga i korištenje s njima povezanog spektra. Primjenjiva pravila i uvjeti kojima se uređuju satelitske mreže i komunikacijske usluge putem satelita i dalje su fragmentirani među državama članicama, zbog čega je satelitskim operatorima u Uniji teže postići potrebne razmjere za pružanje prekograničnih ili paneuropskih usluga povezivosti. Takve su usluge sve važnije za povezivanje nedovoljno pokrivenih i udaljenih područja, jačanje otpornosti i podupiranje uvođenja novih tehnologija. Kako bi se prevladali ti problemi, pružanje satelitskih mreža i usluga trebalo bi podlijegati općem ovlaštenju na razini Unije pod uvjetima koje osmisli Komisija zajedno s državama članicama. S obzirom na raznolikost satelitskih mreža i usluga te uvjete za ovlaštenje trebalo bi razraditi provedbenim aktima i u bliskoj suradnji s RSPB-om uzimajući u obzir bogato iskustvo

nacionalnih tijela nadležnih za spektar u području ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar. Ako se Komisiji dostavi obavijest na temelju takvog općeg ovlaštenja, poduzetniku bi se dodijelila ista prava u cijeloj Uniji bez potrebe za zasebnim obavješćivanjem u pojedinačnim državama članicama.

- (129) Trebalo bi uspostaviti usklađen i centraliziran okvir Unije za ovlaštenje korištenja satelitskog spektra, pri čemu bi potporu u provedbi pružala nacionalna nadležna tijela država članica. Takav okvir, na temelju kojeg bi se pod zajedničkim uvjetima dodijelila prava korištenja na razini Unije, povećao bi pravnu sigurnost, smanjio fragmentiranost i ojačao stratešku autonomiju, sigurnost i suverenitet Unije u području satelitskih komunikacija te dopunio ciljeve Akta Unije o svemiru i Vizije Unije za svemirsko gospodarstvo. Ovlaštenje za satelitski radiofrekvencijski spektar na razini Unije, koje se dodjeljuje postupkom u kojem sudjeluju Komisija i RSPB uz potporu ODN-a u svim koracima od dodjele i izdavanja dozvole do provedbe smanjilo bi administrativno opterećenje, povećalo transparentnost u pristupu tržištu i omogućilo dosljedno upravljanje oskudicom radiofrekvencijskog spektra i smetnjama. Zaštitila bi se cjelovitost unutarnjeg tržišta, promicale sigurne i konkurentne usluge te uskladile politike radiofrekvencijskog spektra sa strateškim ciljevima Unije za potrebe sigurne, nadogradive i strateški autonomne satelitske komunikacije.
- (130) Radiofrekvencijski spektar koji se upotrebljava za satelitske mreže i usluge trebao bi podlijegati ovlaštenju Unije koje dodjeljuje Komisija uz pomoć RSPB-a. Trebalo bi uvesti europsku tablicu namjene satelitskih frekvencija kako bi satelitski operatori jasno znali kojem se spektru može pristupiti za određene satelitske usluge. Komisija može odlučiti da je pristup određenim pojasevima satelitskog spektra moguć na temelju općeg ovlaštenja, primjerice za internet stvari, dok bi za druge pojaseve prednost trebalo dati pojedinačnim pravima korištenja s obzirom na potrebu da se izbjegnu štetne smetnje te zajamči kvaliteta usluge, otpornost mreže i sigurnost komunikacija.
- (131) Nadalje, kako bi se omogućilo pružanje paneuropskih satelitskih mreža i usluga, uvjeti za ovlaštenje za korištenje satelitskog spektra trebali bi biti jednaki u cijeloj Uniji. Takvi uvjeti za ovlaštenje posebno bi trebali jamčiti poštovanje primjenjivih pravila Radijskih propisa ITU-a o satelitskoj koordinaciji i izbjegavanju štetnih smetnji te koordinaciji s drugim postojećim i budućim satelitskim sustavima, što je posebno važno za postojeće i planirane satelitske sustave u okviru programâ Unije. Osim toga, uvjete za ovlaštenje za pružanje satelitskih mreža ili usluga trebalo bi nastojati uskladiti s aktom o kibernetičkoj sigurnosti koji će zamijeniti Uredbu (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća.
- (132) Budući da se većina satelitskog spektra može učinkovito dijeliti među pružateljima usluga, većina ovlaštenja Unije dodjeljivala bi se prema redoslijedu zaprimanja zahtjeva. Dosad su samo nositelji prava korištenja pojasa 2 GHz za paneuropsko pružanje pokretnih satelitskih usluga (MSS) odabrani u skladu s postupkom odabira Unije na temelju Odluke 626/2008/EZ. Budući da bi u budućnosti moglo doći do oskudice drugog satelitskog spektra, u Uredbi bi trebalo utvrditi odgovarajući postupak odabira kojim će se birati nositelji prava korištenja pojaseva u takvim okolnostima. Taj bi se postupak trebao temeljiti na postupku iz Odluke 626/2008/EZ kojom se utvrđuje postupak uspoređivanja. Ti postupci trebali bi biti namijenjeni uvođenju inovativnih satelitskih komunikacija i poticanju integracije europskih tehnologija u novi svemirski ekosustav. To je ključno za jačanje industrijskih i znanstvenih kapaciteta Unije te jačanje europske strateške autonomije i lanaca opskrbe u svemirskom sektoru. U određenim slučajevima mogu biti prikladniji natječajni

postupci, kao što su dražbe, kako bi se spektar u konačnici dodijelio poduzetnicima koji bi ga mogli najbolje iskoristiti. U takvim slučajevima trebalo bi voditi računa da se na odgovarajući način uzmu u obzir drugi ciljevi politike, kao što je potreba za širokom pokrivenošću područja Unije.

- (133) RSPG je u mišljenju od 17. lipnja 2025. o pristupu politike na razini EU-a za izravnu povezivost uređaja sa satelitom i povezana pitanja jedinstvenog tržišta utvrdio potrebu za zaštitnim mehanizmom kako bi države članice mogle zajednički reagirati u korist interesa EU-a na slučajeve neusklađenosti sa zajedničkim zahtjevima satelitskih komunikacijskih usluga. Premda u okviru ITU-a postoji dobro uhodan postupak za bilateralno rješavanje slučajeva prekograničnih smetnji među upravama, dugotrajan je i nije popraćen dostatnim jamstvima za djelotvorno i pravodobno otklanjanje smetnji. Ovom bi se Uredbom stoga trebali uspostaviti instrumenti kojima će se ostvariti usklađenost s uvjetima za ovlaštenje utvrđenima u njoj, posebno s obvezama koordinacije i sprečavanja štetnih smetnji na području Unije. Nadalje, premda bi se ovlaštenje za pružanje satelitskih mreža i usluga te korištenje s njima povezanog radiofrekvencijskog spektra trebalo dodjeljivati na razini Unije, za praćenje usklađenosti s uvjetima ovlaštenja trebalo bi iskoristiti suradnju između Komisije i nacionalnih nadležnih tijela koja imaju nadležnost, sposobnost i stručnost za provjeru usklađenosti i otkrivanje problema štetnih smetnji.
- (134) Kako bi praćenje i provedba ovlaštenja Unije bili koordinirani, Komisija bi trebala donijeti detaljne aranžmane kojima se utvrđuju načini provedbe, pri čemu bi trebala uzeti u obzir mišljenje RSPB-a. Komisija također može izreći novčane kazne ili periodične penale za kršenje uvjeta za ovlaštenje ili drugih odredaba glave o korištenju satelitskog radiofrekvencijskog spektra. Pri određivanju tih novčanih kazni trebala bi uzeti u obzir težinu i trajanje kršenja te, ako kršenje predstavlja povredu nacionalnih pravila, eventualne sankcije koje su nacionalna tijela već primijenila. Nacionalna nadležna tijela trebala bi moći upozoriti Komisiju na kršenje uvjeta za ovlaštenje ili odredaba glave o korištenju satelitskog radiofrekvencijskog spektra. Države članice trebale bi radi usklađenosti na svojem državnom području u potpunosti provesti odluku o izricanju korektivnih mjera ili sankcija, što uključuje mogućnost da se poduzetniku u konačnici onemogući pružanje satelitske mreže ili usluge u Uniji. Međutim, u takvim bi slučajevima država članica čija bi povezivost bila ozbiljno narušena eventualnom suspenzijom ili prestankom obavljanja djelatnosti satelitskog operatora trebala moći zatražiti od Komisije da odgodi primjenu takve koordinirane mjere na svojem državnom području na razdoblje od najviše šest mjeseci, uz mogućnost produljenja.
- (135) Tehnološki razvoj dovodi do postupne integracije zemaljskih i nezemaljskih mreža u jedinstvenu komunikacijsku arhitekturu u kojoj se zemaljska infrastruktura kombinira s nezemaljskim komponentama, posebno satelitskim konstelacijama u niskoj Zemljinoj orbiti („LEO”), što omogućuje sveprisutnu i otpornu povezivost visokih performansi na globalnoj razini. Globalno tržišno natjecanje u području normizacije i pristupa satelitskom spektru za mobilne tehnologije sljedeće generacije odraz je strateške važnosti spektra kao ključnog resursa. Potrebne su posebne pravne odredbe u tom području kako bi taj razvoj bio učinkovito popraćen jačanjem pravila kojima se uređuje upravljanje satelitskim spektrom te kako bi Unija mogla ostvariti stratešku autonomiju u postavljanju sigurnih i otpornih zemaljskih i nezemaljskih 5G i 6G mreža. S druge strane, zbog oskudice pokretnog satelitskog spektra sve je veća potreba za zajedničkim korištenjem spektra između zemaljskih i nezemaljskih korisnika. Takvo zajedničko korištenje trebalo bi se provoditi bez ugrožavanja pružanja

zemaljskih usluga. Kako bi se zaštitio neograničeni kontinuitet postojećih upotreba i primjena, ovom bi se Uredbom trebalo zajamčiti da do zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra između zemaljskih i satelitskih sustava može doći samo ako primarni nositelj zemaljskog prava korištenja pristane na to i preuzme odgovornost. U kontekstu integriranih satelitskih i pokretnih komunikacijskih usluga koje su moguće zahvaljujući 6G tehnologijama brišu se tradicionalne granice između zemaljskih i satelitskih mreža. Stoga je potreban koordinirani regulatorni okvir usmjeren na budućnost kako bi se spriječila fragmentiranost tržišta i izbjegle smetnje u spektru, posebno u frekvencijskim pojasevima koje će zajednički koristiti operatori zemaljskih pokretnih i satelitskih usluga.

- (136) S obzirom na provedbu specifičnih sadašnjih i budućih politika Unije koje se oslanjaju na brojne resurse ključno je pravodobno utvrditi potrebe za trenutačnim i inovativnim uslugama. Razvoj unutarnjeg tržišta Unije dovodi do sve većeg uvođenja prekograničnih usluga koje se često oslanjaju na brojne resurse. Da bi se te usluge razvijale i donijele očekivane društvene koristi i gospodarski rast, trebalo bi omogućiti regulatornu dosljednost i predvidljivost u pogledu planiranja, namjene i upravljanja brojnim resursima u Uniji. Komisija bi trebala donijeti strategiju numeriranja prilagođenu budućim promjenama koja bi bila temelj za plan numeriranja Unije, a pri njezinoj izradi trebalo bi se osloniti na doprinos svih zainteresiranih strana i uzeti u obzir mišljenje BEREC-a.
- (137) Dostupnost paneuropskih brojnih resursa omogućila bi pružateljima prekograničnih ili paneuropskih usluga da brojne resurse koriste dosljedno i jednostavnije. Uz potporu država članica Komisija bi trebala moći poduzeti mjere za donošenje plana numeriranja Unije, među ostalim provedbenim aktima, kako bi se omogućilo podnošenje zahtjeva ITU-a za dodjelu numeracijskih raspona i kako bi se utvrdili uvjeti koji se mogu priložiti pravu korištenja brojnih resursa iz plana numeriranja Unije, uključujući naknade za prava korištenja tih resursa i mogućnost prijenosa tih naknada na ODN. Paneuropske brojne resurse trebala bi dodjeljivati nacionalna regulatorna tijela jer su u najboljem položaju da osiguraju provedbu uvjeta povezanih s pojedinačnim pravima korištenja, a ODN bi trebao voditi ažuriranu bazu podataka paneuropskih brojnih resursa u suradnji s nacionalnim regulatornim tijelima i pod nadzorom BEREC-a kako bi postojao centralizirani pregled njihove dostupnosti.
- (138) Razvoj paneuropskih usluga, posebno usluga komunikacije između strojeva, dodatno bi omogućila dostupnost usklađenih brojeva u cijeloj Uniji, dok bi upravljanje tim brojnim resursima za koje bi bila zadužena nacionalna regulatorna tijela u suradnji s ODN-om omogućilo uspostavu jedinstvenog skupa uvjeta koje bi ti pružatelji usluga morali ispuniti. U tu bi svrhu države članice trebale podupirati Komisiju u dobivanju raspona brojnih resursa od ITU-a, među ostalim podnošenjem zahtjeva za takve posebne numeracijske raspone u njihovo ime. Komisija bi trebala biti ovlaštena za donošenje provedbenih akata ako bude potrebno uskladiti brojne resurse u Uniji radi podupiranja razvoja paneuropskih usluga ili prekograničnih usluga, posebno novih usluga koje se temelje na komunikaciji između strojeva, kao što su umreženi automobili, i ako bi centralizirano upravljanje tim resursima za koje su zadužena nacionalna regulatorna tijela u suradnji s ODN-om omogućilo jednostavnije i transparentnije postupke dodjele za pružatelje usluga.
- (139) Radi učinkovite potpore slobodnom kretanju robe, usluga i osoba unutar Unije, trebalo bi biti moguće izvanteritorijalno korištenje određenih nacionalnih brojnih resursa, osobito određenih nezemljopisnih brojeva, to jest izvan državnog područja države članice koja ih dodjeljuje. S obzirom na znatan rizik od prijevare u pogledu

interpersonalnih komunikacija, takvo izvanteritorijalno korištenje trebalo bi omogućiti samo za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga koje nisu interpersonalne komunikacijske usluge. Države članice trebale bi osigurati izvršavanje relevantnih nacionalnih zakona, posebice pravila za zaštitu potrošača i drugih pravila povezanih s korištenjem brojevnih resursa, neovisno o tome gdje su prava korištenja dodijeljena i gdje se brojevni resursi koriste u Uniji.

- (140) U slučaju korištenja brojevnih resursa iz druge države članice nacionalna regulatorna tijela država članica nemaju kontrolu nad tim brojevnim resursima. Stoga je bitno da nacionalno regulatorno tijelo države članice koja dodjeljuje prava izvanteritorijalnog korištenja osigura i djelotvornu zaštitu krajnjih korisnika u državama članicama u kojima se ti brojevi koriste. Kako bi se osigurala djelotvorna zaštita, nacionalna regulatorna tijela koja dodjeljuju prava izvanteritorijalnog korištenja trebala bi utvrditi uvjete u pogledu pružateljeva poštovanja pravila o zaštiti potrošača i drugih pravila povezanih s korištenjem brojevnih resursa u državama članicama u kojima će se ti resursi koristiti.
- (141) Nacionalna regulatorna tijela država članica u kojima se brojevni resursi koriste trebala bi moći zatražiti potporu nacionalnih regulatornih tijela koja su odobrila prava korištenja brojevnih resursa kako bi im pomogla u izvršenju svojih pravila. Mjere izvršenja nacionalnih regulatornih tijela koja su dodijelila prava korištenja trebala bi uključivati odvrćajuće sankcije te, posebice u slučaju ozbiljnog kršenja, oduzimanje prava izvanteritorijalnog korištenja brojevnih resursa dodijeljenih predmetnom poduzetniku. Zahtjevima za izvanteritorijalno korištenje ne bi se smjele dovoditi u pitanje ovlasti nacionalnog regulatornog tijela da blokira pristup brojevima ili uslugama kad je to opravdano zbog prijevare ili zloupotrebe. Izvanteritorijalno korištenje brojevnih resursa ne bi smjelo dovoditi u pitanje pravila Unije o pružanju usluga roaminga, uključujući pravila o sprečavanju zloupotrebe ili prekomjernog korištenja usluga *roaminga* koje podliježu regulaciji maloprodajnih cijena, a uživaju koristi od reguliranih veleprodajnih cijena za *roaming*. Države članice trebale bi i dalje moći sklapati posebne sporazume o izvanteritorijalnom korištenju brojevnih resursa s trećim zemljama.
- (142) Pristup brojevnim resursima na osnovi transparentnih, objektivnih i nediskriminirajućih kriterija ključan je za poduzetnike koji se natječu na tržištu u sektoru elektroničkih komunikacija. Države članice trebale bi moći dodijeliti prava korištenja brojevnih resursa poduzetnicima koji nisu pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga s obzirom na sve veću važnost brojeva u raznim uslugama na internetu stvari. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi upravljati svim elementima nacionalnih planova numeriranja, uključujući i kodne točke koje se upotrebljavaju u mrežnom adresiranju.
- (143) Kako bi se zainteresiranim stranama omogućilo da se informiraju, odluke o dodjeli prava korištenja brojevnih resursa trebalo bi objaviti. Zahtjeve za objavljivanje odluka trebalo bi moći ispuniti objavljivanjem tih odluka na internetskim stranicama.
- (144) Inicijator komunikacije trebao bi imati mogućnost pristupa svim brojevima koji su uključeni u nacionalne planove numeriranja drugih država članica i pristupnim uslugama nezemljopisnih brojeva, uključujući brojeve usluge s besplatnim pozivom i brojeve s posebnom tarifom te paneuropske brojeve resurse u Uniji osim u slučaju kad je primatelj komunikacije odabrao, iz komercijalnih razloga, ograničavanje pristupa s određenih geografskih područja. Inicijator komunikacije trebao bi imati

pristup i brojevima iz Univerzalnih međunarodnih brojeva usluga s besplatnim pozivom.

- (145) Prekogranični pristup brojnim resursima i povezanim uslugama ne bi trebalo sprečavati, osim u objektivno opravdanim slučajevima, na primjer kako bi se spriječila prijevara ili zloupotreba (primjerice pri povezivanju s određenim uslugama s posebnom tarifom), ako je broj definiran kao broj koji ima samo nacionalni opseg (primjerice nacionalni pozivni brojevi) ili ako je to ekonomski neizvedivo. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati ovlasti da na temelju pojedinačne analize rizika povezanih s određenim obrascem upotrebe blokiraju, među ostalim i preventivno, pristup brojevima ili uslugama ako je to opravdano zbog prijave ili zloupotrebe. Tarife koje se naplaćuju strankama koje zovu izvan predmetne države članice ne trebaju biti iste kao one koje se naplaćuju strankama koje zovu unutar te države članice. Korisnici bi trebali biti jasno, u potpunosti i unaprijed obaviješteni o svim vrstama pristojbi koje se primjenjuju na brojeve usluga s besplatnim pozivom, kao što su pristojbe za međunarodne pozive za brojeve koji su dostupni putem standardnih međunarodnih pozivnih brojeva. Ako pružatelji elektroničkih komunikacijskih usluga zbog prijave ili zloupotrebe uskrate prihode od međupovezivanja ili drugih usluga, države članice trebale bi se pobrinuti za to da se zadržani prihodi od usluga, ako je to moguće, vrte krajnjim korisnicima koji su bili pogođeni relevantnim prijevarama ili zloupotrebama.
- (146) Brza i visokokvalitetna povezivost ključna je za koheziju društva Unije i konkurentnost njezina gospodarstva. Svjetlovodne pristupne mreže (FTTH) omogućuju sigurnu, pouzdanu i energetski učinkovitu nepokretnu povezivost koja je najotpornija na buduće promjene i na temelju koje Unija može ispuniti ciljeve povezane s digitalnom transformacijom i klimom, a operatori smanjiti svoje troškove održavanja i operativne troškove.
- (147) Kako bi se ubrzao prelazak na svjetlovodne mreže, posebno postavljanje FTTH mreža, i povećalo utilizaciju usluga koje se pružaju putem tih mreža, potrebno je pravilno i pravodobno planirati i provesti gašenje povijesnih bakrenih mreža. U tu bi svrhu trebalo uspostaviti strukturirani okvir za postupan i proporcionalan prelazak s bakrenih na svjetlovodne mreže. Trebalo bi regulirati upotrebu bakrenih mreža u općem interesu ne dovodeći u pitanje vlasništvo nad imovinom mreže, koje bi i dalje trebalo biti uređeno nacionalnim pravom.
- (148) Gašenje bakrene mreže trebalo bi biti u skladu s načelima predvidljivosti, transparentnosti i proporcionalnosti. U tu svrhu potrebno je utvrditi objektivne uvjete, postupovne korake i zaštitne mjere kojima se uređuje gašenje bakrene mreže, pri čemu je potrebno predvidjeti proporcionalne iznimke. Te mjere i dovoljno dugo prijelazno razdoblje štite interese krajnjih korisnika, povećavaju pravnu sigurnost za poduzeća i izbjegavaju narušavanje tržišnog natjecanja. To prijelazno razdoblje treba biti dovoljno da se operatori bakrene mreže organiziraju, pripreme i dovrše gašenje bakrene mreže. te omogućiti operatorima da nadgrade svoje postojeće mreže na FTTH ili postave FTTH mreže ako to smatraju gospodarski i komercijalno opravdanim. Nadalje, rok od godinu dana od donošenja obvezujućeg pravnog akta kojim se propisuje gašenje bakrene mreže operatorima ostavlja dovoljno vremena za planiranje početka gašenja bakrene mreže i provedbu svih potrebnih prethodnih koraka.
- (149) Za potrebe dosljedne i učinkovite pripreme za gašenje bakrene mreže trebalo bi provesti koordinirane mjere na razini Unije i na nacionalnoj razini u onim državama

članicama u kojima se usluge koje se temelje na bakrenoj mreži i dalje pružaju nakon 30. lipnja 2029. Te države članice imaju ključnu ulogu u postizanju brzog i urednog prelaska na svjetlovodne mreže u korist krajnjih korisnika. Te bi države članice trebale izraditi vlastite nacionalne planove za prelazak na svjetlovodne mreže u kojem će utvrditi svoju strategiju za prelazak na svjetlovodne mreže. U njemu bi trebale opisati pokrivenost mrežom za relevantne tehnologije i utvrditi inicijative za postavljanje i mjere za potporu pravodobnoj i urednoj migraciji s bakrenih na svjetlovodne mreže.

- (150) Planovi za prelazak na svjetlovodne mreže trebali bi služiti postizanju ciljeva povezivosti digitalnog desetljeća, posebno gigabitne povezivosti. Kako bi se potrebe za ulaganjima za prelazak na svjetlovodne mreže mogle dovoljno detaljno utvrditi u ranoj fazi, države članice trebale bi uzeti u obzir preporuke koje su im upućene u izvješćima o digitalnom desetljeću za pripremanje planova za nacionalno i regionalno partnerstvo u okviru sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira i u skladu s njima prilagoditi svoje nacionalne strateške planove za digitalno desetljeće. Države članice trebale bi u reviziji svojih planova za nacionalno i regionalno partnerstvo u okviru preispitivanja u sredini programskog razdoblja⁵⁰ uzeti u obzir i promjenjive potrebe, posebno s obzirom na napredak u prelasku na svjetlovodne mreže i gašenje bakrene mreže.
- (151) Kako bi mogla planirati gašenje bakrene mreže i upravljati njime strukturirano i transparentno, nacionalna regulatorna tijela trebala bi primijeniti usklađene kriterije koji se temelje na smjernicama koje je donijela Komisija da utvrde određena geografska područja gašenja bakrene mreže. Trebala bi kontinuirano preispitivati ta područja s obzirom na postavljanje mreže i kretanja na tržištu.
- (152) Uvjet održivosti koji se odnosi na pokrivenost svjetlovodnom mrežom može se ispuniti neovisno o tome uvode li takve mreže povijesni ili alternativni operatori. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi primjenjivati objektivne i transparentne kriterije da procijene jesu li cjenovno pristupačne maloprodajne usluge povezivosti usporedive kvalitete dostupne krajnjim korisnicima koji se oslanjaju na usluge koje se temelje na bakrenoj mreži, uzimajući pritom u obzir nacionalne okolnosti, lokalne uvjete postavljanja i relevantne tržišne podatke.
- (153) Države članice trebale bi nastojati započeti gašenje bakrene mreže u znatnom dijelu područja gašenja te mreže znatno prije 31. prosinca 2035. U tu bi svrhu trebale poduzeti odgovarajuće mjere u skladu sa svojim nacionalnim planom prelaska na svjetlovodne mreže kako bi za što veći broj područja gašenja bakrene mreže ispunile uvjete održivosti u ranoj fazi.
- (154) Ako su uvjeti održivosti ispunjeni, države članice trebale bi propisati obvezu gašenja bakrene mreže u utvrđenim rokovima, nakon što nacionalna regulatorna tijela objave relevantne procjene. Taj postupni pristup olakšava urednu migraciju, smanjuje nesigurnost te operatorima i krajnjim korisnicima daje dovoljno vremena za prilagodbu.
- (155) Na područjima gašenja bakrene mreže na kojima nisu ispunjeni uvjeti održivosti države članice nisu obvezne propisati obvezu gašenja bakrene mreže prije 31. prosinca 2035., već se ona i dalje može koristiti. Međutim, gašenje bakrene mreže

⁵⁰ U skladu s člankom 25. Prijedloga uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Europskog fonda za ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, poljoprivredu i ruralni razvoj, ribarstvo i pomorstvo, prosperitet i sigurnost za razdoblje 2028. – 2034. i o izmjeni Uredbe (EU) 2023/955 i Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 (COM/2025/565 final).

do 31. prosinca 2035. trebalo bi u pravilu biti obvezno u svim područjima gašenja te mreže. Taj dugoročni cilj šalje jasnu poruku u pogledu ulaganja i omogućuje dovoljnu fleksibilnost kako bi se uzele u obzir razlike u napretku postavljanja među državama članicama i regijama.

- (156) U iznimnim slučajevima, ako postavljanje svjetlovodne mreže nije ekonomski održivo i nema odgovarajućeg rješenja za povezivost koje bi moglo zamijeniti usluge koje se temelje na bakrenoj mreži, države članice trebale bi imati mogućnost ne propisati obvezu gašenja bakrene mreže. Takve su iznimke potrebne kako bi se izbjegli neproporcionalni učinci na krajnje korisnike i zajamčio kontinuitet ključnih usluga. U tom se kontekstu odgovarajuća rješenja za povezivost odnose na rješenja kojima se može osigurati kontinuitet elektroničkih komunikacijskih usluga čija je kvaliteta usporediva s onom koju pruža bakrena mreža na istom području. Dostupnost takvih odgovarajućih rješenja za povezivost trebala bi utvrditi nacionalna regulatorna tijela na temelju objektivnih kriterija, uključujući kvalitetu i cjenovnu pristupačnost, te uzimajući u obzir tržišne uvjete.
- (157) Radi neometanog prelaska i zaštite krajnjih korisnika države članice trebale bi utvrditi odgovarajuće zaštitne mjere prije gašenja bakrene mreže, među ostalim jasne i pravodobne informacije, kao i mjere za osiguravanje kontinuiteta ili migracije ključnih usluga na funkcionalno jednakovrijedne alternative.
- (158) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi nadzirati provedbu gašenja bakrene mreže i pobrinuti se da operatori poštuju odobrene planove isključivanja, rokove i obveze povezane s komunikacijom. Za slučajeve neusklađenosti trebalo bi odrediti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće sankcije.
- (159) Potrebno je dati odgovarajuće poticaje ulaganjima u nove gigabitne mreže koja podupiru inovacije u internetskim uslugama bogatog sadržaja i jačaju međunarodnu konkurentnost Unije. Stoga je neophodno promicati učinkovito ulaganje u razvoj tih novih mreža, štiteći pritom tržišno natjecanje, s obzirom na to da su na razini infrastrukture i dalje prisutni uska grla i prepreke ulasku, i potičući odabir potrošača putem regulatorne predvidljivosti i dosljednosti.
- (160) Tržišno natjecanje najbolje se može poticati putem gospodarski učinkovitog stupnja ulaganja u novu i postojeću infrastrukturu, dopunjenog regulativom, ako je to potrebno, kako bi potrošači i poduzetnici mogli birati usluge. Učinkovita razina tržišnog natjecanja temeljenog na infrastrukturi je stupanj udvostručenosti infrastrukture na kojem ulagatelji razumno mogu očekivati pravedan povrat.
- (161) Za potrebe dodjele prava na instaliranje opreme trebalo bi osigurati pravodobne, nediskriminirajuće i transparentne postupke kojima se jamči pošteno i učinkovito tržišno natjecanje. Dozvole izdane pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga koje im omogućuju pristup imovini u javnom ili privatnom vlasništvu, neophodni su čimbenici za uspostavu elektroničkih komunikacijskih mreža ili novih mrežnih elemenata. Nepotrebna složenost i kašnjenje u postupcima za dodjelu prava puta stoga mogu biti važne zapreke razvoju tržišnog natjecanja. Zato bi trebalo pojednostavniti način na koji ovlašteni poduzetnici stječu prava puta. Nadležna tijela trebala bi koordinirati stjecanje prava puta i na svojim internetskim stranicama omogućiti pristup relevantnim informacijama.
- (162) Potrebno je ojačati ovlasti država članica u vezi s nositeljima prava puta kako bi se na pravedan, učinkovit i okolišno odgovoran način osigurali ulazak ili postavljanje nove mreže, neovisno o eventualnim obvezama poduzetnika koji je određen kao poduzetnik

sa značajnom tržišnom snagom da omogući pristup svojoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži. Poboljšanjem zajedničkog korištenja infrastrukture mogu se sniziti okolišni troškovi razmještanja elektroničke komunikacijske infrastrukture i ostvariti ciljevi javnog zdravlja, javne sigurnosti i ciljevi prostornog planiranja. Nadležna tijela trebala bi stoga imati ovlast da od poduzetnika koji imaju koristi od prava na instaliranje opreme na imovinu u javnom ili privatnom vlasništvu, odnosno preko ili ispod takve imovine, zahtijevaju da zajednički koriste takvu opremu ili imovinu (uključujući fizičku kolokaciju), nakon primjerenog razdoblja javnog savjetovanja tijekom kojeg bi svim zainteresiranim stranama trebalo omogućiti da iznesu stajališta, na posebnim područjima na kojima je zbog razloga od općeg interesa nužno takvo zajedničko korištenje. To, primjerice, može biti slučaj kad je podzemlje pretrpano infrastrukturom ili je potrebno premostiti prirodnu prepreku. Nadležna tijela osobito bi trebala moći odrediti obvezu zajedničkog korištenja mrežnih elemenata i povezane opreme, kao što su kabelski kanali, cijevi, antenski stupovi, šaftovi, ormarići, antene, tornjevi i druge potporne građevine, zgrade ili ulazi u zgrade, kao i bolju koordinaciju građevinskih radova na temelju okolišne održivosti elektroničkih komunikacijskih mreža i drugih javnih politika. Nasuprot tome, nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći uspostaviti pravila o raspodjeli troškova zajedničkog korištenja opreme ili nekretnina kako bi se osigurala odgovarajuća raspodjela rizika među predmetnim poduzetnicima. Na primjer u sličnom bi kontekstu i prema potrebi trebalo uzeti u obzir sve smjernice koje su izdali Komisija ili BEREC na temelju članka 3., članka 5. stavka 6. i članka 11. stavka 6. Uredbe (EU) 2024/1309. Imajući u vidu obveze propisane Uredbom (EU) 2024/1309 nadležna tijela, posebno lokalne vlasti, trebala bi u suradnji s nacionalnim regulatornim tijelima utvrditi i odgovarajuće postupke koordinacije za javne radove i druge odgovarajuće javne objekte ili nekretnine, uključujući postupke kojima se jamči da zainteresirane strane raspolažu informacijama o odgovarajućim javnim objektima ili nekretninama i o javnim radovima koji su u tijeku ili se planiraju, da su pravodobno obaviještene o takvim radovima te da je zajedničko korištenje omogućeno u najvećoj mogućoj mjeri.

- (163) Ako se od operatora mreža pokretnih komunikacija za potrebe zaštite okoliša zahtijeva zajedničko korištenje tornjeva ili stupova, to propisano zajedničko korištenje može rezultirati smanjenjem maksimalne snage odašiljanja dopuštene svakom operatoru zbog javnog zdravlja, što pak može dovesti do toga da operatori moraju postaviti više odašiljačkih postaja kako bi postigli nacionalnu pokrivenost. Nadležna tijela trebala bi nastojati uskladiti te zahtjeve za očuvanjem okoliša i zaštitom javnog zdravlja, uzimajući u obzir pristup predostrožnosti.
- (164) Obveze koje se odnose na pristup i međupovezivanje (interkonekciju) trebale bi se primjenjivati samo za javne elektroničke komunikacijske mreže, Pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža koje nisu javne ne bi im trebali podlijevati, no mogu koristiti pristup javnim mrežama pod uvjetima koje su utvrdile države članice. Međutim, pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža koje nisu javne sve češće isporučuju pružateljima javnih elektroničkih komunikacijskih mreža promet s kraja na kraj putem tranzita podataka i izravnog povezivanja mreža. U određenim slučajevima takav promet može pružateljima javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koji primaju promet stvoriti potrebu za neproporcionalnim ili neodrživim ulaganjima. Takve bi situacije trebalo rješavati u skladu sa smjernicama BEREC-a za olakšavanje suradnje u ekosustavu, a prema potrebi i predviđenim postupkom dobrovoljnog mirenja.

- (165) Na otvorenom i konkurentnom tržištu ne bi trebalo biti ograničenja koja bi spriječila poduzetnike da se dogovaraju o pristupu i međupovezivanju, osobito o prekograničnim sporazumima, u skladu s pravilima o tržišnom natjecanju utvrđenima u UFEU-u. Radi stvaranja učinkovitijeg, istinskog paneuropskoga tržišta s učinkovitim tržišnim natjecanjem, većim izborom i konkurentnim uslugama za krajnje korisnike, poduzetnici koji zaprimaju zahtjeve za pristup ili međupovezivanje (interkonekciju) od drugih poduzetnika koji podliježu općem ovlaštenju radi pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga javnosti trebali bi pregovarati u dobroj vjeri i takve sporazume načelno zaključiti na komercijalnoj osnovi.
- (166) Na tržištima gdje i dalje postoje velike razlike u pregovaračkoj snazi među poduzetnicima i gdje neki poduzetnici za obavljanje svojih usluga ovise o infrastrukturi drugih, primjereno je uspostaviti regulatorni okvir kojim bi se osiguralo učinkovito funkcioniranje tržišta. U slučaju neuspjeha komercijalnih pregovora nacionalna regulatorna tijela trebala bi biti ovlaštena za osiguravanje odgovarajućega pristupa, međupovezivanja i interoperabilnosti usluga u interesu krajnjih korisnika. Ona bi osobito trebala osigurati povezivost s kraja na kraj određivanjem proporcionalnih obveza poduzetnicima koji podliježu općem ovlaštenju i koji kontroliraju pristup krajnjim korisnicima. Kontrola načina pristupa može podrazumijevati vlasništvo ili kontrolu nad fizičkom vezom (u nepokretnoj ili pokretnoj mreži) do krajnjeg korisnika ili mogućnost promjene ili oduzimanja nacionalnog broja ili brojeva potrebnih za pristup završnoj točki mreže krajnjeg korisnika. To bi se, primjerice, dogodilo kad bi operatori mreže krajnjem korisniku neopravdano ograničili pristup internetskim portalima i uslugama.
- (167) S obzirom na načelo nediskriminacije nacionalna regulatorna tijela trebala bi osigurati da se svi poduzetnici, neovisno o veličini i poslovnom modelu te jesu li vertikalno integrirani ili su odvojeni, mogu međupovezati pod razumnim uvjetima, kako bi se ostvarila povezivost s kraja na kraj i pristup internetu.
- (168) Nacionalne zakonske ili administrativne mjere kojima se uvjeti za pristup ili međupovezivanje (interkonekciju) vežu uz aktivnosti strane koja traži međupovezivanje, prije svega uz visinu njezina ulaganja u mrežnu infrastrukturu, a ne uz pružene usluge međupovezivanja ili pristupa, mogu uzrokovati narušavanje tržišta i stoga biti nespojive s pravilima tržišnog natjecanja.
- (169) Operatori mreže koji kontroliraju pristup svojim vlastitim kupcima rade to na temelju jedinstvenih brojeva ili adresa iz objavljenog raspona numeriranja ili adresiranja. Drugi operatori mreže trebaju biti u stanju tim kupcima isporučiti promet i stoga moraju imati mogućnost izravnog ili neizravnog međupovezivanja. Stoga je primjereno utvrditi prava i obveze za pregovore o međupovezivanju.
- (170) Interoperabilnost je korisna za krajnje korisnike i važan je cilj regulatornog okvira EU-a. Poticanje interoperabilnosti jedan je od ciljeva nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela kako je utvrđeno u tom okviru. Tim bi se okvirom također trebalo propisati da Komisija objavi popis normi ili specifikacija koje se odnose na pružanje usluga, tehnička sučelja ili mrežne funkcije kao osnovu za poticanje usklađivanja u elektroničkim komunikacijama. Države članice trebale bi poticati primjenu objavljenih normi ili specifikacija u mjeri u kojoj je to nužno za osiguravanje interoperabilnosti usluga i poboljšanje slobode izbora za korisnike.
- (171) Povezivost s kraja na kraj i pristup hitnim službama trenutačno ovise o tome da krajnji korisnici koriste brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge. Ako bi više krajnjih korisnika više isključivo koristilo brojevno neovisne interpersonalne

komunikacijske usluge, to bi moglo uzrokovati nedovoljnu interoperabilnost među komunikacijskim uslugama. Zbog toga bi mogle nastati znatne prepreke ulasku na tržište i daljnjim inovacijama, što bi moglo osjetno ugroziti učinkovitu povezivost s kraja na kraj među krajnjim korisnicima.

- (172) U slučaju pojave takvih problema s interoperabilnosti Komisija bi trebala moći zahtijevati od BEREC-a zatražiti izvješće s činjeničnom procjenom stanja na tržištu na razini Unije i na razini države članice. Komisija bi, uzimajući u obzir izvješće BEREC-a i druge dostupne dokaze te posljedice na unutarnjem tržištu, trebala odlučiti postoji li potreba za regulatornom intervencijom, među ostalim nacionalnih regulatornih ili drugih nadležnih tijela. Ako Komisija smatra da je takva regulatorna intervencija potrebna na razini Unije ili da bi je trebala razmotriti nacionalna regulatorna ili druga nadležna tijela, ona bi trebala imati ovlast za donošenje provedbenih akata kojima se određuju priroda i područje primjene mogućih regulatornih intervencija, među ostalim nacionalnih regulatornih ili drugih nadležnih tijela, uključujući posebno obveze tijela i pružatelja da objavljuju i omogućuju korištenje, promjenu i redistribuciju relevantnih informacija te mjere kojima se svim ili određenim pružateljima određuje obvezna primjena normi ili specifikacija.
- (173) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi procijeniti s obzirom na specifične nacionalne okolnosti je li eventualna intervencija potrebna i opravdana za osiguravanje povezivosti s kraja na kraj te, ako jest, odrediti tim pružateljima brojvno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga sa znatnom razinom pokrivenosti i prihvaćenosti među korisnicima proporcionalne obveze u skladu s provedbenim aktima Komisije. Pružatelji s ograničenim brojem krajnjih korisnika ili ograničenom geografskom pokrivenošću, koji bi samo neznatno doprinijeli postizanju tog cilja, obično ne bi trebali podlijevati takvim obvezama u pogledu interoperabilnosti.
- (174) U slučajevima u kojima je poduzetnicima uskraćen pristup održivim alternativama žičanim instalacijama, kabelima i povezanoj opremi unutar zgrada bez mogućnosti replikacije ili do prve koncentracijske ili distribucijske točke te s ciljem promicanja konkurentnih ishoda u interesu krajnjih korisnika, nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati ovlasti odrediti obveze pristupa svim poduzetnicima, neovisno o tome je li riječ o poduzetniku sa značajnom tržišnom snagom. U tom bi smislu nacionalna regulatorna tijela trebala uzeti u obzir sve tehničke i gospodarske prepreke budućoj replikaciji mreža. Međutim, budući da takve obveze u određenim slučajevima mogu biti intruzivne, ugrožavati poticaje za ulaganja i imati učinak jačanja položaja sudionika sa značajnom tržišnom snagom, trebalo bi ih odrediti samo ako je to opravdano i proporcionalno kako bi se ostvarilo održivo tržišno natjecanje na mjerodavnim tržištima. Samu činjenicu da već postoji više od jedne takve infrastrukture ne bi trebalo uvijek tumačiti kao potvrdu mogućnosti replikacije njezine imovine. U kombinaciji s takvim obvezama pristupa poduzetnici bi se, prema potrebi, trebali moći osloniti i na obveze pristupa fizičkoj infrastrukturi na temelju Uredbe (EU) 2024/1309. Sve obveze koje odredi nacionalno regulatorno tijelo i odluke koje nadležna tijela donose na temelju Uredbe (EU) 2024/1309 kako bi se osigurao pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada ili fizičkoj infrastrukturi do pristupne točke trebale bi biti dosljedne.
- (175) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći, u mjeri u kojoj je to potrebno, poduzetnicima odrediti obvezu omogućivanja pristupa određenoj opremi, točnije aplikacijskim programskim sučeljima (API) i elektroničkim programskim vodičima (EPG), kako bi krajnjim korisnicima osigurali ne samo pristupačnost digitalnih radijskih i televizijskih radiodifuzijskih usluga, nego i s njima povezanih

komplementarnih usluga, uključujući programske usluge osmišljene upravo za poboljšanje pristupačnosti krajnjim korisnicima s invaliditetom i programske povezane usluge.

- (176) Važno je da nacionalna regulatorna tijela pri procjeni koncentracijske ili distribucijske točke do koje namjeravaju naložiti pristup odaberu točku u skladu sa smjernicama BEREC-a. Odabir, kad je to moguće, točke koja je bliža krajnjim korisnicima više će pogodovati infrastrukturnoj konkurenciji i postavljanju gigabitnih mreža. Moglo bi također biti opravdano odrediti obveze pristupa na žičane instalacije i kabele od prve koncentracijske ili distribucijske točke ako se dokaže da replikacija nailazi na visoke i trajne fizičke ili ekonomske prepreke, zbog čega nastaju problemi u tržišnom natjecanju ili tržišni nedostaci na maloprodajnoj razini na štetu krajnjih korisnika. Procjena mogućnosti replikacije mrežnih elemenata zahtijeva analizu tržišta, ali nacionalno regulatorno tijelo ne bi trebalo biti obvezno propisati te obveze. S druge strane, takva analiza tržišta iziskuje dostatnu ekonomsku procjenu tržišnih uvjeta kako bi se utvrdilo jesu li ispunjeni kriteriji potrebni za određivanje obveza od prve koncentracijske ili distribucijske točke. Vjerojatnije je da će takve obveze pristupa biti potrebne na geografskim područjima na kojima ekonomska opravdanost za postavljanje alternativne infrastrukture nije održiva ili je rizičnija, primjerice zbog niske gustoće naseljenosti. Suprotno tome, uobičajeno bi visoka koncentracija kućanstava mogla ukazivati na to da je određivanje takvih obveza nepotrebno.
- (177) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi razmotriti može li se takvim simetričnim obvezama ojačati položaj poduzetnika koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći naložiti pristup aktivnim ili virtualnim mrežnim elementima koji služe za pružanje usluga na takvoj infrastrukturi od prve koncentracijske ili distribucijske točke ako bi pristup pasivnim elementima bio gospodarski neučinkovit ili fizički neizvediv i ako nacionalno regulatorno tijelo smatra da bi se u nedostatku takve intervencije zaobišla svrha obveze pristupa. Radi poboljšanja dosljednosti regulatorne prakse u Uniji Komisija bi trebala biti ovlaštena zahtijevati od nacionalnog regulatornog tijela da povuče svoj nacrt mjera kojim se proširuju obveze pristupa od prve koncentracijske ili distribucijske točke.
- (178) Može biti primjereno da nacionalna regulatorna tijela radi poštovanja načela proporcionalnosti izuzmu određene kategorije poduzetnika iz obveza koje prelaze prvu koncentracijsku ili distribucijsku točku, koju bi trebala utvrditi nacionalna regulatorna tijela, s obzirom na to da bi obveza pristupa koja se ne temelji na određivanju poduzetnika kao poduzetnika sa značajnom tržišnom snagom ugrozila ekonomsku opravdanost za nedavno uvedene mrežne elemente, osobito putem malih lokalnih projekata. Isključivo veleprodajni poduzetnici ne bi smjeli podlijevati takvim obvezama pristupa ako nude učinkovit alternativni pristup gigabitnoj mreži na komercijalnoj osnovi pod pravednim, nediskriminirajućim i razumnim uvjetima, među ostalim u pogledu cijene. Trebalo bi biti moguće tu iznimku proširiti pod istim uvjetima na druge pružatelje. Ta se iznimka ne bi trebala primjenjivati na pružatelje koji primaju javna sredstva.
- (179) Zajedničko korištenje pasivne infrastrukture koja služi za pružanje bežičnih elektroničkih komunikacijskih usluga u skladu s načelima prava tržišnog natjecanja može biti posebno korisno za maksimiziranje gigabitne povezivosti u cijeloj Uniji, posebno u slabije naseljenim područjima u kojima je replikacija neizvediva te postoji rizik od toga da će krajnjim korisnicima biti uskraćena takva povezivost. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi iznimno imati ovlasti odrediti obvezu takvog zajedničkog

korištenja ili lokaliziranog *roaming* pristupa, u skladu s pravom Unije, ako je ta mogućnost jasno utvrđena prvotnim uvjetima dodjele prava korištenja i ako postoji dokazana korist od takvog zajedničkog korištenja u smislu nadilaženja nepremostivih gospodarskih ili fizičkih prepreka i da je zbog toga ozbiljno narušen ili uopće ne postoji pristup mrežama ili uslugama te uzimajući u obzir više čimbenika, uključujući posebno potrebu za pokrivenošću duž glavnih prometnih pravaca, izbor i veću kvalitetu usluga za krajnje korisnike te potrebu da se očuvaju inicijative za postavljanje infrastrukture. U okolnostima u kojima krajnji korisnici nemaju pristup, a zajedničko korištenje pasivne infrastrukture samo po sebi nije dovoljno za rješavanje te situacije, nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati mogućnost određivanja obveze zajedničkoga korištenja aktivne infrastrukture. Pritom bi nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela trebala zadržati mogućnost da odaberu najprikladniju obvezu zajedničkog korištenja ili pristupa koja bi trebala biti proporcionalna i opravdana na temelju prirode utvrđenoga problema.

- (180) Premda je u nekim slučajevima primjereno da nacionalno regulatorno tijelo ili drugo nadležno tijelo odredi obveze poduzetnicima, neovisno o tome je li za njih utvrđeno da imaju značajnu tržišnu snagu, kako bi se postigli ciljevi kao što su povezivost s kraja na kraj ili interoperabilnost usluga, takve obveze potrebno je određivati u skladu s regulatornim okvirom, a posebno s važećim postupcima obavješćivanja. Takve bi se obveze smjele propisati samo ako su opravdane radi zaštite ciljeva i objektivno opravdane, transparentne, proporcionalne i nediskriminirajuće u skladu s relevantnim postupcima obavješćivanja.
- (181) U kontekstu prelaska na svjetlovodnu mrežu ključno je da se krajnji korisnici u razumnom roku priključe na svjetlovodne mreže koje su dostupne na njihovu području.
- (182) Radi povezivanja krajnjih korisnika nacionalna regulatorna tijela trebala bi obvezati svakog pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža da uz razumne dodatne radove uvede vezu između doma krajnjeg korisnika koji podnosi zahtjev i najbliže razdjelne točke ili mjesta priključenja za njihove prostorije.
- (183) Cijene koje se naplaćuju za taj priključak u načelu ne bi smjele premašiti uobičajene naknade za priključak u predmetnoj državi članici. Međutim, nacionalna regulatorna tijela mogu dopustiti naplatu dodatne naknade, uzimajući u obzir geografske uvjete i druge relevantne uvjete, ako su troškovi koje plaćaju krajnji korisnici poštteni i razumni, a prema potrebi mogu intervenirati i odrediti maksimalne cijene. Nacionalnim regulatornim tijelima trebalo bi dopustiti da koriste postojeće ugovore i komercijalne uvjete koje su dogovorili pružatelji maloprodajnih usluga i krajnji korisnici kao referentnu vrijednost kako bi utvrdila jesu li cijene i uvjeti poštteni i razumni.
- (184) Prelazak na svjetlovodnu mrežu, potreba da se krajnji korisnici povežu na tu mrežu u svojim domovima i prijavljene poteškoće s kojima se operatori susreću pri postavljanju svjetlovodne mreže u višestambene zgrade kako bi zadovoljili potražnju krajnjih korisnika opravdavaju iznimku od članka 11. stavka 4. Uredbe (EU) 2024/1309. U takvim okolnostima, ako je za povezivanje krajnjeg korisnika koji je podnio zahtjev nužno postavljanje instalacije unutar zgrade i povezane opreme unutar višestambene zgrade, vlasnicima ili upraviteljima zgrade ne bi trebalo dopustiti da odbiju takvo postavljanje. Međutim, kako bi se izbjegla prekomjerna zadiranja u privatnu imovinu i nepotrebno udvostručavanje infrastrukture unutar zgrade, vlasnici ili upravitelji trebali bi imati pravo odbiti postavljanje druge instalacije unutar zgrade i

povezane opreme. Nacionalna regulatorna tijela u tom bi se slučaju trebala pobrinuti da se pristup mreži pruža na simetričnoj osnovi.

- (185) Kako bi se prevladale nepremostive gospodarske ili fizičke prepreke pružanju usluga ili mreža krajnjim korisnicima koje se oslanjaju na korištenje radiofrekvencijskog spektra i ako postoje praznine u pokrivenosti mrežama pokretnih komunikacija, to može zahtijevati pristup pasivnoj infrastrukturi i zajedničko korištenje te infrastrukture ili, ako to nije dovoljno, zajedničko korištenje aktivne infrastrukture ili sporazume o lokaliziranom *roaming* pristupu. Ne dovodeći u pitanje obveze zajedničkoga korištenja povezane s pravima korištenja na temelju odredaba o ovlaštenju i dodjeli prava korištenja, a osobito mjere za promicanje tržišnog natjecanja, ako nacionalna regulatorna ili druga nadležna tijela namjeravaju poduzeti mjere kako bi naložila zajedničko korištenje pasivne infrastrukture ili, u slučaju da pasivni pristup i pasivno zajedničko korištenje nisu dopušteni, zajedničko korištenje aktivne infrastrukture ili sporazume o lokaliziranom *roaming* pristupu, njih se ipak može pozvati da razmotre mogući rizik za sudionike na tržištu na nedovoljno pokrivenim područjima.
- (186) Pravila tržišnog natjecanja sama po sebi ne moraju uvijek biti dovoljna da se osigura kulturna raznolikost i pluralizam medija u području digitalne televizije. Zbog tehnološkog i tržišnog razvoja potrebno je da država članica za svoje nacionalno tržište redovito preispituje obveze za pružanje uvjetovanog pristupa na pravedan, razuman i nediskriminirajući način, a posebno kako bi utvrdila je li opravdano proširivanje obveza na EPG-ove i API-je, u onoj mjeri u kojoj je krajnjim korisnicima nužno osigurati pristup posebnim digitalnim radiodifuzijskim uslugama. Države članice trebale bi stoga moći zakonodavnim, regulatornim ili administrativnim sredstvima koja smatraju potrebnima utvrditi digitalne radiodifuzijske usluge do kojih krajnji korisnici trebaju imati osiguran pristup.
- (187) Države članice također bi trebale moći svojem nacionalnom regulatornom tijelu dopustiti preispitivanje obveza u vezi s uvjetovanim pristupom digitalnim radiodifuzijskim uslugama kako bi se analizom tržišta ocijenilo treba li povući ili izmijeniti uvjete za poduzetnike koji nemaju značajnu tržišnu snagu na mjerodavnom tržištu. Takvo povlačenje ili izmjena ne bi smjeli negativno utjecati na pristup krajnjih korisnika takvim uslugama ili na izgleda za učinkovito tržišno natjecanje.
- (188) U određenim okolnostima postoji potreba za *ex ante* obvezama da bi se osigurao razvoj konkurentnog tržišta, čiji uvjeti pogoduju postavljanju i utilizaciji gigabitnih mreža i usluga i krajnjim korisnicima osiguravaju najveće moguće koristi. Pri procjeni potrebe za *ex ante* regulatornom intervencijom nacionalna regulatorna tijela trebala bi uzeti u obzir je li veleprodajni pristup dostupan svim zainteresiranim poduzetnicima na temelju postojeće uredbe (posebno Uredbe (EU) 2024/1309) ili komercijalnih uvjeta koji omogućuju održive konkurentne ishode za krajnje korisnike na maloprodajnom tržištu. Ako postojeće mogućnosti pristupa nisu dovoljne, nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi bez odgode ocijeniti je li potrebno propisati obveze poduzetnicima koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom. Neophodno je da se *ex ante* regulatorne obveze određuju samo na veleprodajnom tržištu na kojem postoji jedan ili više poduzetnika sa značajnom tržišnom snagom kako bi se zajamčilo održivo tržišno natjecanje te ako pravo Unije i nacionalno pravo tržišnog natjecanja nisu dovoljni za rješavanje tog problema. Koncept značajne tržišne snage trebao bi biti u skladu s konceptom vladajućeg položaja kako je definiran u sudskoj praksi Suda.

- (189) Komisija je u skladu s načelima prava tržišnog natjecanja izradila smjernice na razini Unije kojima bi se nacionalna regulatorna tijela rukovala u ocjenjivanju učinkovitosti tržišnog natjecanja na nekom tržištu i značajne tržišne snage. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi utvrditi jesu li određeni proizvod ili usluga stvarno konkurentni u određenom geografskom području, koje može u cijelosti ili jednim dijelom biti na državnom području predmetne države članice ili je mogu činiti susjedni dijelovi državnih područja država članica. Analiza učinkovitoga tržišnog natjecanja trebala bi sadržavati analizu o tome razvija li se tržište u smjeru tržišnog natjecanja, odnosno je li izostanak učinkovitog natjecanja trajan. Komisija bi trebala redovito preispitivati smjernice, posebno u prilici preispitivanja postojećeg prava, uzimajući u obzir razvoj sudske prakse Suda, ekonomsku literaturu i konkretno tržišno iskustvo kako bi se osigurala njihova primjerenost tržištu koje se brzo razvija. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi surađivati kad se za mjerodavno tržište utvrdi da je transnacionalno.
- (190) Komisija bi u redovitoj procjeni tržišnih trendova u Uniji trebala uzeti u obzir povratne informacije dionika. Rezultati savjetovanja s dionicima trebali bi biti javno dostupni u obliku izvješća. Komisija će u procjeni potrebe za donošenjem preporuke Komisije o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga („preporuka o tržištima”) procijeniti ispunjava li bilo koje mjerodavno tržište proizvoda i usluga test trostrukog kriterija. Komisija može donijeti preporuku o tržištima nakon javnog savjetovanja, među ostalim s nacionalnim regulatornim tijelima, i uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a.
- (191) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi odrediti mjerodavna tržišta u zemljopisnom smislu na svojem državnom području uvažavajući pritom preporuku o tržištima ako je ona donesena na temelju ove Uredbe te uzimajući u obzir nacionalne i lokalne okolnosti. Zbog toga bi nacionalna regulatorna tijela trebala barem analizirati tržišta obuhvaćena preporukom o tržištima, uključujući ona tržišta koja unatoč tome što su navedena nisu više regulirana u konkretnom nacionalnom ili lokalnom kontekstu. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi i analizirati tržišta koja nisu obuhvaćena preporukom o tržištima, ali su regulirana na području njihove jurisdikcije na temelju prethodnih tržišnih analiza, ili druga tržišta, ako imaju dovoljno razloga smatrati da ispunjavaju tri kriterija. Nacionalna regulatorna tijela također bi trebala odlučiti je li potrebno provesti preispitivanje tržišta na temelju rezultata informacija prikupljenih u kontekstu geografskog pregleda.
- (192) U nekim su situacijama geografska tržišta definirana kao nacionalna ili podnacionalna, npr. zbog postavljanja mreže na nacionalnoj ili lokalnoj razini, što određuje granice potencijalne tržišne snage poduzetnika u odnosu na veleprodajnu ponudu, ali i dalje postoji znatna transnacionalna potražnja jedne ili više kategorija krajnjih korisnika. To osobito vrijedi za potražnju poslovnih krajnjih korisnika koji posluju na više lokacija u različitim državama članicama. Ako dobavljači ne mogu u dovoljnoj mjeri zadovoljiti tu transnacionalnu potražnju, npr. ako su rascjepkani nacionalnim granicama ili lokalno, mogu nastati prepreke unutarnjem tržištu. Stoga bi BEREC trebao davati smjernice nacionalnim regulatornim tijelima o zajedničkim regulatornim pristupima kako bi se osiguralo zadovoljavajuće ispunjavanje transnacionalne potražnje, čime se pruža osnova za interoperabilnost proizvoda za veleprodajni pristup u Uniji i, unatoč fragmentiranosti na strani ponude, omogućuju učinkovitost i ekonomija razmjera. Smjernice BEREC-a trebale bi biti temelj za odluke nacionalnih regulatornih tijela kad ona, u nastojanju da ostvare cilj unutarnjeg tržišta, određuju regulatorne obveze za poduzetnike koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom na

nacionalnoj razini, te bi trebale osigurati smjernice za usklađivanje tehničkih specifikacija proizvoda za veleprodajni pristup kojima se može zadovoljiti takva utvrđena transnacionalna potražnja, u interesu unutarnjeg tržišta.

- (193) U ocjenjivanju značajnosti tržišne snage nekog poduzetnika na određenom tržištu nacionalna regulatorna tijela trebala bi djelovati u skladu s pravom Unije i uvažavati smjernice Komisije o analizi tržišta i procjeni značajne tržišne snage.
- (194) Analiza odgovarajućih maloprodajnih tržišta nacionalnim regulatornim tijelima trebala bi biti početna točka za utvrđivanje veleprodajnih tržišta podložnih *ex ante* regulaciji. Analiza učinkovitoga tržišnog natjecanja na maloprodajnoj i veleprodajnoj razini trebala bi se provoditi iz perspektive budućnosti u određenom vremenskom okviru i voditi pravom tržišnog natjecanja, uključujući, prema potrebi, relevantnu sudsku praksu Suda. Ako se zaključi da bi natjecanje na nekom maloprodajnom tržištu bilo učinkovito ako bi izostala *ex ante* regulacija na odgovarajućim mjerodavnim veleprodajnim tržištima, nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi zaključiti da regulacija na mjerodavnoj veleprodajnoj razini više nije potrebna.
- (195) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi omogućiti da se tržišta analiziraju dosljedno i po mogućnosti istodobno. Nadalje, obavješćivanje bi trebalo biti sveobuhvatno te uključivati definiciju tržišta, određivanje značajne tržišne snage i povezane regulatorne mjere kako bi uvedene regulatorne mjere bile proporcionalne, odražavale stvarno stanje na tržištu i bile što transparentnije za sudionike na tržištu.
- (196) Regulatornim mjerama za veleprodajno tržište trebali bi se otkloniti problemi na maloprodajnoj razini. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi svoju procjenu provesti za svako pojedinačno veleprodajno tržište za koje se razmatra uvođenje regulacije, počevši od regulatornih mjera za pristup građevinskoj infrastrukturi jer se takvim mjerama obično potiče održivije tržišno natjecanje, uključujući i konkurenciju u području infrastrukture, a zatim analizirati sva veleprodajna tržišta za koja se smatra da su pogodna za *ex ante* regulaciju zbog njihove vjerojatne prikladnosti za rješavanje utvrđenih problema tržišnog natjecanja na maloprodajnoj razini. Pri odlučivanju o konkretnoj regulatornoj mjeri koju treba odrediti, nacionalna regulatorna tijela trebala bi razmotriti posljedice određivanja konkretne regulatorne mjere koja bi, ako je izvediva samo na određenim mrežnim topologijama, mogla destimulirati postavljanje gigabitnih mreža u interesu krajnjih korisnika.
- (197) Ne dovodeći u pitanje načelo tehnološke neutralnosti, nacionalna regulatorna tijela trebala bi davati poticaje putem određenih regulatornih mjera i, kad je to moguće, za razvoj fleksibilne i otvorene mrežne arhitekture prije postavljanja infrastrukture, što bi naposljetku smanjilo opterećenje i složenost regulatornih mjera određenih u kasnijoj fazi. U svakoj fazi procjene, prije nego što utvrdi bi li trebalo odrediti dodatnu regulatornu mjeru koja ga jače opterećuje, nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi nastojati utvrditi bi li u tome slučaju na predmetnom maloprodajnom tržištu postojalo djelotvorno tržišno natjecanje, ujedno uzimajući u obzir sve relevantne komercijalne sporazume ili druge okolnosti veleprodajnoga tržišta, uključujući druge vrste regulacije na snazi, te svu regulaciju koju nacionalno regulatorno tijelo već smatra primjerenom za poduzetnika koji je određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom. Takvom se procjenom, čiji je cilj osigurati da se odrede samo najprimjerenije regulatorne mjere potrebne za učinkovito rješavanje svih problema utvrđenih pri analizi tržišta, ne sprečava nacionalno regulatorno tijelo da zaključi da kombinacija takvih regulatornih mjera, čak i ako su one različite jačine, u skladu s načelom proporcionalnosti pruža najmanje intruzivan način rješavanja problema. Čak i ako

takve razlike ne dovedu do utvrđivanja odvojenih geografskih tržišta, njima bi se trebalo moći opravdati razlikovanje primjerenih regulatornih mjera koje su određene s obzirom na različitu jačinu ograničenja tržišnom natjecanju.

- (198) Ako nacionalno regulatorno tijelo povuče regulatorne mjere za veleprodajno tržište, trebalo bi odrediti odgovarajući rok za obavješćivanje kako bi se osigurao održiv prijelaz na deregulirano tržište. Nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi pri utvrđivanju takvog roka za obavješćivanje uzeti u obzir postojeće sporazume između pružatelja usluga pristupa i tražitelja pristupa sklopljene na temelju određenih regulatornih obveza. Konkretno, takvim se sporazumima tražiteljima pristupa može osigurati pravna zaštita u utvrđenom vremenskom razdoblju. Nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi u obzir uzeti i stvarnu mogućnost da sudionici na tržištu prihvate komercijalne ponude za veleprodajni pristup ili zajedničko ulaganje prisutne na tržištu te potrebu izbjegavanja duljih razdoblja moguće regulatorne arbitraže. Nakon što započne razdoblje obavješćivanja, prijelaznim aranžmanima koje je uvelo nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi uzeti u obzir opseg i rokove regulatornog nadzora u postojećim sporazumima.
- (199) Kako bi se sudionicima na tržištu pružila sigurnost u pogledu regulatornih uvjeta, neophodno je odrediti rok za preispitivanje tržišta. Važno je analizu tržišta provoditi redovito i u razumnom i prikladnom vremenskom okviru. Ako nacionalno regulatorno tijelo ne uspije analizirati tržište u roku, postoji rizik ugrožavanja unutarnjeg tržišta.
- (200) Zbog visoke razine tehnoloških inovacija i vrlo dinamičnih tržišta u sektoru elektroničkih komunikacija, potrebno je brzo, koordinirano i usklađeno prilagođavanje pravnog uređenja na razini Unije jer je iskustvo pokazalo da razlike u provedbi regulatornog okvira među nacionalnim regulatornim tijelima mogu stvoriti prepreku unutarnjem tržištu.
- (201) Radi veće stabilnosti i predvidljivosti regulatornih mjera, najdulje dopušteno razdoblje između dviju analiza tržišta trebalo bi ostati pet godina, uz uvjet da u međuvremenu ne dođe do promjena na tržištu koje zahtijevaju novu analizu i ne dovodeći u pitanje mogućnost uvođenja privremenih mjera. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi ispuniti svoju obvezu analize tržišta i obavijestiti o odgovarajućem nacrtu mjere najmanje svakih pet godina kako bi primjenjive regulatorne mjere i dalje odražavale uvjete tržišnog natjecanja na tržištu. Zbog toga bi se početkom novog petogodišnjeg tržišnog ciklusa trebala smatrati isključivo obavijest s novom procjenom definicije tržišta i značajne tržišne snage.
- (202) Određivanje specifične obveze poduzetniku koji je određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom ne zahtijeva dodatnu analizu tržišta, nego samo obrazloženje da je obveza potrebna i proporcionalna s obzirom na prirodu utvrđenoga problema na predmetnom tržištu te na povezanom maloprodajnom tržištu.
- (203) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi pri procjeni proporcionalnosti obveza i uvjeta koje treba odrediti uzeti u obzir različite uvjete tržišnog natjecanja koji postoje u različitim područjima u njihovim državama članicama, posebno uzimajući u obzir rezultate geografskog pregleda.
- (204) Preispitivanje obveza određenih poduzetnicima koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom u vremenskom okviru tržišne analize trebalo bi nacionalnim regulatornim tijelima omogućiti da uzmu u obzir učinak novih kretanja na tržištu na uvjete tržišnog natjecanja. Uvođenje usklađenih pristupnih proizvoda Unije moglo bi se dopuniti transparentnoću, nediskriminacijom, računovodstvenim

razdvajanjem, nadzorom cijena i troškovnim računovodstvom. Ako su poduzetnicima određene obveze ispunjenja razumnih zahtjeva u pogledu pristupa i upotrebe mrežnih elemenata i povezane opreme, takvi bi se zahtjevi trebali odbijati samo na temelju objektivnih kriterija kao što je tehnička izvedivost ili potreba za održanjem cjelovitosti mreže. Ako se pristup odbije, oštećena stranka trebala bi moći pokrenuti sporove prema postupku za rješavanje sporova na temelju ove Uredbe. Od poduzetnika kojem je propisana obveza davanja pristupa ne može se tražiti da daje one vrste pristupa za čije pružanje nije ovlašten. Obvezom davanja pristupa koju propišu nacionalna regulatorna tijela i kojom se kratkoročno povećava tržišno natjecanje ne bi se smjelo obeshrabiliti tržišne natjecatelje da ulažu u alternativnu opremu kojom će se dugoročno osigurati održivo tržišno natjecanje ili kvalitetnija usluga i koristi krajnjim korisnicima. Pri odabiru najmanje intruzivne regulatorne intervencije i u skladu s načelom proporcionalnosti, nacionalna regulatorna tijela mogla bi, na primjer, odlučiti preispitati obveze određene poduzetnicima koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom i izmijeniti sve prethodne odluke, među ostalim ukidanjem obveza, nametanjem ili bez određivanja novih obveza pristupa, ako je to u interesu korisnika i održivoga tržišnog natjecanja. Budući da tehničke pojedinosti obveze pristupa mogu imati ključnu ulogu u sposobnosti učinkovitog repliciranja usluga pružatelja pristupa i tržišnog natjecanja na maloprodajnoj razini, nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći odrediti tehničke i operativne uvjete pružatelju ili korisnicima pristupa na temelju propisane obveze u skladu s pravom Unije. Prije svega bi propisivanje tehničkih normi trebalo biti u skladu s Direktivom (EU) 2015/1535. Kad određuju obveze za pristup novim i poboljšanim infrastrukturama, nacionalna regulatorna tijela trebala bi osigurati da uvjeti pristupa odražavaju okolnosti na kojima se temelji odluka o ulaganju, pri čemu, među ostalim, uzimaju u obzir troškove postavljanja, očekivanu brzinu prihvatanja novih proizvoda i usluga te očekivanu razinu maloprodajnih cijena. Povrh toga, kako bi se ulagateljima pružila sigurnost pri planiranju, nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći utvrditi, ako je to primjenjivo, uvjete koji ne smiju imati diskriminirajući učinak. Svakim bi se propisanim uvjetom pristupa trebala uzeti u obzir potreba da se očuva učinkovito tržišno natjecanje u pružanju usluga potrošačima i poslovnim subjektima.

- (205) Obveza davanja pristupa mrežnoj infrastrukturi može se opravdati kao sredstvo za povećavanje tržišnog natjecanja, ali nacionalna regulatorna tijela trebaju uravnotežiti prava vlasnika infrastrukture da iskorištava svoju infrastrukturu u svoju korist i prava drugih pružatelja usluge na pristup opremi, što je osnova za obavljanje usluga. Obveza davanja pristupa mrežnoj infrastrukturi može se opravdati kao sredstvo za povećavanje tržišnog natjecanja, ali nacionalna regulatorna tijela trebaju uravnotežiti prava vlasnika infrastrukture da iskorištava svoju infrastrukturu u svoju korist i prava drugih pružatelja usluge na pristup opremi, što je osnova za obavljanje usluga. Nadzor cijena može biti potreban kad analiza tržišta na određenom tržištu otkrije neučinkovito tržišno natjecanje. Poduzetnici koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom posebno bi trebali izbjegavati istiskivanja niskom cijenom, kad razlika između njihovih maloprodajnih cijena i cijena za međupovezivanje ili pristup koje se naplaćuju konkurentima koji pružaju slične maloprodajne usluge nije dovoljna da se osigura održivo tržišno natjecanje. Kad nacionalno regulatorno tijelo izračuna troškove nastale pri uspostavi usluge koja je obvezna na temelju ove Uredbe, primjereno je dopustiti razuman prinos na uloženi kapital operatora sa značajnom tržišnom snagom, uključujući potrebne troškove radne snage i građevinske troškove, uz prilagodbu vrijednosti kapitala ako je potrebno odraziti trenutačnu vrijednost imovine i djelotvornost operacija. Metoda povrata troškova trebala bi biti prilagođena

okolnostima, uzimajući u obzir potrebu za promicanjem učinkovitosti, održivog tržišnog natjecanja i postavljanja gigabitnih mreža te gigabitnu povezivost. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći odlučiti da će zadržati ili da neće propisati regulirane veleprodajne cijene pristupa za mreže sljedeće generacije ako postoje dostatne mjere za zaštitu tržišnog natjecanja. Konkretnije, kako bi se spriječile pretjerane cijene na tržištima na kojima postoje poduzetnici koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom, fleksibilnost pri određivanju cijena trebalo bi kombinirati s dodatnim mjerama zaštite kako bi se zaštitilo tržišno natjecanje ili interesi krajnjih korisnika, primjerice stroge obveze nediskriminacije, mjere za osiguravanje mogućnosti tehničke i ekonomske replikacije proizvoda na silaznom tržištu i dokazivo ograničenje maloprodajnih cijena zbog konkurencije u području infrastrukture ili cjenovnog sidra koje se temelji na drugim reguliranim pristupnim proizvodima, ili oboje. Tim se mjerama za zaštitu tržišnog natjecanja ne dovodi u pitanje mogućnost da nacionalna regulatorna tijela utvrde drugačije okolnosti u kojima ne bi bilo primjereno propisati regulirane cijene pristupa za određene veleprodajne ulazne elemente, primjerice kad zbog visoke cjenovne elastičnosti potražnje krajnjih korisnika poduzetniku koji je određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom nije profitabilno naplaćivati cijene koje su osjetno više od konkurentne razine ili kad zbog manje gustoće stanovništva postoje smanjeni poticaji za razvoj gigabitnih mreža, a nacionalno regulatorno tijelo utvrdi da se propisanim obvezama osigurava učinkovit i nediskriminirajući pristup.

- (206) Građevinska infrastruktura koja može podržavati elemente elektroničke komunikacijske mreže ključna je za uspješno postavljanje novih mreža zbog visokih troškova njihova udvostručavanja te ostvarivanja znatnih ušteda tamo gdje se ona ponovno može upotrijebiti. Stoga je uz pravila o fizičkoj infrastrukturi utvrđenih Uredbom (EU) 2024/1309 potrebno donijeti konkretnu regulatornu mjeru u okolnostima kad je građevinska infrastruktura u vlasništvu poduzetnika koji je određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom. Ako građevinska infrastruktura postoji i može se ponovno upotrijebiti, pozitivni učinak ostvarivanja učinkovitoga pristupa toj infrastrukturi pri postavljanju konkurentne infrastrukture vrlo je visok, pa je nužno osigurati da se pristup toj infrastrukturi može upotrijebiti kao samostalna regulatorna mjera za poboljšanje dinamike tržišnog natjecanja i postavljanja na svim silaznim tržištima, koju treba razmotriti prije procjene potrebe određivanja drugih potencijalnih regulatornih mjera, a ne samo kao pomoćna mjera za druge veleprodajne proizvode i usluge ili kao regulatorna mjera ograničena na poduzetnike koji se koriste drugim veleprodajnim proizvodima ili uslugama. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi vrednovati stariju građevinsku infrastrukturu koja se može ponovno upotrijebiti na temelju regulatorne računovodstvene vrijednosti umanjenje za akumuliranu amortizaciju u trenutku obračuna i indeksirane odgovarajućim cjenovnim indeksom, kao što je indeks maloprodajnih cijena, te isključujući imovinu koja je u cijelosti amortizirana tijekom razdoblja od najmanje 40 godina, ali koja se i dalje koristi. Ako se na temelju prikupljenih informacija o postavljanju gigabitne infrastrukture utvrdi da je pristup fizičkoj infrastrukturi ključan preduvjet za postavljene mreže, a time i za silazno tržište, može se razmotriti i utvrđivanje zasebnog tržišta za fizičku infrastrukturu kako bi se osigurala dugoročna regulatorna predvidljivost.
- (207) Kako bi se potaknulo postizanje unutarnjeg tržišta u području digitalnih mreža i usluga, ključno je dodatno uskladiti pristupne proizvode kad god je to moguće. Stoga bi se ovom Uredbom trebali utvrditi zahtjevi na temelju kojih bi se proizvod za veleprodajni pristup mogao smatrati europskim usklađenim proizvodom za veleprodajni pristup, a koje bi mogla propisati nacionalna regulatorna tijela svih

država članica. Usklađeni pristupni proizvodi mogu uključivati izdvajanje FTTH-a i virtualni izdvojeni lokalni pristup kao proizvode koji se obično propisuju na veleprodajnim tržištima koja opslužuju velik broj korisnika. Osim toga, takvi usklađeni proizvodi mogli bi prema potrebi uključivati iznajmljene Ethernet vodove i parametre kvalitete usluge na tržištima koja opslužuju poslovne korisnike.

- (208) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi u skladu s time procijeniti bi li obveze koje su prethodno određene poduzetnicima sa značajnom tržišnom snagom za pružanje veleprodajnog pristupa gigabitnim mrežama bilo primjereno i proporcionalno zamijeniti obvezom opskrbe usklađenim europskim pristupnim proizvodom.
- (209) Imajući u vidu tržište koje se stalno mijenja i tehnološki razvoj Komisiju bi trebalo ovlastiti za donošenje provedbenih akata kako bi se prema potrebi definirali tehnički zahtjevi za europske pristupne proizvode.
- (210) Ako nacionalno regulatorno tijelo zaključi da bi europski usklađeni pristupni proizvod bio primjeren i proporcionalan, trebalo bi ga propisati predmetnom poduzetniku sa značajnom snagom. Određivanje europskih usklađenih pristupnih proizvoda trebalo bi imati prednost pred određivanjem drugih regulatornih mjera. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi odrediti obveze pristupa i korištenja određenih mrežnih elemenata i pripadajuće opreme samo ako europski usklađeni pristupni proizvod ne bi bio dovoljan za rješavanje problema tržišnog natjecanja na određenom tržištu.
- (211) Određivanje cijena pristupa novoizgrađenoj građevinskoj infrastrukturi poduzetnika koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom za potrebe postavljanja gigabitnih mreža alternativnih operatora moglo bi utjecati na njihovu motivaciju da izgrade novu građevinsku infrastrukturu s dovoljnim kapacitetom za smještaj alternativnih mreža. Cijena pristupa novoizgrađenoj građevinskoj infrastrukturi trebala bi biti u skladu s trenutačnim tržišnim uvjetima i trebala bi se temeljiti na ukupnim stvarnim troškovima operatora sa značajnom tržišnom snagom, pod uvjetom da je u uvjetima o pristupu toj infrastrukturi zajamčena stroga nediskriminacija. Takav pristup na pravi bi način potaknuo ulaganja u novu građevinsku infrastrukturu. Osim toga, ulaganje u izgradnju bitne nove građevinske infrastrukture operatoru sa značajnom tržišnom snagom ovisno o tržišnim okolnostima može značiti viši profil rizičnosti ulaganja od profila rizičnosti povezanog s ponovnom upotrebom povijesne građevinske infrastrukture. Taj bi profil rizičnosti uključivao rizike u smislu nastalih troškova i očekivanih prihoda koje bi trebala procijeniti nacionalna regulatorna tijela. Međutim, ako se obveza jednakosti pristupa (istovjetnost ulaznih ili izlaznih proizvoda) učinkovito provodi i postoji dokazano ograničenje maloprodajne tržišne cijene te mogućnost ekonomske replikacije proizvoda niže u proizvodnom lancu, nacionalna regulatorna tijela trebala bi se u načelu suzdržati od određivanja reguliranih cijena. Te obveze trebale bi se sastojati, na primjer, od ispitivanja mogućnosti tehničke i ekonomske replikacije u kombinaciji s mehanizmima za praćenje. Ograničenje maloprodajnih tržišnih cijena moglo bi proizaći iz infrastrukturnog tržišnog natjecanja, jasnih obveza koje su preuzeli alternativni pružatelji da postave gigabitne mreže na nedovoljno pokrivenim područjima koje proizlaze iz geografskih pregleda i reguliranih sidrišnih proizvoda koji podliježu troškovnoj usmjerenosti. Ako nacionalno regulatorno tijelo odredi obveze provedbe sustava troškovnog računovodstva u svrhu postizanja nadzora cijena, ono bi trebalo moći poduzeti godišnju reviziju kako bi osiguralo sukladnost s takvim sustavom troškovnog računovodstva, pod uvjetom da ima na raspolaganju potrebno kvalificirano osoblje, ili da zatraži da takvu reviziju provede drugo kvalificirano tijelo, neovisno o predmetnom poduzetniku. Sustav naplate u Uniji za veleprodajnu uslugu

završavanja glasovnog poziva temelji se na načelu „mreža pozivatelja plaća”. Analiza zamjenjivosti potražnje i ponude pokazuje da trenutačno ili u doglednoj budućnosti ne postoje zamjene na veleprodajnoj razini koje bi mogle ograničiti određivanje pristojbi za završavanje poziva u određenoj mreži. S obzirom na to da tržišta završavanja poziva obilježava dvosmjernost pristupa, mogu nastati i drugi problemi u vezi s tržišnim natjecanjem, kao što je unakrsno subvencioniranje između operatora. Ti su mogući problemi u vezi s tržišnim natjecanjem zajednički tržištima završavanja glasovnih poziva u mrežama nepokretnih i pokretnih komunikacija. Također, budući da operatori završetka poziva mogu cijene dignuti znatno iznad troškova te im je u interesu da to učine, troškovna usmjerenost smatra se najprimjerenijim sredstvom za srednjoročno rješavanje tog problema. Budućim kretanjima na tržištu može se izmijeniti dinamika tih tržišta do te mjera da regulacija više ne bi bila potrebna.

- (212) S ciljem dosljednog smanjenja regulatornog opterećenja pri rješavanju problema tržišnog natjecanja u pogledu veleprodajnih usluga završavanja glasovnih poziva u Uniji, Komisija bi trebala i dalje delegiranim aktom utvrđivati jedinstvenu maksimalnu cijenu završavanja glasovnih poziva za usluge u mreži pokretnih komunikacija i jedinstvenu maksimalnu cijenu završavanja glasovnih poziva za usluge u mreži nepokretnih komunikacija koje se primjenjuju u cijeloj Uniji. Trebalo bi utvrditi detaljne kriteriji i parametre na temelju kojih se određuje vrijednost cijena završavanja glasovnih poziva. Cijene završavanja poziva u Uniji stalno su se smanjivale i očekuje da će to se nastaviti.
- (213) Kako bi se uzeo u obzir tržišni, društveni i tehnološki razvoj, među ostalim razvoj tehničkih normi, radi upravljanja rizicima za sigurnost mreža i usluga i osiguravanja učinkovitog pristupa hitnim službama s pomoću komunikacija prema hitnim službama, ovlast za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 290. UFEU-a trebalo bi delegirati Komisiji u vezi s određivanjem jedinstvene maksimalne cijene završavanja glasovnih poziva na tržištima usluga u nepokretnoj i pokretnoj mreži na razini Unije, mjerama za sprečavanje prijevara, donošenjem mjera povezanih s komunikacijama prema hitnim službama u Uniji i izmjenama priloga ovoj Uredbi kako bi se uzeo u obzir tehnološki i društveni razvoj ili promjene u potražnji na tržištu. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016⁵¹. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kad i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.
- (214) Već je danas na nekim tržištima moguće da u okviru analize tržišta poduzetnici koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom mogu ponuditi obveze kojima je cilj rješavanje problema tržišnog natjecanja koje je utvrdilo nacionalno regulatorno tijelo i koje nacionalno regulatorno tijelo zatim uzima u obzir pri odlučivanju o primjerenim regulatornim obvezama. Takve regulatorne mjere mogu se sastojati i od prijenosa imovine lokalne pristupne mreže ili njezina znatnog dijela na odvojeni pravni subjekt u drugom vlasništvu ili osnivanja odvojenog poslovnog subjekta. Pri odlučivanju o najprimjerenijim regulatornim mjerama za dugoročnu učinkovitost trebalo bi uzeti u obzir sva nova kretanja na tržištu. Međutim, ne

⁵¹ SL L 123, 12.5.2016., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

dovodeći u pitanje odredbe o regulatornom tretmanu isključivo veleprodajnih poduzetnika, priroda ponuđenih obveza sama po sebi ne ograničava diskrecijsko pravo nacionalnog regulatornog tijela da poduzetnicima koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom određuje regulatorne mjere. Kako bi se povećala transparentnost i pružila pravna sigurnost u cijeloj Uniji, u ovoj bi Uredbi trebalo utvrditi postupak na temelju kojeg poduzetnici nude obveze, a nacionalna regulatorna tijela ih procjenjuju, uzimajući u obzir stajališta sudionika na tržištu s pomoću ispitivanja tržišta, i, prema potrebi, čine obvezujućima za poduzetnika koji se obvezuje i izvršivima za nacionalno regulatorno tijelo. Osim ako je nacionalno regulatorno tijelo obveze učinilo obvezujućima i odlučilo ih ne određivati, tim se postupkom ne dovode u pitanje primjena postupka analize tržišta i obveza izricanja odgovarajućih i proporcionalnih regulatornih mjera za rješavanje utvrđenoga tržišnog nedostatka.

- (215) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći učiniti neke ili sve obveze obvezujućima, u cijelosti ili djelomično, za određeno razdoblje koje ne bi trebalo biti dulje od razdoblja za koje se nude, nakon provedenog ispitivanja tržišta putem javnog savjetovanja sa zainteresiranim stranama. Ako su obveze postale obvezujućima, nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi razmotriti posljedice te odluke u svojoj analizi tržišta i uzeti ih u obzir pri odabiru najprimjerenije regulatorne mjere ili više njih. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi ocijeniti preuzete obveze iz perspektive održivosti okrenute budućnosti, posebno pri odabiru razdoblja za koje su postale obvezujuće, i voditi računa o potrebi osiguranja stabilnih i predvidljivih tržišnih uvjeta. Obvezujućim obvezama povezanim s dobrovoljnim razdvajanjem vertikalno integriranog poduzetnika za kojeg je utvrđeno da ima značajnu tržišnu snagu na jednom ili više mjerodavnih tržišta mogu se pojačati predvidljivost i transparentnost utvrđivanjem postupka provedbe planiranog razdvajanja poduzetnika koji je određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom. Kako bi se nacionalnim regulatornim tijelima pomoglo u nadzoru usklađenosti strana, obveze mogu uključivati imenovanje nadzornog upravitelja, čiji bi identitet i mandat trebalo potvrditi nacionalno regulatorno tijelo, i obvezu poduzetnika da im podnosi periodična izvješća o provedbi.
- (216) Vlasnici mreža kojima je poslovni model ograničen na pružanje veleprodajnih usluga drugima mogu doprinijeti stvaranju uspješnog veleprodajnog tržišta, s pozitivnim učincima na tržišno natjecanje na maloprodajnim silaznim tržištima. Osim toga, njihov poslovni model, iako manje privlačan kratkoročnim ulagateljima, mogao bi biti privlačan mogućim financijskim ulagateljima u manje nestabilnu infrastrukturnu imovinu s dugoročnim perspektivama postavljanja gigabitnih mreža. No prisutnost poduzetnika koji posluje isključivo na veleprodajnom tržištu ne vodi nužno do djelotvornog tržišnog natjecanja na maloprodajnim tržištima, a poduzetnike koji posluju isključivo na veleprodajnom može se odrediti kao poduzetnike sa značajnom tržišnom snagom za određeni proizvod i geografska tržišta. Određene opasnosti za tržišno natjecanje uzrokovane ponašanjem poduzetnika koji posluju isključivo na veleprodajnom tržištu mogle bi biti manje nego za vertikalno integrirane poduzetnike, uz uvjet da je model poslovanja isključivo na veleprodajnom tržištu autentičan i da ne postoje poticaji za diskriminiranje među silaznim pružateljima. Stoga bi regulatorni odgovor trebao razmjerno biti manje intruzivan, ali bi trebao posebno zadržati mogućnost uvođenja obveza u vezi s poštenim i razumnim određivanjem cijena. S druge strane, nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati mogućnost intervencije ako dođe do problema u vezi s tržišnim natjecanjem na štetu krajnjih korisnika. To bi bilo posebno važno na područjima na kojima nakon dovršetka procesa gašenja bakrene mreže isključivo veleprodajni poduzetnik može ostati jedini pružatelj gigabitne mreže. Poduzetnik aktivan na veleprodajnom tržištu koji nudi maloprodajne usluge isključivo

poslovnim korisnicima većima od malih i srednjih poduzetnika trebao bi se smatrati isključivo veleprodajnim poduzetnikom.

- (217) Mehanizam Unije kojim se Komisiji omogućuje da od nacionalnih regulatornih tijela zatraži da povuku planirane mjere koje se odnose na definiciju tržišta i utvrđivanje da poduzetnik ima značajnu tržišnu snagu znatno je doprinio dosljednom pristupu pri određivanju okolnosti u kojima se može primijeniti *ex ante* regulacija i onih u kojima poduzetnici podliježu takvoj regulaciji. Na temelju iskustva s postupcima na temelju članaka 32. i 33. Direktive (EU) 2018/1972 ustanovljeno je da nedosljednosti nacionalnih regulatornih tijela u primjeni regulatornih mjera pod sličnim tržišnim uvjetima ugrožavaju unutarnje tržište elektroničkih komunikacija. Stoga je i dalje nužno ovlastiti Komisiju i BEREC, u okviru njihovih nadležnosti, da osiguraju veću dosljednost u primjeni regulatornih mjera u pogledu nacrtu mjera koje predlažu nacionalna regulatorna tijela. Kad je riječ o nacrtu mjera za proširenje obveza koje prelaze prvu koncentracijsku ili distribucijsku točku, a koje su potrebne radi uklanjanja visokih i trajnih gospodarskih ili fizičkih prepreka replikaciji, na poduzetnike neovisno o tome je li utvrđeno da imaju značajnu tržišnu snagu, ili koje se odnose na regulatorno postupanje u pogledu novih elemenata gigabitnih mreža, isto je tako potrebno da Komisija može zatražiti od nacionalnog regulatornog tijela da povuče nacrt mjera. Kako bi iskoristila stručno znanje nacionalnih regulatornih tijela o analizi tržišta, Komisija bi se prije donošenja svojih odluka ili preporuka trebala posavjetovati s BEREC-om.
- (218) Komisija bi pri procjeni nacrtu mjera i dalje trebala biti obvezna poštovati jasan rok kako bi procjena bila temeljita, ali brza. Međutim, više nije opravdano utvrditi različite rokove za procjenu preispitivanja tržišta, s jedne strane, i regulatornih mjera, s druge strane. Jedinstveni rok za obje procjene poboljšao bi dosljednost i pridonio jednostavnijem i učinkovitijem regulatornom okviru.
- (219) Transparentnost u primjeni mehanizma Unije za jačanje unutarnjeg tržišta elektroničkih komunikacija trebalo bi povećati u interesu građana i dionika te kako bi se relevantnim stranama omogućilo da iznesu svoja stajališta, među ostalim obvezivanjem nacionalnih regulatornih tijela da svaki nacrt mjere objave u istom trenutku kad ga priopćuju Komisiji, BEREC-u i nacionalnim regulatornim tijelima u drugim državama članicama. Svaki takav nacrt mjere trebao bi biti obrazložen i sadržavati detaljnu analizu tržišta.
- (220) Savjetovanje na nacionalnoj razini sa zainteresiranim stranama trebalo bi provesti prije savjetovanja na razini Unije u svrhu konsolidacije unutarnjeg tržišta elektroničkih komunikacija i u okviru postupka za dosljednu primjenu regulatornih mjera, kako bi se mišljenja zainteresiranih strana mogla uvažiti tijekom savjetovanja na razini Unije. Time bi se ujedno izbjeglo drugo savjetovanje na razini Unije koje bi bilo potrebno u slučaju promjene planirane mjere na temelju savjetovanja na nacionalnoj razini.
- (221) Od nacionalnih regulatornih tijela trebalo bi tražiti da na transparentan način surađuju međusobno, s BEREC-om i s Komisijom kako bi se u svim državama članicama osigurala dosljedna primjena ove Uredbe.
- (222) Diskrecijsko pravo nacionalnih regulatornih tijela potrebno je uskladiti s razvojem dosljednih regulatornih praksi i s dosljednom primjenom regulatornog okvira kako bi se učinkovito doprinijelo razvoju i dovršenju unutarnjega tržišta. Stoga bi nacionalna regulatorna tijela trebala dati potporu relevantnim aktivnostima Komisije i BEREC-a u području unutarnjega tržišta.

- (223) Mjere koje bi mogle utjecati na trgovinu među državama članicama jesu mjere koje bi mogle izravno ili neizravno, stvarno ili potencijalno utjecati na obrasce trgovine među državama članicama i to na način kojim se mogu stvoriti prepreke unutarnjem tržištu. To su mjere koje imaju znatan učinak na poduzetnike ili korisnike u drugim državama članicama, a obuhvaćaju mjere koje utječu na cijene za korisnike u drugim državama članicama, mjere koje utječu na sposobnost poduzetnika s poslovnim nastanom u drugoj državi članici da pruža elektroničku komunikacijsku uslugu, a posebno mjere koje utječu na sposobnost pružanja usluga na transnacionalnoj osnovi te mjere koje utječu na strukturu tržišta ili pristup tržištu s posljedicama za poduzetnike u drugim državama članicama. Provedba tih mjera iznimno je važna jer se ovom Uredbom nastoji postupno ostvariti unutarnje tržište za elektroničke komunikacije i digitalne mreže.
- (224) Kad Komisija donese odluku kojom od nacionalnih regulatornih tijela traži da povuku planiranu mjeru, nacionalna regulatorna tijela trebala bi povući nacrt mjere ili Komisiji dostaviti revidiranu mjeru. Trebalo bi utvrditi krajnji rok nacionalnim regulatornim tijelima za obavješćivanje Komisije o revidiranoj mjeri kako bi se sudionike na tržištu upoznao s trajanjem preispitivanja tržišta i kako bi se povećala pravna sigurnost.
- (225) Nužno je da nacionalna regulatorna tijela imaju dovoljno vremena za provedbu temeljitih analiza/preispitivanja tržišta, ali trebalo bi im omogućiti i brzo rješavanje situacija koje zahtijevaju hitne mjere.
- (226) Stoga bi trebalo utvrditi iznimku od općeg vremenskog okvira za preispitivanja tržišta kako bi nacionalna regulatorna tijela mogla donijeti privremene mjere. One bi se trebale primjenjivati tijekom ograničenog razdoblja i ne bi se trebale koristiti više puta za rješavanje istog problema.
- (227) Uzimajući u obzir kratke vremenske rokove u mehanizmu savjetovanja na razini Unije, Komisiji bi trebalo dodijeliti ovlasti da donosi preporuke ili smjernice za pojednostavnjenje postupaka razmjene informacija između Komisije i nacionalnih regulatornih tijela, kao na primjer u slučajevima u vezi sa stabilnim tržištima ili u slučajevima koji uključuju samo manje promjene u prethodno priopćenim mjerama. Komisiji bi trebalo dodijeliti i ovlasti kojima se omogućuje uvođenje izuzeća od obveze obavješćivanja kako bi se racionalizirali postupci u određenim slučajevima. Naposljetku, Komisija bi trebala moći prema potrebi i uzimajući u obzir mišljenje BERECA, donositi preporuke u pogledu utvrđivanja relevantnih tržišta proizvoda i usluga, obavješćivanja u okviru postupka konsolidacije unutarnjeg tržišta i usklađene primjene odredaba regulatornog okvira.
- (228) Porast tržišnog natjecanja i izbora komunikacijskih usluga postupno su doveli do smanjenja opsega univerzalne usluge. Elementi kao što su telefonski imenici ili javne telefonske govornice postupno su ukinuti iz opsega univerzalne usluge. Prema tome, koncept univerzalne usluge trebao bi se i dalje razvijati tako da odražava tehnološki napredak, razvoj tržišta i promjene u korisničkoj potražnji.
- (229) Univerzalna usluga trebala bi ostati sigurnosna mreža koja osigurava da je skup barem minimalnih usluga dostupan svima i po pristupačnoj cijeni za potrošače ako rizik socijalnog isključivanja zbog nedostatka takvog pristupa građanima priječi puno socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu.
- (230) Temeljni je zahtjev univerzalne usluge osigurati svim potrošačima pristup po pristupačnoj cijeni odgovarajućim uslugama pristupa internetu i uslugama glasovnih komunikacija na fiksnoj lokaciji. Ako postoje ograničenja pristupa, države članice

mogu razmotriti i osiguravanje cjenovne pristupačnosti usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija koje se ne pružaju na fiksnoj lokaciji ako smatraju da je to potrebno radi punog socijalnog i gospodarskog sudjelovanja potrošača u društvu. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti tome da potrošači s invaliditetom imaju jednak pristup na fiksnoj lokaciji. Ne bi trebalo ograničavati tehnička sredstva kojima se pruža usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija na fiksnoj lokaciji, neovisno o tomu je li riječ o žičanim ili bežičnim tehnologijama na tehnološki neutralan način, niti bi trebalo ograničavati koji poduzetnici pružaju sve ili neke obveze pružanja univerzalne usluge.

- (231) Brzina pristupa internetu za pojedinoga korisnika ovisi o različitim čimbenicima, uključujući i jednog ili više pružatelja usluge internetske povezivosti, kao i određene aplikacije za koju se priključak upotrebljava. Države članice, uzimajući u obzir smjernice BEREC-a, same definiraju odgovarajući pristup internetu s obzirom na minimalnu širinu pojasa koju ima većina potrošača na državnom području pojedine države članice kako bi omogućile odgovarajuću razinu socijalne uključenosti i sudjelovanja u digitalnom gospodarstvu i društvu na svojem državnom području. Usluga odgovarajućeg pristupa internetu trebala bi imati odgovarajuću širinu pojasa koja omogućuje pristup i korištenje barem minimalnog skupa osnovnih usluga koje koristi većina krajnjih korisnika. Kako bi se taj cilj dosljedno ostvario u državama članicama, u smjernicama BEREC-a trebalo bi uzeti u obzir razvoj korištenja interneta kako bi se utvrdile internetske usluge koje koristi većina potrošača u cijeloj Uniji i koje su potrebne za socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu. BEREC bi trebao uzeti u obzir podatke koje nacionalna regulatorna tijela prikupljaju svake godine o razvoju i razini maloprodajnih cijena usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija čija je kvaliteta utvrđena na odgovarajućim državnim područjima. Prije izdavanja smjernica trebao bi se savjetovati s dionicima, uključujući organizacije civilnog društva koje predstavljaju ranjive potrošače. Komisija bi trebala biti ovlaštena za donošenje provedbenih akata za utvrđivanje usluge odgovarajućeg pristupa internetu i širine pojasa potrebne za socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu. Prava krajnjih korisnika koja se primjenjuju na elektroničke komunikacijske usluge trebala bi se primjenjivati i na sve usluge odgovarajućeg pristupa internetu i usluge glasovnih komunikacija.
- (232) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi u koordinaciji s drugim nadležnim tijelima pratiti razvoj i detalje maloprodajnih cijena za usluge odgovarajućeg pristupa internetu i usluge glasovnih komunikacija koje koriste potrošači kako bi procijenila potrebu za pristupačnim cijenama. Takvo bi se praćenje trebalo provoditi ne više od jedanput na godinu kako ni bi bilo pretjerano administrativno opterećenje ni za nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela, ni za pružatelje takvih usluga. Praćenje bi moglo uključivati detalje ponuda tarifnih opcija ili paketa za potrošače s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama, uključujući potrošače s invaliditetom, te bi trebalo biti osnova za utvrđivanje mjera cjenovne pristupačnosti.
- (233) Potreba za mjerama cjenovne pristupačnosti razlikuje se među državama članicama, a usklađen pristup kriterijima i metodologiji koje treba uzeti u obzir pri procjeni cjenovne pristupačnosti usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija trebao bi omogućiti dosljednost uz uvažavanje različitih situacija u državama članicama. Komisija bi trebala imati ovlast za donošenje provedbenih akata radi usklađivanja kriterija i metodologije za procjenu cjenovne pristupačnosti. Jedan od kriterija, uz ostale čimbenike, trebali bi biti najpristupačnija cijena dostupna na tržištu i njezin postotak u dohotku potrošača, pri čemu se trebaju uzeti u obzir

potrošači s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama. Nadalje, gospodarski i socijalni aspekti koje treba uzeti u obzir trebali bi uključivati i kupovnu moć i nacionalne programe potpore, posebno za ranjive potrošače.

- (234) Pristupačna cijena je cijena koju države članice definiraju na nacionalnoj razini uzimajući u obzir zajedničke kriterije i metodologiju utvrđene u provedbenom aktu Komisije. Ako utvrde da maloprodajne cijene usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija nisu cjenovno pristupačne za potrošače s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama, uključujući starije osobe, potrošače s invaliditetom i potrošače koji žive u ruralnim ili geografski izoliranim područjima, države članice trebale bi poduzeti odgovarajuće mjere. U tu bi svrhu države članice mogle za komunikacijske potrebe tim potrošačima osigurati izravnu pomoć, koja bi mogla biti u obliku socijalnih naknada, bonova ili izravnih isplata tim potrošačima. Umjesto toga ili uz to, države članice mogle bi od svih pružatelja takvih usluga zahtijevati da tim potrošačima ponude osnovne tarifne opcije ili pakete, uključujući snižene mjesečne pretplate.
- (235) Takve posebne tarifne opcije ili paketi za zadovoljavanje potreba potrošača s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama trebali bi uključivati usluge odgovarajućeg pristupa internetu i glasovnih komunikacija bez dodatnih paketa usluga kako bi se smanjio učinak na funkcioniranje tržišta.
- (236) Ako država članica od pružatelja usluga zahtijeva da potrošačima s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama ponude tarifne opcije ili pakete koji se razlikuju od onih koje pružaju pod uobičajenim komercijalnim uvjetima, te tarifne opcije ili pakete trebali bi pružati svi pružatelji usluga pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija. Zahtjev da svi pružatelji usluga pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija nude tarifne opcije ili pakete ne bi trebao dovesti do prekomjernog administrativnog ili financijskog opterećenja za te pružatelje usluga ili države članice.
- (237) S obzirom na smanjeni opseg obveza pružanja univerzalne usluge postoji ograničena potreba za sektorskim određivanjem statusa. Javna financijska potpora možda će biti potrebna za pokrivanje nekih ili svih specifičnih neto troškova nastalih pri izvršavanju obveza pružanja univerzalne usluge, uključujući razumnu dobit, pri čemu treba izbjeći prekomjernu naknadu. U tom slučaju, s obzirom na postojanje pravila o državnim potporama za javno financiranje, posebno za usluge od općeg gospodarskog interesa („Paket usluga od općeg gospodarskog interesa”)⁵², sektorska pravila o određivanju statusa poduzetnika i izračunu moguće naknade za pružanje univerzalne usluge za elektroničke komunikacije trebalo bi staviti izvan snage. Ako se za ispunjavanje obveza pružanja univerzalne usluge dodjeljuje javna naknada, ona mora biti u skladu s primjenjivim pravilima o državnim potporama, posebno s člankom 106. stavkom 2.,

⁵² Komunikacija Komisije o primjeni pravila o državnim potporama Europske unije na naknadu dodijeljenju za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa (SL C 8, 11.1.2012., str. 4.), Odluka Komisije 2025/2630/EU od 16. prosinca 2025. o primjeni članka 106. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa (SL L, 2025/2630, 19.12.2025., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2025/2630/oj>), Komunikacija Komisije – Okvir Europske unije za državne potpore u obliku naknade za javne usluge (2011.) (SL C 8, 11.1.2012., str. 15.) i Uredba Komisije (EU) 2023/2832 od 13. prosinca 2023. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na *de minimis* potpore koje se dodjeljuju poduzetnicima koji pružaju usluge od općeg gospodarskog interesa (SL L, 2023/2832, 15.12.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj>).

člancima 107. i 108. UFEU-a i Paketom usluga od općeg gospodarskog interesa. Pojednostavnjenje koje se odnosi na ukidanje sektorskog određivanja obveze pružanja univerzalne usluge i povezanu metodu izračuna neto troškova moglo bi državama članicama omogućiti veću fleksibilnost pri odabiru načina financiranja obveza pružanja univerzalne usluge, čime bi se moglo smanjiti administrativno opterećenje za pružatelje usluga i zajamčiti spojivost s unutarnjim tržištem.

- (238) Cjenovna pristupačnost ne bi trebala priječiti pristup potrošača minimalnom skupu usluga povezivosti. Pravo sklapanja ugovora s pružateljem trebalo bi značiti da bi potrošači s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama koji imaju pravo na socijalne tarifne opcije ili pakete trebali imati mogućnost sklopiti ugovor o pružanju cjenovno pristupačnih usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija barem na fiksnoj lokaciji. Kako bi se na najmanju moguću mjeru sveli financijski rizici kao što su neplaćanje računa, pružatelji bi trebali imati mogućnost ponuditi ugovor s uvjetima plaćanja unaprijed, na temelju plaćanja unaprijed za jedinice pristupačne cijene.
- (239) Cjenovna pristupačnost za pojedinačne potrošače trebala bi se temeljiti na pravu sklapanja ugovora s pružateljem. Druga prava, npr. računi raščlanjeni po stavkama, dostupnost broja tijekom odgovarajućeg razdoblja i mogućnost praćenja i kontrole troškova, u ovoj su Uredbi prava krajnjih korisnika za sve potrošače te bi se trebala primjenjivati i na potrošače koji ostvaruju pravo na mjere cjenovne pristupačnosti univerzalne usluge.
- (240) Potrošači ne bi trebali morati pristupati uslugama koje ne žele i zato bi onima koji ispunjavaju uvjete trebalo omogućiti da na zahtjev ograniče cjenovno pristupačnu univerzalnu uslugu na uslugu glasovnih komunikacija.
- (241) Države članice trebale bi uvesti mjere kojima se promiče stvaranje tržišta za cjenovno pristupačne proizvode i usluge s mogućnostima za krajnje korisnike s invaliditetom, uključujući opremu s pomoćnim tehnologijama. To se, među ostalim, može postići upućivanjem na europske norme ili podupiranjem provedbe zahtjeva na temelju Direktive (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća⁵³. Države članice trebale bi utvrditi primjerene mjere i poduzimati posebne mjere, primjerice ako se na tržištu ne nude cjenovno pristupačni proizvodi i usluge s mogućnostima za potrošače s invaliditetom pod uobičajenim gospodarskim uvjetima. Te mjere mogle bi uključivati izravnu financijsku potporu potrošačima. Troškovi usluga prijenosa za potrošače s invaliditetom trebali bi biti jednaki prosječnom trošku usluga glasovnih komunikacija.
- (242) Usluge prijenosa odnose se na usluge koje omogućuju dvosmjernu komunikaciju na daljinu među krajnjim korisnicima različitih modaliteta komunikacije (npr. tekst, znakove, govor) tako što rade konverziju među tim modalitetima komunikacije, koju obično obavlja ljudski operator. Tekstualna komunikacija u stvarnom vremenu definirana je prema Direktivi (EU) 2019/882. Ako država članica odluči dodijeliti naknadu poduzetnicima koji pružaju osnovne tarifne opcije ili pakete, npr. ako ta odredba uzrokuje nepravedno financijsko opterećenje, trebala bi osigurati da je takva mjera spojiva s unutarnjim tržištem, uključujući pravila o tržišnom natjecanju.

⁵³ Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga (SL L 151, 7.6.2019., str. 70., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).

- (243) Priključci u nepokretnoj mreži za podatkovne komunikacije s brzinom prijenosa podataka kojom se omogućuje usluga odgovarajućeg pristupa internetu dostupni su gotovo posvuda u Uniji te se njima služi većina njezinih građana, a usluge temeljene na bežičnim tehnologijama imaju i veći domet. Međutim, među državama članicama postoje razlike u dostupnosti i cjenovnoj pristupačnosti usluga odgovarajućeg pristupa internetu na fiksnoj lokaciji u urbanim i ruralnim područjima.
- (244) Tržište je najvažnije za osiguravanje dostupnosti pristupa internetu uz stalni rast kapaciteta. U područjima u kojima tržište ne ostvaruje željene rezultate drugi instrumenti javnih politika namijenjeni podupiranju dostupnosti veza za odgovarajući pristup internetu u načelu se čine troškovno učinkovitijima i manje štetnima za tržište u odnosu na obveze pružanja univerzalne usluge, primjerice primjena financijskih instrumenata kao što su instrumenti dostupni u okviru programa InvestEU i Fonda za širokopojasno povezivanje Europe uz potporu Instrumenta za povezivanje Europe, upotreba javnih financijskih sredstava Unije kojima upravljaju države članice, nacionalno financiranje i povezivanje obveza pokrivenosti s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra radi potpore postavljanju širokopojasnih mreža u manje naseljenim područjima. Jedan od ciljeva mjera javne politike može biti i krajnjim korisnicima omogućiti kupnju usluga odgovarajućeg pristupa internetu koje inače ne bi kupili, na primjer, prema potrebi, izravnom potporom ili bonovima za povezivost za financiranje mjesečnih naknada, standardnih troškova uspostave veze, potrebne terminalne opreme ili ograničene instalacije unutar zgrade, primjerice u mjeri u kojoj su potrebni za pružanje usluge ili kao pomoć za pružanje usluge. Ako država članica namjerava dodijeliti financijsku potporu za tu svrhu, trebala bi se pobrinuti da je ta mjera spojiva s unutarnjim tržištem, uključujući pravila o tržišnom natjecanju.
- (245) Ako se nakon provedbe temeljite procjene, pri kojoj se uzimaju u obzir rezultati geografskog pregleda postavljanja mreža koje je provelo nadležno tijelo, pokaže da se potrošačima, mikropoduzetnicima, malim poduzetnicima ili neprofitnim organizacijama u nekim područjima ni tržišnim mehanizmima ni mehanizmima javne intervencije vjerojatno neće osigurati veza koja omogućuje uslugu odgovarajućeg pristupa internetu, kako je definiraju države članice, i usluge glasovnih komunikacija na fiksnoj lokaciji, države članice trebale bi imati mogućnost iznimno odrediti različite pružatelje ili skupinu pružatelja tih usluga za različite relevantne dijelove državnog područja. Državama članicama trebalo bi omogućiti da uz geografski pregled prema potrebi upotrijebe sve dodatne dokaze kako bi utvrdile u kojem su opsegu na fiksnoj lokaciji dostupne usluge odgovarajućeg pristupa internetu i usluge glasovnih komunikacija. Ti dodatni dokazi mogli bi uključivati podatke koji su raspoloživi nacionalnim regulatornim tijelima na temelju postupka analize tržišta i podataka prikupljenih od korisnika. Države članice mogu radi dostupnosti usluge odgovarajućeg pristupa internetu ograničiti obveze pružanja univerzalne usluge na primarnu lokaciju ili boravište krajnjeg korisnika.
- (246) Ako se takva usluga ne može osigurati u uobičajenim komercijalnim okolnostima ili drugim instrumentima javnih politika, pa država članica radi dostupnosti usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija jednom ili više poduzetnika odluči povjeriti da jamči takvu dostupnost na cijelom državnom području ili njegovim dijelovima te dodijeliti financijsku potporu u tu svrhu, trebala bi osigurati da je takva mjera spojiva s unutarnjim tržištem, uključujući pravila o tržišnom natjecanju.
- (247) Zahtjevi da se uspostavi pokrivenost cijelog državnog područja koji se propisuju postupkom određivanja vjerojatno će *a priori* isključiti ili odvratiti određene

poduzetnike od toga da se prijave za pružatelja univerzalne usluge. Povjeravanje obveza pružanja univerzalne usluge pružateljima na predug ili neodređen rok može dovesti i do isključivanja određenih pružatelja. Ako država članica odluči svim pružateljima povjeriti pružanje tarifnih opcija ili paketa za potrebe cjenovne pristupačnosti, pružanje elementa dostupnosti univerzalne usluge mogla bi povjeriti samo jednom ili nekima od njih.

- (248) Nakon postupnog smanjenja opsega univerzalne usluge nastavilo se postupno ukidanje pružanja usluga javnih govornica i telefonskih imenika te usluga davanja obavijesti o brojevima pretplatnika u okviru režima univerzalne usluge. Stoga su odredbe Direktive (EU) 2018/1972 o statusu postojećih univerzalnih usluga izvan njezina područja primjene zastarjele.
- (249) Cjenovna pristupačnost usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija povezana je s informacijama koje korisnici primaju u vezi s troškovima upotrebe i relativnim troškovima upotrebe u usporedbi s drugim uslugama, a povezana je i s njihovom sposobnošću kontrole izdataka. Te mogućnosti pružatelja pristupačnih univerzalnih usluga prihvatljivim potrošačima uključuju, među ostalim, mogućnost potrošača da selektivno blokiraju određene pozive, kao što su skupi pozivi za usluge s posebnom tarifom, da kontroliraju izdatke plaćanjem unaprijed te ublaže plaćanje unaprijed naknada za priključak.
- (250) Osim u slučaju opetovanoga kašnjenja s plaćanjem ili neplaćanja računa, potrošači koji imaju pravo na cjenovno pristupačne tarife trebali bi, dok se spor ne riješi, biti zaštićeni od neposrednog isključenja s mreže zbog neplaćenog računa te bi, posebno u slučaju spora uzrokovanog visokim računima za usluge s posebnom tarifom, trebali i dalje imati pristup osnovnim uslugama glasovnih komunikacija i minimalnoj razini usluga pristupa internetu.
- (251) Kako bi se omogućila stabilnost i podržao postupan prelazak sa sektorskih pravila za organizaciju i financiranje univerzalne usluge na pravni okvir koji se primjenjuje na usluge od općeg gospodarskog interesa, postojeći određeni statusi poduzetnika u pogledu pružanja univerzalne usluge u državama članicama na temelju Direktive (EU) 2018/1972 trebali bi ostati nepromijenjeni, pod uvjetom da su bili na snazi šest mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe. Te bi statute trebalo zadržati do njihova isteka, pod uvjetom da te usluge ili usporedive usluge nisu dostupne u uobičajenim komercijalnim okolnostima.
- (252) Budući socijalni, gospodarski i tehnološki razvoj, uključujući prelazak na svjetlovodne mreže, mogao bi promijeniti potrebu za dostupnošću ili cjenovnom pristupačnošću univerzalne usluge. BEREC bi stoga trebao pratiti dostupnost i cjenovnu pristupačnost usluga odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija u državama članicama te objaviti mišljenje koje uključuje procjenu učinka tih promjena na praktičnu primjenu odredaba ove Uredbe. U tom mišljenju mogao bi uzeti u obzir eventualne zaštitne mjere koje su države članice donijele za potrošače s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama u kontekstu gašenja bakrene mreže. Komisija bi, uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a, trebala podnijeti izvješće ponajprije kako bi predložila promjenu ili redefiniranje područja primjene pravila o dostupnosti ili cjenovnoj pristupačnosti univerzalne usluge.
- (253) Uredbom (EU) 2015/2120 utvrđena su zajednička pravila za zaštitu jednakog i nediskriminirajućeg postupanja s prometom u pružanju usluga pristupa internetu i povezanih prava krajnjih korisnika, a cilj je bio zaštititi krajnje korisnike i istodobno zajamčiti nesmetano funkcioniranje internetskog ekosustava kao pokretača inovacija.

- (254) Trenutačno preoblikovanje europskog regulatornog okvira za elektroničke mreže i usluge u okviru ove Uredbe prilika je za uključivanje mjera koje se odnose na otvoreni internet iz Uredbe (EU) 2015/2120 u ovu Uredbu bez utjecaja na temeljna načela jednakog i nediskriminirajućeg postupanja s prometom u pružanju usluga pristupa internetu i pravo krajnjih korisnika na pristup informacijama i sadržaju te njihovu distribuciju, upotrebu i pružanje aplikacija i usluga te upotrebu terminalne opreme po vlastitom izboru.
- (255) U drugom Izvješću Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Uredbe (EU) 2015/2120 potvrđeno je da su načela kojima se uređuje pristup otvorenom internetu i dalje svrsishodna i da se na temelju njih postiže odgovarajuća ravnoteža između zaštite krajnjih korisnika i omogućivanja tehnološkog napretka. Međutim, s obzirom na znatan razvoj mrežnih tehnologija od 2015. potrebno je definirati uvjete pod kojima bi se trebale nuditi specijalizirane poslovne usluge. One postaju sastavni dio ponude mreže za podatkovne centre za međupovezivanje, pružanje računalstva na rubu mreže i usluge umjetne inteligencije. Niska latencija i zajamčena kvaliteta usluge ključne su značajke specijaliziranih poslovnih usluga. Ključne državne usluge također bi trebalo smatrati prioritetnim uslugama kako bi se osiguralo da elektroničke komunikacijske mreže zadovoljavaju povećanu potražnju za obrambene i sigurnosne potrebe, kao što su otkrivanje, odgovor i mobilnost. BEREC je ovlašten za izdavanje smjernica za potporu dosljednoj provedbi nacionalnih regulatornih tijela, no možda će biti potrebne dodatne smjernice na razini Unije kako bi se zajamčio usklađen pristup novim uslugama i tehnologijama, uključujući segmentiranje mreže, eksperimentalne usluge i diferencirane slučajeve upotrebe u industriji. Ovlašćivanje Komisije za donošenje provedbenog akta o provedbi specijaliziranih usluga trebalo bi doprinijeti pravnoj sigurnosti i regulatornoj usklađenosti u cijeloj Uniji jer bi u tom aktu trebalo utvrditi jasne kriterije za usklađenost, uključujući, među ostalim, parametre kvalitete usluge ili minimalne razine koje opće usluge pristupa internetu trebaju zadovoljavati. Takav provedbeni akt trebao bi dopuniti smjernice BEREC-a, poduprijeti ujednačenu primjenu okvira te potaknuti ulaganja i inovacije, posebno u području naprednih usluga povezivosti i segmentu poslovanja među poduzećima, kako bi se ojačala konkurentnost digitalnog gospodarstva Unije i zajamčilo da ključne državne usluge imaju prioritet.
- (256) Kako bi se olakšala usporedivost u cijeloj Uniji i smanjili troškovi usklađenosti, BEREC bi trebao donijeti smjernice o relevantnim parametrima kvalitete usluge za usluge pristupa internetu koje bi nacionalna regulatorna tijela u koordinaciji s drugim nadležnim tijelima trebala u najvećoj mogućoj mjeri uzeti u obzir pri provedbi obveza kvalitete usluge relevantnih za prava krajnjih korisnika. BEREC bi u smjernicama za usluge pristupa internetu trebao odrediti parametre kvalitete usluge koji se mjere za potrebe zahtjeva u pogledu informacija za ugovore i za informacije koje se objavljuju radi transparentnosti, uzimajući u obzir norme i tehničke specifikacije koje izdaju europska i međunarodna tijela za normizaciju. Parametri bi trebali uključivati barem parametre za mehanizam za praćenje usluga pristupa internetu, relevantne parametre za krajnje korisnike s invaliditetom, brzine preuzimanja i prijenosa u skladu s potrebnim informacijama o brzinama za informacije za ugovore s uslugama pristupa internetu i za informacije koje se objavljuju, latenciju, varijacije kašnjenja i gubitak paketa. Relevantni parametri za krajnje korisnike s invaliditetom trebali bi uključivati i parametre za interpersonalne komunikacijske usluge.
- (257) Različitom provedbom pravila o zaštiti krajnjeg korisnika stvorene su brojne prepreke na unutarnjem tržištu koje utječu i na pružatelje elektroničkih komunikacijskih usluga

i na krajnje korisnike. Te bi se prepreke trebale smanjiti primjenom istih pravila, čime bi se osigurala visoka zajednička razina zaštite diljem Unije. Prilagođenim potpunim usklađivanjem prava krajnjih korisnika obuhvaćenih ovom Uredbom trebala bi se bitno povećati pravna sigurnost krajnjim korisnicima i pružateljima elektroničkih komunikacijskih usluga te znatno sniziti prepreke ulasku i nepotreban teret usklađenosti koji proizlazi iz fragmentiranosti pravila. Potpuno usklađivanje doprinosi uklanjanju prepreka funkcioniranju unutarnjeg tržišta koje su posljedica takvih nacionalnih odredaba o pravima krajnjih korisnika, koje istodobno štite nacionalne pružatelje od konkurencije iz drugih država članica. Potpunim usklađivanjem njihovih prava jača se povjerenje krajnjih korisnika na unutarnjem tržištu jer pri uporabi elektroničkih komunikacijskih usluga uživaju jednako visoku razinu zaštite ne samo u svojoj državi članici, nego i kad putuju, rade ili žive u drugim državama članicama.

- (258) Ugovori su važan instrument za krajnje korisnike kojima se osigurava transparentnost informacija i pravna sigurnost. Većina pružatelja usluga u okruženju tržišnog natjecanja sklopit će ugovore sa svojim kupcima zbog komercijalne poželjnosti. Obveze povezane sa zahtjevima u pogledu informacija za ugovore obuhvaćaju usluge pristupa internetu i interpersonalne komunikacijske usluge. Usluge koje se u cijelosti ili većim dijelom sastoje od prijenosa signala, kao što su usluge prijenosa koje se koriste za komunikaciju između strojeva, nisu obuhvaćene dodatnim zahtjevima u pogledu informacija za ugovore. Zahtjevi u pogledu informacija koji bi se mogli zahtijevati i na temelju Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁵⁴ ne bi smjeli dovoditi do dvostrukog zahtijevanja informacija u predugovornoj i ugovornoj dokumentaciji. Za relevantne informacije dane u skladu s ovom Direktivom, uključujući sve zahtjeve kojima se traže preskriptivnije i detaljnije informacije, trebalo bi se smatrati da ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve na temelju Direktive 2011/83/EU. Povrh toga, na transakcije s potrošačima u području elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga primjenjuju se zahtjevi iz postojećega prava Unije o zaštiti potrošača koje se odnosi na ugovore, a posebno Direktiva Vijeća 93/13/EEZ⁵⁵ i Direktiva 2011/83/EU. Na obradu osobnih podataka primjenjuje se Uredba 2016/679.
- (259) Neke od tih odredaba o zaštiti krajnjih korisnika koje se primjenjuju samo na potrošače, to jest odredbe o informacijama o ugovoru, najvećem mogućem trajanju ugovora i paketima, ne bi trebale biti korisne samo za potrošače, nego i za mikropoduzetnike, te za neprofitne organizacije kako su definirane u pravu Unije ili nacionalnom pravu. Pregovarački položaj tih kategorija poduzetnika i organizacija usporediv je s pregovaračkim položajem potrošača, pa bi se na njih trebala primjenjivati ista razina zaštite, osim ako se izričito odreknu tih prava. Obveze u pogledu informacija o ugovoru iz ove Uredbe, uključujući obveze iz Direktive 2011/83/EU na koje se upućuje u ovoj Uredbi, trebale bi se primjenjivati neovisno o tome je li plaćanje izvršeno i o iznosu plaćanja koje treba izvršiti kupac. Obveze u pogledu informacija o ugovorima, uključujući one iz Direktive 2011/83/EU, trebale bi se automatski primjenjivati na mikropoduzetnike i neprofitne organizacije, osim ako radije žele dogovoriti individualizirane ugovorne uvjete s pružateljima elektroničkih komunikacijskih usluga. Za razliku od mikropoduzetnika i neprofitnih organizacija,

⁵⁴ Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 304, 22.11.2011., str. 64., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/83/oj>).

⁵⁵ Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima (SL L 95, 21.4.1993., str. 29., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1993/13/oj>).

veći poduzetnici obično imaju jači pregovarački položaj i stoga ne ovise o istim zahtjevima u pogledu ugovornih informacija kao potrošači. Odredbe o promjeni operatora i prenosivosti broja, koje su važne i većim poduzetnicima, trebale bi se i dalje primjenjivati na sve krajnje korisnike. Neprofitne organizacije pravni su subjekti koji ne stvaraju dobit za svoje vlasnike ili članove. Neprofitne organizacije u pravilu su dobrovoljne organizacije ili druge vrste organizacija od javnog interesa. Stoga je s obzirom na usporedivu situaciju opravdano, kad je riječ o pravima krajnjih korisnika, prema takvim organizacijama postupati na jednak način kao i prema mikropoduzetnicima na temelju ove Uredbe. Nadalje, potrošači koji imaju pravo na cjenovno pristupačne tarife na temelju univerzalne usluge imaju pravo na istu razinu zaštite kao i svi ostali potrošači.

- (260) Posebnosti sektora elektroničkih komunikacija zahtijevaju ograničen broj dodatnih odredaba o zaštiti krajnjih korisnika uz horizontalna pravila o ugovorima. Krajnji korisnici trebali bi biti obaviješteni, među ostalim, o svim ponuđenim razinama kvalitete usluge, uvjetima za promotivne akcije i raskid ugovorâ, primjenjive tarifne planove i tarife za usluge koje podliježu posebnim uvjetima određivanja cijene. Te su informacije relevantne za pružatelje usluga pristupa internetu i javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga. Pružatelj javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ne bi trebao biti podložan obvezama koje se odnose na zahtjeve u pogledu informacija za ugovore ako pružatelj i povezana društva ili osobe ne dobivaju nikakvu naknadu koja je izravno ili neizravno povezana s pružanjem elektroničkih komunikacijskih usluga, kao npr. u slučajusveučilišta koje u svojim objektima posjetiteljima daje slobodan pristup mreži bežičnog interneta, pri čemu ne prima naknadu ni u obliku plaćanja od korisnika ni u obliku prihoda od oglašavanja. To ne bi trebalo utjecati na zahtjeve u pogledu informacija na temelju prava Unije o zaštiti podataka.
- (261) Nužno je prije sklapanja ugovora staviti na raspolaganje zahtijevane relevantne informacije na jasnem i razumljivom jeziku te na trajnom mediju ili, ako to nije izvedivo i ne dovodeći u pitanje definiciju ili zahtjeve u pogledu trajnog medija iz Direktive 2011/83/EU, u okviru dokumenta koji pružatelj stavlja na raspolaganje i o njemu obavješćuje korisnika, pri čemu se taj dokument lako može preuzeti, otvoriti i pretraživati na uređajima kojima se potrošači obično služe. Pružatelji bi također trebali predložiti sažetak glavnih ugovornih uvjeta. Predugovorno osigurane informacije i sažetak trebali bi biti sastavni dio konačnog ugovora. Sažetak ugovora trebao bi biti jezgrovit i lako čitljiv te po mogućnosti ne dulji od jedne jednostrane stranice formata A4 ili, u slučaju da se jedinstveni ugovor odnosi na paket različitih usluga, ne dulji od tri jednostrane stranice formata A4. Komisija može donijeti provedbene akte za takve sažetke ugovora koje pružatelji trebaju koristiti u skladu s glavnim elementima zahtjeva u pogledu informacija utvrđenih u ovoj Uredbi kako bi se odgovorilo na tehnološki, socijalni i tržišni razvoj te smanjila troškove usklađivanja.
- (262) Ne dovodeći u pitanje materijalnu obvezu pružatelja usluga u pogledu sigurnosti, u ugovoru bi se trebala navesti vrsta djelovanja koju pružatelj može poduzeti u slučaju sigurnosnih incidenata, prijetnji ili ranjivosti. Uz navedeno, u ugovoru bi ujedno trebalo navesti sve aranžmane u pogledu nadoknada i povrata koji su dostupni ako pružatelj na odgovarajući način ne odgovori na sigurnosni incident, među ostalim u slučaju da je do sigurnosnog incidenta o kojem je pružatelj obaviješten došlo zbog poznatih nedostataka programske ili strojne opreme, a u vezi s kojima je proizvođač ili programer izdao zakrpe koje pružatelj usluge nije primijenio niti poduzeo druge odgovarajuće protumjere.

- (263) Odredbe o zaštiti pristupa otvorenom internetu trebalo bi dopuniti učinkovitim odredbama o krajnjim korisnicima u kojima bi se rješavala pitanja posebice povezana s uslugama pristupa internetu i omogućilo potrošačima da donesu informirane odluke. Pružatelji usluga pristupa internetu trebali bi na jasan način obavijestiti potrošače o tome kako bi primijenjena praksa upravljanja prometom mogla utjecati na kvalitetu usluga pristupa internetu, privatnost potrošača i zaštitu osobnih podataka te bi ih trebali obavijestiti o mogućem utjecaju usluga koje nisu usluge pristupa internetu, a na koje su preplaćeni, na kvalitetu i dostupnost njihovih usluga pristupa internetu. Kako bi se potrošačima omogućio izbor u takvim situacijama, pružatelji usluga pristupa internetu trebali bi stoga u ugovoru obavijestiti potrošače o brzini koju stvarno mogu isporučiti. Uobičajeno dostupna brzina tumači se kao brzina koju bi krajnji korisnik mogao očekivati većinu vremena tijekom pristupa usluzi. Pružatelji usluga pristupa internetu trebali bi također obavijestiti korisnike o dostupnim pravnim sredstvima u skladu s nacionalnim pravom u slučaju nesukladnosti performansi. Svaka znatna razlika do koje dolazi stalno ili redovito, a koju ustanovi mehanizam za praćenje koji certificira nacionalno regulatorno tijelo, između stvarnih performansi usluge i performansi navedenih u ugovoru trebala bi se smatrati nesukladnošću performansi za potrebe utvrđivanja pravnih sredstava dostupnih korisniku u skladu s nacionalnim pravom. Metodologiju bi trebao utvrditi BEREC u svojim smjernicama.
- (264) Krajnji korisnici pri korištenju elektroničkih komunikacijskih usluga često nisu svjesni troška svoje potrošnje ili imaju poteškoće pri procjenjivanju utrošenog vremena ili podatkovnog prometa. Kako bi se povećala transparentnost i krajnjim korisnicima omogućio bolji nadzor nad njihovim komunikacijskim proračunima, važno im je omogućiti mogućnosti pravodobnog praćenja njihove potrošnje. Osim toga, kako bi se potrošače zaštitilo od šokantno visokih računa, pružatelji bi ih trebali besplatno obavješćivati u slučaju neuobičajenih ili pretjeranih obrazaca potrošnje, među ostalim u vezi s uslugama s posebnom tarifom i drugim uslugama koje podliježu posebnim uvjetima određivanja cijena. Na računima raščlanjenima po stavkama, koji se odnose na upotrebu pristupa internetu, trebali bi biti navedeni samo vrijeme, trajanje i količina potrošnje tijekom sesije korisnika te na njima ne bi smjele biti navedene internetske stranice ili krajnje točke s kojima se korisnik povezao tijekom takve sesije. Na temelju Direktive (EU) 2018/1772 države članice mogle su propisati da nadležna tijela, ako je to relevantno, u koordinaciji s nacionalnim regulatornim tijelima imaju mogućnost zatražiti od pružatelja usluga pristupa internetu ili javno dostupnih brojevo utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga da stave na raspolaganje sve dodatne ili dio dodatnih mogućnosti navedenih u Direktivi (EU) 2018/1772. Države članice mogle su postupiti i izvan popisa dodatnih mogućnosti kako bi postigle višu razinu zaštite potrošača. Te dodatne mogućnosti trebale bi se pružiti potrošačima univerzalne usluge koji ostvaruju pravo na mjere cjenovne pristupačnosti. Osim toga, računi raščlanjeni po stavkama, ako je primjenjivo, i određene mjere kontrole troškova obvezne su mogućnosti koje se besplatno pružaju svim potrošačima. Države članice u nacionalno pravo ne bi trebale uvoditi druge različite zahtjeve za dodatne mogućnosti. Međutim, trebale bi moći zadržati odredbe o mogućnostima koje su utvrđene u Direktivi (EU) 2018/1772, uključujući mogućnosti u skladu s kojima se od pružatelja usluga zahtijeva da dostave dodatne informacije o razini potrošnje i privremeno spriječe daljnje korištenje relevantne usluge koja premašuje financijsko ili količinsko ograničenje.
- (265) Dostupnost transparentnih, ažuriranih i usporedivih informacija o ponudama i uslugama ključan je čimbenik za potrošače u konkurentnim tržištima kad nekoliko pružatelja usluga nudi svoje usluge. Potrošači bi trebali moći jednostavno usporediti

cijene različitih usluga koje se nude na tržištu na temelju informacija koje se objavljuju u lako dostupnom obliku. Kako bi potrošači mogli jednostavno usporediti cijene i usluge, pružatelji usluga pristupa internetu ili javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga trebali bi radi veće transparentnosti objavljivati informacije o tarifama, kvaliteti usluge, uvjetima koji se odnose na terminalnu opremu koja se isporučuje i druge relevantne informacije. Poduzeća se obično oslanjaju na dogovorene ugovorne uvjete i ne ovise o istim zahtjevima za objavljivanje ponuda kao potrošači.

- (266) Pružatelji interpersonalnih komunikacijskih usluga koji imaju obvezu pružanja pristupa hitnim službama putem komunikacija prema hitnim službama u iznimnim okolnostima, tj. zbog tehničke neizvedivosti, možda neće moći pružiti pristup hitnim službama ili lokaciji pozivatelja ili nijednome. U takvim bi slučajevima trebali svoje kupce na odgovarajući način obavijestiti u ugovoru. Takvi pružatelji usluga trebali bi svojim kupcima pružiti jasne i transparentne informacije u prvotnom ugovoru i ažurirati ga u slučaju svih mogućih izmjena u pružanju pristupa hitnim službama, na primjer u vezi s računima. Navedene informacije trebale bi uključivati sva ograničenja vezana uz teritorijalnu pokrivenost na temelju planiranih tehničkih operativnih parametara komunikacijske usluge i dostupne infrastrukture. Kad se usluga ne pruža putem priključka kojim se upravlja radi ostvarivanja određene kvalitete usluge, informacije bi također trebale uključivati razinu pouzdanosti pristupa kao i informacije o lokaciji pozivatelja, u usporedbi s uslugom koja se pruža putem takvog priključka, uzimajući u obzir postojeću tehnologiju i mjerila kvalitete, kao i sve druge parametre kvalitete usluge, navedene u ovoj Uredbi.
- (267) S obzirom na povećane mogućnosti krajnjih korisnika da pretražuju i uspoređuju širok raspon ponuda pomoću naprednih privatnih ili javnih digitalnih alata za pretraživanje obveza da relevantna nadležna tijela pružaju alate za usporedbu postala je manje relevantna. Alati za usporedbu, kao što su internetske stranice, učinkovit su način kojima se krajnjim korisnicima omogućuje procjena prednosti različitih pružatelja usluga pristupa internetu i interpersonalnih komunikacijskih usluga, ako se te usluge pružaju u zamjenu za ponavljajuća izravna novčana plaćanja ili izravna novčana plaćanja temeljena na potrošnji, te dobivanje nepristranih informacija, posebice usporedbom cijena, tarifa i parametara kvalitete na jednom mjestu. Nadležna tijela mogla bi certificirati takve alate na zahtjev njihova pružatelja kako bi se zajamčilo da su operativno neovisni o pružateljima usluga i da nijedan pružatelj usluga nema povlaštenu tretman u rezultatima pretraživanja.
- (268) Kako bi u potpunosti mogli iskoristiti konkurentsko okruženje, potrošači bi trebali imati mogućnost odabira na temelju informacija i promijeniti pružatelje usluga kad je to u njihovu najboljem interesu. Neophodno je osigurati da ih se pri tome ne sprečava pravnim, tehničkim ili praktičnim preprekama, među ostalim ugovornim uvjetima, postupcima i pristojbama. Time se pružatelje ne sprečava da u potrošačkim ugovorima odrede razumna minimalna ugovorna razdoblja u trajanju od najviše 24 mjeseca. Države članice trebale bi, međutim, imati mogućnost zadržati odredbe za kraće razdoblje maksimalnog trajanja te dopustiti potrošačima da promijene tarifne planove ili raskinu ugovor unutar ugovornog razdoblja bez dodatnih troškova, ovisno o nacionalnim uvjetima, kao što su razine tržišnog natjecanja i stabilnost ulaganja u mreže. Neovisno o ugovoru o elektroničkim komunikacijskim uslugama, potrošači možda više žele dulja razdoblja otplate za fizičke priključke i koristi od njih. Te obveze potrošača mogu biti važan čimbenik lakšeg postavljanja gigabitnih mreža do prostora krajnjeg korisnika ili vrlo blizu njih, među ostalim i pomoću programa

okrupnjavanja potražnje, kojima ulagatelji u mreže mogu sniziti rizike početne utilizacije. Međutim, prava potrošača da zamijene jednog pružatelja elektroničkih komunikacijskih usluga drugim ne bi se trebala ograničiti tim razdobljima otplate u ugovorima za fizičke priključke te takvi ugovori ne bi smjeli obuhvaćati terminalnu opremu ili opremu za unutarnji pristup, kao što su mobilni uređaji, ruteri ili modemi. Trebalo bi se osigurati jednako postupanje prema subjektima, uključujući operatore, koji financiraju postavljanje gigabitnih fizičkih priključaka u prostore krajnjih korisnika, među ostalim kad se financiranje provodi putem ugovora o obročnom plaćanju. Obveze u pogledu trajanja ugovora trebale bi se primjenjivati na mikropoduzetnike i neprofitne organizacije, osim ako radije žele dogovoriti individualizirane ugovorne uvjete s pružateljima elektroničkih komunikacijskih usluga. Za razliku od mikropoduzetnika, veći poduzetnici obično imaju jači pregovarački položaj i stoga ne ovise o istim zahtjevima za trajanje ugovora kao i potrošači. Obveze povezane s raskidom ugovora trebale bi se primjenjivati na mikropoduzeća, mala poduzeća, srednja poduzeća i neprofitne organizacije, osim ako radije žele pregovarati o individualiziranim ugovornim uvjetima s pružateljem elektroničkih komunikacijskih usluga.

- (269) Moguće je automatsko produljenje ugovora za elektroničke komunikacijske usluge. U tim bi slučajevima potrošači trebali imati mogućnost raskida ugovora bez ikakvih troškova nakon isteka trajanja ugovora.
- (270) Sve promjene ugovornih uvjeta koje predlože pružatelji javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga osim brojevno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga, a koje ne idu u korist potrošača, na primjer u pogledu pristojbi, tarifa, ograničenja podatkovnog prometa, brzine podatkovnog prometa, pokrivenosti ili obrade osobnih podataka iz zakonitih razloga na temelju Unijinog prava zaštite podataka koji nisu privola, trebali bi biti osnova za pravo raskida ugovora bez ikakvih troškova, čak i ako su kombinirane s nekim korisnim promjenama. Stoga bi potrošač trebao imati pravo na raskid ugovora kad god pružatelj promijeni ugovorne uvjete, osim ako je promjena sama po sebi u korist potrošača ili je isključivo administrativne naravi, kao što je promjena adrese pružatelja, i ne utječe negativno na potrošača, ili je strogo propisana zakonodavnim ili regulatornim promjenama, primjerice zbog novih zahtjeva u pogledu informacija o ugovoru, koji su propisani pravom Unije ili nacionalnim pravom. Ocjena o tome radi li se o promjeni koja je isključivo u korist potrošača trebala bi se provesti na temelju objektivnih kriterija. Pravo potrošača na raskid ugovora trebalo bi isključiti samo ako pružatelj može dokazati da su sve promjene ugovora isključivo u korist potrošača ili su isključivo administrativne naravi te ne utječu negativno na potrošača.
- (271) Ako je zakonita klauzula o indeksaciji cijena, utvrđena u skladu sa zahtjevima u pogledu informacija za ugovore prema kojima se zahtijeva opis načina na koji se cijena može zakonito mijenjati, sastavni dio ugovora te u skladu s pravom Unije i nacionalnim pravom, njezina provedba ne bi se smatrala promjenom ugovornih uvjeta, već primjenom postojeće odredbe ugovora.
- (272) Potrošače bi o svim promjenama ugovornih uvjeta trebalo obavijestiti putem trajnog medija. Odredbama o raskidu ugovora ne bi se smjele dovoditi u pitanje druge odredbe prava Unije ili nacionalnog prava u pogledu razloga na temelju kojih pružatelj ili potrošač mogu raskinuti ugovore ili promijeniti ugovorne uvjete.
- (273) Uzimajući u obzir terminalnu opremu, ugovori s kupcima trebali bi navoditi sve uvjete pružatelja za korištenje opreme, na primjer u pogledu zaključavanja SIM kartice

mobilnih uređaja, ako takvi uvjeti nisu zabranjeni na temelju nacionalnog prava, te sve pristojbe vezane uz raskid ugovora, prije ili na datum istjecanja ugovora, uključujući sve troškove koji su nametnuti kako bi se zadržala oprema. Ako potrošač odluči zadržati terminalnu opremu obuhvaćenu ugovorom u trenutku njegova sklapanja, nastala nadoknada ne smije premašivati njezinu vrijednost *pro rata temporis* kako je dogovorena u trenutku sklapanja ugovora ili preostali dio naknade za uslugu do isteka ugovora, ovisno o tome koji je iznos manji. Pružatelj bi trebao besplatno ukloniti sva ograničenja korištenja terminalne opreme na drugim mrežama najkasnije po plaćanju takve nadoknade.

- (274) Paketi koji sadržavaju barem uslugu pristupa internetu ili javno dostupne brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge te druge usluge, kao što su javno dostupne brojevno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge, linearna radiodifuzija i usluge komunikacije između strojeva ili terminalna oprema, sve su rašireniji i važan su element tržišnog natjecanja. Za potrebe ove Uredbe trebalo bi se smatrati da paket postoji kad elemente paketa pruža ili prodaje isti pružatelj u okviru istog ili usko povezanog ugovora. Premda paketi potrošačima često donose pogodnosti, oni mogu i otežati promjenu pružatelja usluge ili je učiniti skupom i povećati rizik od ugovorne „ovisnosti” o pružatelju usluga. Ako za različite usluge i terminalnu opremu obuhvaćene paketom vrijede različita pravila o raskidu ugovora i promjeni pružatelja usluge ili o ugovornim obvezama u pogledu stjecanja terminalne opreme, zapravo su ugrožena prava potrošača iz ove Uredbe da prijeđu na konkurentske ponude za cijeli paket ili njegove dijelove. Stoga bi se određene ključne odredbe ove Uredbe koje se odnose na informacije o sažetku ugovora, transparentnost, trajanje ugovora te raskid i promjenu pružatelja trebale primjenjivati na sve elemente paketa, uključujući terminalnu opremu, druge usluge kao što su digitalni sadržaj ili digitalne usluge, te elektroničke komunikacijske usluge koje nisu izravno obuhvaćene područjem primjene tih odredaba. Sve obveze krajnjeg korisnika koje se primjenjuju na određenu elektroničku komunikacijsku uslugu kad se ona pruža ili prodaje kao samostalna usluga trebale bi se također primjenjivati i kad je ta usluga dio paketa koji sadržava barem uslugu pristupa internetu ili javno dostupnu brojevno utemeljenu interpersonalnu komunikacijsku uslugu. Ostala ugovorna pitanja, kao što su pravna sredstva u slučaju nesukladnosti s ugovorom, trebala bi biti uređena pravilima koja se primjenjuju na određeni element paketa, npr. pravila ugovorâ za prodaju robe ili za isporuku digitalnog sadržaja. Međutim, potrošač bi trebao imati pravo na raskid svih elemenata paketa na temelju prava na raskid bilo kojeg elementa paketa koji se sastoji barem od usluge pristupa internetu ili javno dostupne brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge prije isteka dogovorenog trajanja ugovora zbog neusklađenosti ili propuštanja pružanja usluge. Radi zadržavanja njihove sposobnosti da jednostavno promjene pružatelja, potrošači također ne bi smjeli ostati ovisni o pružatelju zbog *de facto* produljenja početnog ugovornog razdoblja.
- (275) Mogućnost promjene pružatelja ključan je uvjet učinkovitog natjecanja u okruženju tržišnog natjecanja. Dostupnošću transparentnih, točnih i pravodobnih informacija o promjeni pružatelja usluga trebalo bi se povećati povjerenje krajnjih korisnika u pogledu te promjene te im omogućiti da se aktivnije uključe u tržišno natjecanje. Pružatelji usluga trebali bi osigurati kontinuitet usluge tako da krajnji korisnici mogu promijeniti pružatelja usluge a da ih u tome ne sprečava rizik od gubitka usluge te, ako je to tehnički moguće, omogućiti promjenu pružatelja usluga na datum koji je zatražio krajnji korisnik. U iznimnim okolnostima promjena pružatelja usluga možda neće biti moguća iz objektivnih tehničkih razloga, primjerice u situacijama u kojima bi sigurno funkcioniranje terminalne opreme ili njezina cjelovitost inače bili ugroženi. To bi

mogao biti slučaj sa SIM ili eSIM karticama koje su ugrađene u terminalnu opremu i koje se koriste i za prijenos usluga komunikacije između strojeva i za pristup internetu. Primjer za to mogao bi biti automobil u kojem se ista eSIM kartica upotrebljava za ažuriranje automobilskeg softvera vozila i za pristup internetu za sustav za informiranje i zabavu.

- (276) Prenosivost broja jedan je od ključnih čimbenika koji olakšava izbor potrošača, kao i učinkovitog tržišnog natjecanja na konkurentnim tržištima elektroničkih komunikacija. Krajnji korisnici koji to zatraže trebaju moći zadržati svoje brojeve neovisno o pružatelju usluge i na ograničeno vrijeme dok mijenjaju pružatelja usluge. Pružanje te mogućnosti između priključaka na javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji i lokaciji koja nije fiksna nije obuhvaćeno odredbama o promjeni pružatelja i prenosivosti broja.
- (277) Prenosivost broja ima mnogo veći utjecaj ako postoje transparentne informacije o tarifama, kako za krajnje korisnike, koji prenose svoje brojeve, tako i za krajnje korisnike koji nazivaju one koji su prenijeli svoje brojeve. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi, ako je to izvedivo, olakšati odgovarajuću tarifnu transparentnost kao dio provedbe prenosivosti broja.
- (278) Kad osiguravaju da određivanje cijene međupovezivanja u vezi s pružanjem usluge prenosivosti broja bude ekonomično, nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći također uzeti u obzir cijene dostupne na sličnim tržištima.
- (279) Prenosivost broja trebala bi se primijeniti uz minimalna kašnjenja tako da se broj funkcionalno aktivira u roku od jednog radnog dana i da krajnji korisnik ne gubi pristup uslugama dulje od jednog radnog dana od dogovorenog datuma. Pravo na prijenos broja trebalo bi se dodijeliti krajnjem korisniku koji s pružateljem ima relevantni ugovor (za plaćanje usluga unaprijed ili za plaćanje usluga po ispostavljenom računu). Kako bi se krajnjim korisnicima omogućila nesmetana promjena pružatelja usluga na jednom mjestu, postupak promjene trebao bi voditi novi pružatelj javnih elektroničkih komunikacijskih usluga. Kako bi se pridonijelo dosljednoj primjeni pravila o promjeni pružatelja i prenosivosti broja u državama članicama, BEREC bi trebao izdati smjernice o cjelovitom postupku promjene pružatelja i prijenosa brojeva, uzimajući u obzir tehnološki razvoj. Te bi smjernice po mogućnosti trebale obuhvaćati zahtjev da se prijenos broja obavi na daljinu, osim ako krajnji korisnik zatraži drukčije, kao i pojedinosti o postupku naknade u slučaju kašnjenja ili zloupotrebe postupka prijenosa broja i promjene pružatelja, propuštenih dogovorenih termina instalacije i aktivacije ili neispunjavanja obveza pružatelja usluga povezanih s promjenom pružatelja i prenosivosti broja.
- (280) Države članice trebale bi utvrditi pravila o sankcijama u slučaju da pružatelj ne ispunjava obveze promjene ili prijenosa broja utvrđene u ovoj Uredbi, uključujući odgodu postupka prijenosa broja ili zloupotrebe prenošenja broja, koje izvodi pružatelj ili koje se izvodi u njegovo ime. Iskustva u određenim državama članicama pokazala su da postoji rizik od prebacivanja krajnjih korisnika na drugog pružatelja usluga, bez njihova prethodnog pristanka. Premda je to pitanje koje prije svega trebaju rješavati tijela za izvršavanje zakonodavstva, države članice trebale bi moći izreći odgovarajuće sankcije koje su potrebne za svođenje takvih rizika na najmanju moguću mjeru, te kako bi se zaštitilo krajnje korisnike tijekom postupka promjene operatora, a da taj postupak krajnjim korisnicima ne postane manje privlačan. Pravo na prijenos brojeva ne bi se smjelo ograničiti ugovornim uvjetima.

- (281) Kako bi se promjena pružatelja usluge i prijenos broja obavili u rokovima predviđenim ovom Uredbom, države članice trebale bi moći propisati da pružatelji na jednostavan i pravodoban način isplate nadoknadu krajnjim korisnicima u slučaju nepoštovanja ugovora sklopljenog između pružatelja i krajnjeg korisnika. Takve mjere trebale bi biti proporcionalne duljini kašnjenja u poštovanju ugovora. Te bi mjere mogle obuhvaćati nadoknadu barem za kašnjenja pri aktivaciji usluge, prijenosu broja ili gubitku usluge, koja traju dulje od jednog radnog dana, kao i u slučaju da pružatelji propuste dogovoreni termin za pružanje usluge ili instalaciju. Dodatna nadoknada mogla bi biti i u obliku automatskog smanjenja plaćanja kad zamijenjeni pružatelj treba nastaviti pružati svoje usluge do aktivacije usluga novog pružatelja.
- (282) U skladu s načelom proporcionalnosti, niz odredaba o pravima krajnjih korisnika iz ove Uredbe ne bi se smjele primjenjivati na mikropoduzetnike koji pružaju samo brojevno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge. U skladu sa sudskom praksom Suda⁵⁶ definiciju malih i srednjih poduzetnika, koja uključuje mikropoduzetnike, trebalo bi strogo tumačiti. Kako bi se obuhvatilo samo poduzetnike koji su stvarno neovisni mikropoduzetnici, potrebno je ispitati strukturu mikropoduzetnika koji čine gospodarsku skupinu, a čija moć nadmašuje moć mikropoduzetnika, te osigurati da se definicija mikropoduzetnika ne zaobilazi na temelju isključivo formalnih razloga.
- (283) Za dovršenje unutarnjeg tržišta elektroničkih komunikacija potrebno je ukloniti prepreke krajnjim korisnicima za prekogranični pristup elektroničkim komunikacijskim uslugama u Uniji. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacija ne bi smjeli uskraćivati ili ograničavati pristup niti diskriminirati krajnje korisnike. Međutim, razlikovanje bi trebalo biti moguće na temelju i u granicama prava Unije, npr. mjera predviđenih Uredbom (EU) 2022/612 za sprečavanje zloupotebe ili prekomjerne upotrebe reguliranih maloprodajnih usluga *roaminga*.
- (284) Krajnji korisnici sve su osjetljiviji na prijevarne aktivnosti koje se izvode putem interpersonalnih komunikacijskih usluga. Nekoliko država članica uvelo je nacionalne mjere za borbu protiv novih oblika prijevara, kao što su lažiranje prikaza broja pozivatelja, *phishing*, *smishing* i *vishing*. Međutim, te su mjere i dalje nekoordinirane i odražavaju prvenstveno nacionalne perspektive, što počiniteljima prijevara omogućuje da aktivnosti preusmjere u jurisdikcije u kojima se takve prakse ne suzbijaju učinkovito. ODN bi trebao omogućiti prikupljanje relevantnih informacija i primjera dobre prakse kako bi BEREC mogao izdati tehničke i pravne smjernice o mjerama kojima bi se krajnji korisnici mogli djelotvorno zaštititi od prijevarnih aktivnosti u Uniji. Smjernice BEREC-a trebale bi omogućiti državama članicama da donesu koordinirane mjere koje će se primjenjivati na interpersonalne komunikacijske usluge, uz potpuno poštovanje zakonodavstva Unije o zaštiti osobnih podataka. Komisija bi trebala biti ovlaštena za donošenje delegiranih akata kako bi dopunila učinkovitost mjera koje su interpersonalne komunikacijske usluge uvele radi zaštite krajnjih korisnika od prijevarnih aktivnosti.
- (285) Uzimajući u obzir posebne okolnosti povezane s prijavom nestale djece, države članice trebale bi nastaviti djelovati kako bi osigurale stvarnu uspostavu djelotvorne službe za prijavljivanje nestanka djece na svojim državnim područjima, pod brojem

⁵⁶ Presuda Suda (sedmo vijeće) od 27. veljače 2014., HaTeFo/Finanzamt Haldensleben, C-110/013, ECLI: EU:C:2014:114).

116000. Države članice trebale bi poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurale dostatnu razinu kvalitete usluge za upravljanje brojem 116000.

- (286) Usporedno s dežurnom linijom 116000 za prijavu nestanka djeteta, mnoge države članice ujedno osiguravaju da djeca s pomoću dežurne linije pod brojem 116111 imaju pristup službi koja im je prilagođena i koja pomaže djeci kojoj je potrebna skrb i zaštita. Takve države članice i Komisija trebale bi se pobrinuti za informiranje građana, posebice djece i nacionalnih sustava za zaštitu djece, o postojanju dežurne linije 116111.
- (287) Kako bi se riješila pitanja javnog interesa u vezi s korištenjem uslugama pristupa internetu i javno dostupnim brojevno utemeljenim interpersonalnim komunikacijskim uslugama te se potaknula zaštita prava i sloboda drugih, države članice trebale bi moći proizvesti i obznaniti ili naložiti da se obznane, uz pomoć pružatelja takvih usluga, informacije od javnog interesa, povezane s korištenjem takvim uslugama. Trebalo bi biti moguće uključiti informacije od javnog interesa u vezi s najčešćim kršenjima i njihovim pravnim posljedicama, primjerice u pogledu kršenja autorskog prava, drugu nezakonitu upotrebu i širenje štetnog sadržaja, te savjete i mjere povezane sa zaštitom od rizika za osobnu sigurnost, koji primjerice mogu proizaći iz otkrivanja osobnih informacija u određenim okolnostima, kao i rizike za privatnost i osobne podatke, te dostupnost softverskih rješenja koja su prilagodljiva i jednostavna za korištenje ili softverskih rješenja koja omogućuju zaštitu djece ili ranjivih osoba. Osim toga, krajnji korisnici trebali bi biti upoznati s rizicima za osobnu sigurnost, privatnost i osobne podatke pri korištenju usluga pristupa internetu i javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga, kao i sa zaštitom od prijevarenih aktivnosti počinjenih putem tih usluga, te bi trebali biti obaviješteni o načinima na koje se mogu zaštititi od tih rizika. Informacije bi se mogle koordinirati u okviru postupka suradnje. Takve informacije od javnog interesa trebale bi se prema potrebi ažurirati i davati u lako razumljivim formatima, kako je određeno u pojedinoj državi članici, te na internetskim stranicama nacionalnih tijela javne vlasti. Države članice trebale bi pružatelje usluga pristupa internetu i javno dostupnih brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga moći obvezati da te standardizirane informacije razglase svim svojim klijentima na način koji nacionalna tijela javne vlasti smatraju prikladnim. Međutim, širenje takvih informacija od javnog interesa ne bi smjelo biti pretjerano opterećenje pružateljima. Ako ono to jest, države članice trebale bi zahtijevati da se obavlja načinima kojima pružatelj uobičajeno komunicira s krajnjim korisnicima.
- (288) U nedostatku relevantnih pravila u okviru prava Unije, sadržaj, aplikacije i usluge smatraju se zakonskima ili štetnima u skladu s nacionalnim materijalnim i postupovnim pravom. Pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga trebali bi djelovati u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2022/2065 u pogledu zakonitosti ili štetnosti sadržaja, aplikacija ili usluga. Ovom Uredbom i Direktivom 2002/58/EZ ne dovodi se u pitanje Uredba (EU) 2022/2065 koja, među ostalim, sadržava pravilo „samo prijenosnik informacija” u pogledu posrednih pružatelja usluga, kako su definirani u navedenoj direktivi.
- (289) Krajnji korisnici trebali bi imati mogućnost besplatnog pristupa hitnim službama putem komunikacija prema hitnim službama s bilo kojeg uređaja kojim se omogućuju brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge, uključujući i tijekom putovanja unutar Unije. Komunikacije prema hitnim službama sredstvo su komunikacije koje obuhvaća usluge glasovne komunikacije, tekstualne poruke, videokomunikacije i druge vrste komunikacija, primjerice usluge teksta u stvarnom vremenu, cjelokupnog razgovora i prijenosa. Uzimajući u obzir mogućnosti i tehničku

opremu PSAP-ova, države članice trebale bi imati mogućnost utvrditi koje su brojevnio utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge primjerene za hitne službe, kao i ograničiti te opcije na usluge glasovne komunikacije i njihov ekvivalent za krajnje korisnike s invaliditetom ili, u dogovoru s nacionalnim PSAP-ovima, uvesti dodatne opcije. Komunikaciju prema hitnim službama u ime osobe može aktivirati sustav ugrađen u vozilo kao što je eCall definiran u Uredbi (EU) 2015/758. Europske lisnice za digitalni identitet izdane na temelju Uredbe (EU) br. 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća⁵⁷ krajnjim korisnicima omogućuju pristup digitalnom centru za ključne usluge. Države članice stoga im moraju omogućiti da komunikaciju prema hitnim službama pokrenu i korištenjem digitalne lisnice.

- (290) Komunikacija prema hitnim službama i informacije o lokaciji pozivatelja moraju se usmjeravati prema najprimjerenijem PSAP-u bez odgode kako bi se omogućilo prikladno javljanje na tu komunikaciju i njezina obrada. Učinkovito usmjeravanje komunikacije prema hitnim službama trebalo bi osigurati i u kontekstu tehnološkog prelaska s tehnologija s komutacijom kanala na tehnologije s komutacijom paketa. Najprimjereniji PSAP obično određuje država članica na temelju teritorijalne nadležnosti za obradu komunikacije prema hitnim službama ili nadležnosti za obradu određene vrste komunikacije, npr. PSAP koji je opremljen za obradu tekstualne komunikacije u stvarnom vremenu ili komunikacije na znakovnom jeziku. Interpersonalne komunikacijske usluge pomoću tehnologija s komutacijom paketa koje omogućuju govornu komunikaciju, tekstualnu komunikaciju, među ostalim u stvarnom vremenu, i videokomunikaciju mogu se usmjeriti u domenu javne mreže ili domenu PSAP-a. Ovisno o nacionalnoj organizaciji PSAP-ova komunikaciju prema hitnim službama koja javnim mrežama uđe u PSAP sustav možda će biti potrebno dalje usmjeriti unutar IP mreže PSAP-a da bi došla do najprimjerenijeg PSAP-a. Kako bi učinkovita komunikacija prema hitnim službama bila dostupna svim krajnjim korisnicima, države članice trebale bi se pobrinuti za to da se sve vrste komunikacije prema hitnim službama i informacije o lokaciji pozivatelja koje su propisane na njihovu državnom području pravodobno usmjeravaju prema najprimjerenijem PSAP-u. Države članice trebale bi moći propisati obvezu pristupa hitnim službama komunikacijom prema njima putem brojevnio neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga ako nacionalni PSAP sustav omogućuje primanje tih komunikacija usmjeravanjem prema najprimjerenijem PSAP-u i primanje informacija o lokaciji pozivatelja, među ostalim u situaciji kad država članica za zaprimanje komunikacije prema hitnim službama odredi pristupnik s jednom IP adresom. Ti pružatelji usluga trebali bi u svakom slučaju informirati krajnje korisnike ako pristup jedinstvenom europskom broju za hitne slučajeve 112 ili informacijama o lokaciji pozivatelja nije podržan.
- (291) Države članice trebale bi razmotriti sposobnost PSAP-a da komunikaciju prema hitnim službama vodi na više jezika.
- (292) Države članice trebale bi poduzeti posebne mjere kako bi osigurale da su hitne službe, uključujući i jedinstveni europski broj za hitne slučajeve 112, jednako dostupne krajnjim korisnicima s invaliditetom, osobito onima s gluhoćom, oštećenjem sluha ili poteškoćama u govoru te gluhoslijepim krajnjim korisnicima te u skladu s Direktivom

⁵⁷ Uredba (EU) br. 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ (SL L 257, 28.8.2014., str. 73., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj>).

(EU) 2019/882. Načelo ekvivalentnosti podrazumijeva da bi krajnji korisnici s invaliditetom trebali moći pristupati hitnim službama komunikacijom prema njima na način koji je funkcionalno ekvivalentan onom na koji hitnim službama pristupaju drugi krajnji korisnici, ponajprije pozivom na broj 112 putem glasovnih usluga.

- (293) Informacije o lokaciji pozivatelja, koje se upotrebljavaju za sve komunikacije prema hitnim službama, povećavaju razinu zaštite i sigurnost krajnjih korisnika i pomažu hitnim službama u obavljanju njihovih dužnosti, uz uvjet da nacionalni sustav PSAP-ova jamči prijenos komunikacije i s njom povezanih podataka hitnim službama. Primanje i upotreba informacija o lokaciji pozivatelja, koje uključuju informacije o lokaciji na temelju mreže ako mreža koja omogućuje povezivost pruža te informacije pružatelju usluga ili PSAP-u, kao i napredne informacije o lokaciji pozivatelja iz mobilnog uređaja ako ih uređaj radijske opreme stavlja na raspolaganje za prijenos, trebali bi biti u skladu sa svim drugim zahtjevima prava Unije o obradi osobnih podataka. Poduzetnici koji daju lokaciju na temelju mreže trebali bi hitnim službama omogućiti dostupnost informacija o lokaciji pozivatelja čim poziv dođe do te službe, bez obzira na korištenu tehnologiju. Međutim, tehnologije koje se temelje na lokalizaciji mobilnog uređaja pokazale su se znatno preciznijima i troškovno učinkovitijima zbog dostupnosti podataka koje daju Europski geostacionarni navigacijski sustav i satelitski sustav Galileo te drugi globalni sustavi za satelitsku navigaciju i podaci Wi-Fi mreža. Stoga bi informacije o lokaciji pozivatelja dobivene iz mobilnog uređaja trebale nadopunjavati informacije o lokaciji pozivatelja na temelju mreže, čak i ako informacije iz telefonskog uređaja postanu dostupne tek nakon uspostave komunikacija prema hitnim službama. Države članice trebale bi osigurati da se informacije o lokaciji pozivatelja dobivene iz mobilnog uređaja, ako su dostupne, stave na raspolaganje najprimjerenijem PSAP-u. To možda nije uvijek moguće, primjerice kad lokacija nije dostupna na mobilnom uređaju ili putem korištene interpersonalne komunikacijske usluge ili ako dobivanje tih informacija nije tehnički izvedivo. Nadalje, države članice trebale bi osigurati da PSAP-ovi mogu preuzeti dostupne informacije o lokaciji pozivatelja i njima upravljati, ako je to izvedivo. Utvrđivanje i prijenos informacija o lokaciji pozivatelja trebalo bi biti besplatno i za krajnjeg korisnika i za tijelo koje upravlja komunikacijama prema hitnim službama bez obzira na način uspostave, primjerice putem mobilnog uređaja ili mreže pokretnih komunikacija, ili način prijenosa, primjerice putem glasovnog kanala, SMS poruke ili IP-a.
- (294) Važno je postići veću svijest o postojanju jedinstvenog europskog broja za hitne slučajeve 112 kako bi se poboljšala razina zaštite i sigurnosti građana koji putuju Unijom. U tu svrhu, tijekom putovanja u bilo kojoj državi članici, građani bi trebali u potpunosti biti upoznati s mogućnosti korištenja jedinstvenim europskim brojem za hitne slučajeve 112 kao jedinstvenog broja za hitne slučajeve unutar Unije, a posebno putem navođenja tih informacija na međunarodnim autobusnim terminalima, željezničkim stanicama, u lukama ili zračnim lukama, telefonskim imenicima, u materijalima namijenjenima krajnjim korisnicima te kod izdavanja računa. To je prije svega odgovornost država članica, no Komisija bi trebala nastaviti podupirati i dopunjavati inicijative država članica kako bi se proširila svijest o jedinstvenom europskom broju za hitne slučajeve 112 te povremeno procijeniti razinu informiranosti javnosti o tom broju i njegovo korištenje.
- (295) Kako bi se odgovorilo na tehnološki razvoj povezan s pristupom hitnim službama putem digitalne lisnice, točnih informacija o lokaciji pozivatelja, jednakog pristupa za krajnje korisnike s invaliditetom i usmjeravanja poziva do najprimjerenijeg PSAP-a,

Komisija bi trebala biti ovlaštena delegiranim aktom donijeti mjere potrebne za postizanje učinkovite komunikacije prema hitnim službama u Uniji. Takvim mjerama ne bi se smjela dovoditi u pitanje organizacija hitnih službi u državama članicama.

- (296) Građanin jedne države članice koji treba kontaktirati hitne službe u drugoj državi članici ne može to učiniti jer PSAP domaće države možda nema kontaktne informacije o PSAP-ovima u drugim državama članicama. Stoga bi na razini Unije trebalo voditi sigurnu bazu podataka brojeva za pristup PSAP sustavima u svakoj državi članici. U tu bi svrhu ODN trebao voditi sigurnu bazu podataka brojeva u formatu E.164 za kontaktiranje sa PSAP sustavima države članice kako bi PSAP-ovi iz jedne države članice mogli kontaktirati sa PSAP-ovima iz druge države članice.
- (297) Pružatelji brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga u mreži pokretnih komunikacija imaju važnu ulogu u nacionalnim strategijama pripravnosti te bi stoga trebali prenositi javna upozorenja svim krajnjim korisnicima na koje se ta upozorenja odnose, odnosno onima koji se nalaze na geografskim područjima koja bi potencijalno mogla biti pod utjecajem neposrednih ili tekućih izvanrednih okolnosti i katastrofa velikih razmjera tijekom razdoblja upozorenja, a koje su kao takve odredila nadležna tijela.
- (298) Ako je osiguran učinkovit doseg svih predmetnih krajnjih korisnika neovisno o njihovom mjestu ili državi članici boravišta i ako je ispunjena najviša razina sigurnosti podataka, države članice trebale bi moći omogućiti prijenos javnih upozorenja putem europskih lisnica za digitalni identitet izdanih na temelju Uredbe (EU) br. 910/2014, pri čemu bi se trebale pobrinuti za učinkovitu zaštitu građana Unije tijekom putovanja u drugu državu članicu.
- (299) Identitet inicijatora znači identifikacijske informacije inicijatora komunikacije ili završne točke elektroničke komunikacijske usluge kao što je govor putem internetskog protokola („VoIP”) u mrežama s komutacijom paketa koje se mogu prenijeti na terminal primatelja komunikacije ili krajnjeg korisnika pri uspostavi komunikacije. U mrežama s komutacijom kanala prikazivanje broja pozivatelja primatelju poziva prije uspostavljanja poziva poznato je kao prikaz pozivajućeg broja.
- (300) Za prikaz identiteta inicijatora mogu se koristiti identifikatori kao protokole signaliziranja koji nisu brojevi u formatu E.164 ili nacionalni planovi numeriranja za prijenos identiteta inicijatora komunikacije ili krajnje točke na terminalnu opremu primatelja poziva ili komunikacije u trenutku uspostave poziva ili komunikacije. Pružatelji usluga međupovezivanja, uključujući pružatelje usluga tranzita, trebali bi omogućiti prijenos autentičnih informacija za prikaz identiteta inicijatora ili pozivajućeg broja iz nacionalnih i međunarodnih sporazuma o međupovezivanju u skladu s nacionalnim ili međunarodnim propisima ili pravilima uključenih zemalja.
- (301) Potrebno je zaštititi pravo pozivatelja da uskrati prikaz broja pozivatelja s kojeg se poziv obavlja ili prikaz identiteta inicijatora poziva, kao i pravo primatelja poziva da odbije pozive s neidentificiranih brojeva. U interesu je pojedinih krajnjih korisnika, posebno telefona za pomoć i sličnih organizacija, da jamče anonimnost svojih pozivatelja.
- (302) Pristupna točka komunikacija prema hitnim službama koja pri odgovoru na komunikaciju prema hitnim službama prikazuje generički broj ne bi se trebala smatrati neidentificiranim brojem.
- (303) Potrebno je zaštititi pravo i legitimni interes primatelja poziva da uskrati prikaz povezanog broja s kojim je pozivatelj doista spojen.

- (304) Upotreba posebnog kôda ili prefiksa ne bi trebala osloboditi pravne ili fizičke osobe koje šalju izravni marketinški poziv od obveze prikaza pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora.
- (305) U posebnim slučajevima postoji opravdanje za prikrivanje prikaza pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora. Prava krajnjih korisnika na privatnost i zaštitu osobnih podataka u pogledu prikaza pozivajućeg broja / identiteta inicijatora trebalo bi ograničiti ako je to potrebno kako bi se pratili zlonamjerni i uznemirujući pozivi na temelju pritužbe nadležnim tijelima protiv takve upotrebe ili ako se inicira komunikacija prema hitnim službama te u pogledu prikaza pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora i podataka o lokaciji ako je to potrebno kako bi se hitnim službama i PSAP-ovima omogućilo da učinkovito odgovore na komunikaciju prema hitnim službama i obrade je.
- (306) Postoji tehnologija koja pružateljima elektroničkih komunikacijskih usluga omogućuje da za krajnje korisnike na različite načine ograniče primanje zlonamjernih, uznemirujućih ili drugih prijevornih poziva, uključujući blokiranje tih poziva, te da pomognu nadležnim tijelima u praćenju takvih poziva. Ti pozivi mogli bi uključivati pozive s nevažećih brojeva, tj. brojeva koji ne postoje u planu numeriranja, ili s važećih brojeva koji nisu dodijeljeni pružatelju brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge ili nisu dodijeljeni krajnjem korisniku. Pružatelji javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga trebali bi zaštititi krajnje korisnike tako da im ponude besplatnu mogućnost blokiranja takvih poziva, ako je to tehnički izvedivo, ili zaustavljanje automatskog prosljeđivanja poziva koje provodi treća strana na terminalnu opremu krajnjeg korisnika. U tu bi svrhu pružatelji trebali primjenjivati najsuvremeniju tehnologiju, kao što su rješenja za autentifikaciju. Pružatelji bi krajnje korisnike o postojanju takvih funkcionalnosti trebali obavijestiti u okviru informacija priloženih ugovoru i na druge načine, na primjer objavom na svojim internetskim stranicama kad je to primjereno. Mogućnost blokiranja neželjenih poziva trebala bi se smatrati tehnički izvedivom, osim ako pružatelj dokaže objektivne tehničke prepreke koje mogu postojati, na primjer, u PSTN mrežama. Pružatelji brojevno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga trebali bi moći poduzeti mjere autentifikacije za provjeru korisnika u skladu s Direktivom (EU) 2022/2555.
- (307) Javni imenici sastoje se od svih imenika ili usluga koji sadržavaju informacije o krajnjim korisnicima, kao što su telefonski brojevi (uključujući brojeve mobilnih telefona), e-adrese i podaci za kontakt, te uključuju usluge davanja obavijesti. Glavna je funkcija usluga imenika omogućiti identifikaciju tih osoba. Sve veća dostupnost i upotreba digitalnih alternativa, kao što su internetske tražilice, društvene mreže i internetski imenici koji nude ažuran način pronalaženja podataka za kontakt, nije opravdanje za zadržavanje obveze pružatelja brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga. Osim toga, mnoge usluge davanja obavijesti o brojevima pretplatnika sad su dostupne u obliku aplikacija ili na internetu, što korisnicima omogućuje pretraživanje informacija digitalnim putem. Nadalje, primjereno je zajamčiti visoku razinu zaštite prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka tako da se od krajnjih korisnika koji su fizičke osobe traži privola prije uvrštavanja njihovih osobnih podataka u imenik. Osim toga, trebalo bi zaštititi legitimne interese pravnih subjekata povezane s uvrštavanjem njihovih podataka u imenik, a koji se razlikuju od interesa fizičkih osoba. U primjeni Direktive 2002/58/EZ uočene su različite prakse odabira krajnjih korisnika koji su fizičke osobe za uvrštavanje njihovih osobnih podataka u imenik među državama članicama. Neke države članice u svojem nacionalnom pravu predviđaju da krajnji korisnici imaju pravo uložiti prigovor na

uključivanje svojih osobnih podataka ili da se povlačenje privole fizičke osobe ne dijeli s trećim stranama koje obrađuju osobne podatke iz imenika, što može smanjiti razinu zaštite u cijeloj Uniji, ali i izložiti krajnje korisnike prijevornim praksama zlonamjernih aktera. Traženje privole, među ostalim za dijeljenje podataka za kontakt u elektroničkom ili papirnatom obliku bez obzira na pružatelja, trebalo bi biti u skladu s Uredbom (EU) 2016/679.

- (308) U skladu s ciljevima Povelje i obvezama sadržanima u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, regulatornim okvirom trebalo bi osigurati da svi krajnji korisnici, uključujući krajnje korisnike s invaliditetom, starije osobe te korisnike s posebnim socijalnim potrebama, imaju olakšan i jednaki pristup cjenovno pristupačnim visokokvalitetnim uslugama, neovisno o njihovom mjestu boravišta unutar Unije. Deklaracijom 22. priloženoj Ugovoru iz Amsterdama⁵⁸ utvrđeno je da institucije Unije trebaju uzeti u obzir potrebe osoba s invaliditetom pri donošenju mjera na temelju članka 114. UFEU-a.
- (309) Kako bi se krajnjim korisnicima s invaliditetom omogućilo da koriste iste prednosti tržišnog natjecanja i izbora pružatelja usluga kao većina krajnjih korisnika, nadležna tijela trebala bi, ako je to primjereno i s obzirom na nacionalne uvjete te nakon savjetovanja s krajnjim korisnicima s invaliditetom, utvrditi zahtjeve za zaštitu potrošača u slučaju krajnjih korisnika s invaliditetom koje moraju ispuniti pružatelji javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga. Ti zahtjevi mogu ponajprije uključivati to da se pružatelji moraju pobrinuti da krajnji korisnici s invaliditetom mogu koristiti prednosti njihovih usluga pod jednakim uvjetima poslovanja koji se nude drugim krajnjim korisnicima, među ostalim u pogledu cijena, tarifa i kvalitete, bez obzira na sve moguće dodatne troškove tih pružatelja. Pri poduzimanju mjera za jednak pristup i izbor nadležna tijela trebala bi poticati usklađenost s relevantnim normama i specifikacijama utvrđenima u skladu s odredbama ove Uredbe koje se odnose na normizaciju. Zahtjevi za zaštitu potrošača za krajnje korisnike s invaliditetom mogu se primjenjivati i na veleprodajne ugovore među pružateljima. Kako bi se izbjeglo pretjerano opterećenje pružatelja usluga, nadležna tijela trebala bi provjeriti mogu li se ciljevi jednakog pristupa i izbora usluga postići bez primjene tih mjera.
- (310) Krajnjim korisnicima trebala bi se jamčiti interoperabilnost sve opreme koja se prodaje u Uniji, a namijenjena je radijskom prijemu u novim vozilima kategorije M i prijemu digitalne televizije. Države članice trebale bi moći zahtijevati minimum usklađenih normi u vezi s takvom opremom. Takve bi se norme mogle s vremena na vrijeme prilagoditi tehnološkim i tržišnim promjenama.
- (311) Ako države članice odluče donijeti mjere u skladu s Direktivom (EU) 2015/1535 u pogledu interoperabilnosti potrošačkih radioprijamnika, utjecaj na tržište radijskih prijamnika male vrijednosti trebao bi biti ograničen i prijamnici bi radi očuvanja interoperabilnosti trebali moći primati i reproducirati radijske usluge koje se pružaju putem digitalne zemaljske radiodifuzije ili IP mreža. To može rezultirati i poboljšanjem javne sigurnosti jer se korisnicima omogućuje da se oslone na širi skup tehnologija za pristup informacijama o izvanrednim okolnostima i za njihov primitak u državama članicama.
- (312) Odredbama o interoperabilnosti potrošačke radijske i televizijske opreme ne sprečava se mogućnost da automobilske radioprijamnici u novim vozilima kategorije M primaju

⁵⁸ SL C 340, 10.11.1997., str. 115., ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/ams/fna_1/dcl_22/sign.

i reproduciraju radijske usluge koje se pružaju putem analogne zemaljske radiodifuzije, niti se njima sprečavaju države članice da odrede obveze kojima će osigurati da se digitalnim radioprijamnicima može primati i reproducirati analogna zemaljska radiodifuzija.

- (313) Ne dovodeći u pitanje pravo Unije, ovom se Uredbom države članice ne sprečava da donesu tehničke propise koji se odnose na digitalnu zemaljsku televizijsku opremu kako bi pripremile migraciju potrošača na nove standarde zemaljske radiodifuzije i kako bi se izbjegla nabava opreme koja ne bi bila usklađena sa standardima koje treba uvesti.
- (314) Države članice trebale bi i dalje moći u interesu legitimnih zahtjeva javne politike odrediti proporcionalne „obveze prijenosa” poduzetnicima pod svojom nadležnošću, no takve obveze trebale bi se propisati samo ako su potrebne kako bi se ispunili ciljevi od općeg interesa koje su jasno utvrdile države članice u skladu s pravom Unije te bi trebale biti proporcionalne i transparentne. „Obveze prijenosa” trebale bi se moći primijeniti za odgovarajuće radijske i televizijske prijenosne kanale i popratne usluge koje utvrđuje utvrđeni pružatelj medijskih usluga. Obveze koje odrede države članice trebale bi biti proporcionalne i transparentne u kontekstu jasno definiranih ciljeva od općeg interesa. Države članice trebale bi objektivno opravdati „obveze prijenose” koje propišu u svojem nacionalnom pravu kako bi te obveze bile transparentne, proporcionalne i jasno definirane. Obveze bi trebale biti osmišljene tako da se njima osiguraju dostatni poticaji za učinkovito ulaganje u infrastrukturu.
- (315) Elektroničke komunikacijske mreže i usluge koje se upotrebljavaju za distribuciju radijskog ili televizijskog emitiranja za javnost uključuju kabelske, IPTV, satelitske i zemaljske radiodifuzijske mreže. One također mogu uključiti druge mreže u onoj mjeri u kojoj se znatan broj krajnjih korisnika služi takvim mrežama kao glavnim sredstvom prijama radijskog i televizijskog emitiranja. „Obveze prijenosa” za analogne televizijske radiodifuzijske prijenose trebalo bi razmotriti samo ako bi nedostatak takve obveze uzrokovao znatan poremećaj za velik broj krajnjih korisnika ili ako ne postoje drugi načini prijenosa za određene televizijske radiodifuzijske kanale. „Obveze prijenosa” mogu uključivati prijenos usluga koje su posebno osmišljene kako bi krajnjim korisnicima s invaliditetom omogućile jednaki pristup. U skladu s tim, popratne usluge uključuju usluge koje su osmišljene u svrhu unapređivanja pristupa za krajnje korisnike s invaliditetom, kao što su videotekst, podnaslovi za krajnje korisnike koji su gluhi i nagluhi, zvučni opis, izgovoreni podnaslovi i prevođenje na znakovni jezik te bi ako je potrebno mogle uključivati pristup povezanim neobrađenim podacima. S obzirom na sve veću ponudu i prijam usluga umrežene televizije i trajne važnosti elektroničkih programskih vodiča (EPG-ovi) za izbor krajnjih korisnika, prijenos podataka povezanih s programom, koji su potrebni za podršku funkcionalnostima umrežene televizije i EPG-ova, može se uključiti u „obveze prijenosa”. Takvi podaci povezani s programom trebali bi moći uključivati informacije o sadržaju programa i o tome kako mu pristupiti, ali ne i sam programski sadržaj.
- (316) „Obveze prijenosa” trebale bi podlijeagati preispitivanjima država članica s obzirom na tehnološke i tržišne promjene te kako bi se osiguralo da ostanu proporcionalne ciljevima koje je potrebno ostvariti. Takve bi obveze mogle, ako je to primjereno, sadržavati odredbu o proporcionalnoj naknadi koja bi trebala biti utvrđena u nacionalnom pravu. Kad je to slučaj, nacionalnim pravom bi trebalo utvrditi i metodologiju koja se primjenjuje na izračun odgovarajuće naknade. Ta metodologija ne bi smjela biti neusklađena s regulatornim mjerama za pristup koje nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti pružateljima usluga prijenosa koje se upotrebljavaju

za radiodifuziju koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom. Međutim, ako se u ugovoru s fiksnim trajanjem predviđa drukčija metodologija, trebalo bi moći nastaviti primjenjivati tu metodologiju tijekom trajanja ugovora. Ako ne postoje nacionalne odredbe o naknadi, pružateljima radijskih ili televizijskih radiodifuzijskih kanala i pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža koje se upotrebljavaju za prijenos tih radijskih ili televizijskih radiodifuzijskih kanala trebalo bi omogućiti da se ugovorno dogovore o proporcionalnoj naknadi.

- (317) Regulatorni okvir i njegove upravljačke strukture, uključujući Komisiju, nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela, BEREC i Ured BEREC-a, ostvarili su dobre rezultate u smislu usklađivanja unutarnjeg tržišta. Međutim, nacionalna tržišta i dalje su fragmentirana, a unutarnje tržište elektroničkih mreža i usluga nije ostvareno. To utječe na pružatelje elektroničkih komunikacija koji posluju prekogranično ili su aktivni u velikom broju država članica, čak i kad smjernice BEREC-a postoje. U okviru evaluacije posebno su utvrđena tri problema: prvo, velik nacionalni utjecaj na BEREC koji može imati negativne posljedice na njegov učinak na unutarnje tržište; drugo, asimetrično proširenje nadležnosti nacionalnih regulatornih tijela koje dovodi do nedosljednosti u doprinosima nacionalnih regulatornih tijela radu BEREC-a i, treće, ograničenja resursa i strukturne slabosti koje utječu na sposobnost BEREC-a da izvršava zadaće koje su mu dodijeljene. Stoga je potrebno razviti okvir upravljanja kako bi se podržalo dovršenje unutarnjeg tržišta elektroničkih komunikacija u cijeloj Uniji, i to postizanjem dosljednog pristupa u primjeni pravila i bolje koordinacije među nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima na nacionalnoj razini, među tijelima i uredima Unije na razini Unije te između nacionalne razine i razine Unije.
- (318) Određene zadaće trebala bi obavljati samo nacionalna regulatorna tijela, tj. tijela koja su neovisna o sektoru i vanjskoj intervenciji ili političkom pritisku. Kako bi sva nacionalna regulatorna tijela bila nadležna za obavljanje potrebnih zadaća, a rezultati BEREC-a dobro predstavljali stajalište država članica, te bi zadaće trebalo proširiti na, primjerice, zadaće povezane s postupanjem s obavijestima i postupkom izdavanja jedinstvene putovnice u okviru režima općeg ovlaštenja, zadaće povezane s provedbom mjera za prelazak na svjetlovodnu mrežu ili zadaće povezane s podupiranjem pripravnosti i otpornosti. Nacionalna regulatorna tijela posebno bi s obzirom na svoju stručnost u regulaciji tržišta i tržišnom natjecanju trebala bi biti nadležna za odlučivanje o oblikovanju tržišta i aspektima tržišnog natjecanja u postupcima dodjele radiofrekvencijskog spektra. Osim ako je drukčije predviđeno, države članice trebale bi moći ili nacionalnim regulatornim ili drugim nadležnim tijelima dodijeliti druge regulatorne zadaće predviđene ovom Uredbom. Države članice trebale bi promicati stabilnost nadležnosti nacionalnih regulatornih tijela u pogledu dodjele zadaća proizišlih iz prenošenja regulatornog okvira Unije za elektroničke komunikacije, posebno onih koji se odnose na tržišno natjecanje ili ulazak na tržište. Ako se zadaće dodjeljuju drugim nadležnim tijelima, ona bi se prije donošenja odluke trebala nastojati savjetovati s nacionalnim regulatornim tijelima. Na temelju načela dobre suradnje nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela trebala bi razmjenjivati informacije za izvršavanje svojih zadaća.
- (319) Države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o identitetu nacionalnog regulatornoga i drugih nadležnih tijela. U slučaju tijela nadležnih za dodjelu prava puta, trebalo bi moći zahtjev za obavješćivanje ispuniti upućivanjem na jedinstvenu informacijsku točku uspostavljenu na temelju Uredbe (EU) 2024/1309.

- (320) U skladu s načelom odvajanja regulatornih i operativnih funkcija države članice trebale bi jamčiti neovisnost nacionalnog regulatornog i drugih nadležnih tijela s ciljem osiguravanja nepristranosti njihovih odluka. Tim zahtjevom za neovisnošću ne dovodi se u pitanje institucionalna autonomija i ustavne obveze država članica ili načelo neutralnosti u vezi s pravilima kojima se u državama članicama uređuje sustav vlasništva utvrđen člankom 345. UFEU-a.
- (321) Radi učinkovite primjene regulatornog okvira i kako bi se povećale ovlasti nacionalnog regulatornog tijela i predvidljivost njegovih odluka, ono bi trebalo biti zaštićeno od vanjske intervencije ili političkog pritiska koji mogu ugroziti njegovu neovisnu procjenu pitanja koja mu se podnose. Takav vanjski utjecaj čini nacionalno zakonodavno tijelo neprikladnim za ulogu nacionalnog regulatornog tijela na temelju regulatornog okvira. U tu bi svrhu države članice trebale na početku utvrditi pravila o osnovama za razrješenje dužnosti čelnika nacionalnog regulatornog tijela kako bi se otklonila bilo kakva razumna sumnja u neutralnost toga tijela i njegovu neovisnost od utjecaja vanjskih čimbenika. Kako bi se izbjegla arbitrarna razrješenja, razriješeni član trebao bi imati pravo zahtijevati da nadležni sudovi utvrde postoje li valjani razlozi za razrješenje među onima koji su propisani ovom Uredbom. Takvo razrješenje trebalo bi se odnositi samo na osobne ili profesionalne kvalifikacije čelnika ili člana. Važno je da nacionalna regulatorna tijela imaju vlastiti proračun koji im posebno omogućuje zapošljavanje dostatnog broja stručnog osoblja. Kako bi se osigurala transparentnost, taj proračun trebalo bi objavljivati jednom godišnje. Nacionalna regulatorna tijela u granicama svojeg proračuna trebala bi autonomno upravljati svojim financijskim i ljudskim resursima. Kako bi osigurale nepristranost, države članice koje zadržavaju vlasništvo ili kontrolu nad poduzetnicima koji administrativnim pristojbama doprinose proračunu nacionalnog regulatornog ili drugih nadležnih tijela trebale bi osigurati učinkovito strukturno odvajanje aktivnosti povezanih s ostvarivanjem vlasničkih prava ili kontrole od izvršavanja kontrole nad proračunom.
- (322) Potrebno je dodatno ojačati neovisnost nacionalnih regulatornih tijela kako bi se osigurala neovisnost njihovih čelnika i članova od vanjskog pritiska, propisivanjem minimalnih kvalifikacija za imenovanje i najkraćeg trajanja njihova mandata. Nadalje, kako bi se uhvatilo u koštac s rizikom od nelegitimnog utjecaja na regulativu, osigurao kontinuitet i ojačala neovisnost, države članice trebale bi razmotriti ograničavanje mogućnosti obnavljanja mandata čelnika ili članova vijeća i uspostave odgovarajućeg sustava rotacije za odbor i najvišu upravljačku razinu. To bi se, primjerice, moglo organizirati imenovanjem prvih članova kolegijalnog tijela za različita razdoblja, kako njihovi mandati i mandati njihovih sljednika ne bi istekli u istom trenutku.
- (323) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi biti odgovorna za način izvršavanja svojih zadaća i u tom bi smislu trebala imati obvezu izvješćivanja. Ta bi obveza u pravilu trebala biti u obliku godišnje obveze izvješćivanja, a ne u obliku *ad hoc* zahtjeva za izvješćivanje, koji bi svojom potencijalnom neproporcionalnošću mogli ograničiti neovisnost nacionalnih regulatornih tijela ili ih ometati u izvršavanju njihovih zadaća.
- (324) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati odgovarajuća financijska sredstva i kadrovske resurse kako bi mogla provoditi dodijeljene zadaće. Kako bi se BEREC ojačao, postao reprezentativniji i kako bi se zaštitila njegova stručna znanja, iskustva i uvid u stanje na cijelom rasponu nacionalnih tržišta, svaka bi država članica trebala osigurati da njezino nacionalno regulatorno tijelo ima odgovarajuće financijske i ljudske resurse potrebne za potpuno sudjelovanje u radu BEREC-a.

- (325) Komisija je prvotno osnovala BEREC 2002.⁵⁹ kao stručnu radnu skupinu Komisije, Europsku skupinu regulatora za elektroničke komunikacijske mreže i usluge („ERG”), kako bi savjetovala Komisiju i pomagala joj u jačanju unutarnjeg tržišta elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga razvojem dosljedne regulatorne prakse i dosljednom primjenom regulatornog okvira Unije za elektroničke komunikacije. Uredbom (EZ) br. 1211/2009 Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁰ osnovan je BEREC kao tijelo Unije koje zamjenjuje ERG, a koje je sastavljeno od nacionalnih regulatornih tijela i koje podupire Ured, tijelo Zajednice s pravnom osobnošću osnovano za provedbu zadaća iz te uredbe, osobito za pružanje usluga stručne i administrativne potpore BEREC-u. Kako bi mogao učinkovito podupirati BEREC, Ured je dobio pravnu, administrativnu i financijsku samostalnost. Uredbom (EU) 2018/1771 osnovana je Agencija za potporu BEREC-u („Ured BEREC-a”) kao agencija Unije za potporu BEREC-u. Općenito, evaluacija BEREC-a i Ureda BEREC-a pokazala je da oba tijela djelotvorno ispunjavaju svoje zadaće i ciljeve, stoga je njihov ustroj uspješan i može se zadržati.
- (326) Kako bi mogao obavljati svoje zadaće, BEREC bi trebao objediniti stručno znanje nacionalnih regulatornih tijela i osoblja ODN-a. BEREC bi trebao nastojati osigurati sudjelovanje svih nacionalnih regulatornih tijela u ispunjavanju svojih regulatornih zadaća i u svojem funkcioniranju.
- (327) BEREC je forum za suradnju među nacionalnim regulatornim tijelima te između nacionalnih regulatornih tijela i Komisije u ispunjavanju svih njihovih obveza na temelju regulatornog okvira Unije. BEREC također služi Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji kao tijelo za razmatranje, raspravu i savjetovanje u području elektroničkih komunikacija.
- (328) Institucije Unije i nacionalna regulatorna tijela trebali bi imati koristi od pomoći i savjeta BEREC-a, među ostalim u vezi s relevantnim regulatornim učinkom svih pitanja povezanih s cjelokupnom dinamikom digitalnih tržišta ili s njihovim odnosima, raspravama i razmjenama s trećim stranama te propagiranjem primjera dobre regulatorne prakse među trećim stranama. Uz svoj doprinos Komisijinom javnom savjetovanju, BEREC bi, na zahtjev, trebao savjetovati Komisiju u pripremama zakonodavnih prijedloga. BEREC bi trebao moći savjetovati i Europski parlament i Vijeće, na njihov zahtjev ili na vlastitu inicijativu.
- (329) S obzirom na sve veću konvergenciju sektora koji pružaju elektroničke komunikacijske usluge i horizontalnu dimenziju regulatornih pitanja povezanih s njihovim razvojem, BEREC i ODN, ne dovodeći u pitanje njihove uloge, trebali bi surađivati s nacionalnim regulatornim tijelima, drugim tijelima, uredima, agencijama i savjetodavnim skupinama Unije, a osobito s RSPB-om, Europskim nadzornikom za zaštitu podataka, uspostavljenim Uredbom (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća⁶¹, Europskim odborom za zaštitu podataka, uspostavljenim Uredbom

⁵⁹ Odluka Komisije 2002/627/EZ od 29. srpnja 2002. o osnivanju Europske skupine regulatora za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (SL L 200, 30.7.2002., str. 38., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2002/627/oj>).

⁶⁰ Uredba (EZ) br. 1211/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju Tijela europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC) i Ureda (SL L 337, 18.12.2009., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1211/oj>).

⁶¹ Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ (SL L 295, 21.11.2018., str. 39., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj>).

(EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća, Skupinom europskih regulatora za audiovizualne medijske usluge, uspostavljenom Direktivom 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća, Agencijom Europske unije za mrežnu i informacijsku sigurnost, osnovanom Uredbom (EU) 526/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁶², Agencijom za europski GNSS, osnovanom Uredbom (EU) br. 912/2010 Europskog parlamenta i Vijeća⁶³, mrežom suradnje u području zaštite potrošača, uspostavljenom na temelju Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁴, Europskom mrežom za tržišno natjecanje i europskim organizacijama za normizaciju, kao i s postojećim odborima (poput Odbora za komunikacije i Odbora za radiofrekvencijski spektar). BEREC i ODN trebali bi, prema potrebi, surađivati s relevantnim nadležnim tijelima država članica nadležnima za tržišno natjecanje, zaštitu potrošača, kibernetičku sigurnost i zaštitu podataka te s nadležnim tijelima trećih zemalja, osobito s regulatornim tijelima nadležnima za elektroničke komunikacije ili skupinama tih tijela, te s međunarodnim organizacijama, ako je ta suradnja potrebna za obavljanje njihovih zadaća. BEREC bi se također trebao moći savjetovati sa zainteresiranim stranama putem javnih savjetovanja.

- (330) Budući da je BEREC stručno tijelo u području elektroničkih komunikacija sastavljeno od predstavnika nacionalnih regulatornih tijela i Komisije, najprimjerenije je njemu povjeriti zadaće kao što su doprinošenje učinkovitim postupcima unutarnjeg tržišta za izradu nacrtu nacionalnih mjera u pogledu regulacije tržišta, davanje potrebnih smjernica nacionalnim regulatornim tijelima i drugim nadležnim tijelima kako bi se osigurali zajednički kriteriji i dosljedan regulatorni pristup. ODN bi trebao moći pružati potporu BEREC-u u svim njegovim regulatornim zadaćama. Time se ne dovode u pitanje zadaće utvrđene za nacionalna regulatorna tijela, koja su najbliže upoznata s tržištima elektroničkih komunikacija i lokalnim uvjetima.
- (331) Kako bi pridonio ciljevima ove Uredbe, BEREC bi uz svoje trenutačne zadaće trebao promicati učinkovitu suradnju među pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža i poduzetnika koji posluju u usko povezanim sektorima, a u tu bi svrhu trebao izdavati smjernice za lakšu suradnju u ekosustavu na tehničkim i komercijalnim pitanjima povezanim s pružanjem elektroničkih komunikacijskih usluga ili usluga informacijskog društva i inovativnih proizvoda i usluga prvenstveno u korist krajnjih korisnika, u skladu s pravilima prava tržišnog natjecanja. BEREC-u bi trebalo povjeriti i nove zadaće u području otpornosti i pripravnosti, uključujući donošenje plana pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture koji priprema ODN. Također bi trebao donijeti smjernice o tehničkim i pravnim mjerama na temelju kojih bi se krajnji korisnici mogli djelotvorno zaštititi od prijevarenih aktivnosti u Uniji.

⁶² Uredba (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o ENISA-i (Agencija Europske unije za kibersigurnost) te o kibersigurnosnoj certifikaciji u području informacijske i komunikacijske tehnologije i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 526/2013 (Akt o kibersigurnosti) (SL L 151, str. 15., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj>).

⁶³ Uredba (EU) 2021/696 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Svemirskog programa Unije i osnivanju Agencije Europske unije za svemirski program te o stavljanju izvan snage uredaba (EU) br. 912/2010, (EU) br. 1285/2013 i (EU) br. 377/2014 i Odluke br. 541/2014/EU (SL L 170, str. 69., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/696/oj>).

⁶⁴ Uredba (EU) 2017/2394 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2017. o suradnji između nacionalnih tijela odgovornih za izvršavanje propisa o zaštiti potrošača i o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 2006/2004 (SL L 345, str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2394/oj>).

- (332) Članove Odbora regulatora BEREC-a trebala bi imenovati nacionalna regulatorna tijela, pretežno iz redova čelnika nacionalnih regulatornih tijela ili članova njihova kolegijalnog tijela. Svrha rotacije uloge predsjednika Odbora regulatora BEREC-a je osiguranje kontinuiteta rada BEREC-a. Uz to, potiče se rotiranje uloga potpredsjednika.
- (333) BEREC bi trebao moći djelovati u interesu Unije, neovisno od svih vanjskih intervencija, uključujući politički pritisak ili komercijalno uplitanje. Stoga je važno osigurati da se članovima Odbora regulatora jamči najveća moguća osobna i funkcionalna neovisnost. Čelnik nacionalnog regulatornog tijela ili član njegova kolegijalnog tijela ili njihove zamjene uživaju takvu razinu osobne i funkcionalne neovisnosti. Točnije, trebali bi djelovati neovisno i objektivno i ne bi smjeli tražiti ni primati upute za izvršavanje svojih funkcija te bi trebali biti zaštićeni od proizvoljnog razrješenja. Funkciju zamjenika člana Odbora regulatora mogao bi obavljati čelnik nacionalnog regulatornog tijela, član njegova kolegijalnog tijela, njihov zamjenik ili drugi član osoblja nacionalnog regulatornog tijela, koji djeluje u ime člana Odbora regulatora i u okviru njegova mandata.
- (334) BEREC bi trebao pružati stručno znanje i pridobiti povjerenje na temelju svoje neovisnosti, kvalitete svojih savjeta i informacija, transparentnosti svojih postupaka i metoda rada te ustrajnosti u obavljanju svojih zadaća uz potporu ODN-a. Neovisnost BEREC-a ne bi smjela sprečavati njegov Odbor regulatora da raspravlja na temelju nacрта koje su prema njegovim smjernicama pripremile radne skupine.
- (335) RSPG je prvotno osnovan Odlukom 2002/622/EZ kako bi pridonio razvoju unutarnjeg tržišta i politike radiofrekvencijskog spektra na razini Unije. Odluku 2002/622/EZ kasnije je zamijenila Odluka Komisije od 11. lipnja 2019. RSPG pomaže Komisiji i savjetuje ju o pitanjima politike radiofrekvencijskog spektra. Ta pitanja uključuju raspoloživost, usklađenost i namjenu radiofrekvencijskog spektra, davanje informacija o namjeni, raspoloživosti i korištenju radiofrekvencijskog spektra, metode za dobivanje prava korištenja spektra, prenamjena, premještanje, vrednovanje i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra te zaštitu ljudskog zdravlja. RSPG na zahtjev savjetuje i Europski parlament i Vijeće o pitanjima u području radiofrekvencijskog spektra. RSPG je postao forum za koordinaciju provedbe obveza država članica koje se odnose na radiofrekvencijski spektar na temelju Direktive (EU) 2018/1972, a ima i središnju ulogu u područjima koja su od ključne važnosti za unutarnje tržište, kao što su prekogranična koordinacija i normizacija radiofrekvencijskog spektra.
- (336) Općenito, rezultati RSPG-a pružili su vrijedan doprinos daljnjim razmatranjima Komisije, doprinijeli razvoju unutarnjeg tržišta i razvoju politike radiofrekvencijskog spektra na razini Unije, a dionici su ih pozitivno ocijenili. Međutim, RSPG u svojim mišljenjima nije u potpunosti iskoristio mandat za savjetovanje institucija Unije o širim aspektima politike radiofrekvencijskog spektra općenito (npr. gospodarska, politička, kulturna, strateška, sigurnosna, zdravstvena i socijalna pitanja), djelomično zbog nedostatka odgovarajuće strukture potpore. Bliska suradnja BEREC-a i RSPG-a u slučajevima u kojima pitanja radiofrekvencijskog spektra imaju regulatorne posljedice, a koja je predviđena Direktivom (EU) 2018/1972, u praksi je bila ograničena na nekoliko zajedničkih mišljenja ili izvješća. BEREC i RSPG oslanjali su se na resurse svojih članova za rad na sadržaju, što znači da se sva ograničenja koja imaju nacionalna tijela, bilo proračunske prirode ili pak u pogledu osoblja ili radnog opterećenja, odražavaju u njihovoj sposobnosti da učinkovito doprinesu radu BEREC-a i RSPG-a.

- (337) Nove zadaće na temelju ove Uredbe, primjerice u području korištenja radiofrekvencijskog spektra za satelite i u okviru postupka za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra, zahtijevaju jačanje RSPG-a. Drugim riječima, trebao bi se razviti iz savjetodavne skupine Komisije i postati sličniji BEREC-u, pri čemu bi trebao imati odgovarajuću administrativnu i stručnu potporu ODN-a. Ovom se Uredbom stoga uspostavlja RSPB, koji zamjenjuje RSPG. RSPB bi i dalje trebao imati savjetodavnu ulogu u razvoju politike radiofrekvencijskog spektra u Uniji. Komisija, Europski parlament ili Vijeće mogu u svakom trenutku zatražiti od RSPB-a da donese mišljenje ili izvješće o bilo kojem pitanju politike radiofrekvencijskog spektra. RSPB u mišljenjima treba uzeti u obzir, među ostalim, tehničke, gospodarske, političke, kulturne, strategijske, zdravstvene i socijalne okolnosti, kao i potencijalno suprotstavljene potrebe korisnika radiofrekvencijskog spektra radi postizanja poštene, nepristrane i proporcionalne ravnoteže. Povrh toga, RSPB bi na temelju ove Uredbe trebao preuzeti nove zadaće.
- (338) Budući da zadaće povezane s politikom radiofrekvencijskog spektra zahtijevaju stručno znanje nacionalnih nadležnih tijela odgovornih za pitanja radiofrekvencijskog spektra, uključujući tijela koja donose političke odluke, zadaće RSPB-a ne mogu se dodijeliti BEREC-u, koji se sastoji od nacionalnih regulatornih tijela koja nisu nužno nadležna za politiku radiofrekvencijskog spektra.
- (339) RSPB bi se trebao sastojati od Odbora RSPB-a i radnih skupina. Radne skupine trebale bi obaviti pripremni rad za vijećanje Odbora RSPB-a na sličan način kao što to rade podskupine za RSPG.
- (340) Odbor RSPB-a trebao bi se sastojati od stručnjaka na visokoj razini iz država članica odgovornih za stratešku politiku radiofrekvencijskog spektra. Ti stručnjaci mogu dolaziti iz nacionalnih regulatornih ili drugih nadležnih tijela. Na sastancima RSPB-a nacionalna izaslanstva trebala bi predstaviti cjelovito i usklađeno nacionalno stajalište, bez obzira na to dijeli li odgovornost za radiofrekvencijski spektar više nacionalnih tijela, u odnosu na unutarnje tržište, ali i na politiku javnog poretka, javne sigurnosti, civilne zaštite i obrane jer te politike mogu utjecati na organizaciju radiofrekvencijskog spektra u cjelini.
- (341) Trenutačno rješenje za RSPG, prema kojem predsjednik ima mandat od dvije godine i na kraju mandata zamjenjuje ga zamjenik predsjednika, pokazao se korisnim za kontinuitet rada te skupine. Stoga bi se slično rješenje trebalo primijeniti na predsjednika i potpredsjednika Odbora RSPB-a.
- (342) CEPT bi trebao biti pozvan da kao promatrač sudjeluje u radu RSPB-a jer aktivnosti RSPB-a znatno utječu na radiofrekvencijski spektar u cijeloj Europi i jer CEPT i njegova povezana tijela imaju veliku tehničku stručnost u upravljanju radiofrekvencijskim spektrom. Iskorištavanje stručnosti CEPT-a primjereno je i na temelju ovlasti koje su mu dodijeljene u skladu s Odlukom br. 676/2002/EZ kako bi razvijao tehničke provedbene mjere u području namjene radiofrekvencijskog spektra i raspoloživosti informacija. Imajući u vidu važnost europske normizacije za razvoj opreme koja koristi radiofrekvencijski spektar, važno je također kao promatrača uključiti Europski institut za telekomunikacijske norme (ETSI).
- (343) Uz to, prema potrebi i ovisno o slučaju, Odbor regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a i Upravni odbor ODN-a trebali bi moći pozvati bilo koju osobu čije bi mišljenje moglo biti važno, primjerice zbog njezine uloge i stručnog znanja, da u svojstvu promatrača sudjeluje na njihovim sastancima. Taj status promatrača ne bi trebao biti trajan, stoga bi za određeni sastanak trebalo objaviti poziv za sudjelovanje na sastancima Odbora

regulatora, Odbora RSPB-a ili Upravnog odbora. S obzirom na osjetljivu i povjerljivu prirodu određenih rasprava koje će članovi BEREC-a i RSPB-a možda voditi za potrebe izvršavanja zadaća kao što su one povezane s otpornošću ili one koje imaju snažnu dimenziju Unije potrebno je ovlastiti Komisiju da zatraži ograničavanje sudjelovanja na sastanku BEREC-a i RSPB-a. Predsjednicima BEREC-a i RSPB-a trebalo bi dati istu mogućnost da podnesu zahtjev za ograničenje sudjelovanja, i to u dogovoru s direktorom ODN-a.

- (344) Odbor regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a i Upravni odbor ODN-a trebali bi održavati najmanje dva redovna sastanka godišnje. S obzirom na prethodna iskustva i na ojačanu ulogu BEREC-a i RSPB-a, možda će biti potrebno da Odbor regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a i Upravni odbor ODN-a održe dodatne sastanke. Radi jačanja suradnje između BEREC-a i RSPB-a mogu se sazvati zajednički sastanci Odbora regulatora i Odbora RSPB-a kako bi se raspravljalo o pitanjima koja su relevantna za BEREC i RSPB.
- (345) Kako bi se dodatno povećala dimenzija jedinstvenog tržišta smjernica, mišljenja, izvješća i drugih dokumenata BEREC-a i RSPB-a, glasanje bi se trebalo temeljiti na pravilu jedinstvene većine.
- (346) Iskustvo je pokazalo da se većina zadaća BEREC-a i RSPB-a bolje obavlja u okviru radnih skupina. Radne skupine BEREC-a uvijek bi trebale jednako razmotriti stajališta i doprinose svih nacionalnih regulatornih tijela, dok bi radne skupine RSPB-a trebale jednako razmotriti stajališta i doprinose svih članova RSPB-a. Nacionalna regulatorna tijela i, prema potrebi, nadležna tijela za radiofrekvencijski spektar trebala bi bez odgađanja odgovarati na zahtjeve za imenovanje kako bi osnivanje radnih skupina bilo brzo, osobito onih povezanih s postupcima s rokovima. U radnim skupinama trebali bi moći sudjelovati stručnjaci iz Komisije. Kako bi se povećao utjecaj rezultata BEREC-a i RSPB-a na unutarnje tržište, stručno osoblje ODN-a također bi trebalo sustavno podupirati i doprinositi aktivnostima radnih skupina. Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a trebali bi stoga preko ODN-a osnovati radne skupine i imenovati njihove predsjednike koji bi, ako je to moguće, trebali predstavljati više nacionalnih regulatornih tijela, a prema potrebi i nadležna tijela odgovorna za radiofrekvencijski spektar, kao i ODN s obzirom na stručno znanje i dostupnost osoblja ODN-a.
- (347) Na radnu skupinu BEREC-a koja ocjenjuje nacrt nacionalne mjere koju je predložilo nacionalno regulatorno tijelo i koja izrađuje nacrt mišljenja, ako je to relevantno, u okviru postupka unutarnjeg tržišta ne bi trebala utjecati stajališta nacionalnog regulatornog tijela koje je predložilo mjeru ni stajališta Komisije. Isto tako, na radne skupine RSPB-a i BEREC-a koje se bave obavijestima o nacrtu nacionalnih mjera u postupku za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra ne bi trebala utjecati ni stajališta nadležnog tijela koje predlaže mjeru ni stajališta Komisije. To znači da stručnjaci iz Komisije i relevantnog nacionalnog regulatornog tijela ili nadležnog tijela odgovornog za radiofrekvencijski spektar iznimno ne bi trebali prisustvovati sastancima relevantne radne skupine BEREC-a ili RSPB-a.
- (348) RSPG je imao važnu ulogu u pripremi Unije za Svjetske radiokomunikacijske konferencije jer je zajedno s Komisijom utvrdio točke dnevnog reda konferencija koje bi mogle utjecati na pravo, politike ili programe Unije te preporučio stajalište koje bi Unija trebala zauzeti na tim konferencijama. Budući da na te preporuke ne bi trebala utjecati nijedna uprava izvan EU-a, relevantne podskupine RSPG-a trebali bi činiti samo stručnjaci iz država članica i Komisije. To bi se pravilo trebao nastaviti primjenjivati nakon što RSPB preuzme zadaće RSPG-a.

- (349) Prema potrebi i ovisno o dodjeli zadaća tijelima država članica, trebalo bi pozvati druga nadležna tijela da sudjeluju, a relevantna radna skupina BEREC-a trebala bi uzeti u obzir njihova stajališta ako je potrebno njihovo stručno znanje. Ako stručnjaci iz drugih nadležnih tijela ne mogu prisustvovati tim sastancima, nacionalna regulatorna tijela trebala bi dokazati da su njihova stajališta uzeta u obzir. U svakom slučaju trebalo bi očuvati neovisnost BEREC-a. BEREC i radne skupine RSPB-a u pravilu bi trebali imati posebne mandate, nakon čijeg bi ih isteka odmah trebalo raspustiti. Na taj bi način rad BEREC-a i RSPB-a bio fleksibilniji, a stručnjake bi se angažiralo kad je to i koliko je potrebno. Unatoč tome trebalo bi biti moguće osnovati stalne radne skupine BEREC-a ili RSPB-a u slučajevima u kojima se njihove aktivnosti ponavljaju.
- (350) Trenutačna praksa RSPG-a da radi na temelju dvogodišnjeg programa rada pokazala se pozitivnom jer je omogućila dvogodišnji kontinuitet aktivnosti bez stvaranja nepotrebnog administrativnog opterećenja. To je omogućilo da se nacionalne stručnjake uključuje racionalnije zahvaljujući organizaciji aktivnosti RSPG-a prema hitnosti i osjetljivosti, pa su se sve aktivnosti mogle dovršiti barem u tom dvogodišnjem razdoblju. Ta dobra praksa trebala bi se nastaviti s RSPB-om, a trebao bi je usvojiti i BEREC. Komisija bi trebala moći zatražiti mišljenje BEREC-a ili RSPB-a u bilo kojem trenutku u okviru dvogodišnjeg ciklusa, čak i ako se aktivnost koja se temelji na zahtjevu nastavlja u sljedećem dvogodišnjem ciklusu.
- (351) Kako bi se smanjilo administrativno opterećenje, i BEREC i RSPB trebali bi svake dvije godine donijeti izvješće o svojim aktivnostima u skladu sa svojim programima rada.
- (352) Radi usklađene i dosljedne primjene regulatornog okvira Unije za elektroničke komunikacije i politiku radiofrekvencijskog spektra potrebno je ojačati suradnju BEREC-a i RSPB-a. S obzirom na sve veću međuovisnost regulacije elektroničkih komunikacija i upravljanja radiofrekvencijskim spektrom strukturirana, redovita i sustavna suradnja, među ostalim putem zajedničkih sastanaka i zajedničkih radnih skupina, ključna je za izbjegavanje regulatorne fragmentacije, povećanje usklađenosti politika i potporu djelotvornom funkcioniranju unutarnjeg tržišta.
- (353) Kako bi se poboljšala suradnja BEREC-a i RSPB-a, predsjednik Odbora regulatora BEREC-a i predsjednik Odbora RSPB-a trebali bi se sastajati najmanje dvaput godišnje. Kako bi se riješila pitanja za koja je utvrđeno da iziskuju blisku suradnju između BEREC-a i RSPB-a, predsjednici bi trebali iznijeti prijedloge svojim odborima za zajedničke aktivnosti, među ostalim za osnivanje zajedničkih radnih skupina. Takva bi pitanja trebala biti opisana u programima rada BEREC-a i RSPB-a. Područja u kojima je preporučljiva veća suradnja mogla bi uključivati regulatorna pitanja od zajedničkog interesa, osobito regulaciju tržišta i tržišno natjecanje povezano s radiofrekvencijskim spektrom, kao i satelitske komunikacije, vertikalne sektore, 5G i 6G mreže te buduće pokretne komunikacije.
- (354) Ulogu Ureda BEREC-a, koji trenutačno uglavnom pruža administrativnu potporu BEREC-u, trebalo bi ojačati kako bi BEREC-u i RSPB-u davao potporu u administrativnim pitanjima i stručno znanje o obilježjima zadaća koje su im dodijeljene. U tu bi svrhu trebalo prilagoditi strukturu Ureda BEREC-a i povećati njegova proračunska sredstva. Novo službeno ime Ureda BEREC-a trebalo bi biti „Ured za digitalne mreže”. Pokrata „ODN” trebala bi se upotrebljavati kao skraćeno ime agencije.

- (355) S obzirom na sve veću složenost i stratešku važnost elektroničkih komunikacijskih mreža i digitalnih mrežnih infrastruktura te njihovu sve veću međuovisnost s politikom radiofrekvencijskog spektra potrebno je uspostaviti ojačanu strukturu potpore na razini Unije. ODN bi trebao imati središnju ulogu u pružanju stručnog znanja, analitičkih kapaciteta i koordinacije za potporu BEREC-u i RSPB-u, pri čemu bi u potpunosti trebao poštovati njihove mandata i neovisnost. Pojačana i strukturirana potpora na razini Unije ključna je za dosljednu primjenu prava Unije, poboljšanje usklađenosti regulative i politika, izbjegavanje fragmentacije unutarnjeg tržišta i potporu djelotvornoj provedbi digitalnih ciljeva Unije.
- (356) ODN bi trebao davati svu potrebnu stručnu i administrativnu pomoć radu BEREC-a i RSPB-a, uključujući financijsku, organizacijsku i logističku podršku, i trebao bi doprinositi radu BEREC-a.
- (357) Kako bi BEREC imao dostatnu potporu za svoje zadaće i kako bi se povećao utjecaj njegovih rezultata na unutarnje tržište, ovom bi se Uredbom ODN-u trebale dodijeliti jasna i definirana uloga i zadaće, kao što su aktivno sudjelovanje i doprinos svim aktivnostima radnih skupina BEREC-a, priprema plana za jačanje otpornosti i pripravnosti elektroničkih komunikacijskih mreža, usluga i drugih digitalnih infrastruktura na razini Unije u slučaju prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili više sile koji mogu imati znatan štetan učinak na stanovništvo ili funkcioniranje unutarnjeg tržišta, kao i davanje potpore koordinaciji među nacionalnim regulatornim tijelima i drugim nadležnim tijelima kako bi se olakšalo izdavanje jedinstvenih ovlaštenja za rad unutar Unije. Budući da ODN treba prikupljati i analizirati podatke kako bi obavljao zadaće koje su mu dodijeljene radi potpore BEREC-u, RSPB-u ili Komisiji, primjereno mu je povjeriti zadaću izdavanja informativnih godišnjih izvješća o napretku prema jedinstvenom tržištu elektroničkih komunikacija. U tim bi se izvješćima trebalo opisati stanje na tržištu, strukturu tržišta i učinak mjera provedenih na temelju ove Uredbe na unutarnje tržište, uključujući *ex post* učinke koncentracija na tržište. Komisija ih može uzeti u obzir u izradi izvješća o digitalnom desetljeću.
- (358) ODN-u bi trebalo povjeriti i zadaće pružanja potpore RSPB-u, na primjer analitičke, administrativne i logističke potpore Odboru RSPB-a i njegovim radnim skupinama u obavljanju zadaća koje su im dodijeljene ovom Uredbom. Također bi trebao pomagati Komisiji i RSPB-u u postupku izdavanja ovlaštenja Unije za pružanje satelitskih mreža i usluga te korištenje radiofrekvencijskog spektra za satelitsku tehnologiju, a na zahtjev Komisije i u provedbi postupka odabira na razini Unije. ODN bi trebao služiti i za postupak „sve na jednom mjestu” koji uspostavlja Komisija kako bi se olakšala dodjela radiofrekvencijskog spektra pod zajedničkim uvjetima za ovlaštenje.
- (359) Budući da zamjenjuje Ured BEREC-a, ODN bi trebao biti tijelo Unije s pravnom osobnošću i imati pravnu, administrativnu i financijsku samostalnost. Kao decentralizirana agencija Unije trebao bi raditi u okviru svojih ovlasti i postojećeg institucionalnog okvira. Ne bi trebalo smatrati da zastupa stajalište Unije pred javnošću ili da preuzima pravne obveze u ime Unije. Njegovo bi sjedište trebalo ostati u Rigi, kako su odlučili predstavnici vlada država članica⁶⁵. Prvi Sporazum o sjedištu između vlade Republike Latvije i Ureda stupio je na snagu 5. kolovoza 2011.

⁶⁵ Odluka donesena zajedničkim dogovorom predstavnika vlada država članica od 31. svibnja 2010. o utvrđivanju sjedišta Ureda Tijela europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC) (2010/349/EU) (SL L 156, 23.6.2010., str. 12.).

Zamijenjen je novim Sporazumom o sjedištu, potpisanim 21. prosinca 2020., u skladu s odredbama članka 47. Uredbe (EU) 2018/1971.

- (360) ODN bi se trebao sastojati od Upravnog odbora i direktora.
- (361) Upravni odbor ODN-a trebao bi odlučivati o administrativnim pitanjima, kao što su proračun, osoblje i revizije, a Odbor regulatora BEREC-a primarno bi se trebao baviti regulatornim pitanjima koja se odnose na zadaće BEREC-a. Upravni odbor trebao bi se sastojati od predstavnika nacionalnih regulatornih tijela, Komisije i RSPB-a. U načelu, predstavnici nacionalnih regulatornih tijela u Upravnom odboru trebali bi biti članovi Odbora regulatora BEREC-a, no nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći imenovati druge predstavnike koji ispunjavaju iste zahtjeve. Budući da je ODN zadužen i za pružanje potporu RSPB-u, predsjednik RSPB-a trebao bi biti član Upravnog odbora kako bi se osiguralo da se o potrebama RSPB-a primjereno vodi računa.
- (362) U ovoj je Uredbi utvrđeno da Upravni odbor delegira relevantne ovlasti tijela za imenovanje direktoru, koji je ovlašten dalje delegirati te ovlasti. Time se želi doprinijeti učinkovitom upravljanju jedinstvenom kontaktnom točkom za osoblje za podnošenje zahtjeva i obavijesti u okviru ODN-a.
- (363) Direktor bi trebao i dalje zastupati ODN u pogledu pravnih i administrativnih pitanja. Upravni odbor trebao bi imenovati direktora na temelju pozitivnog mišljenja predstavnika RSPB-a te otvorenog i transparentnog postupka odabira kako bi se zajamčila temeljita evaluacija kandidata i visoka razina neovisnosti.
- (364) ODN bi trebao imati odgovarajuće osoblje za obavljanje svojih zadaća. Sve zadaće dodijeljene ODN-u, uključujući stručne i administrativne usluge za potporu BEREC-u i RSPB-u u obavljanju njihovih zadaća, zajedno s pridržavanjem pravila koja se odnose na financije i osoblje te drugih primjenjivih pravila, te veći teret operativnih zadaća koje se traže od ODN-a u odnosu na administrativne trebalo bi propisno ocijeniti i uvažiti u planiranju resursa.
- (365) Budući da je ODN po pravnoj prirodi tijelo Unije, na njega bi se trebala primjenjivati Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/715⁶⁶.
- (366) Kako bi se zajamčila autonomija i neovisnost ODN-a te pružila potpora radu BEREC-a i RSPB-a, ODN bi trebao imati vlastiti proračun. Proračun bi trebao biti prikladan i odražavati povećanu ulogu BEREC-a, RPSB-a i ODN-a te dodatne zadaće koje su im povjerene. ODN bi se trebao uglavnom financirati iz općeg proračuna Unije. Međutim, kako bi imao odgovarajući proračun za obavljanje zadaća, trebao bi moći naplaćivati naknade od poduzetnika za dobivanje i održavanje ovlaštenja Unije za satelitski radiofrekvencijski spektar i paneuropskih brojevnih resursa. Visinu tih naknada i načine plaćanja trebala bi utvrditi Komisija provedbenim aktima. Financiranje ODN-a trebalo bi odobravati proračunsko tijelo kako je utvrđeno u točki 27. Međuinstitucionalnog sporazuma od 16. prosinca 2020. između Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije⁶⁷. Kako bi se dodatno proširila

⁶⁶ Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/715 od 18. prosinca 2018. o okvirnoj financijskoj uredbi za tijela osnovana na temelju UFEU-a i Ugovora o Euratomu na koja se upućuje u članku 70. Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 122, 10.5.2019., str. 1. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/715/oj).

⁶⁷ Međuinstitucijski sporazum od 16. prosinca 2020. između Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o proračunskoj disciplini, suradnji u proračunskim pitanjima i dobrom

dosljedna provedba regulatornog okvira za elektroničke komunikacije Odbor regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a, radne skupine i, prema potrebi, Upravni odbor ODN-a trebali bi biti otvoreni za sudjelovanje tijela trećih zemalja nadležnih za elektroničke komunikacije ili politiku radiofrekvencijskog spektra ako su te treće zemlje u tu svrhu sklopile sporazume s Unijom kao što su države EFTA-e koje su članice EGP-a te zemlje kandidatkinje.

- (367) BEREC i RSPB trebali bi imati pravo uspostavljati radne dogovore s nadležnim tijelima, uredima, agencijama i savjetodavnim skupinama Unije, nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama, kojima se ne bi smjele stvarati pravne obveze. Cilj takvih radnih dogovora mogao bi biti, primjerice, razvoj suradničkih odnosa i razmjena mišljenja o regulatornim pitanjima. Komisija bi trebala osigurati da su potrebni radni dogovori usklađeni s politikom i prioritetima Unije i da BEREC i RSPB rade u skladu sa svojim mandatom i postojećim institucijskim okvirom te da se ne smatra da u ime Unije preuzimaju međunarodne obveze i da ih se izvana ne percipira kao zastupnike stajališta Unije. Sudjelovanje bez prava glasa tijela trećih zemalja s primarnom odgovornošću u području elektroničkih komunikacija ili radiofrekvencijskog spektra u radu BEREC-a, RSPB-a i ODN-a trebalo bi biti moguće samo ako postoje relevantni radni dogovori.
- (368) Kako bi se dodatno proširila dosljedna provedba regulatornog okvira za elektroničke komunikacije Odbor regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a, radne skupine i Upravni odbor trebali bi biti otvoreni za sudjelovanje tijela trećih zemalja nadležnih za elektroničke komunikacije ili politiku radiofrekvencijskog spektra ako su te treće zemlje u tu svrhu sklopile sporazume s Unijom kao što su države EFTA-e koje su članice EGP-a te zemlje kandidatkinje.
- (369) Kako bi se osigurala visoka razina povjerljivosti i izbjegli sukobi interesa, pravila o tim pitanjima koja se primjenjuju na članove organizacijskih tijela BEREC, RSPB i ODN trebala bi se primjenjivati na njihove zamjenike.
- (370) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi surađivati s BEREC-om i ODN-om te im pravodobno dostavljati točne informacije kako bi BEREC i ODN mogli obavljati svoje zadaće. BEREC i ODN također bi trebali, na temelju načela lojalne suradnje, dijeliti sve potrebne informacije s Komisijom, nacionalnim regulatornim tijelima i drugim nadležnim tijelima. Ako je relevantno, trebalo bi osigurati povjerljivost informacija. BEREC bi u ocjenjivanju opravdanosti zahtjeva trebao uzeti u obzir jesu li zatražene informacije povezane s obavljanjem zadaća dodijeljenih isključivo relevantnim tijelima. Isto bi se primjenjivalo *mutatis mutandis* na RSPB i nadležna tijela odgovorna za radiofrekvencijski spektar.
- (371) ODN u tu bi svrhu trebao uspostaviti zajednički informacijski i komunikacijski sustav kako bi se izbjeglo dvostruko zahtijevanje informacija i kako bi se olakšala komunikacija među svim uključenim tijelima.
- (372) Komisija bi trebala redovito evaluirati rad BEREC-a, RSPB-a i ODN-a te učinkovitost njihove institucijske strukture u promjenjivom digitalnom okružju. Ako iz te evaluacije zaključi da je institucijska struktura uspostavljena ovom Uredbom neučinkovita za postizanje njezinih ciljeva, a osobito za dosljednu provedbu

financijskom upravljanju te novim vlastitim sredstvima, uključujući plan za uvođenje novih vlastitih sredstava (SL L 433 I, 22.12.2020., str. 28., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstitut/2020/1222/oj)

regulatornog okvira za elektroničke komunikacije, Komisija bi trebala predložiti potrebne izmjene.

- (373) ODN osnovan ovom Uredbom sljednik je Ureda BEREC-a osnovanog Uredbom (EU) 2018/1971 kao decentralizirana agencija s pravnom osobnošću u pogledu vlasništva, sporazuma, uključujući Sporazum o sjedištu, pravnih obveza, ugovora o radu, financijskih obveza i odgovornosti. Radi kontinuiteta u radu BEREC-a, RSPG-a i ODN-a sadašnji članovi Odbora regulatora BEREC-a, RSPG-a te direktor i članovi Upravnog odbora Ureda BEREC-a trebali bi nastaviti obavljati dužnosti do kraja svojeg mandata.
- (374) Nacionalna regulatorna tijela, druga nadležna tijela i BEREC trebaju prikupljati informacije od sudionika na tržištu radi učinkovitog obavljanja svojih zadaća, uključujući ocjenjivanje ispunjavanje općih uvjeta ove Uredbe bez suspenzije primjenjivosti tih uvjeta tijekom ocjenjivanja. Iznimno može isto tako biti potrebno prikupljati informacije od drugih poduzetnika koji djeluju u sektorima koji su usko povezani sa sektorom elektroničkih komunikacijskih usluga, kao što su pružatelji sadržaja, koji posjeduju informacije koje bi im mogle biti potrebne za izvršavanje zadaća na temelju prava Unije. Moglo bi biti potrebno prikupiti takve informacije i u ime Komisije kako bi im se omogućilo ispunjavanje njihovih obveza na temelju prava Unije. Zahtjevi za informacije trebali bi biti obrazloženi, proporcionalni i ne bi smjeli nepotrebno opteretiti primatelje zahtjeva. Informacije koje prikupljaju nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela trebale bi biti javno dostupne, osim u mjeri u kojoj su povjerljive u skladu s nacionalnim pravilima o javnom pristupu informacijama te podložno pravilima Unije i nacionalnom pravilima o komercijalnoj povjerljivosti.
- (375) Kako bi se osiguralo da nacionalna regulatorna tijela učinkovito obavljaju svoje regulatorne zadaće, podaci koje prikupljaju trebali bi sadržavati računovodstvene podatke o maloprodajnim tržištima koja su povezana s veleprodajnim tržištima na kojima je neki poduzetnik određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom, i koje kao takve uređuje nacionalno regulatorno tijelo. Podaci bi također trebali uključivati podatke kojima se nacionalnom regulatornom tijelu omogućuje da procijeni poštovanje uvjeta za prava korištenja, mogući učinak planiranih poboljšanja ili promjena mrežne topologije na razvoj tržišnog natjecanja ili na veleprodajne proizvode koji se stavljaju na raspolaganje drugim stranama. Informacije o ispunjavanju obveza pokrivenosti povezanih s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra ključne su kako bi se osigurala potpunost geografskih pregleda postavljenih mreža. U tom bi smislu nadležno tijelo trebalo imati mogućnost zatražiti da se takve informacije daju raščlanjene na lokalnoj razini uz odgovarajuću granularnost za provedbu geografskog pregleda mreža. Za pružatelje usluga trebalo bi osmisliti zajedničke predloške i pristupe za izvješćivanje o financijskim i statističkim podacima, kategorijama mreža i usluga te drugim tržišnim informacijama. Mijenjanje utvrđenih zahtjeva za izvješćivanje trebalo bi svesti na minimum kad god je to moguće.
- (376) Kako bi se poduprla ostvarenje svojih ciljeva održivosti, Unija mora privući ulaganja u održive aktivnosti u području elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Propisima kao što su Uredba (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁸ i Direktiva (EU)

⁶⁸ Uredba (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2020. o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja i izmjeni Uredbe (EU) 2019/2088 (SL L 198, 22.6.2020., str. 13., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>).

2022/2464 Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁹ financijskim i nefinancijskim poduzetnicima omogućeno je da koriste zajedničku definiciju gospodarskih djelatnosti koje se mogu smatrati održivima. Elektroničke komunikacijske mreže obuhvaćene su ponajprije Kodeksom ponašanja Unije za održivost telekomunikacijskih mreža, kako je planirano u Komunikaciji Komisije od 18. listopada 2022. „Digitalizacija energetskeg sustava – akcijski plan EU-a”. U skladu s načelom „samo jednom” nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela moraju procijeniti jesu li informacije o održivosti koje su poduzetnici već dostavili u skladu s pravom Unije dostatne da ona i BEREC mogu provesti svoje regulatorne zadaće u skladu s pravom Unije. U tom bi pogledu BEREC u okviru svojih horizontalnih smjernica o informacijama i izvješćivanju trebao navesti obveze izvješćivanja povezane s održivosti. Kako bi se smanjilo administrativno opterećenje i iskoristili postojeći relevantni podaci, BEREC bi trebao surađivati s drugim nadležnim tijelima da bi prikupljanje i obrada podataka iz drugih izvješća povezanih s održivošću koja se zahtijevaju pravom Unije ili nacionalnim pravom u primjeni prava Unije bili učinkoviti.

- (377) Informacije koje nadležno tijelo smatra povjerljivima trebale bi se moći, u skladu s pravilima Unije i nacionalnim pravilima o povjerljivosti, poslovnoj tajni i zaštiti osobnih podataka, razmijeniti s Komisijom, BEREC-om i bilo kojim drugim tijelom ako je takva razmjena potrebna. Razmjena informacija trebala bi se ograničiti na ono što je relevantno i proporcionalno svrsi takve razmjene.
- (378) Obveze država članica da daju informacije za obranu interesa Unije na temelju međunarodnih sporazuma te obveze izvješćivanja na temelju grane prava koja nije specifična za sektor elektroničkih komunikacija, kao što je pravo tržišnog natjecanja, trebale bi ostati nepromijenjene.
- (379) Kako bi se pružateljima mreža i usluga i relevantnim nadležnim tijelima smanjio teret zahtjeva za informacije, BEREC bi trebao donijeti smjernice o opsegu zahtjeva za informacije i izvješćivanje, predlošcima, formatima, vremenskom okviru i učestalosti. Tim bi se smjernicama trebalo uskladiti redovito i sustavno izvješćivanje povezano s općim ovlaštenjem, pojedinačnim pravima korištenja za oskudne resurse i posebnim obvezama. Ono se ne bi trebalo tražiti češće od jednom godišnje i trebalo bi se raditi na predlošcima BEREC-a. Zahtjevi za informacije i obveze izvješćivanja trebali bi biti proporcionalni, objektivno opravdani i ograničeni na ono što je nužno potrebno. Posebno bi trebalo izbjegavati udvostručavanje zahtjeva za informacijama od strane nadležnog tijela i BEREC-a te sustavno i redovno dokazivanje poštovanja svih uvjeta na temelju općeg ovlaštenja ili prava korištenja. Poduzetnike bi trebalo upoznati s namjenom zatraženih informacija. Pristup tržištu ne bi se smio uvjetovati pružanjem informacija. Za statističke potrebe i radi održavanja točnosti informacija u bazi podataka s obavijestima od pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga može se tražiti da dostave obavijest kad prestanu s obavljanjem djelatnosti.
- (380) Regulatorna intervencija mora se oslanjati na detaljne informacije o postavljanju mreže kako bi bila učinkovita i usmjerena na područja u kojima je potrebna. Te su informacije ključne za promicanje ulaganja, povećanje povezivosti diljem Unije i pružanje informacija svim relevantnim tijelima i građanima. One bi trebale obuhvaćati

⁶⁹ Direktiva (EU) 2022/2464 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o izmjeni Uredbe (EU) br. 537/2014, Direktive 2004/109/EZ, Direktive 2006/43/EZ i Direktive 2013/34/EU u pogledu korporativnog izvješćivanja o održivosti (SL L 322, 16.12.2022., str. 15., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>).

preglede u vezi s postavljanjem gigabitnih mreža, kao i o bitnim nadogradnjama ili proširenjima mreža koje nužno ne ispunjavaju sve zahtjeve u pogledu performansi gigabitnih mreža, kao što je postavljanje svjetlovoda do ormarića u paru s aktivnim tehnologijama kao što je vektoriranje. Prikupljanje informacija trebalo bi također služiti kao potpora procesu gašenja bakrene mreže sa svim relevantnim informacijama. Relevantne prognoze trebale bi se odnositi na razdoblja od najviše tri godine. Razina detalja i teritorijalna granularnost informacija koje bi nadležna tijela trebala prikupiti trebala bi se voditi specifičnim regulatornim ciljem i trebala bi odgovarati regulatornoj svrsi za koju su namijenjeni. Stoga će se veličina teritorijalne jedinice razlikovati i među državama članicama, ovisno o regulatornim potrebama u posebnim nacionalnim okolnostima te o dostupnosti lokalnih podataka. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela trebala bi se voditi smjernicama BEREC-a o najboljim praksama za izvršavanje takve zadaće, a te će se smjernice moći oslanjati na postojeće iskustvo nacionalnih regulatornih i/ili drugih nadležnih tijela u provedbi geografskog pregleda postavljanja mreža. Ne dovodeći u pitanje poštovanje povjerljivih informacija i poslovnih tajni, nadležna tijela trebala bi omogućiti izravan pristup informacijama prikupljenima tim pregledima u otvorenom formatu u skladu s Direktivom (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća⁷⁰ i bez ograničenja u vezi s njihovom ponovnom uporabom, ako te informacije već nisu dostupne na tržištu, te bi trebala krajnjim korisnicima staviti na raspolaganje alate za određivanje kvalitete usluge radi podizanja njihove svijesti o dostupnim uslugama povezivosti. Pri prikupljanju svih tih informacija sva dotična tijela trebala bi poštovati načelo povjerljivosti i izbjegavati izazivanje nepovoljnijega konkurentnoga položaja za bilo kojeg poduzetnika.

- (381) Ako se geografskim pregledima, po mogućnosti u kombinaciji s drugim relevantnim podacima, utvrde problemi s tržišnim natjecanjem, nacionalna regulatorna tijela u opravdanim bi slučajevima trebala moći provesti preispitivanje tržišta.
- (382) Pouzdane informacije o postavljanju širokopojsnih mreža ključne su za precizno usmjeravanje državnih potpora, provjeru obveza pružanja univerzalne usluge i djelotvorno promicanje tržišnog natjecanja. Periodični pregledi možda neće obuhvatiti dinamičnu prirodu uvođenja svjetlovoda. Zato je, kako pokazuju primjeri dobre prakse, stanje postavljanja mreža bolje pratiti kontinuirano umjesto statički, u idealnom slučaju pomoću modela uzimanja podataka koji se temelji na API-jima, tako da se dobije „stvarnovremenski digitalni blizanac” povezivosti Unije koji obuhvaća i zemaljsku i nezemaljsku (satelitsku) povezivost.
- (383) Kako bi bila u skladu s pravilima o državnim potporama, subvencionirana mreža mora, među ostalim, donijeti odgovarajuću skokovitu promjenu u odnosu na postojeće i planirane mreže koje već postoje ili su predviđene za postavljanje. Za to će možda biti potrebno načiniti pregled konkretnih pragova brzine.
- (384) Za točan izračun dostupnosti (pokrivene korisničke jedinice), spremnosti (priključene korisničke jedinice), utilizacije (aktivirane korisničke jedinice), geografskog dosega gigabitnih mreža, pokrivenosti povezivošću, stopa utilizacije i tržišnih udjela potrebna je precizna referentna vrijednost. Kako bi ti izračuni bili pouzdani, nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela trebala bi imati pristup vjerodostojnom broju kućanstava i fizičkih korisničkih jedinica po adresi kojim raspolažu nacionalni zavodi

⁷⁰ Direktiva (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o otvorenim podacima i ponovnoj uporabi informacija javnog sektora (SL L 172, 26.6.2019., str. 56., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj>).

za statistiku ili katastarska tijela. Pristup tim pouzdanim podacima ključan je da se izračunaju točna pokrivenost povezoivošću i stope prodora za praćenje ciljeva digitalnog desetljeća, kao i za pouzdanu i dosljednu analizu tržišta u cijeloj Uniji.

- (385) Pristup gigabitnim mrežama preduvjet je za socijalnu uključenost i gospodarski razvoj, ali čimbenici na strani potražnje znatno utječu na konkurentnost tržišta i održivost ulaganja. Kako bi učinkovito provela analize tržišta, definirala mjerodavna tržišta i usmjerila javne intervencije, nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći razlikovati „nedostatnu infrastrukturu” (kad ne postoje mreže) i „nedostatnu prihvaćenost” (kad mreže postoje, ali se ne koriste). Stoga bi moglo biti korisno usporediti geoprостorne podatke o mrežama i socioekonomske mikropodatke da se procijene moguća ograničenja koja utječu na pokrivenost, potražnju i digitalnu uključenost.
- (386) Podaci o sastavu kućanstava, dobnoj strukturi i neto dohotku mogli bi biti relevantni za procjenu elastičnosti potražnje i mogućih prepreka prihvaćanju širokopojsnih usluga. Nadalje, ako su dostupni, pokazatelji dohotka i siromaštva mogu se upotrijebiti za automatsku provjeru ispunjavanja uvjeta za socijalne bonove. Obrada tih pokazatelja omogućila bi državama članicama da javne subvencije za potporu usmjere najranjivijim građanima i ograniče moguće narušavanje tržišnog natjecanja.
- (387) Iskustvo je pokazalo da tehničke prepreke često ostaju neriješene u fazi završnog priključenja korisnika, nezavisno od postojećih mreža u blizini. Zato su važni statistički podaci o fizičkim karakteristikama zgrade, uključujući godinu izgradnje, vrstu stambenog objekta (višestambene zgrade u odnosu na privatne kuće) i stanarski status. Pristup tim podacima regulatorima bi mogao omogućiti da utvrde „vertikalna uska grla”, kao što su troškovi unutarnjih instalacija koji mogu biti prepreka ulaganjima, te da u skladu s tim prilagode troškovne modele za određivanje cijena za veleprodajni pristup.
- (388) Kako bi učinkovito obavljala regulatorne zadaće, uključujući definiranje podnacionalnih geografskih tržišta i usmjeravanje državnih potpora, nacionalna regulatorna tijela mogu zahtijevati obradu geoprостornih podataka o mrežama u kombinaciji s detaljnim socioekonomskim i fizičkim mikropodacima na razini pojedinačnih adresa. Ako je obrada osobnih podataka nužna za obavljanje tih zadaća, ona se provodi na temelju članka 6. stavka 1. točke (e) i članka 6. stavka 3. Uredbe (EU) 2016/679. Kako bi se postiglo potpuno poštovanje načela statističke povjerljivosti utvrđenih u Uredbi (EZ) br. 223/2009⁷¹, ovom bi se Uredbom trebala promicati upotreba sigurnog okruženja za obradu ili ekvivalentnih sigurnih tehničkih sučelja. To okruženje jamči da se povjerljivi podaci ne otkrivaju regulatornom tijelu iako se analiza mikropodataka provodi radi točnosti, a javna izvješća koja proizlaze iz te analize moraju se agregirati do razine koja onemogućuje ponovnu identifikaciju statističkih jedinica, što obično znači minimalni prag od barem tri jedinice.
- (389) Kako bi se postigla dosljednost na cijelom unutarnjem tržištu, BEREC bi trebao moći ažurirati svoje smjernice kako bi utvrdio tehničke standarde za sigurno okruženje za

⁷¹ Uredba (EZ) br. 223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. o europskoj statistici i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ, Euratom) br. 1101/2008 Europskog parlamenta i Vijeća o dostavi povjerljivih statističkih podataka Statističkom uredu Europskih zajednica, Uredbe Vijeća (EZ) br. 322/97 o statistici Zajednice i Odluke Vijeća 89/382/EEZ, Euratom o osnivanju Odbora za statistički program Europskih zajednica (SL L 87, 31.3.2009., str. 164., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/223/oj>).

obradu i definicije podataka za socioekonomske pokazatelje, čime će se opterećenje nacionalnih statističkih ureda minimizirati zahvaljujući standardiziranim API-jima.

- (390) Iako sudionici na tržištu mogu promijeniti svoje planove korištenja iz nepredvidljivih, objektivnih i opravdanih razloga, nadležna tijela trebala bi intervenirati, među ostalim ako to utječe na javna financijska sredstva, i, ako je to primjereno, izreći sankcije ako im je poduzetnik ili tijelo javne vlasti znajući ili iz krajnje nepažnje dostavilo zavaravajuće, pogrešne ili nepotpune informacije. Kad je riječ o sankcijama, krajnja nepažnja trebala bi se odnositi na situaciju u kojoj poduzetnike ili tijelo javne vlasti dostavlja zavaravajuće, pogrešne ili nepotpune informacije zbog svojeg ponašanja ili unutarnjeg ustroja kojim se ozbiljno zanemaruje dužna pažnja u vezi s dostavljenim informacijama. Krajnja nepažnja ne bi smjela nužno podrazumijevati da su poduzetnik ili tijelo javne vlasti znali da su dostavljene informacije zavaravajuće, pogrešne ili nepotpune, nego da bi to znali da su djelovali ili bili organizirani s dužnom pažnjom. Važno je da sankcije budu dostatno odvraćajuće s obzirom na negativan učinak na tržišno natjecanje i na javno financirane projekte. Odredbama o sankcijama ne bi se smjelo dovoditi u pitanje nijedno pravo na nadoknadu štete u skladu s nacionalnim pravom.
- (391) Premošćivanje digitalnog jaza u Uniji ključno je kako bi se svim njezinim građanima omogućio pristup internetskim i digitalnim uslugama. U tu bi svrhu, u slučaju konkretnih i dobro definiranih područja, relevantna tijela trebala imati mogućnost pozvati poduzetnike i tijela javne vlasti da iskažu namjeru postavljanja gigabitnih mreža u tim područjima, što bi im dalo dovoljno vremena da daju temeljito promišljen odgovor. Informacije obuhvaćene tim prognozama trebale bi odražavati gospodarske izgleda sektora elektroničkih komunikacijskih mreža i namjere poduzetnika u pogledu ulaganja u vrijeme prikupljanja podataka kako bi se omogućilo utvrđivanje dostupne povezivosti u različitim područjima. Ako poduzetnik ili tijelo javne vlasti izjavi da namjerava postaviti mrežu na određenom području, nacionalno regulatorno tijelo ili drugo nadležno tijelo trebalo bi moći od drugih poduzetnika i tijela javne vlasti zahtijevati da izjave namjeravaju li postaviti gigabitne mreže ili ne. Taj bi postupak, koji se oslanja na to da sudionici u tržištu odgovaraju istinito i u dobroj vjeri, trebao stvoriti transparentnost za poduzetnike i tijela javne vlasti koji su izrazili interes za postavljanje mreže na tom području tako da u izradi svojih poslovnih planova mogu procijeniti vjerojatnu konkurenciju drugih mreža. Nadležna tijela trebala bi radi predvidljivosti uvjeta ulaganja imati mogućnost razmjene informacija s poduzetnicima i tijelima javne vlasti koja iskazuju interes za postavljanje gigabitnih mreža o tome jesu li u dotičnom području u tijeku ili su predviđene druge vrste nadogradnje mreža.
- (392) Važno je da se nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela savjetuju sa svim zainteresiranim stranama o predloženim odlukama i s obzirom na složenost pitanja omoguće im dostatan vremenski rok da iznesu svoje primjedbe, te da uzmu u obzir njihove primjedbe prije donošenja konačne odluke. Kako bi se osiguralo da odluke na nacionalnoj razini nemaju negativan učinak na jedinstveno tržište ili druge ciljeve iz UFEU-a, nacionalna regulatorna tijela također bi trebala obavijestiti Komisiju i druga nacionalna regulatorna tijela o nacrtima određenih specifičnih odluka o, prije svega, funkcioniranju tržišta i tržišnom natjecanju kako bi im omogućila da se očituju. Primjereno je da se nadležna tijela savjetuju sa zainteresiranim stranama u slučajevima određenima ovom Uredbom o svim nacrtima mjera koji imaju učinak na trgovinu među državama članicama.
- (393) Mišljenja zainteresiranih strana, uključujući korisnike i potrošače, trebala bi se uzeti u obzir u kontekstu tržišnog natjecanja. Kako bi se primjereno uvažili interesi građana,

države članice trebale bi uspostaviti odgovarajući mehanizam savjetovanja. Takav mehanizam mogao bi biti uspostavljen u obliku tijela koje bi, neovisno o nacionalnom regulatornom tijelu i pružateljima usluga, provodilo istraživanja o pitanjima koja se odnose na potrošače, kao što su ponašanje potrošača i mehanizmi za promjenu dobavljača, a koja bi djelovala na transparentan način te doprinosila postojećim mehanizmima savjetovanja s dionicima. Nadalje, mehanizam bi mogao biti uspostavljen tako da se omogući odgovarajuća suradnja o pitanjima koja se odnose na promicanje zakonskog sadržaja. Međutim, bilo kakvim postupcima o suradnji dogovorenima na temelju takvog mehanizma ne bi se smio omogućiti sustavan nadzor upotrebe interneta.

- (394) Normizacija bi i dalje trebala biti prvenstveno proces koji ovisi o kretanjima na tržištu. I dalje su, međutim, moguće situacije u kojima je primjerno zahtijevati sukladnost s utvrđenim normama na razini Unije kako bi se poboljšala interoperabilnost, povećala sloboda izbora za korisnike i potaknulo međupovezivanje na unutarnjem tržištu. Na nacionalnoj razini države članice podliježu Direktivi (EU) 2015/1535. Postupcima normizacije na temelju ove Uredbe ne bi se trebale dovoditi u pitanje direktive 2014/30/EU⁷² i 2014/35/EU⁷³ Europskog parlamenta i Vijeća te Direktiva 2014/53/EU.
- (395) Usklađivanje i koordinacija radiofrekvencijskog spektra i reguliranje opreme uz podršku normizacije na temelju Direktive 2014/53/EU⁷⁴ međusobno su komplementarni i potrebno ih je blisko koordinirati kako bi se učinkovito ostvarili njihovi zajednički ciljevi, uz potporu RSPB-a. Koordinacija sadržaja i vremenski raspored mandata dodijeljenih Europskoj konferenciji poštanskih i telekomunikacijskih uprava (CEPT) na temelju Odluke br. 676/2002/EZ o radiofrekvencijskom spektru i zahtjevima za normizaciju upućenima tijelima za normizaciju kao što je Europski institut za telekomunikacijske norme, uključujući i one o parametrima radioprijamnika, trebali bi olakšati uvođenje budućih sustava, podržati mogućnosti zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra i osigurati učinkovito upravljanje radiofrekvencijskim spektrom.
- (396) Zahtjevi za normizaciju upućenima tijelima za normizaciju kao što je Europski institut za telekomunikacijske norme, uključujući i one o parametrima radioprijamnika, trebali bi olakšati uvođenje budućih sustava, podržati mogućnosti zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra i osigurati učinkovito upravljanje radiofrekvencijskim spektrom.
- (397) Unija i države članice preuzele su u okviru Svjetske trgovinske organizacije obveze u vezi s normama i regulatornim okvirom u sektoru telekomunikacijskih mreža i usluga.

⁷² Direktiva 2014/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na elektromagnetsku kompatibilnost (SL L 96, 29.3.2014., str. 79., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/30/oj>).

⁷³ Direktiva 2014/35/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na stavljanje na raspolaganje na tržištu električne opreme namijenjene za uporabu unutar određenih naponskih granica (SL L 96, 29.3.2014., str. 357., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/35/oj>).

⁷⁴ Direktiva 2014/53/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o usklađivanju zakonodavstava država članica o stavljanju na raspolaganje radijske opreme na tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/5/EZ (SL L 153, 22.5.2014., str. 62., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/53/oj>).

- (398) Postupci izvansudskog rješavanja sporova mogu biti brz i troškovno učinkovit način za ostvarivanje prava krajnjih korisnika, a posebno potrošača te mikropoduzetnika i malih poduzetnika kako su definirani u Prilogu Preporuci Komisije 2003/361/EZ⁷⁵. Države članice trebale bi nacionalnom regulatornom tijelu ili drugom odgovornom tijelu ili najmanje jednom neovisnom tijelu s dokazanim stručnim znanjem u bavljenju pravima krajnjih korisnika omogućiti da djeluje kao subjekt za alternativno rješavanje sporova. Nadležna tijela ili druga tijela koja su prijavljena kao subjekti za alternativno rješavanje sporova trebala bi u potpunosti ispunjavati zahtjeve u pogledu kvalitete iz Direktive 2013/11/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁷⁶, a osobito ne bi trebala biti podložna nikakvim uputama. Budući da su brojne države članice uspostavile postupke rješavanja sporova i za krajnje korisnike koji nisu potrošači, na koje se ne primjenjuje Direktiva 2013/11/EU Europskog parlamenta i Vijeća, razumno je zadržati sektorski postupak rješavanja sporova za potrošače i, u slučaju da država članica taj postupak proširi, za druge krajnje korisnike, osobito za mikropoduzetnike i male poduzetnike. U odnosu na izvansudsko rješavanje sporova, države članice trebale bi moći zadržati ili uvesti pravila koja prelaze ona koja su utvrđena Direktivom 2013/11/EU kako bi se osigurala viša razina zaštite potrošača.
- (399) U slučaju spora između poduzetnika u istoj državi članici u području obuhvaćenim ovom Uredbom, na primjer u vezi s obvezama pristupa i međupovezivanja ili načinima prenošenja popisa krajnjih korisnika, oštećena stranka koja je pregovarala u dobroj vjeri, ali nije uspjela postići dogovor, trebala bi imati mogućnost pozvati nacionalno regulatorno tijelo da riješi spor. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi moći nametnuti rješenje strankama u sporu. U postupku rješavanja spora među pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga ili povezane opreme u državi članici nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi nastojati osigurati poštovanje obveza iz ove Uredbe.
- (400) Uz prava na žalbu prema pravu Unije ili nacionalnom pravu postoji i potreba za jednostavnim postupkom koji se pokreće na zahtjev jedne od stranaka u sporu s ciljem rješavanja prekograničnih sporova između poduzetnika koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže ili usluge, ili su za to ovlašteni, u različitim državama članicama.
- (401) Jedna je od važnih zadaća dodijeljenih BEREC-u donošenje, prema potrebi, mišljenja o prekograničnim sporovima. Stoga bi nacionalna regulatorna tijela u takvim slučajevima pri donošenju mjera kojima se određuju eventualne obveze poduzetniku ili na drugi način rješava spor trebala u potpunosti uzeti u obzir sva mišljenja koja je donio BEREC.
- (402) Zbog tehnoloških i tržišnih promjena u području elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga te mreža i usluga koje se temelje na računalstvu u oblaku i umjetnoj inteligenciji povećala se interakcija, suradnja i količina komercijalnih sporazuma među raznim poduzetnicima, uključujući pružatelje elektroničkih komunikacijskih usluga, pružatelje usluga sadržaja i aplikacija, programere softvera i umjetne inteligencije te proizvođače mrežne opreme i uređaja. S obzirom na te promjene

⁷⁵ Preporuka Komisije od 6. svibnja 2003. o definiciji mikro, malih i srednjih poduzeća (SL L 124, 20.5.2003., str. 36., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).

⁷⁶ Direktiva 2013/11/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova i izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2009/22/EZ (Direktiva o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova) (SL L 165, 18.6.2013., str. 63., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj>).

BEREC bi poduzetnicima trebao pomoći smjernicama koje obuhvaćaju, među ostalim, primjere dobre prakse za olakšavanje suradnje među sudionicima na tržištu u širem ekosustavu povezivosti u skladu s pravom tržišnog natjecanja. Te bi smjernice trebale biti okrenute budućnosti i omogućiti buduće revolucionarne inovacije i razvoj mogućnosti upotrebe koji doprinose ciljevima Unije u okviru Kompassa konkurentnosti. BEREC uz potporu ODN-a može blisko surađivati s predstavnicima industrije i drugim relevantnim dionicima. U tu svrhu može osnovati posebnu skupinu za suradnju dionika kako bi olakšao strukturirani dijalog, razmjenu primjera dobre prakse i tehničkog stručnog znanja te podržao dosljednu i učinkovitu primjenu smjernica.

- (403) Aspekti suradnje u okviru tih smjernica trebali bi uključivati sporazume o razini usluga između pružatelja mreže, aspekte povezane s pravednim, razumnim i proporcionalnim korištenjem resursa druge strane, posebice u slučajevima kao što je primopredaja IP prometa putem interkonekcije, izravne razmjene na istoj razini i tranzita u svrhu pružanja usluga informacijskog društva ili elektroničkih komunikacijskih usluga na učinkovit, gospodarski održiv i pouzdan način, ponajprije u korist krajnjeg korisnika. Sporazumi između tih dionika o primopredaji prometa ne bi trebali dovesti do neproporcionalnih ili gospodarski neodrživih potreba za ulaganjima za pružatelje mreže, a koristi koje proizlaze iz povećanog prometa trebale bi se dijeliti na način kojim se potiču kontinuirana ulaganja, inovacije i otpornost mreže. U skladu s tim, smjernice bi trebale obuhvatiti prakse koje omogućuju korisnu tehničku suradnju u širem ekosustavu povezivosti i digitalnih usluga.
- (404) Smjernice BEREC-a trebale bi obuhvaćati i razmjenu informacija o očekivanim obrascima prometa, uključujući vršne vrijednosti, i opće predviđanje prometa kako bi se poduprlo optimizirano planiranje mreže i upravljanje zagušenjem. Nadalje, u smjernicama bi se trebali razmotriti dodatni aspekti energetske učinkovitosti, gospodarski održive i pouzdane primopredaje prometa s kraja na kraj, uključujući poticanje usklađenije primjene tehnika sažimanja podataka, kao što su kodeci, kako bi se smanjila potrošnja energije i povećala učinkovitost korištenja mreže. Kako bi se potaknulo pružanje inovativnih usluga, smjernice BEREC-a mogu sadržavati i upute o okvirima za zajedničke inovacije pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža i drugih poduzetnika koji posluju u sektoru elektroničkih komunikacija ili blisko povezanim sektorima. Uz to, u smjernicama se mogu navesti dobri primjeri iz prakse za primjenu neutralnog poslužitelja i više oblaka u elektroničkim komunikacijskim mrežama, što programerima umjetne inteligencije i pružateljima sadržaja smanjuje prepreke za inovacije, u skladu s Uredbom 2023/2854 Europskog parlamenta i Vijeća, promicati standardi interoperabilnosti i druge relevantne mjere za poticanje uvođenja inovativnih proizvoda i usluga za koje je potrebna suradnja među pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili između takvih pružatelja i drugih poduzetnika koji posluju u sektoru elektroničkih komunikacija ili blisko povezanim sektorima. Takvi inovativni proizvodi i usluge mogu biti zajedničko uvođenje usluga računalstva na rubu mreže kako bi se resursi u oblaku potrebni za usluge niske latencije približili mobilnim pretplatnicima, poslovne/industrijske platforme za internet stvari za čije je pružanje potrebna suradnja pružatelja usluga računalstva u oblaku i pružatelja elektroničkih komunikacija ili predmemorijske poslužitelje koje pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža i pružatelji sadržaja i aplikacija zajednički postavljaju u mrežama radi optimizacije internetskog prijenosa. Za pitanja obuhvaćena tim smjernicama, uključujući ona koja se odnose na međupovezivanje javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih mreža i mreža u vlasništvu poduzetnika koje nisu javno dostupne elektroničke komunikacijske mreže, ne bi se trebao koristiti mehanizam za

rješavanje sporova, koji bi trebao biti ograničen na izvršavanje obveza utvrđenih u ovoj Uredbi i ne bi se trebao proširiti na dogovore o suradnji ili dobrovoljne dogovore.

- (405) Kako bi se promicala učinkovita suradnja između pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža i drugih poduzetnika koji posluju u sektoru elektroničkih komunikacija ili blisko povezanim sektorima, primjereno je uspostaviti postupak dobrovoljnog mirenja kako bi se olakšao dijalog o tehničkim i komercijalnim sporazumima. Takav postupak uz potporu nacionalnih regulatornih tijela u suradnji s BEREC-om služi kao strukturirani i neutralni forum kako bi se potaknula sporazumna rješenja i smanjila vjerojatnost dugotrajnih sporova te povećala regulatorna dosljednost. Radi dosljedne i usklađene primjene tog postupka dobrovoljnog mirenja u Uniji tijekom cijelog postupka trebala bi postojati bliska suradnja s BEREC-om, što uključuje pomirbeni sastanak i izvješće s njega. BEREC bi naročito trebao dati mišljenje o pojedinačnim slučajevima koje su iznijele stranke u kontekstu postupaka mirenja koje vode nacionalna regulatorna tijela. Uz to, smjernice o suradnji u ekosustavu trebale bi sadržavati upute za nacionalna regulatorna tijela o procjeni relevantnih komercijalnih i tehničkih pitanja, kao i o mogućnostima za učinkovitu suradnju među strankama. Budući da potiče suradnju i uzajamno razumijevanje, taj postupak može doprinijeti učinkovitijoj, gospodarski održivijoj i pouzdanijoj isporuci IP prometa, poduprijeti interoperabilnost i kvalitetu usluga, olakšati uvođenje inovativnih usluga koje se temelje na suradnji te doprinijeti očuvanju ugovorne slobode.
- (406) Moguće je da će države članice trebati izmijeniti prava, uvjete, postupke, pristojbe i naknade povezane s općim ovlaštenjima i pravima korištenja kad je to objektivno opravdano. O takvim predloženim izmjenama trebalo bi pravodobno obavijestiti sve zainteresirane strane kako bi dobile primjerenu mogućnost očitovati se o njima. Trebalo bi izbjegavati nepotrebne postupke u pogledu manjih izmjena postojećih prava na instaliranje opreme ili prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa ako se takvim izmjenama ne utječe na prava trećih strana. Manje izmjene prava i obveza jesu izmjene koje su uglavnom administrativne, ne mijenjaju stvarnu narav općih ovlaštenja i pojedinačnih prava korištenja, pa stoga ne mogu ostvariti nikakvu konkurentsku prednost u odnosu na druge poduzetnike.
- (407) Imajući u vidu važnost osiguravanja pravne sigurnosti i radi promicanja regulatorne predvidljivosti kako bi se osiguralo sigurno okruženje za ulaganja, posebno za nove bežične širokopojasne komunikacije, sva ograničenja ili oduzimanja bilo kojih postojećih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa ili prava instaliranja opreme trebala bi podlijegati predvidljivim i transparentnim obrazloženjima i postupcima. Stoga bi se mogli uvesti stroži zahtjevi ili mehanizam obavješćivanja, osobito za prava korištenja dodijeljena na temelju natječajnih postupaka ili postupaka uspoređivanja i u slučaju usklađenih pojaseva radiofrekvencijskog spektra kojima se treba koristiti za bežične širokopojasne elektroničke komunikacijske usluge („bežične širokopojasne usluge”). Obrazloženja koja se odnose na djelotvorno i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra i tehnološki razvoj mogla bi se oslanjati na tehničke provedbene mjere donesene na temelju Odluke br. 676/2002/EZ. Nadalje, osim ako su predložene izmjene manje te ako opća ovlaštenja i pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra treba ograničiti, oduzeti ili izmijeniti bez suglasnosti nositelja prava, to se može provesti nakon savjetovanja sa zainteresiranim stranama. Budući da ograničavanje ili oduzimanje općih ovlaštenja ili prava može imati znatne posljedice za njihove

nositelje, nadležna tijela trebala bi prije donošenja takvih mjera posebno voditi brigu o potencijalnoj šteti koju takve mjere mogu uzrokovati i procijeniti je unaprijed.

- (408) Nadležna tijela trebala bi pratiti i osiguravati poštovanje uvjeta općeg ovlaštenja i prava korištenja za radiofrekvencijski spektar, naročito radi njegova djelotvornog i učinkovitog korištenja i ispunjavanja obveza pokrivenosti i kvalitete usluge, dok bi u slučaju kršenja uvjeta trebala izreći administrativne sankcije, uključujući financijske sankcije te zabrane i oduzimanje prava korištenja. Poduzetnici bi nadležnim tijelima trebali dostaviti što je moguće preciznije i potpunije informacije kako bi im omogućila obavljanje njihovih nadzornih zadaća.
- (409) Svaka stranka za koju vrijedi odluka nadležnog tijela, uključujući odluku o nerješavanju zahtjeva za dodjelu prava na instaliranje opreme, trebala bi imati pravo žalbe tijelu koje je neovisno o uključenim strankama i vanjskoj intervenciji ili političkom pritisku. Tim se žalbenim postupkom ne bi smjelo dovoditi u pitanje podjelu nadležnosti unutar nacionalnih pravosudnih sustava i prava pravnih subjekata ili fizičkih osoba prema nacionalnom pravu. U svakom slučaju, države članice trebale bi omogućiti učinkovito sudsko preispitivanje takvih odluka.
- (410) Kako bi se osigurala pravna sigurnost za sudionike na tržištu, žalbena tijela trebala bi učinkovito obavljati svoje dužnosti. Osobito se žalbeni postupci ne bi smjeli neopravdano oduljiti. Privremene mjere kojima se suspendiraju pravni učinci odluke nadležnoga tijela trebalo bi odobriti samo u hitnim slučajevima kako bi se spriječila velika i nepopravljiva šteta strani koja traži takve mjere i samo ako uravnoteženost interesa to zahtijeva.
- (411) Kako bi se uspostavili jedinstveni uvjeti za provedbu ove Uredbe, Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti za donošenje odluka o rješavanju prekograničnih štetnih smetnji između država članica, za utvrđivanje usklađenog ili koordiniranog pristupa rješavanju nedosljednosti nacionalnih regulatornih tijela u provedbi općih regulatornih pristupa u regulaciji tržišta elektroničkih komunikacija te usklađenog ili koordiniranog pristupa numeriranju, uključujući brojevni raspon, prenosivost brojeva i identifikatora, sustav pretvaranja brojeva i adresa te pristup hitnoj službi putem jedinstvenog europskog broja za hitne slučajeve 112, za propisivanje obvezne primjene normi ili specifikacija ili uklanjanja normi ili specifikacija iz obveznog dijela popisa normi, za donošenje tehničkih i organizacijskih mjera za primjerno upravljanje rizicima za sigurnost mreža i usluga te za utvrđivanje okolnosti, formata i postupaka koji se primjenjuju za obavješćivanje o sigurnosnim incidentima, za utvrđivanje koje relevantne pojedinosti o pojedinačnim pravima kojima se može trgovati moraju biti javno dostupne u standardiziranom elektroničkom formatu ako su u pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra specificirane fizičke i tehničke karakteristike bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa, za odobravanje ili sprečavanje nacionalnog regulatornog tijela da poduzetnicima koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom odredi obveze za pristup ili međupovezivanje, za usklađivanje određenih brojeva ili numeracijskih raspona radi zadovoljavanja prekogranične ili paneuropske potrebe za brojevnim resursima te za utvrđivanje predložka sažetka ugovora koji se daje potrošačima. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća⁷⁷.

⁷⁷ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

- (412) Informacije koje objavljuju države članice trebale bi omogućiti tržišnim sudionicima i potencijalnim novim sudionicima da razumiju svoja prava i obveze te da znaju gdje mogu pronaći relevantne detaljne informacije. Objavljivanje u nacionalnom službenom glasilu pomaže zainteresiranim stranama u drugim državama članicama da pronađu relevantne informacije.
- (413) U svrhu određivanja pravilne primjene prava Unije, Komisija treba znati koji su poduzetnici određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom i koje su obveze nacionalna regulatorna tijela odredila tržišnim sudionicima. Uz objavu tih informacija na nacionalnoj razini, stoga je potrebno i da države članice te informacije dostavljaju Komisiji. Ako su države članice dužne Komisiji poslati informacije, to bi trebale moći učiniti u elektroničkom obliku, prema dogovoru o primjerenim postupcima autentifikacije.
- (414) Komisija bi periodično trebala preispitivati funkcioniranje ove Uredbe, osobito kako bi ustanovila treba li je mijenjati zbog promjene tehnoloških ili tržišnih uvjeta. Pri preispitivanju funkcioniranja ove Uredbe Komisija bi trebala procijeniti, s obzirom na razvoj tržišta te tržišno natjecanje i zaštitu potrošača, jesu li još potrebne odredbe o sektorskoj *ex ante* regulaciji ili bi te odredbe trebalo izmijeniti ili staviti izvan snage.
- (415) Provedeno je savjetovanje s Europskim nadzornikom za zaštitu podataka u skladu s člankom 42. stavkom 1. Uredbe (EU) 2018/1725 te je on dao mišljenje [dan mjesec 2026.].
- (416) Potrebno je utvrditi prijelazno razdoblje kako bi Komisija uspostavila režim ovlaštenja Unije za satelitski radiofrekvencijski spektar, koji bi trebao zamijeniti nacionalne režime. Tijekom tog razdoblja Komisija bi trebala definirati uvjete koji se primjenjuju na pružanje satelitskih mreža i satelitskih komunikacijskih usluga te korištenje radiofrekvencijskog spektra i uspostaviti postupak, uključujući rokove i praktične aspekte, za podnošenje zahtjeva poduzetnika za ovlaštenje Unije. Nadalje, nositeljima prava korištenja ili korisnicima radiofrekvencijskog spektra trebalo bi dati dovoljno vremena da u skladu s nacionalnim pravom zatraže ovlaštenje Unije, a Komisiji da obradi takve zahtjeve,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

1. DIO I. – PODRUČJE PRIMJENE, CILJEVI I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet

1. Ovom se Uredbom utvrđuju pravila za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i elektroničkih komunikacijskih usluga te s tim povezane opreme i povezanih usluga, strateškog planiranja radiofrekvencijskog spektra i upravljanja njime te određenih aspekata terminalne opreme.
2. Ovom se Uredbom uspostavlja i okvir upravljanja za sektor elektroničkih komunikacija, koji se sastoji od nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela, Tijela europskih regulatora za elektroničke komunikacije („BEREC”), Tijela za politiku radiofrekvencijskog spektra („RSPB”) i Ureda za digitalne mreže („ODN”), te se utvrđuju zadaće BEREC-a, RSPB-a i ODN-a, zadaće nacionalnih regulatornih tijela i prema potrebi zadaće drugih nadležnih tijela te postupci za primjenu relevantnog pravnog okvira u cijeloj Uniji.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) „elektronička komunikacijska mreža” znači sustavi prijenosa, bez obzira na to temelje li se na stalnoj infrastrukturi ili centraliziranom upravljačkom kapacitetu, i, ako je to primjenjivo, oprema za prespajanje ili usmjeravanje te druga sredstva, uključujući mrežne elemente koji nisu aktivni, a koji dopuštaju prijenos signala žičanim, radijskim, optičkim ili drugim elektromagnetskim sredstvom, što uključuje satelitske mreže, zemaljske nepokretne i pokretne mreže, elektroenergetske kabelske sustave, u mjeri u kojoj se rabe za prijenos signala, mreže koje se rabe za radijsku i televizijsku radiodifuziju te mreže kabelske televizije, bez obzira na vrstu informacija koju prenose;
- (2) „gigabitna mreža” znači elektronička komunikacijska mreža koja se do završne točke mreže u potpunosti sastoji od svjetlovodnih elemenata ili elektronička komunikacijska mreža koja u uobičajenim uvjetima vršnog opterećenja može ostvariti slične performanse u pogledu propusnosti silazne i uzlazne veze, otpornosti, parametara povezanih s pogreškama te latencije i njezinih varijacija;
ta definicija zamjenjuje definiciju „mreže vrlo velikog kapaciteta” iz članka 2. stavka 2. Direktive (EU) 2018/1972;
- (3) „elektronička komunikacijska usluga” znači usluga koja se uobičajeno pruža uz naknadu putem elektroničkih komunikacijskih mreža, a obuhvaća, uz izuzetak usluga pružanja sadržaja ili obavljanja uredničkog nadzora nad sadržajem koji se prenosi korištenjem elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, sljedeće vrste usluga:
 - (a) uslugu pristupa internetu;
 - (b) interpersonalnu komunikacijsku uslugu;
 - (c) usluge koje se sastoje u cijelosti, ili većim dijelom, od prijenosa signalâ kao što su usluge prijenosa koje služe za pružanje usluga komunikacije između strojeva i za radiodifuziju;
- (4) „pokrivene korisničke jedinice” znači prostorije krajnjeg korisnika do kojih je operator izgradio svoju pristupnu mrežu do razdjelne točke (tj. prve koncentracijske ili distribucijske točke namijenjene priključenju korisničke jedinice), tako da, od trenutka zaprimanja zahtjeva, može omogućiti uslugu pristupa u roku od četiri tjedna uz razumno dodatno izvođenje radova (tj. izvođenjem samo standardnog završnog priključka specifičnog za objekt i aktivacije, bez proširenja pristupne mreže dalje od razdjelne točke);
- (5) „priključene korisničke jedinice” znači prostorije krajnjeg korisnika u kojima završava infrastruktura pristupne mreže koja je do njih fizički proširena od razdjelne točke;
- (6) „osnovna usluga na bakrenoj infrastrukturi” znači elektronička komunikacijska usluga koja se pruža na staroj bakrenoj pristupnoj infrastrukturi u mjeri da omogućuje kritične ili osnovne funkcije kao što su komunikacija prema hitnim službama, sustave skrbi na daljinu, kontrolni sustavi za uzbunjivanje i motrenje koji se koriste u energetici, prometu i upravljanju vodama;

- (7) „usluga pristupa internetu” znači javno dostupna usluga koja omogućuje pristup internetu i time mogućnost povezivanja s gotovo svim krajnjim točkama interneta, neovisno o korištenoj mrežnoj tehnologiji i terminalnoj opremi;
- (8) „interpersonalna komunikacijska usluga” znači usluga koja se uobičajeno pruža uz naknadu, a omogućuje izravnu interpersonalnu i interaktivnu razmjenu informacija putem elektroničkih komunikacijskih mreža između ograničenog broja osoba, pri čemu osobe koje pokreću komunikaciju ili sudjeluju u njoj određuju njezina primatelja ili više njih i ne uključuje usluge koje omogućuju interpersonalnu i interaktivnu komunikaciju samo kao sporednu pomoćnu funkciju koja je suštinski povezana s drugom uslugom;
- (9) „brojevno utemeljena interpersonalna komunikacijska usluga” znači interpersonalna komunikacijska usluga koja se povezuje s javno dodijeljenim brojevnim resursima, odnosno brojem ili brojevima u nacionalnim ili međunarodnim planovima numeriranja ili koja omogućuje komunikaciju s brojem ili brojevima u nacionalnim ili međunarodnim planovima numeriranja;
- (10) „brojevno neovisna interpersonalna komunikacijska usluga” znači interpersonalna komunikacijska usluga koja se ne povezuje s javno dodijeljenim brojevnim resursima, odnosno brojem ili brojevima u nacionalnim ili međunarodnim planovima numeriranja ili koja ne omogućuje komunikaciju brojem ili brojevima u nacionalnim ili međunarodnim planovima numeriranja;
- (11) „javna elektronička komunikacijska mreža” znači elektronička komunikacijska mreža koja se u cijelosti ili većim dijelom upotrebljava za pružanje javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga koje podržavaju prijenos informacija među završnim točkama mreže;
- (12) „završna točka mreže” znači fizička točka na kojoj se krajnjem korisniku omogućuje pristup javnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži i koja se, kad se radi o mrežama koje uključuju prespajanje ili usmjeravanje, prepoznaje po posebnoj mrežnoj adresi koja može biti povezana s brojem ili imenom krajnjeg korisnika;
- (13) „povezana oprema” znači povezane usluge, fizička infrastruktura i druga oprema ili elementi povezani s elektroničkom komunikacijskom mrežom ili elektroničkom komunikacijskom uslugom koji omogućuju ili podupiru pružanje usluga putem te mreže ili usluge ili imaju za to potencijal, a obuhvaćaju zgrade ili ulaze u zgrade, žičane instalacije unutar zgrada, antene, tornjeve i druge potporne građevine, kabelsku kanalizaciju, cijevi, stupove, kabelske zdence i ormariće;
- (14) „povezana usluga” znači usluga povezana s elektroničkom komunikacijskom mrežom ili elektroničkom komunikacijskom uslugom koja omogućuje ili podupire pružanje, samostalno pružanje ili automatizirano pružanje usluga putem te mreže ili usluge ili ima za to potencijal, a obuhvaća pretvaranje brojeva ili sustave istovjetne funkcionalnosti, sustave uvjetovanog pristupa i elektroničke programske vodiče te druge usluge kao što identifikacijske i lokacijske usluge te usluge informiranja o prisutnosti;
- (15) „sustav uvjetovanog pristupa” znači svaka tehnička mjera, sustav autentifikacije i/ili rješenje kod kojeg je pristup zaštićenim radijskim ili televizijskim radiodifuzijskim uslugama u razumljivom obliku uvjetovan plaćanjem pretplate ili drugom vrstom prethodnog pojedinačnog odobrenja;
- (16) „korisnik” znači fizička ili pravna osoba koja koristi ili zatraži javno dostupnu elektroničku komunikacijsku uslugu;

- (17) „krajnji korisnik” znači korisnik koji ne pruža javne elektroničke komunikacijske mreže niti javno dostupne elektroničke komunikacijske usluge;
- (18) „potrošač” znači svaka fizička osoba koja koristi ili zatraži javno dostupnu elektroničku komunikacijsku uslugu u svrhe koje nisu namijenjene njezinoj poslovnoj djelatnosti, obrtu ili djelatnosti slobodnog zanimanja;
- (19) „pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža” znači uspostava, rad, kontrola ili osiguravanje raspoloživosti takvih mreža;
- (20) „aplikacijsko programsko sučelje” ili „API” znači softversko sučelje između aplikacija koje su na raspolaganje stavile radiodifuzijske kuće ili pružatelji usluga i resursi u vanjskim uređajima namijenjenima za spajanje na televizijske prijamnike ili u integriranim digitalnim televizijskim ili radijskim prijamnicima;
- (21) „namjena radiofrekvencijskog spektra” znači određenje danog pojasa radiofrekvencijskog spektra za jednu ili više vrsta radiokomunikacijskih službi, ako je to primjereno, pod određenim uvjetima;
- (22) „štetne smetnje” znači smetnje koja ugrožavaju funkcioniranje radionavigacijske službe ili drugih sigurnosnih službi ili koje na drugi način znatno degradiraju, ometaju ili opetovano prekidaju radiokomunikacijsku službu koja radi u skladu s mjerodavnim međunarodnim propisima, nacionalnim propisima ili propisima Unije;
- (23) „opće ovlaštenje” znači pravni okvir kojim se osiguravaju prava za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga na unutarnjem tržištu u skladu s ovom Uredbom;
- (24) „bežična pristupna točka kratkog dometa” znači oprema za pristup bežičnoj mreži male snage, male veličine i kratkog dometa koja koristi radiofrekvencijski spektar za koji je izdana dozvola ili radiofrekvencijski spektar za koji se ne izdaje dozvola ili njihovu kombinaciju, koja se može koristiti kao dio javne elektroničke komunikacijske mreže, koja može biti opremljena barem jednom vizualno neupadljivom antenom te koja korisnicima omogućuje bežični pristup elektroničkim komunikacijskim mrežama neovisno o tome je li osnovna mrežna topologija nepokretna ili pokretna;
- (25) „radijska lokalna mreža” ili „RLAN” znači sustav bežičnog pristupa male snage kratkog dometa i s malim rizikom od smetnji za druge takve sustave koje su u blizini postavili ostali korisnici i koji na neisključivoj osnovi koristi usklađeni radiofrekvencijski spektar;
- (26) „usklađeni radiofrekvencijski spektar” znači radiofrekvencijski spektar za koji su provedbenim mjerama u skladu s člankom 4. Odluke br. 676/2002/EZ utvrđeni usklađeni tehnički uvjeti u pogledu njegove raspoloživosti i djelotvornog korištenja;
- (27) „zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra” znači pristup, uz jednaku ili hijerarhijsku razinu zaštite, dvaju ili više tehnologija ili korisnika istim pojasevima ili kanalima radiofrekvencijskog spektra radi njihova učinkovitog korištenja koji se može temeljiti na formalnom dogovoru o zajedničkom korištenju, biti odobren na temelju općeg ovlaštenja ili pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili njihove kombinacije; uključuje regulatorne pristupe kao što je zajednički pristup s dozvolom koji svim korisnicima jamče predvidljive i pouzdane uvjete zajedničkog korištenja;
- (28) „pristup” znači stavljanje opreme ili usluga na raspolaganje drugom poduzetniku po definiranim uvjetima, na isključivoj ili neisključivoj osnovi, radi pružanja

elektroničkih komunikacijskih usluga, usluga informacijskog društva ili usluga radiodifuzije sadržaja, a obuhvaća, među ostalim: pristup elektroničkim komunikacijskim mrežama i mrežnim elementima i povezanoj opremi, što može obuhvaćati priključenje opreme nepokretnim ili pokretnim sredstvima (to osobito obuhvaća pristup lokalnoj petlji te opremu i usluge potrebne za pružanje usluga putem lokalne petlje); pristup fizičkoj infrastrukturi, što uključuje zgrade, kabelsku kanalizaciju i antenske stupove; pristup odgovarajućim programskim sustavima, uključujući sustave za operativnu potporu; pristup informacijskim sustavima ili bazama podataka za prednaručivanje, dobavu, naručivanje i zahtjeve za održavanje i popravke, te izdavanje računa; pristup sustavima za pretvaranje brojeva ili sustavima koji nude istovjetnu funkcionalnost; pristup nepokretnim i pokretnim mrežama, osobito za *roaming*; pristup sustavima uvjetovanog pristupa za usluge digitalne televizije te pristup virtualnim mrežnim uslugama.

- (29) „međupovezivanje” ili „interkonekcija” znači posebna vrsta pristupa koji se izvodi između operatora javnih mreža fizičkim i logičkim povezivanjem javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koje koristi isti ili drugi poduzetnik kako bi se korisnicima usluga jednog poduzetnika omogućilo da komuniciraju s korisnicima istog ili drugog poduzetnika ili da pristupe uslugama drugog poduzetnika kad takve usluge mogu pružati uključene strane ili druge strane koje imaju pristup mreži;
- (30) „operator” znači poduzetnik koji daje ili koji je ovlašten davati na korištenje javnu komunikacijsku mrežu ili povezanu opremu;
- (31) „lokalna petlja” znači fizički put signala elektroničke komunikacije koji spaja završnu točku mreže s distribucijskim razdjelnikom ili ekvivalentnom opremom u nepokretnoj javnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži;
- (32) „poziv” znači veza uspostavljena putem javno dostupne interpersonalne komunikacijske usluge koja omogućuje dvosmjernu glasovnu komunikaciju;
- (33) „usluga glasovne komunikacije” znači javno dostupna elektronička komunikacijska usluga za upućivanje i primanje, izravno ili neizravno, nacionalnih ili nacionalnih i međunarodnih poziva putem broja ili brojeva iz nacionalnog ili međunarodnoga plana numeriranja;
- (34) „zemljopisni broj” znači broj iz nacionalnoga plana numeriranja u kojem dio njegovih znamenaka ima zemljopisno značenje koje služi za usmjeravanje poziva na fizičku lokaciju završne točke mreže;
- (35) „nezemljopisni broj” znači broj iz nacionalnoga plana numeriranja koji nije zemljopisni broj, kao što su brojevi u pokretnoj mreži, brojevi usluga s besplatnim pozivom i brojevi usluga s posebnom tarifom;
- (36) „usluga cjelovitog razgovora” znači usluga multimedijskog razgovora u stvarnom vremenu koji omogućuje dvosmjernan simetričan prijenos videozapisa, teksta i govora u stvarnom vremenu između korisnika na dvije ili više lokacija;
- (37) „pristupna točka komunikacija prema hitnim službama” ili „PSAP” znači fizička lokacija u nadležnosti tijela javne vlasti ili privatne organizacije koju priznaje država članica na kojoj se najprije prima komunikacija prema hitnim službama;
- (38) „najprimjereniji PSAP” znači PSAP koji su uspostavila nadležna tijela i kojem se usmjerava komunikacija prema hitnim službama te koji je kompetentan prenijeti kontekstualne informacije hitnim službama u odgovarajućem području intervencije;

- (39) „komunikacija prema hitnim službama” znači komunikacija putem interpersonalnih komunikacijskih usluga između krajnjeg korisnika i PSAP-a s ciljem traženja i primanja hitne pomoći od hitnih službi;
- (40) „učinkovita komunikacija prema hitnim službama” znači komunikacija prema hitnim službama koja je takva da korisnik i najprimjereniji PSAP komuniciraju pravovremeno i koja na vrijeme daje kontekstualne informacije, uključujući informacije o lokaciji pozivatelja;
- (41) „kontekstualne informacije” znači informacije koje krajnji korisnik prenosi komunikacijom prema hitnim službama ili koje se automatski dobivaju i prenose iz terminalne opreme krajnjeg korisnika ili relevantne mreže kako bi se omogućili pravodobna identifikacija interventnih resursa hitnih službi i brz dolazak hitnih službi na mjesto intervencije.
- (42) „hitna služba” znači služba koju kao takvu priznaje država članica i koja daje neposrednu i brzu pomoć u situacijama u kojima postoji, prije svega, izravna opasnost po život i od tjelesnih ozljeda, za pojedinca ili javno zdravlje ili sigurnost, za privatnu ili javnu imovinu ili za okoliš, u skladu s nacionalnim propisima;
- (43) „informacije o lokaciji pozivatelja” znači, u javnim pokretnim mrežama, obrađeni podaci dobiveni iz mrežne infrastrukture ili mobilnih uređaja koji ukazuju na geografski položaj pokretne terminalne opreme krajnjega korisnika, a u javnim nepokretnim mrežama znači podaci o fizičkoj adresi završne točke mreže;
- (44) „terminalna oprema” znači terminalna oprema kako je definirana u članku 1. točki 1. Direktive Komisije 2008/63/EZ⁷⁸;
- (45) „satelitske komunikacijske usluge” znači usluge za čije se pružanje koristi, u cijelosti ili djelomično, uspostava radiokomunikacija od satelitskih zemaljskih postaja ili njihovih komplementarnih zemaljskih i zrakoplovnih sastavnica do svemirske postaje („uzlazne veze”) i/ili uspostava radiokomunikacija od satelitske postaje do satelitskih zemaljskih postaja ili njihovih komplementarnih komponenti na tlu ili u zraku („silazne veze”);
- (46) „pružanje satelitskih mreža” znači uspostava i rad satelitskih sustava, postaja na Zemlji i, ako je primjenjivo, njihovih komplementarnih zemaljskih i zrakoplovnih sastavnica;
- (47) „satelitska zemaljska postaja” znači oprema na Zemlji koja se može koristiti samo za odašiljanje („samo za odašiljanje”), za odašiljanje i prijam („odašiljačko-prijamna”) ili samo za prijam („samo za prijam”) radijskih komunikacijskih signala putem satelita ili ostalih sustava u svemiru, obuhvaća, među ostalim, zemaljske postaje, terminale i zemaljsku opremu potrebnu za komunikaciju sa satelitima ili drugim svemirskim postajama;
- (48) „komplementarne zemaljske i zrakoplovne sastavnice” znači postaje satelitskih mreža na zemlji ili u zraku koje se koriste na stalnim ili promjenjivim lokacijama radi poboljšanja dostupnosti satelitskih komunikacijskih usluga u geografskim područjima pokrivenima signalom satelita sustava u kojima se ne može osigurati dovoljno kvalitetna komunikacija s jednom ili više svemirskih postaja;

⁷⁸ Direktiva Komisije 2008/63/EZ od 20. lipnja 2008. o tržišnom natjecanju na tržištima telekomunikacijske terminalne opreme (SL L 162, 21.6.2008., str. 20., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/63/oj>).

- (49) „osobni podaci” znači osobni podaci kako su definirani u članku 4. točki 1. Uredbe (EU) 2016/679;
- (50) „privola” znači privola kako je definirana u članku 4. točki 11. Uredbe (EU) 2016/679.

Članak 3.

Opći ciljevi i načela

1. U kontekstu ove Uredbe, države članice, nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela, kao i BEREC, RSPB, ODN i Komisija ostvaruju, u skladu sa svojim nadležnostima, svaki od sljedećih općih ciljeva, koji nisu navedeni prema redoslijedu prioriteta:
 - (a) jačanje konkurentnosti sektora povezivosti i cjelokupne industrije, što se postiže olakšavanjem ulaganja u napredne digitalne infrastrukture, kao što su rješenja u oblaku i rješenja koja se temelje na umjetnoj inteligenciji, omogućivanjem inovativnih usluga, uključujući pouzdane usluge s osiguranom kvalitetom, i olakšavanjem suradnje aktera u širem digitalnom ekosustavu;
 - (b) razvoj jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija radi olakšavanja rada mreže i prekograničnog pružanja usluga unutar Unije, razvoja transeuropskih digitalnih mreža i pružanja inovativnih elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, uključujući paneuropske satelitske komunikacijske usluge;
 - (c) jačanje otpornosti i pripravnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga na razini Unije, što se postiže poticanjem suradnje među tijelima javne vlasti i pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u području izgradnje potrebnih kapaciteta za otpornost te zaštite sigurnosnih i obrambenih interesa Unije i njezinih država članica;
 - (d) poticanje ulaganja u povezivost i široku dostupnost, pristup i utilizaciju gigabitnih mreža, uključujući nepokretne, pokretne i bežične mreže, u korist svih građana i poduzeća u Uniji s obzirom na cijenu, kvalitetu i izbor;
 - (e) pružanje visokokvalitetnih, cjenovno pristupačnih i javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga svim krajnjim korisnicima putem učinkovitog tržišnog natjecanja u području elektroničkih komunikacijskih mreža i povezane opreme, uključujući učinkovito tržišno natjecanje koje se temelji na infrastrukturi, te u području elektroničkih komunikacijskih usluga i povezanih usluga u cijeloj Uniji;
 - (f) promicanje interesa građana Unije i zaštita prava krajnjih korisnika, uključujući jednako i nediskriminirajuće postupanje s prometom u pružanju usluga pristupa internetu, kako bi svi krajnji korisnici i dalje imali koristi od velikog izbora naprednih, cjenovno pristupačnih i visokokvalitetnih usluga; jamčenje visoke i zajedničke razine zaštite, posebno za ranjive potrošače, uključujući pristupačne cijene, izbor i jednak pristup;
 - (g) promicanje održivosti olakšavanjem ulaganja u energetske učinkovite i niskougljične digitalne mreže i rješenja te poticanje učinkovitosti prometa s kraja na kraj;

- (h) podupiranje ciljeva drugih politika Unije koje se oslanjaju na radiofrekvencijski spektar, uključujući svemirsku politiku te zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku.
2. Pri izvršavanju svojih nadležnosti ili zadaća radi ostvarivanja općih ciljeva nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela, BEREC, RSPB, ODN i Komisija postupaju na nepristran, objektivan, transparentan, nediskriminirajući i proporcionalan način. Posebno primjenjuju sljedeća načela:
- (a) promiču regulatornu predvidljivost kako bi zajamčili dosljedne regulatorne pristupe na osnovi međusobne suradnje;
 - (b) osiguravaju da se u sličnim okolnostima mjere primjenjuju dosljedno i da nema diskriminacije u postupanju prema pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga;
 - (c) uzimaju u obzir potencijalno regulatorno i administrativno opterećenje koje proizlazi iz regulatornih odluka i nastoje ga što više ograničiti;
 - (d) primjenjuju pravo Unije na tehnološki neutralan način, u mjeri u kojoj je to u skladu s postizanjem općih ciljeva utvrđenih u ovom članku;
 - (e) uzimaju na odgovarajući način u obzir raznolikost uvjeta koji se odnose na infrastrukturu, tržišno natjecanje, okolnosti krajnjih korisnika i, osobito, potrošača u različitim geografskim područjima unutar države članice.

2. DIO II. – OTPORNOST

Članak 4.

Uloga elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga u osiguravanju otpornosti

Uzimajući u obzir ključnu ulogu elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga za opću otpornost društva i gospodarstva Unije, pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga iz članka 5. stavka 1. ove Uredbe, BEREC, ODN, nacionalna regulatorna i nadležna tijela imenovana na temelju članka 8. stavka 1. Direktive (EU) 2022/2555, nacionalna tijela za upravljanje krizama i tijela civilne zaštite, uključujući tijela za upravljanje kibernetičkim krizama imenovana na temelju članka 9. stavka 1. Direktive (EU) 2022/2555, dosljednom provedbom obveza povezanih s pripravnosću na temelju ove Uredbe i u skladu s relevantnim Unijanim i nacionalnim mehanizmima civilne zaštite te upravljanja i odgovora na krize u okviru svojih nadležnosti doprinose predviđanju, sprečavanju i odgovoru na prirodne poremećaje ili poremećaje uzrokovane ljudskim djelovanjem, krize ili slučajeve više sile koji mogu negativno utjecati na stanovništvo.

Članak 5.

Dostupnost i sposobnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga

1. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža, javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga i drugi pružatelji iz članka 9. stavka 2., nacionalna regulatorna tijela, nacionalna nadležna tijela imenovana na temelju članka 8. stavka 1. Direktive (EU) 2022/2555⁷⁹ i druga nadležna tijela, uključujući, ovisno o slučaju, nacionalna tijela

⁷⁹ Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije, izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 i Direktive

za upravljanje krizama i tijela civilne zaštite, uključujući tijela za upravljanje kibernetičkim krizama imenovana na temelju članka 9. stavka 1. Direktive (EU) 2022/2555, surađuju kako bi omogućili stalnu dostupnost elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga te njihovih potrebnih kapaciteta za predviđanje, sprečavanje, pripremu i odgovor na prirodne poremećaje ili poremećaje uzrokovane ljudskim djelovanjem, krize ili slučajeve više sile koji mogu negativno utjecati na stanovništvo.

Tijela i pružatelji iz prvog podstavka pritom u najvećoj mogućoj mjeri uzimaju u obzir BEREC-ov Plan pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture iz članka 6.

2. Ne dovodeći u pitanje Direktivu (EU) 2022/2555, pružatelji iz stavka 1. ovog članka i PSAP-ovi poduzimaju sve potrebne mjere, uzimajući u obzir BEREC-ov Plan pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture iz članka 6. ove Uredbe, kako bi omogućili neprekinutu dostupnost kritičnih komunikacija i komunikacije prema hitnim službama, kao i neprekinut prijenos javnih upozorenja u slučaju prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili slučajeva više sile koji mogu negativno utjecati na stanovništvo.
3. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga i PSAP-ovi pri uvođenju novih tehnologija u svoje elektroničke komunikacijske mreže ili usluge poduzimaju sve potrebne pripremne mjere, uključujući ispitivanje i provjeru rješenja, kako bi zajamčili dostupnost komunikacije prema hitnim službama i usluga za upozoravanje javnosti u Uniji.
4. Ako migracija na druge mrežne tehnologije može dovesti do prekida usluga na uređajima krajnjih korisnika koji se trenutačno koriste, pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga najmanje dvije godine unaprijed o tome obavješćuju nacionalna nadležna tijela i krajnje korisnike u obliku plana s opisom postupka migracije.

Članak 6.

Plan pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture

1. BEREC do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] donosi izvješće naslovljeno „Plan pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture” („Plan”) radi jačanja otpornosti i pripravnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga te drugih digitalnih infrastrukture na razini Unije u slučaju prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili slučajeva više sile koji mogu znatno negativno utjecati na stanovništvo ili funkcioniranje unutarnjeg tržišta.
2. Plan obuhvaća:
 - (a) sveobuhvatnu procjenu arhitekture, kapaciteta, mogućnosti i korištenja elektroničkih komunikacijskih mreža pružatelja iz članka 5. stavka 1., pripremljenu na temelju informacija prikupljenih u skladu s člankom 7. stavkom 2. ove Uredbe i dostavljenih ODN-u u skladu s člankom 7. stavkom 3. ove Uredbe;
 - (b) operativne preporuke o mjerama otpornosti mreže koje se temelje, među ostalim, na procjeni iz točke (a);

(EU) 2018/1972 i stavljanju izvan snage Direktive (EU) 2016/1148 (Direktiva NIS 2) (SL L 333, 27.12.2022., str. 80., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3445/oj>).

(c) prakse upravljanja krizama.

U procjeni iz prvog podstavka točke (a) daje se, među ostalim, pregled mrežne topologije na razini Unije i utvrđuju se diversifikacija ruta, moguća uska grla ili točke kvara te područja u kojima su potrebne mjere otpornosti, kao što su strateška ulaganja kojima se podupire redundancija, posebno za transeuropske digitalne mreže. S procjenom se postupa u skladu s mjerodavnim pravilima Unije i nacionalnim pravilima za zaštitu klasificiranih podataka. Informacije koje sadržava prikazuju se u agregiranom obliku kako bi se spriječila točna geolokacija osjetljive imovine.

Operativne preporuke iz prvog podstavka točke (b) obuhvaćaju preporuke za osiguravanje tehničke mogućnosti integracije elektroničkih komunikacijskih mreža s različitim vrstama zemaljskih i nezemaljskih mreža kao što su satelitske mreže, mogućnost osiguravanja kontinuiteta osnovnih komunikacijskih mreža i usluga u situacijama povećane potražnje, zagušenja mreže, prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, uključujući, među ostalim, opasnosti od prekida rada sustava, kao što su namjerne štetne smetnje, i druge mjere koje se smatraju ključnima za dostupnost usluge i potrebnih mrežnih kapaciteta.

Prakse upravljanja krizama iz prvog podstavka točke (c) upućuju se nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima, a njihov je cilj primjena usklađenih postupaka, koordinacijskih mehanizama i operativnih protokola u slučaju prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili slučajeva više sile. Prakse upravljanja krizama usklađene su i komplementarne s relevantnim Unijanim i nacionalnim mehanizmima civilne zaštite te mehanizmima upravljanja i odgovora na krize.

Članak 7.

Suradnja i prikupljanje podataka za potrebe izrade Plana

1. Kako bi pružio potporu BEREC-u, ODN izrađuje nacrt Plana u bliskoj suradnji s Komisijom i, u mjeri u kojoj se odnosi na pripravnost i otpornost elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, sa skupinom za suradnju osnovanom na temelju članka 14. Direktive (EU) 2022/2555 te uz savjetovanje s ENISA-om i relevantnim europskim tijelima za koordinaciju odgovora na krizu i civilne zaštite, ovisno o slučaju. Plan se redovito preispituje i ažurira na temelju, među ostalim, informacija prikupljenih u skladu sa stavkom 2. ovog članka.
2. Za potrebe izrade Plana, nacionalna regulatorna tijela svake dvije godine prikupljaju informacije o arhitekturi, kapacitetu, mogućnostima i korištenju javnih elektroničkih komunikacijskih mreža, javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga i, prema potrebi, mreža koje se u cijelosti ili većim dijelom koriste za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga ili usluga informacijskog društva dostupnih javnosti, u mjeri u kojoj takve informacije već nisu stavljene na raspolaganje njima ili drugim nacionalnim nadležnim tijelima u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom.
3. Zahtjevi za informacije iz stavka 2. moraju biti obrazloženi, proporcionalni i ograničeni na ono što je strogo nužno za obavljanje zadaća povezanih s otpornošću i pripravnošću. Informacije se dostavljaju ODN-u svake dvije godine.
4. Do [6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] BEREC u bliskoj suradnji s Komisijom i ENISA-om objavljuje zajednički predložak koji nacionalna regulatorna tijela trebaju koristiti za prikupljanje informacija iz stavka 2.

Članak 8.

Suradnja s Komisijom, drugim tijelima Unije ili stručnim skupinama

1. Ako prirodni poremećaj ili poremećaj uzrokovan ljudskim djelovanjem, kriza ili slučaj više sile uključuje ili se poklopi s kibernetičkim incidentom velikih razmjera u smislu članka 6. točke 7. Direktive (EU) 2022/2555, BEREC Europskoj mreži organizacija za vezu za kibernetičke krize (EU-CyCLONe) i Komisiji dostavlja informacije koje su relevantne za formiranje zajedničke svijesti o situaciji i usklađenost odgovora na krizu.
2. Na zahtjev Komisije ODN joj dostavlja pojedinosti analize na kojoj se temelji priprema Plana u skladu s člankom 6. Komisija takve informacije prema potrebi uzima u obzir pri razvoju i provedbi instrumenata financiranja, uključujući strateška ulaganja u transeuropske digitalne mreže, ili pri donošenju politika ili mjera za jačanje otpornosti i pripravnosti elektroničkih komunikacijskih mreža.
3. Zadaće i mjere iz ovog dijela ne utječu na zadaće ENISA-e, mreže timova za odgovor na računalne sigurnosne incidente (CSIRT), EU-CyCLONe, Skupine za suradnju uspostavljene Direktivom (EU) 2022/2555 ili drugih stručnih skupina ili koordinacijskih sustava na temelju prava Unije o civilnoj zaštiti.

3. DIO III. – OVLAŠTENJE ZA JEDINSTVENO TRŽIŠTE I JEDINSTVENA PUTOVNICA

Članak 9.

Opće ovlaštenje

1. Sloboda pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga ovisi o uvjetima i obvezama utvrđenima u ovoj Uredbi. Države članice mogu ograničiti slobodu pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga samo na temelju razloga iz članka 52. stavka 1. UFEU-a koji se odnose na javni poredak, javnu sigurnost ili javno zdravlje. Takvo se ograničenje mora propisno obrazložiti i priopćiti Komisiji.
2. Režim općeg ovlaštenja primjenjuje se na pružatelje javnih elektroničkih komunikacijskih usluga i pružatelje elektroničkih komunikacijskih mreža koje se u cijelosti ili većim dijelom koriste za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga ili usluga informacijskog društva dostupnih javnosti.
3. Režim općeg ovlaštenja ne primjenjuje se na brojevno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge.
4. U okviru režima općeg ovlaštenja pravo na pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga podliježe samo sljedećim uvjetima:
 - (a) ispunjavanje, kako je primjenjivo na pružatelja, zahtjeva za otpornost i pripravnost mreža tijekom prirodnih poremećaja ili poremećaja uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kriza ili slučajeva više sile iz ove Uredbe i uvjetima korištenja za komunikacije tijela javne vlasti prema široj javnosti radi upozorenja javnosti na neposredne prijetnje i ublažavanja posljedica katastrofa velikih razmjera;
 - (b) ispunjavanje, kako je primjenjivo na pružatelja, uvjeta korištenja usluga kritičnih komunikacija tijekom katastrofa velikih razmjera ili nacionalnih kriznih situacija radi osiguravanja komunikacije između tijela i hitnih službi;

- (c) pridržavanje, kako je primjenjivo na pružatelja, normi ili specifikacija iz članka 187.;
- (d) pridržavanje, kako je primjenjivo na pružatelja, pravila o kibernetičkoj sigurnosti, uključujući sigurnosne zahtjeve za lanac opskrbe IKT-om određene u skladu s aktom o kibernetičkoj sigurnosti koji zamjenjuje Uredbu (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća⁸⁰;
- (e) omogućivanje tijelima za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnim tijelima u državama članicama u kojima se usluga pruža da pristupaju podacima, među ostalim radi zakonitog presretanja i zadržavanja podataka u skladu s mjerodavnim propisima Unije ili nacionalnim propisima, usklađenima s pravom Unije, kako je primjenjivo na pružatelja;
- (f) održavanje integriteta javnih elektroničkih komunikacijskih mreža, uključujući uvjete za sprečavanje elektromagnetske interferencije između elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u skladu s Direktivom 2014/30/EU⁸¹, ovisno o primjenjivosti na pružatelja;
- (g) pridržavanje, kako je primjenjivo na pružatelja, zahtjeva ili mjera o međupovezivanju u skladu s člankom 66.;
- (h) sukladnost elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, kako je primjenjivo na pružatelja, s relevantnim međunarodnim sporazumima o korištenju oskudnih resursa koji nisu uvjetovani dodjelom pojedinačnih prava korištenja;
- (i) interoperabilnost usluga u skladu s ovom Uredbom, kako je primjenjivo na pružatelja;
- (j) ako je primjereno, administrativne pristojbe u skladu s člankom 12.

Dodatni uvjeti korištenja radiofrekvencijskog spektra primjenjuju se u skladu s člancima 20. i 21., kako je primjenjivo na pružatelja.

Dodatni uvjeti korištenja brojevnih resursa koji se dodjeljuju iz nacionalnih planova numeriranja i, ako je primjenjivo, iz plana numeriranja Unije, primjenjuju se u skladu s člancima 46. i 50., kako je primjenjivo na pružatelja.

Članak 10.

Postupak izdavanja jedinstvene putovnice

⁸⁰ Uredba (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o ENISA-i (Agencija Europske unije za kibersigurnost) te o kibersigurnosnoj certifikaciji u području informacijske i komunikacijske tehnologije i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 526/2013 (Akt o kibersigurnosti) (SL L 151, 7.6.2019., str. 15., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj>).

⁸¹ Direktiva 2014/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na elektromagnetsku kompatibilnost (SL L 153, 22.5.2014., str. 62., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/30/oj>), kako je izmijenjena Uredbom (EU) 2018/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2018. (SL L 30, 11.9.2018., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/30/2018-09-11>) i Direktiva (EU) 2022/2380 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. studenoga 2022. o izmjeni Direktive 2014/30/EU o usklađivanju zakonodavstava država članica o stavljanju na raspolaganje radijske opreme na tržištu (SL L 315, 7.12.2022., str. 30., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2380/oj>).

1. U okviru režima općeg ovlaštenja pružatelj koji namjerava pružati elektroničke komunikacijske mreže ili usluge u jednoj ili više država članica dostavlja obavijest nacionalnom regulatornom tijelu jedne od tih država članica u okviru postupka izdavanja jedinstvene putovnice.
2. Prije ostvarivanja prava koja proizlaze iz općeg ovlaštenja pružatelji ne moraju ishoditi odluku ni drugi upravni akt regulatornog tijela obaviještene države članice u kojoj namjeravaju poslovati.
3. Obavijest iz stavka 1. dostavlja se u obrascu za obavješćivanje u skladu sa smjernicama BEREC-a izdanima na temelju članka 125. u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe. BEREC prema potrebi ažurira relevantne smjernice.
4. Obaviješteno regulatorno tijelo dostavlja primljenu obavijest ODN-u bez nepotrebne odgode. Ako se obavijest odnosi na početak pružanja mreža i usluga u više država članica, ODN je bez nepotrebne odgode u informativne svrhe dostavlja nadležnim tijelima drugih država članica u kojima pružatelj namjerava poslovati.
5. Ako se obavijest odnosi na namjeru pružatelja koji već posluje u jednoj ili više država članica da proširi svoje poslovanje na druge države članice, ODN tu obavijest u informativne svrhe dostavlja nadležnim tijelima svih država članica na koje se ona odnosi, uključujući države članice u kojima pružatelj već pruža elektroničke komunikacijske mreže ili usluge.
6. U okviru postupka izdavanja jedinstvene putovnice obaviješteno tijelo pružatelju potvrđuje ovlaštenje za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u roku od tjedan dana od podnošenja obavijesti iz stavka 1. U potvrdi se navode informacije o svim uvjetima za opće ovlaštenje primjenjivima u državama članicama u kojima se namjeravaju pružati mreže ili usluge, kao i o povezanim obvezama i pravima koja proizlaze iz ovlaštenja. Ako se obavijest odnosi na namjeru pružatelja koji već posluje u jednoj ili više država članica da proširi svoje poslovanje na druge države članice, u potvrdi se navode informacije o uvjetima za opće ovlaštenje primjenjivima u tim drugim državama članicama.
7. Nakon potvrde obavijesti pružatelj može ostvariti prava koja proizlaze iz općeg ovlaštenja i započeti djelatnost, prema potrebi u skladu s odredbama o pravima korištenja iz ove Uredbe.
8. ODN vodi javno dostupnu bazu podataka Unije s obavijestima dostavljenima nacionalnim regulatornim tijelima. Obaviještena tijela ažuriraju informacije o svim primljenim obavijestima u bazi podataka najmanje svaka dva mjeseca.
9. Za elektroničke komunikacijske mreže i usluge o kojima je obavijest dostavljena prije *[6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe]* nije potrebna nova obavijest. Pružatelji mogu obavijestiti obaviješteno nacionalno regulatorno tijelo kako bi ishodili novo opće ovlaštenje za postojeće mreže ili usluge u okviru postupka izdavanja jedinstvene putovnice. Ako uvode nove elektroničke komunikacijske mreže ili usluge, pružatelji za te nove mreže ili usluge obavljaju postupak izdavanja jedinstvene putovnice.

Članak 11.

Smjernice i uzajamna pomoć

1. Do *[6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe]* BEREC u bliskoj suradnji s Komisijom i drugim nadležnim tijelima, uključujući kontaktne točke određene u skladu

sa stavkom 2. ovog članka, objavljuje smjernice kako bi se osiguralo da se svi uvjeti iz članka 9. stavka 4. primjenjuju na dosljedan, nediskriminirajući i proporcionalan način te da su dostupni pružateljima na internetskoj stranici ODN-a.

2. Svaka država članica određuje nacionalnu jedinstvenu kontaktnu točku zaduženu za komunikaciju s ODN-om i ažuriranje informacija o nacionalnim propisima i postupcima primjenjivima na pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, posebno onima koji se odnose na uvjete za opće ovlaštenje, uključujući uvjete koji se odnose na kibernetičku sigurnost, pristup podacima i zaštitu podataka te obveze utvrđene u ovoj Uredbi.
3. Komisija provedbenim aktima može detaljnije specificirati postupke koji se odnose na obavješćivanje, potvrđivanje početka aktivnosti, uzajamnu pomoć u provedbi i razmjenu informacija između nacionalnih nadležnih tijela i ODN-a u skladu s Uredbom (EU) 2024/903. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.
4. Ne dovodeći u pitanje izvršne ovlasti država članica u vezi s mjerodavnim pravom u njihovoj jurisdikciji, nacionalno regulatorno tijelo obaviještene države članice u okviru sustava jedinstvene putovnice ovlašteno je za izricanje sankcija zbog kršenja uvjeta za ovlaštenje. Moguće mjere u slučaju ozbiljnog kršenja, prema potrebi nakon savjetovanja s regulatornim tijelima relevantnih država članica, uključuju ukidanje prava poslovanja u državama članicama obuhvaćenima jedinstvenom putovnicom.
5. Ako nacionalno regulatorno tijelo države članice u kojoj se pružaju elektroničke komunikacijske mreže ili usluge zaključi da kršenje uvjeta za ovlaštenje može imati ozbiljne štetne posljedice na njezinu državnom području zbog nacionalne sigurnosti ili javnog interesa, ima pravo izreći sankcije u okviru svoje nadležnosti i, ovisno o slučaju, nakon savjetovanja s relevantnim tijelima obaviještene države članice.

Članak 12.

Administrativne pristojbe

1. Ako država članica određuje administrativne pristojbe poduzetnicima koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže ili usluge na temelju općeg ovlaštenja ili kojima je dodijeljeno pravo korištenja, te pristojbe:
 - (a) pokrivaju, u ukupnom iznosu, samo administrativne troškove nastale pri upravljanju, kontroli i provedbi režima općeg ovlaštenja, prava korištenja i posebnih obveza iz članka 67., članka 68. stavka 1. te članaka 69. i 77., a koji mogu uključivati troškove za međunarodnu suradnju, usklađivanje i normizaciju, analizu tržišta, praćenje sukladnosti i ostalu kontrolu tržišta, a prema potrebi i poslove na izradi i provedbi upravnih odluka, kao što su odluke o pristupu i interkonekciji;
 - (b) određuju se pojedinačnim poduzetnicima na objektivan, transparentan i proporcionalan način.
2. Poduzetnici čiji je promet ispod određenog praga, čije poslovanje ne postiže minimalni udio na tržištu ili koji imaju vrlo ograničen teritorijalni obuhvat ne podliježu administrativnim pristojbama.
3. Ako su odredila administrativne pristojbe, nacionalna regulatorna ili druga nadležna tijela objavljuju godišnji pregled svojih administrativnih troškova i ukupni iznos naplaćenih pristojbi. Ako postoji razlika između ukupnog iznosa pristojbi i administrativnih troškova, rade se odgovarajuće prilagodbe.

4. DIO IV. – RESURSI (RADIOFREKVENCIJSKI SPEKTAR I BROJEVNI RESURSI)

4.1. GLAVA I.: RADIOFREKVENCIJSKI SPEKTAR

4.1.1. POGLAVLJE I.: Načela i ciljevi

ODJELJAK 1.: MEĐUNARODNA PRAVILA ZA KORIŠTENJE I UPRAVLJANJE RADIOFREKVENCIJSKIM SPEKTROM

Članak 13.

Strateško planiranje i upravljanje radiofrekvencijskim spektrom

1. Države članice i Komisija u okviru podijeljene nadležnosti koordinirano upravljaju radiofrekvencijskim spektrom na unutarnjem tržištu, uzimajući u obzir njegovu vrijednost kao zajedničkog europskog resursa, radi poticanja gospodarskog rasta, zaštite vrijednosti i sigurnosti Unije te ostvarenja ciljeva iz članka 3., posebno jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija, kao i radi sigurnosti i digitalne suverenosti.
2. Komisija uz pomoć RSPB-a surađuje s nacionalnim nadležnim tijelima u strateškom planiranju radiofrekvencijskog spektra i koordinaciji pristupa politici u tom području.
3. Nacionalna nadležna tijela djelotvorno i učinkovito upravljaju radiofrekvencijskim spektrom u skladu s ovom Uredbom i Radijskim propisima Međunarodne telekomunikacijske unije („ITU”) te drugim sporazumima donesenima u okviru ITU-a koji se primjenjuju na radiofrekvencijski spektar. Nastoje ukloniti svaki potencijalni ili stvarni izvor prekograničnih ili nacionalnih štetnih smetnji i poduzimaju mjere povezane s radiofrekvencijskim spektrom kako bi smanjila sigurnosne rizike pri pružanju elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga.
4. Kad se ovom Uredbom Komisiju ovlašćuje za upravljanje radiofrekvencijskim spektrom, na nju se primjenjuju ista načela i obveze kao i na nadležna tijela, osim ako je ovom Uredbom ili drugim pravom Unije predviđeno drukčije.

Članak 14.

Štetne smetnje

1. Nositelji prava korištenja radiofrekvencijskog spektra imaju pravo koristiti svoje frekvencije bez štetnih smetnji u skladu s nacionalnim planovima namjene frekvencija i međunarodnim sporazumima.
2. Nacionalna nadležna tijela surađuju međusobno i, ako je to primjereno, preko RSPB-a, na prekograničnoj koordinaciji korištenja radiofrekvencijskog spektra: Nastoje riješiti sve probleme ili sporove povezane s prekograničnom koordinacijom ili prekograničnim štetnim smetnjama koji sprečavaju korištenje radiofrekvencijskog spektra na području Unije.
3. U slučaju neriješenih pitanja prekogranične koordinacije ili prekograničnih štetnih smetnji između država članica bilo koje nacionalno nadležno tijelo ili bilo koji nositelj prava korištenja radiofrekvencijskog spektra može zatražiti od RSPB-a da posreduje u rješavanju tog pitanja. RSPB može izdati mišljenje u kojem predlaže koordinirano rješenje. Dužan ga je izdati na zahtjev nadležnog tijela.
4. Ako se prekogranično pitanje između država članica ne riješi u roku od 12 mjeseci od zahtjeva iz stavka 3., Komisija na zahtjev nacionalnog nadležnog tijela iz bilo koje

zahvaćene države članice ili nositelja prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili na vlastitu inicijativu provedbenim aktom donosi odluku o rješavanju prekograničnog pitanja, uzimajući u obzir eventualna mišljenja RSPB-a u skladu sa stavkom 3.

5. Ako se prekogranično pitanje odnosi na treću zemlju, uključujući zemlje kandidatkinje i zemlje pristupnice, Komisija i nacionalna nadležna tijela u okviru RSPG-a na zahtjev bilo kojeg nacionalnog nadležnog tijela iz zahvaćene države članice surađuju u pružanju pravne, političke i tehničke potpore za rješavanje tog pitanja kako bi dotične države članice mogle ispuniti svoje obveze i ostvariti svoja prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u skladu s pravom Unije.
6. Ako se prekogranično pitanje koje se odnosi na treću zemlju ne riješi u roku od 12 mjeseci od zahtjeva iz stavka 5., Komisija na zahtjev nacionalnog nadležnog tijela iz zahvaćene države članice i nakon savjetovanja s RSPB-om provedbenim aktom može donijeti odluku o utvrđivanju pomoći ili doprinosa koje države članice uz njezinu potporu trebaju pružiti kako bi se to pitanje riješilo, neovisno o tome utječu li na njih te štetne smetnje.
7. Ako se prekogranično pitanje koje se odnosi na treću zemlju ne može riješiti uz pomoć ili doprinos iz stavka 6. ovog članka, Vijeće može razmotriti donošenje mjera ograničavanja na temelju članka 29. UEU-a u skladu s ciljevima zajedničke vanjske i sigurnosne politike.
8. Provedbeni akti iz stavaka 4. i 6. ovog članka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4. uz pomoć Odbora iz članka 199. stavka 2. („Odbor za radiofrekvencijski spektar”).

ODJELJAK 2.: NAČELA

Članak 15.

Načelo zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra

1. Ne dovodeći u pitanje iznimku iz drugog podstavka, pružatelji zajednički koriste radiofrekvencijski spektar koji podliježe općem ovlaštenju i pojedinačnim pravima radi pružanja iste usluge (zajedničko korištenje za istu uslugu) ili radi pružanja različitih usluga (zajedničko korištenje za različite usluge) u skladu s pravom tržišnog natjecanja.

Nacionalna nadležna tijela mogu ograničiti zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra ako je to potrebno iz razloga:

- (a) zaštite tržišnog natjecanja i nediskriminirajućeg pristupa tržištu;
 - (b) tehničke i ekonomske izvedivosti;
 - (c) nužnosti isključivih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra za zaštitu javne sigurnosti, nacionalne sigurnosti, obrane ili ključnih usluga;
 - (d) izbjegavanja štetnih smetnji;
 - (e) prekogranične koordinacije.
2. Nacionalna nadležna tijela osiguravaju učinkovito korištenje dodijeljenog radiofrekvencijskog spektra. U tu svrhu mogu tražiti da nositelj prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, među ostalim za potrebe obrane i sigurnosti, dijeli bilo koji dio spektra koji nije iskorišten na određenom geografskom području ili u određenom vremenskom razdoblju, pod uvjetom da zajedničko korištenje spektra ne ometa, narušava

ili na drugi način ograničava korištenje spektra izvornom nositelju prava i da je u skladu s pravom tržišnog natjecanja.

Članak 16.

Načela tehnološke neutralnosti i neutralnosti usluga

1. Sve vrste tehnologija mogu se upotrebljavati za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u radiofrekvencijskom spektru koji je proglašen raspoloživim za elektroničke komunikacijske usluge u nacionalnom planu namjene frekvencija u skladu s pravom Unije.

Nacionalna nadležna tijela to pravo mogu ograničiti samo kad je to nužno i proporcionalno radi:

- (a) izbjegavanja štetnih smetnji;
 - (b) zaštite javnog zdravlja od elektromagnetskih polja, uzimajući u najvećoj mjeri u obzir Preporuku 1999/519/EZ;
 - (c) osiguravanja tehničke kvalitete usluge;
 - (d) osiguravanja da se radiofrekvencijski spektar maksimalno zajednički koristi;
 - (e) zaštite učinkovitog korištenja radiofrekvencijskog spektra;
 - (f) osiguravanja ispunjenja ciljeva od općeg interesa u skladu sa stavkom 2.
3. U radiofrekvencijskom spektru koji je proglašen raspoloživim za elektroničke komunikacijske usluge u nacionalnom planu namjene frekvencija u skladu s pravom Unije mogu se pružati sve vrste elektroničkih komunikacijskih usluga.

Nacionalna nadležna tijela to pravo mogu ograničiti isključivo radi ispunjavanja zahtjeva iz Radijskih propisa ITU-a na temelju proporcionalnih i nediskriminirajućih kriterija. Nacionalno nadležno tijelo ima pravo zatražiti da se određena usluga pruža u određenom pojasu samo ako je to opravdano zbog:

- (a) zaštite ljudskih života;
- (b) promicanja socijalne, regionalne ili teritorijalne kohezije;
- (c) izbjegavanja neučinkovitoga korištenja radiofrekvencijskog spektra;
- (d) promicanja kulturne i jezične raznolikosti i pluralizma medija, na primjer pružanjem usluga radijske i televizijske radiodifuzije.
- (e) potrebe zaštite javne sigurnosti, nacionalne sigurnosti, obrane ili ključnih usluga.

Nacionalna nadležna tijela mogu zabraniti pružanje druge usluge u određenom pojasu samo ako je to opravdano potrebom da se zaštite ljudski životi.

4.1.2. POGLAVLJE II.: Namjena

ODJELJAK 1.: STRATEGIJA ZA RADIOFREKVENCIJSKI SPEKTAR I PLANOVI NAMJENE

Članak 17.

Strategija i planovi Unije za radiofrekvencijski spektar

1. Nakon savjetovanja s dionicima i RSPB-om Komisija izrađuje strategiju Unije za radiofrekvencijski spektar usmjerenu na budućnost i prema potrebi je ažurira nakon svake Svjetske radiokomunikacijske konferencije.
2. Strategijom Unije za radiofrekvencijski spektar usmjeravaju se dugoročno planiranje radiofrekvencijskog spektra, inovacije i učinkovito korištenje spektra u cijeloj Uniji. U njoj se utvrđuju potrebe za radiofrekvencijskim spektrom i osigurava dostupnost te prema potrebi štiti radiofrekvencijski spektar potreban za ispunjavanje ciljeva područja politike Unije koji podrazumijevaju korištenje radiofrekvencijskog spektra, uključujući obranu i sigurnost, za kritične komunikacije i druge svrhe, uključujući detekciju. Dostupnost radiofrekvencijskog spektra pod usklađenim uvjetima za zaštitu javne sigurnosti, nacionalnu sigurnost, obranu ili zaštitu ključnih usluga uzima se u obzir u strategiji Unije za radiofrekvencijski spektar i na odgovarajući način uvrštava u nacionalne planove namjene frekvencija.
3. Na temelju strategije Unije za radiofrekvencijski spektar Komisija prema potrebi može provedbenim aktima donijeti planove Unije za radiofrekvencijski spektar.

U svakom planu Unije za radiofrekvencijski spektar utvrđuju se potrebe povezane s određenom tehnologijom ili uslugom radiofrekvencijskog spektra i određuju rokovi za tehničko usklađivanje korištenja radiofrekvencijskog spektra na temelju Odluke br. 676/2002/EZ te, prema potrebi, rokovi za ovlaštenje za korištenje tog spektra u skladu s ovom Uredbom, koji mogu odstupati od roka utvrđenog u članku 18. stavku 1. Time se ne dovodi u pitanje mogućnost odstupanja od roka iz članka 18. stavka 1. na temelju članka 18. stavaka 2. i 3.

Provedbeni akti iz prvog podstavka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4. uz pomoć Odbora iz članka 199. stavka 2. RSPB prati tehnička, gospodarska i društvena kretanja povezana s korištenjem radiofrekvencijskog spektra i prema potrebi preporučuje ažuriranje planova Unije za radiofrekvencijski spektar.

4. U roku od devet mjeseci od donošenja planova Unije za radiofrekvencijski spektar nacionalna nadležna tijela Komisiji i RSPB-u dostavljaju nacionalne planove za radiofrekvencijski spektar, u kojima prema potrebi navode nacionalne mjere potrebne za provedbu plana Unije za radiofrekvencijski spektar i njihove rokove. Nacionalna nadležna tijela objavljuju i redovito ažuriraju te nacionalne planove.
5. Nacionalna nadležna tijela redovito izvješćuju Komisiju i RSPB o provedbi nacionalnih planova za radiofrekvencijski spektar. Komisija i nacionalna nadležna tijela u okviru RSPB-a surađuju radi utvrđivanja i uklanjanja nedostataka u područjima u kojima Komisija ili RSPB smatra da ostvarivanje jednog ili više ciljeva plana Unije za radiofrekvencijski spektar ne napreduje u dovoljnoj mjeri.

Članak 18.

Koordinirani vremenski okvir dodjela

1. Ako je korištenje radiofrekvencijskog spektra usklađeno na temelju Odluke br. 676/2002/EZ za bežične širokopojasne elektroničke komunikacijske mreže i usluge, nacionalna nadležna tijela moraju ga odobriti u roku od 24 mjeseca od donošenja te mjere ili što prije nakon ukidanja eventualne odluke kojom se iznimno dopušta alternativno korištenje na temelju stavka 5. ovog članka.
2. Rok iz stavka 1. može se produljiti za određeni radiofrekvencijski pojas u mjeri u kojoj je to potrebno zbog neke od sljedećih okolnosti:

- (a) ograničenja korištenja tog pojasa na temelju cilja od općeg interesa iz članka 16. stavka 2. drugog podstavka točke (a) ili (d);
- (b) neriješenih pitanja prekogranične koordinacije s trećim zemljama koja za posljedicu imaju štetne smetnje, pod uvjetom da je zahvaćena država članica, ako je to primjereno, zatražila pomoć Unije na temelju članka 14. stavka 5.;
- (c) potrebe za zaštitom nacionalne sigurnosti i obrane;
- (d) više sile.

Dotično nacionalno nadležno tijelo preispituje produljenje iz prvog podstavka najmanje svake dvije godine i na zahtjev potencijalnog korisnika radiofrekvencijskog spektra ili Komisije.

3. Rok određen u stavku 1. može se produljiti za određeni radiofrekvencijski pojas u mjeri u kojoj je to potrebno i do 24 mjeseci u slučaju:
 - (a) neriješenih pitanja prekogranične koordinacije među državama članicama koja za posljedicu imaju štetne smetnje, pod uvjetom da je zahvaćena država članica pravodobno provela sve potrebne mjere na temelju članka 14. stavaka 3. i 4.;
 - (b) potrebe da se osigura tehnička migracija postojećih korisnika tog pojasa i složenosti njezina osiguravanja.
4. U slučaju produljenja na temelju stavka 2. ili 3. relevantno nacionalno nadležno tijelo o tome pravodobno obavještuje druga nacionalna nadležna tijela i Komisiju i navodi razloge.
5. Neovisno o stavku 1. nacionalna nadležna tijela mogu dopustiti alternativno korištenje cijelog ili dijela usklađenog pojasa radiofrekvencijskog spektra ako:
 - (a) javno savjetovanje održano u skladu s člankom 184. i procjena potražnje na tržištu usmjerena na budućnost u skladu s člankom 32. ukazuju na slabu potražnju na tržištu za usklađenim korištenjem pojasa radiofrekvencijskog spektra u doglednoj budućnosti;
 - (b) takvo alternativno korištenje ne sprečava ni ne ometa dostupnost ili korištenje takvog pojasa u drugim državama članicama.

Nacionalno nadležno tijelo preko ODN-a obavještuje Komisiju i druga nacionalna nadležna tijela o svojoj odluci i razlozima za nju te je redovito preispituje.

6. Komisija može provedbenim aktom odrediti zajedničke datume za odobrenje korištenja određenog usklađenog radiofrekvencijskog spektra u skladu sa stavkom 1. i odstupajući od stavaka 1., 2. i 3.

Taj se provedbeni akt donosi u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

ODJELJAK 2.: MOLBA ZA NAMJENU ILI USKLAĐIVANJE

Članak 19.

Zahtjev za usklađivanje radiofrekvencijskog spektra

1. Svaka zainteresirana strana Komisiji može podnijeti obrazloženi zahtjev za razmatranje usklađivanja uvjeta dostupnosti i/ili učinkovitog korištenja određenog frekvencijskog pojasa u skladu s člankom 4. Odluke br. 676/2002/EZ.
2. Kad zaprimi takav zahtjev, Komisija organizira javno savjetovanje, a zahtjev proslijeđuje RSPB-u radi izvješća ili mišljenja, Odboru za radiofrekvencijski spektar ili obama tijelima. Ako je zahtjev upućen Odboru za radiofrekvencijski spektar, on donosi mišljenje na temelju članka 3. stavka 2. Odluke br. 676/2002/EZ.

Obrazloženi odgovor na zahtjev dostavlja se u razumnom roku.

3. Komisija objavljuje zahtjev i odgovor.

4.1.3. *POGLAVLJE III.: Dodjela*

ODJELJAK 1.: NAČELA

Članak 20.

Opće ovlaštenje za korištenje radiofrekvencijskog spektra

1. Radiofrekvencijski spektar koristi se na temelju općeg ovlaštenja ako su ispunjeni uvjeti iz stavka 2. ovog članka, osim ako se zahtijeva pojedinačno pravo korištenja u skladu s člankom 21.
2. Poduzetnici kojima je korištenje radiofrekvencijskog spektra dopušteno na temelju općeg ovlaštenja moraju ispunjavati sljedeće uvjete:
 - (a) pružati određenu uslugu ili koristiti određenu vrstu tehnologije ako je propisano ograničenje na temelju članka 16., stavka 1. drugog podstavka ili članka 16. stavka 2. drugog podstavka, uključujući, ako je to primjereno, zahtjeve u pogledu pokrivenosti i kvalitete usluge;
 - (b) djelotvorno i učinkovito koristiti radiofrekvencijski spektar u skladu s ovom Uredbom;
 - (c) primjenjivati tehničke i operativne uvjete potrebne za izbjegavanje štetnih smetnji i za zaštitu javnog zdravlja od elektromagnetskih polja, uzimajući u obzir Preporuku 1999/519/EZ, ako se ti uvjeti razlikuju od onih koji vrijede za korištenje radiofrekvencijskog spektra na temelju općeg ovlaštenja;
 - (d) poštovati pravila o kibernetičkoj sigurnosti, uključujući zahtjeve za lanac opskrbe IKT-om u skladu s aktom o kibernetičkoj sigurnosti koji će zamijeniti Uredbu (EU) 2019/881.

Članak 21.

Pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra

1. Nacionalna nadležna tijela mogu uvjetovati korištenje radiofrekvencijskog spektra pojedinačnim pravima samo ako je to potrebno za maksimalno povećanje učinkovitosti korištenja radiofrekvencijskog spektra s obzirom na potražnju i uvažavajući:
 - (a) specifične karakteristike dotičnog radiofrekvencijskog spektra;
 - (b) potrebu za izbjegavanjem štetnih smetnji;

- (c) razvoj pouzdanih uvjeta za zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra, prema potrebi;
 - (d) potrebu za osiguravanjem tehničke kvalitete komunikacija ili usluge;
 - (e) ciljeve od općeg interesa kako su ih utvrdile države članice u skladu s pravom Unije;
 - (f) potrebu za zaštitom učinkovitog korištenja radiofrekvencijskog spektra.
2. Za poduzetnike koji su nositelji pojedinačnog prava korištenja radiofrekvencijskog spektra mogu vrijediti, uz uvjete iz članka 20. stavka 2., samo uvjeti koje je nacionalno nadležno tijelo utvrdilo prije dodjele ili obnove takvog prava, a koji se odnose na:
- (a) rok i maksimalno trajanje u skladu s člankom 24., uz uvažavanje svih promjena u nacionalnom planu namjene frekvencija;
 - (b) prijenos ili najam prava u skladu s člankom 26.;
 - (c) plaćanje naknada za prava korištenja u skladu s člankom 29.;
 - (d) ispunjavanje svih obveza preuzetih u okviru postupka ovlaštenja ili obnove ovlaštenja prije izdavanja ovlaštenja ili, ako je primjenjivo, prije poziva za podnošenje zahtjeva za dodjelu prava korištenja;
 - (e) udruživanje ili dopuštanje pristupa radiofrekvencijskom spektru drugim korisnicima u određenim regijama ili na nacionalnoj razini ili zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 27.;
 - (f) korištenje pojaseva radiofrekvencijskog spektra u skladu s relevantnim međunarodnim sporazumima;
 - (g) uvjete specifične za eksperimentalno korištenje pojaseva radiofrekvencijskog spektra;
 - (h) zajedničko korištenje pasivne ili aktivne infrastrukture koja ovisi o radiofrekvencijskom spektru;
 - (i) komercijalne sporazume o pristupu *roamingu*;
 - (j) zajedničko postavljanje infrastrukture za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga koje se oslanjaju na korištenje radiofrekvencijskog spektra.

Nadležna tijela ne postavljaju uvjete iz prvog podstavka točaka (e), (h), (i) ili (j) ovog stavka, osim ako je to opravdano na temelju postupka iz članka 32.

- 3. Nadležna tijela pravodobno se i transparentno savjetuju sa zainteresiranim stranama i obavješćuju ih o uvjetima povezanim s pojedinačnim pravima korištenja prije nego što ih propišu. Unaprijed utvrđuju kriterije procjene ispunjavanja tih uvjeta i dostavljaju ih zainteresiranim stranama na transparentan način.
- 4. Nadležno tijelo može kombinirati pojedinačna prava s općim ovlaštenjem za korištenje radiofrekvencijskog spektra uzimajući u obzir sve vjerojatne učinke na tržišno natjecanje, inovacije i ulazak na tržište.
- 5. RSPB prikuplja primjere dobre prakse izbora između općih ovlaštenja i pojedinačnih prava.

ODJELJAK 2.: USKLADIVANJE

Članak 22.

Zajednički uvjeti za ovlaštenje za korištenje radiofrekvencijskog spektra

1. Potencijalni korisnici radiofrekvencijskog spektra u dvije ili više država članica za javne i nejavne elektroničke komunikacijske mreže mogu zatražiti od nacionalnih nadležnih tijela tih država članica da zajednički uz pomoć RSPB-a utvrde zajedničke uvjete za ovlaštenje kako bi se smanjio trošak puštanja u rad ili učinak na okoliš. Nacionalna nadležna tijela obavješćuju Komisiju o takvim zahtjevima.
2. Ne dovodeći u pitanje članak 39. ove Uredbe, ako Komisija ili najmanje dva relevantna nacionalna nadležna tijela podnesu obrazloženi zahtjev, neovisno o tome jesu li pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža podnijeli zahtjev, RSPB nakon savjetovanja s dionicima izrađuje prijedlog zajedničkih uvjeta za ovlaštenje, među ostalim u pogledu najboljeg načina da javne i privatne mreže zajednički koriste radiofrekvencijski spektar u skladu s pravom tržišnog natjecanja. Komisija može provedbenim aktom, uzimajući u obzir prijedlog RSPB-a i, prema potrebi, zahtjeve utvrđene u članku 39. stavku 4., donijeti zajedničke uvjete za ovlaštenje koji su obvezujući u svim državama članicama i kojima se utvrđuje zajednički format koji treba koristiti.
3. Na zahtjev dvaju ili više nacionalnih nadležnih tijela ili Komisije RSPB razmatra mogućnost i načine odobravanja dijela radiofrekvencijskog spektra na razini Unije te predlaže odgovarajući postupak i uvjete dodjele ovlaštenja kako bi se osigurala dostupnost visokokvalitetnih bežičnih širokopojasnih elektroničkih komunikacijskih usluga („bežične širokopojasne usluge”) u cijeloj Uniji, uključujući usluge izravne povezivosti uređaja sa satelitom. Nakon savjetovanja s RSPB-om Komisija može dopuniti ovu Uredbu delegiranim aktom u skladu s člankom 198. kojim se definiraju postupci i uvjeti dodjele ovlaštenja za korištenje radiofrekvencijskog spektra u određenom usklađenom pojasu radiofrekvencijskog spektra ili njegovim dijelovima na razini Unije.
4. Pri provedbi postupka ovlaštenja Komisija može zatražiti pomoć RSPB-a, ODN-a, Odbora za komunikacije ili vanjskih stručnjaka.
5. Ako su zajednički uvjeti za ovlaštenje utvrđeni na temelju stavka 2. ovog članka, Komisija može provedbenim aktima utvrditi pojedinosti postupka „sve na jednom mjestu”, koji poduzetniku omogućuje da ODN-u podnese zahtjeve za prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u više država članica, kao i postupovne aranžmane, uključujući administrativne rokove.
6. Nacionalna nadležna tijela dodjeljuju prava i ovlaštenja u rokovima utvrđenima u članku 30. stavku 8.
7. Provedbeni akti iz stavaka 2. i 4. ovoga članka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Članak 23.

Usklađena dodjela radiofrekvencijskog spektra

Nacionalna nadležna tijela ne smiju odrediti dodatne uvjete, kriterije ili postupke ako su nositelji prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra odabrani zajedničkim postupkom odabira na razini Unije ili ako se primjenjuju usklađeni uvjeti za ovlaštenje Unije.

ODJELJAK 3.: USKLAĐENA PRAVILA PRIMJENJIVA NA UVJETE ZA OVLAŠTENJE

Članak 24.

Trajanje prava

1. Prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u načelu se dodjeljuju na neograničeno vrijeme. Nacionalna nadležna tijela moraju redovito preispitivati pojedinačna prava korištenja na neograničeno vrijeme za radiofrekvencijski spektar koji se koristi za bežične širokopojasne mreže i usluge, uključujući obveze pokrivenosti i kvalitete usluge. Takva preispitivanja provode u intervalima od najmanje svakih 20 godina nakon dodjele takvog pojedinačnog prava korištenja radiofrekvencijskog spektra. Periodična preispitivanja priopćuju se u skladu s postupkom iz članka 31.
2. Pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra na neograničeno vrijeme mogu se opozvati bilo kad ako se opoziv temelji na razlozima iz članka 25. stavka 2., a za sve ostale razloge opoziv se mora najaviti 5 godina unaprijed. Ako se pojedinačna prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra za bežične širokopojasne usluge koja su dodijeljena na neograničeno vrijeme opozovu u prvih 40 godina od dodjele, iznimno se primjenjuje članak 195.
3. Iznimno od stavka 1. ovog članka pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra mogu se dodijeliti na ograničeno vrijeme koje se smatra primjerenim s obzirom na ciljeve koji se nastoje ostvariti u skladu s člankom 30. stavkom 4. ako je potrebno potaknuti tržišno natjecanje ili izbjeći njegovo narušavanje u skladu s člankom 32.

Ako se pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra dodjeljuju na ograničeno vrijeme, nadležno tijelo unaprijed određuje njihovo maksimalno trajanje, ne dovodeći time u pitanje eventualne kasnije izmjene nacionalnog plana namjene frekvencija i navodi ga u odlukama o dodjeli pojedinačnih prava.
4. Ako nadležna tijela ograničavaju trajanje pojedinačnih prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra kako bi se mogao koristiti za bežične širokopojasne usluge, nositelji tih prava imaju pravo koristiti ga najmanje 40 godina.

Ako se dodjeljuju na ograničeno vrijeme, pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra mogu se obnoviti u skladu s člankom 25.
5. Ako je to opravdano, nacionalna nadležna tijela mogu odrediti trajanje kraće od 40 godina za usklađeni ili neusklađeni radiofrekvencijski spektar u bilo kojem od sljedećih slučajeva:
 - (a) u ograničenim geografskim područjima u kojima je vrlo teško ili nemoguće pristupiti mrežama velike brzine;
 - (b) za određene kratkoročne projekte;
 - (c) za eksperimentalno korištenje određivanjem posebnih obveza;
 - (d) za upotrebe radiofrekvencijskog spektra koje, u skladu s člankom 16. stavcima 1. i 2., mogu koegzistirati s bežičnim širokopojasnim službama;
 - (e) za alternativno korištenje radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 18. stavkom 5.
6. Nacionalna nadležna tijela mogu prilagoditi trajanje prava korištenja utvrđeno u ovom članku radi istovremenog isteka prava u jednom ili više pojaseva ili radi procjene potrebe

za obnovom u skladu s člankom 25., u potpunosti slučaju samo na razdoblje od dvije godine koje se može obnoviti jednom.

Članak 25.

Obnova pojedinačnih prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra

1. Pravo korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra s ograničenim trajanjem na zahtjev nositelja automatski se obnavlja na slično razdoblje trajanja i pod sličnim uvjetima.
2. Odstupajući od stavka 1., nakon što svim zainteresiranim stranama pruži priliku za očitovanje u javnom savjetovanju u skladu s člankom 184., nadležno tijelo najmanje pet godina prije isteka prava može odlučiti da neće automatski obnoviti pravo korištenja, nego da će dopustiti istek prava i organizirati otvoren, transparentan i nediskriminirajući postupak ovlaštenja kako bi dodijelilo nova prava ili da će obnoviti postojeća prava s drukčijim trajanjem ili pod drukčijim uvjetima zbog jednog ili više od sljedećih razloga:
 - (a) postizanje ciljeva iz članka 3. i članka 30. stavka 4. te ciljeva javne politike na temelju prava Unije ili nacionalnoga prava, uzimajući u obzir i važnost postojećih ulaganja;
 - (b) provedba nove tehničke provedbene mjere donesene u skladu s člankom 4. Odluke br. 676/2002/EZ;
 - (c) nositeljevo ozbiljno nepridržavanje uvjeta povezanih s dotičnim pravom korištenja;
 - (d) potreba da se potakne, ili izbjegne narušavanje, tržišnog natjecanja u skladu s člankom 32.;
 - (e) poboljšanje učinkovitosti korištenja radiofrekvencijskog spektra s obzirom na tehnološke ili tržišne promjene;
 - (f) radiofrekvencijski spektar dodijeljen je besplatno.

Ako razmatra mogućnost da ne obnovi pravo korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra iz razloga navedenih u prvom podstavku točki (d), nacionalno nadležno tijelo provodi novi postupak odabira samo ako postoje dokazi o vjerodostojnoj tržišnoj potražnji poduzetnika koji nisu nositelji prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u dotičnom pojasu i ako je utvrdilo da je broj gospodarski održivih infrastruktura na tržištu veći od broja povijesnih operatora.

3. Osim ako se odluka iz stavka 2. donese najkasnije pet godina prije isteka dotičnih prava, postojeća prava automatski se obnavljaju u skladu sa stavkom 1.
4. Odluci o obnovi prilaže se preispitivanje godišnjih i jednokratnih naknada za korištenje radiofrekvencijskog spektra, koje se provodi na temelju članka 29. Pri određivanju visine naknada nadležna tijela uzimaju u obzir, među ostalim, povijesne cijene, međunarodne referentne vrijednosti, kretanje prosječnih prihoda po MHz po priključku s obzirom na cijeli radiofrekvencijski spektar koji se koristi za uslugu u pitanju i oportunitetni trošak radiofrekvencijskog spektra.
5. Ovaj se članak primjenjuje i na prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra koja su dodijeljena prije *[datum stupanja na snagu ove Uredbe]* i koja istječu u roku od najmanje sedam godina nakon tog datuma.

Članak 26.

Prijenos ili davanje u najam pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra

1. Nositelji prava korištenja radiofrekvencijskog spektra koji nije radiofrekvencijski spektar dodijeljen za radiodifuziju od općeg interesa ili s kulturnom namjenom i nije spektar dodijeljen besplatno imaju pravo prenijeti ili dati u najam svoja prava korištenja u skladu s ovim člankom i pravom tržišnog natjecanja.
2. Nositelj prava korištenja radiofrekvencijskog spektra obavještuje nacionalno nadležno tijelo o namjeri prijenosa ili davanja tih prava u najam i o datumu stupanja prijenosa na snagu, a ono te informacije objavljuje.

Od datuma prijenosa ili davanja prava u najam stjecatelja ili najmoprimca obvezuju prvotni uvjeti prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, uključujući, primjerice, stroge uvjete protiv gomilanja spektra i uvjete za djelotvorno i učinkovito korištenje spektra, osim ako nacionalno nadležno tijelo ne odluči drukčije u skladu sa stavkom 3. U slučaju najma, prvotnog primatelja prava obvezuju prvotni uvjeti zajedno s najmodavcem. U slučaju usklađenog radiofrekvencijskog spektra, svaki takav prijenos mora poštovati takvo usklađeno korištenje.

3. Prijenos ili davanje tih prava korištenja u najam ne smije se odbiti, osim ako postoji jasan rizik od narušavanja tržišnog natjecanja zbog akumulacije prava korištenja, posebno u skladu s člankom 32., ili ako postoji ozbiljna sumnja u to može li novi korisnik ispuniti prvotne uvjete prava korištenja.

Uzimajući u obzir kontekst i okolnosti prijenosa prava korištenja radiofrekvencijskog spektra, osobito to je li stjecatelj pod izravnom ili neizravnom kontrolom vlade treće zemlje, primjerice zbog dodjele znatnih financijskih sredstava, uključujući subvencije, ili izvodi li pod vodstvom države vanjske projekte ili programe, nacionalna nadležna tijela ovlaštena su blokirati prijenos prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ako je to nužno i proporcionalno iz bilo kojeg od sljedećih razloga:

- (a) otpornosti;
- (b) sigurnosti, uključujući kontinuitet pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga;
- (c) obrane;
- (d) održavanja javnog poretka, čije bi narušavanje ili zloupotreba mogli imati znatan učinak u državi članici ili u Uniji.

Sve administrativne pristojbe određene poduzetnicima u vezi s obradom zahtjeva za prijenos, dijeljenje ili najam prava korištenja radiofrekvencijskog spektra moraju biti u skladu s člankom 12.

4. Nacionalna nadležna tijela ocjenjuju jesu li ispunjeni uvjeti za prijenos ili davanje u najam postojećih prava korištenja u skladu s ovim člankom te u skladu s člankom 194. prema potrebi pravodobno mijenjaju uvjete povezane s postojećim pravima korištenja nakon [datum stupanja na snagu ove Uredbe] i osiguravaju da se prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili relevantni radiofrekvencijski spektar mogu podijeliti ili raščlaniti u najvećoj mogućoj mjeri.

Članak 27.

Zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra

1. U skladu s člankom 15. i ne dovodeći u pitanje obveze pokrivenosti ili druge obveze određene nositeljima pojedinačnih prava korištenja radijskih frekvencija ni obveze preuzete u kontekstu natječajnog postupka ili postupka uspoređivanja, nositelji prava korištenja radiofrekvencijskog spektra poduzimaju korake kako bi organizirali, dopustili i ponudili zajedničko korištenje svojih prava korištenja ako je to tehnički izvedivo i u skladu s pravom tržišnog natjecanja.
2. Treća strana zainteresirana za korištenje dijela radiofrekvencijskog spektra na određenom području ili u određenom razdoblju može iskazati svoj interes nacionalnom nadležnom tijelu.

Nositelji prava korištenja radiofrekvencijskog spektra imaju pravo odbiti zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra ako dokažu da ga koriste ili da su izradili planove za njegovo korištenje u doglednoj budućnosti na način da zajedničko korištenje nije tehnički izvedivo. Nositelji prava korištenja radiofrekvencijskog spektra obvezuju se na te planove. Ako nositelj prava korištenja ne postupi u skladu sa svojim planom, primjenjuje se članak 196.

Pri procjeni izvedivosti zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra nacionalna nadležna tijela uzimaju u obzir planove korištenja nositelja prava korištenja radiofrekvencijskog spektra tijekom cijelog trajanja njihova prava. Nacionalna nadležna tijela primjenjuju postupak iz članka 188. *mutatis mutandis*. Mogu dopustiti zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra na ograničeno vrijeme ili odrediti periodično preispitivanje. Nacionalna nadležna tijela ovlaštena su blokirati zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra iz razloga navedenih u članku 26. stavku 3.

3. Uvjeti zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra utvrđuju se u okviru prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 21.

U tim se uvjetima određuje:

- (a) prioritet u korištenju, pravila koegzistencije i vrsta zaštite od štetnih smetnji između primarnog i sekundarnog nositelja prava korištenja;
 - (b) vrsta korištenja dopuštena novom korisniku u odnosu na onu koja je prvotno odobrena;
 - (c) može li se odrediti zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra u slučaju kršenja obveze povezane s pravom korištenja, kao što je obveza pokrivenosti.
4. Obvezu povezanu s pravom korištenja radiofrekvencijskog spektra može ispuniti prvotni, novi ili oba korisnika. Oba korisnika moraju ispunjavati obveze utvrđene u okviru prava korištenja kojima se uređuje zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra.
 5. Do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] RSPB u bliskoj suradnji s Komisijom i BEREC-om donosi smjernice kako bi doprinio dosljednoj primjeni ovog članka i članka 15.

Članak 28.

Baza podataka

1. ODN uspostavlja dinamičku bazu podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja radiofrekvencijskog spektra radi promicanja i omogućivanja zajedničkog korištenja određenih pojaseva radiofrekvencijskog spektra kako bi se poboljšala učinkovitost njegova korištenja i tako poduprle politike Unije.

Baza podataka sadržava najnovije informacije o geolokalizaciji postojećih upotreba spektra koje su države članice i nositelji prava korištenja radiofrekvencijskog spektra prikupili i dostavili da se potencijalnim korisnicima omogući pristup tom radiofrekvencijskom spektru.

Bazi podataka izravno je dostupna svim potencijalnim korisnicima radiofrekvencijskog spektra.

2. Radi ujednačene primjene stavka 1. Komisija nakon savjetovanja s RSPB-om može provedbenim aktima odrediti pojaseve radiofrekvencijskog spektra koje mora obuhvatiti baza podataka te izraditi praktična rješenja i jedinstvene formate namijenjene nacionalnim nadležnim tijelima za prikupljanje i dostavljanje podataka Komisiji.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

3. Tijekom uspostave i korištenja baze podataka moraju se štititi privatnost i poštovati pravila o poslovnoj tajni, osobito u skladu s člankom 8. Odluke br. 676/2002/EZ, te pravo država članica da uskrate informacije bitne za nacionalnu sigurnost. Baza podataka mora u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti administrativno opterećenje i postojeće obveze država članica na temelju drugog prava Unije, osobito obveze davanja specifičnih informacija.
4. Bazom podataka upravlja ODN.

Članak 29.

Doprinosi za prava korištenja radiofrekvencijskog spektra

1. Nacionalna nadležna tijela mogu propisati plaćanje prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u obliku jednokratne ili godišnje naknade, ili njihove kombinacije, određene u skladu s ovim člankom.
2. Godišnje i jednokratne naknade koje nisu povezane s postupkom uspoređivanja ili natječajnim postupkom moraju biti objektivno opravdane, transparentne, nediskriminirajuće i proporcionalne s obzirom na svoju namjenu, osigurati optimalno korištenje radiofrekvencijskog spektra i uvažavati opće ciljeve ove Uredbe. Naknade se određuju u visini koja u ukupnom iznosu pokriva barem administrativne troškove nacionalnih nadležnih tijela nastale pri upravljanju, kontroli i provedbi pravila o radiofrekvencijskom spektru u skladu s člankom 12. stavkom 1. točkom (a).

Komisija do *[12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe]*, uzimajući u obzir mišljenja BEREC-a i RSPB-a, donosi preporuku o zajedničkoj metodologiji određivanja godišnjih naknada iz prvog podstavka, u kojoj se mogu uzeti u obzir razne karakteristike radiofrekvencijskog spektra, kao što su kapacitet pojasa radiofrekvencijskog spektra i njegova oskudica, te usluga koja se namjerava pružati.

3. Eventualne jednokratne naknade u postupku uspoređivanja ili rezervirane cijene u natječajnom postupku određuju se u visini koja jamči učinkovitu dodjelu i korištenje radiofrekvencijskog spektra, kao i ulaganja te izgradnju mreža i uvođenje usluga.

Rezervirane cijene određuju se kao minimalno plaćanje za stjecanje prava korištenja radiofrekvencijskog spektra.

Prije propisivanja rezervirane cijene ili određivanja njezine visine nacionalno nadležno tijelo uzima u obzir troškove koji proizlaze iz uvjeta povezanih s tim pravima.

Komisija do *[12 mjeseci nakon primjene ove Uredbe]* nakon savjetovanja s BEREC-om i RSPB-om donosi preporuku o zajedničkoj metodologiji određivanja rezervirane cijene,

uzimajući u obzir, među ostalim, oportunitetni trošak radiofrekvencijskog spektra i karakteristike pojasa.

4. Nacionalna nadležna tijela uzimaju u obzir preporuke iz stavaka 2. i 3. ovog članka. Ako se koja od tih preporuka ne slijedi, a odstupanja potraju bez objektivnih opravdanja, Komisija može provedbenim aktom donijeti odluku kako bi osigurala usklađenu primjenu.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

5. Naknade se plaćaju samo ako je radiofrekvencijski spektar stvarno dostupan za korištenje i mora se ponuditi mogućnost njihove otplate u godišnjim obrocima.
6. Godišnje ili jednokratne naknade vraćaju se na zahtjev ako nositelj prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ispuni unaprijed određene obveze. Mogućnost i stopa povrata moraju biti transparentne, poštene i nediskriminirajuće te se moraju objaviti prije postupka odabira, dodjele, obnove ili preispitivanja.

ODJELJAK 4.: POSTUPCI DODJELE I ODABIRA

Članak 30.

Dodjela pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra i postupak odabira

1. Nacionalna nadležna tijela na zahtjev i provođenjem unaprijed utvrđenih otvorenih, transparentnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih postupaka dodjeljuju pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra na temelju članka 21. svakom poduzetniku koji može ispuniti uvjete povezane s takvim pravom. Podnositelji zahtjeva moraju dostaviti sve potrebne informacije kako bi dokazali da mogu ispuniti uvjete povezane s pravom korištenja radiofrekvencijskog spektra.
2. Nacionalna nadležna tijela ocjenjuju zahtjeve za pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra na temelju objektivnih, transparentnih, proporcionalnih i nediskriminirajućih kriterija prihvatljivosti koji su unaprijed utvrđeni i odražavaju uvjete koji se povezuju s takvim pravima. Ne smiju diskriminirati operatore povezane opreme ni veleprodajne mrežne operatore koji podnose zahtjev za pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga i specificiraju kako oni mogu ispuniti obveze pokrivenosti i kvalitete te druge obveze.
3. Neovisno o stavcima 1. i 2. ovog članka, posebni kriteriji i postupak, uključujući iznimku u odnosu na zahtjev za otvorenim postupcima, mogu se primijeniti kad je dodjela pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra pružateljima usluga radijskih ili televizijskih radiodifuzijskih sadržaja nužna kako bi se postigli ciljevi od općeg interesa utvrđeni pravom Unije ili nacionalnim pravom u skladu s pravom Unije.
4. Ako je to opravdano, nacionalno nadležno tijelo može ograničiti broj pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra. U tom slučaju definira i obrazlaže izabrani postupak odabira i ciljeve koje želi postići, pri čemu navodi ishod svih s tim povezanih ocjena konkurentne, tehničke i gospodarske situacije na tržištu.
5. Nacionalna nadležna tijela svim zainteresiranim stranama, uključujući korisnike i potrošače, daju priliku da se u razumnom roku od najmanje 30 dana očituju o bilo kojem aspektu postupka iz stavka 4. ovog članka, osobito o eventualnim ograničenjima, postupku odabira i kriterijima odabira, te uzimaju u obzir njihova mišljenja.

6. Ako namjerava ograničiti broj pojedinačnih prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra za bežične širokopojasne mreže i usluge, nacionalno nadležno tijelo dostavlja nacrt konačne mjere u skladu s člankom 31. i ne nastavlja postupak odabira dok se ne provede postupak Unije za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra.
7. Nacionalna nadležna tijela objavljuju sve odluke o postupku odabira i s tim povezanim pravilima, uključujući kriterije odabira i uvjete povezane s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra, i pritom ih jasno obrazlažu i pozivaju na podnošenje zahtjeva za dodjelu prava korištenja.
8. Nacionalna nadležna tijela donose, priopćuju i objavljuju odluke o dodjeli pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra što je moguće prije nakon primitka potpunog zahtjeva te u roku od šest tjedana u slučaju radiofrekvencijskog spektra proglašenog raspoloživim za elektroničke komunikacijske usluge u nacionalnim planovima namjene frekvencija. Taj se rok može produljiti na najviše osam mjeseci u slučaju postupka odabira, ovisno o eventualnom posebnom rasporedu utvrđenom na temelju članka 17.

Tim se rokom ne dovodi u pitanje nijedan važeći međunarodni sporazum koji se odnosi na korištenje radiofrekvencijskog spektra ili orbitalnih pozicija.

9. Nacionalno nadležno tijelo sva ograničenja preispituje redovito ili na razuman zahtjev zahvaćenih poduzetnika, ovisno o slučaju. Ako nadležno tijelo zaključi da se mogu dodjeljivati dodatna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili kombinacija općeg ovlaštenja i pojedinačnih prava korištenja, ona objavljuje takav zaključak i pokreće postupak dodjele takvih prava.
10. RSPB prikuplja primjere dobre prakse kad je riječ o postupcima ovlaštenja i s njima povezanim uvjetima dodjele, kao što su dražbe koncipirane tako da potiču ulaganja i obveze pokrivenosti. Komisija može radi ostvarivanja ciljeva Programa politike za digitalno desetljeće, uključujući njegove eventualne izmjene, preporučiti aspekte postupaka ovlaštenja i uvjete odabira za korištenje usklađenog radiofrekvencijskog spektra u jednom ili više pojaseva koji su najprimjereniji za poticanje ulaganja.
11. Nacionalna nadležna tijela uzimaju u obzir preporuke iz stavka 10. i Komisiji opravdavaju svako odstupanje od njih. Ako takvo odstupanje prouzroči nedosljednu provedbu postupaka ovlaštenja ili uvjeta odabira koji potiču ulaganja u trajanju od najmanje dvije godine nakon donošenja preporuke i ako postoji opasnost da stvori prepreke na unutarnjem tržištu zbog neujednačenog stupnja postavljanja visokokvalitetnih bežičnih mreža, Komisija može provedbenim aktom donijeti odluku kako bi osigurala njihovu usklađenu primjenu.

Taj se provedbeni akt donosi u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

12. Ovim člankom ne dovodi se u pitanje prijenos prava korištenja radiofrekvencijskim spektrom u skladu s člankom 26.

Članak 31.

Postupak Unije za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra

1. Ako namjerava provesti postupak odabira u skladu s člankom 30. stavkom 6. ili izmijeniti ili obnoviti prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra za bežične širokopojasne mreže i usluge pod drukčijim uvjetima, uključujući trajanje, nacionalno nadležno tijelo mora objaviti nacrt konačne mjere i dostaviti ga istodobno

Komisiji, RSPB-u, BEREC-u i nadležnim tijelima drugih država članica te pritom obrazložiti mjeru i objasniti kako se njome:

- (a) promiče razvoj unutarnjeg tržišta, prekogranično pružanje usluga, kao i tržišno natjecanje te maksimalno povećavaju koristi za potrošače i općenito postižu ciljevi utvrđeni u člancima 3. i 13. te u Odluci 676/2002/EZ;
- (b) osigurava djelotvorno i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra;
- (c) osiguravaju stabilni i predvidljivi uvjeti ulaganja za postojeće i potencijalne korisnike radiofrekvencijskog spektra prilikom postavljanja mreža za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga koje se oslanjaju na radiofrekvencijski spektar.

Ako je primjenjivo, nadležno tijelo obrazlaže i razloge za predlaganje:

- (a) bilo kakvih mjera za oblikovanje tržišta na temelju članka 32. stavka 2. i uključuje rezultate provedene analize;
 - (b) ograničenog trajanja prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 24. stavkom 3.
2. Nacionalna nadležna tijela, RSPB, BEREC i Komisija mogu dati primjedbe na nacrt mjere u roku od 30 radnih dana, koji se ne može produljiti.
 3. Nacrt konačne mjere iz stavka 1. ovog članka ne smije se donijeti daljnjih 60 radnih dana ako je Komisija obavijestila relevantno nacionalno nadležno tijelo da ima rezerve u pogledu utemeljenosti trajanja ili proporcionalnosti nacrta mjera za oblikovanje tržišta ili njihove spojivosti s pravom EU-a, a posebno s ciljevima iz članka 3. Komisija u tom slučaju obavješćuje RSPB, BEREC i nacionalna nadležna tijela o svojim rezervama i istodobno ih objavljuje.
 4. U roku od 30 radnih dana od Komisijine obavijesti o rezervama RSPB i BEREC izdaju svoja mišljenja o tim rezervama, u kojima navode smatraju li da nacrt mjere treba zadržati, izmijeniti ili povući te prema potrebi daju prijedloge u tu svrhu. Ta se mišljenja obrazlažu i objavljuju.
 5. Ako se RSPG ili BEREC u svojem mišljenju djelomično ili potpuno složi s Komisijinom rezervom, oni blisko surađuju s dotičnim nacionalnim nadležnim tijelom kako bi ustanovili najprimjereniju i najdjelotvorniju mjeru.
 6. U roku od 60 radnih dana od obavijesti o svojim rezervama Komisija može:
 - (a) donijeti odluku kojom od obaviještenog nacionalnog regulatornog tijela traži da izmijeni ili povuče nacrt mjere; ili
 - (b) donijeti odluku o povlačenju svojih rezervi iz stavka 3. ovog članka.

Prije donošenja odluke na temelju ovog stavka Komisija uzima u obzir mišljenja RSPB-a, BEREC-a i drugih nacionalnih nadležnih tijela.

Odluci Komisije iz prvog podstavka točke (a) prilaže se detaljna i objektivna analiza razloga zašto se nacrt mjere za oblikovanje tržišta ili ograničeno trajanje ne bi trebali donijeti ili objašnjenje kako ih treba izmijeniti.

7. Ako je Komisija donijela odluku kojom se od tijela koje je dostavilo obavijest traži da povuče nacrt mjere, to tijelo ne smije donijeti takvu mjeru. Nakon što provede javno savjetovanje u skladu s člankom 184., nacionalno nadležno tijelo u roku od šest mjeseci

od datuma odluke Komisije obavješćuje RSPB, BEREC, druga nacionalna nadležna tijela i Komisiju o novom nacrtu mjere.

8. Osim u slučajevima iz stavka 3. ovog članka i ako Komisija donese odluku kojom se traži povlačenje nacrta mjere, predmetno nadležno tijelo mora uzeti u obzir primjedbe drugih nadležnih tijela, RSPB-a, BEREC-a i Komisije i tako pripremljenu mjeru može donijeti. Kad donese mjeru, to nacionalno nadležno tijelo o tome bez odgode obavješćuje Komisiju. Nadležno tijelo obavješćuje Komisiju, RSPB, BEREC i druga nacionalna nadležna tijela o svim donesenim konačnim mjerama koje su obuhvaćene stavkom 1. ovog članka.
9. ODN vodi evidenciju postupaka Unije za jedinstveno tržište radiofrekvencijskog spektra na temelju ovog članka.

Članak 32.

Tržišno natjecanje

1. Prava korištenja radiofrekvencijskog spektra za elektroničke komunikacijske mreže i usluge dodjeljuju se, mijenjaju ili obnavljaju tako da se promiče učinkovito tržišno natjecanje i izbjegava njegovo narušavanje na unutarnjem tržištu u skladu s ovom Uredbom.
2. Ako nacionalna nadležna tijela odgovorna za upravljanje radiofrekvencijskim spektrom dodijele, izmijene ili obnove prava korištenja usklađenog radiofrekvencijskog spektra za bežične širokopojasne mreže i usluge, nacionalnom regulatornom tijelu upućuju odluku o svakoj mjeri koja bi mogla utjecati na tržišno natjecanje, kao što je:
 - (a) ograničavanje količine pojaseva radiofrekvencijskog spektra za koji se prava korištenja dodjeljuju bilo kojem poduzetniku ili, u opravdanim okolnostima, povezivanje uvjeta s takvim pravima korištenja, kao što je pružanje veleprodajnog pristupa, nacionalnog ili regionalnog *roaminga*, u određenim radiofrekvencijskim pojasevima ili u određenim skupinama radiofrekvencijskih pojaseva sličnih karakteristika;
 - (b) rezerviranje, ako je to primjereno i opravdano s obzirom na specifičnu situaciju na nacionalnom tržištu, određenog dijela pojasa ili skupine pojaseva radiofrekvencijskog spektra za dodjelu novim sudionicima;
 - (c) odbijanje dodjele novih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili dopuštenje novih upotreba radiofrekvencijskog spektra u određenim radiofrekvencijskim pojasevima ili uvjetovanje dodjele novih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili ovlaštenja novih upotreba radiofrekvencijskog spektra kako bi se izbjeglo narušavanje tržišnog natjecanja dodjelom, prijenosom ili akumulacijom prava korištenja;
 - (d) uključivanje uvjeta kojima se zabranjuje prijenos prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili određivanje uvjeta o takvom prijenosu koji ne podliježu kontroli spajanja na razini Unije ili na nacionalnoj razini, ako bi takav prijenos mogao dovesti do znatne štete za tržišno natjecanje;
 - (e) izmjena postojećih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra u skladu s ovom Uredbom ako je to potrebno za *ex post* otklanjanje narušavanja tržišnog natjecanja uzrokovanoga bilo kakvim prijenosom ili kumulacijom prava korištenja.

Nacionalna regulatorna tijela takve mjere predlažu isključivo na temelju analize tržišta provedene u skladu s člankom 73. stavkom 2., a osobito ocjene uvjeta tržišnog natjecanja usmjerene na budućnost i ocjene vjerojatnih učinaka takvih mjera na zadržavanje ili postizanje učinkovitog tržišnog natjecanja, kao i na postojeća i buduća ulaganja.

3. Pri odabiru odgovarajućih mjera na temelju stavka 2. nacionalna regulatorna tijela poštuju proporcionalnost i određuju najmanje intruzivnu mjeru kojom se može zajamčiti tržišno natjecanje na maloprodajnoj razini:
 - (a) prije određivanja mjera koje utječu na strukturu tržišta nacionalna regulatorna tijela procjenjuju broj gospodarski održivih infrastruktura na tržištu s obzirom na karakteristike dodijeljenog spektra i povezane zahtjeve za ulaganja potrebne za postizanje ciljane kvalitete usluge;
 - (b) prije određivanja obveze veleprodajnog pristupa nacionalna regulatorna tijela preispituju mjerodavna tržišta s obzirom na budućnost i procjenjuju bi li maloprodajna tržišta bila stvarno konkurentna bez veleprodajne intervencije.

Do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] BEREC u bliskoj suradnji s Komisijom donosi smjernice za dosljednu primjenu ovog stavka.

4. Predložene mjere na temelju stavka 2. dio su nacрта mjere koji nadležno tijelo upućuje u postupak u skladu s člankom 31.
5. Prilikom primjene stavka 2. nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela pridržavaju se postupaka utvrđenih u člancima 184., 194. i 195.

ODJELJAK 7.: POSTAVLJANJE I UPOTREBA BEŽIČNE MREŽNE OPREME

Članak 33.

Pristup radijskim lokalnim mrežama

1. Nadležna tijela dopuštaju pružanje pristupa putem radijskih lokalnih mreža (RLAN) javnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži i korištenje usklađenog radiofrekvencijskog spektra za to pružanje, ovisno samo o primjenjivim uvjetima za opće ovlaštenje koji se odnose na korištenje radiofrekvencijskog spektra kako je navedeno u članku 20. stavku 2.

Ako to pružanje nije dio gospodarske aktivnosti ili je pomoćno uz gospodarsku aktivnost ili javnu uslugu koja ne ovisi o prijenosu signala na tim mrežama, svaki poduzetnik, tijelo javne vlasti ili krajnji korisnik koji pruža takav pristup ne podliježe općem ovlaštenju za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga na temelju članka 9., obvezama u pogledu prava krajnjih korisnika na temelju glave III. dijela VI. ili obvezama međupovezivanja njihovih mreža na temelju članka 65. stavka 1.

2. Članak 4. Uredbe (EU) 2022/2065 primjenjuje se na odgovornost pružatelja takvog pristupa putem RLAN-ova.
3. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga imaju pravo drugim pružateljima takvih mreža i usluga ili javnosti dopustiti pristup svojim mrežama putem RLAN-ova ako su ispunjeni primjenjivi uvjeti za opće ovlaštenje i uz prethodni informirani pristanak krajnjeg korisnika ako se RLAN nalazi u prostorijama krajnjeg korisnika.

4. U skladu s člankom 93. pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ne smiju jednostrano ograničavati ili sprečavati krajnje korisnike da:
 - (a) pristupaju RLAN-ovima koje pružaju treće osobe po vlastitom izboru;
 - (b) drugim krajnjim korisnicima dopuštaju recipročno ili nerekipročno pristupanje mrežama tih pružatelja putem RLAN-ova, među ostalim na temelju inicijativa trećih strana koje združuju RLAN-ove različitih krajnjih korisnika i čine ih javno dostupnima.
5. Krajnji korisnici mogu drugim krajnjim korisnicima dopustiti recipročan ili nerekipročan pristup svojim RLAN-ovima, među ostalim na temelju inicijativa trećih strana koje združuju RLAN-ove različitih krajnjih korisnika i čine ih javno dostupnima.
6. Ne smije se neopravdano ograničiti pružanje javnog pristupa RLAN-ovima:
 - (a) tijelima javnog sektora ili u javnim prostorima u blizini prostorija tih tijela javnog sektora, kad je to pružanje pomoćno uz javne usluge koje se pružaju u tim prostorijama;
 - (b) inicijativama nevladinih organizacija ili tijelima javnog sektora da združe RLAN-ove različitih krajnjih korisnika ujedine i učine ih recipročno nerekipročno dostupnima, uključujući, prema potrebi, RLAN-ove kojima je javni pristup omogućen u skladu s točkom (a).

Članak 34.

Postavljanje i rad bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa

1. Postavljanje bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa ne smije se neopravdano ograničiti i podliježe nacionalno usklađenim pravilima. Takva se pravila objavljuju prije početka njihove primjene.

Postavljanje bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa koje odgovaraju karakteristikama utvrđenima na temelju stavka 4. izuzima se od obveze ishoda pojedinačne urbanističke dozvole ili drugih pojedinačnih prethodnih dozvola.

Odstupajući od drugog podstavka ovog stavka, dozvole se mogu zahtijevati za postavljanje bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa na zgradama ili mjestima arhitektonske, povijesne ili prirodne vrijednosti zaštićenima u skladu s nacionalnim pravom ili, prema potrebi, iz razloga javne sigurnosti. Na dodjelu tih dozvola primjenjuju se članci 7., 8. i 9. Uredbe (EU) 2024/1309.

2. Komisija provedbenim aktima utvrđuje fizičke i tehničke karakteristike, kao što su najveće dimenzije, masa i, prema potrebi, snaga emisije bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Ti se provedbeni akti redovito preispituju kako bi se uskladili s tehnološkim napretkom i potrebama za postavljanjem mreža.

3. Ovim člankom ne dovode se u pitanje bitni zahtjevi utvrđeni u Direktivi 2014/53/EU i režim ovlaštenja primjenjiv na relevantan radiofrekvencijski spektar.
4. Podložno, prema potrebi, Uredbi (EU) 2024/1309, operatori imaju pravo pristupa svakoj fizičkoj infrastrukturi kojom upravljaju nacionalna, regionalna ili lokalna tijela javne vlasti koja je tehnički prikladna za ugradnju bežične pristupne točke kratkog dometa ili

koja je potrebna za povezivanje takvih pristupnih točaka s jezgrenom mrežom, uključujući uličnu opremu kao što su stupovi ulične rasvjete, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi, autobusne i tramvajske postaje te postaje podzemne željeznice. Svim razumnim zahtjevima za pristup udovoljava se pod pravednim, razumnim, transparentnim i nediskriminirajućim uvjetima poslovanja koji se objavljuju u jedinstvenoj informacijskoj točki.

5. Ne dovodeći u pitanje nijedan komercijalni sporazum, postavljanje bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa ne podliježe nikakvim naknadama ili pristojbama većima od administrativnih pristojbi u skladu s člankom 12.

Članak 35.

Tehnički propisi o elektromagnetskim poljima

Na svaki nacrt mjere nadležnih tijela kojom bi se za postavljanje bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa odredili drukčiji zahtjevi u pogledu elektromagnetskih polja od onih iz Preporuke 1999/519/EZ ili novijih preporuka koje se je zamijenile primjenjuju se postupci utvrđeni u Direktivi (EU) 2015/1535.

4.2. GLAVA II.: KORIŠTENJE RADIOFREKVENCIJSKOG SPEKTRA ZA SATELITE

Članak 36.

Međunarodni kontekst i jedinstveno tržište

Isključivo Komisija upravlja korištenjem radiofrekvencijskog spektra za pružanje satelitskih mreža ili satelitskih komunikacijskih usluga u skladu s međunarodnim obvezama i dužnostima Unije, uključujući odluke Vijeća na temelju članka 218. UFEU-a, i to na način koji u potpunosti odražava njegovu međunarodnu dimenziju i stratešku važnost za Uniju i države članice te radi podupiranja cilja razvoja jedinstvenog tržišta satelitskih komunikacijskih usluga.

Članak 37.

Prijava i koordinacija satelitskih sustava pri ITU-u

1. Na zahtjev potencijalnog korisnika radiofrekvencijskog spektra nadležno tijelo za radiofrekvencijski spektar obavješćuje Komisiju i druga nacionalna nadležna tijela u okviru RSPB-a o svim zahtjevima za prijavu, koordinaciju ili registraciju satelitskog sustava pri ITU-u kojim se namjerava pokriti više država članica ili satelitskih zemaljskih postaja i, ako je primjenjivo, njezinih komplementarnih zemaljskih i zrakoplovnih sastavnica. To nacionalno nadležno tijelo navodi treba li potporu drugih nacionalnih nadležnih tijela i Unije za koordinaciju s ITU-om radi obrane i promicanja interesa i politika država članica i Unije. Države članice i Komisija mogu dati primjedbe na zahtjev. Relevantna država članica propisno razmatra takve primjedbe i pritom izbjegava nepotrebna kašnjenja u postupku prijave.
2. Nakon što zaprimi zahtjev za koordinaciju, na temelju pravila ITU-a, frekvencija ili orbitalne pozicije za satelitski sustav ili satelitsku zemaljsku postaju i, ako je primjenjivo, njezinih komplementarnih zemaljskih i zrakoplovnih sastavnica na temelju

pravila ITU-a, dotično nacionalno nadležno tijelo odmah obavješćuje Komisiju i druga nadležna tijela preko RSPB-a.

3. Ako dva ili više nacionalnih nadležnih tijela zaprimi zahtjeve koji se odnose na isti frekvencijski pojas ili istu orbitalnu poziciju, RSPB uz potporu ODN-a koordinira stajalište Unije radi pravodobnog i usklađenog odgovora Unije ITU-u.

Članak 38.

Opće ovlaštenje na razini Unije za pružanje satelitskih mreža i satelitskih komunikacijskih usluga

1. Ovlaštenje Unije na temelju članka 39. obuhvaća opće ovlaštenje za pružanje satelitskih mreža ili satelitskih komunikacijskih usluga kako je utvrđeno u ovom članku.
2. Iznimno od članka 9., na pružanje satelitskih mreža, uključujući satelitske zemaljske postaje i, ako je primjenjivo, komplementarne zemaljske i zrakoplovne sastavnice, te pružanje satelitskih komunikacijskih usluga u Uniji ili u više država članica mogu se primjenjivati samo uvjeti utvrđeni u skladu sa stavkom 3. ovog članka.

Pružatelji su obvezni dostaviti obavijest Komisiji i ne moraju ishoditi izričitu odluku, ovlaštenje ili drugi upravni akt od drugih nadležnih tijela. ODN pomaže Komisiji u postupanju s obavijestima.

3. Komisija, uzimajući u obzir eventualna mišljenja RSPB-a, može provedbenim aktima odrediti uvjete povezane s općim ovlaštenjem za pružanje satelitskih mreža ili satelitskih komunikacijskih usluga u okviru ograničenja utvrđenih u članku 9. stavku 4. Ti uvjeti uključuju, među ostalim:

- (a) poslovni nastan u Uniji;
- (b) plaćanje administrativnih pristojbi u skladu s člankom 12. *mutatis mutandis*;
- (c) održavanje integriteta, sigurnosti i otpornosti satelitskih mreža i satelitskih komunikacijskih usluga;
- (d) održavanje trajne kontrole nad prijenosom svih radijskih postaja, uključujući satelitske zemaljske postaje i, ako je primjenjivo, njihove komplementarne zemaljske i zrakoplovne sastavnice, korištenjem radiofrekvencijskog spektra odobrenog na temelju ovlaštenja Unije, čak i ako su u vlasništvu, ako su ih instalirali ili ako njima upravljaju treće strane ili ako se ne nalaze unutar Unije;
- (e) obveze zadržavanja podataka ili zakonitog presretanja. Provedbenim aktom donesenim na temelju prvog podstavka utvrđuju se objektivni kriteriji za određivanje obveza zadržavanja podataka i zakonitog presretanja koje se postavljaju kao uvjet za EU ovlaštenje za satelitski radiofrekvencijski spektar.

Provedbeni akti iz prvog podstavka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

4. Općim ovlaštenjem Unije poduzetnicima se dodjeljuju minimalna prava u svim državama članicama koja proizlaze iz općeg ovlaštenja iz članka 9.
5. Članci 12., 194. i 195. primjenjuju se *mutatis mutandis* na administrativne pristojbe, izmjene, ograničenja te ukidanje prava i obveza na temelju općeg ovlaštenja.

Ovlaštenje Unije za korištenje satelitskog radiofrekvencijskog spektra

1. Za korištenje radiofrekvencijskog spektra za pružanje satelitskih komunikacijskih usluga u Uniji ili u više država članica obvezno je ovlaštenje Unije, koje dodjeljuje Komisija.
2. Komisija, uzimajući u obzir eventualna mišljenja RSPB-a, provedbenim aktom uspostavlja i ažurira europsku tablicu namjene satelitskih frekvencija, u kojoj se utvrđuju pojasevi radiofrekvencijskog spektra dostupni za satelitske komunikacijske usluge u Uniji. Komisija usklađuje radiofrekvencijski spektar dostupan za satelitske komunikacijske usluge u skladu s Odlukom br. 676/2002/EZ i odobrava korištenje usklađenog radiofrekvencijskog spektra za satelitske komunikacijske usluge. Komisija može odlučiti da je pristup određenim pojasevima satelitskog radiofrekvencijskog spektra moguć na temelju općeg ovlaštenja. U tom slučaju utvrđuje uvjete za ovlaštenje za korištenje radiofrekvencijskog spektra u tim pojasevima, uključujući sve primjenjive naknade.
3. Ako na vlastitu inicijativu ili na zahtjev nadležnog tijela ili podnositelja zahtjeva razmatra ograničavanje broja ovlaštenja Unije za određeni pojas radiofrekvencijskog spektra zbog njegove oskudice ili općeg interesa, Komisija zainteresiranim stranama daje priliku za očitovanje u javnom savjetovanju u skladu s člankom 184. Na temelju rezultata savjetovanja Komisija može poduzeti potrebne mjere kako bi ograničila broj ovlaštenja.
4. Komisija provedbenim aktima, koje donosi do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe], uzimajući u obzir karakteristike relevantnih pojaseva radiofrekvencijskog spektra i sva mišljenja RSPB-a, određuje uvjete ovlaštenja i korištenja za različite pojaseve radiofrekvencijskog spektra kako bi osigurala da za ovlaštene operatore vrijede sljedeći zahtjevi:
 - (a) da imaju poslovni nastan u Uniji;
 - (b) da poštuju Radijske propise ITU-a osiguravanjem:
 - (i) primjene odgovarajućih postupaka koordinacije i obavješćivanja iz tih propisa, uključujući upis u Glavni međunarodni registar frekvencija (MIFR) ITU-a, pri čemu poštuju status ITU-a i datume zaštite te to čine u dobroj vjeri;
 - (ii) poštovanja relevantnih međunarodnih sporazuma o koordinaciji;
 - (iii) da se ne stvaraju štetne smetnje za druge satelitske mreže ili sustave ni za postaje koje rade u skladu s Radijskim propisima ITU-a;
 - (iv) da rade na načelu bez smetnji i bez zaštite ako prijava još nije podnesena i evidentirana u MIFR-u ili u skladu s člankom 4.4. Radijskog propisa ITU-a;
 - (c) da se koordiniraju sa svim ovlaštenim satelitskim sustavima u Uniji;
 - (d) da koriste radiofrekvencijski spektar za pružanje satelitskih komunikacijskih usluga u skladu s Radijskim propisima ITU-a, uključujući izbjegavanje štetnih smetnji i, ako je primjenjivo, u skladu s aktima o tehničkom usklađivanju donesenima na temelju Odluke br. 626/2002/EZ;

- (e) ako prijavu ITU-u podnosi treća zemlja, da dokažu da je jurisdikcija te zemlje uredila učinkovito rješavanje štetnih smetnji i da primjenjuje instrumente za neposrednu odgovornost u slučaju nezakonitog korištenja;
 - (f) da plaćaju naknade za korištenje radiofrekvencijskog spektra koje se određuju na temelju metodologije koju utvrdi Komisija delegiranim aktom u skladu s kriterijima iz članka 29. stavka 2. prvog podstavka;
 - (g) svi dodatni objektivni, transparentni i nediskriminirajući uvjeti potrebni za zaštitu politika Unije koje se oslanjaju na satelitske mreže ili satelitske komunikacijske usluge, uključujući uvjete koji se primjenjuju na eksperimentalno korištenje spektra.
5. Do [36 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] Komisija ovlaštenjima Unije zamjenjuje nacionalna ovlaštenja za korištenje radiofrekvencijskog spektra valjana [6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe].
6. Provedbeni akti iz stavaka 2. i 4. ovoga članka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Članak 40.

Postupak izdavanja ovlaštenja Unije

1. Svaki poduzetnik Komisiji može podnijeti zahtjev za ovlaštenje Unije za korištenje radiofrekvencijskog spektra radi pružanja satelitskih komunikacijskih usluga i mreža. Komisija takve zahtjeve objavljuje nakon što ih zaprimi.
- ODN i stalna radna skupina RSPB-a za ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar pomažu Komisiji u primjeni ovog članka. Ta se skupina sastoji od predstavnika država članica sa stručnim znanjem u području satelitskih komunikacija.
2. U zahtjevu se navode potrebe za radiofrekvencijskim spektrom i informacije potrebne za identifikaciju poduzetnika, kratki opis satelitske komunikacijske usluge i informacije potrebne za provjeru ispunjavanja uvjeta iz članka 39.
3. Komisija razmatra zahtjev uz pomoć radne skupine RSPB-a za ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar i ODN-a. RSPB dostavlja mišljenje Komisiji u roku od 10 radnih dana od primitka zahtjeva.
4. Ako podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete iz članka 39., Komisija donosi provedbeni akt kojim se izdaje ovlaštenje Unije, a u svim drugim slučajevima provedbeni akt kojim se izdavanje tog ovlaštenja odbija.
- RSPB prema potrebi može odgoditi davanje mišljenja i zatražiti od Komisije da poduzme odgovarajuće mjere radi usklađivanja tehničkih uvjeta korištenja radiofrekvencijskog spektra s Odlukom br. 626/2002/EZ ili s drugim uvjetima ovlaštenja Unije.
5. Ako u skladu s člankom 39. stavkom 3. Komisija nositelje prava odluči odabrati postupkom odabira, taj postupak provodi u skladu s Prilogom VI., osim ako je pravom Unije propisan poseban postupak.
6. Komisija do [12 mjeseci od stupanja na snagu ove Uredbe] donosi provedbeni akt kojim se utvrđuju pojedinosti i rokovi primjenjivi na postupak izdavanja ovlaštenja EU-a.
- Provedbeni akti iz stavaka 4. i 6. ovoga članka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Članak 41.

Učinak ovlaštenja Unije

1. Odstupajući od članka 9., nositelju ovlaštenja Unije dodjeljuje se pravo pružanja satelitskih mreža ili satelitskih komunikacijskih usluga i pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra u cijeloj Uniji ili u određenim državama članicama utvrđenima u ovlaštenju. Za pružanje satelitskih mreža i satelitskih komunikacijskih usluga ili za korištenje radiofrekvencijskog spektra radi njihova pružanja u bilo kojoj državi članici nije potrebno nacionalno ovlaštenje.
2. Ovlaštenjem Unije dodjeljuju se ista prava i obveze u svakoj državi članici slično kao i ovlaštenjem koje izdaje ta država članica za pružanje satelitskih komunikacijskih usluga i satelitskih mreža ili za korištenje radiofrekvencijskog spektra.
3. Ovlaštenje Unije ne oslobađa nositelja od obveza koordinacije koje proizlaze iz Radijskih propisa ITU-a, a koje se odnose na postojeće ili buduće satelitske mreže ili satelitske komunikacijske usluge, uključujući obveze zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra.
4. Nositelj ovlaštenja Unije:
 - (a) ako je primjenjivo, ispunjava sve obveze koje je naveo u svojem zahtjevu ili tijekom postupka odabira, bez obzira na to premašuje li ukupni zatraženi radiofrekvencijski spektar raspoloživu količinu;
 - (b) koristi svoja prava korištenja u skladu s politikama Unije koje se oslanjaju na spektar, osobito tako da ne uzrokuje štetne smetnje nijednom satelitskom sustavu koji se financira u okviru programa Unije i da u kriznim razdobljima na zahtjev nadležnih tijela omogućiti pristup radiofrekvencijskom spektru na koji ima prava;
 - (c) Komisiji dostavlja godišnje izvješće s pojedinostima o stanju razvoja svoje satelitske mreže i/ili satelitske komunikacijske usluge.

Članak 42.

Trajanje i obnova ovlaštenja Unije

1. Trajanje ovlaštenja Unije određuje Komisija. Članak 24. primjenjuje se *mutatis mutandis* na prava dodijeljena ovlaštenjem Unije.

Iznimno od članka 24. stavka 5. Komisija može, kad je to opravdano, skratiti trajanje ovlaštenja Unije u sljedećim slučajevima:

 - (a) za određene kratkoročne projekte;
 - (b) za eksperimentalno korištenje u orbiti;
 - (c) radi ispunjavanja međunarodnopravnih obveza primjenjivih na države članice.
2. U slučaju zahtjeva za obnovu prava korištenja RSPB dostavlja mišljenje Komisiji u roku od 10 radnih dana od primitka njezina zahtjeva. Komisija može obnoviti ovlaštenje Unije uzimajući u obzir eventualna mišljenja RSPB-a. Članak 25. primjenjuje se *mutatis mutandis* na obnovu prava dodijeljenih ovlaštenjem Unije.
3. Članci 194. i 195. o izmjeni, ograničenju i oduzimanju prava korištenja primjenjuju se *mutatis mutandis* na prava korištenja radiofrekvencijskog spektra.

Članak 43.

Nadzor i regulatorne mjere

1. Komisija, nacionalna nadležna tijela koja surađuju u okviru Odbora iz članka 199. stavka 1. i RSPB prate sukladnost satelitskih mreža i satelitskih komunikacijskih usluga koje se pružaju na temelju ovlaštenja Unije s uvjetima iz članaka 38. i 39., kao i s pravom Unije i primjenjivim Radijskim propisima ITU-a te poduzimaju odgovarajuće mjere za otklanjanje eventualnih nesukladnosti.

Komisija provedbenim aktima donosi detaljne postupke za koordinirano praćenje i provedbu ovlaštenja Unije, uključujući uvjete za koordiniranu suspenziju ili oduzimanje ovlaštenja. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 3.

2. Komisija ispituje svako navodno konkretno kršenje uvjeta povezanih s ovlaštenjem Unije ili bilo koje odredbe ove glave. U ispitivanju kršenja Komisiji pomaže RSPB uz potporu ODN-a.

Ako nacionalno nadležno tijelo smatra da nositelj ovlaštenja Unije ne ispunjava određeni uvjet ovlaštenja ili odredbu ove Uredbe, o tome obavješćuje Komisiju i RSPB.

Ako Komisija utvrdi da nositelj ovlaštenja Unije ne ispunjava uvjet iz članka 38. ili 39., obavješćuje tog operatora o svojim nalazima.

3. U slučaju kršenja bilo kojeg uvjeta ovlaštenja ili odredbe ove glave Komisija provedbenim aktima donosi odgovarajuće i proporcionalne korektivne mjere, koje obuhvaćaju:

- (a) (privremenu ili trajnu) zabranu korištenja određenih pojaseva radiofrekvencijskog spektra za satelitske zemaljske postaje i, ako je primjenjivo, njihove komplementarne zemaljske i zrakoplovne sastavnice u Uniji, ne dovodeći u pitanje građanske i kaznene sankcije na temelju nacionalnog prava;

- (b) suspenziju ili oduzimanje ovlaštenja Unije.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Komisija nositelju ovlaštenja Unije može izreći novčane kazne ili periodične penale zbog kršenja uvjeta za ovlaštenje ili odredaba ove glave, koje se utvrđuju prema težini i trajanju kršenja, ali ne premašuju 5 % njegova ukupnog prometa na svjetskoj razini u prethodnoj financijskoj godini. Sud ima neograničenu nadležnost u smislu članka 229. UFEU-a u vezi s preispitivanjem odluka kojima Komisija utvrđuje novčanu kaznu ili periodične penale te može poništiti, smanjiti ili povišati izrečenu novčanu kaznu ili periodične penale.

Komisija obavješćuje države članice o svojim provedbenim mjerama na temelju ovog članka.

4. Neovisno o stavcima 1. i 2. ovog članka, ako naknade za korištenje radiofrekvencijskog spektra nisu plaćene i nisu ispunjeni uvjeti iz članka 38. stavka 3., postupak u skladu s člankom 196. primjenjuje se *mutatis mutandis*.

Članak 44.

Izvršenje

1. Mjere koje Komisija donese u skladu s člankom 43. nacionalna nadležna tijela izvršavaju u potpunosti i u roku koji odredi Komisija. Nacionalno nadležno tijelo iznimno može

zatražiti od Komisije da odgodi primjenu mjere na njegovu državnom području na obnovljivo razdoblje od najviše šest mjeseci ako je vjerojatno da će ta mjera ozbiljno poremetiti povezivost na tom državnom području. Komisija ograničava trajanje te iznimke u najvećoj mogućoj mjeri, po mogućnosti poticanjem krajnjih korisnika da prijeđu na alternativne satelitske mreže ili satelitske komunikacijske usluge.

2. Mjera Komisije ostaje na snazi do ishoda sudskog ili drugog žalbenog postupka protiv njezine odluke ili protiv nacionalne mjere izvršenja, osim ako se donesu privremene mjere koje su primjerene za dostatno ublažavanje ili uklanjanje takvih smetnji u skladu sa stavkom 3.
3. Ako su potrebne hitne mjere za izbjegavanje štetnih smetnji na njegovu državnom području, nacionalno nadležno tijelo na vlastitu inicijativu ili na zahtjev Komisije može poduzeti odgovarajuće privremene mjere, uključujući suspenziju primjene ovlaštenja Unije na tom državnom području. Ako tako postupi na vlastitu inicijativu, nacionalno nadležno tijelo obavješćuje Komisiju i RSPB o razlozima postupanja u roku od pet radnih dana. Komisija obavješćuje RSPB i druga nacionalna nadležna tijela. Komisija odmah započinje postupak iz članka 43.

Članak 45.

Koordinacija satelitskog i zemaljskog korištenja radiofrekvencijskog spektra

1. Zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra između zemaljskih i satelitskih sustava moguće je samo uz suglasnost i pod odgovornošću primarnog nositelja zemaljskog prava korištenja ako on postoji, a radi se s ciljem da se učinkovito iskoristi radiofrekvencijski spektar, spriječe štetne smetnje zemaljskim mrežama koje pružaju bežične širokopojasne elektroničke komunikacijske usluge i na odgovarajući način zaštite te i druge relevantne postojeće bežične širokopojasne usluge i primjene, što se ostvaruje zaštitom neograničenog kontinuiteta postojećeg rada i budućeg napretka i razvoja svih relevantnih radijskih usluga i primjena za koje se trenutačno koriste ti i susjedni pojasevi.
2. Nadležno tijelo koje primi zahtjev za koordinaciju korištenja radiofrekvencijskog spektra između zemaljskih i svemirskih primjena u skladu s pravilima ITU-a za usklađeni radiofrekvencijski spektar o njemu obavješćuje Komisiju, a ona ga odmah prosljeđuje članovima Odbora za radiofrekvencijski spektar.
3. Odbor donosi mišljenje s prijedlogom odgovora na zahtjev za koordinaciju s ITU-om uzimajući u obzir sve posebnosti korištenja tog radiofrekvencijskog spektra u svakoj državi članici. Komisija može donijeti provedbeni akt o koordiniranim uvjetima koegzistencije u Uniji u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.
4. Ako je to potrebno radi koordinirane zaštite prava koja države članice dodjeljuju za zemaljsko korištenje usklađenog radiofrekvencijskog spektra ili radi koordinirane dodjele prava korištenja takvog radiofrekvencijskog spektra za pružanje satelitskih komunikacijskih usluga na osnovi zajedničkog korištenja s bežičnim širokopojasnim uslugama, Komisija može donijeti preporuke za usklađenu primjenu ove Uredbe i koordinirano zajedničko korištenje radiofrekvencijskog spektra između zemaljskih i satelitskih primjena.

4.3. GLAVA III.: BROJEVNI RESURSI

Članak 46.

Strateško planiranje i upravljanje brojnim resursima

1. Države članice i Komisija u podijeljenoj nadležnosti koordinirano upravljaju brojnim resursima na unutarnjem tržištu kao zajedničkim resursom Unije kako bi potaknule gospodarski rast omogućivanjem inovacija i ujednačeno pružanje brojno utemeljenih elektroničkih komunikacijskih usluga u Uniji te zaštitile vrijednosti i sigurnost Unije, čime doprinose ostvarenju općih ciljeva iz članka 3.
2. Komisija uz pomoć ODN-a surađuje s nacionalnim nadležnim tijelima u strateškom planiranju brojnih resursa u Uniji i utvrđivanju njihove moguće upotrebe za prekogranične ili paneuropske usluge.
3. Uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a i nakon što svim zainteresiranim stranama da priliku za očitovanje, Komisija utvrđuje strategiju numeriranja Unije usmjerenu na budućnost, koja se odnosi na dosljedno upravljanje brojnim resursima u državama članicama i na razini Unije.
4. Na temelju strategije numeriranja Unije iz stavka 3. Komisija uz pomoć ODN-a donosi plan numeriranja Unije, u kojem se utvrđuju brojevi resursi koji će se u Uniji koristiti za odgovarajuće prekogranične ili paneuropske usluge.

Komisija može provedbenim aktima donijeti plan numeriranja Unije i utvrditi načine podnošenja zahtjeva ITU-u za dodjelu numeracijskih raspona za potrebe plana numeriranja Unije, kao i uvjete koji se mogu povezati s pravom korištenja brojnih resursa iz plana numeriranja Unije, uključujući naknade za prava korištenja tih resursa.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 3.

Članak 47.

Paneuropski brojevi resursi

1. Komisija može provedbenim aktima na temelju članka 46. stavka 4. poduzeti mjere za usklađivanje određenih brojeva ili numeracijskih raspona ili podnijeti zahtjev ITU-u za dodjelu numeracijskih raspona kako bi zajamčila dostupnost brojnih resursa za prekogranične ili paneuropske usluge u skladu s planom numeriranja Unije.
2. Države članice podupiru usklađivanje određenih brojeva ili numeracijskih raspona unutar Unije i podnošenje zahtjeva ITU-u za paneuropske brojne resurse ako se time promiče jedinstveno tržište elektroničkih komunikacija ili razvoj paneuropskih usluga.
3. Nacionalna regulatorna tijela u suradnji s ODN-om upravljaju namjenom brojeva ili numeracijskih raspona iz paneuropskih brojnih resursa i provode uvjete povezane s pojedinačnim pravima korištenja iz paneuropskih brojnih resursa.
4. ODN uspostavlja i ažurira bazu podataka o paneuropskim brojnim resursima na temelju informacija o namjeni i korisnicima brojeva koje nacionalna regulatorna tijela pravodobno dostavljaju. U roku od šest mjeseci nakon donošenja plana numeriranja Unije ODN uspostavlja postupak i sustav za dostavljanje informacija na temelju ovog stavka i članka 48. stavka 4. četvrtog podstavka.

Nacionalni brojevnii resursi

1. Nacionalna regulatorna tijela kontroliraju dodjelu prava korištenja svih nacionalnih brojevnih resursa i upravljanje nacionalnim planovima numeriranja i osiguravaju odgovarajuće brojeвне resurse za pružanje javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga. Nacionalna regulatorna tijela utvrđuju objektivne, transparentne i nediskriminirajuće postupke dodjele prava korištenja za nacionalne brojeвне resurse.
2. Nacionalna regulatorna tijela na zahtjev ujedno mogu dodijeliti prava korištenja brojevnim resursima iz nacionalnih planova numeriranja za pružanje posebnih usluga poduzetnicima koji nisu pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga, uz uvjet stavljanja na raspolaganje odgovarajućih brojevnih resursa za zadovoljavanje trenutачne i predvidljive buduće potražnje. Ti poduzetnici moraju dokazati da su sposobni upravljati brojevnim resursima i ispunjavati sve relevantne zahtjeve utvrđene na temelju članka 49. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela mogu suspendirati daljnju dodjelu prava korištenja brojevnih resursa takvim poduzetnicima ako se dokaže postojanje rizika od iscrpljivanja brojevnih resursa.

Kako bi se doprinijelo dosljednoj primjeni ovog stavka, BEREC nakon savjetovanja s dionicima i u bliskoj suradnji s Komisijom vodi smjernice o zajedničkim kriterijima za procjenu sposobnosti upravljanja brojevnim resursima i rizika iscrpljivanja brojevnih resursa te ih prema potrebi ažurira.

3. Nacionalna regulatorna tijela provode nacionalne planove i postupke numeriranja na način koji jamči jednako postupanje prema svim pružateljima javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga i poduzetnicima koji su prihvatljivi u skladu sa stavkom 2. Poduzetnici kojima je dodijeljeno pravo korištenja brojevnih resursa ne smiju diskriminirati druge pružatelje elektroničkih komunikacijskih usluga u pogledu brojevnih resursa koji služe za pristup njihovim uslugama.
4. Nacionalna regulatorna tijela stavljaju na raspolaganje raspon nezemljopisnih brojeva koji se mogu upotrebljavati za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga koje nisu interpersonalne komunikacijske usluge na cijelom području Unije, ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) 2022/612 i članak 52. stavak 2. ove Uredbe. Ako su prava korištenja brojevnih resursa dodijeljena u skladu sa stavkom 2. ovoga članka poduzetnicima koji nisu pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga, ovaj se stavak primjenjuje na posebne usluge za čije su pružanje dodijeljena prava korištenja.

Nacionalna regulatorna tijela osiguravaju da su uvjeti navedeni u članku 50. koji mogu biti priloženi pravima korištenja brojevnih resursa koji se upotrebljavaju za pružanje usluga izvan države člанице kôda države, kao i njihova provedba, jednako strogi kao uvjeti i provedba koji se odnose na usluge koje se pružaju u državi člанице kôda države u skladu s ovom Uredbom. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela također osiguravaju u skladu s člankom 49. stavkom 6. da pružatelji koji upotrebljavaju brojeвне resurse svojeg kôda države u drugim državama članicama poštuju pravila o zaštiti potrošača i druga nacionalna pravila korištenja brojevnih resursa koja vrijede u državama članicama u kojima se upotrebljavaju brojevní resursi. Tom se obvezom ne dovode u pitanje izvršne ovlasti nadležnih tijela tih država članica.

ODN pomaže nacionalnim regulatornim tijelima na njihov zahtjev u koordinaciji njihovih aktivnosti kako bi se osiguralo djelotvorno upravljanje brojevnim resursima s pravom izvanteritorijalnog korištenja unutar Unije.

Kako bi se nacionalnim regulatornim tijelima olakšalo praćenje sukladnosti sa zahtjevima iz ovog stavka, BEREC, uz pomoć ODN-a, vodi bazu podataka o brojnim resursima s pravom izvanteritorijalnog korištenja unutar Unije. U tu svrhu nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela ODN-u periodično dostavljaju relevantne informacije.

5. Nacionalna regulatorna tijela objavljuju nacionalne planove numeriranja i sve njihove kasnije dopune ili izmjene, a to objavljivanje može se ograničiti samo iz razloga nacionalne sigurnosti.
6. BEREC do *[12 mjeseci nakon stupanja na snagu]* i svake dvije godine nakon toga objavljuje izvješće o nacionalnim praksama dodjele prava korištenja nacionalnih i paneuropskih brojnih resursa, pri čemu se fokusira na različite prakse u Uniji.

Članak 49.

Postupak za dodjelu prava korištenja brojnih resursa

1. Ako je potrebno dodijeliti pojedinačna prava korištenja brojnih resursa, nacionalna regulatorna tijela na zahtjev dodjeljuju takva prava bilo kojem poduzetniku za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga obuhvaćenih općim ovlaštenjem iz članka 9. i članka 181. stavka 3. točke (c) i podložno svim drugim pravilima kojima se osigurava učinkovito korištenje tih brojnih resursa u skladu s ovom Uredbom.
2. Prava korištenja brojnih resursa dodjeljuju se otvorenim, objektivnim, transparentnim, nediskriminirajućim i proporcionalnim postupcima.

Pri dodjeli prava korištenja brojnih resursa, nacionalna regulatorna tijela određuju može li nositelj prava prenositi ta prava te pod kojim uvjetima.

Ako nacionalna regulatorna tijela dodijele prava korištenja brojnih resursa na ograničeno razdoblje, trajanje tog razdoblja mora biti prilagođeno dotičnoj usluzi s obzirom na cilj koji se želi postići, vodeći računa o potrebi da se omogućí odgovarajuće razdoblje za amortizaciju ulaganja.

3. Nacionalna regulatorna tijela donose odluke o dodjeli prava korištenja brojnih resursa u najkraćem mogućem roku po primitku potpunog zahtjeva, a u roku od tri tjedna u slučaju brojnih resursa koji su dodijeljeni za posebne namjene u okviru nacionalnog plana numeriranja. Takve se odluke objavljuju.
4. Ako su nacionalna regulatorna tijela, nakon savjetovanja sa zainteresiranim stranama u skladu s člankom 186., odlučila da prava korištenja brojnih resursa od iznimne gospodarske vrijednosti treba dodijeliti putem natječajnih postupaka ili postupaka uspoređivanja, nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela mogu produljiti rok od tri tjedna iz stavka 3. ovog članka za najviše dodatna tri tjedna.
5. Nacionalna regulatorna tijela ne smiju ograničavati broj pojedinačnih prava korištenja koje treba dodijeliti, osim kad je to potrebno da bi se osiguralo djelotvorno korištenje brojnih resursa.
6. Ako prava korištenja brojnih resursa uključuju njihovo izvanteritorijalno korištenje unutar Unije u skladu s člankom 48. stavkom 4., nacionalna regulatorna tijela uz prava korištenja propisuju posebne uvjete kako bi se osiguralo poštovanje svih relevantnih nacionalnih pravila o zaštiti potrošača i nacionalnog prava o korištenju brojnih resursa u državama članicama u kojima se oni koriste.

Na zahtjev nacionalnog regulatornog tijela iz države članice u kojoj se koriste brojevi resursi koji dokazuje kršenje relevantnih pravila zaštite potrošača ili nacionalnih zakona koji se odnose na korištenje brojevnih resursa te države članice, nacionalna regulatorna tijela države članice u kojoj su dodijeljena prava korištenja brojevnih resursa provode uvjete koji su propisani na temelju prvog podstavka ovog stavka u skladu s člankom 199., među ostalim u ozbiljnim slučajevima oduzimanjem prava izvanteritorijalnog korištenja brojevnih resursa dodijeljenih dotičnom poduzetniku.

ODN olakšava i koordinira razmjenu informacija između nacionalnih regulatornih tijela iz raznih uključenih država članica i osigurava odgovarajuću koordinaciju posla među njima.

7. Ovaj članak primjenjuje se i kad nacionalna regulatorna tijela dodjeljuju prava korištenja brojevnih resursa poduzetnicima koji nisu pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u skladu s člankom 48. stavkom 2.

Članak 50.

Uvjeti koji se mogu povezati s pravima korištenja brojevnih resursa

Ako nacionalna regulatorna tijela povezuju uvjete s pravom korištenja brojevnih resursa, takvi su uvjeti ograničeni na:

- (a) određnje usluge za koju se upotrebljava broj, uključujući sve zahtjeve povezane s pružanjem te usluge i, kako bi se izbjegle nedoumice, tarifnim načelima i maksimalnim mogućim cijenama u određenom brojevnom rasponu radi zaštite potrošača u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (f);
- (b) djelotvorno i učinkovito korištenje brojevnih resursa u skladu s ovom Uredbom;
- (c) zahtjeve u pogledu prenosivosti broja u skladu s ovom Uredbom
- (d) maksimalno trajanje u skladu s člankom 49., ovisno o eventualnim promjenama u nacionalnom planu numeriranja;
- (e) prijenos prava na inicijativu nositelja prava i uvjete za takav prijenos u skladu s ovom Uredbom, uključujući svaki uvjet da pravo korištenja broja bude obvezujuće za sve poduzetnike na koje se prenose prava;
- (f) naknade za prava korištenja u skladu s člankom 51.;
- (g) sve obveze koje je poduzetnik koji stječe prava korištenja preuzeo tijekom natječajnog postupka ili postupka uspoređivanja;
- (h) obveze iz relevantnih međunarodnih sporazuma koje se odnose na korištenje brojeva;
- (i) obveze u pogledu izvanteritorijalnog korištenja brojeva unutar Unije radi osiguravanja sukladnosti s pravilima o zaštiti potrošača i drugim pravilima povezanim s brojevima u državama članicama koji nisu kôd države;
- (j) omogućivanje pristupa krajnjih korisnika brojevima iz nacionalnog plana numeriranja, univerzalnim međunarodnim brojevima usluga s besplatnim pozivom, planovima numeriranja drugih država članica i brojevima iz paneuropskih brojevnih resursa.

Članak 51.

Naknade za prava korištenja brojevnih resursa

Nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti naknade za prava korištenja brojnih resursa koje odražavaju potrebu da se osigura optimalno korištenje tih resursa. Takve naknade su objektivno opravdane, transparentne, nediskriminirajuće i proporcionalne u odnosu na svoju namjenu i određene s obzirom na ciljeve utvrđene u članku 3.

Članak 52.

Pristup brojevima i uslugama

1. Ako je to ekonomski održivo, osim ako je primatelj komunikacije iz komercijalnih razloga odlučio ograničiti pristup pozivateljima iz određenih geografskih područja, pružatelji brojno utemeljenih elektroničkih komunikacijskih usluga poduzimaju sve potrebne korake da inicijatori komunikacije imaju pristup svemu navedenom:
 - (a) nezemljopisnim brojevima i uslugama koje koriste takve brojeve unutar Unije;
 - (b) svim brojevima u Uniji, neovisno o tehnologiji i uređajima koje koristi operator, uključujući brojeve u nacionalnim planovima numeriranja država članica i univerzalne međunarodne brojeve usluga s besplatnim pozivom;
 - (c) brojevima iz paneuropskih brojnih resursa.
2. Nacionalna regulatorna tijela imaju ovlast zahtijevati od pružatelja javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga da poduzmu preventivne mjere blokiranjem pristupa brojevima ili uslugama kad je to opravdano zbog prijave ili zloupotrebe te zahtijevati da pružatelji elektroničkih komunikacijskih usluga u takvim slučajevima uskrate relevantne prihode od međupovezivanja ili drugih usluga.

5. DIO V. – PRELAZAK NA SVJETLOVODNE MREŽE, FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA I TRŽIŠNO NATJECANJE

5.1. GLAVA I.: PRELAZAK NA SVJETLOVODNE MREŽE

Članak 53.

Područje primjene ove glave

Ova se glava primjenjuje u državama članicama u kojima bakrene mreže ostaju u upotrebi nakon 30. lipnja 2029.

Članak 54.

Nalog za gašenje bakrene mreže

1. Države članice obvezne su prije 31. prosinca 2035. naložiti gašenje bakrene mreže na područjima gašenja bakrene mreže ako su ispunjeni uvjeti iz članka 57. stavka 1.
2. Države članice obvezne su do 31. prosinca 2035. naložiti gašenje bakrene mreže na svim područjima gašenja bakrene mreže.
3. Odstupajući od stavka 2., na područjima gašenja bakrene mreže na kojima uvođenje svjetlovodne mreže nije ekonomski održivo i nema odgovarajućeg rješenja za povezivost koje može zamijeniti usluge na bakrenoj infrastrukturi, države članice mogu odlučiti da neće naložiti gašenje bakrene mreže.

4. Za potrebe stavaka 1. i 2. države članice gašenje bakrene mreže nalažu donošenjem obvezujućeg pravnog akta. U svakom takvom pravnom aktu utvrđuje se datum početka gašenja bakrene mreže, koji smije biti najkasnije godinu dana od donošenja tog akta, i da se gašenje bakrene mreže treba dovršiti u roku od tri godine nakon datuma početka. Pravni akt za naloge iz stavka 1. donosi se u roku od šest mjeseci od objave popisa iz članka 58. stavka 3. Pravni akt za naloge iz stavka 2. donosi se najkasnije do 31. prosinca 2035.

Članak 55.

Područja planiranog gašenja bakrene mreže

1. Gašenje bakrene mreže organizira se na područjima gašenja bakrene mreže, koja obuhvaćaju sva geografska područja na kojima su bakrene mreže u upotrebi.
2. Nacionalna regulatorna tijela određuju područja gašenja bakrene mreže uzimajući u obzir kriterije utvrđene u smjernicama Komisije.
3. Nacionalna regulatorna tijela objavljuju popis područja gašenja bakrene mreže do 31. svibnja 2028.
4. Nacionalna regulatorna tijela preispituju i prema potrebi ažuriraju popis područja gašenja bakrene mreže kako bi poduprla pravodobno i uredno gašenje bakrene mreže. Ažurirani popis objavljuje se bez nepotrebne odgode.

Članak 56.

Nacionalni plan prelaska na svjetlovodne mreže

1. Svaka država članica do 31. listopada 2029. priprema plan prelaska na svjetlovodne mreže i o njemu obavješćuje Komisiju.
2. U planu prelaska na svjetlovodne mreže utvrđuje se strategija države članice za prelazak na svjetlovodne mreže na nacionalnoj razini, osobito za migraciju s bakrenih na FTTH mreže. Plan sadržava sljedeće:
 - (a) informacije o pokrivenosti bakrenim i svjetlovodnim mrežama;
 - (b) opis postojećih ili planiranih mjera za poticanje uvođenja svjetlovodnih mreža i prelaska na FTTH mreže;
 - (c) popis područja gašenja bakrene mreže, u kojem se za svako područje navodi jesu li ispunjeni uvjeti održivosti iz članka 57. stavka 1., zajedno s odgovarajućim ključnim etapama migracije i, ako je relevantno, poticajnim mjerama.
3. Države članice ažuriraju plan prelaska na svjetlovodne mreže do 30. lipnja 2034. i o ažuriranom planu obavješćuju Komisiju.
4. U ažuriranom planu prelaska na svjetlovodne mreže izvješćuje se o napretku provedbe početnog plana. Taj plan sadržava sljedeće:
 - (a) informacije o stanju gašenja bakrene mreže na svakom području gašenja bakrene mreže;
 - (b) popis područja gašenja bakrene mreže na kojima je uvođenje svjetlovodne mreže ekonomski održivo, ali će biti dovršeno tek nakon 31. prosinca 2035., zajedno s informacijama o dostupnosti odgovarajućih

rješenja za povezivost koja bi mogla zamijeniti usluge na bakrenoj infrastrukturi;

- (c) popis područja gašenja bakrene mreže na kojima uvođenje svjetlovodne mreže nije ekonomski održivo.
5. Komisija može dostaviti primjedbe na početni i ažurirani plan prelaska na svjetlovodne mreže u roku od mjesec dana od njegova primitka. Države članice uzimaju u obzir te primjedbe.

Članak 57.

Uvjeti održivosti

1. Za potrebe ove glave uvjeti održivosti sastoje se od sljedećih zahtjeva:
 - (a) svjetlovodna mreža pokriva najmanje 95 % korisničkih jedinica na području gašenja bakrene mreže u smislu članka 2. točke 3.;
 - (b) cjenovno pristupačne maloprodajne usluge povezivosti usporedive kvalitete dostupne su krajnjim korisnicima koji se oslanjaju na usluge na bakrenoj infrastrukturi.
2. Nacionalna regulatorna tijela određuju objektivne i transparentne parametre i kriterije cjenovne pristupačnosti u skladu s nacionalnim okolnostima.

Članak 58.

Procjena uvjeta održivosti

1. Nacionalna regulatorna tijela za svako područje gašenja bakrene mreže procjenjuju jesu li ispunjeni uvjeti održivosti iz članka 57. stavka 1.
2. Za procjenu iz stavka 1. nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir podatke prikupljene u skladu s člankom 183.
3. Nacionalna regulatorna tijela do 30. lipnja 2029. objavljuju popis područja gašenja bakrene mreže na kojima su ispunjeni uvjeti održivosti. U razdoblju od pet godina nakon toga nacionalna regulatorna tijela barem svakih 12 mjeseci objavljuju popis područja gašenja bakrene mreže na kojima su ti uvjeti u međuvremenu ispunjeni.

Članak 59.

Zaštitne mjere

1. Države članice krajnje korisnike na koje utječe gašenje bakrene mreže jasno, pravodobno i na pristupačan način obavješćuju o:
 - (a) očekivanom vremenu gašenja bakrene mreže;
 - (b) eventualnim potrebnim promjenama njihove usluge povezivosti ili terminalne opreme;
 - (c) dostupnim alternativnim uslugama povezivosti.
2. Države članice osiguravaju kontinuitet elektroničkih komunikacijskih usluga koje podupiru osnovne usluge na bakrenoj infrastrukturi. Operatori poduzimaju potrebne tehničke i komercijalne mjere za kontinuirano pružanje takvih usluga ili njihovu migraciju na funkcionalno jednakovrijedne alternative.

3. Uzimajući u obzir nacionalne uvjete, države članice donose zaštitne mjere na temelju članaka 88. i 90. kako bi se potrošačima iz članka 88. stavka 2. i krajnjim korisnicima iz članka 90. stavka 1. nastavilo pružanje cjenovno pristupačnih usluga odgovarajućeg pristupa internetu i glasovnih komunikacija nakon gašenja bakrene mreže.
4. Nacionalna regulatorna tijela procjenjuju potrebu za mjerama zaštite krajnjih korisnika koji se oslanjaju na usluge na bakrenoj infrastrukturi, uključujući mjere povezane s postupcima promjene pružatelja i cjenovnom pristupačnošću alternativnih usluga povezivosti, te u skladu s tim savjetuju države članice.
5. Prije donošenja obvezujućeg pravnog akta kojim se nalaže gašenje bakrene mreže u skladu s člankom 54., a u svakom slučaju najkasnije 31. prosinca 2035., države članice donose odgovarajuće mjere zaštite krajnjih korisnika koji se oslanjaju na usluge na bakrenoj infrastrukturi.

Članak 60.

Planovi operatora za gašenje bakrene mreže

1. Operatori izrađuju jedan ili više planova gašenja bakrene mreže na područjima za koje je ono naloženo. Taj plan sadržava rokove, tehničke mjere, komunikacijske aktivnosti i organizaciju migracije tražitelja pristupa i krajnjih korisnika.
2. Operatori svoje planove gašenja bakrene mreže dostavljaju nacionalnom regulatornom tijelu u roku od šest mjeseci nakon donošenja obvezujućeg pravnog akta u skladu s člankom 54. stavkom 4.
3. Nacionalno regulatorno tijelo ocjenjuje planove u roku od dva mjeseca od primitka te ih odobrava ili odobrava uz izmjene.
4. Operatori provode planove gašenja bakrene mreže kako ih je odobrilo nacionalno regulatorno tijelo, zajedno s eventualnim zatraženim izmjenama. Operatori izvješćuju nacionalno regulatorno tijelo o napretku u vremenskim razmacima koje ono odredi.

Članak 61.

Nadzor i izvršenje

Nacionalna regulatorna tijela nadziru provedbu gašenja bakrene mreže u skladu s odobrenim planovima gašenja bakrene mreže i imaju ovlasti propisane u članku 196.

5.2. GLAVA II.: PRISTUP ZEMLJIŠTU

Članak 62.

Naknade za prava na instaliranje opreme

Nadležna tijela mogu odrediti naknade za prava na instaliranje opreme koja se koristi za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga i povezane opreme na imovini u javnom ili privatnom vlasništvu, iznad ili ispod takve imovine, pod uvjetom da su takve naknade objektivno opravdane, transparentne, nediskriminirajuće i proporcionalne u odnosu na namjenu te da se njima uzimaju u obzir opći ciljevi ove Uredbe.

Članak 63.

Prava puta

1. Nadležno tijelo primjenjuje stavak 2. pri razmatranju zahtjeva za dodjelu bilo kojeg od sljedećih prava:
 - (a) pravo na instaliranje opreme na imovini u javnom ili privatnom vlasništvu, odnosno preko ili ispod takve imovine, poduzetniku koji je ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža;
 - (b) pravo na instaliranje opreme na javnoj imovini, iznad ili ispod te imovine, poduzetniku koji je ovlašten za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža koje nisu namijenjene javnosti.
2. Za potrebe stavka 1. nadležno tijelo:
 - (a) postupa na temelju jednostavnih, učinkovitih, transparentnih i javno dostupnih postupaka, provedenih bez diskriminacije i odgode, te u svakom slučaju donosi odluku u roku od šest mjeseci od provedbe, osim u slučaju izvlaštenja;
 - (b) poštuje načela transparentnosti i nediskriminacije pri povezivanju uvjeta sa svakim takvim pravom.

Postupci iz prvog podstavka točke (a) mogu se razlikovati ovisno o tome je li podnositelj zahtjeva pružatelj javne elektroničke komunikacijske mreže.
3. Ako tijela javne ili lokalne vlasti zadržavaju vlasništvo ili kontrolu nad poduzetnicima koji pružaju javne elektroničke komunikacijske mreže ili javno dostupne elektroničke komunikacijske usluge, funkcija odgovorna za dodjelu prava iz stavka 1. mora biti stvarno strukturno razdvojena od aktivnosti povezanih s vlasništvom ili kontrolom.

Članak 64.

Kolokacija i zajedničko korištenje mrežnih elemenata i povezane opreme za pružatelje elektroničkih komunikacijskih mreža

1. Ako je operator ostvario pravo na temelju nacionalnog prava da instalira opremu na imovini u javnom ili privatnom vlasništvu, iznad ili ispod takve imovine, ili je iskoristio postupak za izvlaštenje imovine ili korištenje njome, nadležna tijela mogu naložiti kolokaciju i zajedničko korištenje mrežnih elemenata i povezane opreme instalirane na toj osnovi kako bi podržala okolišnu održivost elektroničkih komunikacijskih mreža, zaštitila javno zdravlje i javnu sigurnost ili ostvarila ciljeve prostornog planiranja.
2. Kolokacija ili zajedničko korištenje mrežnih elemenata i opreme te zajedničko korištenje imovine mogu se naložiti samo nakon odgovarajućeg razdoblja javnog savjetovanja tijekom kojeg se svim zainteresiranim stranama daje prilika da iznesu svoja stajališta i samo u određenim područjima gdje se takvo zajedničko korištenje smatra potrebnim radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih u prvom podstavku. Nadležna tijela mogu naložiti zajedničko korištenje takve opreme ili imovine, uključujući zemljište, zgrade, ulaze u zgrade, žičane instalacije unutar zgrada, antenske stupove, antene, tornjeve i druge potporne građevine, kabelsku kanalizaciju, cijevi, kabelske zdence, ormariće ili mjere kojima se olakšava koordinacija javnih radova. Ako je potrebno, država članica može imenovati nacionalno regulatorno tijelo ili drugo nadležno tijelo za jednu ili više sljedećih zadaća:
 - (a) djelovanje u svojstvu jedinstvene informacijske točke;
 - (b) utvrđivanje pravila o raspodjeli troškova zajedničkog korištenja opreme ili nekretnina i koordinacije građevinskih radova, uzimajući u obzir, među

ostalim, relevantne smjernice koje izdaje BEREC ili Komisija u skladu s Uredbom (EU) 2024/1309.

3. Mjere koje poduzima nadležno tijelo u skladu s ovim člankom moraju biti nepristrane, transparentne, nediskriminirajuće i proporcionalne. Ako je to relevantno, te se mjere provode u koordinaciji s nacionalnim regulatornim tijelima.

5.3. GLAVA III.: MEĐUPOVEZIVANJE

5.3.1. POGLAVLJE I.: Opće odredbe i načela

Članak 65.

Opći okvir za pristup i međupovezivanje

1. Poduzetnici u istoj državi članici ili različitim državama članicama imaju pravo međusobno sklapati tehničke i komercijalne sporazume za pristup ili međupovezivanje u skladu s pravom Unije. Poduzetnik koje zatraži pristup ili međupovezivanje ne mora biti ovlašten za rad u državi članici u kojoj zatraži pristup ili međupovezivanje ako ne pruža usluge i ne upravlja mrežom u toj državi članici.
2. Ne dovodeći u pitanje članak 115., poduzetnici pri davanju pristupa ili međupovezivanju nisu obvezni različitim poduzetnicima ponuditi drukčije uvjete poslovanja za jednake usluge ili mjere određivanja obveza koje nisu povezane sa stvarnim pružanim uslugama pristupa i međupovezivanja, ne dovodeći u pitanje uvjete utvrđene u članku 9.

Članak 66.

Prava i obveze poduzetnika

1. Operatori javnih elektroničkih komunikacijskih mreža imaju pravo i, kad to zahtijevaju drugi poduzetnici koji su za to ovlašteni u skladu s člankom 9., obvezu da se međusobno postignu dogovor o međupovezivanju u svrhu pružanja javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga, kako bi se osiguralo pružanje i interoperabilnost usluga u cijeloj Uniji. Operatori nude pristup i međupovezivanje drugim poduzetnicima pod uvjetima poslovanja sukladnima obvezama koje je odredilo nacionalno regulatorno tijelo na temelju članaka 67., 68. i 77.
2. Ne dovodeći u pitanje članak 183., poduzetnici koji od drugih poduzetnika traže informacije prije, tijekom ili nakon procesa pregovaranja o aranžmanima pristupa ili međupovezivanja te informacije rabe samo u svrhu za koju su one dane i sve vrijeme poštuju povjerljivost informacija koje se prenose ili pohranjuju. Takvi poduzetnici primljene informacije ne smiju dijeliti s drugim stranama, što uključuje druge odjele, društva kćeri ili partnere kojima bi takve informacije mogle dati konkurentsku prednost.
3. Pregovori se vode preko neutralnih posrednika kad to zahtijevaju uvjeti tržišnog natjecanja.

Članak 67.

Sustavi uvjetovanog pristupa i druge mogućnosti

1. Države članice osiguravaju da se uvjeti utvrđeni u dijelu I. Priloga I. primjenjuju na uvjetovani pristup uslugama digitalne televizijske i radijske radiodifuzije gledateljima i slušateljima u Uniji, bez obzira na načine prijenosa. Nakon analize tržišta iz stavka 3.

ovog članka države članice te uvjete mogu primijeniti na drugu opremu iz dijela II. Priloga I.

2. Uvjeti primijenjeni u skladu s ovim člankom ne dovode u pitanje mogućnost da države članice odrede obveze u vezi s prikazom elektroničkih programskih vodiča i sličnih sredstava prezentacije i snalaženja.
3. Neovisno o stavku 1. ovoga članka, nacionalna regulatorna tijela mogu preispitati uvjete koji se primjenjuju u skladu s ovim člankom provedbom analize tržišta u skladu s člankom 73. stavkom 1. kako bi odlučila treba li zadržati, izmijeniti ili povući primijenjene uvjete.

5.3.2. *POGLAVLJE II.: Simetrična pravila pristupa*

Članak 68.

Ovlasti i odgovornosti nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela u vezi s pristupom i međupovezivanjem

1. Provodeći ciljeve navedene u članku 3. nacionalna regulatorna tijela ili, u slučaju stavka 2. prvog podstavka točaka (b) i (c) ovog članka, nacionalna regulatorna ili druga nadležna tijela potiču i, ako je to primjereno, osiguravaju u skladu s ovom Uredbom odgovarajući pristup i međupovezivanje te interoperabilnost usluga, a svoju odgovornost izvršavaju tako da promiču učinkovitost, održivo tržišno natjecanje, postavljanje gigabitnih mreža, pokretače inovativnih usluga, učinkovito ulaganje i inovacije te održivo pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga, usluga informacijskog društva i sadržaja te tako da pruže najveću korist krajnjim korisnicima.

Ona daju smjernice i stavljaju javnosti na raspolaganje postupke koji se primjenjuju na dobivanje pristupa i međupovezivanje kako bi osigurale da poduzetnici, uključujući male i srednje, i pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža mogu imati koristi od propisanih obveza.

2. Točnije, ne dovodeći u pitanje mjere koje se mogu poduzeti u vezi s poduzetnicima koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom u skladu s člankom 77., nacionalna regulatorna tijela ili, u slučaju točaka (b) i (c) ovoga podstavka, nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela moraju moći odrediti:
 - (a) u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se osiguralo povezivanje s kraja na kraj, obveze za one poduzetnike koji podliježu općem ovlaštenju i koji kontroliraju pristup krajnjim korisnicima, među ostalim u opravdanim slučajevima obvezu međupovezivanja s drugim mrežama ako to već nije slučaj;
 - (b) u opravdanim slučajevima i u mjeri u kojoj je to potrebno, obveze za poduzetnike koji podliježu općem ovlaštenju i koji kontroliraju pristup do krajnjih korisnika da uspostave interoperabilnost svojih usluga;
 - (c) u opravdanim slučajevima, kad je povezivost s kraja na kraj među krajnjim korisnicima ugrožena zbog nedostatka interoperabilnosti među interpersonalnim komunikacijskim uslugama i u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se osigurala povezivost s kraja na kraj između krajnjih korisnika, obveze za relevantne pružatelje brojevno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga koje dosežu znatnu razinu pokrivenosti i prihvaćenost među korisnicima, kako bi se uspostavila interoperabilnost njihovih usluga;

- (d) u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se krajnjim korisnicima osigurala dostupnost usluga digitalne radijske i televizijske radiodifuzije te povezanih popratnih usluga koje su navele države članice, obveze da operatori omoguće pristup drugoj opremi iz dijela II. Priloga I., pod pravednim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima poslovanja.

Obveze iz prvog podstavka točke (c) određuju se samo:

- (i) i. u mjeri potrebnoj za osiguravanje interoperabilnosti interpersonalnih komunikacijskih usluga i mogu uključivati proporcionalne obveze za pružatelje tih usluga da objavljuju i tijelima i drugim pružateljima omogućuju korištenje, izmjenu i redistribuciju svih relevantnih informacija ili obvezu da koriste ili provode norme ili specifikacije navedene u članku 187. stavku 1. ili bilo koje druge relevantne europske ili međunarodne norme;
- (ii) ako je Komisija nakon savjetovanja s BEREC-om i uzevši u obzir njegovo mišljenje otkrila znatnu prijetnju učinkovitom pristupu povezivosti s kraja na kraj među krajnjim korisnicima u cijeloj Uniji ili u najmanje tri države članice i donijela provedbene mjere kojima se utvrđuje priroda i opseg obveza koje se mogu odrediti.

Provedbene mjere iz drugog podstavka točke (b) ovog stavka donose se u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 199. stavka 4.

Članak 69.

Simetrične mjere

1. Ne dovodeći u pitanje članak 68. stavke 1. i 2., nacionalna regulatorna tijela mogu, na razuman zahtjev, odrediti obveze davanja pristupa žičanim instalacijama i kabelima te povezanoj opremi unutar zgrada ili do prve koncentracijske ili distribucijske točke, kako utvrdi nacionalno regulatorno tijelo, kad je ta točka smještena izvan zgrade. Ako je to opravdano zbog toga što bi replikacija takvih mrežnih elemenata bila ekonomski neučinkovita ili fizički nepraktična, takve obveze mogu se odrediti pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ili vlasnicima takvih žičanih instalacija i kabela te povezane opreme, ako vlasnici nisu pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža. Propisani uvjeti pristupa mogu uključivati posebna pravila o pristupu takvim mrežnim elementima, povezanoj opremi i povezanim uslugama, transparentnosti i nediskriminaciji te pravednim i razumnim uvjetima.
2. Ako zaključi da se obvezama određenima u skladu sa stavkom 1. možda nedovoljno uklanjaju visoke i trajne gospodarske ili fizičke prepreke replikaciji koje uzrokuju postojeće ili nove okolnosti na tržištu koje znatno ograničavaju konkurentne ishode za krajnje korisnike, nacionalno regulatorno tijelo može pod poštenim i razumnim uvjetima odrediti obveze pristupa od prve koncentracijske ili distribucijske točke, osim ako specifične i opravdane okolnosti zahtijevaju troškovnu usmjerenost. Nacionalno regulatorno tijelo u najvećoj mjeri uzima u obzir relevantne smjernice BEREC-a pri određivanju opsega obveze od prve koncentracijske ili distribucijske točke.
3. Nacionalna regulatorna tijela pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža ne smiju određivati obveze u skladu sa stavkom 2. ako utvrde bilo što od sljedećeg:
 - (a) pružatelj ima obilježja navedena u članku 84. stavku 1. i stavlja na raspolaganje održiva i slična alternativna sredstva dopiranja do krajnjih korisnika pružanjem pristupa gigabitnoj mreži bilo kojem poduzetniku pod

poštenim, nediskriminirajućim i razumnim uvjetima poslovanja; nacionalna regulatorna tijela mogu proširiti to izuzeće na druge pružatelje koji pod poštenim, nediskriminirajućim i razumnim uvjetima poslovanja nude pristup gigabitnoj mreži;

- (b) određivanje obveza ugrozilo bi gospodarsku ili financijsku održivost postavljanja nove mreže, posebice u okviru manjih lokalnih projekata.
- 3. Obveze i uvjeti određeni u skladu s ovim člankom moraju biti objektivni, transparentni, proporcionalni i nediskriminirajući. Provedu se u skladu s postupcima iz članaka 85. i 184. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela koja su odredila takve obveze i uvjete ocjenjuju njihove rezultate u roku od pet godina od donošenja prethodne mjere donesene u vezi s istim poduzetnicima te procjenjuje bi li bilo primjereno ukinuti ih ili izmijeniti s obzirom na promjene uvjete koji se mijenjaju. Ta tijela obavješćuju o ishodu te procjene u skladu s postupcima iz članaka 85. i 184.
- 4. Za potrebe stavaka 1. i 2. ovog članka, nacionalno regulatorno tijelo može intervenirati na vlastitu inicijativu kad je to opravdano zbog ciljeva politike iz članka 3. u skladu s ovom Uredbom.
- 5. BEREC do 31. listopada 2029. ocjenjuje koliko učinkovito smjernice o zajedničkim pristupima utvrđivanju završne točke mreže u različitim mrežnim topologijama pomažu nacionalnim regulatornim tijelima u dosljednom definiranju lokacije završnih točaka mreže.

Članak 70.

Lokalizirani *roaming*

- 1. Ne dovodeći u pitanje članak 68. stavke 1. i 2., nacionalna regulatorna tijela imaju ovlast poduzetnicima koji pružaju ili su ovlašteni pružati elektroničke komunikacijske mreže odrediti obveze povezane sa zajedničkim korištenjem pasivne infrastrukture ili obveze sklapanja sporazuma o lokaliziranom *roaming* pristupu, u oba slučaja ako je to izravno potrebno za lokalno pružanje usluga koje se oslanjaju na korištenje radiofrekvencijskog spektra, u skladu s pravom Unije i pod uvjetom da nijedan poduzetnik nema na raspolaganju održiva i slična alternativna sredstva pristupa za krajnje korisnike pod pravednim i razumnim uvjetima poslovanja. Nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti te obveze samo ako je ta mogućnost jasno utvrđena pri dodjeli prava korištenja radiofrekvencijskog spektra i ako je to opravdano na temelju toga da je u području koje podliježe tim obvezama tržišno uvjetovano postavljanje infrastrukture za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga koje koriste radiofrekvencijski spektar suočeno s nepremostivim gospodarskim ili fizičkim preprekama, pa krajnji korisnici ne mogu ili vrlo teško mogu pristupiti mrežama ili uslugama. U tim okolnostima u kojima pristup i zajedničko korištenje pasivne infrastrukture sami po sebi nisu dovoljni za rješavanje te situacije nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti obveze zajedničkog korištenja aktivne infrastrukture.
- 2. Nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir:
 - (a) potrebu za povećanjem povezivosti u cijeloj Uniji, uzduž glavnih prometnih pravaca i na određenim teritorijalnim područjima te mogućnost znatnog povećanja izbora i više kvalitete usluge za krajnje korisnike;
 - (b) učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra;
 - (c) tehničku izvedivost zajedničkog korištenja i povezanih uvjeta;

- (d) stanje tržišnog natjecanja koje se temelji na infrastrukturi i koje se temelji na usluzi;
 - (e) tehnološke inovacije;
 - (f) prioritetnu potrebu da se podupre motivacija domaćina da uopće uvede infrastrukturu.
3. U slučaju rješavanja sporova nacionalna regulatorna tijela mogu, među ostalim, korisniku obveze zajedničkog korištenja ili pristupa odrediti obvezu udruživanja ili zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra s domaćinom infrastrukture u relevantnom području ili dopustiti pristup radiofrekvencijskom spektru drugim korisnicima u određenim regijama ili na nacionalnoj razini.

Članak 71.

Simetrične mjere za prelazak na svjetlovodne mreže

1. Pružatelju koji postavlja FTTH mrežu na području za koje je naloženo gašenje bakrene mreže nacionalno regulatorno tijelo određuje obvezu da na korisnikov zahtjev priključi kućanstva pokrivena svojom svjetlovodnom mrežom. Ako na tom području ima više pružatelja, nacionalno regulatorno tijelo takve obveze može odrediti samo jednom od njih, i to na temelju transparentnih, proporcionalnih i nediskriminirajućih kriterija.
2. U analizi tržišta provedenoj na temelju članka 73. stavka 1. u kontekstu gašenja bakrene mreže nacionalno regulatorno tijelo utvrđuje uvjete za obveze pristupa, uključujući, prema potrebi, izračun povrata troškova.
3. Ako zaključi da troškovi premašuju uobičajenu naknadu za priključak i da može biti opravdana dodatna naknada za priključak, nacionalno regulatorno tijelo osigurava da je takva dodatna naknada, ako je snose krajnji korisnici, poštena i razumna. Nacionalno regulatorno tijelo može odlučiti odrediti najviši iznos naknada za priključak koje trebaju plaćati krajnji korisnici.
4. Na područjima za koja je naloženo gašenje bakrene mreže, a u kojima za priključivanje kućanstava pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža moraju postaviti nove svjetlovodne instalacije, kabele i povezanu opremu u višestambenoj zgradi, vlasnik ili upravitelj te zgrade dopušta njihovo postavljanje na zahtjev bilo kojeg stanara te zgrade.
5. Obveza dopuštanja postavljanja svjetlovodnih instalacija, kabela i povezane opreme u višestambenoj zgradi smatra se ispunjenom nakon što jedan pružatelj elektroničkih komunikacijskih mreža postavi mrežu. Nacionalno regulatorno tijelo određuje mjere na temelju članka 68. stavka 1. i članka 69. ako je to potrebno kako bi se drugim pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža omogućio učinkovit pristup novim svjetlovodnim instalacijama, kabelima i povezanoj opremi.
6. Nacionalno regulatorno tijelo može zatražiti da mrežu postavi bilo koji drugi pružatelj elektroničkih komunikacijskih mreža ako pružatelj elektroničkih komunikacijskih mreža koji je pokrio višestambenu zgradu dostavi potkrijepljeno obrazloženje koje dokazuje da ne može ispuniti tu obvezu.

5.4. GLAVA IV.: TRŽIŠTA I TRŽIŠNO NATJECANJE

5.4.1. POGLAVLJE I.: Analiza tržišta i značajna tržišna snaga

Članak 72.

Definicija tržišta

1. Ako namjeravaju definirati mjerodavna tržišta primjerena nacionalnim okolnostima, nacionalna regulatorna tijela to moraju učiniti u skladu s načelima prava tržišnog natjecanja. Pri definiranju mjerodavnih tržišta u zemljopisnom smislu na svojem državnom području nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir stupanj infrastrukturne konkurencije.

Komisija redovito analizira opća kretanja u Uniji na temelju rezultata savjetovanja s dionicima i u skladu s člankom 73. stavkom 1. točkama (a), (b) i (c) procjenjuje je li potrebno donijeti preporuku o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga („preporuka o tržištima”). Komisija može donijeti preporuku o tržištima nakon javnog savjetovanja, među ostalim s nacionalnim regulatornim tijelima, i uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a.

Preporukom se utvrđuju ona tržišta proizvoda i usluga u području elektroničkih komunikacija čije karakteristike mogu biti takve da opravdavaju određivanje regulatornih obveza iz ove Uredbe, ne dovodeći u pitanje tržišta koja se mogu definirati u posebnim slučajevima na temelju prava tržišnog natjecanja. Ta se tržišta proizvoda i usluga definiraju u skladu s načelima prava tržišnog natjecanja. Ako Komisija odluči donijeti preporuku o tržištima, redovito je preispituje.

Ako je neko tržište obuhvaćeno preporukom o tržištima, preispituju ga nacionalna regulatorna tijela. Tržišta na kojima se uvodi *ex ante* regulacija preispituju se svakih pet godina kako bi se utvrdilo jesu li ispunjeni kriteriji iz članka 73. stavka 1.

2. Ako je to relevantno, nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir i rezultate analize geografskog pregleda provedenog u skladu s člankom 183. stavkom 12.

Članak 73.

Postupak analize tržišta

1. Nacionalna regulatorna tijela utvrđuju je li mjerodavno tržište definirano u skladu s člankom 72. takvo da opravdava određivanje regulatornih obveza utvrđenih u ovoj Uredbi. Nacionalna regulatorna tijela provode analizu, prema potrebi u suradnji s nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje.

Prije gašenja bakrene mreže nacionalna regulatorna tijela moraju provesti preispitivanje mjerodavnih tržišta koja obuhvaćaju barem područja na koja to gašenje utječe.

U analizama tržišta nacionalna regulatorna tijela slijede postupke utvrđene u člancima 85. i 184., a postupak analize provode na vrijeme i zaključuju ga u roku od jedne godine.

Može se smatrati da je tržište takvo da opravdava određivanje regulatornih obveza utvrđenih u ovoj Uredbi ako su ispunjeni svi sljedeći kriteriji:

- (a) prisutne su velike i trajne strukturne, pravne ili regulatorne prepreke ulasku;
- (b) struktura tržišta ne teži učinkovitom tržišnom natjecanju u okviru relevantnog roka, uzimajući u obzir stanje tržišnog natjecanja koje se

temelji na infrastrukturi i drugih izvora tržišnog natjecanja iza prepreka ulasku;

- (c) samo pravo tržišnog natjecanja nije dovoljno za odgovarajuće rješavanje utvrđenih nedostataka tržišta.

Kad nacionalno regulatorno tijelo provodi analizu tržišta koje je uključeno u Preporuku, ono smatra da su točke (a), (b) i (c) ispunjene, osim ako utvrdi da jedan takav kriterij ili više njih nisu ispunjeni u specifičnim nacionalnim okolnostima.

2. Pri provedbi analize propisane u stavku 1. nacionalno regulatorno tijelo razmatra iz perspektive budućnosti kako bi se tržišta razvijala bez regulacije određene na temelju ovog članka. Nacionalno regulatorno tijelo u analizi uzima u obzir sve navedeno:
 - (a) promjene na tržištu koje utječu na vjerojatnost da se na mjerodavnom tržištu razvije učinkovito tržišno natjecanje;
 - (b) sva relevantna ograničenja tržišnog natjecanja na veleprodajnoj i maloprodajnoj razini, neovisno o tome smatra li se da su izvori takvih ograničenja elektroničkih komunikacijskih mreža, elektroničkih komunikacijskih usluga ili druge vrste usluga ili primjena koje su usporedive iz perspektive krajnjeg korisnika te neovisno o tome jesu li takva ograničenja dio mjerodavnog tržišta;
 - (c) ostale vrste propisa ili mjera koje su određene i utječu na mjerodavno tržište ili povezana maloprodajna tržišta u relevantnom razdoblju, uključujući bez ograničenja obveze propisane u skladu s člancima 64., 68. i 69.;
 - (d) regulaciju određenu na drugim mjerodavnim tržištima na temelju ovog članka.
3. Ako nacionalno regulatorno tijelo zaključi da relevantno tržište ne opravdava određivanje regulatornih obveza u skladu s postupkom iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, ili ako uvjeti utvrđeni u stavku 4. ovoga članka nisu ispunjeni, ono ne smije odrediti nikakvu specifičnu regulatornu obvezu u skladu s člankom 77. i povlači prethodne obveze propisane u skladu s člankom 77.
4. Nacionalna regulatorna tijela razmatraju propisivanje odgovarajućeg roka za obavješćivanje za ukidanje regulatornih mjera, uzimajući u obzir potrebu da se osigura održiv prijelaz za korisnike tih obveza i krajnje korisnike, mogućnosti izbora za krajnje korisnike i da regulacija ne traje dulje nego što je potrebno. Pri utvrđivanju takvog roka za obavješćivanje nacionalna regulatorna tijela mogu utvrditi posebne uvjete i rokove za obavješćivanje u vezi s postojećim sporazumima o pristupu.
5. Ako nacionalno regulatorno tijelo utvrdi da je na nekom mjerodavnom tržištu opravdano određivanje regulatornih obveza u skladu sa stavicima 1. i 2. ovog članka, ono utvrđuje sve poduzetnike koji samostalno ili zajednički imaju značajnu tržišnu snagu na tom mjerodavnom tržištu u skladu s člankom 76. Nacionalno regulatorno tijelo takvim poduzetnicima određuje primjerene posebne regulatorne obveze u skladu s člankom 77., ili ih zadržava ili mijenja ako već postoje, ako smatra da ishod za krajnje korisnike bez njih ne bi bio učinkovito konkurentan.
6. Mjere poduzete u skladu sa stavicima 3. i 4. ovoga članka podliježu postupcima iz članaka 85. i 184. Nacionalno regulatorno tijelo mora provesti analizu mjerodavnog tržišta i dostaviti obavijest o odgovarajućem nacrtu mjere u skladu s člankom 85. u roku

od pet godina od donošenja prethodne mjere ako je definiralo mjerodavno tržište i utvrdilo koji poduzetnici imaju značajnu tržišnu snagu.

Članak 74.

Postupak utvrđivanja transnacionalnih tržišta

1. Ako Komisija ili najmanje dva relevantna nacionalna regulatorna tijela podnesu obrazloženi zahtjev i popratne dokaze, BEREC provodi analizu potencijalnoga transnacionalnog tržišta. Nakon savjetovanja s dionicima i uzimajući u obzir analizu koju je proveo BEREC, Komisija može donijeti odluke o utvrđivanju transnacionalnih tržišta u skladu s načelima prava tržišnog natjecanja.
2. U slučaju transnacionalnih tržišta utvrđenih u skladu sa stavkom 1. ovoga članka, dotična nacionalna regulatorna tijela zajednički provode analizu tržišta, uzimajući u obzir smjernice o značajnoj tržišnoj snazi te sporazumno donose odluku da se regulatorne obveze iz članka 73. stavka 4. odrede, zadrže, izmijene ili ukinu. Dotična nacionalna regulatorna tijela zajednički obavješćuju Komisiju o svojim nacrtima mjera u pogledu analize tržišta i eventualnim regulatornim obvezama na temelju članka 85.
3. Ako nema transnacionalnih tržišta, dva ili više nacionalnih regulatornih tijela mogu i zajednički obavijestiti o svojim nacrtima mjera u pogledu analize tržišta i eventualnim regulatornim obvezama ako smatraju da su tržišni uvjeti u njihovim jurisdikcijama dovoljno homogeni.

Članak 75.

Postupak utvrđivanja transnacionalne potražnje

BEREC provodi analizu transnacionalne potražnje krajnjih korisnika za proizvode i usluge koji se pružaju unutar Unije ako primi obrazloženi zahtjev s popratnim dokazima od Komisije ili od najmanje dva dotična nacionalna regulatorna tijela u kojem se navodi da postoji ozbiljan problem potražnje koji treba riješiti. BEREC može provesti takvu analizu i ako primi obrazloženi zahtjev od sudionika na tržištu kojim se pružaju dovoljni popratni dokazi i smatra da postoji ozbiljan problem potražnje koji treba riješiti. Analiza BEREC-a ne dovodi u pitanje nalaze transnacionalnih tržišta u skladu s člankom 74. stavkom 1. i nalaze nacionalnih regulatornih tijela u pogledu nacionalnih ili podnacionalnih geografskih tržišta u skladu s člankom 72.

Članak 76.

Poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom

1. Ako nacionalno regulatorno tijelo utvrdi da poduzetnik ima značajnu tržišnu snagu u skladu s postupkom iz članka 73., primjenjuje se stavak 2. ovoga članka.
2. Smatra se da poduzetnik ima značajnu tržišnu snagu ako, pojedinačno ili zajednički s drugima, uživa položaj koji je jednak vladajućem, tj. uživa položaj ekonomske snage zbog koje se može ponašati u znatnoj mjeri neovisno o konkurentima, kupcima i konačno, potrošačima.
3. U postupku utvrđivanja imaju li dva ili više poduzetnika zajednički vladajući položaj na tržištu nacionalna regulatorna tijela postupaju u skladu s pravom Unije i uzimaju u obzir smjernice za analizu tržišta i ocjenu značajne tržišne snage koje je Komisija objavila na temelju članka 5.

4. Ako poduzetnik ima značajnu tržišnu snagu na određenom tržištu, on može biti određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom na usko povezanom tržištu ako veze između dvaju tržišta omogućuju da se tržišna snaga s prvog tržišta prenese na usko povezano tržište i tako pojača tržišna snaga tog poduzetnika. Zbog toga se regulatorne mjere za sprečavanje takvog prenošenja mogu primijeniti na usko povezanom tržištu na temelju članaka od 77. do 84.
 5. Nakon savjetovanja s BEREK-om Komisija objavljuje smjernice za analizu tržišta i ocjenu značajne tržišne snage („smjernice o značajnoj tržišnoj snazi”) koje moraju biti u skladu s relevantnim načelima prava tržišnog natjecanja. Smjernice o značajno tržišnoj snazi obuhvaćaju smjernice nacionalnim regulatornim tijelima u vezi s primjenom koncepta značajne tržišne snage u specifičnom kontekstu *ex ante* regulacije tržišta elektroničkih komunikacija, uzimajući u obzir tri kriterija iz članka 73. stavka 1.
- 5.4.2. *POGLAVLJE II.: Regulatorne mjere u pogledu pristupa određene poduzetnicima sa značajnom tržišnom snagom*

Članak 77.

Određivanje, izmjena ili ukidanje obveza određenih poduzetnicima sa značajnom tržišnom snagom

1. Pri procjeni uvjeta tržišnog natjecanja na određenom tržištu i potrebe za regulatornom intervencijom nacionalna regulatorna tijela u skladu s člankom 73. stavkom 2. u prvom redu razmatraju utjecaj na dinamiku tržišnog natjecanja koji proizlazi iz postojećih propisa, mogućih ponuđenih obveza ili regulatornih mjera određenih u kontekstu postupaka na temelju nacionalnog ili Unijina prava tržišnog natjecanja ili komercijalnih sporazuma.
2. U skladu s načelom proporcionalnosti, ako je na temelju analize tržišta provedene u skladu s člankom 73. određeno da poduzetnik ima značajnu tržišnu snagu na određenom tržištu, nacionalno regulatorno tijelo odabire najmanje intruzivan način rješavanja mogućih problema utvrđenih u toj analizi. U toj procjeni nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir obveze koje su ponudili operatori koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom na temelju članka 83.
3. Obveze određene u skladu s ovim člankom:
 - (a) temelje se na prirodi problema koji je nacionalno regulatorno tijelo utvrdilo u svojoj analizi tržišta, prema potrebi uzimajući u obzir utvrđivanje transnacionalne potražnje na temelju članka 75.;
 - (b) proporcionalne su s obzirom na troškove i koristi;
 - (c) opravdane su s obzirom na ciljeve iz članka 3.;
 - (d) određuju se nakon savjetovanja u skladu s člancima 85. i 184.
4. Ako je za poduzetnika određeno da ima značajnu tržišnu snagu, nacionalna regulatorna tijela prema potrebi mogu odrediti, primjerice, obveze transparentnosti i nediskriminacije u prvoj fazi procjene.

Ako smatra da navedene obveze nisu dovoljne ili primjerene, nacionalno regulatorno tijelo ispituje bi li određivanje takvih obveza u kombinaciji s obvezama određenima u skladu s člankom 80. samo po sebi bilo proporcionalno i dovoljno za ostvarivanje ciljeva utvrđenih u članku 3.

Ne dovodeći u pitanje članak 80., ako smatraju da su potrebne dodatne obveze pristupa, nacionalna regulatorna tijela određuju obveze kojima se omogućuje usklađeni pristup utvrđen u članku 81.

Samo ako dostave potkrijepljeno obrazloženje da se takvim obvezama određenima u skladu s člancima 80. i 81. ne rješavaju problemi tržišnog natjecanja utvrđeni na konkretnom tržištu, nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti druge obveze za pristup određenim aktivnim ili virtualnim mrežnim elementima i uslugama te za korištenje određenih mrežnih elemenata i povezane opreme na temelju članka 78.

Uz obveze iz četvrtog podstavka ovog stavka, ako obveze utvrđene u člancima od 77. do 84. nisu primjerene, nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti obvezu računovodstvenog razdvajanja, obvezu nadzora cijena i obvezu vođenja troškovnog računovodstva.

Obveze koje su određene nemaju retroaktivan učinak. U slučaju opravdanih iznimnih okolnosti obveze se mogu odrediti s drukčijim datumom početka od uobičajenog.

5. Nacionalna regulatorna tijela obavješćuju Komisiju o odlukama o određivanju, izmjeni ili ukidanju obveza za poduzetnike u skladu s postupkom iz članka 85.
6. U slučaju promjena na tržištu, uključujući komercijalne sporazume ili obveze, koje ne iziskuju promjenu definicije tržišta ili ocjene značajne tržišne snage i ne opravdavaju novu analizu tržišta u skladu s člankom 73., nacionalno regulatorno tijelo bez odgode ocjenjuje je li potrebno preispitati obveze određene poduzetnicima koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom i izmijeniti bilo koju prethodnu odluku, uključujući ukidanje obveza ili određivanje novih obveza, kako bi takve obveze nastavile ispunjavati uvjete utvrđene u stavku 4. ovog članka. Takve se izmjene određuju samo nakon savjetovanja u skladu s člancima 85. i 184.
7. Nacionalna regulatorna tijela obveze određuju ne dovodeći u pitanje nijedno od sljedećeg:
 - (a) članke 67., 68. i 69.;
 - (b) članke 50., 52., 64. i 100. te relevantne odredbe Direktive 2002/58/EZ, koja sadržava obveze za poduzetnike koji nisu određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom;
 - (c) potrebu ispunjavanja međunarodnih obveza.
8. Kako bi doprinijela dosljednoj primjeni regulatornih mjera, Komisija u bliskoj suradnji s BEREK-om može izdati smjernice za pomoć nacionalnim regulatornim tijelima u dosljednoj provedbi njihovih obveza na temelju ovog članka.

Članak 78.

Obveze pristupa određenim mrežnim elementima i povezanoj opremi i njihova korištenja

1. Nacionalna regulatorna tijela mogu u skladu s člankom 77. odrediti obveze poduzetnicima da zadovolje razumne zahtjeve za pristup i upotrebu određenih mrežnih elemenata i povezane opreme, osim onih utvrđenih u člancima 80. i 81., među ostalim u situacijama u kojima nacionalna regulatorna tijela smatraju da bi uskraćivanje pristupa ili nerazumni uvjeti poslovanja sličnoga učinka usporili razvoj konkurentnog tržišta na maloprodajnoj razini ili da ne bi bili u interesu krajnjeg korisnika. Nacionalna regulatorna tijela mogu od poduzetnika među ostalim zatražiti da:

- (a) trećim osobama omogućće, prema potrebi, pristup određenim fizičkim mrežnim elementima i povezanoj opremi i njihovo korištenje, uključujući izdvojeni pristup lokalnoj petlji i potpetlji;
- (b) trećim stranama omogućće pristup određenim aktivnim ili virtualnim mrežnim elementima i uslugama;
- (c) s poduzetnicima koji traže pristup pregovaraju u dobroj vjeri;
- (d) ne povuku već odobreni pristup opremi;
- (e) na veleprodajnoj osnovi pružaju određene usluge trećoj strani za daljnju prodaju;
- (f) dopuste otvoreni pristup tehničkim sučeljima, protokolima ili drugim ključnim tehnologijama koje su prijeko potrebne za interoperabilnost usluga ili usluge virtualnih mreža;
- (g) osiguraju kolokaciju ili druge oblike zajedničkog korištenja povezane opreme;
- (h) pružaju određene usluge potrebne da se korisnicima osigura interoperabilnost usluga s kraja na kraj ili *roaming* u pokretnim mrežama;
- (i) pruže pristup sustavima za operativnu potporu ili sličnim programskim sustavima potrebnima za osiguravanje pravednog tržišnog natjecanja u pružanju usluga;
- (j) međusobno povežu mreže ili mrežnu opremu;
- (k) osiguraju pristup povezanim uslugama kao što su identifikacijske i lokacijske usluge te usluge informiranja o prisutnosti.

Nacionalna regulatorna tijela imaju ovlast odrediti da se na te obveze primjenjuju uvjeti u pogledu pravednosti, opravdanosti i pravodobnosti.

2. Ako nacionalna regulatorna tijela razmatraju prikladnost određivanja mogućih posebnih obveza iz stavka 1., a posebno ako procjenjuju, u skladu s načelom proporcionalnosti, bi li i kako bi se takve obveze trebale odrediti, ona analiziraju bi li drugi oblici pristupa veleprodajnim ulaznim uslugama na istom ili povezanom veleprodajnom tržištu bili dovoljni kako bi se u interesu krajnjih korisnika riješio utvrđeni problem. Ta procjena uključuje ponude komercijalnog pristupa, regulirani pristup na temelju članaka 68. i 69. ili postojeći ili planirani regulirani pristup drugim veleprodajnim ulaznim proizvodima na temelju ovoga članka. Nacionalna regulatorna tijela posebno uzimaju u obzir sljedeće čimbenike:

- (a) tehničku i gospodarsku održivost upotrebe ili postavljanja konkurentске opreme s obzirom na razvoj tržišta, uzimajući u obzir prirodu i vrstu dotičnoga međupovezivanja ili pristupa, te uključujući održivost ostalih vertikalnih pristupnih proizvoda kao što je pristup kabelskoj kanalizaciji;
- (b) očekivani tehnološki razvoj koji utječe na projektiranje mreže i upravljanje njome;
- (c) potrebu da se osigura tehnološka neutralnost koja stranama omogućuje projektiranje vlastite mreže i upravljanje njome;
- (d) izvedivost pružanja ponuđenog pristupa, s obzirom na raspoloživ kapacitet;

- (e) početno ulaganje vlasnika opreme, uzimajući u obzir sve javne investicije i opasnosti povezane s ulaganjima posebno u pogledu ulaganja u gigabitne mreže i razine rizika povezane s njima;
 - (f) potrebu da se dugoročno zaštititi tržišno natjecanje, posebno uzimajući u obzir gospodarski učinkovito tržišno natjecanje koje se temelji na infrastrukturi i inovativne poslovne modele koji podupiru održivo tržišno natjecanje kao što su oni koji se temelje na zajedničkom ulaganju u mreže;
 - (g) ako je potrebno, sva relevantna prava intelektualnog vlasništva;
 - (h) pružanje paneuropskih usluga.
3. Kad poduzetniku određuju obveze u pogledu pružanja pristupa u skladu s ovim člankom, nacionalna regulatorna tijela imaju ovlast utvrditi tehničke uvjete ili uvjete rada koje bi trebali zadovoljiti pružatelj ili korisnici takvog pristupa, ako je potrebno osigurati normalan rad mreže. Obveze pridržavanja određenih tehničkih normi ili tehničkih specifikacija moraju biti sukladne s normama i tehničkim specifikacijama utvrđenima u skladu s člankom 189.

Članak 79.

Obveze nadzora cijene i vođenja troškovnog računovodstva

1. Nacionalno regulatorno tijelo može, u skladu s odredbama članka 77., odrediti obveze povrata troškova i nadzora cijena, uključujući obvezu troškovne usmjerenosti cijena te obvezu vođenja troškovnog računovodstva, za pružanje određenih vrsta međupovezivanja ili pristupa u slučajevima u kojima analiza tržišta pokaže da nedostatak djelotvornog tržišnog natjecanja dotičnom operatoru omogućuje zadržavanje pretjerano visoke razine cijena ili primjenu istiskivanja cijenama na štetu krajnjih korisnika.

Pri utvrđivanju bi li obveze nadzora cijena bile prikladne, nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir potrebu za promicanjem tržišnog natjecanja te dugoročne interese krajnjih korisnika povezane s postavljanjem i utilizacijom gigabitnih mreža. Posebice, kako bi poduzetnika potaknuli na ulaganja, uključujući ulaganja u gigabitne mreže, nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir ulaganja poduzetnika, osobito ako je riječ o novim ulaganjima. Ako nacionalna regulatorna tijela smatraju da je obveza nadzora cijene prikladna, ona poduzetniku dopuštaju razumnu stopu povrata na odgovarajući uloženi kapital, uzimajući u obzir bilo koji rizik koji je povezan s određenim novim projektom ulaganja u mreže.

Nacionalna regulatorna tijela razmatraju mogućnost neodređivanja ili nezadržavanja obveza na temelju ovoga članka ako ustanove da je prisutno dokazivo ograničenje maloprodajne cijene te da se svakom obvezom propisanom u skladu s člankom 77., uključujući osobito svaki test mogućnosti ekonomske replikacije, osigurava djelotvoran i nediskriminirajući pristup.

Ako nacionalna regulatorna tijela smatraju prikladnim odrediti obveze nadzora cijena za pristup postojećim mrežnim elementima, ona također uzimaju u obzir prednosti predvidljivih i stabilnih veleprodajnih cijena u osiguravanju učinkovitog ulaska na tržište i dovoljnih poticaja za sve poduzetnike da uvedu nove i poboljšane mreže.

2. Nacionalna regulatorna tijela osiguravaju da svi propisani mehanizmi povrata troškova ili metodologija određivanja cijena služe poticanju postavljanja novih i poboljšanih mreža, djelotvornosti i održivoga tržišnog natjecanja te najvećih održivih koristi za

krajnje korisnike. U tom smislu, nacionalna regulatorna tijela također mogu uzeti u obzir cijene na usporedivim konkurentnim tržištima.

3. Poduzetnik kojem je određena obveza troškovne usmjerenosti cijena snosi teret dokazivanja da pristojbe proizlaze iz troškova, uključujući prihvatljivu razumnu stopu povrata ulaganja. U svrhu izračuna troškova učinkovitog pružanja usluga nacionalna regulatorna tijela mogu primijeniti metodologiju troškovnog računovodstva neovisno o metodologiji koju primjenjuje taj poduzetnik. Nacionalna regulatorna tijela mogu zatražiti od poduzetnika cjelovito obrazloženje njegovih cijena, a prema potrebi i prilagodbu tih cijena.
4. Ako je obveza primjene sustava troškovnog računovodstva propisana radi podupiranja nadzora cijena, nacionalna regulatorna tijela osiguravaju da opis sustava troškovnog računovodstva bude javno dostupan te da pokazuje barem glavne kategorije prema kojima se troškovi razvrstavaju, a pravila primjenjuju, u svrhu raspodjele troškova. Kvalificirano neovisno tijelo provjerava sukladnost sa sustavom troškovnog računovodstva i jednom godišnje objavljuje izjavu o sukladnosti.

Članak 80.

Pristup pasivnim mrežama

1. Nacionalno regulatorno tijelo može u skladu s člankom 77. propisati obveze poduzetnicima da zadovolje razumne zahtjeve za pristup i korištenje neosvijetljenim nitima i objektima niskogradnje, uključujući, ali ne ograničavajući se na, zgrade ili ulaze u zgrade, kabele zgrade, uključujući žičane instalacije, antene, tornjeve i druge potporne građevine, antenske stupove, kabelsku kanalizaciju, cijevi, revizijska okna, kabelske zdence i ormariće, u situacijama u kojima nacionalno regulatorno tijelo na temelju analize tržišta zaključi da bi uskraćivanje pristupa ili pristup dan pod nerazumnim uvjetima poslovanja sličnoga učinka usporili razvoj konkurentnog tržišta te da ne bi bili u interesu krajnjeg korisnika.
2. Nacionalna regulatorna tijela mogu poduzetniku odrediti obveze pružanja pristupa u skladu s ovim člankom, neovisno o tome je li imovina na koju se obveza odnosi dio mjerodavnog tržišta u skladu s analizom tržišta, pod uvjetom da je obveza nužna i proporcionalna kako bi se postigli ciljevi članka 3.

Članak 81.

Usklađeni pristupni proizvodi

1. Ne dovodeći u pitanje članak 80., nacionalno regulatorno tijelo procjenjuje je li operatoru koji je na temelju analize tržišta provedene u skladu s člankom 73. određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom na određenom tržištu opravdano i proporcionalno odrediti obvezu da ponudi pristupne proizvode usklađene na razini Unije prije određivanja drugih pristupnih proizvoda.
2. Ako odluči odrediti druge pristupne proizvode, nacionalno regulatorno tijelo mora obrazložiti zašto su oni prikladniji za rješavanje utvrđenih problema od usklađenih pristupnih proizvoda.
3. Proizvodi usklađeni na razini Unije mogu uključivati lokalne pristupne proizvode.
4. Komisija, uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a, u roku od [6 mjeseci od stupanja na snagu ove Uredbe] može donijeti provedbene akte kojima se utvrđuju tehničke specifikacije, standardni troškovni elementi, troškovne metodologije za usklađene

proizvode i standardna ponuda u vezi s usklađenim pristupnim proizvodima. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

5. Usklađeni pristupni proizvodi moraju ispunjavati sljedeće bitne zahtjeve:
 - (a) mogućnost da se ponude kao pristupni proizvod bilo kojem pružatelju elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga aktivnom u Uniji;
 - (b) najveći stupanj interoperabilnosti mreža i usluga te nediskriminirajuće upravljanje mrežama među operatorima u skladu s mrežnom topologijom;
 - (c) mogu služiti krajnjim korisnicima pod konkurentnim uvjetima;
 - (d) troškovna učinkovitost, uzimajući u obzir mogućnost primjene na postojećim i novoizgrađenim mrežama te koegzistencije s drugim pristupnim proizvodima koji se mogu pružati na istoj mrežnoj infrastrukturi;
 - (e) operativna učinkovitost, osobito u pogledu najvećeg mogućeg ograničavanja prepreka za provedbu i troškova uvođenja za pružatelje usluga pristupa i tražitelje pristupa;
 - (f) poštovanje pravila o zaštiti privatnosti, osobnih podataka, sigurnosti i integriteta mreža te transparentnosti u skladu s pravom Unije.
6. Ako odredi da obveza ponude takvih usklađenih pristupnih proizvoda zamjenjuje prethodno određene obveze veleprodajnog pristupa, nacionalno regulatorno tijelo utvrđuje odgovarajuće prijelazno razdoblje od najmanje šest mjeseci prije stavljanja potonjih mjera izvan snage.

Članak 82.

Cijene završavanja poziva

1. Komisija, uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a, delegiranim aktom koji dopunjuje ovu Uredbu utvrđuje jedinstvenu maksimalnu cijenu završavanja glasovnih poziva u pokretnim mrežama u Uniji i jedinstvenu maksimalnu cijenu završavanja glasovnih poziva u nepokretnim mrežama u Uniji (zajedno „cijene završavanja glasovnih poziva u cijeloj Uniji”) koje vrijede za svakog pružatelja usluga završavanja glasovnih poziva u pokretnim i nepokretnim mrežama u bilo kojoj državi članici. Komisija taj delegirani akt preispituje svakih pet godina nakon [*datum stupanja na snagu ove Uredbe*], pri čemu na temelju kriterija iz članka 73. stavka 1. svaki put razmatra je li i dalje potrebno utvrđivati cijene završavanja glasovnih poziva u cijeloj Uniji. Ako na temelju svojeg preispitivanja u skladu s ovim podstavkom Komisija odluči ne propisati maksimalnu cijenu završavanja glasovnih poziva u pokretnim mrežama ili maksimalnu cijenu završavanja glasovnih poziva u nepokretnim mrežama ili nijednu od tih cijena, nacionalna regulatorna tijela mogu provesti analize tržišta usluga završavanja glasovnih poziva u skladu s člankom 73., kako bi se ocijenila potreba propisivanja regulatornih obveza. Ako kao rezultat takve analize nacionalno regulatorno tijelo na mjerodavnom tržištu odredi troškovno usmjerene veleprodajne cijene završavanja poziva, pritom mora slijediti načela, kriterije i parametre utvrđene u Prilogu II., a njegov nacrt mjere podliježe postupcima iz članaka 85. i 184.
2. Nacionalna regulatorna tijela pomno prate primjenjuju li pružatelji usluga završavanja glasovnih poziva cijene završavanja glasovnih poziva u cijeloj Uniji i osiguravaju njihovo poštovanje. Nacionalna regulatorna tijela mogu od pružatelja usluga završavanja

glasovnih poziva u bilo kojem trenutku zahtijevati izmjenu cijene koju zaračunava drugim poduzetnicima, ako je ona neusklađena s delegiranim aktom iz stavka 1.

Članak 83.

Postupak preuzimanja obveze

1. Nacionalna regulatorna tijela moraju obavijestiti operatore o mogućnosti da ponude obveze radi rješavanja utvrđenih problema tržišnog natjecanja.
2. Poduzetnici koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom nacionalnim regulatornim tijelima mogu ponuditi obveze u pogledu uvjeta za pristup ili za zajedničko ulaganje ili za oboje koje su primjenjive na njihove mreže u vezi s, među ostalim:
 - (a) dogovorima o suradnji relevantnima za procjenu primjerenih i proporcionalnih obveza na temelju članka 77.;
 - (b) zajedničkim ulaganjem u gigabitne mreže;
 - (c) učinkovitim i nediskriminirajućim pristupom trećih strana tijekom provedbenog razdoblja dobrovoljnog odvajanja vertikalno integriranog poduzetnika, uključujući prijenos njegove imovine lokalne pristupne mreže ili njezina znatnog dijela na odvojeni pravni subjekt u drugom vlasništvu ili osnivanje odvojenog poslovnog subjekta, kao i nakon provedbe predloženog oblika odvajanja.

U ponudi obveza opisuju se opseg, trajanje, rokovi i načini njihova izvršavanja s dovoljno detalja da nacionalno regulatorno tijelo može provesti svoju procjenu na temelju stavka 3. ovog članka. Takve obveze mogu biti dulje od razdoblja za provedbu analize tržišta utvrđenih u članku 73. stavku 6.

3. Nacionalna regulatorna tijela razmatraju bi li obveze same po sebi bile proporcionalne i dovoljne za rješavanje utvrđenih problema tržišnog natjecanja. Kako bi procijenilo sve obveze koje poduzetnik nudi na temelju stavka 2. ovog članka, nacionalno regulatorno tijelo, uz iznimku slučajeva u kojima se takvim obvezama očito ne udovoljava jednom relevantnom uvjetu ili kriteriju, ili više njih, obavlja ispitivanje tržišta, koje se osobito odnosi na ponuđene uvjete, provedbom javnog savjetovanja sa zainteresiranim stranama, osobito trećim stranama na koje su izravno zahvaćene. Potencijalni suulagatelji ili tražitelji pristupa mogu dati mišljenja o usklađenosti ponuđenih obveza s uvjetima iz članka 77., kako je primjenjivo, te mogu predložiti promjene.
4. U pogledu obveza ponuđenih na temelju ovog članka, nacionalno regulatorno tijelo pri procjeni obveza na temelju članka 77. stavka 3. osobito vodi računa o:
 - (a) dokazima da su ponuđene obveze pravedne i razumne;
 - (b) otvorenosti obveza za sve sudionike na tržištu;
 - (c) pravodobnoj raspoloživosti pristupa pod pravednim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima prije pokretanja povezanih maloprodajnih usluga;
 - (d) općoj primjerenosti ponuđenih obveza kako bi se omogućilo održivo tržišno natjecanje na silaznim tržištima i olakšalo zajedničko postavljanje i utilizacija gigabitnih mreža u interesu krajnjih korisnika.

Uzimajući u obzir sva mišljenja iznesena tijekom savjetovanja i opseg u kojem ta mišljenja odražavaju mišljenja različitih dionika, nacionalno regulatorno tijelo obavješćuje poduzetnika koji je određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom o svojim preliminarnim zaključcima o tome jesu li ponuđene obveze usklađene s ciljevima, kriterijima i postupcima utvrđenim u ovom članku i članku 77., kako je primjenjivo, te o uvjetima pod kojima može razmotriti mogućnost da te obveze učini obvezujućima. Poduzetnik može revidirati svoju prvotnu ponudu kako bi uzeo u obzir preliminarne zaključke nacionalnoga regulatornog tijela te ispunio kriterije iz ovog članka i, kako je primjenjivo, članka 77.

5. Nacionalno regulatorno tijelo može donijeti odluku kako bi obveze učinio obvezujućima, u cijelosti ili djelomično.
6. Odstupajući od članka 73. stavka 6., nacionalno regulatorno tijelo može učiniti neke ili sve obveze obvezujućima na određeno razdoblje, koje može biti cijelo razdoblje za koje se one nude, dok obveze zajedničkog ulaganja koje čini obvezujućima mora učiniti takvima za razdoblje od najmanje sedam godina. Ako nacionalno regulatorno tijelo učini obveze obvezujućima na temelju ovog članka, ono na temelju članka 77. ocjenjuje posljedice te odluke za razvoj tržišta i primjerenost bilo koje obveze koju je odredilo ili bi je, ako nema tih obveza, razmatralo odrediti na temelju članaka od 77. do 81. Pri obavješćivanju o relevantnom nacrtu mjere na temelju članka 77. u skladu s člankom 85., nacionalno regulatorno tijelo uz obavijesti o nacrtu mjere prilaže odluku o obvezama.
7. Nacionalno regulatorno tijelo prati, nadzire i osigurava ispunjavanje obveza koje nude poduzetnici i koje je učinilo obvezujućima u skladu sa stavkom 5. ovoga članka na isti način na koji prati, nadzire i osigurava ispunjavanje obveza propisanih člankom 77. te razmatra produljenje razdoblja za koje su one učinjene obvezujućima nakon što prvotno razdoblje istekne. Ako zaključi da poduzetnik ne ispunjava obveze koje su učinjene obvezujućima u skladu sa stavkom 5. ovoga članka, nacionalno regulatorno tijelo može mu izreći sankcije u skladu s člankom 196. Ne dovodeći u pitanje postupak za osiguravanje ispunjavanja posebnih obveza na temelju članka 196., nacionalno regulatorno tijelo može ponovno ocijeniti obveze koje su određene u skladu s člankom 77.
8. Stavci 1., 2. i 3. ovog članka primjenjuju se na poduzetnike koji mogu ponuditi obveze kako bi izbjegli regulatorne mjere na temelju članka 69.

Članak 84.

Isključivo veleprodajni poduzetnici

1. Nacionalno regulatorno tijelo koje za poduzetnika koji nije prisutan ni na jednom maloprodajnom tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga na mjerodavnom tržištu u zemljopisnom smislu utvrdi da ima značajnu tržišnu snagu na mjerodavnom veleprodajnom tržištu ili nekoliko njih u skladu s člankom 73., razmatra ima li taj poduzetnik sljedeća obilježja:
 - (a) sva društva i poslovne jedinice unutar poduzetnika, sva društva koje kontrolira isti krajnji vlasnik ali nužno u njegovu potpunom vlasništvu, i svaki dioničar koji je u stanju izvršavati kontrolu nad poduzetnikom, obavljaju aktivnosti, trenutačne i planirane za budućnost, samo na veleprodajnim tržištima elektroničkih komunikacijskih usluga te stoga ne obavljaju aktivnosti ni na jednom maloprodajnom tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga koje se pružaju krajnjim korisnicima na

mjerodavnom tržištu u zemljopisnom smislu ni na bilo kojem drugom tržištu koje bi moglo utjecati na ponašanje poduzetnika na mjerodavnom veleprodajnom tržištu;

- (b) poduzetnik nije dužan poslovati s pojedinačnim i odvojenim poduzetnikom koji posluje silazno i aktivan je na maloprodajnom tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga koje se pružaju krajnjim korisnicima na mjerodavnom tržištu u zemljopisnom smislu i na bilo kojem drugom tržištu koje bi moglo utjecati na ponašanje poduzetnika na mjerodavnom veleprodajnom tržištu zbog isključivog sporazuma ili sporazuma koji je *de facto* isključivi sporazum.
- 2. Ako zaključi da su ispunjeni uvjeti utvrđeni u stavku 1. ovoga članka, nacionalno regulatorno tijelo tom poduzetniku može odrediti samo obveze na temelju članka 78. ili u odnosu na nediskriminaciju ili na pravedno i razumno određivanje cijena, ako je to opravdano na temelju analize tržišta, uključujući prospektivnu procjenu vjerojatnoga ponašanja poduzetnika koji je određen kao poduzetnik sa značajnom tržišnom snagom.
 - 3. Nacionalno regulatorno tijelo preispituje obveze određene poduzetniku u skladu s ovim člankom u bilo kojem trenutku ako zaključi da uvjeti utvrđeni u stavku 1. ovoga članka više nisu ispunjeni te, ako je to primjereno, primjenjuje članak 73. i članke od 77. do 83. Poduzetnike bez nepotrebne odgode obavješćuju nacionalno regulatorno tijelo o svakoj promjeni okolnosti relevantnoj za stavak 1. točke (a) i (b) ovoga članka.
 - 4. Nacionalno regulatorno tijelo ujedno preispituje obveze određene poduzetniku u skladu s ovim člankom ako, na temelju dokaza u pogledu uvjeta poslovanja koje poduzetnik nudi svojim silaznim kupcima, zaključi da su se problemi tržišnog natjecanja pojavili ili je vjerojatno da će se pojaviti na štetu krajnjih korisnika i da zahtijevaju određivanje jedne obveze ili više njih utvrđenih u člancima od 77. do 81. ili izmjenu obveza određenih u skladu sa stavkom 2. ovog članka. Određivanje obveza i njihovo preispitivanje u skladu s ovim člankom provodi se u skladu s postupcima iz članaka 85. i 184.

5.4.3. *POGLAVLJE III.: Postupci unutarnjeg tržišta za regulaciju tržišta*

Članak 85.

Konsolidiranje unutarnjeg tržišta u području elektroničkih komunikacija

- 1. Pri obavljanju svojih zadaća na temelju ove Uredbe nacionalna regulatorna tijela u najvećoj mogućoj mjeri vode računa o ciljevima utvrđenima u članku 3.
- 2. Osim ako je drukčije navedeno u preporukama ili smjernicama donesenima na temelju članka 186. nakon završetka javnog savjetovanja, ako nacionalno regulatorno tijelo namjerava poduzeti mjeru:
 - (a) obuhvaćenu područjem primjene članaka 68., 69. i od 71. do 84.;
 - (b) koja bi utjecala na trgovinu između država članica;ono objavljuje nacrt mjere i dostavlja ga istodobno Komisiji, BEREC-u i nacionalnim regulatornim tijelima u drugim državama članicama, istodobno navodeći razloge za mjeru, u skladu s člankom 184. stavkom 4. Nacionalna regulatorna tijela, BEREC i Komisija mogu dostaviti primjedbe na nacrt mjere u roku od 30 radnih dana. Rok od 30 radnih dana ne može se produljiti.
- 3. Nacrt mjere iz stavka 3. ovog članka ne donosi se još idućih 90 dana ako je cilj te mjere:

- (a) definiranje mjerodavnog tržišta i procjena njegove podložnosti *ex ante* regulaciji u skladu s člankom 72.;
- (b) odlučivanje ima li poduzetnik, samostalno ili zajedno s drugima, značajnu tržišnu snagu na temelju članka 73.;
- (c) određivanje, izmjena ili ukidanje obveze poduzetnika u primjeni članka 69. stavka 2. ili članka 77., osim obveza određenih u skladu s člancima 80. i 81.,

i Komisija je nacionalno regulatorno tijelo obavijestila da smatra da bi nacrt te mjere stvorio prepreku unutarnjem tržištu, ili da ozbiljno sumnja u usklađenost te mjere s pravom Unije, a posebno s ciljevima iz članka 3. Taj rok od 90 dana ne može se produljiti. Komisija obavješćuje BEREC i nacionalna regulatorna tijela o svojim rezervama u takvom slučaju i istodobno ih objavljuje.

4. U roku od 30 radnih dana od početka razdoblja od 90 radnih dana iz stavka 3. BEREC objavljuje mišljenje o Komisijinim rezervama iz tog stavka, u kojem navodi smatra li da bi nacrt mjera trebalo zadržati, izmijeniti ili povući i, prema potrebi, dostavlja prijedloge u tu svrhu. To se mišljenje obrazlaže i objavljuje.
5. Ako se u svojem mišljenju potpuno ili djelomično složio s Komisijinim ozbiljnim dvojabama, BEREC blisko surađuje s dotičnim nacionalnim regulatornim tijelom kako bi se odredila najprimjerenija i najdjelotvornija mjera.
6. U roku od 90 radnih dana iz stavka 3. Komisija može:
 - (a) donijeti odluku kojom od dotičnog nacionalnog regulatornog tijela traži da ne donese nacrt mjere ako se rezerve Komisije temelje na stavku 3. točkama (a), (b) ili (c);
 - (b) donijeti odluku da povuče svoje rezerve iz stavka 3.
 - (c) za nacrt mjera obuhvaćenih člankom 69. stavkom 2. donijeti odluku kojom od dotičnog nacionalnog regulatornog tijela traži da povuče nacrt mjere.

Prije donošenja odluke Komisija u najvećoj mjeri uzima u obzir mišljenje BEREC-a.

Uz odluke iz prvog podstavka točke (a) i (c) dostavlja se detaljna i nepristrana analiza razloga zbog kojih Komisija smatra da nacrt mjere ne treba donijeti, zajedno s određenim prijedlozima za izmjenu nacrta mjera.

7. Ako je Komisija u skladu sa stavkom 6. točkom (c) ovog članka donijela odluku kojom od nacionalnog regulatornog tijela traži da povuče nacrt mjere, nacionalno regulatorno tijelo ne smije donijeti takvu mjeru. Nakon što provede javno savjetovanje u skladu s člankom 186., nacionalno regulatorno tijelo dostavlja obavijest o novom nacrtu mjere u roku od 18 mjeseci od datuma odluke Komisije.
8. Osim u slučajevima obuhvaćenima stavkom 3. i stavkom 6. točkama (a) i (c), dotično nacionalno regulatorno tijelo u najvećoj mogućoj mjeri mora uzeti u obzir primjedbe drugih nacionalnih regulatornih tijela, BEREC-a i Komisije te tako pripremljeni nacrt mjere može donijeti, a ako to učini, dostavlja ga Komisiji. Nacionalno regulatorno tijelo obavješćuje Komisiju i BEREC o svim donesenim konačnim mjerama koje su obuhvaćene stavkom 2.

Članak 86.

Privremene mjere

1. Ako nacionalno regulatorno tijelo smatra da, odstupajući od postupka u članku 85., postoji hitna potreba za intervencijom radi zaštite tržišnog natjecanja ili interesa korisnika, ono može odmah donijeti proporcionalne i privremene mjere koje mogu vrijediti najviše 18 mjeseci. Nacionalno regulatorno tijelo te mjere bez odgode, s potpunim obrazloženjem, dostavlja Komisiji, drugom nacionalnom regulatornom tijelu i BEREC-u.
2. Nakon isteka 18 mjeseci privremena mjera povlači se ili zamjenjuje trajnom mjerom za koju se mora provesti prethodno savjetovanje na nacionalnoj razini i razini Unije u skladu s člancima 85. i 184.
3. Nacionalno regulatorno tijelo ne smije donijeti privremenu mjeru za rješavanje problema tržišnog natjecanja za koji je već donesena privremena mjera.

6. DIO VI. – USLUGE

6.1. GLAVA I.: OBVEZE PRUŽANJA UNIVERZALNE USLUGE

Članak 87.

Univerzalna usluga

1. Svi potrošači u Uniji imaju pravo na pristup cjenovno pristupačnoj i usluzi odgovarajućeg pristupa internetu i uslugama glasovnih komunikacija na fiksnoj lokaciji u kvaliteti određenoj za njihova državna područja.
2. Svaka država članica definira, uzimajući u obzir minimalnu širinu pojasa na raspolaganju većini potrošača na njezinu državnom području i smjernice BEREC-a iz drugog podstavka ovog stavka, uslugu odgovarajućeg pristupa internetu iz stavka 1. s ciljem da osigura širinu pojasa potrebnu za socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu.

Do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] BEREC nakon savjetovanja s dionicima i u bliskoj suradnji s Komisijom te uzimajući u obzir dostupne podatke Komisije (Eurostata) izdaje smjernice za pomoć u definiranju usluge odgovarajućeg pristupa internetu iz stavka 1. i određivanju širine pojasa potrebne za socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu. Smjernice se redovito ažuriraju kako bi se uvažio tehnološki napredak i promjene u potrošačkim navikama korištenja.

Članak 88.

Pružanje cjenovno pristupačne univerzalne usluge

1. Nacionalna regulatorna tijela u suradnji s drugim nadležnim tijelima godišnje obvezna su pratiti kretanje i razinu maloprodajnih cijena za usluge iz članka 87. stavka 1. koje su dostupne na tržištu, osobito u vezi s nacionalnim cijenama i nacionalnim dohotkom potrošača.
2. Ako države članice s obzirom na nacionalne uvjete utvrde da maloprodajne cijene za usluge iz članka 87. stavka 1. nisu cjenovno pristupačne jer se potrošačima s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama sprečava pristup takvim uslugama, one poduzimaju mjere kako bi se takvim potrošačima osigurala cjenovna pristupačnost usluga odgovarajućeg pristupa internetu i glasovnih komunikacija, barem na fiksnoj lokaciji.
3. Ako države članice odluče zahtijevati tarifne opcije ili pakete, moraju ih nuditi svi pružatelji usluga. Te ponude moraju biti lako dostupne potrošačima s niskim primanjima

ili posebnim socijalnim potrebama. Nacionalna regulatorna tijela u koordinaciji s drugim nadležnim tijelima osiguravaju, prema potrebi, da su uvjeti pod kojima poduzetnici pružaju tarifne opcije ili pakete potpuno transparentni i da se objavljuju i primjenjuju u skladu s načelima nediskriminacije i učinkovitosti.

Potrošači koji imaju pravo na tarifne opcije ili pakete iz prvog podstavka ovog stavka imaju pravo sklopiti ugovor s pružateljem usluge odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija.

Ako potrošač to zatraži, ugovor se ograničava na usluge glasovnih komunikacija.

4. Države članice prema potrebi daju podršku potrošačima s invaliditetom i poduzimaju druge posebne mjere s ciljem osiguravanja raspoloživosti i cjenovne pristupačnosti odgovarajuće terminalne opreme i posebne opreme i usluga kojima se poboljšava jednak pristup, što prema potrebi uključuje usluge cjelokupnog razgovora i usluge prijenosa.
5. Države članice primjenjuju najučinkovitiji i najprikladniji pristup za mjere iz ovog članka, pri čemu poštuju načela objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i proporcionalnosti te jamče usklađenost s unutarnjim tržištem, uključujući pravila tržišnog natjecanja.

Članak 89.

Definiranje usluge odgovarajućeg pristupa internetu, potrebne širine pojasa te kriterija i metodologije za cjenovnu pristupačnost

Komisija, uzimajući u obzir tehnološki napredak i promjene u potrošačkim navikama korištenja, može donijeti provedbene akte kako bi utvrdila metodologiju definiranja usluge odgovarajućeg pristupa internetu, uključujući širinu pojasa potrebnu za socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu iz članka 87. s obzirom na nacionalne uvjete. Ti provedbeni akti također sadržavaju kriterije i metodologiju koje nacionalna regulatorna tijela u koordinaciji s drugim nadležnim tijelima trebaju uzeti u obzir kako bi ustanovila jesu li maloprodajne cijene usluga iz članka 87. stavka 1. pristupačne potrošačima s niskim primanjima ili posebnim socijalnim potrebama iz članka 88.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Članak 90.

Dostupnost univerzalne usluge

1. Ako država članica, uzimajući u obzir rezultate geografskog pregleda provedenog u skladu s člankom 183., a prema potrebi i sve dodatne dokaze, ustanovi da se dostupnost usluge odgovarajućeg pristupa internetu kako je utvrđena u skladu s člankom 87. stavkom 2. i usluga glasovnih komunikacija na fiksnoj lokaciji ne može zajamčiti u uobičajenim komercijalnim okolnostima na njezinu državnom području ili njegovim dijelovima, ona primjenjuje instrumente javnih politika, a ako drugi instrumenti javnih politika ne proizvedu željeni učinak, može odrediti obveze pružanja univerzalne usluge kako bi osigurala da budu ispunjeni svi razumni zahtjevi potrošača, mikropoduzetnika, malih poduzetnika i neprofitnih organizacija za pristup tim uslugama na relevantnim dijelovima svojeg državnog područja.
2. Ako druge mjere ili instrumenti javnih politika ne proizvedu željeni učinak pa države članice odluče odrediti obveze pružanja univerzalne usluge iz stavka 1., izvršavanje tih obveza mogu povjeriti jednom ili više poduzetnika na cijelom državnom području ili u njegovim određenim dijelovima.

Države članice primjenjuju najučinkovitiji i najprikladniji pristup za mjere iz ovog stavka, pri čemu poštuju načela objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i proporcionalnosti radi usklađenosti s unutarnjim tržištem, uključujući pravila tržišnog natjecanja.

Članak 91.

Kontrola izdataka te dodatne mogućnosti i usluge

1. Pri pružanju različitih mogućnosti i usluga pored onih iz članka 87., pružatelji usluge odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija u skladu s člancima 87., 88. i 90. utvrđuju uvjete poslovanja tako da krajnji korisnik koji ih ispunjava nije obavezan plaćati mogućnosti i usluge koje nisu potrebne ili se ne zahtijevaju za zatraženu uslugu.
2. Pružatelji usluge odgovarajućeg pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija iz članka 87. koji pružaju usluge na temelju članka 88. potrošačima koji imaju koristi od mjera na temelju tog članka, kako je primjenjivo, nude sljedeće posebne mogućnosti i usluge kako bi mogli pratiti i kontrolirati izdatke:
 - (a) selektivno sprečavanje izlaznih poziva ili SMS i MMS poruka s posebnim tarifama ili, ako je to tehnički izvedivo, drugih vrsta sličnih aplikacija;
 - (b) sustavi plaćanja unaprijed;
 - (c) obročno plaćanje naknada za priključak;
 - (d) proporcionalne, nediskriminirajuće i objavljene mjere kojima se osigurava primjereno upozorenje na svaki prekid ili isključenje usluge zbog neplaćanja računa koje izdaju pružatelji te mjere za izbjegavanje neopravdanog isključenja usluga, uključujući odgovarajući mehanizam za provjeru nastavka interesa za korištenje usluge;
 - (e) savjete o tarifama;
 - (f) kontrola troškova, uključujući besplatna upozorenja potrošačima u slučaju obrazaca neuobičajene ili pretjerane potrošnje;
 - (g) mogućnost deaktivacije izdavanja računa od trećih strana

Članak 92.

Prijelazne odredbe o određivanju poduzetnika na temelju Direktive (EU) 2018/1972 i preispitivanju univerzalne usluge

1. Poduzetnici koji su za pružanje posebnih tarifnih opcija ili paketa ili za osiguravanje dostupnosti na fiksnoj lokaciji odgovarajuće usluge širokopojsnog pristupa internetu i usluga glasovnih komunikacija na temelju Direktive (EU) 2018/1972 određeni prije *[6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe]* zadržavaju svoj status do isteka tih određenja.
2. BEREC prati dostupnost i cjenovnu pristupačnost odgovarajućeg pristupa internetu i glasovnih komunikacija s obzirom na tržišna i tehnološka kretanja te do 30. lipnja 2033. objavljuje mišljenje o tim kretanjima i njihovu utjecaju na dostupnost i cjenovnu pristupačnost.
3. Komisija do 30. lipnja 2034., uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a, preispituje opseg cjenovno pristupačne univerzalne usluge iz članka 88. i dostupnost univerzalne usluge iz

članka 90., posebice kako bi Europskom parlamentu i Vijeću predložila izmjenu ili redefiniranje opsega usluge.

Preispitivanje se provodi u svjetlu društvenih, gospodarskih i tehnoloških promjena, uključujući prelazak na svjetlovodne mreže, pri čemu se uzimaju u obzir, među ostalim, prevladavajuće tehnologije koje koristi većina potrošača. Komisija podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću u vezi s ishodom preispitivanja.

6.2. GLAVA II.: PRISTUP OTVORENOM INTERNETU

Članak 93.

Zaštita pristupa otvorenom internetu

1. Krajnji korisnici putem svoje usluge pristupa internetu imaju pravo pristupa informacijama i sadržaju te njihove distribucije, pravo upotrebe i pružanja aplikacija i usluga te pravo upotrebe terminalne opreme po svom izboru, neovisno o lokaciji krajnjeg korisnika ili pružatelja te lokaciji, porijeklu ili odredištu informacije, sadržaja, aplikacije ili usluge. Ovim stavkom ne dovodi se u pitanje pravo Unije, ili nacionalno pravo koje je u skladu s pravom Unije, u pogledu zakonitosti sadržaja, aplikacija ili usluga.
2. Dogovori između pružatelja usluga pristupa internetu i krajnjih korisnika o poslovnim i tehničkim uvjetima i karakteristikama usluga pristupa internetu kao što su cijena, količine podataka ili brzina i bilo koja poslovna praksa pružatelja usluga pristupa internetu ne ograničavaju ostvarivanje prava krajnjih korisnika utvrđena u stavku 1.
3. Pružatelji usluga pristupa internetu prilikom pružanja usluga pristupa internetu sa svim prometom postupaju jednako, bez diskriminacije, ograničavanja ili ometanja te neovisno o pošiljatelju i primatelju, sadržaju kojem se pristupa ili koji se distribuira, aplikacijama ili uslugama koje se upotrebljavaju ili pružaju ili terminalnoj opremi koja se upotrebljava.

Prvi podstavak ne sprečava pružatelje usluga pristupa internetu da provode opravdane mjere upravljanja prometom. Da bi ih se smatralo opravdanim, takve mjere moraju biti transparentne, nediskriminirajuće, proporcionalne te se ne smiju temeljiti na poslovnim interesima već na objektivno različitim zahtjevima u vezi s tehničkom kvalitetom usluge za određene kategorije prometa. Takvim se mjerama ne prati konkretan sadržaj i one ne traju dulje nego što je to potrebno.

Pružatelji usluga pristupa internetu ne smiju provoditi mjere upravljanja prometom koje prelaze mjere utvrđene u drugom podstavku, a posebice ne smiju blokirati, usporavati, mijenjati, ograničavati, ometati, degradirati ili diskriminirati određene sadržaje, aplikacije ili usluge, ili određene njihove kategorije, osim ako je to potrebno i samo onoliko dugo koliko je potrebno radi:

- (a) poštovanja zakonodavnih akata Unije, ili nacionalnog zakonodavstva koje je u skladu s pravom Unije, kojima podliježe pružatelj usluga pristupa internetu, ili poštovanja mjera koje su u skladu s pravom Unije, a kojima se izvršavaju takvi zakonodavni akti Unije ili nacionalno zakonodavstvo, uključujući sudske naloge ili naloge tijela javne vlasti kojima su dodijeljene odgovarajuće ovlasti;
- (b) očuvanja integriteta i sigurnosti mreže, usluga koje se pružaju putem te mreže i terminalne opreme krajnjih korisnika;

- (c) sprečavanja predstojećeg zagušenja mreže i ublažavanja učinaka iznimnog ili privremenog zagušenja mreže, pod uvjetom da se s istovjetnim kategorijama prometa jednako postupaju.
4. Svaka mjera upravljanja prometom može obuhvaćati obradu osobnih podataka samo ako je takva obrada potrebna i proporcionalna za postizanje ciljeva navedenih u stavku 3. Takva obrada provodi se u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća. Mjere upravljanja prometom također moraju biti u skladu s Direktivom 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća.
 5. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacija, uključujući pružatelje usluga pristupa internetu, i pružatelji sadržaja, aplikacija i usluga slobodni su nuditi usluge koje nisu usluge pristupa internetu i koje su optimizirane za određen sadržaj, aplikacije ili usluge ili njihovu kombinaciju ako je ta optimizacija potrebna kako bi se zadovoljili zahtjevi za posebnu razinu kvalitete sadržaja, aplikacija ili usluga. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacija, uključujući pružatelje usluga pristupa internetu, mogu nuditi ili omogućavati takve usluge samo ako je kapacitet mreže dovoljan za njihovo pružanje uz usluge pristupa internetu koje pružaju. Takve usluge ne mogu se upotrijebiti ili nuditi kao zamjena za usluge pristupa internetu i ne smiju biti na štetu dostupnosti ili opće kvalitete usluga pristupa internetu za krajnje korisnike.
 6. Komisija može donijeti provedbene akte u kojima se navode uvjeti iz ovog članka za ponudu usluga koje nisu usluge pristupa internetu i koje su optimizirane za određen sadržaj, aplikacije, usluge ili njihovu kombinaciju.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Članak 94.

Pristup otvorenom internetu – nadzor i izvršenje

1. Nacionalna regulatorna tijela obvezna su pomno pratiti i osigurati poštovanje članka 93. te promicati trajnu dostupnost nediskriminirajućih usluga pristupa internetu na razinama kvalitete koje su u skladu s napretkom tehnologije. Za te potrebe nacionalna regulatorna tijela mogu jednom ili više pružatelja javnih elektroničkih komunikacija, uključujući pružatelje usluga pristupa internetu, propisati zahtjeve u vezi s tehničkim karakteristikama, zahtjeve za minimalnu kvalitetu usluga i druge odgovarajuće i potrebne mjere.
2. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacija, uključujući pružatelje usluga pristupa internetu, obvezni su svake dvije godine nacionalnim regulatornim tijelima dostaviti informacije relevantne za obveze iz članka 93., osobito o upravljanju njihovim mrežnim kapacitetima i prometom, kao i obrazloženja za svaku primijenjenu mjeru upravljanja prometom.
3. Nacionalna regulatorna tijela obvezna su BEREC-u javljati aktualne informacije o svojim najvažnijim praksama i nacionalne podatke o pristupu otvorenom internetu izvedene iz informacija primljenih na temelju stavka 2. Na temelju informacija od nacionalnih regulatornih tijela BEREC u roku od 24 mjeseca nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe i svake dvije godine nakon toga objavljuje izvješće o najvažnijim praksama i podacima o pristupu otvorenom internetu u Uniji.
4. Do [12 mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe] BEREC u bliskoj suradnji s Komisijom objavljuje zajednički predložak za prikupljanje potrebnih informacija na temelju stavka 2.

5. BEREC nakon savjetovanja s dionicima i u bliskoj suradnji s Komisijom izdaje smjernice za provedbu obveza nacionalnih regulatornih tijela na temelju ovog članka. U tim se smjernicama uz to podrobno opisuju relevantni parametri kvalitete usluga pristupa internetu, uključujući parametre mehanizma za praćenje iz članka 97. stavka 4. drugog podstavka, parametri relevantni za krajnje korisnike s invaliditetom, primjenjive metode mjerenja, sadržaj i format informacija (kako je propisano u Prilogu III.) te objava (kako je propisano u Prilogu IV.), kao i mehanizme certificiranja kvalitete. Relevantni parametri za krajnje korisnike s invaliditetom obuhvaćaju i parametre za javno dostupne interpersonalne komunikacijske usluge.

Nacionalna regulatorna tijela pri osiguravanju ispunjavanja obveza kvalitete usluge uzimaju u obzir smjernice BEREC-a.

6.3. GLAVA III.: PRAVA KRAJNJIH KORISNIKA

6.3.1. POGLAVLJE I.: Prava potrošača

Članak 95.

Zahtjevi u vezi s informacijama za ugovore

1. Prije nego što se potrošač obveže ugovorom ili bilo kojom odgovarajućom ponudom i kao dodatak zahtjevima na temelju Direktive 2011/83/EU, pružatelji usluga pristupa internetu ili javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga moraju mu dati informacije navedene u Prilogu III. ovoj Uredbi u mjeri u kojoj se odnose na uslugu koju pružaju.

Te se informacije moraju dati na jasan i razumljiv način na trajnom nosaču podataka kako je definiran u članku 2. točki 10. Direktive 2011/83/EU ili, ako davanje na trajnom nosaču podataka nije izvedivo, u dokumentu koji je pružatelj stavio na raspolaganje za lako preuzimanje. Pružatelj mora izričito ukazati krajnjem korisniku na dostupnost tog dokumenta i važnost njegova preuzimanja za potrebe dokumentiranja, budućeg pretraživanja i nepromijenjenog umnožavanja.

Te se informacije na zahtjev daju u formatu pristupačnom krajnjim korisnicima s invaliditetom u skladu sa zahtjevima za pristupačnost iz Priloga I. Direktivi (EU) 2019/882.

2. Pružatelji usluga pristupa internetu ili javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga potrošačima daju jezgrovit i lako čitljiv sažetak ugovora. U tom se sažetku utvrđuju glavni elementi zahtjeva u vezi s informacijama u skladu sa stavkom 1. Ti glavni elementi uključuju:
 - (a) ime, adresu i kontaktne informacije pružatelja te, ako se razlikuju, kontaktne informacije za eventualne pritužbe;
 - (b) glavna obilježja svake pružene usluge,
 - (c) cijene aktiviranja elektroničke komunikacijske usluge i odgovarajući iznos svih ponavljajućih pristojbi ili pristojbi povezanih s potrošnjom, ako se usluga pruža u zamjenu za izravno novčano plaćanje;
 - (d) trajanje ugovora i uvjete za njegovu obnovu i raskid,
 - (e) opseg u kojem su proizvodi i usluge osmišljeni za krajnje korisnike s invaliditetom;

- (f) u pogledu usluga pristupa internetu, sažetak informacija koje se zahtijevaju na temelju točaka (d) i (e) Odjeljka 5. Priloga III.

Komisija može donijeti provedbene akte kojima se utvrđuje predložak sažetka ugovora kojim se pružatelji trebaju koristiti kako bi ispunili svoje obveze na temelju ovog stavka.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.

Pružatelji koji podliježu obvezama na temelju stavka 1. propisno ispunjavaju taj predložak sažetka ugovora traženim informacijama i sažetak ugovora besplatno daju potrošaču prije nego što se obveže ugovorom ili bilo kojom odgovarajućom ponudom, uključujući ugovore na daljinu. Ako je u tom trenutku iz objektivnih tehničkih razloga nemoguće dati sažetak ugovora, on se daje naknadno bez nepotrebne odgode, a u svakom slučaju prije nego što se potrošač obveže ugovorom ili bilo kojom odgovarajućom ponudom.

3. Informacije iz stavaka 1. i 2. postaju sastavni dio ugovora te se ne mijenjaju, osim ako se ugovorne stranke izričito dogovore drukčije.
4. Ako je pružatelj ispunio zahtjeve u pogledu informacija u skladu sa stavcima 1. i 2., smatra se da je ispunio zahtjeve u pogledu informacija iz članka 5. stavka 1. točke (a) ili članka 6. stavka 1. točke (a), članka 5. stavka 1. točke (b) ili članka 6. stavka 1. točaka (b) i (c), članka 5. stavka 1. točke (c) ili članka 6. stavka 1. točke (e), članka 5. stavka 1. točke (f) i članka 6. stavka 1. točaka (o) i (p) te članka 8. stavka 2. prvog podstavka Direktive 2011/83/EU.
5. Ako se usluge pristupa internetu ili javno dostupne interpersonalne komunikacijske usluge obračunavaju na temelju vremenskog razdoblja ili potrošene količine, njihovi pružatelji nude potrošačima mogućnost praćenja i kontrole korištenja i cijene svake od tih usluga. Ta mogućnost uključuje pristup pravodobnim informacijama o razini potrošnje usluga koje su uključene u tarifni plan. Pružatelji pogotovo obavješćuju potrošače prije dosezanja bilo kakvog ograničenja potrošnje uključenog u njihov tarifni plan i kad je usluga uključena u njihov tarifni plan potpuno iskorištena.
6. Pružatelji potrošačima besplatno nude osnovnu razinu računa raščlanjenih po stavkama, ako je primjenjivo, kako bi im omogućili:
 - (a) provjeru i kontrolu troškova korištenja usluga pristupa internetu ili brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga;
 - (b) odgovarajuće praćenje svojeg korištenja i izdataka, čime im se omogućuje razumna razina kontrole nad vlastitim računima.

Na takvim računima raščlanjenima po stavkama izričito se navodi identitet dobavljača i trajanje naplaćenih usluga prema bilo kojem broju s posebnim tarifama, osim ako je potrošač zatražio da se te informacije ne navode.

Pozivi koji su besplatni za krajnjeg korisnika pozivatelja, uključujući pozive prema službama za korisnike, ne moraju se navesti na računu potrošača pozivatelja raščlanjenom po stavkama.

Potrošači imaju pravo primati račune koji nisu raščlanjeni po stavkama. Prava potrošača koji primaju račune raščlanjene po stavkama usklađuju se s pravom na privatnost potrošača pozivatelja i nazvanih potrošača, među ostalim osiguravanjem da ti potrošači na raspolaganju imaju dovoljno alternativnih načina komunikacije ili plaćanja koji štite privatnost.

7. Države članice ne smiju u svojem nacionalnom pravu zadržati ni uvoditi odredbe o zaštiti potrošača koje odstupaju od ovog članka, uključujući strože ili blaže odredbe kako bi se osigurala drukčija razina zaštite. Time se ne dovodi u pitanje pravo država članica da zadrže odredbe o dodatnim mogućnostima na temelju Direktive (EU) 2018/1972.

Članak 96.

Transparentnost

1. Pružatelji usluga pristupa internetu ili javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga koji od potrošača zahtijevaju prihvaćanje uvjeta za pružanje tih usluga moraju objaviti informacije iz Priloga IV. ovoj Uredbi tako da one budu jasne, potpune, strojno čitljive i u formatu pristupačnom krajnjim korisnicima s invaliditetom u skladu sa zahtjevima za pristupačnost iz Priloga I. Direktivi (EU) 2019/882. Takve se informacije redovito ažuriraju.
2. Države članice ne smiju u svojem nacionalnom pravu zadržati ni uvoditi odredbe o zaštiti krajnjih korisnika koje odstupaju od članka od 102. do 115., uključujući strože ili blaže odredbe kako bi se osigurala drukčija razina zaštite.

Članak 97.

Trajanje i raskid ugovora

1. Uvjeti i postupci za raskid ugovora ne smiju služiti kao sredstvo za odvrćanje od promjene pružatelja usluga. Ugovorima sklopljenima između potrošača i pružatelja javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga, koje nisu brojevno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge niti su usluge prijenosa koje se upotrebljavaju za pružanje usluga komunikacije između strojeva, ne smije se uvjetovati obvezujuće razdoblje dulje od 24 mjeseca. Time se ne dovodi u pitanje pravo država članica da zadrže odredbe kojima se propisuju kraća maksimalna ugovorna obvezujuća razdoblja.

Ovaj se stavak ne primjenjuje na trajanje ugovora o obročnom plaćanju kad je potrošač u zasebnom ugovoru pristao na obročna plaćanja isključivo za postavljanje fizičke veze, posebice, s gigabitnim mrežama. Ugovor o obročnom plaćanju za postavljanje fizičke veze ne uključuje terminalnu opremu, kao što je ruter ili modem i ne sprečava potrošače da ostvare svoja prava na temelju stavaka od 2. do 6.
2. Ako se ugovorom ili nacionalnim pravom predviđa automatsko produljenje ugovora s fiksnim trajanjem za elektroničke komunikacijske usluge, koje nisu brojevno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge niti su usluge prijenosa koje se upotrebljavaju za pružanje usluga između strojeva, krajnji korisnici imaju pravo na raskid ugovora u bilo kojem trenutku uz maksimalni otkazni rok od mjesec dana i bez bilo kakvih troškova, uz iznimku pristojbi za primanje usluge tijekom otkaznog roka. Prije automatskog produljenja ugovora pružatelji na razumljiv način i pravodobno te na trajnom nosaču podataka obavješćuju potrošače o prestanku ugovorne obveze i o načinima raskida ugovora. Uz navedeno, pružatelji istodobno potrošače savjetuju o najboljim tarifama u vezi sa svojim uslugama.
3. Potrošači imaju pravo raskinuti ugovor bez dodatnih troškova nakon obavijesti o promjenama ugovornih uvjeta koje je predložio pružatelj javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga koje nisu brojevno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge, osim ako su predložene promjene isključivo u korist potrošača ili su isključivo

administrativne prirode i ne utječu negativno na potrošača ili su izravno propisane pravom Unije ili nacionalnim pravom.

Pružatelji obavješćuju potrošače najmanje mjesec dana unaprijed o svakoj promjeni ugovornih uvjeta te istodobno o njihovu pravu na raskid ugovora bez dodatnih troškova ako ne prihvaćaju nove uvjete. Pravo na raskid ugovora može se ostvariti u roku od mjesec dana nakon obavješćivanja. Obavijest se mora dati na jasan i razumljiv način i na trajnom mediju.

4. Svako znatno odstupanje, koje je trajno ili se često ponavlja, između stvarnih performansi elektroničke komunikacijske usluge, koja nije usluga pristupa internetu niti brojevno neovisna interpersonalna komunikacijska usluga, i performansi navedenih u ugovoru smatra se osnovom za aktiviranje pravnih sredstava koja su potrošaču dostupna u skladu s nacionalnim pravom, uključujući pravo na besplatan raskid ugovora.

Kad je riječ o usluzi pristupa internetu, svaka znatna razlika, koja se javlja stalno ili redovito, između stvarnih performansi usluge pristupa internetu u pogledu brzine ili drugih parametara kvalitete usluge i performansi koje je pružatelj usluga pristupa internetu deklarirao u skladu s točkama od (a) do (d) Odjeljka 5. Priloga III., a relevantne činjenice utvrdio je mehanizam za praćenje iz BEREC-ovih smjernica iz članka 94. stavka 5. i potvrdilo nacionalno regulatorno tijelo, smatra se nesukladnošću performansi za potrebe aktiviranja pravnih sredstava koja su potrošaču dostupna u skladu s nacionalnim pravom.

5. Ako potrošač ima pravo na raskid ugovora za javno dostupnu elektroničku komunikacijsku uslugu, koja nije brojevno neovisna interpersonalna komunikacijska usluga, prije isteka dogovorenog ugovornog razdoblja na temelju ove Uredbe ili drugih odredaba prava Unije ili nacionalnog prava, potrošač ne plaća nikakvu nadoknadu, osim one za zadržanu subvencioniranu terminalnu opremu.

Ako potrošač odluči zadržati terminalnu opremu obuhvaćenu ugovorom u trenutku njegova sklapanja, nastala nadoknada ne smije premašivati njezinu vrijednost pro rata temporis kako je dogovorena u trenutku sklapanja ugovora ili preostali dio naknade za uslugu do isteka ugovora, ovisno o tome koji je iznos manji.

Pružatelja najkasnije po plaćanju nadoknade besplatno uklanja sve uvjete u vezi s korištenjem terminalne opreme na drugim mrežama.

6. Države članice ne smiju u svojem nacionalnom pravu zadržati ni uvoditi odredbe o zaštiti krajnjih korisnika koje odstupaju od članaka od 102. do 115., uključujući strože ili blaže odredbe kako bi se osigurala drukčija razina zaštite. Time se ne dovodi u pitanje pravo država članica da zadrže odredbe iz stavka 1.

Članak 98.

Ponude u paketu

1. Ako paket usluga ili paket usluga i terminalne opreme koji se nudi potrošaču sadrži najmanje uslugu pristupa internetu ili javno dostupne brojevno utemeljene interpersonalne komunikacijske usluge, članak 95. stavak 2., članak 96. stavak 1., članak 97. i članak 100. stavak 1. primjenjuju se na sve elemente paketa, uključujući, mutatis mutandis, one elemente koji inače nisu obuhvaćeni tim odredbama.
2. Ako potrošač na temelju prava Unije ili nacionalnog prava u skladu s pravom Unije ima pravo raskinuti bilo koji element paketa kako je navedeno u stavku 1. prije isteka

dogovorena ugovornog roka zbog neusklađenosti s ugovorom ili nepružanja usluge, potrošač ima pravo raskinuti ugovor u pogledu svih elemenata paketa.

3. Pretplatom na dodatne usluge ili terminalnu opremu, koje pruža ili distribuira isti pružatelj usluga pristupa internetu ili javno dostupnih brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga, ne produljuje se početno trajanje ugovora kojem se takve usluge ili terminalna oprema dodaju, osim ako potrošač izričito pristane na to pri uzimanju pretplate na dodatne usluge ili terminalnu opremu.
4. Države članice ne smiju u svojem nacionalnom pravu zadržati ni uvoditi odredbe o zaštiti krajnjih korisnika koje odstupaju od članaka od 102. do 115., uključujući strože ili blaže odredbe kako bi se osigurala drukčija razina zaštite.

Članak 99.

Prava mikropoduzetnika, malih i srednjih poduzetnika ili neprofitnih organizacija

Članak 95., članak 97. stavak 1. te članak 98. stavci 1. i 3. primjenjuju se i na krajnje korisnike koji su mikropoduzetnici ili neprofitne organizacije, osim ako su izričito pristali odreći se svih ili dijela prava utvrđenih u tim odredbama. Članak 97. stavci 2., 3. i 5. primjenjuju se i na krajnje korisnike koji su mikropoduzetnici, mali i srednji poduzetnici ili neprofitne organizacije, osim ako su izričito pristali odreći se svih ili dijela prava utvrđenih u tim odredbama.

6.3.2. POGLAVLJE II.: Prava krajnjih korisnika

Članak 100.

Promjena pružatelja i prenosivost broja

1. U slučaju promjene pružatelja usluga pristupa internetu, dotični pružatelji krajnjem korisniku moraju dati odgovarajuće informacije prije i tijekom postupka promjene pružatelja te osigurati neprekinutost usluge pristupa internetu, osim ako je to tehnički neizvedivo. Novi pružatelj mora osigurati da se aktivacija usluge pristupa internetu odvije u najkraćem mogućem roku na datum i u roku koji su izričito dogovoreni s krajnjim korisnikom. Zamijenjeni pružatelj nastavlja pružati svoje usluge pristupa internetu pod istim uvjetima sve dok novi pružatelj ne aktivira svoje usluge pristupa internetu. Prekid pružanja usluge tijekom postupka promjene pružatelja usluga ne smije trajati dulje od jednog radnog dana.

Nacionalna regulatorna tijela moraju osigurati da je postupak promjene pružatelja učinkovit i jednostavan za krajnjeg korisnika.

2. Krajnji korisnici s brojevima obuhvaćenima nacionalnim planom numeriranja imaju pravo, na zahtjev, zadržati svoje brojeve neovisno o poduzetniku koji pruža uslugu. To pravo vrijedi:

- (a) u slučaju zemljopisnih brojeva, na određenoj lokaciji;
- (b) u slučaju nezemljopisnih brojeva, na bilo kojoj lokaciji.

Pravo utvrđeno u prvom podstavku ne primjenjuje se na prijenos brojeva između mreža kojima se osiguravaju usluge na fiksnoj lokaciji i pokretnih mreža.

3. Ako krajnji korisnik raskine ugovor, ima pravo prenijeti broj obuhvaćen nacionalnim planom numeriranja kod istog ili drugog pružatelja tijekom najmanje mjesec dana od datuma raskida, osim ako se krajnji korisnik odrekne tog prava.

4. Nacionalna regulatorna tijela osiguravaju da određivanje cijena među pružateljima usluga u vezi s osiguravanjem prenosivosti broja ovisi o trošku te da se nikakve izravne pristojbe ne zaračunavaju krajnjim korisnicima.
5. Prijenos brojeva i njihova kasnija aktivacija obavljaju se u najkraćem mogućem roku na datum koji je izričito dogovoren s krajnjim korisnikom. U svakom slučaju, krajnjim korisnicima koji su sklopili ugovor za prenošenje broja na novog pružatelja, taj se broj aktivira u roku od jednog radnog dana od datuma dogovorenoga s krajnjim korisnikom. U slučaju da postupak prijenosa broja nije uspješan, zamijenjeni pružatelj ponovno aktivira broj i povezane usluge krajnjeg korisnika sve do uspješnog završetka postupka prijenosa broja. Zamijenjeni pružatelj nastavlja pružati svoje usluge pod istim uvjetima poslovanja do aktivacije usluga novog pružatelja. U svakom slučaju, prekid pružanja usluge tijekom postupka promjene pružatelja usluga i prijenosa brojeva ne smije trajati dulje od jednog radnog dana. Operatori čijim se pristupnim mrežama ili opremom koriste zamijenjeni ili novi pružatelj, ili oboje, osiguravaju da nema prekida usluge kojim bi se odgodio postupak promjene pružatelja i prijenosa broja.
6. Novi pružatelj vodi postupak promjene pružatelja i prijenosa broja utvrđen u stavcima 1. i 5. te novi i zamijenjeni pružatelj međusobno surađuju u dobroj vjeri. Oni ne smiju odgađati niti zloupotrebjavati postupke promjene pružatelja i prijenosa broja niti smiju prenositi brojeve ili mijenjati krajnje korisnike bez njihova izričitoga pristanka. Ugovori krajnjih korisnika sa zamijenjenim pružateljem automatski se raskidaju čim završi postupak promjene pružatelja.

Do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] BEREC nakon savjetovanja s dionicima i u bliskoj suradnji s Komisijom donosi smjernice s pojedinostima postupaka promjene pružatelja i prijenosa broja, uzimajući u obzir tehničku izvedivost i potrebu za održavanjem kontinuiteta usluge za krajnje korisnike. U smjernicama se precizira i postupak nadoknade koju pružatelji plaćaju krajnjim korisnicima za kašnjenje ili zloupotrebu postupaka prijenosa broja i promjene pružatelja, propuštanje termina instalacije i aktivacije ili neispunjavanje obveza utvrđenih u ovom članku. Nacionalna regulatorna tijela utvrđuju pojedinosti postupaka promjene pružatelja i prijenosa broja uzimajući u obzir smjernice BEREC-a. To uključuje zahtjev da se prijenos broja obavi na daljinu, ako je to tehnički izvedivo, osim ako krajnji korisnik zahtijeva drukčije.

Nacionalna regulatorna tijela mogu poduzeti i primjerene mjere kojima se osigurava odgovarajuće informiranje i zaštita krajnjih korisnika tijekom cijelog postupka promjene pružatelja i prijenosa broja te sprečavanje promjene pružatelja protiv volje krajnjih korisnika.

Zamijenjeni pružatelji potrošačima na njihov zahtjev daju povrat cjelokupnog preostalog iznosa unaprijed plaćenih usluga. Na povrat se može zaračunati naknada samo ako je tako predviđeno u ugovoru. Takva naknada mora biti proporcionalna i primjerena stvarnim troškovima koji nastaju za zamijenjenoga pružatelja pri davanju povrata.

7. Države članice ne smiju u svojem nacionalnom pravu zadržati ni uvoditi odredbe o zaštiti krajnjih korisnika koje odstupaju od članaka od 102. do 115., uključujući strože ili blaže odredbe kako bi se osigurala drukčija razina zaštite. Time se ne dovodi u pitanje pravo država članica da donesu ili zadrže pravila o nadoknadi koju krajnjim korisnicima plaćaju njihovi pružatelji u slučaju neispunjavanja obveza utvrđenih u ovom članku, kašnjenja ili zloupotrebe postupaka prijenosa broja i promjene pružatelja ili propuštanja termina instalacije i aktivacije.

Članak 101.

Izuzeće određenih mikropoduzetnika

Uz iznimku članka 102., ova se glava ne primjenjuje na mikropoduzetnike koji pružaju brojno neovisne interpersonalne komunikacijske usluge, osim ako oni pružaju i druge elektroničke komunikacijske usluge.

Mikropoduzetnik koji koristi izuzeće na temelju prvog stavka obavješćuje o tome krajnje korisnike prije sklapanja ugovora.

Članak 102.

Nediskriminacija

Pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga na krajnje korisnike ne smiju primjenjivati različite zahtjeve ili opće uvjete pristupa ili korištenja mreža ili usluga, osim ako je to opravdano u granicama prava Unije.

6.3.3. POGLAVLJE III.: Oprema i funkcionalnosti za krajnje korisnike

Članak 103.

Zaštita krajnjih korisnika od prijevernih aktivnosti

1. Pružatelji usluga pristupa internetu i javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga surađuju s nacionalnim nadležnim tijelima kako bi utvrdili učinkovite mjere za sprečavanje prijevernih aktivnosti koje se izvode putem tih usluga, a pogađaju krajnje korisnike, pri čemu osiguravaju potpuno poštovanje propisa Unije o zaštiti osobnih podataka.
2. ODN od nacionalnih regulatornih ili drugih nadležnih tijela te relevantnih europskih i globalnih organizacija i dionika, uključujući EUROPOL i ENISA-u, prikuplja informacije o prijevernih aktivnostima koje se izvode putem usluga iz stavka 1., a posebno o prekograničnim prijevernih aktivnostima.
3. BEREC nakon savjetovanja s Europskim odborom za zaštitu podataka i ENISA-om izdaje smjernice o tehničkim i pravnim mjerama koje bi mogle učinkovito zaštititi krajnje korisnike od prijevernih aktivnosti u Uniji, a posebno o mjerama koje se temelje na ovlaštenju nacionalnih regulatornih ili nadležnih tijela da blokiraju brojeve i usluge na temelju članka 52. stavka 2. BEREC prve takve smjernice donosi [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe]. Ažurira ih prema potrebi, a najmanje svake dvije godine nakon donošenja.
4. Nacionalna nadležna tijela donose mjere za sprečavanje prijevernih aktivnosti koje se izvode putem usluga iz stavka 1. uzimajući u obzir smjernice izdane na temelju stavka 3.
5. Komisija može donijeti delegirane akte u skladu s člankom 198. radi dopune stavka 3. ovog članka u vezi s mjerama potrebnima za učinkovitost, koordinaciju i komplementarnost mjera za sprečavanje prijevara u Uniji.

Članak 104.

Dežurne linije za prijavu nestanka djece i za pomoć djeci

1. Pružatelji brojno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga krajnjim korisnicima, uključujući onima s invaliditetom, moraju omogućiti besplatan pristup dežurnoj liniji službe nadležne za prijavu slučajeva nestanka djece. Za vrijeme putovanja

unutar Unije krajnji korisnici imaju besplatan pristup službi zemlje koju posjećuju. Dežurna linija dostupna je na broju 116000.

2. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale da tijelo ili poduzetnik kojemu je dodijeljen broj 116000 osigura potrebna sredstva za upravljanje dežurnom linijom.
3. Države članice i Komisija osiguravaju da su krajnji korisnici primjereno obaviješteni o postojanju i korištenju usluga koje se pružaju na brojevima 116000 i, prema potrebi, 116111.

Članak 105.

Širenje informacija od javnog interesa

Pružatelji usluga pristupa internetu ili javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga moraju besplatno distribuirati informacije od javnog interesa postojećim i novim krajnjim korisnicima, prema potrebi sredstvima koje uobičajeno upotrebljavaju u komunikaciji s krajnjim korisnicima. Informacije od javnog interesa daju relevantna tijela javne vlasti u standardiziranom formatu i one obuhvaćaju barem sljedeće teme:

- (a) korištenje usluga pristupa internetu i javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga za izvođenje nezakonitih aktivnosti ili raspačavanje štetnog sadržaja, osobito ako to dovodi u pitanje poštovanje tuđih prava i sloboda, prava na zaštitu osobnih podataka, autorskog i srodnih prava;
- (b) načine zaštite od rizika za osobnu sigurnost, privatnost i osobne podatke pri korištenju usluga pristupa internetu i javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga, uključujući zaštitu od prijevarenih aktivnosti koje se izvode putem tih usluga.

Članak 106.

Komunikacija prema hitnim službama i jedinstveni europski broj za hitne slučajeve

1. Pružatelji javno dostupnih brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga krajnjim korisnicima moraju omogućiti pristup hitnim službama putem komunikacije prema hitnim službama koju propisuje država članica. Ta se komunikacija pruža bez naknade i bez upotrebe sredstava plaćanja, među ostalim putem jedinstvenog europskog broja za hitne slučajeve 112 i bilo kojeg nacionalnog broja za hitne slučajeve koji utvrde države članice.

Pružatelji komunikacije prema hitnim službama moraju omogućiti da PSAP-ovi mogu uzvratiti poziv krajnjim korisnicima koji su uspostavili komunikaciju prema hitnim službama ili uspostaviti interpersonalnu komunikaciju korištenjem iste interpersonalne komunikacijske usluge putem koje su kontaktirani bez naknade, a ako to nije ekonomski izvedivo, po maloprodajnoj cijeni koja ne premašuje domaću maloprodajnu cijenu pružatelja koji opslužuje PSAP.

Države članice mogu propisati pristup hitnim službama putem komunikacije prema tim službama s brojevno neovisnih interpersonalnih komunikacijskih usluga sve dok nacionalni sustav PSAP-ova omogućuje usmjeravanje prema najprimjerenijem PSAP-u i primanje informacija o lokaciji pozivatelja.

Pružatelji elektroničkih komunikacijskih usluga koje nisu javno dostupne, ali omogućuju pozive prema javnim elektroničkim komunikacijskim mrežama moraju omogućiti pristup

hitnim službama pozivanjem jedinstvenog europskog broja za hitne slučajeve 112 kad alternativni i jednostavan pristup hitnim službama nije dostupan.

2. Najkasnije 24 mjeseca nakon donošenja delegiranog akta iz stavka 8. države članice obvezne su osigurati da krajnji korisnici mogu uspostaviti komunikaciju prema hitnim službama putem mobilne aplikacije povezane s europskim lisnicama za digitalni identitet izdanim na temelju Uredbe (EU) br. 910/2014.
3. Pružatelji interpersonalnih elektroničkih komunikacijskih usluga iz stavka 1. provode tehničke i organizacijske mjere kako bi svojim krajnjim korisnicima omogućili učinkovitu komunikaciju prema hitnim službama za vrijeme putovanja unutar Unije.
4. Pružatelji interpersonalnih komunikacijskih usluga i nacionalni sustavi PSAP-ova komunikaciju prema hitnim službama i informacije o lokaciji pozivatelja bez odgode usmjeravaju najprimjerenijem PSAP-u. Nacionalne organizacije PSAP-ova osiguravaju primjereno javljanje na svaku komunikaciju prema hitnim službama, uključujući na jedinstveni europski broj za hitne slučajeve 112, i njezinu primjerenu obradu.
5. Pružatelji iz stavka 1. osiguravaju da krajnji korisnici s invaliditetom mogu pristupiti hitnim službama putem komunikacije prema tim službama jednako kao drugi krajnji korisnici, među ostalim u skladu s Direktivom (EU) 2019/882.

Kad propisuju načine pristupa hitnim službama putem komunikacije prema tim službama za krajnje korisnike s invaliditetom, države članice moraju osigurati da su, ovisno o tehničkoj izvedivosti, ispunjeni sljedeći zahtjevi funkcionalne ekvivalentnosti:

- (a) komunikacija prema hitnim službama omogućuje dvosmjernu interaktivnu komunikaciju krajnjeg korisnika s invaliditetom i PSAP-a;
 - (b) krajnjim korisnicima s invaliditetom koji putuju unutar Unije komunikacija prema hitnim službama dostupna je neometano i bez prethodne registracije;
 - (c) komunikacija prema hitnim službama besplatna je za krajnje korisnike s invaliditetom;
 - (d) komunikacija prema hitnim službama bez odgode se usmjerava najprimjerenijem PSAP-u koji je kvalificiran i opremljen za primjereno javljanje na komunikaciju krajnjih korisnika s invaliditetom prema hitnim službama te njezinu obradu;
 - (e) razina točnosti i pouzdanosti informacija o lokaciji pozivatelja u komunikaciji prema hitnim službama krajnjih korisnika s invaliditetom ekvivalentna je onoj za pozive prema hitnim službama drugih krajnjih korisnika;
 - (f) krajnjim korisnicima s invaliditetom omogućeno je, bilo izvedbom načina pristupa bilo provedbom mjera za jačanje svijesti, da steknu barem jednaku razinu svijesti o načinima pristupa hitnim službama putem komunikacije prema tim službama kao drugi krajnji korisnici o pozivima prema hitnim službama na broj 112.
6. Pružatelji komunikacija prema hitnim službama osiguravaju da su informacije o lokaciji pozivatelja stavljene na raspolaganje najprimjerenijem PSAP-u bez odgode nakon uspostavljanja komunikacije prema hitnim službama. To uključuje informacije o lokaciji na temelju mreže te, ako radijski uređaj omogućuje njihov prijenos, informacije o lokaciji pozivatelja koje se dobivaju iz mobilnog uređaja. Pružatelji komunikacija prema hitnim službama osiguravaju da su utvrđivanje i prijenos informacija o lokaciji pozivatelja besplatni za krajnjeg korisnika i PSAP u pogledu svih komunikacija prema

hitnim službama na jedinstveni europski broj za hitne slučajeve 112. Organizacije PSAP-ova osiguravaju uspostavljanje tehničkih i organizacijskih mjera za primanje i obradu informacija o lokaciji pozivatelja. Države članice mogu proširiti te obveze tako da se odnose i na komunikaciju prema hitnim službama na nacionalne brojeve za hitne slučajeve.

7. Države članice osiguravaju da su krajnji korisnici, uključujući one u *roamingu*, i krajnji korisnici s invaliditetom, primjereno informirani o načinima pristupa hitnim službama putem komunikacije prema tim službama, među ostalim pozivanjem jedinstvenog europskog broja za hitne slučajeve 112, kao i o načinima pristupa za krajnje korisnike s invaliditetom. Te se informacije moraju dati u pristupačnim formatima za različite vrste invaliditeta u skladu sa zahtjevima za pristupačnost utvrđenima u Prilogu I. Direktivi (EU) 2019/882. Komisija podupire i dopunjuje djelovanje država članica.
8. Komisija može donijeti delegirane akte u skladu s člankom 198. radi dopune stavaka 1., 2., 3., 5. i 6. ovog članka utvrđivanjem mjera potrebnih za učinkovitu komunikaciju prema hitnim službama u Uniji u vezi s tehničkim specifikacijama za uspostavljanje komunikacije prema hitnim službama putem mobilne aplikacije povezane s europskim lisnicama za digitalni identitet, rješenjima za informacije o lokaciji pozivatelja, usklađenim europskim kriterijima za lokaciju pozivatelja, jednakim pristupom za krajnje korisnike s invaliditetom i usmjeravanje komunikacije najprimjerenijem PSAP-u.
9. Države članice ODN-u dostavljaju brojeve u formatu E.164 za stupanje u kontakt sa sustavima PSAP-ova država članica. BEREC uz pomoć ODN-a uspostavlja i vodi bazu podataka s brojevima koje sustavi PSAP-ova iz različitih država članica koriste za međusobno kontaktiranje.

Članak 107.

Prijenos javnih upozorenja

1. Pružatelji brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga u pokretnoj komunikacijskoj mreži moraju tehnologijom koju su propisale države članice u kojima pružaju uslugu prenositi javna upozorenja relevantnim krajnjim korisnicima na geografskim područjima koje bi tijekom razdoblja upozoravanja mogle pogoditi neposredne ili nadolazeće izvanredne okolnosti i katastrofe velikih razmjera, kako su ih odredile nadležna tijela.
2. Komisija može donijeti provedbene akte kojima se utvrđuju tehničke odredbe o prijenosu javnih upozorenja putem mobilne aplikacije povezane s europskim lisnicama za digitalni identitet izdanima na temelju Uredbe (EU) br. 910/2014 svim relevantnim krajnjim korisnicima, uključujući one u *roamingu*. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 3.
3. Države članice počevši godinu dana nakon prvog provedbenog akta donesenog na temelju stavka 3. ovog članka javna upozorenja svim relevantnim krajnjim korisnicima moraju prenositi i putem mobilne aplikacije povezane s europskim lisnicama za digitalni identitet izdanima na temelju Uredbe (EU) br. 910/2014.

Članak 108.

Prikaz i ograničavanje prikaza pozivajućeg broja, povezanog broja i identiteta inicijatora

1. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža, javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga ili usluga pristupa internetu moraju omogućiti prikaz pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora.
Inicijatoru komunikacije moraju omogućiti jednostavno i besplatno sprečavanje prikaza pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora u točki završetka glasovne komunikacije za svaku pojedinačnu komunikaciju.
2. Pružatelj mreže ili usluge primatelju komunikacije mora omogućiti da na jednostavne i besplatne načine za razumno korištenje te funkcije spriječi prikaz pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora dolaznog poziva.
3. Pružatelj usluge mora omogućiti primatelju komunikacije da prije uspostavljanja glasovne komunikacije i prikazivanja pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora na jednostavne i besplatne načine odbije dolazne glasovne komunikacije ako je inicijator komunikacije iskoristio svoje pravo iz stavka 1.
4. Ako se nudi mogućnost prikaza povezanog broja, pružatelj usluge mora omogućiti primatelju komunikacije da jednostavno i besplatno spriječi prikaz broja s kojim je nazvani krajnji korisnik povezan.
5. Prvi podstavak stavka 1. primjenjuje se i na glasovne komunikacije s trećim zemljama koje potječu iz Unije. Drugi podstavak stavka 1. i stavci 2., 3. i 4. primjenjuju se i na dolazne glasovne komunikacije koje potječu iz trećih zemalja.
6. Ako postoji mogućnost prikaza pozivajućeg broja, povezanog broja ili identiteta inicijatora, pružatelji javno dostupnih usluga pristupa internetu ili interpersonalnih komunikacijskih usluga o tome i o pravima utvrđenima u stavku 1. podstavku 2. i stavcima od 2. do 4. ovog članka, kao i o iznimkama na temelju članka 109. moraju obavijestiti javnost.

Članak 109.

Iznimke radi praćenja zlonamjernih ili uznemirujućih komunikacija i komunikacija prema hitnim službama

1. Pružatelji javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga mogu privremeno dokinuti pravo pozivatelja ili inicijatora komunikacije na neprikazivanje pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora iz članka 108. stavka 2. kako bi nadležnim tijelima ili krajnjem korisniku omogućili praćenje zlonamjerne ili uznemirujuće komunikacije nakon pritužbe nadležnim tijelima.
2. Pružatelji iz članka 108. stavka 1. moraju dokinuti pravo na neprikazivanje pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora i obrađuju podatke o lokaciji inicijatora komunikacije radi davanja tih informacija najprimjerenijem PSAP-u u skladu s člankom 106. stavkom 6.

Članak 110.

Automatsko prosljeđivanje poziva i sustavi automatskog pozivanja

1. Pružatelji javno dostupnih brojevno utemeljenih interpersonalnih komunikacijskih usluga moraju primjenjivati najsuvremenije mjere kako bi na zahtjev nazvanog krajnjeg korisnika ograničili primanje zlonamjernih ili uznemirujućih poziva nudeći im besplatno sljedeće mogućnosti:
 - (a) blokiranje dolaznih poziva s određenih brojeva ili iz anonimnih izvora ako je to tehnički izvedivo;

- (b) zaustavljanje automatskog prosljeđivanja poziva koje radi treća strana na terminalnu opremu krajnjeg korisnika.
- 2. Pružatelji interpersonalnih komunikacijskih usluga koji nude sustave automatskog pozivanja ne smiju spriječiti pravo na prikaz pozivajućeg broja ili identiteta inicijatora na nazvanoj liniji ili primatelju komunikacije i moraju prikazati identitet ili broj na kojem se s njima može kontaktirati.

Članak 111.

Jednak pristup i izbor za krajnje korisnike s invaliditetom

1. Pružatelji javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga moraju osigurati da krajnji korisnici s invaliditetom:
 - (a) imaju pristup elektroničkim komunikacijskim uslugama, uključujući povezane ugovorne informacije koje se pružaju na temelju članka 95., koje su jednake uslugama koje su dostupne većini krajnjih korisnika;
 - (b) imaju na izbor odgovarajući izbor poduzetnika i usluga koji su dostupni većini krajnjih korisnika.

Nadležna tijela određuju zahtjeve koje pružatelji moraju ispuniti u tu svrhu.

2. Nadležna tijela pri poduzimanju mjera iz stavka 1. ovoga članka potiču sukladnost s relevantnim normama ili specifikacijama utvrđenima u skladu s člankom 187.

Članak 112.

Interoperabilnost automobilskih radioprijamnika, potrošačkih radioprijamnika i potrošačke digitalne televizijske opreme

1. Automobilski radioprijamnici i potrošačka digitalna televizijska oprema moraju biti interoperabilni u skladu s Prilogom V.
2. Ako države članice odluče donijeti mjere za interoperabilnost drugih potrošačkih radioprijamnika, one se ne smiju primjenjivati na proizvode kod kojih je radioprijamnik isključivo pomoćni uređaj, kao što su pametni telefoni, ni na opremu kojom se služe radioamateri.
3. Pružatelji digitalnih televizijskih usluga osiguravaju interoperabilnost digitalne televizijske opreme koju stavljaju na raspolaganje krajnjim korisnicima kako bi se, ako je to tehnički izvedivo, terminalna oprema ponovno mogla upotrijebiti kod drugih pružatelja digitalnih televizijskih usluga.

Ne dovodeći u pitanje članak 5. stavak 2. Direktive 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁸², krajnji korisnici nakon raskida ugovora digitalnu televizijsku opremu mogu vratiti besplatnim i jednostavnim postupkom, osim ako pružatelj dokaže da je ona u potpunosti interoperabilna s uslugama digitalne televizije drugih pružatelja, među ostalim novog pružatelja krajnjeg korisnika.

Za digitalnu televizijsku opremu, koja udovoljava usklađenim normama čiji su referentni brojevi objavljeni u Službenom listu Europske unije, ili dijelovima tih normi, smatra se

⁸² Direktiva 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL L 197, 24.7.2012., str. 38., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/19/oj>)

da je sukladna sa zahtjevom u pogledu interoperabilnosti iz drugog podstavka, koji je obuhvaćen tim normama ili dijelovima tih normi.

4. Države članice ne smiju u svojem nacionalnom pravu zadržati ni uvoditi odredbe o zaštiti krajnjih korisnika koje odstupaju od članaka od 102. do 115., uključujući strože ili blaže odredbe kako bi se osigurala drukčija razina zaštite.

Članak 113.

„Obveze prijenosa”

1. Države članice mogu poduzetnicima koji su u njihovoj nadležnosti i koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže i usluge, koje se upotrebljavaju za distribuciju radijskih ili televizijskih radiodifuzijskih kanala za javnost, odrediti razumne „obveze prijenosa” utvrđenih radijskih i televizijskih radiodifuzijskih kanala i povezanih komplementarnih usluga, osobito usluga pristupa, kako bi se omogućio odgovarajući pristup krajnjim korisnicima s invaliditetom, te podataka kojima se podržavaju usluge umrežene televizije i elektroničkih programskih vodiča, kad se znatan broj krajnjih korisnika takvih mreža i usluga njima koristi kao primarnim načinom primanja radijskih i televizijskih radiodifuzijskih kanala. Takve se obveze određuju samo ako su nužne za ispunjavanje ciljeva od općeg interesa, kako ih je jasno utvrdila svaka država članica, te one moraju biti proporcionalne i transparentne.
2. Države članice preispituju obveze iz stavka 1. u slučaju bitne promjene uvjeta na nacionalnom tržištu ili promjene ciljeva od općeg interesa iz stavka 1.
3. Ni stavkom 1. ovoga članka ni člankom 65. stavkom 2. ne dovodi se u pitanje sposobnost država članica da eventualno utvrde odgovarajuću nadoknadu u vezi s mjerama koje se poduzimaju u skladu s ovim člankom, pri čemu osiguravaju da u sličnim okolnostima nema diskriminacije u pogledu postupanja pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga. Ako je propisana nadoknada, države članice jasno utvrđuju obvezu isplate nadoknade, uključujući, ako je to relevantno, kriterije za njezin izračun. Države članice osiguravaju da se ona primjenjuje na proporcionalan i transparentan način.

Članak 114.

Prilogodba Priloga IV., V. i VI.

Komisija je ovlaštena donositi delegirane akte u skladu s člankom 198. o izmjeni priloga IV., V. i VI. kako bi se uvažio tehnološki i društveni razvoj ili promjene u potražnji na tržištu.

7. DIO VII. – UPRAVLJANJE

7.1. GLAVA I.: NACIONALNA REGULATORNA I DRUGA NADLEŽNA TIJELA

Članak 115.

Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela

1. U okviru područja primjene ove Uredbe nacionalna regulatorna tijela nadležna su barem za sljedeće zadaće:
 - (a) vođenje postupka obavješćivanja i izdavanja jedinstvene putovnice u okviru režima općeg ovlaštenja;

- (b) provedbu regulacije tržišta, uključujući određivanje obveza pristupa i međupovezivanja;
 - (c) prikupljanje podataka, među ostalim o otpornosti i održivosti, koje nacionalna regulatorna tijela mogu trebati za obavljanje svojih zadaća;
 - (d) provedbu mjera za prelazak na svjetlovodne mreže, uključujući definiranje područja gašenja bakrene mreže te ocjenu i nadzor provedbe planova gašenja bakrene mreže koje dostavljaju mrežni operatori;
 - (e) osiguravanje rješavanja sporova između poduzetnika;
 - (f) davanje mogućnosti za dobrovoljno mirenje u vezi sa suradnjom u ekosustavu;
 - (g) obavljanje poslova upravljanja radiofrekvencijskim spektrom i izdavanja dozvola ili, ako su te zadaće dodijeljene drugim nadležnim tijelima, donošenje odluka o oblikovanju tržišta i elementima tržišnog natjecanja nacionalnih postupaka u vezi s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra za elektroničke komunikacijske mreže i usluge;
 - (h) doprinos zaštiti prava krajnjih korisnika u sektoru elektroničkih komunikacija, ako je relevantno, u koordinaciji s drugim nadležnim tijelima;
 - (i) nadzor i izvršenje u vezi s pristupom otvorenom internetu;
 - (j) praćenje kretanja i visine maloprodajnih cijena usluga;
 - (k) osiguravanje prenosivosti broja;
 - (l) dodjelu brojevnih resursa i upravljanje planovima numeriranja;
 - (m) pružanje potpore za pripravnost i otpornost;
 - (n) obavljanje svih drugih zadaća koje se ovom Uredbom ili drugim propisima Unije namijene za nacionalna regulatorna tijela.
2. Nacionalna regulatorna tijela aktivno podupiru BEREC-ove ciljeve promicanja veće regulatorne koordinacije i dosljednosti.
3. Države članice objavljuju imena nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela i njihove zadaće na temelju ove Uredbe u lako dostupnom obliku.

Države članice obavješćuju Komisiju o svim nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima kojima su dodijeljene zadaće na temelju ove Uredbe i njihovim odgovornostima povezanim s tim zadaćama te o svim njihovim izmjenama.

Članak 116.

Neovisnost nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela

1. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela iz članka 115. pravno su odvojena i funkcionalno neovisna o bilo kojoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja pruža elektroničke komunikacijske mreže, opremu ili usluge. Države članice koje su zadržale vlasništvo ili kontrolu nad poduzetnicima koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže ili usluge osiguravaju učinkovito strukturalno odvajanje regulatorne funkcije od djelatnosti koje se tiču vlasništva ili kontrole.

2. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela izvršavaju svoja prava nepristrano, transparentno i pravodobno. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela imaju odgovarajuća tehnička i financijska sredstva te ljudske resurse za obavljanje zadaća koje su im dodijeljene.

Članak 117.

Imenovanje i razrješenje članova nacionalnih regulatornih tijela

1. Čelnik nacionalnog regulatornoga tijela ili, prema potrebi, članovi kolegijalnoga tijela koji obavljaju tu funkciju u okviru nacionalnog regulatornoga tijela ili njihovi zamjenici, imenuju se na mandat od najmanje tri godine i odabiru se među osobama priznatog ugleda i stručnog iskustva, na temelju postignuća, vještina, znanja i iskustva te prema otvorenom i transparentnom postupku odabira.
2. Čelnik nacionalnog regulatornoga tijela ili, prema potrebi, članovi kolegijalnoga tijela koji obavljaju tu funkciju u nacionalnom regulatornom tijelu ili njihovi zamjenici, mogu biti razriješeni dužnosti tijekom njihova mandata samo ako više ne ispunjavaju uvjete potrebne za izvršavanje njihovih dužnosti koje su utvrđene u nacionalnom pravu prije njihova imenovanja
3. Odluka o razrješenju dužnosti čelnika nacionalnog regulatornoga tijela ili, ako je to primjenjivo, članova kolegijalnoga tijela koji obavljaju tu funkciju, objavljuje se prilikom razrješenja. Razriješenom čelniku nacionalnog regulatornoga tijela ili, prema potrebi, razriješenim članovima kolegijalnoga tijela koji obavljaju tu funkciju dostavlja se obrazloženje razrješenja. Ako obrazloženje nije objavljeno, ono se objavljuje na zahtjev te osobe. Ta odluka podliježe preispitivanju suda s obzirom na činjenična i pravna pitanja.

Članak 118.

Politička neovisnost i odgovornost nacionalnih regulatornih tijela

1. Ne dovodeći u pitanje članak 122. stavak 9., nacionalna regulatorna tijela djeluju samostalno i objektivno, među ostalim u oblikovanju unutarnjih postupaka i organizaciji osoblja, te transparentno i odgovorno u skladu s pravom Unije i ni od jednog drugog tijela ne smiju tražiti ni primati upute u vezi s izvršenjem zadaća koje su im dodijeljene na temelju nacionalnog prava kojim se provodi pravo Unije. To ne sprečava nadzor u skladu s nacionalnim ustavnim pravom. Samo žalbena tijela osnovana u skladu s člankom 197. imaju ovlasti suspendirati primjenu ili ukinuti odluke nacionalnih regulatornih tijela.
4. Nacionalna regulatorna tijela najmanje jednom godišnje izvješćuju među ostalim o stanju tržišta elektroničkih komunikacija, odlukama koje objavljuju, svojim ljudskim i financijskim resursima i kako se ti resursi raspodjeljuju te o budućim planovima. Njihova se izvješća objavljuju.

Članak 119.

Regulatorna sposobnost nacionalnih regulatornih tijela

1. Nacionalna regulatorna tijela imaju odvojene godišnje proračune i autonomiju u izvršavanju dodijeljenog proračuna. Ti se proračuni objavljuju.

2. Nacionalna regulatorna tijela imaju odgovarajuća financijska sredstva i ljudske resurse za obavljanje zadaća koje su im dodijeljene, kao i za aktivno sudjelovanje u i doprinosu radu BEREC-a. Financijska samostalnost ne sprečava nadzor ili kontrolu u skladu s nacionalnim ustavnim pravom. Svaka kontrola u pogledu proračuna nacionalnih regulatornih tijela izvodi se na transparentan način i objavljuje.

Članak 120.

Suradnja s nacionalnim tijelima i BEREC-om

1. Ako država članica ima više odgovornih nacionalnih ili nadležnih tijela, nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela prema potrebi međusobno surađuju i koordiniraju se.

Ta tijela međusobno si dostavljaju informacije potrebne za primjenu ove Uredbe.

Tijelo koje prima informacije koje se razmjenjuju osigurava istu razinu njihove povjerljivosti kao tijelo koje ih šalje.

2. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela iste države članice ili različitih država članica prema potrebi sklapaju međusobne dogovore o suradnji radi olakšavanja regulatorne suradnje.
3. Ako države članice nadležnosti na temelju ove Uredbe ili drugog prava Unije dodijele drugim nadležnim tijelima, nacionalna regulatorna tijela djeluju kao nacionalni koordinatori i brinu se za to da se stajališta nadležnih tijela u cijelosti uzimaju u obzir u svim raspravama i rezultatima rada BEREC-a.

Nacionalna regulatorna tijela ODN-u dostavljaju relevantne kontakte u nacionalnim nadležnim tijelima kako bi mu omogućila obavljanje zadaća na temelju članaka 146. i 147.

7.2. GLAVA II.: ZADAĆE I ORGANIZACIJA BEREC-a

Članak 121.

Ciljevi BEREC-a

1. Osniva se Tijelo europskih regulatora za elektroničke komunikacije („BEREC”) s odgovornostima utvrđenima u ovoj Uredbi. BEREC nema pravnu osobnost i djeluje u okviru područja primjene ove Uredbe, Uredbe (EU) 2022/612 i Uredbe (EU) 2015/2120. BEREC zamjenjuje i nasljeđuje Tijelo europskih regulatora za elektroničke komunikacije („BEREC”) osnovano Uredbom (EU) 2018/1971.
2. BEREC ostvaruje ciljeve utvrđene u članku 3. Osobito nastoji osigurati dosljednu provedbu regulatornog okvira Unije za elektroničke komunikacije unutar područja primjene iz stavka 1. ovog članka.
3. BEREC svoje zadaće obavlja neovisno, nepristrano, transparentno i pravodobno.
4. BEREC se oslanja na stručno znanje kojim raspolažu nacionalna regulatorna tijela i ODN.

Članak 122.

Opće zadaće BEREC-a

1. BEREC može obavljati sljedeće opće regulatorne i savjetodavne zadaće:

- (a) pružanje pomoći i savjeta nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima, Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji te suradnja s nacionalnim regulatornim tijelima i Komisijom na zahtjev ili vlastitu inicijativu na svim tehničkim pitanjima povezanim s elektroničkim komunikacijama u svojoj nadležnosti;
- (b) izdavanje mišljenja, smjernica i izvješća kako je navedeno u člancima 124., 125. i 126., kao i preporuka i zajedničkih stajališta, te dijeljenje dobrih primjera regulatorne prakse s nacionalnim regulatornim tijelima radi poticanja dosljedne i pravilne provedbe regulatornog okvira za elektroničke komunikacije.

Komisija od BEREC-a prema potrebi može zatražiti mišljenja, smjernice i izvješća, čak i ako to nije izričito navedeno u člancima 124., 125. i 126.

2. BEREC procjenjuje potrebu za regulatornim inovacijama i koordinira djelovanja među nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima kako bi se omogućio razvoj novih inovativnih elektroničkih komunikacija.
3. BEREC sudjeluje u postupku Unije za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra.
4. Komisija se može savjetovati s BEREC-om pri preispitivanju koncentracija od značaja za Uniju u sektoru elektroničkih komunikacija.
5. BEREC promiče učinkovitu suradnju među pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža i poduzetnicima iz sektora elektroničkih komunikacija ili blisko povezanih sektora u skladu s člankom 191. stavkom 2.
6. BEREC obavlja druge zadaće koje su mu dodijeljene ovom Uredbom ili drugim pravnim aktima Unije, posebno Uredbom (EU) 2022/612 i Uredbom (EU) 2015/2120.
7. BEREC objavljuje svoje zadaće i te informacije ažurira kad mu se dodijele nove zadaće.
8. BEREC objavljuje sva svoja konačna mišljenja, smjernice, izvješća, preporuke, zajednička stajališta i najbolje prakse te sve naručene studije, kao i relevantne nacрте dokumenata za svrhe javnih savjetovanja iz stavka 10.
9. Ne dovodeći u pitanje usklađenost s relevantnim pravom Unije i drugim aktima koje je donijela Komisija, nacionalna regulatorna tijela i Komisija u najvećoj mogućoj mjeri uzimaju u obzir sve smjernice, mišljenja, preporuke, zajednička stajališta i najbolje prakse koje je BEREC donio u skladu s ovom Uredbom u cilju osiguravanja dosljedne provedbe regulatornog okvira za elektroničke komunikacije unutar područja primjene iz članka 121.

Ako neko nacionalno regulatorno tijelo odstupa od smjernica iz članka 125., to mora obrazložiti.

10. BEREC se, ako je to primjereno savjetuje sa zainteresiranim stranama i daje im mogućnost da dostave svoje komentare u razumnom roku, koji ovisi o složenosti predmeta. Ta se savjetovanja održavaju u što ranijoj fazi postupka odlučivanja. Osim u iznimnim okolnostima, taj rok ne smije biti kraći od 30 dana. Ne dovodeći u pitanje članak 169., BEREC objavljuje rezultate tih javnih savjetovanja.
11. BEREC se, prema potrebi, savjetuje s relevantnim nacionalnim tijelima, npr. tijelima nadležnima za tržišno natjecanje, zaštitu potrošača i zaštitu podataka, i surađuje s njima.

12. BEREC, prema potrebi, surađuje s nadležnim tijelima, uredima, agencijama i savjetodavnim skupinama Unije, kao i s nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama u skladu s člankom 166. stavkom 1.

Članak 123.

Analiza, praćenje i prikupljanje informacija

1. BEREC analizira potencijalna transnacionalna tržišta u skladu s člankom 74. i transnacionalnu potražnju krajnjih korisnika u skladu s člankom 75.
2. BEREC potiče modernizaciju, koordinaciju i standardizaciju prikupljanja podataka koje provode nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela. Te podatke stavlja na raspolaganje javnosti u otvorenom, ponovno upotrebljivom i strojno čitljivom formatu na svojim internetskim stranicama i digitalnom pristupniku EU-a.
3. BEREC uspostavlja i vodi sljedeće baze podataka:
 - (a) o obavijestima koje nadležnim tijelima dostavljaju pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga koji podliježu općem ovlaštenju, u skladu s člankom 10. stavkom 8. ove Uredbe;
 - (b) o brojevnim resursima s pravom izvanteritorijalnog korištenja u Uniji u skladu s člankom 48. stavkom 4. četvrtim podstavkom;
 - (c) o brojevima PSAP-ova država članica u formatu E.164 u skladu s člankom 106. stavkom 9.;
 - (d) baze podataka u skladu s Uredbom (EU) 2022/618.

Članak 124.

Mišljenja BEREC-a

1. BEREC daje neobvezujuća mišljenja kako je navedeno u ovoj Uredbi i Uredbi (EU) 2022/612, a posebno o:
 - (a) strategiji numeriranja Unije usmjerenoj na budućnost, koja se odnosi na dosljedno upravljanje brojevnim resursima u državama članicama i na razini Unije u skladu s člankom 46. stavkom 3.;
 - (b) povezivosti s kraja na kraj među krajnjim korisnicima u skladu s člankom 68. stavkom 2. drugim podstavkom, točkom (ii);
 - (c) tržištima podložnima *ex ante* regulaciji u skladu s člankom 72. stavkom 1.;
 - (d) tehničkim specifikacijama, standardnim troškovnim elementima, troškovnim metodologijama i standardnoj ponudi u vezi s pristupnim proizvodima Unije u skladu s člankom 81.;
 - (e) utvrđivanju jedinstvene maksimalne cijene završavanja glasovnih poziva u pokretnim mrežama u cijeloj Uniji i jedinstvene maksimalne cijene završavanja glasovnih poziva u nepokretnim mrežama u cijeloj Uniji u skladu s člankom 82.;
 - (f) nacrtu nacionalnih mjera povezanih s postupcima unutarnjeg tržišta za regulaciju tržišta u skladu s člankom 85.;

- (g) tržišnim i tehnološkim kretanjima i njihovu utjecaju na dostupnost i cjenovnu pristupačnost odgovarajućeg pristupa internetu i glasovnih komunikacija u skladu s člankom 92. stavkom 2.;
- (h) nacrtu odluka i preporuka o usklađivanju u skladu s člankom 186.;
- (i) rješavanju prekograničnih sporova u skladu s člankom 190.;
- (j) pojedinostima slučaja upućenog u postupak dobrovoljnog mirenja u skladu s člankom 192. stavkom 2.

2. Kad je riječ o pitanjima radiofrekvencijskog spektra, BEREC daje mišljenja:

- (a) o zajedničkim metodologijama određivanja godišnjih naknada za korištenje radiofrekvencijskog spektra i rezerviranih cijena u skladu s člankom 29.;
- (b) prema potrebi u skladu s postupkom Unije za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra iz članka 31.

Članak 125.

Smjernice BEREC-a

BEREC izdaje smjernice o provedbi regulatornog okvira Unije za elektroničke komunikacije, osobito kako je navedeno u ovoj Uredbi, i to o:

- (a) zajedničkom predlošku za prikupljanje informacija o arhitekturi, kapacitetu, mogućnostima i korištenju elektroničkih komunikacijskih mreža u skladu s člankom 7. stavkom 4.;
- (b) uvjetima za opće ovlaštenje u okviru postupka izdavanja jedinstvene putovnice kako bi se osiguralo da se svi uvjeti iz članka 9. stavka 4. ove Uredbe primjenjuju na dosljedan, nediskriminirajući i proporcionalan način u skladu s člankom 11. stavkom 1.;
- (c) predlošku za obavijest u skladu s člankom 10. stavkom 3.;
- (d) dosljednoj primjeni mjera za oblikovanje tržišta u skladu s člankom 32. stavkom 3.;
- (e) zajedničkim kriterijima za procjenu sposobnosti upravljanja brojevnim resursima i rizikom od njihova iscrpljivanja u skladu s člankom 48 stavkom 2.;
- (f) definiciji usluge odgovarajućeg pristupa internetu i specifikaciji širine pojasa potrebne za socijalno i gospodarsko sudjelovanje u društvu u skladu s člankom 87. stavkom 2.;
- (g) relevantnim kriterijima za poticanje dosljedne primjene članka 69. stavka 2.;
- (h) zajedničkim pristupima utvrđivanju završne točke mreže u različitim mrežnim topologijama u skladu s člankom 69. stavkom 6.;
- (i) zajedničkom predlošku koji se treba koristiti za prikupljanje informacija na temelju članka 94. stavka 4.;
- (j) provedbi obveza nacionalnih regulatornih tijela za zaštitu pristupa otvorenom internetu u skladu s člankom 94. stavkom 5., koje sadržavaju i pojedinosti o relevantnim parametrima kvalitete usluga pristupa internetu, uključujući parametre mehanizma za praćenje iz članka 97. stavka 4. drugog podstavka, parametre relevantne za krajnje korisnike s invaliditetom, primjenjive metode mjerenja, sadržaj

i format informacija (kako je propisano u Prilogu III. ovoj Uredbi) te objavu (kako je propisano u Prilogu IV. ovoj Uredbi), kao i mehanizme certificiranja kvalitete;

- (k) utvrđivanju pojedinosti postupka promjene pružatelja i prijenosa broja u skladu s člankom 100. stavkom 6. ove Uredbe;
- (l) tehničkim i pravnim mjerama koje bi mogle učinkovito zaštititi krajnje korisnike od prijevornih aktivnosti u skladu s člankom 103. stavkom 3.;
- (m) usklađivanju zahtjeva za informacije i izvješćivanje kako je opisano u članku 181. stavcima 1., 3. i 7. o relevantnim temama, među ostalim o opsegu, vremenskom okviru, učestalosti i formatu te o postupcima prikupljanja informacija u skladu s člankom 182. stavkom 1.;
- (n) dosljednoj provedbi obveza u pogledu geografskih pregleda i prognoza u skladu s člankom 183.;
- (o) olakšavanju suradnje u ekosustavu na tehničkim i komercijalnim pitanjima povezanim s pružanjem elektroničkih komunikacijskih usluga ili usluga informacijskog društva te inovativnih proizvoda i usluga u skladu s člankom 191. stavkom 1.;
- (p) na zahtjev Europskog parlamenta, Vijeća ili Komisije, osobito u vezi s regulatornim pitanjima koja utječu na velik broj država članica ili imaju prekogranični element, mogu se izdati i druge smjernice radi dosljedne provedbe regulatornog okvira za elektroničke komunikacije i dosljednih regulatornih odluka nacionalnih regulatornih tijela;
- (q) smjernice u skladu s Uredbom (EU) 2022/612 i Uredbom (EU) 2015/2120, ovisno o slučaju.

Članak 126.

Izvješća BEREC-a

BEREC objavljuje izvješća o tehničkim pitanjima u okviru svoje nadležnosti, a posebno o:

- (a) Planu, uključujući sveobuhvatnu ocjenu arhitekture, kapaciteta, mogućnosti i korištenja elektroničkih komunikacijskih mreža pružatelja iz članka 5. stavka 1., operativne preporuke i prakse upravljanja krizama, u skladu s člankom 6.;
- (b) nacionalnim praksama dodjele prava korištenja nacionalnih i paneuropskih brojeva, prvenstveno o različitim praksama u Uniji, u skladu s člankom 48. stavkom 6.;
- (c) glavnim praksama i nalazima u vezi s pristupom otvorenom internetu u Uniji, u skladu s člankom 94. stavkom 3.;
- (d) učincima primjene smjernica na učinkovitu suradnju u ekosustavu i funkcioniranje postupka dobrovoljnog mirenja, u skladu s člankom 193. stavkom 1.;
- (e) nacionalnoj provedbi i funkcioniranju općeg ovlaštenja te njihovu učinku na funkcioniranje unutarnjeg tržišta u skladu s člankom 204. stavkom 4.;

i izvješća u skladu s Uredbom (EU) 2022/612.

Članak 127.

Sastav Odbora regulatora BEREC-a

1. Odbor regulatora sastoji se od po jednog člana iz svake države članice. Svaki član ima pravo glasa.
Svakog člana imenuje nacionalno regulatorno tijelo koje ima primarnu odgovornost za nadzor svakodnevnog rada tržišta za elektroničke komunikacijske mreže i usluge na temelju ove Uredbe. Članom se imenuje čelnik nacionalnog regulatornog tijela, član njegova kolegijalnog tijela ili zamjenik jednoga od njih.
2. Svaki član Odbora regulatora ima zamjenika kojeg imenuje nacionalno regulatorno tijelo. Zamjenik predstavlja člana u njegovoj odsutnosti. Zamjenikom se imenuje čelnik nacionalnog regulatornog tijela, član njegova kolegijalnog tijela, zamjenik jednoga od njih, ili netko od osoblja nacionalnog regulatornog tijela.
3. Članovi Odbora regulatora i njihovi zamjenici imenuju se s obzirom na njihovo znanje u području elektroničkih komunikacija te relevantne upravljačke i administrativne vještine te vještine upravljanja proračunom. Kako bi se osigurao kontinuitet rada Odbora regulatora sva nacionalna regulatorna tijela koja imenuju članove poduzimaju napore da ograniče mijenjanje svojih predstavnika i, kad je to moguće, i njihovih zamjenika te nastoje postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena.
4. Komisija sudjeluje u svim vijećanjima Odbora regulatora bez prava glasa i zastupljena je na odgovarajuće visokoj razini.
5. Ažurirani popis članova Odbora regulatora i njihovih zamjenika, zajedno s njihovim izjavama o interesima objavljuju se.

Članak 128.

Neovisnost Odbora regulatora BEREC-a

1. Odbor regulatora djeluje neovisno i objektivno u interesu Unije, bez obzira na eventualne posebne nacionalne ili osobne interese.
2. Ne dovodeći u pitanje koordinaciju iz članka 120. stavka 1., članovi Odbora regulatora ni njihovi zamjenici ne smiju tražiti niti primati upute ni od koje vlade, institucije, osobe ili tijela.

Članak 129.

Dužnosti Odbora regulatora BEREC-a

1. Odbor regulatora ima sljedeće dužnosti:
 - (a) obavljati zadaće BEREC-a utvrđene u člancima od 122. do 126. odnosno donositi mišljenja, smjernice, izvješća, preporuke, zajednička stajališta i propagirati primjere dobre prakse iz tih članaka; oslanjajući se pritom na pripremni rad obavljen u okviru radnih skupina;
 - (b) donositi administrativne odluke o unutarnjoj organizaciji rada BEREC-a ne dovodeći u pitanje administrativne odluke o ustroju ODN-a;
 - (c) donositi dvogodišnji program rada BEREC-a iz članka 141.;
 - (d) donositi dvogodišnje izvješće o svojim aktivnostima BEREC-a iz članka 142.;
 - (e) donositi pravila o sprečavanju sukoba interesa iz članka 173. stavka 5. i upravljanju njima, kao i u pogledu članova radnih skupina;

- (f) donositi detaljna pravila o pravu pristupa dokumentima BEREC-a, u skladu s člankom 167.;
 - (g) donositi i redovito ažurirati komunikacijske planove i planove diseminacije iz članka 168. stavka 1. na temelju analize potreba;
 - (h) donijeti, dvotrećinskom većinom glasova svojih članova, i objaviti svoj poslovnik;
 - (i) zajedno s direktorom ODN-a odobravati sklapanje radnih dogovora s nadležnim tijelima, agencijama, uredima i savjetodavnim skupinama Unije; s nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama u skladu s člankom 166. stavkom 1.;
 - (j) osnivati radne skupine u koordinaciji s ODN-om i imenovati njihove predsjednike u skladu s člankom 140.;
 - (k) davati smjernice direktoru ODN-a za obavljanje zadaća ODN-a povezanih sa zadaćama BEREC-a.
2. Odbor regulatora BEREC-a preispituje svoj poslovnik do [6 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe].

Članak 130.

Predsjednik i potpredsjednici Odbora regulatora BEREC-a

1. Odbor regulatora BEREC-a dvotrećinskom većinom glasova svojih članova imenuje predsjednika i barem dva potpredsjednika iz redova svojih članova.
2. Ako predsjednik ne može obavljati svoje dužnosti, preuzima ih jedan od potpredsjednika.
3. Mandat predsjednika traje jednu godinu i može se jednom obnoviti. Poslovnikom se u najvećoj mogućoj mjeri jamči kontinuitet vodstva Odbora.
4. Predsjednik Odbora regulatora BEREC-a ne smije tražiti ni primati upute ni od koje vlade, institucije, osobe ili tijela.
5. Predsjednik na poziv izvješćuje Europski parlament i Vijeće o obavljanju zadaća BEREC-a.

7.3. GLAVA III.: ZADAĆE I ORGANIZACIJA RSPB-a

Članak 131.

Osnivanje i ciljevi RSPB-a

1. Osniva se Tijelo za politiku radiofrekvencijskog spektra („RSPB”) bez pravne osobnosti i s odgovornostima utvrđenima u ovoj Uredbi.
2. RSPB zamjenjuje i preuzima zadaće Skupine za politiku radiofrekvencijskog spektra („RSPG”), osnovane Odlukom Komisije od 11. lipnja 2019.
3. RSPB nastoji ostvariti ciljeve utvrđene u članku 3. ove Uredbe. RSPB posebno nastoji zajamčiti dosljednu provedbu regulatornog okvira za radiofrekvencijski spektar i poduprijeti razvoj politike radiofrekvencijskog spektra na razini Unije.
4. RSPB svoje zadaće obavlja neovisno, transparentno i pravodobno.
5. RSPB se oslanja na stručno znanje kojim raspolažu nacionalna regulatorna tijela i ODN.

Zadaci RSPB-a za potporu Komisiji i drugim institucijama Unije

1. RSPB Komisiji pomaže i savjetuje je:

- (a) u strateškim pitanjima politike radiofrekvencijskog spektra u Uniji;
- (b) o koordinaciji pristupa politici radiofrekvencijskog spektra u Uniji;
- (c) izdavanjem mišljenja o preporukama Komisije za usklađenu primjenu odredaba pravnog okvira za elektroničke komunikacije u području radiofrekvencijskog spektra, ne dovodeći time u pitanje ulogu BEREC-a;
- (d) o koordinaciji i suradnji između Komisije, država članica i relevantnih nadležnih tijela s obzirom na provedbu postojećih propisa, programa i politika Unije o radiofrekvencijskom spektru;
- (e) prema potrebi, o usklađenim uvjetima s obzirom na raspoloživost i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra, potrebne za uspostavu i funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

2. RSPB pomaže Komisiji:

- (a) u razvoju strategije Unije za radiofrekvencijski spektar u skladu s člankom 17. te praćenju tehničkih, gospodarskih i društvenih kretanja radi predlaganja ažuriranja planova Unije za radiofrekvencijski spektar u skladu s člankom 17. stavkom 3.;
- (b) kad zainteresirana strana podnese zahtjev za dodjelu radiofrekvencijskog spektra ako to pitanje utječe na politiku radiofrekvencijskog spektra, u skladu s člankom 19.;
- (c) u utvrđivanju relevantnih zajedničkih uvjeta za ovlaštenje i, prema potrebi, predlaganju odgovarajućeg postupka ovlaštenja i uvjeta dodjele, u skladu s člankom 22.;
- (d) u predlaganju zajedničkih metodologija određivanja godišnjih naknada i rezerviranih cijena u skladu s člankom 29.;
- (e) u razvoju zajedničkih aspekata postupaka ovlaštenja i uvjeta odabira kojima se potiču ulaganja pri dodjeli ovlaštenja za korištenje usklađenog radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 30. stavkom 10.;
- (f) prema potrebi u određivanju uvjeta povezanih s općim ovlaštenjem u skladu s člankom 38. stavkom 3.;
- (g) u donošenju europske tablice namjene satelitskih frekvencija u skladu s člankom 39. stavkom 2.;
- (h) u određivanju uvjeta za ovlaštenje i korištenje pojaseva radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 39. stavkom 4.;
- (i) u ocjenjivanju zahtjeva za ovlaštenje Unije u skladu s člankom 40.;
- (j) u preporučivanju koordiniranog zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra u zemaljskim i satelitskim sustavima u skladu s člankom 45. stavkom 4.

3. RSPB Komisiji pomaže i u pripremi prijedloga Vijeću za donošenje odluka u skladu s člankom 218. stavkom 9. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o utvrđivanju

stajališta koje u ime Unije treba zauzeti u međunarodnim organizacijama nadležnima za pitanja radiofrekvencijskog spektra.

4. Komisija od RSPB-a prema potrebi može zatražiti mišljenja ili izvješća, čak i ako to nije izričito navedeno u ovom članku.
5. RSPB se, prema potrebi, savjetuje sa zainteresiranim stranama i daje im mogućnost da dostave svoje komentare u razumnom roku, koji ovisi o složenosti predmeta. Ta se savjetovanja održavaju u što ranijoj fazi postupka odlučivanja. Osim u iznimnim okolnostima, razdoblje savjetovanja ne smije biti kraće od 45 dana. Ne dovodeći u pitanje članak 169., RSPB objavljuje rezultate tih javnih savjetovanja.
6. RSPB pomaže i savjetuje Vijeće i Europski parlament na njihov zahtjev o strateškom planiranju i koordinaciji pristupa politici radiofrekvencijskog spektra u Uniji.

Članak 133.

Zadaci RSPB-a za potporu nacionalnim nadležnim tijelima

1. RSPB pomaže nacionalnim nadležnim tijelima u međusobnoj suradnji i suradnji s Komisijom radi podupiranja strateškog planiranja i koordinacije pristupa politici radiofrekvencijskog spektra u Uniji, i to:
 - (a) osmišljavanjem najboljih pristupa u pitanjima povezanim s radiofrekvencijskim spektrom s ciljem provedbe prava Unije, među ostalim prikupljanjem primjera dobre prakse o:
 - (i) najprikladnijem režimu ovlaštenja u skladu s člankom 21. stavkom 5.;
 - (ii) postupcima ovlaštenja za korištenje radiofrekvencijskog spektra i uvjetima odabira u skladu s člankom 30. stavkom 10.;
 - (b) olakšavanjem koordinacije između država članica radi provedbe prava Unije i doprinosa razvoju jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija, među ostalim poboljšavanjem razmjene informacija, suradnje i uzajamnog učenja među državama članicama;
 - (c) koordiniranjem pristupa država članica kad je riječ o ostvarivanju prava korištenja radiofrekvencijskog spektra i objavljivanjem izvješća i mišljenja o pitanjima povezanim s radiofrekvencijskim spektrom;
 - (d) prema potrebi, organiziranjem sastanaka kako bi nacionalna nadležna tijela mogla, na svoj zahtjev, raspravljati i razmjenjivati stajališta i iskustva o postupcima ovlaštenja i uvjetima korištenja radiofrekvencijskog spektra;
 - (e) organiziranjem redovitih rasprava s Komisijom o raznim strateškim pitanjima povezanim s radiofrekvencijskim spektrom;
 - (f) organiziranjem radionica i saslušanja s predstavnicima dionika i akademske zajednice o tehničkim, gospodarskim i društvenim kretanjima povezanim s radiofrekvencijskim spektrom.
2. RSPB pomaže nadležnim tijelima i Komisiji u:
 - (a) posredovanju u rješavanju problema ili sporova povezanih s prekograničnom koordinacijom ili prekograničnim štetnim smetnjama između država članica ili s trećim zemljama te daje relevantna mišljenja u skladu s člankom 14.;

- (b) praćenju provedbe nacionalnih planova za radiofrekvencijski spektar u skladu s člankom 17. stavkom 5.;
 - (c) provedbi zajedničkog korištenja radiofrekvencijskog spektra donošenjem smjernica u skladu s člankom 27. stavkom 5.;
 - (d) utvrđivanju pojaseva radiofrekvencijskog spektra koje treba obuhvatiti bazama podataka i izradi praktičnih rješenja za baze podataka u skladu s člankom 28. stavkom 2.;
 - (e) prijavi i koordinaciji satelitskih sustava pri ITU-u u skladu s člankom 37.;
 - (f) praćenju sukladnosti satelitskih sustava koji rade na temelju ovlaštenja Unije te u ispitivanju i odgovarajućem reagiranju na kršenje ovlaštenja u skladu s člankom 43., među ostalim izdavanjem relevantnih mišljenja;
 - (g) razmjeni informacija o hitnim mjerama u skladu s člankom 44. stavkom 3.
3. RSPB sudjeluje u postupku Unije za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 31. te daje primjedbe i mišljenja ako je to propisano u ovoj Uredbi.

Članak 134.

Sastav Odbora RPSB-a

1. Odbor RSPB-a sastoji se od po jednog člana iz tijela nadležnog za politiku radiofrekvencijskog spektra iz svake države članice. Svaki član ima pravo glasa.
2. Član Odbora kojeg imenuje država članica mora biti predstavnik na visokoj razini koji ima opću odgovornost za stratešku politiku radiofrekvencijskog spektra.
3. Komisija sudjeluje na svim sastancima Odbora RSPB-a bez prava glasa i zastupljena je na odgovarajuće visokoj razini.
4. Svaki član Odbora RSPB-a i Komisija imenuju zamjenika predstavnika, koji zamjenjuje člana u njegovoj odsutnosti.
5. Popis s imenima i matičnim tijelima predstavnika članova Odbora RSPB-a i njihovih zamjenika objavljuje se na internetskim stranicama RSPB-a.

Članak 135.

Funkcije Odbora RSPB-a

1. Odbor RSPB-a ima sljedeće funkcije:
 - (a) obavljati zadaće RSPB-a utvrđene u člancima 132. i 133. odnosno donositi mišljenja i izvješća te promovirati primjere dobre prakse iz tih članaka; oslanjajući se pritom na pripremni rad obavljen u okviru radnih skupina;
 - (b) donositi administrativne odluke o unutarnjoj organizaciji rada RSPB-a ne dovodeći u pitanje administrativne odluke o organizaciji ODN-a;
 - (c) donositi dvogodišnji program rada RSPB-a iz članka 141.;
 - (d) donositi dvogodišnje izvješće RSPB-a o svojim aktivnostima iz članka 142.;
 - (e) donositi pravila o sprečavanju sukoba interesa iz članka 173. stavka 5. i upravljanju njima, kao i u pogledu članova radnih skupina;

- (f) donositi detaljna pravila o pravu pristupa dokumentima RSPB-a, u skladu s člankom 167.;
 - (g) donositi i redovito ažurirati komunikacijske planove i planove diseminacije iz članka 168. stavka 1. na temelju analize potreba;
 - (h) donijeti svoj poslovnik dvotrećinskom većinom glasova svojih članova i objaviti ga;
 - (i) zajedno s direktorom ODN-a odobravati sklapanje radnih dogovora s nadležnim tijelima, agencijama, uredima i savjetodavnim skupinama Unije; s nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama u skladu s člankom 166. stavkom 1.;
 - (j) osnivati radne skupine u koordinaciji s ODN-om i imenovati njihove predsjednike u skladu s člankom 140.;
 - (k) davati smjernice direktoru ODN-a za obavljanje zadaća ODN-a u vezi sa zadaćama RSPB-a.
2. Odbor RSPB-a preispituje svoj poslovnik do [6 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe].

Članak 136.

Predsjednik i potpredsjednici Odbora RSPB-a

1. Odbor RSPB-a dvotrećinskom većinom glasova svojih članova imenuje predsjednika i potpredsjednika iz redova svojih članova.
2. Ako predsjednik ne može obavljati svoje dužnosti, preuzima ih jedan od potpredsjednika.
3. Mandat predsjednika traje dvije godine i može se jednom obnoviti. Poslovnikom se u najvećoj mogućoj mjeri jamči kontinuitet vodstva Odbora.
4. Predsjednik na poziv izvješćuje Europski parlament i Vijeće o obavljanju zadaća RSPB-a.

7.4. GLAVA IV.: ZAJEDNIČKE ODREDBE I SURADNJA BEREC-a I RSPB-a

Članak 137.

Organizacijska struktura BEREC-a i RSPB-a

BEREC i RSPB sastoje se od:

- (a) Odbora;
- (b) radnih skupina.

Članak 138.

Sastanci Odbora regulatora BEREC-a i Odbora RSPB-a

1. Predsjednik Odbora regulatora BEREC-a saziva sastanke Odbora regulatora BEREC-a, a predsjednik Odbora RSPB-a saziva sastanke Odbora RSPB-a, te utvrđuju njihove dnevne redove, koji se objavljuju.
2. Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a trebali bi svaki održavati najmanje dva redovna sastanka godišnje.

Izvanredni sastanci sazivaju se na inicijativu predsjednika, na zahtjev najmanje triju njegovih članova ili na zahtjev Komisije.

3. Direktor ODN-a sudjeluje u svim raspravama, ali nema pravo glasa.
4. Predsjednik Odbora regulatora BEREC-a i predsjednik Odbora RSPB-a na sastanke mogu kao promatrača pozvati bilo koju osobu čije bi im mišljenje moglo biti od koristi.
5. Članovima i zamjenicima Odbora regulatora BEREC-a i Odbora RSPB-a na sastancima mogu pomagati njihovi savjetnici ili drugi stručnjaci u skladu s poslovníkom.
6. Ako to smatraju primjerenim, Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a na svoje sastanke mogu pozvati relevantne predstavnike industrije, ali samo kako bi iznijeli svoja stajališta.
7. Komisija može zatražiti da se ograniči sudjelovanje u raspravama o osjetljivim i povjerljivim pitanjima koja smatra značajnima za Uniju. Predsjednik u dogovoru s direktorom ODN-a može zatražiti da se ograniči sudjelovanje u raspravama o otpornosti ili sigurnosti koje bi mogle biti potrebne za obavljanje zadaća na temelju ove Uredbe.
8. ODN uspostavlja tajništva Odbora regulatora BEREC-a i Odbora RSPB-a.

Članak 139.

Pravila glasanja

1. Osim ako je drukčije predviđeno ovom Uredbom, Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a odluke donose običnom većinom glasova svojih članova.

Odluke Odbora regulatora BEREC-a i Odbora RSPB-a objavljuju se, a u njima se na zahtjev bilo kojeg člana navode njegove eventualne zadržke.

2. Svaki član Odbora regulatora BEREC-a i Odbora RSPB-a ima jedan glas. U odsutnosti člana njegov zamjenik ima pravo iskoristiti pravo glasa tog člana.

U odsutnosti člana i njegova zamjenika pravo glasa može se delegirati drugom članu u skladu s uvjetima utvrđenima u poslovníku.

Predsjednik može delegirati svoje pravo glasa u svakom slučaju. Predsjednik sudjeluje u glasanju osim ako je svoje pravo glasa delegirao.

3. Poslovníkom Odbora regulatora BEREC-a odnosno Odbora RSPB-a utvrđuju se pojedinosti postupka glasanja, uključujući uvjete pod kojima jedan član smije djelovati u ime drugog člana, kvorum te rokovi za slanje obavijesti o održavanju sastanaka. Uz to, poslovníkom se osigurava da članovi Odbora regulatora BEREC-a odnosno Odbora RSPB-a prije svakog sastanka dobiju potpun dnevni red sastanka i nacрте prijedloga kako bi mogli predložiti izmjene prije glasanja. Poslovníkom se, među ostalim, mogu utvrditi postupak glasanja o hitnim pitanjima, pisani postupak i drugi praktični postupci potrebni za rad Odbora regulatora BEREC-a i Odbora RSPB-a.

Članak 140.

Radne skupine

1. Ako je to opravdano, Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a nakon savjetovanja s ODN-om mogu osnovati radne skupine za provedbu svojih programa rada.

2. Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a imenuju predsjednike svojih radnih skupina, koji u najvećoj mogućoj mjeri zastupaju nacionalna regulatorna tijela, članove RSPB-a i ODN.
3. U radnim skupinama BEREC-a mogu sudjelovati stručnjaci iz svih nacionalnih regulatornih tijela. U radnim skupinama RSPB-a mogu sudjelovati svi članovi RSPB-a. Stručnjaci iz ODN-a i Komisije imaju pravo sudjelovati u svim radnim skupinama. Osoblje ODN-a doprinosi i regulatornom radu radnih skupina i pruža im administrativnu pomoć.
4. Odstupajući od stavka 3.:
 - (a) stručnjaci iz Komisije i dotičnog nacionalnog regulatornog tijela ne sudjeluju u radnim skupinama BEREC-a osnovanima radi obavljanja zadaća iz članka 124. stavka 1. točke (f);
 - (b) stručnjaci iz Komisije i dotičnog nacionalnog nadležnog tijela ne sudjeluju u radnim skupinama RSPB-a i BEREC-a osnovanima radi obavljanja zadaća iz članka 133. stavka 3. odnosno članka 124. stavka 2. točke (b);
 - (c) u radnoj skupini RSPB-a osnovanoj radi obavljanja zadaća iz članka 132. stavka 3. sudjeluju samo stručnjaci iz tijela država članica, Komisije i ODN-a.
5. Stručnjaci iz drugih nadležnih tijela o kojima je dostavljena obavijest u skladu s člankom 115. stavkom 3. pozivaju se na sudjelovanje u radnim skupinama BEREC-a osnovanima radi obavljanja zadaća povezanih s nadležnostima dodijeljenima tim nadležnim tijelima na nacionalnoj razini i njihova se stajališta uzimaju u obzir. Ako stručnjaci iz drugih nadležnih tijela ne mogu prisustvovati tim sastancima, nacionalna regulatorna tijela vode računa o tome da se njihova stajališta uzmu u obzir.

Ako je to potrebno u pojedinačnim slučajevima, predsjednik Odbora regulatora BEREC-a ili Odbora RSPB-a ili predsjednici radnih skupina mogu pozvati pojedinačne stručnjake priznate kao kompetentne u relevantnom području da sudjeluju na sastancima radnih skupina.
6. Radne skupine u pravilu se raspuštaju nakon ispunjenog mandata.
7. Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a donose svoje poslovničke kojim se utvrđuju praktični mehanizmi rada radnih skupina.

Članak 141.

Program rada

1. Nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Vijećem i Komisijom i drugim zainteresiranim stranama u skladu s člankom 122. stavkom 10. odnosno člankom 132. stavkom 5. Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a donose svoje dvogodišnje programe rada do 31. prosinca godine koja prethodi dvogodišnjem ciklusu.
2. Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a šalju svoje godišnje programe rada Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji čim ih donesu.

Članak 142.

Dvogodišnje izvješće o aktivnostima

Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a donose svoja dvogodišnja izvješća o aktivnostima. Odbor regulatora BEREC-a svake druge godine najkasnije do 15. lipnja šalje svoje dvogodišnje izvješće o aktivnostima Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru.

Članak 143.

Suradnja BEREC-a i RSPB-a

1. BEREC i RSPB kontinuirano i sustavno surađuju na pitanjima od obostrane važnosti, posebno onima u kojima se propisi o elektroničkim komunikacijama i politika radiofrekvencijskog spektra preklapaju. U tu svrhu prema potrebi osnivaju zajedničke radne skupine, redovito razmjenjuju informacije i stručno znanje te koordiniraju svoje programe rada kako bi promicali regulatornu usklađenost i učinkovitu provedbu politika.
2. Predsjednik Odbora regulatora BEREC-a i predsjednik Odbora RSPB-a sastaju se najmanje dvaput godišnje kako bi utvrdili pitanja od zajedničkog interesa za koja je potrebna bliska i sustavna suradnja BEREC-a i RSPB-a. Predsjednici svojim odborima dostavljaju prijedloge za provođenje zajedničkih aktivnosti, uključujući, prema potrebi, strukturirane mehanizme suradnje. Ta se pitanja uzimaju u obzir u pripremi dvogodišnjih programa rada BEREC-a i RSPB-a.
3. Prema potrebi se sazivaju zajednički sastanci Odbora regulatora BEREC-a i Odbora RSPB-a kako bi se riješila bitna pitanja za oba tijela te zajamčili dosljedni i usklađeni pristupi u smislu propisa i politika.

7.5. GLAVA V.: URED ZA DIGITALNE MREŽE

7.5.1. POGLAVLJE I.: Zadaće i ustroj ODN-a

Članak 144.

Osnivanje

ODN zamjenjuje i nasljeđuje Agenciju za potporu BEREC-u („Ured BEREC-a”), osnovanu Uredbom (EU) 2018/1971.

Članak 145.

Opći mandat ODN-a

1. ODN u okviru područja primjene ove Uredbe podupire razvoj jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija.
2. U izvršavanju svojeg mandata ODN podupire BEREC i pomaže mu u obavljanju njegovih zadataka na temelju ove Uredbe, među ostalim pružanjem tehničkog stručnog znanja, analitičkih kapaciteta, koordinacijske potpore i operativne pomoći, ne dovodeći u pitanje neovisnost BEREC-a i njegove ovlasti za donošenje odluka. ODN također aktivno podupire RSPB i pomaže mu u obavljanju njegovih zadataka, osobito osiguravanjem dobre koordiniranosti politike i regulacije elektroničkih komunikacija i radiofrekvencijskog spektra te olakšavanjem strukturirane suradnje u slučaju pitanja od zajedničke važnosti.
3. ODN obavlja sve druge zadatke koje su mu dodijeljene na temelju ove Uredbe ili drugih akata Unije, pod uvjetom da su u skladu s njegovim mandatom i doprinose ciljevima iz članka 3.

Zadaje ODN-a

1. ODN ima sljedeće zadaje:

- (a) pruža usluge stručne, profesionalne, administrativne i logističke potpore BEREC-u u ispunjavanju njegovih zadaća, među ostalim sudjelovanjem i doprinosom u svim aktivnostima radnih skupina u skladu s člankom 140.;
- (b) prikuplja podatke i informacije od nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela te razmjenjuje i dostavlja informacije o zadaćama dodijeljenima BEREC-u na temelju članka 103. stavka 2. i članaka od 122. do 126.;
- (c) na temelju informacija iz točke (b) redovito izrađuje nacрте izvješća o pojedinim aspektima razvoja tržišta elektroničkih komunikacija u Uniji, kao što su izvješća o *roamingu* i usporednoj analizi, te ih dostavlja BEREC-u;
- (d) razglašava primjere dobrih regulatornih praksi među nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima u skladu s člankom 122. stavkom 1. točkom (b);
- (e) pomaže BEREC-u u uspostavljanju i vođenju registara i baza podataka u skladu s člankom 123. stavkom 3. te informacijskog i komunikacijskog sustava u skladu s člankom 172.;
- (f) uspostavlja i vodi bazu podataka o paneuropskim brojevnim resursima u skladu s člankom 47. stavkom 4.;
- (g) pomaže BEREC-u u provođenju javnih savjetovanja u skladu s člankom 122. stavkom 10.;
- (h) pomaže u pripremi rada i pruža druge oblike administrativne potpore i potpore vezane uz sadržaj kako bi se osigurao neometan rad Odbora regulatora BEREC-a;
- (i) pruža pomoć u osnivanju radnih skupina na zahtjev Odbora regulatora BEREC-a, doprinosi regulatornom radu i pruža administrativnu pomoć kako bi se osiguralo neometano funkcioniranje tih skupina;
- (j) priprema Plan u skladu s člancima 6. i 7.;
- (k) nacionalnim regulatornim i drugim nadležnim tijelima dostavlja obavijesti iz članka 10. stavka 1. kako bi olakšao postupak izdavanja jedinstvene putovnice u skladu s člankom 10. stavkom 4.;
- (l) vodi javno dostupnu bazu podataka Unije s obavijestima dostavljenima nacionalnim regulatornim tijelima u skladu s člankom 10. stavkom 8.;
- (m) pomaže Komisiji u strateškom planiranju brojevnih resursa u Uniji i utvrđivanju mogućnosti njihova korištenja za prekogranične ili paneuropske usluge, kao i u uspostavi plana numeriranja Unije u skladu s člankom 46. stavcima 2. i 4.;
- (n) surađuje s nacionalnim regulatornim tijelima na upravljanju namjenom brojeva i paneuropskim brojevnim resursima u skladu s člankom 47. stavkom 3.;
- (o) uspostavlja postupak i sustav za davanje informacija u skladu s člankom 47. stavkom 4.;

- (p) pomaže nacionalnim regulatornim tijelima u koordinaciji aktivnosti povezanih s brojnim resursima s pravom izvanteritorijalnog korištenja u skladu s člankom 48. stavkom 4.;
 - (q) pomaže BEREC-u u pripremi usklađenih predložaka u skladu s člankom 182.;
 - (r) obavlja druge zadaće koje su mu dodijeljene ovom Uredbom ili drugim pravnim aktima Unije.
2. Do [dvije godine nakon početka primjene] i svake godine nakon toga ODN objavljuje izvješće o napretku prema jedinstvenom tržištu elektroničkih komunikacija, u kojem posebno opisuje stanje na tržištu, strukturu tržišta i učinak mjera provedenih na temelju ove Uredbe na unutarnje tržište, uključujući *ex post* učinke koncentracija na tržište. Nacrt izvješća prije objave dostavlja BEREC-u i RSPB-u na odobrenje. Ta se izvješća objavljuju.

Članak 147.

Zadaće ODN-a za potporu RSPB-u

ODN ima sljedeće zadaće:

- (a) pruža usluge stručne, profesionalne, administrativne i logističke potpore RSPB-u u ispunjavanju njegovih zadaća, među ostalim sudjelovanjem i doprinosom svim aktivnostima radnih skupina u skladu s člankom 140.;
- (b) prikuplja podatke i informacije od nacionalnih nadležnih tijela te razmjenjuje i dostavlja informacije o zadaćama dodijeljenima RSPB-u na temelju članaka 132. i 133.;
- (c) pomaže RSPB-u u provođenju javnih savjetovanja u skladu s člankom 132. stavkom 5.;
- (d) pomaže u pripremi rada i pruža druge oblike administrativne potpore i potpore vezane uz sadržaj kako bi se osigurao neometan rad Odbora RSPB-a;
- (e) pruža pomoć u osnivanju radnih skupina na zahtjev Odbora RSPB-a, doprinosi regulatornom radu i pruža administrativnu pomoć kako bi se osiguralo neometano funkcioniranje tih skupina;
- (f) na zahtjev pomaže Komisiji u provedbi postupka ovlaštenja na razini Unije u skladu s člankom 22. stavkom 4.;
- (g) djeluje kao jedinstvena kontaktna točka za podnošenje zahtjeva i obavijesti u skladu s člankom 22. stavkom 5.;
- (h) uspostavlja i vodi dinamičke baze podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 28.;
- (i) vodi evidenciju postupaka Unije za jedinstveno tržište radiofrekvencijskog spektra u skladu s člankom 31. stavkom 9.;
- (j) podupire RSPB u koordinaciji stajališta Unije u skladu s člankom 37. stavkom 3.;
- (k) pomaže Komisiji u postupanju s obavijestima u skladu s člankom 38. stavkom 2. drugim podstavkom;

- (l) pomaže Komisiji i RSPB-u u postupku izdavanja ovlaštenja Unije u skladu s člankom 40. i na zahtjev Komisije pomaže joj u provedbi postupka odabira u skladu s Prilogom VI.;
- (m) podupire RSPB u pružanju pomoći Komisiji pri ispitivanju navodnih kršenja uvjeta u skladu s člankom 43. stavkom 2.

Članak 148.

Pravna osobnost ODN-a

1. ODN je tijelo Unije. Ima pravnu osobnost.
2. U svakoj državi članici ODN ima najširu pravnu sposobnost koja prema nacionalnom pravu pripada pravnim osobama. Osobito ima mogućnost stjecanja i raspolaganja pokretnom i nepokretnom imovinom te biti stranka u sudskom postupku.
3. ODN zastupa njegov direktor.
4. ODN snosi isključivu odgovornost za zadaće i ovlasti koje su mu povjerene.
5. Sjedište ODN-a nalazi se u Rigi.

Članak 149.

Organizacijska struktura ODN-a

ODN se sastoji od:

- (a) Upravnog odbora;
- (b) direktora.

Članak 150.

Sastav Upravnog odbora

1. Upravni odbor sastoji se od osoba imenovanih članovima Odbora regulatora BEREC-a, predsjednika Odbora RSPB-a i jednog predstavnika Komisije. Svaki član Upravnog odbora ima pravo glasa.

Svako nacionalno regulatorno tijelo za imenovanje, kako je navedeno u članku 127. stavku 1. drugom podstavku, kao člana Upravnog odbora može imenovati osobu koja nije član Odbora regulatora BEREC-a. Ta osoba mora biti predsjednik nacionalnog regulatornog tijela, član njegova kolegijalnog tijela ili zamjenik jednoga od njih.

2. Svaki član Upravnog odbora ima zamjenika. Zamjenici zastupaju članove u njihovoj odsutnosti.

Zamjenici članova osobe su imenovane za zamjenike članova Odbora regulatora BEREC-a. Predstavnik Komisije također ima zamjenika. Zamjenik predsjednika Odbora RSPB-a potpredsjednik je Odbora RSPB-a.

Svako nacionalno regulatorno tijelo za imenovanje, kako je navedeno u članku 127. stavku 1. drugom podstavku, kao zamjenika člana Upravnog odbora može imenovati osobu koja nije zamjenik člana Odbora regulatora BEREC-a. Ta osoba mora biti predsjednik nacionalnog regulatornog tijela, član njegova kolegijalnog tijela, zamjenik jednoga od njih ili član osoblja nacionalnog regulatornog tijela.

3. Članovi Upravnog odbora i njihovi zamjenici ne smiju tražiti niti primati upute ni od koje vlade, institucije, osobe ili tijela.
4. Ažurirani popis članova Upravnog odbora i njihovih zamjenika, zajedno s njihovim izjavama o interesima objavljuju se.

Članak 151.

Administrativne funkcije Upravnog odbora

1. Upravni odbor ima sljedeće administrativne funkcije:
 - (a) osigurava da ODN obavlja sve zadaće koje su mu dodijeljene u skladu s ovom Uredbom, uzimajući u obzir potrebu za odgovarajućom potporom RSPB-u, i da to čini u skladu s člancima 146. i 147.;
 - (b) daje opće smjernice za aktivnosti ODN-a i na godišnjoj osnovi donosi jedinstveni programski dokument ODN-a dvotrećinskom većinom glasova svojih članova, uzimajući u obzir mišljenje BERECA i RSPB-a te nakon zaprimanja mišljenja Komisije i u skladu s člankom 157.;
 - (c) donosi, dvotrećinskom većinom glasova svojih članova s pravom glasa, godišnji proračun ODN-a i izvršava ostale funkcije u odnosu na proračun ODN-a na temelju poglavlja II. ove glave;
 - (d) donosi, objavljuje i ocjenjuje konsolidirano godišnje izvješće o aktivnostima ODN-a iz članka 161. te ga zajedno s ocjenom najkasnije do 1. srpnja svake godine podnosi Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu;
 - (e) donosi financijska pravila koja se primjenjuju na ODN u skladu s člankom 163.;
 - (f) donosi strategiju za borbu protiv prijevara proporcionalnu rizicima od prijevara i uzimajući u obzir troškove i koristi mjera koje treba provesti;
 - (g) osigurava odgovarajuće daljnje postupanje na temelju nalaza i preporuka koji proizlaze iz izvješća i evaluacija unutarnje ili vanjske revizije te istraga Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF) i Ureda europskog javnog tužitelja;
 - (h) donosi pravila o sprečavanju sukoba interesa i upravljanju njima iz članka 173. stavka 5.;
 - (i) donosi i redovito ažurira komunikacijske planove i planove diseminacije iz članka 168. stavka 2. na temelju analize potreba;
 - (j) donosi praktične mjere u vezi s pravom na pristup dokumentima ODN-a u skladu s člankom 167.;
 - (k) donosi svoj poslovnik;
 - (l) odobrava sklapanje radnih dogovora u skladu s člankom 166.;

- (m) donosi provedbena pravila za primjenu Pravilnika o osoblju i Uvjeta zaposlenja ostalih službenika Europske unije⁸³ u skladu s člankom 110. Pravilnika o osoblju
- (n) ne dovodeći u pitanje odluku iz stavka 2. prvog podstavka, izvršava nad osobljem ODN-a ovlasti koje su Pravilnikom o osoblju dodijeljene tijelu za imenovanje i ovlasti koju se Uvjetima zaposlenja ostalih službenika dodijeljene tijelu ovlaštenom za sklapanje ugovora o radu („ovlasti tijela za imenovanje”);
- (o) imenuje direktora i, ako je to relevantno, produljuje njegov mandat ili ga razrješava dužnosti u skladu s člankom 156.;
- (p) imenuje računovodstvenog službenika, na temelju Pravilnika o osoblju i Uvjeta zaposlenja ostalih službenika, koji je potpuno neovisan u obavljanju svojih dužnosti.;
- (q) donosi sve odluke o osnivanju unutarnjih struktura ODN-a te, prema potrebi, njihovoj izmjeni, uzimajući u obzir potrebe ODN-a u pogledu aktivnosti te dobro proračunsko upravljanje.

U pogledu prvog podstavka točke (p) ODN može imenovati istog računovodstvenog službenika kojeg je imenovalo drugo tijelo ili institucija Unije. ODN i Komisija mogu se dogovoriti da računovodstveni službenik Komisije djeluje i kao računovodstveni službenik ODN-a.

2. Upravni odbor u skladu s člankom 110. Pravilnika o osoblju donosi odluku na temelju članka 2. stavka 1. Pravilnika o osoblju i članka 6. Uvjeta zaposlenja ostalih službenika kojom se relevantne ovlasti tijela za imenovanje delegiraju direktoru i kojom se utvrđuju uvjeti u skladu s kojima se to delegiranje ovlasti može suspendirati. Direktor je ovlašten dalje delegirati te ovlasti.

Upravni odbor može zbog iznimnih okolnosti svojom odlukom privremeno suspendirati delegiranje ovlasti tijela za imenovanje direktoru i ovlasti koje je on dalje delegirao te ih izvršavati sam ili ih delegirati jednom od svojih članova ili članu osoblja koji nije direktor.

3. Upravni odbor utvrđuje svoj poslovnik do [6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe].

Članak 152.

Predsjednik i zamjenici predsjednika Upravnog odbora

1. Predsjednik i zamjenici predsjednika Upravnog odbora osobe su imenovane za predsjednika i zamjenike predsjednika Odbora regulatora BEREC-a. Primjenjuje se isto trajanje mandata.

Odstupajući od prvog podstavka, Upravni odbor za predsjednika ili zamjenika odnosno zamjenike predsjednika može, dvotrećinskom većinom svojih članova, izabrati druge članove Upravnog odbora iz redova svojih članova koji predstavljaju države članice.

⁸³ Uredba (EEZ, Euratom, EZUČ) br. 259/68 Vijeća od 29. veljače 1968. o utvrđivanju Pravilnika o osoblju za dužnosnike i Uvjeta zaposlenja ostalih službenika Europskih zajednica i o uvođenju posebnih mjera koje se privremeno primjenjuju na dužnosnike Komisije (SL L 56, str. 1., ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg/1968/259\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/1968/259(1)/oj)).

Trajanje njihova mandata jednako je trajanju mandata predsjednika i zamjenika predsjednika Odbora regulatora BEREC-a.

2. Ako predsjednik ne može obavljati svoje dužnosti, automatskih ih preuzima, u skladu s poslovnikom, jedan od zamjenika predsjednika.
3. Predsjednik Upravnog odbora na poziv izvješćuje Europski parlament i Vijeće o obavljanju zadaća ODN-a.

Članak 153.

Sastanci Upravnog odbora

1. Predsjednik saziva sastanke Upravnog odbora.
2. Direktor ODN-a sudjeluje bez prava glasa u svim raspravama, uz iznimku onih koje se odnose na članak 156.
3. Upravni odbor održava najmanje dva redovna sastanka godišnje. Uz navedeno, predsjednik saziva izvanredne sastanke na vlastitu inicijativu, na zahtjev Komisije ili najmanje svojih triju članova.
4. Upravni odbor na sastanke može kao promatrača pozvati svaku osobu čije bi mišljenje moglo biti od koristi.
5. Članovima Upravnog odbora i njihovim zamjenicima na sastancima mogu, u skladu s njegovim poslovnikom, pomagati savjetnici ili stručnjaci.
6. ODN osigurava tajništvo za Upravni odbor.

Članak 154.

Pravila o glasanju Upravnog odbora

1. Osim ako je drukčije predviđeno ovom Uredbom, Upravni odbor donosi odluke apsolutnom većinom glasova svojih članova.
2. Ako Upravni odbor glasa o pitanjima povezanim s Delegiranom uredbom (EU) 2019/715, Pravilnikom o osoblju za dužnosnike i Uvjetima zaposlenja ostalih službenika Europske unije, odluka se može donijeti ako za nju glasa predstavnik Komisije u Upravnom odboru.
3. Svaki član ima jedan glas. U odsutnosti člana s pravom glasa, zamjenik ima pravo iskoristiti svoje pravo glasa.
4. Predsjednik može delegirati pravo glasa u svakom slučaju. On sudjeluje u glasanju osim ako je svoje pravo glasa delegirao.
5. Poslovnikom Upravnog odbora utvrđuju se detaljnija pravila glasanja, osobito okolnosti u kojima jedan član može djelovati u ime drugog člana.

Članak 155.

Zadaće i odgovornosti direktora

1. Direktor je pravni zastupnik ODN-a i nadležan je za administrativno upravljanje ODN-om. Direktor odgovara Upravnom odboru.
2. Direktor priprema sastanke Upravnog odbora te pomaže predsjedniku Odbora regulatora BEREC-a i predsjedniku Odbora RSPB-a u pripremi sastanaka njihovih tijela.

3. Direktor je neovisan u izvršavanju svojih dužnosti i ne smije tražiti ni primati upute ni od koje vlade, institucije, osobe ili tijela.
4. Direktor na poziv izvješćuje Europski parlament i Vijeće o obavljanju svojih dužnosti.
5. Direktor je odgovoran za provedbu zadaća ODN-a i poštovanje smjernica Odbora regulatora BEREC-a, Odbora RSPB-a i Upravnog odbora. Direktor je odgovoran za:
 - (a) svakodnevno upravljanje ODN-om;
 - (b) pripremu rada Upravnog odbora i sudjelovanje, bez prava glasa, u njegovu radu;
 - (c) provedbu administrativnih odluka koje donesu Odbor regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a i Upravni odbor;
 - (d) pripremu jedinstvenog programskog dokumenta iz članka 157. i njegovo podnošenje Upravnom odboru na donošenje nakon savjetovanja s Komisijom najmanje četiri tjedna prije relevantnog sastanka Upravnog odbora;
 - (e) pomaganje Odboru regulatora BEREC-a i Odboru RSPB-a u pripremi njihovih izvješća o radu iz članka 142.;
 - (f) pomaganje Odboru regulatora BEREC-a i Odboru RSPB-a u pripremi njihovih godišnjih programa rada iz članka 141.;
 - (g) provedbu jedinstvenog programskog dokumenta i izvješćivanje Upravnog odbora o njegovoj provedbi;
 - (h) pripremu nacrt godišnjeg izvješća o aktivnostima ODN-a iz članka 161. i njegovo dostavljanje Upravnom odboru na ocjenu i donošenje;
 - (i) pripremu plana djelovanja na temelju zaključaka izvješća i evaluacija unutarnje ili vanjske revizije, kao i istraga koje provodi OLAF te za redovito izvješćivanje Upravnog odbora o napretku barem jedanput godišnje;
 - (j) zaštitu financijskih interesa Unije primjenom preventivnih mjera protiv prijevара, korupcije i drugih nezakonitih aktivnosti, provedbom učinkovitih provjera i, ako se ustanove nepravilnosti, naplatom pogrešno isplaćenih iznosa te, ako je to primjereno, određivanjem učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih administrativnih mjera, uključujući financijske sankcije;
 - (k) pripremu strategije ODN-a za borbu protiv prijevара i njezino podnošenje Upravnom odboru na odobrenje;
 - (l) pripremu nacrtа financijskih pravila primjenjivih na ODN;
 - (m) pripremu nacrtа procjene prihoda i rashoda ODN-a i izvršavanje njegova proračuna u skladu s člankom 158.;
 - (n) odobravanje, zajedno s Odborom regulatora BEREC-a ili, prema potrebi, Odborom RSPB-a, sklapanja radnih dogovora s nadležnim tijelima, uredima, agencijama i savjetodavnim skupinama Unije i s nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama u skladu s člankom 166.
6. Direktor pod nadzorom Upravnog odbora poduzima sve potrebne mjere, posebno u pogledu usvajanja unutarnjih administrativnih smjernica i objavljivanja priopćenja, kako bi se osiguralo da ODN funkcionira u skladu s ovom Uredbom.
7. Direktor, uz prethodnu suglasnost Komisije, Upravnog odbora i relevantnih država članica, odlučuje treba li, radi učinkovitog i djelotvornog obavljanja zadaća ODN-a,

jednog člana osoblja ili više njih uputiti u jednu ili više država članica. U odluci se navodi opseg aktivnosti koje treba obaviti kako bi se izbjegli nepotrebni troškovi i udvostručavanje administrativnih funkcija ODN-a. Prije donošenja takve odluke, u višegodišnjem programskom dokumentu iz članka 157. navodi se njezin učinak u pogledu dodjele osoblja i proračuna.

Članak 156.

Imenovanje direktora

1. Direktor se zapošljava kao član privremenog osoblja ODN-a u skladu s člankom 2. točkom (a) Uvjeta zaposlenja ostalih službenika.
2. Nakon otvorenog i transparentnog postupka odabira direktora imenuje Upravni odbor na temelju zasluga, upravljačkih i administrativnih vještina i vještina upravljanja proračunom te vještina i iskustva relevantnih za elektroničke komunikacijske mreže i usluge. Za imenovanje je potrebno pozitivno mišljenje predstavnika RSPB-a u Upravnom odboru.
3. Popis kandidata ne smije predložiti samo predsjednik ili zamjenik predsjednika. Poslovníkom Upravnog odbora detaljno se utvrđuju mehanizmi postupka sastavljanja užeg popisa prihvatljivih kandidata i postupka glasanja.
4. Prije imenovanja, kandidata kojeg je odabrao Upravni odbor saslušava nadležni odbor Europskog parlamenta.
5. Predsjednik Upravnog odbora zastupa ODN za potrebe sklapanja ugovora s direktorom.
6. Mandat direktora traje pet godina. Prije isteka tog razdoblja Upravni odbor na vrijeme provodi ocjenjivanje u kojem se uzimaju u obzir evaluacija rada direktora te zadaće i izazovi ODN-a. Ta se ocjena dostavlja Komisiji.
7. Uzimajući u obzir ocjenu iz stavka 6. i ako Odbor RSPB-a da pozitivno mišljenje, Upravni odbor može produljiti mandat direktora i to za najviše pet godina. Direktor čiji je mandat produljen ne smije sudjelovati u novom postupku odabira za isto radno mjesto.
8. Direktor može biti razriješen dužnosti isključivo na temelju odluke Upravnog odbora donesene na prijedlog Komisije ili najmanje dvije trećine članova Upravnog odbora i pod uvjetom pozitivnog mišljenja Odbora RSPB-a. Upravni odbor odluke o imenovanju, produljenju mandata ili razrješenju dužnosti direktora donosi dvotrećinskom većinom glasova članova.

7.5.2. POGLAVLJE II.: PRORAČUN I PROGRAM ODN-a

Članak 157.

Godišnje i višegodišnje programiranje

1. Direktor svake godine sastavlja nacrt programskog dokumenta koji sadržava godišnje i višegodišnje programe („jedinstveni programski dokument”) u skladu s člankom 32. Delegirane uredbe (EU) 2019/715, uzimajući u obzir smjernice koje je utvrdila Komisija. Upravni odbor donosi nacrt jedinstvenog programskog dokumenta do 31. siječnja svake godine i dostavlja ga Komisiji kako bi ona dala svoje mišljenje. Nacrt jedinstvenog programskog dokumenta dostavlja se i Europskom parlamentu i Vijeću.

Upravni odbor potom donosi jedinstveni programski dokument uzimajući u obzir mišljenje Komisije. Upravni odbor dostavlja jedinstveni programski dokument i sve njegove naknadne ažurirane verzije Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji.

Jedinstveni programski dokument postaje konačan nakon donošenja općeg proračuna Unije te mu se, ako je potrebno, prilagođava.

- Godišnji programski dokument obuhvaća detaljne ciljeve i očekivane rezultate, uključujući pokazatelje uspješnosti. Sadržava i opis djelovanja koje se trebaju financirati i naznaku o financijskim i ljudskim resursima dodijeljenima za svako djelovanje, u skladu s načelima izrade proračuna i upravljanja njime po aktivnostima, kako je navedeno u članku 164. Godišnji programski dokument mora biti usklađen s programima rada BEREC-a i RSPB-a iz članka 141. te s višegodišnjim programskim dokumentom ODN-a iz stavka 4. ovog članka. U njemu su jasno navedene zadaće koje su dodane, promijenjene ili brisane u odnosu na prethodnu financijsku godinu.
- Prema potrebi, Upravni odbor mijenja godišnji programski dokument nakon donošenja programa rada BEREC-a i RSPB-a iz članka 141. te ako se BEREC-u, RSPB-u i ODN-u dodijeli nova zadaća.

Svaka znatna izmjena godišnjeg programskog dokumenta donosi se istim postupkom koji se koristi za donošenje početnog godišnjeg programskog dokumenta. Upravni odbor ovlast za donošenje manjih izmjena godišnjeg programskog dokumenta može delegirati direktoru.

- U višegodišnjem programskom dokumentu utvrđuje se opći strateški program, uključujući ciljeve, očekivane rezultate i pokazatelje uspješnosti. U njemu se utvrđuje i programiranje resursa, uključujući višegodišnji proračun i osoblje.

Programiranje resursa ažurira se svake godine. Strateški program ažurira se prema potrebi, a osobito kako bi se uvažio ishod evaluacije iz članka 179.

- Jedinstveni programski dokument ODN-a uključuje provedbu strategija BEREC-a i ODN-a za odnose s nadležnim tijelima, uredima, agencijama i savjetodavnim skupinama Unije, nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama iz članka 166. stavka 3. te djelovanja povezana s tom strategijom i detaljan opis povezanih resursa.

Članak 158.

Utvrđivanje proračuna

- Direktor svake godine sastavlja privremeni nacrt procjene prihoda i rashoda ODN-a („nacrt procjene”) za sljedeću financijsku godinu, u koji je uključen i plan radnih mjesta, te ga dostavlja Upravnom odboru.

Podaci u nacrtu procjene moraju biti usklađeni s nacrtom jedinstvenog programskog dokumenta iz članka 157. stavka 1.

- Upravni odbor na osnovi privremenog nacrta procjene donosi nacrt procjene prihoda Agencije za sljedeću financijsku godinu i svake ga godine do 31. siječnja šalje Komisiji.
- Komisija podnosi nacrt procjene Europskom parlamentu i Vijeću („proračunsko tijelo”) zajedno s nacrtom općeg proračuna Unije.
- Na temelju nacrta procjene Komisija u nacrt općeg proračuna Unije unosi procjene koje smatra potrebnima za plan radnih mjesta i za iznos doprinosa koji treba naplatiti iz općeg proračuna te ga podnosi proračunskom tijelu u skladu s člancima 313. i 314. UFEU-a.

5. Proračunsko tijelo odobrava sredstva za doprinos ODN-a.
6. Proračunsko tijelo donosi plan radnih mjesta ODN-a.
7. Upravni odbor donosi proračun ODN-a. Proračun postaje konačan nakon konačnog donošenja općeg proračuna Unije. Proračun se prema potrebi usklađuje na odgovarajući način.
8. Na svaki projekt povezan s nekretninama koji bi mogao imati znatne posljedice za proračun ODN-a primjenjuje se Delegirana uredba (EU) 2019/715.

Članak 159.

Struktura proračuna

1. Procjene svih prihoda i rashoda ODN-a pripremaju se svake financijske godine, koja odgovara kalendarskoj godini i prikazuju se u proračunu ODN-a.
2. Proračun ODN-a mora biti uravnotežen u pogledu prihoda i rashoda.
3. Ne dovodeći u pitanje druge resurse, prihodi Tijela uključuju sljedeće:
 - (a) doprinos Unije;
 - (b) naknade koje poduzetnici plaćaju za ishođenje i zadržavanje ovlaštenja Unije za satelitski radiofrekvencijski spektar, a koje se utvrđuju provedbenim aktom Komisije iz članka 39. stavka 4., naknade za prava korištenja paneuropskih brojnih resursa koje se utvrđuju provedbenim aktom Komisije iz članka 46. stavka 4., naknade za publikacije i naknade sve druge usluge ODN-a;
 - (c) sve nenovčane ili dobrovoljne doprinose država članica ili trećih zemalja ili regulatornih tijela nadležnih za elektroničke komunikacije trećih zemalja koji sudjeluju u radu ODN-a kako je propisano člankom 166.
4. Prihodi koje prima ODN ne smiju ugroziti njegovu neutralnost, neovisnost i objektivnost.
5. Komisija redovito ispituje visinu naknada iz stavka 3. točke (b) na temelju evaluacije i prema potrebi prilagođava metodologiju izračuna ili visinu tih naknada i način njihova plaćanja.
6. Proračunsko tijelo prema potrebi preispituje visinu doprinosa Unije na temelju evaluacije potreba i uzimajući u obzir visinu naknada.
7. Rashodi ODN-a uključuju plaće osoblja, administrativne i infrastrukturne troškove te rashode poslovanja.

Članak 160.

Izvršenje proračuna

1. Proračun ODN-a izvršava direktor.
2. Direktor svake godine dostavlja Europskom parlamentu i Vijeću sve informacije koje su važne za rezultate postupaka evaluacije.

Članak 161.

Konsolidirano godišnje izvješće o radu

Upravni odbor donosi konsolidirana godišnja izvješća o radu u skladu s člankom 48. Delegirane uredbe (EU) 2019/715, uzimajući u obzir smjernice Komisije.

Članak 162.

Financijsko izvješćivanje i razrješnica

1. Računovodstveni službenik ODN-a dostavlja privremenu računovodstvenu dokumentaciju za financijsku godinu računovodstvenom službeniku Komisije i Revizorskom sudu do 1. ožujka sljedeće financijske godine.
2. ODN dostavlja izvješće o proračunskom i financijskom upravljanju Europskom parlamentu, Vijeću i Revizorskom sudu do 31. ožujka sljedeće financijske godine.
3. Po primitku primjedbi Revizorskog suda o privremenoj računovodstvenoj dokumentaciji ODN-a, računovodstveni službenik ODN-a sastavlja završnu računovodstvenu dokumentaciju ODN-a na vlastitu odgovornost. Direktor podnosi završnu računovodstvenu dokumentaciju Upravnom odboru radi dobivanja njegova mišljenja.
4. Upravni odbor daje mišljenje o završnoj računovodstvenoj dokumentaciji ODN-a.
5. Direktor dostavlja završnu računovodstvenu dokumentaciju, zajedno s mišljenjem Upravnog odbora, Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu do 1. srpnja nakon svake financijske godine.
6. ODN objavljuje završnu računovodstvenu dokumentaciju u *Službenom listu Europske unije* do 15. studenog sljedeće godine.
7. Direktor do 30. rujna sljedeće financijske godine Revizorskom sudu dostavlja odgovor na njegove primjedbe. Direktor taj odgovor šalje i Upravnom odboru.
8. Direktor Europskom parlamentu, na njegov zahtjev, podnosi sve informacije potrebne za nesmetanu primjenu postupka davanja razrješnice za dotičnu financijsku godinu u skladu s člankom 267. stavkom 3. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 Europskog parlamenta i Vijeća⁸⁴.
9. Na temelju preporuke Vijeća koje odlučuje kvalificiranom većinom, Europski parlament prije 15. svibnja godine N + 2 daje razrješnicu direktoru za izvršenje proračuna za godinu N.

Članak 163.

Financijska pravila

Financijska pravila koja se primjenjuju na ODN donosi Upravni odbor nakon savjetovanja s Komisijom. Ona ne smiju odstupati od Delegirane uredbe (EU) 2019/715, osim ako je to odstupanje nužno za rad ODN-a i ako je Komisija prethodno dala suglasnost.

Članak 164.

Osoblje ODN-a

⁸⁴ Uredba (EU, Euratom) 2024/2509 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2024. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije (SL L, 2024/2509, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

1. Na osoblje ODN-a primjenjuju se Pravilnik o osoblju i Uvjeti zaposlenja ostalih službenika te pravila koja su zajednički donijele institucije Unije za primjenu Pravilnika o osoblju i Uvjeta zaposlenja ostalih službenika.
2. U skladu s načelom upravljanja ljudskim resursima na temelju aktivnosti ODN ima osoblje koje mu je potrebno za obavljanje svojih dužnosti.
3. Broj članova osoblja i odgovarajuća financijska sredstva predlažu se u skladu s člankom 157. stavcima 2. i 4. i člankom 158. stavkom 1., uzimajući u obzir članke 146. i 147. te sve druge zadaće povjerene ODN-u ovom Uredbom ili drugim pravnim aktima Unije, kao i potrebu za usklađenošću s propisima primjenjivim na sve decentralizirane agencije Unije.
4. ODN može angažirati upućene nacionalne stručnjake i drugo osoblje koje u njemu nije zaposleno. Na to se osoblje ne primjenjuju Pravilnik o osoblju i Uvjeti zaposlenja ostalih službenika.
5. Upravni odbor donosi odluku kojom utvrđuje pravila o upućivanju nacionalnih stručnjaka u ODN.

7.5.3. *POGLAVLJE III.: Opće odredbe*

Članak 165.

Povlastice i imuniteti

Na ODN i njegovo osoblje primjenjuje se Protokol o povlasticama i imunitetima Europske unije.

Članak 166.

Suradnja s tijelima Unije, trećim zemljama i međunarodnim organizacijama

1. BEREC, RSPB i ODN mogu surađivati s nadležnim tijelima, uredima, agencijama i savjetodavnim skupinama Unije, nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama u mjeri u kojoj je to nužno za postizanje ciljeva utvrđenih ovom Uredbom i obavljanje zadaća te bez dovođenja u pitanje nadležnosti država članica i institucija Unije.

U tu svrhu BEREC, RSPB i ODN mogu, uz prethodno odobrenje Komisije, sklapati radne dogovore. Tim se dogovorima ne stvaraju pravne obveze.

2. Odbor regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a, radne skupine i Upravni odbor otvoreni su za sudjelovanje tijela trećih zemalja s primarnom odgovornošću u području elektroničkih komunikacija ili, ako je relevantno, radiofrekvencijskog spektra, ako su te treće zemlje sklopile sporazume s Unijom u tu svrhu.

Na temelju relevantnih odredaba tih sporazuma sklapaju se radni dogovori u kojima se svakako navode priroda, opseg i način na koji će ta tijela dotičnih trećih zemalja sudjelovati bez prava glasa u radu BEREC-a, RSPB-a i ODN-a, uključujući odredbe o sudjelovanju u inicijativama BEREC-a i RSPB-a, financijskim doprinosima i osoblju za ODN. Kad je riječ o osoblju, ti dogovori moraju uvijek biti u skladu s Pravilnikom o osoblju.

3. Kao dio dvogodišnjeg programa rada iz članka 141. Odbor regulatora BEREC-a odnosno Odbor RSPB-a donose strategiju BEREC-a odnosno RSPB-a za odnose s nadležnim tijelima, uredima, agencijama i savjetodavnim skupinama Unije, nadležnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama u vezi s pitanjima u nadležnosti BEREC-

a odnosno RSPB-a. Komisija, BEREC, RSPB i ODN sklapaju odgovarajući radni dogovor kako bi se osiguralo da BEREC RSPB i ODN djeluju u skladu sa svojim mandatom i postojećim institucijskim okvirom.

Članak 167.

Pristup dokumentima i zaštita podataka

1. Na dokumente u posjedu BEREC-a, RSPB-a i ODN-a primjenjuje se Uredba (EZ) br. 1049/2001⁸⁵ Europskog parlamenta i Vijeća.
2. Upravni odbor ODN-a prema potrebi ažurira donesena detaljna pravila za primjenu Uredbe (EZ) br. 1049/2001 na dokumente u posjedu BEREC-a, RSPB-a i ODN-a. ODN je odgovoran za obradu zahtjeva za pristup tim dokumentima.
3. Na obradu osobnih podataka koju obavlja ODN primjenjuje se Uredba (EU) 2018/1725.

Članak 168.

Transparentnost i komunikacija

1. BEREC i RSPB, uz potporu ODN-a, mogu na vlastitu inicijativu sudjelovati u komunikacijskim aktivnostima u području svoje nadležnosti u skladu s relevantnim komunikacijskim planovima i planovima diseminacije koje su donijeli Odbor regulatora BEREC-a i Odbor RSPB-a. Dodjelom resursa za takvu potporu komunikacijskim aktivnostima u okviru proračuna ODN-a ne smije se ugrožavati učinkovito izvršavanje zadaća BEREC-a iz članaka od 122. do 126., zadaća RSPB-a iz članaka 132. i 133. ili zadaća ODN-a iz članaka 146. i 147.
2. Ostale komunikacijske aktivnosti ODN-a obavljaju se u skladu s relevantnim komunikacijskim planovima i planovima diseminacije koje donese Upravni odbor.

Članak 169.

Povjerljivost

1. Ne dovodeći u pitanje članak 167. stavak 1. i članak 171. stavak 2. BEREC, RSPB i ODN ne smiju otkrivati trećim stranama informacije koje obrađuju ili primaju, a u pogledu kojih je podnesen obrazloženi zahtjev za povjerljivo postupanje u cijelosti ili djelomično.
2. Članovi i drugi sudionici sastanaka Odbora regulatora BEREC-a, Odbora RSPB-a, Upravnog odbora i radnih skupina, direktor, upućeni nacionalni stručnjaci i drugo osoblje koje nije zaposleno u ODN-u poštuju zahtjeve u pogledu povjerljivosti.
3. Odbora regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a i Upravni odbor utvrđuju praktična rješenja za provedbu pravila o povjerljivosti iz stavaka 1. i 2.

Članak 170.

Sigurnosna pravila za zaštitu klasificiranih i osjetljivih neklasificiranih podataka

⁸⁵ Uredba (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije (SL L 145, 31.5.2001., str. 43., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2001/1049/oj>).

BEREC, RSPB i ODN donose vlastite sigurnosne propise koji su jednakovrijedni sigurnosnim propisima Komisije za zaštitu klasificiranih podataka Europske unije i osjetljivih neklasificiranih podataka, među ostalim odredbe o razmjeni, obradi i pohrani takvih podataka, kako je utvrđeno u odlukama Komisije (EU, Euratom) 2015/443⁸⁶ i (EU, Euratom) 2015/444⁸⁷. U protivnom BEREC, RSPB i ODN mogu donijeti odluku o primjeni propisa Komisije *mutatis mutandis*.

Članak 171.

Razmjena informacija

1. Na obrazloženi zahtjev BEREC-a, RSPB-a ili ODN-a Komisija i nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela dostavljaju BEREC-u RSPB-u ili ODN-u sve informacije, točne i pravodobno, potrebne za izvršavanje njihovih zadaća, uz uvjet da imaju pristup relevantnim informacijama te da je zahtjev za dostavu informacija nužan zbog prirode zadaće u pitanju.

BEREC, RSPB ili ODN mogu ujedno zatražiti da im se takve informacije dostavljaju redovito i u specificiranim formatima. Za podnošenje takvih zahtjeva upotrebljavaju se, ako je to moguće, zajednički formati za izvješćivanje.

2. Na zahtjev Komisije, države članice ili nacionalnog regulatornog ili drugog nadležnog tijela BEREC, RSPB ili ODN u skladu s načelom lojalne suradnje pravodobno i točno daju sve informacije potrebne kako bi Komisija, država članica ili nacionalno regulatorno ili drugo nadležno tijelo mogli izvršavati svoje zadaće. Komisija, država članica ili nacionalno regulatorno ili drugo nadležno tijelo čuvaju povjerljivost informacija koje BEREC, RSPB ili ODN smatraju povjerljivima u skladu s pravom Unije i nacionalnim pravom, uključujući Uredbu (EZ) br. 1049/2001. Povjerljivost poslovnih podataka ne sprečava pravodobnu razmjenu informacija.
3. Prije podnošenja zahtjeva za dostavu informacija u skladu s ovim člankom te radi izbjegavanja udvostručavanja obveza izvješćivanja, BEREC, RSPB ili ODN uzimaju u obzir sve postojeće relevantne javno dostupne informacije.
4. Ako nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela ili država članica informacije ne dostave pravodobno, BEREC, RSPB ili ODN mogu uputiti obrazloženi zahtjev ili drugim nacionalnim regulatornim tijelima i drugim nadležnim tijelima dotične države članice ili izravno relevantnim poduzetnicima koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže, usluge i povezanu opremu. BEREC, RSPB ili ODN o zahtjevima u skladu s prvim podstavkom obavješćuju nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela koja nisu dostavila informacije.

Na zahtjev BEREC-a, RSPB-a ili ODN-a nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela pomažu BEREC-u ili RSPB-u u prikupljanju informacija.

5. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela imaju ovlast zahtijevati od drugih odgovornih nacionalnih tijela ili poduzetnika koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže i usluge, povezanu opremu ili povezane usluge da podnesu sve informacije potrebne za obavljanje svojih zadaća iz ovog članka.

⁸⁶ Odluka Komisije (EU, Euratom) 2015/443 od 13. ožujka 2015. o sigurnosti u Komisiji (SL L 72, 17.3.2015., str. 41., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2015/443/oj>).

⁸⁷ Odluka Komisije (EU, Euratom) 2015/444 od 13. ožujka 2015. o sigurnosnim propisima za zaštitu klasificiranih podataka EU-a (SL L 72, 17.3.2015., str. 53., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2015/444/oj>).

Druga odgovorna nacionalna tijela ili poduzetnici iz prvog podstavka na zahtjev dostavljaju takve informacije bez odgode te u skladu sa zahtijevanim rokovima i zahtijevanom razinom detalja.

Države članice osiguravaju da nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela imaju ovlast izvršavati takve zahtjeve za informacije izricanjem primjerenih, učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija.

Članak 172.

Informacijski i komunikacijski sustav

1. ODN uspostavlja i vodi informacijski i komunikacijski sustav koji ima barem sljedeće funkcije:
 - (a) zajednička platforma za razmjenu informacija na kojoj BEREC, RSPB, Komisija, nacionalna regulatorna tijela i nadležna tijela za radiofrekvencijski spektar dobivaju informacije potrebne za dosljednu provedbu regulatornog okvira Unije za elektroničke komunikacije;
 - (b) namjensko sučelje za zahtjeve za informacije i obavješćivanje o tim zahtjevima kako je navedeno u članku 171. kojem pristup imaju BEREC, RSPB, Komisija, nacionalna regulatorna tijela i nadležna tijela za radiofrekvencijski spektar;
 - (c) platformu za rano utvrđivanje potrebe za koordinacijom između nacionalnih regulatornih tijela i nadležnih tijela za radiofrekvencijski spektar.
2. Upravni odbor donosi tehničke i funkcionalne specifikacije i plan u svrhu uspostave informacijskog i komunikacijskog sustava iz stavka 1. Upravni odbor osigurava da sustav poštuje prava intelektualnog vlasništva i ima potrebnu razinu povjerljivosti.

Članak 173.

Izjave o interesima

1. Članovi Odbora regulatora BEREC-a, Odbora RSPB-a, Upravnog odbora ODN-a, direktor, upućeni nacionalni stručnjaci i ostalo osoblje koje nije zaposleno u ODN-u daju pojedinačnu pisanu izjavu o svojim obvezama te o nepostojanju ili postojanju izravnih ili neizravnih interesa za koje bi se moglo smatrati da dovode u pitanje njihovu neovisnost.
2. Davanje takvih izjava obvezno je pri preuzimanju odgovornosti, one moraju biti točne i potpune te se moraju ažurirati ako postoji rizik od postojanja izravnog ili neizravnog interesa za koji bi se moglo smatrati da dovodi u pitanje neovisnost osobe koja daje izjavu.
3. Izjave članova Odbora regulatora BEREC-a, Odbora RSPB-a i Upravnog odbora ODN-a te direktora objavljuju se.
4. Članovi Odbora regulatora BEREC-a, Odbora RSPB-a, Upravnog odbora ODN-a i radnih skupina te drugi sudionici njihovih sastanaka, direktor, upućeni nacionalni stručnjaci i ostalo osoblje koje nije zaposleno u ODN-u najkasnije na početku svakog sastanka daju točne i cjelovite pojedinačne izjave o svakom interesu za koji bi se moglo smatrati da dovodi u pitanje njihovu neovisnost u odnosu na točke dnevnog reda te ne sudjeluju u raspravi i glasanju o tim točkama.

5. Odbora regulatora BEREC-a, Odbor RSPB-a i Upravni odbor ODN-a utvrđuju pravila o sprečavanju sukoba interesa i upravljanju njima, a posebno o praktičnim dogovorima za primjenu odredaba iz stavaka 1. i 2.

Članak 174.

Borba protiv prijevara

1. ODN do [6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] pristupa Međuinstitucijskom sporazumu od 25. svibnja 1999. u vezi s internim istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF)⁸⁸ i donosi odgovarajuće odredbe koje se primjenjuju na sve članove osoblja ODN-a, pri čemu koristi predložak iz Priloga tom Sporazumu.
2. Revizorski sud ovlašten je za provedbu revizija, na temelju dokumenata i inspekcija na terenu, svih korisnika bespovratnih sredstava, ugovaratelja i podugovaratelja koji su od ODN-a primili sredstva Unije.
3. OLAF može provoditi istrage, uključujući provjere i inspekcije na terenu, u skladu s odredbama i postupcima utvrđenima u Uredbi (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁸⁹ i Uredbi Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96⁹⁰ radi utvrđivanja je li došlo do prijevare, korupcije ili bilo koje druge nezakonite aktivnosti koja utječe na financijske interese Unije u vezi sa sporazumom o dodjeli bespovratnih sredstava ili odlukom o dodjeli bespovratnih sredstava ili ugovorom koje financira ODN.
4. Ne dovodeći u pitanje stavke 1., 2. i 3., radni dogovori s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama, ugovori, sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava i odluke o dodjeli bespovratnih sredstava sadržavaju odredbe kojima se Revizorskom sudu i OLAF-u daje izričita ovlast za provedbu navedenih revizija i istraga u skladu s njihovim odgovarajućim nadležnostima.

U skladu s Uredbom (EU) 2017/1939 Ured europskog javnog tužitelja (EPPO) može provoditi istrage i kazneni progon za prijevare i druge nezakonite aktivnosti koje utječu na financijske interese Unije, kako je propisano u Direktivi (EU) 2017/1371.

Članak 175.

Odgovornost

1. Ugovorna odgovornost ODN-a uređena je pravom koje se primjenjuje na predmetni ugovor.
2. Sud Europske unije („Sud”) nadležan je za donošenje presuda na temelju bilo koje odredbe o arbitraži sadržane u ugovoru koji je sklopio ODN.

⁸⁸ SL L 136, 31.5.1999., str. 15., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstitut/1999/531/oj.

⁸⁹ Uredba (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. rujna 2013. o istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1073/1999 Europskog parlamenta i Vijeća te Uredbe Vijeća (Euratom) br. 1074/1999 (SL L 248, 18.9.2013., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

⁹⁰ Uredba Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 od 11. studenoga 1996. o provjerama i inspekcijama na terenu koje provodi Komisija s ciljem zaštite financijskih interesa Europskih zajednica od prijevara i ostalih nepravilnosti (SL L 292, 15.11.1996., str. 2., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

3. U slučaju neugovorne odgovornosti, ODN, u skladu s općim načelima zajedničkim pravima država članica, nadoknađuje svu štetu koju u obavljanju svojih dužnosti prouzroče njegove službe ili osoblje.
4. Sud je nadležan u sporovima za naknadu štete iz stavka 3.
5. Osobna odgovornost osoblja prema ODN-u uređena je odredbama Pravilnika o osoblju ili Uvjeta zaposlenja ostalih službenika koje se na njih primjenjuju.

Članak 176.

Administrativne istrage

Aktivnosti BEREC-a, RSPB-a i ODN-a podliježu istragama Europskog ombudsmana u skladu s člankom 228. UFEU-a.

Članak 177.

Pravila o jezicima

1. Na ODN se primjenjuje Uredba br. 1⁹¹.
2. Prijevod i sve ostale jezične usluge koje su potrebne ODN-u, osim usmenog prevođenja, pruža Prevoditeljski centar za tijela Europske unije osnovan Uredbom Vijeća (EZ) br. 2965/94⁹².

Članak 178.

Sporazum o sjedištu i uvjeti djelovanja

1. Sporazum o sjedištu između Agencije za potporu Tijelu europskih regulatora za elektroničke komunikacije i Vlade Republike Latvije od 21. prosinca 2020. može se preispitati nakon pribavljanja odobrenja Upravnog odbora.
2. Država članica domaćin osigurava potrebne uvjete za neometan i učinkovit rad ODN-a, uključujući višejezično, europski usmjereno školovanje te primjerenu prometnu povezanost.

Članak 179.

Evaluacija

1. Do [60 mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe] te svakih pet godina nakon toga Komisija obavlja evaluaciju u skladu sa svojim smjernicama kako bi ocijenila uspješnost rada BEREC-a, RSPB-a i ODN-a u odnosu na njihove ciljeve, mandat, zadaće i lokaciju. Evaluacija je posebno usmjerena na moguću potrebu za izmjenom strukture ili mandata BEREC-a, RSPB-a i ODN-a te na financijske učinke takve izmjene.
2. Ako smatra da daljnje djelovanje BEREC-a, RSPB-a i ODN-a više nije opravdano s obzirom na ciljeve, mandat i zadaće koji su im dodijeljeni, Komisija može predložiti da se ova Uredba u skladu s tim izmijeni ili stavi izvan snage.

⁹¹ Uredba Vijeća br. 1 o određivanju jezika koji se koriste u Europskoj ekonomskoj zajednici (SL 17, 6.10.1958., str. 385., ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg/1958/1\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/1958/1(1)/oj)).

⁹² Uredba Vijeća (EZ) br. 2965/94 od 28. studenoga 1994. o osnivanju Prevoditeljskog centra za tijela Europske unije (SL L 314, 7.12.1994., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1994/2965/oj>).

3. Komisija izvješćuje Europski parlament, Vijeće i Upravni odbor o nalazima svoje evaluacije te ih objavljuje.

Članak 180.

Prijelazne odredbe o BEREC-u, RSPB-ovu nasljeđivanju RSPG-a i ODN-ovu nasljeđivanju Ureda BEREC-a

1. ODN je sljednik Ureda BEREC-a osnovanog Uredbom (EU) 2018/1971 u pogledu cjelokupnog vlasništva, sporazuma, pravnih obveza, ugovora o radu, financijskih obveza i odgovornosti.
2. Ova Uredba ne utječe na prava i obveze osoblja Ureda BEREC-a.
3. Od [6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] direktor imenovan na temelju Uredbe (EU) 2018/1971 djeluje kao direktor i obavlja funkcije predviđene ovom Uredbom. Preostali uvjeti ugovora direktora ostaju nepromijenjeni.
4. Upravni odbor može odlučiti obnoviti mandat direktora iz stavka 3. ovog članka na još jedno razdoblje. U tom se slučaju članak 156. stavci 6. i 7. primjenjuju *mutatis mutandis*. Ukupni mandat direktora ne smije biti dulji od 10 godina.
5. Do imenovanja novih predstavnika Odbor regulatora BEREC-a i Upravni odbor iz članaka 127. i 150. ove Uredbe sastoje se od članova Odbora regulatora BEREC-a i Upravnog odbora iz članaka 7. i 15. Uredbe (EU) 2018/1971, uz iznimku predsjednika RSPG-a iz stavka 8. ovog članka, koji postaje članom Upravnog odbora ODN-a [6 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe].
6. Predsjednici i potpredsjednici Odbora regulatora BEREC-a i Upravnog odbora ODN-a koji su imenovani na temelju Uredbe (EU) 2018/1971 ostaju na dužnosti predsjednika i potpredsjednika Odbora regulatora BEREC-a kako je navedeno u članku 130. ove Uredbe, te na dužnosti predsjednika i zamjenika predsjednika Upravnog odbora kako je navedeno u članku 152. ove Uredbe do isteka njihova jednogodišnjeg mandata.
7. Do imenovanja novih predstavnika Odbor RSPB-a iz članka 134. ove Uredbe sastoji se od članova RSPG-a iz članka 3. Odluke Komisije od 11. lipnja 2019.
8. Predsjednik i zamjenici predsjednika RSPG-a koji su na dužnosti [datum početka primjene] ostaju na dužnosti predsjednika i potpredsjednika Odbora RSPB-a do kraja svojih mandata.
9. Radni dogovori postignuti na temelju članka 35. stavka 2. Uredbe (EU) 2018/1971 ostaju valjani za BEREC i ODN. Članovi RSPG-a bez prava glasa postaju sudionici RSPB-a bez prava glasa pod uvjetom da su radni dogovori postignuti u skladu s člankom 166. stavkom 2. drugim podstavkom ove Uredbe.

8. DIO VIII. – OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

8.1. GLAVA I.: Davanje informacija, pregledi i mehanizam savjetovanja

Članak 181.

Davanje informacija

1. Poduzetnici koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže i usluge, povezanu opremu ili povezane usluge obvezni su dati sve informacije, uključujući financijske, koje su nacionalnim regulatornim tijelima, drugim nadležnim tijelima, BEREC-u i RSPB-u

potrebne da bi obavili svoje zadaće i zajamčili sukladnost s odredbama, odlukama ili mišljenjima donesenima u skladu s ovom Uredbom. Ako dane informacije nisu dovoljne za obavljanje regulatornih zadaća na temelju prava Unije, nacionalna regulatorna tijela, druga nadležna tijela, BEREC i RSPB imaju pravo tražiti te informacije od drugih relevantnih poduzetnika koji posluju u sektoru elektroničkih komunikacija ili drugim blisko povezanim sektorima, kao i od jedinstvenih informacijskih točaka uspostavljenih na temelju Uredbe (EU) 2024/1309.

2. Svaki zahtjev za informacije mora biti proporcionalan izvršenju zadaća utvrđenih ovom Uredbom i obrazložen. Ako nacionalno regulatorno ili drugo nadležno tijelo od poduzetnika zatraži informacije iz stavka 1., obavješćuje ga o namjeni u koju će se informacije koristiti. Poduzetnici moraju dostaviti tražene informacije što prije, a svakako u zadanom roku.
3. Nacionalna regulatorna tijela mogu tražiti od poduzetnika da dostave informacije u vezi s općim ovlaštenjem i ovlaštenjem Unije za korištenje spektra za satelitske komunikacije, pravima korištenja ili posebnim obvezama, što je proporcionalno i objektivno opravdano osobito za potrebe:
 - (a) sustavne ili pojedinačne provjere ispunjavanja uvjeta ili obveza utvrđenih u članku 9. stavku 4., člancima 20., 21., 29., 38., 39., 49., 50., 51., 67., članku 68. stavku 1., članku 69. i članku 77.;
 - (b) pojedinačne provjere ispunjavanja uvjeta općeg ovlaštenja ili obveza i uvjeta koji se odnose na pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa ako je zaprimljena žalba ili ako nadležno tijelo ima razloga smatrati da se uvjet ne poštuje ili u slučaju istrage nadležnoga tijela na vlastitu inicijativu;
 - (c) provođenja postupaka za ocjenu zahtjeva za dodjelu prava korištenja i provođenje same ocjene tavih zahtjeva;
 - (d) objavljivanja usporednih pregleda kvalitete i cijene usluga u interesu potrošača;
 - (e) pripremanja jasno definirane statistike, izvješća ili studija;
 - (f) provođenja analiza tržišta za potrebe ove Uredbe, uključujući podatke o silaznim ili maloprodajnim tržištima povezanim ili srodnicima s tržištima koja su predmet analize tržišta i računovodstvene podatke o maloprodajnim tržištima od poduzetnika za koje je utvrđeno da imaju značajnu tržišnu snagu;
 - (g) zaštite učinkovitoga korištenja i osiguravanja učinkovitog upravljanja radiofrekvencijskim spektrom i brojevnim resursima;
 - (h) ocjenjivanja budućeg razvoja mreže ili usluga koji bi mogao utjecati na veleprodajne usluge stavljene na raspolaganje konkurentima, kao i informacija o elektroničkim komunikacijskim mrežama i povezanoj opremi raščlanjenih na lokalnoj razini i dovoljno detaljnih u smislu teritorijalne pokrivenosti, o povezivosti dostupnoj krajnjim korisnicima ili za provedbu geografskih pregleda na temelju članka 183.;
 - (i) odgovaranja na obrazložene zahtjeve za informacije koje uputi BEREC ili RSPB.
 - (j) Informacije iz prvog podstavka točaka (a), (b) i od (d) do (i) ne smiju se zahtijevati prije ili kao uvjet pristupa tržištu.
4. Nacionalno regulatorno tijelo države članice u kojoj se pružaju mreže i usluge može zatražiti od nadležnog tijela imenovanog u skladu s aktom o kibernetičkoj sigurnosti koji

će zamijeniti Uredbu (EU) 2019/881, da provjeri sukladnost sa sigurnosnim zahtjevima za lanac opskrbe IKT-om i podijeli svoje nalaze ako je takva provjera potrebna radi procjene ispunjavanja uvjeta za opće ovlaštenje u skladu s člankom 9. stavkom 4. točkom (d) i člankom 20.

5. Kad je riječ o pravu korištenja radiofrekvencijskog spektra, informacije iz stavka 3. odnose se osobito na djelotvorno i učinkovito korištenje radiofrekvencijskog spektra te na ispunjavanje svih obveza pokrivenosti i kvalitete usluge povezanih s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra i njihovom provjerom.
6. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela ne smiju ponavljati zahtjeve za informacije koje je BEREC ili RSPB već poslao na temelju stavka 1. ili 3. ovog članka ako je BEREC ili RSPB dobivene informacije stavio na raspolaganje tim tijelima.
7. Nacionalna regulatorna tijela obvezuju pružatelje na izvješćivanje o općem ovlaštenju, pravima korištenja i posebnim obvezama, ali najviše jednom godišnje.

Članak 182.

Usklađeni zahtjevi za informacije i izvješćivanje

1. Radi usklađivanja zahtjeva poduzetnicima za informacije i izvješćivanje na temelju članka 181. stavaka 1., 3. i 7. i u skladu s člankom 3. stavkom 2. točkom (c) i člankom 202. do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] BEREC u bliskoj suradnji s Komisijom izdaje smjernice o relevantnim temama, među ostalim o opsegu, vremenskom okviru, učestalosti i formatu zahtjeva za informacije i izvješćivanje te postupcima prikupljanja informacija. Smjernice ujedno sadržavaju predloške za zahtjeve za informacije i izvješćivanje.
2. RSPB prema potrebi izrađuje predloške za zahtjeve za informacije. Informacije se traže i dostavljaju u skladu s izrađenim predlošcima.
3. Komisija može provedbenim aktom uskladiti metodologije nacionalnih regulatornih tijela za prikupljanje informacija.
Provedbeni akt iz prvog podstavka donosi se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.
4. Ako se prikupljaju informacije o održivosti iz članka 3. stavka 1. točke (g), nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela moraju najprije pristupiti informacijama koje su poduzetnici dostavili na temelju drugih odgovarajućih propisa Unije. Ako zakluče da im te informacije nisu dovoljne da dovrše zadaće utvrđene ovom Uredbom, BEREC može ažurirati smjernice iz stavka 1. ovog članka propisivanjem prikupljanja dodatnih potrebnih podataka.
5. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela Komisiji na obrazložen zahtjev daju informacije koje su joj potrebne za izvršavanje zadaća iz UFEU-a. Informacije koje zatraži Komisija moraju biti proporcionalne izvršenju tih zadaća. Ako se te informacije tiču informacija koje su poduzetnici ranije na zahtjev dali tom tijelu, ti poduzetnici o tome se obavješćuju. U mjeri u kojoj je to potrebno, osim ako je tijelo koje daje informacije izričito i obrazloženo zatražilo da se to ne čini, Komisija dobivene informacije stavlja na raspolaganje drugom takvom tijelu u drugoj državi članici.
6. poštujući zahtjeve iz stavka 7., informacije dostavljene jednom tijelu stavljaju se na raspolaganje, na temelju obrazloženog zahtjeva, drugom takvom tijelu u istoj ili u drugoj

državi članici, BEREC-u i RSPB-u ako je to potrebno da se bilo kojem od tih tijela, BEREC-u ili RSPB-u, omogući izvršavanje njegovih obveza na temelju prava Unije.

7. Ako nacionalno regulatorno tijelo ili drugo nadležno tijelo smatra informacije prikupljene na temelju članka 181. stavaka 1. i 3., uključujući informacije prikupljene u kontekstu geografskog pregleda na temelju članka 183., povjerljivima u skladu s pravilima Unije i nacionalnim pravilima o povjerljivosti informacija, Komisija, BEREC i sva druga relevantna nadležna tijela štite takvu povjerljivost. Komisiju, BEREC i druga nadležna tijela ne smije se spriječiti se da međusobno pravodobno razmjenjuju informacije radi preispitivanja, praćenja i nadziranja primjene ove Uredbe.
8. Nacionalna regulatorna tijela, djelujući u skladu s nacionalnim pravilima o javnom pristupu informacijama te ovisno o pravilima Unije i nacionalnim pravilima o komercijalnoj povjerljivosti i zaštiti osobnih podataka, objavljuju informacije koje doprinose otvorenom i konkurentnom tržištu.
9. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela objavljuju uvjete javnoga pristupa informacijama kako je navedeno u stavku 7., uključujući postupke za dobivanje takvog pristupa.

Članak 183.

Geografski pregledi postavljanja mreže

1. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela provode geografski pregled obuhvata elektroničkih komunikacijskih mreža kojima se mogu pružati širokopojasne usluge („širokopojasne mreže”) do [12 mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe] i ažuriraju ga najmanje svake tri godine nakon toga.
2. Geografski pregled sadržava pregled trenutačnog geografskog dosega dostupnosti (pokrivene korisničke jedinice), spremnosti (prikjučene korisničke jedinice) i utilizacije (aktivirane korisničke jedinice, u kojima je usluga aktivna i funkcionalna) svake elektroničke komunikacijske mreže, prema potrebi raščlanjen na stambeni, poslovni i javni segment unutar njihova državnog područja, kako je potrebno za zadaće nacionalnih regulatornih tijela ili drugih nadležnih tijela u okviru ove Uredbe. Uz to, doprinosi primjeni pravila o državnim potporama ako su ispunjeni odgovarajući zahtjevi.
3. Geografski pregled sadržava prognozu obuhvata širokopojasnih mreža, koja uključuje barem pokrivene korisničke jedinice, a prema potrebi i korisničke jedinice priključene na gigabitne mreže, na državnom području relevantnog tijela za razdoblje koje ono odredi. Uz to, pomaže u izradi karata potrebnih za primjenu pravila o državnim potporama ako su ispunjeni odgovarajući zahtjevi.
4. Prognoza iz stavka 3. sadržava sve bitne informacije, uključujući informacije o postavljanju barem gigabitnih mreža koje planiraju poduzetnici ili tijela javne vlasti. U tu svrhu nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela traže od poduzetnikâ i tijela javne vlasti da daju takve informacije u onoj mjeri u kojoj je to dostupno i može se pružiti uz razuman napor.
5. Kad je riječ o zadaćama koje su mu izričito dodijeljene ovom Uredbom, nacionalno regulatorno tijelo odlučuje u kojoj se mjeri primjereno pouzdati u sve ili dio informacija prikupljenih u kontekstu takve prognoze.
6. Ako geografski pregled ne provodi nacionalno regulatorno tijelo, on se provodi u suradnji s tim tijelom u mjeri u kojoj to može biti relevantno za njegove zadaće. Informacije u geografskom pregledu moraju biti dovoljno lokacijski detaljne (prema

potrebi na razini adrese) i uključivati dovoljno podataka o kvaliteti usluge, što uključuje barem brzine preuzimanja i slanja, prijenosni medij (bežični ili žičani) i korištenu tehnologiju, te se s njima mora postupati u skladu s člankom 182. stavkom 6.

7. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela mogu utvrditi područje s jasnim teritorijalnim granicama za koje se na temelju prikupljenih informacija i svih pripremljenih prognoza na temelju stavka 1. ustanovi da tijekom trajanja relevantnog razdoblja prognoze nijedan poduzetnik ni tijelo javne vlasti nije postavilo niti planira postaviti gigabitnu mrežu niti znatno nadograditi svoje postojeće elektroničke komunikacijske mreže u gigabitne mreže. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela objavljuju informacije o tim utvrđenim područjima.
8. Relevantna tijela mogu unutar utvrđenog područja pozvati poduzetnike i tijela javne vlasti da iskažu namjeru postavljanja gigabitnih mreža tijekom razdoblja relevantne prognoze. Ako poduzetnik ili tijelo javne vlasti na taj poziv iskaže takvu namjeru, relevantno tijelo može od drugih poduzetnika i tijela javne vlasti zatražiti da iskažu eventualnu namjeru postavljanja gigabitne mreže. Relevantno tijelo navodi sve informacije koje treba uključiti u takve podneske kako bi se osigurala barem slična razina detalja kao što je uzeta u obzir u svakoj prognozi na temelju stavka 1.
9. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela prikupljaju podatke u skladu s učinkovitim, prema potrebi automatiziranim, objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim postupkom, pri čemu nijedan poduzetnik nije unaprijed isključen.
10. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela te lokalna, regionalna i nacionalna tijela nadležna za dodjelu javnih sredstava za postavljanje elektroničkih komunikacijskih mreža, za sastavljanje nacionalnih planova širokopojsnih mreža, za definiranje obveza pokrivenosti povezanih s pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra i za provjeru dostupnosti usluga obuhvaćenih obvezom pružanja univerzalne usluge na njihovu teritoriju uzimaju u obzir rezultate geografskog pregleda i svakog utvrđenog područja na temelju stavaka 1., 2. i 3. Za potrebe dodjele javnih sredstava za postavljanje elektroničkih komunikacijskih mreža u obzir se uzimaju rezultati geografskih pregleda i svih utvrđenih područja na temelju stavaka 1., 2. i 3. ako su relevantni i primjereni za ispunjavanje obveza koje proizlaze iz primjene pravila o državnim potporama. Tijela koja provode geografske preglede dostavljaju te rezultate pod uvjetom da tijelo primatelj osigura istu razinu povjerljivosti i zaštite poslovnih tajni kao tijelo pošiljatelj i obavješćuju strane koje su dale informacije. Ti se rezultati stavljaju na raspolaganje i BEREC-u te Komisiji na njihov zahtjev i pod istim uvjetima.
11. Ako relevantne informacije nisu dostupne na tržištu, nadležna tijela omogućuju, u skladu s Direktivom (EU) 2019/1024, izravan pristup podacima iz geografskih pregleda koji ne podliježu komercijalnoj povjerljivosti kako bi omogućila njihovu ponovnu uporabu. Uz to, ako takvi alati nisu dostupni na tržištu, ta tijela stavljaju na raspolaganje dostupne alate za informiranje koji omogućuju krajnjim korisnicima da odrede dostupnost povezivosti u različitim područjima, uz pojedinosti koje im olakšavaju da odaberu operatora ili pružatelja usluga.
12. Nacionalno regulatorno tijelo analizira rezultate informacija prikupljenih u kontekstu geografskog pregleda na temelju ovog članka i odlučuje postoji li potreba za preispitivanjem tržišta u smislu članaka 72. i 73. Rezultate svoje analize objavljuje u obliku izvješća.
13. U razdoblju prelaska na svjetlovodne mreže izvješće iz stavka 12. ovog članka mora sadržavati analizu informacija o geografskim pregledima i analizu informacija

prikupljenih na temelju članka 181. ili iz drugih dostupnih izvora o cijenama i kvaliteti usluga dostupnih na bakrenim i cijenama svjetlovodnih mreža. Na temelju tog izvješća procjenjuju se uvjeti održivosti utvrđeni u članku 57. Prvo izvješće objavljuje se najkasnije [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe].

Članak 184.

Mehanizam savjetovanja i transparentnosti

1. Osim u slučajevima obuhvaćenima člancima 86., 188. ili 189., kad nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela namjeravaju poduzeti mjere u skladu s ovom Uredbom ili propisati ograničenja u skladu s člankom 16. stavcima 1. i 2., a čiji je utjecaj na mjerodavno tržište znatan, zainteresiranim stranama moraju dati priliku da se očituju na nacrt mjere u razumnom roku s obzirom na kompleksnost stvari, a u svakom slučaju ne kraćem od 30 dana.
2. Za potrebe članka 31. ove Uredbe nadležna tijela obvezna su obavijestiti Komisiju, RSPB, BEREC i nadležna tijela drugih država članica u trenutku objave bilo kojeg nacrta mjere koji je obuhvaćen područjem primjene usporednog ili natječajnog postupka odabira na temelju članka 30. stavka 4. Uredbe i kojim se nastoji omogućiti korištenje usklađenog radiofrekvencijskog spektra za bežične širokopojasne mreže i usluge.
3. Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela svoje nacionalne postupke savjetovanja objavljuju putem jedinstvene informacijske točke koja omogućuje pristup svim aktualnim savjetovanjima.
4. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela stavljaju rezultate postupka savjetovanja na raspolaganje javnosti, osim ako su informacije povjerljive u skladu s pravilima Unije i nacionalnim pravilima o komercijalnoj povjerljivosti.

Članak 185.

Savjetovanje sa zainteresiranim stranama

1. Nadležna tijela u koordinaciji, ako je relevantno, s nacionalnim regulatornim tijelima uzimaju u obzir stajališta krajnjih korisnika, osobito potrošača i krajnjih korisnika s invaliditetom, proizvođača i poduzetnika koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže ili usluge, u vezi s pitanjima koja se odnose na sva prava krajnjih korisnika i potrošača, uključujući jednak pristup i izbor za krajnje korisnike s invaliditetom, a s obzirom na javno dostupne elektroničke komunikacijske usluge, posebno u slučajevima kad oni znatno utječu na tržište.
2. Nadležna tijela u koordinaciji, ako je relevantno, s nacionalnim regulatornim tijelima uspostavljaju mehanizam savjetovanja, pristupačan krajnjim korisnicima s invaliditetom, kojim se osigurava da se, kod donošenja odluka o pitanjima koja se odnose na prava krajnjih korisnika i potrošača s obzirom na javno dostupne elektroničke komunikacijske usluge, u obzir uzimaju interesi potrošača u području elektroničkih komunikacija.
3. Zainteresirane strane mogu pod vodstvom nadležnih tijela u koordinaciji, ako je to relevantno, s nacionalnim regulatornim tijelima, razviti mehanizme koji uključuju potrošače, korisničke skupine i pružatelje usluga, s ciljem poboljšanja opće kvalitete pružanja usluga, među ostalim, putem izrade i nadziranja kodeksa ponašanja i operativnih normi.
4. Ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila u skladu s pravom Unije o promicanju ciljeva u području kulture i ciljeva politike medija, kao što su kulturna i jezična raznolikost te

pluralizam medija, nadležna tijela u koordinaciji s nacionalnim regulatornim tijelima, ako je to relevantno, mogu promicati suradnju između pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga i sektora zainteresiranih za promicanje zakonskog sadržaja putem elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Navedena suradnja može uključivati i omogućivanje koordinacije informacija od javnog interesa koje treba dati na temelju članka 105.

8.2. GLAVA II.: POSTUPCI USKLAĐIVANJA

Članak 186.

Postupci usklađivanja

1. Ako Komisija utvrdi da bi odstupanja među nacionalnim regulatornim ili drugim nadležnim tijelima u provedbi regulatornih zadaća utvrđenih u ovoj Uredbi mogla stvoriti prepreku unutarnjem tržištu, Komisija može, uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a ili, ako je relevantno, RSPB-a, donositi preporuke ili, podložno stavku 3. ovoga članka, odluke putem provedbenih akata kako bi se osigurala usklađena primjena ove Uredbe i promicalo ostvarivanje općih ciljeva utvrđenih u članku 3.
2. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela pri obavljanju svojih zadaća uzimaju u obzir preporuke iz stavka 1. Ako nacionalno regulatorno ili drugo nadležno tijelo odluči ne pridržavati se preporuke, o tome obavješćuje Komisiju obrazlažući svoje stajalište.
3. Odluke donesene na temelju stavka 1. uključuju samo utvrđivanje usklađenog ili koordiniranoga pristupa radi rješavanja sljedećih pitanja:
 - (a) nedosljednosti nacionalnih regulatornih tijela u provedbi općih regulatornih pristupa u regulaciji tržišta elektroničkih komunikacija pri primjeni članaka 72. i 73. ako je to prepreka unutarnjem tržištu. Takve se odluke ne odnose na posebne objave koje nacionalna regulatorna tijela izdaju u skladu s člankom 85. U takvom slučaju Komisija predlaže nacrt odluke samo:
 - (i) nakon isteka najmanje dvije godine od donošenja preporuke Komisije koja se odnosi na isti predmet;
 - (ii) nakon što je uzela u obzir mišljenje BEREC-a o donošenju takve odluke, koje BEREC daje u roku od tri mjeseca od zahtjeva Komisije;
 - (b) numeriranja, uključujući brojeve raspone, prenosivosti brojeva i identifikatora, sustava za pretvaranje brojeva i adresa, te pristup hitnoj službi putem komunikacije prema hitnim službama.
4. Provedbeni akti iz stavka 1. ovoga članka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.
5. BEREC može na vlastitu inicijativu obavijestiti Komisiju bi li trebalo donijeti mjeru na temelju stavka 1.
6. Ako Komisija nije donijela preporuku ni odluku u roku od jedne godine nakon donošenja mišljenja BEREC-a u kojem se navodi da postoje odstupanja među nacionalnim regulatornim a ili drugim nadležnim tijelima u provedbi regulatornih zadaća utvrđenih u ovoj Uredbi te da bi takva odstupanja mogla stvoriti prepreku unutarnjem tržištu, Komisija obavješćuje Europski parlament i Vijeće o razlozima zašto to nije učinila i objavljuje te razloge.

Ako je Komisija donijela preporuku u skladu sa stavkom 1. ovog članka, ali je nedosljedna provedba koja stvara prepreke unutarnjem tržištu i dalje prisutna dvije godine nakon toga, ona, podložno stavku 3. ovog članka, provedbenim aktima u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4. donosi odluku o rješavanju pitanja iz stavka 3. ovog članka.

Ako Komisija ne donese odluku unutar još jedne godine od preporuke donesene na temelju stavka 1., obavješćuje Europski parlament i Vijeće o razlozima zašto to nije učinila i objavljuje te razloge.

Članak 187.

Normizacija

1. Komisija sastavlja i objavljuje u *Službenom listu Europske unije* popis neobaveznih normi ili tehničkih specifikacija koje trebaju služiti kao osnova za poticanje usklađenoga pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža, elektroničkih komunikacijskih usluga te povezane opreme i povezanih usluga. Ako je potrebno, nakon što se savjetuje s odborom osnovanim Direktivom (EU) 2015/1535, može od jedne ili više europskih organizacija za normizaciju zatražiti izradu nacrtu normi na temelju članka 10. Uredbe (EU) br. 1025/2012⁹³.
2. Države članice potiču primjenu normi ili tehničkih specifikacija iz stavka 1. za pružanje usluga, tehničkih sučelja ili mrežnih funkcija u mjeri nužnoj da se osigura interoperabilnost usluga, povezivost s kraja na kraj, olakšavanje promjene pružatelja i prenosivosti brojeva i identifikatora te povećanja slobode izbora za korisnike.
3. Do objave normi ili specifikacija u skladu sa stavkom 1., države članice potiču primjenu normi ili specifikacija koje su donijele europske organizacije za normizaciju. U nedostatku takvih normi ili specifikacija, države članice potiču provedbu međunarodnih normi ili preporuka koje su donijele Međunarodna telekomunikacijska unija (ITU), Europska konferencija poštanskih i telekomunikacijskih uprava (CEPT), Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO) i Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC).
4. Ako međunarodne norme postoje, države članice potiču europske organizacije za normizaciju da te norme, ili njihove relevantne dijelove, koriste kao temelj za norme koje razvijaju, osim ako bi te međunarodne norme ili relevantni dijelovi bili neučinkoviti. Nijednom normom ni tehničkom specifikacijom iz stavka 1. ili iz ovog stavka ne sprečava se pristup kakav se može zahtijevati na temelju ove Uredbe, ako je to izvedivo.
5. Ako se zbog neodgovarajuće primjene normi ili specifikacija iz stavka 1. u jednoj ili više država članica ne može osigurati interoperabilnost usluga, postupkom iz stavka 6. može se propisati obvezna primjena tih normi ili specifikacija u mjeri nužnoj da se osigura ta interoperabilnost i poveća slobode izbora za korisnike.
6. Ako Komisija namjerava propisati obveznu primjenu određenih normi ili specifikacija, ona objavljuje obavijest u *Službenom listu Europske unije* i poziva sve zainteresirane

⁹³ Uredba (EU) br. 1025/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o europskoj normizaciji, o izmjeni direktiva Vijeća 89/686/EEZ i 93/15/EEZ i direktiva 94/9/EZ, 94/25/EZ, 95/16/EZ, 97/23/EZ, 98/34/EZ, 2004/22/EZ, 2007/23/EZ, 2009/23/EZ i 2009/105/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 87/95/EEZ i Odluke br. 1673/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 316, 14.11.2012., str. 12., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1025/oj>).

strane da javno iznesu primjedbe. Komisija obveznu primjenu relevantnih normi ili tehničkih specifikacija propisuje provedbenim aktima upućivanjem na njih kao na obvezne norme ili obvezne tehničke specifikacije u popisu normi ili tehničkih specifikacija objavljenom u *Službenom listu Europske unije*.

7. Ako Komisija smatra da norme ili tehničke specifikacije iz stavka 1. više ne doprinose pružanju usklađenih elektroničkih komunikacijskih usluga ili više ne zadovoljavaju potrebe potrošača ili da sprečavaju tehnološki razvoj, ona ih uklanja s popisa normi ili tehničkih specifikacija iz stavka 1.
8. Ako Komisija smatra da norme ili specifikacije iz stavka 6. više ne doprinose pružanju usklađenih elektroničkih komunikacijskih usluga ili više ne zadovoljavaju potrebe potrošača ili da sprečavaju tehnološki razvoj, ona može provedbenim aktima ukloniti te norme ili specifikacije s popisa normi ili specifikacija iz stavka 1.
9. Provedbeni akti iz stavaka 6. i 8. ovoga članka donose se u skladu s postupkom iz članka 199. stavka 4.
10. Ovaj se članak ne primjenjuje ni na jedan ključan zahtjev, specifikaciju sučelja ili usklađenu normu na koje se primjenjuje Direktiva 2014/53/EU.

8.3. GLAVA III.: RJEŠAVANJE SPOROVA

Članak 188.

Izvansudsko rješavanje sporova

1. Nacionalno regulatorno ili drugo nadležno tijelo odgovorno za primjenu članaka od 95. do 98. i članka 100. ove Uredbe li barem jedno neovisno tijelo s dokazanim stručnim znanjem u primjeni tih članaka uvrštava se na popis subjekata za alternativno rješavanje sporova u skladu s člankom 20. stavkom 2. Direktive 2013/11/EU s ciljem rješavanja sporova između pružatelja i potrošača te, prema potrebi i u okviru ovlasti nadležnog tijela, mikropoduzetnika i malih poduzetnika, koji proizidu na temelju ove Uredbe i koji se odnose na provedbu ugovora.
2. Ne dovodeći u pitanje Direktivu 2013/11/EU, ako su strane u sporovima u različitim državama članicama, nadležna tijela iz stavka 1. usklađuju svoj rad kako bi se spor riješio.
3. Pružatelji usluga pristupa internetu uspostavljaju transparentne, jednostavne i učinkovite postupke za rješavanje pritužbi krajnjih korisnika koje se odnose na prava i obveze utvrđene u članku 93. i pritužbe potrošača, mikropoduzetnika i neprofitnih organizacija koje se odnose na prava utvrđena u odjeljku 5. Priloga III.

Članak 189.

Rješavanje sporova između poduzetnika

1. U slučaju spora koji nastane u vezi s postojećim obvezama na temelju ove Uredbe između pružatelja javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u određenoj državi članici, ili između takvih poduzetnika i drugih poduzetnika u toj državi članici koje imaju koristi od obveza pristupa ili međupovezivanja ili između pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga u državi članici i pružatelja na korištenje povezane opreme, dotično nacionalno regulatorno tijelo, na zahtjev bilo koje stranke donosi obvezujuću odluku radi rješavanja spora u najkraćem mogućem roku na temelju jasnih i učinkovitih postupaka, a u svakom slučaju, u roku od četiri mjeseca, osim u

iznimnim okolnostima. Sve stranke u potpunosti surađuju s nacionalnim regulatornim tijelom.

2. Pri rješavanju spora nacionalno regulatorno tijelo donosi odluke radi postizanja općih ciljeva navedenih u članku 3. Sve obveze koje nacionalno regulatorno tijelo odredi poduzetniku s ciljem rješavanja spora moraju biti u skladu s odredbama ove Uredbe.
3. Odluka nacionalnog regulatornoga tijela javno se objavljuje, uz poštovanje zahtjeva u pogledu komercijalne povjerljivosti. Nacionalno regulatorno tijelo strankama u sporu dostavlja cjelovito obrazloženje o razlozima na kojima se odluka zasniva.
4. Postupci iz stavaka 1., 2. i 3. ne sprečavaju stranke u sporu da pokrenu postupak pred sudom.

Članak 190.

Rješavanje prekograničnih sporova

1. U slučaju spora koji proizlazi na temelju ove Uredbe između poduzetnika u različitim državama članicama primjenjuju se stavci 2., 3. i 4. Te se odredbe ne primjenjuju na sporove u vezi s koordinacijom radiofrekvencijskog spektra obuhvaćenom člankom 14.
2. Svaka stranka može iznijeti spor pred dotično nacionalno regulatorno tijelo ili tijela. Ako spor utječe na trgovinu između država članica, nadležno nacionalno regulatorno tijelo ili tijela o sporu obavješćuju BEREC kako bi donijeli usklađeno rješenje spora u skladu s ciljevima iz članka 3.
3. Ako je takva obavijest dostavljena, BEREC iznosi mišljenje kojim se dotično nacionalno regulatorno tijelo ili tijela pozivaju da poduzmu određenu mjeru kako bi se riješio spor ili da se suzdrže od djelovanja, u najkraćem mogućem roku i u svakom slučaju u roku od četiri mjeseca, osim u iznimnim okolnostima.
4. Dotično nacionalno regulatorno tijelo ili tijela čekaju mišljenje BEREC-a prije poduzimanja mjera za rješavanje spora. U iznimnim okolnostima, kad je potrebno hitno reagirati da se zaštite tržišno natjecanje ili interesi krajnjih korisnika, bilo koje nadležno nacionalno regulatorno tijelo može donijeti privremene mjere na zahtjev stranaka ili na vlastitu inicijativu.
5. Sve obveze koje nacionalno regulatorno tijelo odredi poduzetniku u okviru rješavanja spora moraju biti u skladu s ovom Uredbom, u njima se mora uvažiti mišljenje koje je donio BEREC te se moraju donijeti u roku od mjesec dana od donošenja tog mišljenja.
6. Postupak iz stavka 2. ne sprečava nijednu stranku da predmet iznese pred sud.

8.4. GLAVA IV.: SURADNJA U EKOSUSTAVU

Članak 191.

Smjernice za olakšavanje suradnje u ekosustavu

1. BEREC nakon savjetovanja s dionicima i u bliskoj suradnji s Komisijom do [12 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe] izdaje smjernice kako bi pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža i drugim poduzetnicima u sektoru elektroničkih komunikacija ili drugim blisko povezanim sektorima pomogao u primjeni industrijskih praksi i olakšao im suradnju u tehničkim i komercijalnim aspektima pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga ili usluga informacijskog društva na učinkovit, gospodarski održiv i pouzdan način, kao i pružanja inovativnih proizvoda i usluga u

korist krajnjih korisnika. Te smjernice obuhvaćaju teme koje su izvan područja primjene obveza utvrđenih ovom Uredbom, ali utječu na pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga ili usluga informacijskog društva.

2. BEREC uz potporu ODN-a promiče učinkovitu suradnju među pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža i poduzetnika u sektoru elektroničkih komunikacija ili srodnim sektorima kako bi bila usklađena sa smjernicama iz stavka 1. BEREC olakšava dosljednu primjenu tih smjernica, potiče razvoj zajedničkih tehničkih i poslovnih praksi te učinkovito, gospodarski održivo i pouzdano prati njihove učinke na pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga i usluga informacijskog društva.

Članak 192.

Postupak dobrovoljnog mirenja

1. Na zahtjev pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža ili drugih poduzetnika koji posluju u sektoru elektroničkih komunikacija ili blisko povezanim sektorima nacionalna regulatorna tijela nude održavanje pomirbenog sastanka između dva pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža ili takvog pružatelja i drugog poduzetnika koji posluje u sektoru elektroničkih komunikacija ili blisko povezanim sektorima o tehničkim i komercijalnim sporazumima na koje se primjenjuju smjernice iz članka 191. stavka 1. Pomirbeni sastanak saziva nacionalno regulatorno tijelo stranke koja je podnijela zahtjev za mirenje osim ako se stranke dogovore drukčije.
2. U roku od tjedan dana od zahtjeva za dobrovoljno mirenje nacionalno regulatorno tijelo obavješćuje BEREC o elementima slučaja. U roku od dva mjeseca od zahtjeva BEREC izdaje mišljenje o elementima slučaja i mogućnostima za učinkovitu suradnju u skladu sa smjernicama iz članka 191.
3. U suradnji s BEREC-om nacionalno regulatorno tijelo iz stavka 1. ovog članka saziva sastanak stranaka najkasnije tri mjeseca nakon podnošenja zahtjeva za pokretanje postupka dobrovoljnog mirenja. Najkasnije mjesec dana nakon sastanka nacionalno regulatorno tijelo, uzimajući u obzir mišljenje BEREC-a, dostavlja pisani zapisnik sa sastanka koji, među ostalim, sadržava sljedeće informacije:
 - (a) stajališta uključenih stranaka;
 - (b) moguće sljedeće korake;
 - (c) elemente dogovora, ako je primjenjivo i ako su obje stranke prisustvovalе sastanku;
 - (d) mogućnosti za učinkovitu suradnju koje je predložilo nacionalno regulatorno tijelo ako su obje stranke prisustvovalе sastanku i nisu постигле dogovor.

Članak 193.

Izvješćivanje o funkcioniranju suradnje u ekosustavu i njezino preispitivanje

Do [24 mjeseca nakon datuma početka primjene ove Uredbe i svake dvije godine nakon toga] BEREC izdaje izvješće o učincima primjene smjernica iz članka 191. stavka 1. na učinkovitu suradnju u ekosustavu i na funkcioniranje postupka dobrovoljnog mirenja iz članka 192.

Do [36 mjeseci nakon datuma početka primjene ove Uredbe] Komisija, uzimajući u obzir izvješće BEREC-a iz stavka 1., preispituje funkcioniranje suradnje u ekosustavu.

8.5. GLAVA V.: SUKLADNOST I PRAVO NA ŽALBU

Članak 194.

Izmjena prava i obveza u okviru općeg ovlaštenja i pojedinačnih ovlaštenja za oskudne resurse

1. Prava, uvjeti i postupci u vezi s općim ovlaštenjima i pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa ili prava za instalaciju opreme mogu mijenjati samo u objektivno opravdanim slučajevima i na proporcionalan način, uzimajući u obzir, ako je to primjereno, posebne uvjete koji se primjenjuju na prenosiva prava korištenja radiofrekvencijskog spektra i brojevnih resursa.
2. Osim ako su predložene izmjene sporedne i ako su dogovorene s nositeljem prava ili općeg ovlaštenja, obavijest o namjeri da se učine takve izmjene daje se dovoljno unaprijed. Nositeljima prava ili općeg ovlaštenja i drugim zainteresiranim stranama, uključujući korisnike i potrošače, daje se dovoljno vremena da se očituju o predloženim izmjenama. To razdoblje ne smije biti kraće od četiri tjedna, osim u iznimnim okolnostima. Nacionalna nadležna tijela objavljuju i obrazlažu izmjene.

Članak 195.

Ograničenje ili oduzimanje prava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 196. stavke 10. i 11., nadležna tijela ne smiju ograničavati niti oduzimati prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa dodijeljena na određeno vrijeme prije isteka razdoblja na koje su dodijeljena, osim ako je to opravdano na temelju stavka 2. ovoga članka i, ako je to primjenjivo, u skladu s člankom 20., 21. i 50. i relevantnim nacionalnim odredbama o nadoknadi za oduzimanje prava.
2. Nadležna tijela mogu ograničiti ili oduzeti prava korištenja radiofrekvencijskog spektra koja nisu dodijeljena na neodređeno razdoblje ako je to potrebno da bi se on djelotvorno i učinkovito koristio ili da bi se provele tehničke mjere usklađivanja donesene na temelju članka 4. Odluke br. 676/2002/EZ. Te odluke temelje se na unaprijed utvrđenim i jasno definiranim postupcima u okviru nacionalnog prava u skladu s načelima proporcionalnosti i nediskriminacije. Ako su prava korištenja dodijeljena na određeno razdoblje i ako nije drukčije predviđeno u trenutku njihove dodjele, nositelji prava imaju pravo na odgovarajuću naknadu za izravne troškove migracije ili prenamjene radiofrekvencijskog spektra u skladu s nacionalnim pravom.
3. Sama izmjena korištenja radiofrekvencijskog spektra koja je rezultat primjene članka 16. stavaka 1. ili 2. nije osnova za oduzimanje prava korištenja radiofrekvencijskog spektra.
4. Svaka namjera ograničavanja ili oduzimanja prava u okviru općeg ovlaštenja ili pojedinačnih prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa bez suglasnosti nositelja prava podliježe savjetovanju sa zainteresiranim stranama u skladu s člankom 185.

Članak 196.

Ispunjavanje uvjeta općeg ovlaštenja, obveza i uvjeta za pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra i brojevnih resursa i posebnih obveza te mjere zbog neispunjavanja

1. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela prate i nadziru ispunjavanje uvjeta za opće ovlaštenje iz članka 9. stavka 4., obveza i uvjeta za prava korištenja radiofrekvencijskog spektra iz članaka 20., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 29., 33. i 34. i brojevnih resursa iz članaka 46., 49. i 50. te posebnih obveza iz dijela V.
2. Nadležna regulatorna tijela i druga nadležna tijela imaju ovlasti zahtijevati od poduzetnika koji podliježu općem ovlaštenju ili koji uživaju prava korištenja radiofrekvencijskog spektra ili brojevnih resursa da u skladu s člankom 181. daju sve informacije potrebne za provjeru ispunjavaju li uvjete općeg ovlaštenja ili obveze i uvjete za pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra i brojevnih resursa ili posebne obveze iz dijela V.
3. Ako nadležno tijelo utvrdi da poduzetnik ne ispunjava jedan ili više uvjeta općeg ovlaštenja ili obveze i uvjete za pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra i brojevnih resursa ili posebne obveze iz dijela V., ono o tim nalazima obavješćuje tog poduzetnika i omogućuje mu da se o tome očituje u razumnom roku.
4. Nadležno tijelo ima ovlasti zahtijevati prestanak kršenja uvjeta iz stavka 3. odmah ili u razumnom roku te poduzimati odgovarajuće i proporcionalne mjere kojima je cilj osigurati da su uvjeti i obveze ispunjeni.

Nadležna tijela u tom su pogledu ovlaštena:

- (a) ako je to primjereno, izreći odvrćajuće novčane kazne, koje mogu uključivati periodične penale s retroaktivnim učinkom;
- (b) naložiti prestanak ili odgodu pružanja usluga ili paketa usluga koje bi, ako se nastave, znatno naštetile tržišnom natjecanju dok se ne ispune obveze pristupa određene nakon analize tržišta provedene u skladu s člankom 73.

Nadležna tijela o mjerama i razlozima na kojima se temelje bez odgode obavješćuju dotičnog poduzetnika te mu određuju razuman rok da postupi prema tim mjerama.

5. Države članice utvrđuju pravila o sankcijama, uključujući, prema potrebi, novčane kazne i nekaznene unaprijed utvrđene ili periodične penale, koje se primjenjuju u slučaju kršenja odredaba ove Uredbe ili kršenja bilo koje obvezujuće odluke koju je donijela Komisija, nacionalno regulatorno tijelo ili drugo nadležno tijelo na temelju ove Uredbe te donose sve potrebne mjere kako bi osigurale da se ona provode. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvrćajuće.
6. Neovisno o stavcima 3. i 4. ovog članka države članice ovlašćuju svoja nadležna tijela da poduzetnicima, ako je to primjereno, izriču novčane kazne za nedavanje informacija u skladu s obvezama određenima na temelju članka 181. stavka 3. prvog podstavka točaka (a) ili (b) i obvezama transparentnosti u razumnom roku koji je utvrdilo nadležno tijelo.
7. Države članice propisuju sankcije u okviru postupka iz članka 183. stavka 8. samo ako poduzetnik ili tijelo javne vlasti znajući ili iz krajnje nepažnje daje zavaravajuće, pogrešne ili nepotpune informacije.
8. Pri određivanju iznosa novčanih kazni ili periodičnih penala koje se izriču poduzetniku ili tijelu javne vlasti jer je znajući ili iz krajnje nepažnje dostavljalo zavaravajuće, pogrešne ili nepotpune informacije u okviru postupka iz članka 183. stavka 8., u obzir se među ostalim uzima je li postupanje poduzetnika ili tijela javne vlasti imalo negativan učinak na tržišno natjecanje, a posebno, je li, suprotno prethodno dostavljenim informacijama ili ažuriranim informacijama, poduzetnik ili tijelo javne vlasti uvelo, proširilo ili unaprijedilo mrežu ili nije uvelo mrežu, a nije pružilo objektivno opravdanje za tu izmjenu plana.

9. U slučajevima ozbiljnog kršenja ili opetovanih kršenja uvjeta općeg ovlaštenja ili obveza i uvjeta za pravo korištenja radiofrekvencijskog spektra i brojnih resursa ili posebnih obveza iz dijela V. i kad mjere za prestanak kršenja iz stavaka 3. i 4. ovoga članka nisu bile uspješne, države članice ovlašćuju nadležna tijela da poduzetniku onemoguće nastavak pružanja elektroničke komunikacijske mreže ili usluge ili da suspendiraju ili oduzmu ta prava korištenja. Takve sankcije mogu se primijeniti tako da obuhvate razdoblje kršenja, čak i ako je kršenje zatim ispravljeno.
10. Nakon što se iscrpe korektivne mjere iz akta o kibernetičkoj sigurnosti koji će zamijeniti Uredbu (EU) 2019/881 Europskog parlamenta i Vijeća koje su poduzete zbog neispunjavanja obveza i uvjeta, na zahtjev nadležnog tijela imenovanog na temelju tog akta, nacionalno regulatorno tijelo države članice u kojoj se pružaju mreže i usluge oduzima pravo pružanja mreža i usluga na temelju općeg ovlaštenja ili pojedinačna prava korištenja radiofrekvencijskog spektra na temelju članka 9. stavka 4. točke (d) i članka 20. ako pružatelj usluga ne ispunjava sigurnosne zahtjeve za lanac opskrbe IKT-om iz akta o kibernetičkoj sigurnosti.
11. Neovisno o stavcima 3., 4. i 9. ovog članka i ne dovodeći u pitanje članak 39. o ovlaštenju Unije za korištenje satelitskog radiofrekvencijskog spektra, nadležno tijelo može donijeti hitne privremene mjere radi rješavanja situacije prije donošenja konačne odluke ako ima dokaz o kršenju uvjeta općeg ovlaštenja, obveza i uvjeta za prava korištenja radiofrekvencijskog spektra i brojnih resursa ili posebnih obveza iz dijela V. koje je izravna i ozbiljna prijetnja javnom redu, javnoj sigurnosti ili javnom zdravlju ili donosi rizik od ozbiljnih gospodarskih ili operativnih problema drugim pružateljima ili korisnicima elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga ili drugim korisnicima radiofrekvencijskog spektra. Nadležno tijelo tom poduzetniku daje mogućnost da se očituje i predloži eventualne mjere. Ako je to primjereno, nadležno tijelo može potvrditi privremene mjere koje su na snazi najviše tri mjeseca, ali koje se mogu produljiti za dodatno razdoblje do tri mjeseca ako postupci izvršenja nisu privedeni kraju.

Članak 197.

Pravo na žalbu

1. Svaki korisnik ili poduzetnik koji pruža elektroničke komunikacijske mreže ili usluge ili povezanu opremu na kojeg utječe odluka nadležnog tijela ima pravo uložiti žalbu protiv te odluke žalbenom tijelu koje je neovisno o uključenim stranama i bilo kakvoj vanjskoj intervenciji ili političkom pritisku koji bi mogli ugroziti njegovu neovisnu procjenu predmeta kojima se bavi. To tijelo, koje može biti sud, mora imati odgovarajuće stručno znanje koje mu omogućuje da učinkovito obavlja svoje zadaće.
2. Do ishoda žalbe na snazi ostaje odluka nadležnog tijela, osim ako se donesu privremene mjere u skladu s nacionalnim pravom.
3. Ako žalbeno tijelo iz stavka 1. nije pravosudno, ono uvijek daje pisano obrazloženje svoje odluke. Uz to, u takvim slučajevima njegova je odluka podložna preispitivanju suda u smislu članka 267. UFEU-a.
4. Države članice osiguravaju učinkovitost žalbenog mehanizma.

8.6. GLAVA VI.: ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 198.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlašt za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji ovisno o uvjetima utvrđenima u ovom članku.
2. Ovlašt za donošenje delegiranih akata iz članka 22. stavka 3., članka 39. stavka 4. točke (f), članka 82. stavka 1., članka 103. stavka 5., članka 106. stavka 8. i članka 114. dodjeljuje se Komisiji na razdoblje od pet godina koje počinje [*datum stupanja na snagu ove Uredbe*]. Komisija izrađuje izvješće o delegiranju ovlašt najkasnije devet mjeseci prije kraja razdoblja od pet godina. Delegiranje ovlašt prešutno se produljuje za razdoblja jednakog trajanja, osim ako se Europski parlament ili Vijeće tom produljenju usprotive najkasnije tri mjeseca prije kraja svakog razdoblja.
3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlašt iz članka 22. stavka 3., članka 82. stavka 1., članka 103. stavka 5., članka 106. stavka 8. i članka 114. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlašt koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 22. stavka 3., članka 82. stavka 1., članka 103. stavka 5., članka 106. stavka 8. i članka 114. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 199.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže Odbor za komunikacije osnovan Direktivom (EU) 2018/1972. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Za provedbene akte iz članka 14. stavka 8., članka 17. stavka 3. i članka 45. stavka 3. ove Uredbe Komisiji pomaže Odbor za radiofrekvencijski spektar osnovan člankom 3. stavkom 1. Odluke br. 676/2002/EZ. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
3. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 4. Uredbe (EU) br. 182/2011.
4. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 200.

Razmjena informacija

1. Komisija Odboru za komunikacije dostavlja sve relevantne informacije o ishodu redovnih savjetovanja s predstavnicima mrežnih operatora, pružatelja usluga, korisnika, potrošača, proizvođača i sindikata, kao i trećih zemalja i međunarodnih organizacija.

2. Odbor za komunikacije, uzimajući u obzir politiku Unije o elektroničkim komunikacijama, potiče razmjenu informacija među državama članicama i između država članica i Komisije o stanju i razvoju regulativnih aktivnosti u vezi s elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama.

Članak 201.

Objava informacija

1. Države članice osiguravaju da se ažurirane informacije o provedbi ove Uredbe javno objavljuju na način koji svim zainteresiranim stranama jamči jednostavan pristup tim informacijama. U svojim nacionalnim službenim listovima objavljuju obavijest s opisom kako i gdje se te informacije objavljuju. Prva takva obavijest objavljuje se [24 mjeseca nakon dana stupanja na snagu ove Uredbe], a nakon toga obavijest se objavljuje svaki put kad se promijene informacije koje sadržava.
2. Države članice Komisiji dostavljaju primjerak svih takvih obavijesti u trenutku njihova objavljivanja. Komisija dostavlja te informacije Odboru za komunikacije prema potrebi.
3. Države članice osiguravaju da se sve relevantne informacije o pravima, uvjetima, postupcima, pristojbama, naknadama i odlukama u vezi s općim ovlaštenjima, pravima korištenja i pravima o instaliranju opreme objavljuju i ažuriraju na prikladan način kako bi se svim zainteresiranim stranama omogućio jednostavan pristup tim informacijama.
4. Ako se informacije iz stavka 3. čuvaju na različitim upravnim razinama, osobito informacije o postupcima i uvjetima za prava na instalaciju opreme, nadležno tijelo ulaže sav razuman trud, s obzirom na troškove koji iz toga proizlaze, da izradi pregled svih takvih informacija prilagođen korisniku, uključujući informacije o relevantnim razinama vlasti i odgovornim tijelima, s ciljem olakšavanja podnošenja zahtjeva za dodjelu prava na instalaciju opreme.
5. Države članice osiguravaju da se posebne obveze određene poduzetnicima na temelju ove Uredbe objavljuju te da se utvrde specifična tržišta proizvoda i usluga i geografska tržišta. Poštujući potrebu zaštite komercijalne povjerljivosti, one osiguravaju da ažurirane informacije budu javno dostupne na način koji svim zainteresiranim stranama jamči jednostavan pristup tim informacijama.
6. Države članice dostavljaju Komisiji informacije koje učine javno dostupnim na temelju stavka 5. Komisija te informacije stavlja na raspolaganje u izravno dostupnom obliku te ih prema potrebi dostavlja Odboru za komunikacije.

Članak 202.

Korištenje europskih poslovnih lisnica

Pri primjeni ove Uredbe države članice, nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela, kao i BEREC, RSPB, ODN i Komisija, omogućuju i koriste europske poslovne lisnice uspostavljene Uredbom Europskog parlamenta i Vijeća [XXX]⁹⁴.

Članak 203.

Obavješćivanje i praćenje

⁹⁴ [Umetnuti upućivanje na uredbu o uspostavi europskih poslovnih lisnica nakon donošenja prijedloga Komisije].

Nacionalna regulatorna tijela obavješćuju Komisiju o imenima poduzetnika koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom za potrebe ove Uredbe i obvezama koje su im određene na temelju ove Uredbe. Komisiju se bez odgode obavješćuje o svim promjenama koje utječu na obveze određene poduzetnicima ili o poduzetnicima na koja utječe ova Uredba.

Članak 204.

Postupci preispitivanja

1. Do [60 mjeseci nakon dana stupanja na snagu ove Uredbe] i svakih pet godina nakon toga, Komisija preispituje funkcioniranje ove Uredbe te o tome izvješćuje Europski parlament i Vijeće.
2. Tim preispitivanjima osobito ocjenjuje učinak članaka 69. i 83. na tržište te jesu li *ex ante* i druge intervencijske ovlasti na temelju ove Uredbe dovoljne da nacionalna regulatorna tijela mogu osigurati nastavak jačanja tržišnog natjecanja na korist krajnjih korisnika.
3. Za potrebe ovog članka Komisija može zahtijevati podatke od država članica, koje one moraju dostaviti bez nepotrebnog odgađanja.
4. Do [36 mjeseci nakon dana stupanja na snagu ove Uredbe] i svake tri godine nakon toga BEREC objavljuje izvješće o nacionalnoj provedbi i funkcioniranju općeg ovlaštenja te o njihovu učinku na funkcioniranje unutarnjeg tržišta.
5. Komisija može, uzimajući u obzir izvješće BEREC-a, podnijeti zakonodavni prijedlog za izmjenu tih odredaba ako to smatra potrebnim za uklanjanje prepreka pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta.

Članak 205.

Prijelazne odredbe o predlošku sažetka ugovora

Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/2243⁹⁵ nastavlja se primjenjivati *mutatis mutandis* za potrebe utvrđivanja predloška sažetka ugovora kojim se moraju služiti pružatelji usluge pristupa internetu ili javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga kako bi ispunili obveze iz članka 95. stavka 2. ove Uredbe do datuma početka primjene provedbenog akta iz tog članka.

Članak 206.

Izmjene Uredbe (EU) 2015/2120

Uredba (EU) 2015/2120 mijenja se kako slijedi:

- (a) naslov se zamjenjuje sljedećim:
„Uredba (EU) 2015/2120 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o utvrđivanju mjera u vezi s maloprodajnim naknadama za regulirane komunikacije unutar EU-a”.
- (b) u članku 1. brišu se stavci 1. i 2.;

⁹⁵ Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/2243 od 17. prosinca 2019 o utvrđivanju predloška za sažetak ugovora za pružatelje javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 336, 30.12.2019., str. 274., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2019/2243/oj).

- (c) u članku 2. brišu se točke 1. i 2.;
- (d) brišu se članci 3., 4., 5. i 9.;
- (e) u članku 6. briše se prvi podstavak;
- (f) članak 10. mijenja se kako slijedi:
 - (a) u stavku 2. brišu se točke (a), (b), (c) i (d);
 - (b) brišu se stavci 3. i 4.

Članak 207.

Izmjene Direktive 2002/58/EZ

Brišu se članci 7., 8., 10., 11. i 12. Direktive 2002/58/EZ.

Upućivanja na članak 8. Direktive 2002/58/EZ tumače se kao upućivanja na članak 109. ove Uredbe.

Članak 208.

Izmjena Odluke br. 676/2002/EZ

U članku 4. Odluke (EU) 676/2002/EZ umeće se sljedeći stavak:

„2.a Za potrebe razvoja tehničkih provedbenih mjera iz stavka 1. koje mogu utjecati na sigurnost ili tehnološku suverenost Unije ili njezinih država članica Komisija može zahtijevati od država članica da utvrde zajednička stajališta radi njihova sudjelovanja u aktivnostima CEPT-a.

Komisija djeluje u skladu s postupkom iz članka 3. stavka 3.”

Članak 209.

Stavljanje izvan snage

Uredba (EU) 2018/1971, Direktiva (EU) 2018/1972 i Odluka br. 243/2012/EU stavljaju se izvan snage s učinkom od [šest mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe].

Upućivanja na Uredbu (EU) 2018/1971, Direktivu (EU) 2018/1972 i Odluku br. 243/2012/EU smatraju se upućivanjima na ovu Uredbu.

Članak 210.

Stupanje na snagu i primjena

1. Ova Uredba stupa na snagu [dvadesetog dana] od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.
2. Primjenjuje se od [6 mjeseci nakon dana stupanja na snagu ove Uredbe].
3. Odstupajući od stavka 2.:
 - (a) Članci 38., 39. i 40. primjenjuju se od [12 mjeseca nakon dana stupanja na snagu ove Uredbe].

Nacionalna nadležna tijela kojima su dodijeljene nadležnosti za opće ovlaštenje na temelju Direktive (EU) 2018/1972 nastavljaju obavljati svoje

funkcije najkasnije do [*šest mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe*].

Poduzetnici ovlašteni za pružanje satelitskih komunikacija na temelju Direktive (EU) 2018/1972 zadržavaju prava i moraju ispunjavati odgovarajuće uvjete i obveze do [*36 mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe*];

- (b) Članak 115. stavak 1. točka (a) primjenjuje se od [*12 mjeseci nakon dana stupanja na snagu ove Uredbe*].

Nadležna tijela koja nisu nacionalna regulatorna tijela kojima su dodijeljene nadležnosti za opće ovlaštenje na temelju Direktive (EU) 2018/1972 mogu nastaviti obavljati svoje funkcije najkasnije do [*12 mjeseci nakon datuma stupanje na snagu ove Uredbe*].

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu,

*Za Europski parlament
Predsjednica*

*Za Vijeće
Predsjednik*

IZVJEŠTAJ O FINANCIJSKIM I DIGITALNIM ASPEKTIMA ZAKONODAVNOG PRIJEDLOGA

1.	OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE.....	3
1.1.	Naslov prijedloga/inicijative	3
1.2.	Predmetna područja politike	3
1.3.	Ciljevi.....	3
1.3.1.	Opći ciljevi.....	3
1.3.2.	Specifični ciljevi.....	3
1.3.3.	Očekivani rezultati i učinak	3
1.3.4.	Pokazatelji uspješnosti	3
1.4.	Prijedlog/inicijativa odnosi se na:	4
1.5.	Obrazloženje prijedloga/inicijative	4
1.5.1.	Potrebe koje treba zadovoljiti kratkoročno ili dugoročno, uključujući detaljan vremenski okvir provedbe inicijative.....	4
1.5.2.	Dodana vrijednost sudjelovanja EU-a (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ovog odjeljka „dodana vrijednost sudjelovanja EU-a” je vrijednost koja proizlazi iz djelovanja EU-a i dodatna je u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same.	4
1.5.3.	Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava	4
1.5.4.	Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima	5
1.5.5.	Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele	5
1.6.	Trajanje prijedloga/inicijative i njegova/njezina financijskog učinka	6
1.7.	Planirani načini izvršenja proračuna	6
2.	MJERE UPRAVLJANJA	8
2.1.	Pravila praćenja i izvješćivanja.....	8
2.2.	Sustavi upravljanja i kontrole.....	8
2.2.1.	Obrazloženje načina izvršenja proračuna, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole.....	8
2.2.2.	Informacije o utvrđenim rizicima i sustavima unutarnje kontrole uspostavljenima za njihovo smanjenje	8
2.2.3.	Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrola i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju).....	8
2.3.	Mjere za sprečavanje prijevara i nepravilnosti.....	9
3.	PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE.....	10

3.1.	Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak	10
3.2.	Procijenjeni financijski učinak prijedloga na odobrena sredstva	12
3.2.1.	Sažetak procijenjenog učinka na odobrena sredstva za poslovanje	12
3.2.1.1.	Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna	12
3.2.1.2.	Odobrena sredstva iz vanjskih namjenskih prihoda	17
3.2.2.	Procijenjena ostvarenja financirana odobrenim sredstvima za poslovanje	22
3.2.3.	Sažetak procijenjenog učinka na administrativna odobrena sredstva	24
3.2.3.1.	Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna	24
3.2.3.2.	Odobrena sredstva iz vanjskih namjenskih prihoda	24
3.2.3.3.	Ukupna odobrena sredstva	24
3.2.4.	Procijenjene potrebe za ljudskim resursima	25
3.2.4.1.	Financirano iz izglasanog proračuna	25
3.2.4.2.	Financirano iz vanjskih namjenskih prihoda	26
3.2.4.3.	Ukupne potrebe za ljudskim resursima	26
3.2.5.	Pregled procijenjenog učinka na ulaganja povezana s digitalnom tehnologijom	28
3.2.6.	Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom	28
3.2.7.	Doprinos trećih strana	28
3.3.	Procijenjeni učinak na prihode	29
4.	DIGITALNI ASPEKTI	29
4.1.	Zahtjevi relevantni za digitalizaciju	30
4.2.	Podaci	30
4.3.	Digitalna rješenja	31
4.4.	Procjena interoperabilnosti	31
4.5.	Mjere za potporu digitalnoj provedbi	32

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naslov prijedloga/inicijative

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o Aktu o digitalnim mrežama

1.2. Predmetna područja politike

Prijedlog se odnosi na područja politike povezana s razvojem elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, pri čemu je u prvom planu uspješan i pravodoban prelazak na visokokvalitetne i otporne digitalne mreže za budućnost. Cilj je utvrditi regulatorne uvjete za jedinstveno tržište u području povezivosti, što se postiže poticanjem ulaganja u nepokretne, pokretne i satelitske mreže (uključujući svjetlovodne, visokokvalitetne 5G, buduće 6G i napredne mobilne satelitske komunikacijske sustave) i podupiranjem zahtjeva za povezivost koji proizlaze iz novih tehnologija kao što su UI, internet stvari, kvantna komunikacija i napredne usluge u oblaku. Inicijativom se modernizira postojeći okvir kako bi se olakšalo učinkovito ulaganje, potaknulo održivo tržišno natjecanje i smanjila tehnološka ovisnost te tako povećala dugoročna konkurentnost i otpornost Europske unije.

Prijedlogom se nastoje ukloniti trajne prepreke prekograničnom pružanju elektroničkih komunikacijskih usluga i poboljšati regulatorna usklađenost i predvidljivost u svim državama članicama. U tu svrhu predviđa se prilagodba regulatornih nadležnosti i upravljačkih struktura, uključujući bolje usklađivanje uvjeta za ovlaštenje za spektar i dosljedniju primjenu pravila EU-a. Te mjere namijenjene su za poboljšanje funkcioniranja jedinstvenog tržišta, olakšavanje ekonomija razmjera za pružatelje usluga te donošenje koristi potrošačima i poduzećima u cijeloj Uniji koje proizlaze iz visokokvalitetnih usluga povezivosti.

Osim toga, inicijativa doprinosi politikama Unije u području sigurnosti, otpornosti i pripravnosti. Elektroničke komunikacijske mreže, uključujući satelitske sustave, smatraju se kritičnom infrastrukturom neophodnom za funkcioniranje gospodarstva, javnih usluga i društva u cjelini. Stoga Prijedlog sadržava mjere za podupiranje razvoja i integracije naprednih nezemaljskih mreža, otklanjanje smetnji te povećanje pouzdanosti i sigurnosti povezivosti u svim regijama. Budući da dovodi do jačanja digitalne otpornosti Europe, uspostave pouzdanih komunikacijskih kapaciteta i povećanja strateške autonomije u ključnim tehnološkim područjima, inicijativa doprinosi postizanju najvažnijih ciljeva iz nedavnih izvješća na visokoj razini te ostvarenju širih ciljeva Unije za pripravnost i sigurnost.

1.3. Ciljevi

1.3.1. Opći ciljevi

Opći je cilj inicijative pripremiti EU za **prelazak na visokokvalitetne, pouzdane i otporne buduće digitalne mreže** u skladu s prioritetima iz Draghijeva, Lettina i Niinistöva izvješća koji se odnose na konkurentnost, jedinstveno tržište i pripravnost. Napredna povezivost u svim regijama, uključujući ruralna i udaljena područja, nužna je za očuvanje europske gospodarske moći, socijalnih standarda i tehnološkog vodstva.

Da bi se postiglo, u okviru Prijedloga nastoje se uvesti pravila koja olakšavaju ulaganje u moderne digitalne mreže i njihov razvoj. Drugim riječima, nastoji se podržati prelazak sa starih bakrenih vodova na svjetlovod, ubrzati uvođenje visokokvalitetnih 5G i budućih 6G mreža te omogućiti rast druge bežične

infrastrukture i infrastrukture u oblaku. Te napredne mreže ključne su za tehnologije koje ovise o brzim podacima u stvarnom vremenu i umjetnoj inteligenciji, kao što su povezani uređaji, autonomni automobili, pametni energetske sustavi i automatizirana industrija. Jačanje tih temelja EU-u će pomoći da ostane konkurentan u globalnom gospodarstvu.

Cilj obuhvaća i produbljivanje unutarnjeg tržišta za povezivost, što se postiže poboljšanjem regulatorne usklađenosti, predvidljivosti i mogućnosti prekograničnog pružanja usluga. Naposljetku, u prijedlogu se u skladu s Niinistövim izvješćem naglašava uloga elektroničkih komunikacija, uključujući satelitske sustave, u povećanju sigurnosti, otpornosti i pripravnosti EU-a.

1.3.2. *Specifični ciljevi*

Specifični cilj br. 1

Brzo uvođenje i utilizacija svjetlovoda

Cilj se odnosi na ubrzavanje postavljanja svjetlovodnih mreža i poticanje prihvaćanja svjetlovodnih usluga u cijelom EU-u. Time se nastoji uspostaviti visokokvalitetna povezivost velike brzine za društvo i gospodarstvo te poduprijeti održivo tržišno natjecanje i učinkovito ulaganje. Svrha inicijative ujedno je olakšati prekogranično pružanje usluga i pojednostavniti regulatorni okvir kako bi tržište bilo učinkovitije za sve dionike.

Specifični cilj br. 2

Smanjivanje razlika u kvaliteti pokretnih mreža

Cilj je uskladiti performanse pokretnih mreža s globalnim predvodnicima. Naglašava se važnost ulaganja u visokokvalitetne 5G mreže, zgušnjavanje mreža i uvođenje budućih 6G mreža da bi se poboljšale brzine preuzimanja i prenošenja, smanjila latencija te postigla bolja opća povezivost za potrošače i poduzeća. Tako će se potpuno iskoristiti inovacijski potencijal pokretnih mreža u nizu sektora na cijelom jedinstvenom tržištu.

Specifični cilj br. 3

Proširenje paneuropskog rada mreže i pružanja usluga

Cilj je olakšati rad mreže i pružanje usluga na cijelom jedinstvenom tržištu i uvesti napredne infrastrukture, uključujući satelitske konstelacije u niskoj Zemljinoj orbiti (LEO), zajedno sa zemaljskim mrežama. Osim što se nastoje ukloniti regulatorne prepreke, potaknuti integracija satelitskih i zemaljskih tehnologija te poduprijeti transformativne tehnologije, kao što su mreže u oblaku koje koriste umjetnu inteligenciju i omogućuju njezinu primjenu, cilj je i ojačati industrijske kapacitete i stratešku autonomiju Europe u svemirskom i digitalnom sektoru.

To je usko povezano s četvrtim ciljem produbljivanja jedinstvenog tržišta za povezivost uz pomoć, među ostalim, poboljšanog sustava upravljanja.

1.3.3. *Očekivani rezultati i učinak*

Navesti očekivane učinke prijedloga/inicijative na ciljane korisnike/skupine.

1. Prelazak na svjetloводе

Predložene mjere za postavljanje svjetlovoda namijenjene su ubrzanju uvođenja i prihvaćanja FTTH mreža te doradi regulacije pristupa. Zadržavaju se učinkoviti

elementi postojećeg okvira, ali se prema potrebi prioritet daje manje intruzivnim tržišnim regulatornim mjerama. Očekuje se da će predložene mjere dovesti do povećanja stopa pokrivenosti svjetlovodnim mrežama (do 98 % do 2035.) i njihove utilizacije (do 78 %) te povećanja brzine interneta te pozitivno utjecati na BDP i smanjenje emisija CO₂. To će koristiti potrošačima i poduzećima, koji će dobiti pristup bržoj i pouzdanijoj povezivosti, dok će mrežni operatori imati koristi od jasnijih pravila i predvidljivih uvjeta ulaganja.

2. Upravljanje spektrom

Predloženim mjerama za spektar uspostavlja se ravnoteža između potrebnog usklađivanja i fleksibilnosti za države članice, pri čemu se u početku predviđa blago usklađivanje uz mogućnost strožih mjera samo ako i dalje postoje razlike. Taj pristup omogućuje pravnu sigurnost, smanjuje rizike ulaganja te potiče opsežno i prekogranično uvođenje spektra za 5G i buduće 6G mreže. Među ciljnim skupinama mobilni operatori, ulagatelji i krajnji korisnici, koji će profitirati od bržeg uvođenja mreže, veće pokrivenosti i inovativnih usluga, ali i od troškovno učinkovite povezivosti na područjima na kojima svjetlovodi nisu izvedivo rješenje, među ostalim zahvaljujući fiksnom bežičnom pristupu ili satelitskim rješenjima.

3. Ovlaštenje

U Prijedlogu se uvodi jedinstveno ovlaštenje za zemaljske mreže i ovlaštenje na razini EU-a za satelitski spektar, čime se smanjuje administrativno i regulatorno opterećenje. Time se jamče regulatorna dosljednost, transparentnost i predvidljivost, što prije svega pogoduje malim i srednjim poduzećima i novim sudionicima na tržištu jer im se olakšava ulazak na tržište i brže uvođenje usluga. Satelitskim operatorima idu u prilog usklađeni postupci, smanjena regulatorna fragmentiranost i strateško korištenje spektra, što doprinosi ostvarenju paneuropskih ili globalnih projekata povezivosti i povećava otpornost, sigurnost i kontinuitet usluge za krajnje korisnike.

4. Upravljanje

Predloženi sustav upravljanja jamči kontinuitet i jača koordinaciju na razini EU-a. Temelji se na postojećem ustroju BEREC-a i Ureda BEREC-a, a RSPG se pretvara iz stručne skupine Komisije u tijelo slično BEREC-u, kojem pomaže tajništvo Ureda za digitalne mreže (ODN), koji će zamijeniti Ured BEREC-a. Time se povećava učinkovitost upravljanja spektrom i poboljšava usklađenost BEREC-a i RSPG-a. Donošenje odluka ostaje u nadležnosti Komisije, čime se održava istaknuta dimenzija jedinstvenog tržišta, dok Ured za digitalne mreže (koji se temelji na unaprijeđenom Uredu BEREC-a) pruža administrativne i pomoćne usluge obama tijelima. Takav pristup donosi željene pogodnosti, uključujući bolju koordinaciju, praćenje i savjetodavnu potporu, uz umjerene troškove, a i komplementaran je s drugim mjerama za svjetlovod, spektar i ovlaštenje.

1.3.4. Pokazatelji uspješnosti

Navesti pokazatelje za praćenje napretka i postignuća.

1. Brzo uvođenje i utilizacija svjetlovoda

Napredak u uvođenju i prihvaćanju svjetlovodnih mreža pratit će se na temelju pokazatelja kojima se mjere i pokrivenost i korištenje. Najvažniji su pokazatelji broj kućanstava pokrivenih FTTH mrežom i postotak obuhvaćenih kućanstava, broj kućanstava priključenih na FTTH mrežu i stopa utilizacije FTTH usluga. Na temelju

tih pokazatelja moći će se procijeniti koliko se brzo svjetlovodne mreže uvode i prihvaćaju u cijelom EU-u, kao i omogućuje li inicijativa visokokvalitetnu povezivost velike brzine za potrošače i poduzeća.

2. Smanjivanje razlika u kvaliteti pokretnih mreža

Poboljšanja kvalitete pokretnih mreža pratit će se u okviru inicijative na temelju kombinacije pokazatelja pokrivenosti, spektra i kvalitete usluge. To su, među ostalim, pokrivenost i dostupnost samostalnih 5G mreža, pokrivenost stanovništva srednjopojasnom 5G mrežom i spremnost spektra mjerena u MHz po broju stanovniku u 5G i budućim 6G pionirskim pojasevima. Dodatni pokazatelji obuhvaćaju kvalitetu usluge i korisničko iskustvo, vrijeme potrebno za ishođenje ovlaštenja za spektar, broj dozvola s uvjetima zajedničkog korištenja i količinu spektra koji koristi više korisnika ili kategorija. Iz tih će se pokazatelja vidjeti sustiže li EU globalne predvodnike u području mobilne povezivosti i omogućuje li inovativne primjene.

3. Proširenje paneuropskog rada mreže i pružanja usluga

Učinkovitost mjera za proširenje paneuropskih mreža i usluga procjenjuje se na temelju pokazatelja povezanih s ovlaštenjima za pružatelje usluga i satelitskim operacijama. Među njima su broj pružatelja usluga koji koriste prekogranični režim općeg ovlaštenja, broj novih nositelja EU ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar i broj operatora odabranih u centraliziranim postupcima za usklađene satelitske pojase. Dodatni pokazatelji uključuju vrijeme potrebno za dovršetak postupaka za izdavanje ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar i broj smetnji koje su se pravodobno i učinkovito otklonile, što je potvrda pouzdanosti i integracije paneuropske digitalne infrastrukture.

4. Produbljivanje jedinstvenog tržišta za povezivost

Ostvarivanje ciljeva jedinstvenog tržišta nadzirat će se na temelju pokazatelja koji prate regulatorni rad i mjere usklađivanja. To, među ostalim, obuhvaća broj visokokvalitetnih rezultata izravno povezanih s ciljevima jedinstvenog tržišta, koji se mjere postotkom planiranih rezultata ostvarenih prema rasporedu, kao i njihovu kvalitetu (učinak, prihvaćanje, regulatorna relevantnost) i kvantitetu (količina rezultata kao što su smjernice ili mišljenja BEREC-a). Napredak će pratiti Ured za digitalne mreže (ODN), koji će kontinuirano ocjenjivati koliko učinkovito upravljačke strukture i regulatorne nadležnosti doprinose ostvarenju potpuno integriranog tržišta digitalnih komunikacija EU-a.

1.4. Prijedlog/inicijativa odnosi se na:

- ☐ novo djelovanje
- ☐ novo djelovanje nakon pilot-projekta / pripremnog djelovanja⁹⁶
- ☐ produljenje postojećeg djelovanja
- ☒ spajanje ili preusmjeravanje jednog ili više djelovanja u drugo/novo djelovanje

⁹⁶

U smislu članka 58. stavka 2. točke (a) ili (b) Financijske uredbe.

1.5. **Obrazloženje prijedloga/inicijative**

1.5.1. *Potrebe koje treba zadovoljiti kratkoročno ili dugoročno, uključujući detaljan vremenski okvir provedbe inicijative*

Očekuje se da će uredba o Aktu o digitalnim mrežama stupiti na snagu u roku od 20 dana od objave u Službenom listu. Trebala bi se početi primjenjivati u roku od šest mjeseci uz određene iznimke za pravila za koja je predviđeno dodatno prijelazno razdoblje. To se, na primjer, ponajprije odnosi na smjernice BEREC-a i provedbene/delegirane akte Komisije predviđene u Aktu o digitalnim mrežama, što će BEREC-u, RSPB-u i Komisiji, kojima pomaže Ured za digitalne mreže, dati dovoljno vremena da ih pripreme i donesu.

1.5.2. *Dodana vrijednost sudjelovanja EU-a (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ovog odjeljka „dodana vrijednost sudjelovanja EU-a” je vrijednost koja proizlazi iz djelovanja EU-a i dodatna je u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same.*

Razlozi za djelovanje na razini EU-a (*ex ante*)

Za jačanje europske konkurentnosti potrebna je brza, sigurna i otporna digitalna infrastruktura. Područje digitalne povezivosti brzo se razvija zahvaljujući integraciji telekomunikacijskih i satelitskih tehnologija te tehnologija u oblaku i na rubu mreže, kao i virtualizaciji i umjetnoj inteligenciji. U tom bi kontekstu fragmentirani nacionalni pristupi mogli dovesti do nedosljednih regulatornih okvira i složenih administrativnih praksi, što bi moglo otežati ulaganja, inovacije i pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta. Provedba Europskog zakonika elektroničkih komunikacija bila je spora i pretjerano regulirana jer su države članice različito prenijele direktive EU-a u nacionalno pravo. S obzirom na prekograničnu prirodu izazova potrebno je djelovanje na razini EU-a da bi se postiglo usklađeno pravno okruženje, olakšalo koordinirano planiranje te učinkovito i djelotvorno riješili sektorski problemi.

Očekivana dodana vrijednost EU-a (*ex post*)

Očekuje se da će sudjelovanje EU-a donijeti jasnu dodanu vrijednost koju države članice ne bi mogle ostvariti pojedinačno. Djelovanjem na razini EU-a u okviru inicijative može se:

Zajamčiti pravnu sigurnost i usklađenost u cijeloj Uniji kako bi se izbjegli fragmentirani nacionalni propisi koji bi mogli ograničiti mogućnosti na jedinstvenom tržištu.

Ubrzati uvođenje digitalne infrastrukture zahvaljujući koordiniranoj provedbi i uklanjanju administrativnih prepreka.

Postići veća ukupnu djelotvornost i učinkovitost jer će se problemi rješavati na razini EU-a umjesto nesustavno na nacionalnoj razini.

Uskladiti nacionalne inicijative kako bi se smanjili troškovi i povećala korist od ulaganja u državama članicama.

Općenito se očekuje da će se djelovanjem na razini EU-a postići brži, usklađeniji i troškovno učinkovitiji rezultati, što će donijeti korist državama članicama koja bi im bila nedostižna da djeluju pojedinačno.

1.5.3. Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava

Prijedlog ove uredbe temelji se na praktičnom iskustvu u provedbi propisa u sektoru elektroničkih komunikacija kako je opisano u popratnom radnom dokumentu službi Komisije (Prilog 11. „Evaluacija Europskog zakonika elektroničkih komunikacija, Uredbe o BEREC-u, Programa za politiku radiofrekvencijskog spektra (RSPP), Uredbe o otvorenom internetu i određenih aspekata Direktive o privatnosti i elektroničkim komunikacijama”). U evaluacijskom izvješću za trenutačni pravni okvir naveden je niz nedostataka u području korištenja povijesnih bakrenih mreža i regulacije pristupa, politike spektra, režima općeg ovlaštenja, odredaba o krajnjim korisnicima, obveza pružanja univerzalne usluge i upravljanja. Prijedlog se temelji i na sveobuhvatnom savjetovanju s dionicima u skladu sa strategijom savjetovanja s dionicima kako je sažeto u Prilogu 2. radnom dokumentu službi Komisije.

1.5.4. Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima

Prijedlog je usklađen s višegodišnjim financijskim okvirom jer ažurirana pravila omogućuju nastavak primjene regulatornog okvira za tržište elektroničkih komunikacija.

Predviđeni su mali dodatni rashodi kako bi Komisija provela nove elemente uredbe i dodatni prihodi iz vanjskih izvora radi podrške pravilnom funkcioniranju modernizirane decentralizirane agencije (ODN).

Osim toga, ova Uredba počiva na određenim temeljnim elementima Europskog zakonika elektroničkih komunikacija, kao što su regulatorni i upravljački model prilagođen potrebama dinamičnog područja povezivosti, pri čemu se uzima u obzir postupan pristup regulaciji u tom području.

Prijedlog bi se temeljio na strukturama i mehanizmima uvedenima u kontekstu drugih zakonodavnih akata o otpornosti i kibernetičkoj sigurnosti, kao što su Direktiva 2022/2555 (Direktiva NIS2) i Direktiva 2022/2557 (Direktiva o otpornosti kritičnih subjekata), i osigurao koordinaciju s njima.

Prijedlog je usklađen i s Prijedlogom uredbe o sigurnosti, otpornosti i održivosti svemirskih aktivnosti u Uniji (SEC(2025) 335 final (Akt EU-a o svemiru)), o kojem se trenutačno pregovara, i Prijedlogom digitalnog omnibusa (Prijedlog o izmjeni uredaba (EU) 2016/679, (EU) 2018/1724, (EU) 2018/1725, (EU) 2023/2854 i direktiva 2002/58/EZ, (EU) 2022/2555 i (EU) 2022/2557 u pogledu pojednostavnjenja digitalnog zakonodavnog okvira te o stavljanju izvan snage uredaba (EU) 2018/1807, (EU) 2019/1150 i (EU) 2022/868 i Direktive (EU) 2019/1024).

1.5.5. Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele

Upravljanje područjima djelovanja dodijeljenima ODN-u u skladu je s njegovim postojećim mandatom i općim zadaćama Ureda BEREC-a. Međutim, nova područja rada, primjerice ona povezana s pitanjima radiofrekvencijskog spektra i RSPB-om, postupcima ovlaštenja, aspektima unutarnjeg tržišta i otpornošću, iziskivat će specijalizirane profile ili nove zadatke koji se ne mogu dodijeliti trenutačnim zaposlenicima ili samo preraspodijeliti unutar organizacije.

Slično tomu, upravljanje područjima djelovanja dodijeljenima Komisiji i dalje je u skladu s njezinim mandatom, ali će zbog sve većeg opsega mjera povezanih sa

spektrom biti potrebno dodatno stručno znanje. Zbog sve veće tehničke i operativne složenosti postupaka odabira i ovlaštenja povezanih sa satelitima, uključujući nadzor i koordiniranu provedbu načela ITU-a, potrebni su stručnjaci s naprednim znanjem o upravljanju spektrom, tehnologijama praćenja, satelitima i međunarodnim koordinacijskim mehanizmima. Nove odgovornosti u području nadzora nacionalnih mjera, analize zahtjeva u predstavkama, procjene okvira za usklađenost i doprinosa budućim regulatornim instrumentima također zahtijevaju veće gospodarske, tehničke i regulatorne kapacitete. Zbog novih tehnoloških dostignuća i dinamičnih načina korištenja spektra potrebni su stručnjaci za projektiranje i nadziranje inovativnih alata i metodologija utemeljenih na podacima. Osim toga, bit će potrebno stručno znanje o sustavima ovlaštenja te povezanim postupcima i propisima, među ostalim o nacionalnoj sigurnosti. Kad je riječ o otpornosti i pripravnosti, bit će potrebne vještine kartiranja mreža, procjene mrežnih kapaciteta i upravljanja krizama. Zbog opsega, osjetljivosti i prekogranične prirode tih novih zadaća općenito je potrebno zaposliti specijalizirane stručnjake kako bi se omogućila učinkovita provedba i usklađenost u cijeloj Uniji.

Za određene horizontalne zadaće, kao što su administrativna potpora, pravno savjetovanje i upravljanje ugovorima, Agencija može iskoristiti postojeće resurse, čime bi se povećala učinkovitost. Osim toga, razvijat će se sinergije s unutarnjim tehničkim strukturama, kao što su one koje omogućuju razmjenu informacija s centrima za praćenje sigurnosti država članica.

1.6. Trajanje prijedloga/inicijative i njegova/njezina financijskog učinka

☐ **Ograničeno trajanje**

☐ na snazi od [DD. MM.] GGGG. do [DD. MM.] GGGG.

☐ financijski učinak od GGGG. do GGGG. za odobrena sredstva za preuzimanje obveza i od GGGG. do GGGG. za odobrena sredstva za plaćanje

☒ **Neograničeno trajanje**

Početna provedba od 2028. do 2030.,

nakon čega slijedi redovna provedba.

1.7. Planirani načini izvršenja proračuna⁹⁷

☒ **Izravno upravljanje** Komisije

☒ preko njezinih službi, uključujući osoblje u delegacijama Unije

☐ preko izvršnih agencija

☐ **Podijeljeno upravljanje** s državama članicama

☒ **Neizravno upravljanje** povjeravanjem zadaća izvršenja proračuna:

☐ trećim zemljama ili tijelima koja su one imenovala

☐ međunarodnim organizacijama i njihovim agencijama (navesti)

☐ Europskoj investicijskoj banci i Europskom investicijskom fondu

☒ tijelima iz članaka 70. i 71. Financijske uredbe

☐ tijelima javnog prava

☐ tijelima uređenima privatnim pravom koja pružaju javne usluge, u mjeri u kojoj su im dana odgovarajuća financijska jamstva

☐ tijelima uređenima privatnim pravom države članice kojima je povjerena provedba javno-privatnog partnerstva i kojima su dana odgovarajuća financijska jamstva

☐ tijelima ili osobama kojima je povjerena provedba posebnih djelovanja u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike u skladu s glavom V. Ugovora o Europskoj uniji i koji su navedeni u relevantnom temeljnom aktu

☐ tijelima osnovanima u državi članici koja su uređena privatnim pravom države članice ili pravom Unije i ispunjavaju uvjete da im se u skladu sa sektorskim pravilima povjeri izvršavanje sredstava Unije ili proračunskih jamstava, ako su ta tijela pod nadzorom tijela javnog prava ili tijela uređenih privatnim pravom koja pružaju javne usluge i ta su im nadzorna tijela dala odgovarajuća financijska jamstva u obliku solidarne odgovornosti ili jednakovrijedna financijska jamstva, koja za svako djelovanje mogu biti ograničena na najviši iznos potpore Unije.

Napomene

⁹⁷

Informacije o načinima izvršenja proračuna i upućivanja na Financijsku uredbu dostupni su na stranicama BUDGpedia: <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>.

Za Komisiju je predviđeno izravno upravljanje, dok je kao način izvršenja proračuna novog Ureda za digitalne mreže odabrano neizravno upravljanje u skladu s člankom 70. Financijske uredbe.

2. MJERE UPRAVLJANJA

2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja

Uredba će se preispitati i evaluirati pet godina nakon stupanja na snagu. Komisija će podnijeti izvješće o rezultatima evaluacije Europskom parlamentu i Vijeću.

Nadalje, BEREC bi trebao sudjelovati u praćenju nacionalne provedbe i doprinositi dosljednosti unutarnjeg tržišta. BEREC svake tri godine objavljuje izvješće o nacionalnoj provedbi i funkcioniranju općeg ovlaštenja te o njihovu učinku na funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

Da bi doprinijele dosljednoj provedbi i učinkovitom praćenju Uredbe, države članice Komisiji bi trebale pravodobno dostavljati bitne informacije o imenovanju poduzetnika i obvezama koje su im određene.

2.2. Sustavi upravljanja i kontrole

2.2.1. *Obrazloženje načina izvršenja proračuna, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole*

Osim što se uspostavlja novi okvir politike za usklađena pravila kojima se uređuje pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga na unutarnjem tržištu, ovom Uredbom podupiru se i Unijini ciljevi politike za dobrobit potrošača, industrijsku konkurentnost, sigurnost i otpornost te održivost. Svrha je Uredbe o Aktu o digitalnim mrežama pojednostavniti i poboljšati koordinaciju regulatornog okvira kako bi pružatelji usluga mogli učinkovitije poslovati i inovirati na jedinstvenom tržištu. Da bi se ti ciljevi ostvarili, potrebno je ojačati suradnju i operativne kapacitete na razini EU-a, što pak iziskuje ciljane i razmjerna proračunska sredstva.

Uredbom se uvode proporcionalne promjene modela upravljanja, čime se uspostavlja sustav upravljanja za regulaciju tržišta (BEREC) i upravljanje spektrom (RSPB) prilagođen novim zadaćama na razini EU-a s jasnom dimenzijom jedinstvenog tržišta, ali i zadržava optimalna učinkovitost donošenja odluka. Budući da se odabrani model upravljanja temelji na postojećim strukturama i mandatima, potreba za novim subjektima ograničena je, a proračun se može izvršiti uspostavljenim administrativnim i financijskim mehanizmima, čime se jamči troškovna učinkovitost i predvidljivost rashoda.

Za ta nova pravila potreban je pojačani mehanizam za dosljednost u prekograničnoj primjeni obveza iz ove Uredbe. To nameće potrebu za unaprijeđenim Uredom BEREC-a, koji pruža administrativnu, tehničku i analitičku podršku nacionalnim regulatornim tijelima i institucijama EU-a, radi ujednačene primjene prava Unije i usklađivanja s ciljevima politike na razini EU-a. Zahvaljujući postojećem stručnom znanju, upravljačkoj strukturi i operativnoj sposobnosti Ured BEREC-a (koji će zamijeniti Ured za digitalne mreže) najprikladnije je tijelo za obavljanje tih zadaća. Stoga će se u slučaju Komisije proračun izvršavati u okviru izravnog upravljanja, a u slučaju decentralizirane agencije (Ured za digitalne mreže) u okviru neizravnog upravljanja kako je navedeno u člancima 70. i 71. Financijske uredbe, što se u prvom redu odnosi na rashode za osoblje i odobrena sredstva za poslovanje Ureda BEREC-a / ODN-a i Komisije. Troškovi osoblja, koordinacijske aktivnosti, analitička podrška, IT alati i sastanci pokrit će se odobrenim sredstvima u skladu s višegodišnjim programiranjem.

Za obavljanje tih novih zadaća potrebni su dodatni ljudski resursi. Procjenjuje se da će za provedbu i izvršenje Uredbe biti potrebno 25 dodatnih ekvivalenata punog radnog vremena za ODN i pet za Komisiju, i to u prvom redu za prekogranične zadaće povezane s upravljanjem spektrom, sustavom općeg ovlaštenja, ovlaštenjem za satelitski radiofrekvencijski spektar i numeriranjem. Predloženi je broj osoblja troškovno najučinkovitija mogućnost te je izravno povezan s opsegom i složenošću novih zadaća, pri čemu se izbjegava udvostručavanje na nacionalnoj razini i smanjuje administrativno opterećenje za sudionike na tržištu.

Plaćanja će se izvršavati prema standardnim proračunskim postupcima EU-a, uključujući godišnje obveze i plaćanja, u skladu s Financijskom uredbom i unutar gornjih granica primjenjivog višegodišnjeg financijskog okvira, pri čemu godišnji doprinosi od naknada pokrivaju troškove dodatnih zadaća, uključujući dugoročne troškove. Rashodi će podlijevati Komisijinu okviru unutarnje kontrole, uključujući *ex ante* kontrole, *ex post* revizije, praćenje učinkovitosti i izvješćivanje. Osim što jamči dobro financijsko upravljanje, zakonitost i pravilnost rashoda te učinkovito korištenje sredstava Unije, ta strategija kontrole omogućuje pravodobnu provedbu Uredbe.

2.2.2. *Informacije o utvrđenim rizicima i sustavima unutarnje kontrole uspostavljenima za njihovo smanjenje*

Kako bi članovi BEREC-a i RSPB-a mogli provoditi analize utemeljene na činjeničnim dokazima, predviđa se da bi im trebao pomoći Ured za digitalne mreže (ODN), koji će zamijeniti Ured BEREC-a, i da bi im njegovo osoblje prema potrebi trebalo pružiti dodatne stručne savjete.

Odredbe Akta o digitalnim mrežama čine sveobuhvatan organizacijski i financijski okvir te okvir odgovornosti za ODN kao tijelo Unije koje pomaže BEREC-u i RSPB-u. U Aktu se utvrđuju zadaće, upravljačka struktura, programiranje, proračunska i kadrovska pravila ODN-a te se osiguravaju transparentnost, dobro financijsko upravljanje i djelotvoran nadzor, uključujući mehanizme za borbu protiv prijevara, reviziju i evaluaciju.

2.2.3. *Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrola i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju)*

Čini se da su standardni postupci kontrole adekvatni za troškove sastanaka Odbora za komunikacije i Odbora za radiofrekvencijski spektar kad se uzme u obzir niska vrijednost po transakciji (npr. povrat putnih troškova delegatu za sastanak, troškovi pripreme i dostave hrane).

Troškove RSPB-a, koji će zamijeniti sadašnji RSPG (i njegove podskupine), preuzet će ODN, koji će pružati administrativnu potporu RPSB-u. Za operativne troškove ODN-a uspostavljen je sustav unutarnje kontrole u skladu s organizacijskim i financijskim okvirom te okvirom odgovornosti Akta o digitalnim mrežama (dio VII. „Upravljanje”).

2.3. **Mjere za sprečavanje prijevara i nepravilnosti**

Postojećim mjerama za sprečavanje prijevara za koje je nadležna Komisija pokrit će se dodatna odobrena sredstva potrebna za ovu Uredbu.

3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

3.1. Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak

Postojeće proračunske linije

Prema redoslijedu naslova višegodišnjeg financijskog okvira i proračunskih linija.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	Proračunska linija	Vrsta rashoda	Doprinos			
	Broj	Dif./nedif. 98	zemalja EFTA-e ⁹⁹	zemalja kandidatkin ja i potencijalni h kandidata 100	ostalih trećih zemalja	drugi namjenski prihodi
	Ured BEREC-a / ODN	Dif./nedif .	DA	NE	NE	NE
	Prihod od naknada (nije odlučeno hoće li ih naplaćivati Komisija ili ODN) [XX YY YY YY]	Dif./nedif .	DA	NE	NE	NE
	[XX YY YY YY]	Dif./nedif .	DA	NE	NE	NE

⁹⁸ Dif. = diferencirana odobrena sredstva; nedif. = nediferencirana odobrena sredstva.

⁹⁹ EFTA: Europsko udruženje slobodne trgovine.

¹⁰⁰ Zemlje kandidatkinje i, ako je primjenjivo, potencijalni kandidati sa zapadnog Balkana.

3.2. Procijenjeni financijski učinak prijedloga na odobrena sredstva

3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na odobrena sredstva za poslovanje

☐ Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna odobrena sredstva za poslovanje.

☒ Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća odobrena sredstva za poslovanje:

3.2.1.1. Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna

U milijunima EUR (na tri decimale)

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira										
Glavna uprava: CNECT			Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO VFO 2028. – 2034.
Odobrena sredstva za poslovanje ¹⁰¹ <elektroničke komunikacije>										
Proračunska linija	Obveze	(1a)	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	4,200
	Plaćanja	(2a)		0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	3,600
Proračunska linija	Obveze	(1b)								0
	Plaćanja	(2b)								0
Administrativna odobrena sredstva koja se financiraju iz omotnice za posebne programe ¹⁰²										
Proračunska linija		(3)								
UKUPNA odobrena sredstva	Obveze	=1a+1b+3	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	4,200

¹⁰¹ Elektroničke komunikacije.

¹⁰² Tehnička i/ili administrativna pomoć i rashodi za potporu provedbi programa i/ili djelovanja EU-a (prijašnje linije „BA”), neizravno istraživanje, izravno istraživanje.

za GU CNECT	Plaćanja	=2a+2b+3		0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	3,600
--------------------	----------	----------	--	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

U milijunima EUR (na tri decimale)

[Agencija]: <Ured BEREC-a / Ured za digitalne mreže>	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO VFO 2028. – 2034.
Proračunska linija: doprinos agenciji iz proračuna EU-a za Ured BEREC-a / ODN								

. <.....>..Mandatory table

			Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO VFO 2028. – 2034.
UKUPNA odobrena sredstva za poslovanje (uključujući doprinos decentraliziranoj agenciji)	Obveze	(4)								
	Plaćanja	(5)	0	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	3,600
UKUPNA administrativna odobrena sredstva koja se financiraju iz omotnice za posebne programe		(6)		0	0	0	0	0	0	0
UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA <7> višegodišnjeg financijskog okvira	Obveze	=4+6								
	Plaćanja	=5+6	0	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	3,600

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	4	„Administrativni rashodi” ¹⁰³
---	----------	--

Glavna uprava: <CNECT >		Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO VFO 2028. – 2034.
• Ljudski resursi		7,293	7,592	7,786	7,786	7,786	7,786	7,786	53,815
• Ostali administrativni rashodi		0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	3,003
GLAVNA UPRAVA <CNECT> UKUPNO	Odobrena sredstva	7,722	8,021	8,215	8,215	8,215	8,215	8,215	56,818

UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 4. višegodišnjeg financijskog okvira	(Ukupne obveze = ukupna plaćanja)	7,722	8,021	8,215	8,215	8,215	8,215	8,215	56,818
---	---	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

U milijunima EUR (na tri decimale)

		Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO VFO 2028. – 2034.
UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 1. – 4.	Obveze	8,322	8,621	8,815	8,815	8,815	8,815	8,815	61,018
višegodišnjeg	Plaćanja	0,000	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	3,600

¹⁰³

Potrebna odobrena sredstva trebaju se odrediti na temelju podataka o godišnjim prosječnim troškovima dostupnih na odgovarajućoj stranici BUDGpedije.

financijskog okvira									
---------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.2.3. Sažetak procijenjenog učinka na administrativna odobrena sredstva

☐ Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna administrativna odobrena sredstva.

☒ Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća administrativna odobrena sredstva:

3.2.3.1. Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna

IZGLASANA ODOBRENA SREDSTVA	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO 2028. – 2034.
NASLOV 4.								
Ljudski resursi	7,293	7,592	7,786	7,786	7,786	7,786	7,786	53,815
Ostali administrativni rashodi	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	3,003
Međubroj za NASLOV 4.	7,722	8,021	8,215	8,215	8,215	8,215	8,215	56,818
Ljudski resursi	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Ostali administrativni rashodi	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Međubroj izvan NASLOVA 4.	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
UKUPNO	7. 722	8,021	8,215	8,215	8,215	8,215	8,215	56,818

Potrebna odobrena sredstva za ljudske resurse i ostale administrativne rashode pokrit će se odobrenim sredstvima glavne uprave koja su već dodijeljena za upravljanje djelovanjem i/ili su preraspodijeljena unutar glavne uprave te, prema potrebi, dodatnim sredstvima koja se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja.

Podaci o osoblju i zatražena odobrena sredstva trebali bi se smatrati okvirnima i ne mogu prejudicirati ishod tekućih pregovora o budućem višegodišnjem financijskom okviru.

3.2.4. Procijenjene potrebe za ljudskim resursima

☐ Za prijedlog/inicijativu nisu potrebni ljudski resursi.

☒ Za prijedlog/inicijativu potrebni su sljedeći ljudski resursi:

3.2.4.1. Financirano iz izglasanog proračuna

Procjenu navesti u ekvivalentima punog radnog vremena (EPRV)¹⁰⁴

IZGLASANA ODOBRENA SREDSTVA	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.
•Radna mjesta prema planu radnih mjesta (dužnosnici i privremeno osoblje)							
20 01 02 01 (Sjedište i predstavništva Komisije)	30 (neto)	31 (neto)	32	32	32	32	32
20 01 02 03 (Delegacije EU-a)	0	0	0	0	0	0	0
Neizravno istraživanje	0	0	0	0	0	0	0
Izravno istraživanje	0	0	0	0	0	0	0
Druge proračunske linije (navesti)	0	0	0	0	0	0	0

¹⁰⁴ Ispod tablice navedite koliko je EPRV-a od navedenog broja već raspoređeno za upravljanje djelovanjem i/ili se može preraspodijeliti unutar vaše glavne uprave i koje su vaše neto potrebe.

• Vanjsko osoblje (EPRV)							
20 02 01(UO, UNS iz „globalne omoćnice”)		14 (neto)	15 (neto)	15	15	15	15
20 02 03 (UO, LO, UNS i MSD u delegacijama EU-a)		0	0	0	0	0	0
Linija za administrativnu potporu	– u sjedištu	0	0	0	0	0	0
[XX 01 YY YY]	– u delegacijama EU-a	0	0	0	0	0	0
(UO, UNS – neizravno istraživanje)		0	0	0	0	0	0
(UO, UNS – izravno istraživanje)		0	0	0	0	0	0
Druge proračunske linije (navesti) – naslov 4.		0	0	0	0	0	0
Druge proračunske linije (navesti) – izvan naslova 4.		0	0	0	0	0	0
UKUPNO		44	46	47	47	47	47

Osoblje potrebno za provedbu prijedloga (EPRV):

	Sadašnje osoblje službi Komisije	Dodatno osoblje*		
		Financira se u okviru naslova 4. ili istraživanja	Financira se iz linije BA	Financira se iz naknada
Radna mjesta prema planu radnih mjesta	29	3	Nije primjenjivo.	
Vanjsko osoblje (UO, UNS, UsO)	13	2		

Općenito, GU CNECT već ima 42 ekvivalenta punog radnog vremena tražena za inicijativu koja će se preraspodijeliti (29 radnih mjesta prema planu radnih mjesta i 13 članova vanjskog osoblja (ugovorno osoblje i upućeni nacionalni stručnjaci)). Osim njih za inicijativu je potrebno pet ekvivalenata punog radnog vremena dodatnog osoblja (tri dužnosnika i dva člana vanjskog osoblja (ugovorno osoblje ili upućeni nacionalni stručnjaci)), koji se traže povrh trenutnog broja zaposlenih radi potpune i učinkovite provedbe inicijative.

Nove zadaće uvedene Prijedlogom, posebno one povezane s upravljanjem spektrom, ovlaštenjem za satelitski radiofrekvencijski spektar, *ex ante* nadzorom dodjele spektra i boljom koordinacijom s BEREK-om i RSPG-om uz rad na usklađivanju uvjeta za opće ovlaštenje i postupku za jedinstvenu putovnicu, ne mogu preuzeti postojeći ljudski resursi GU-a CNECT.

Glavna jedinica zadužena za područja spektra i satelita vrlo je mala i već se bavi brojnim tehnički složenim i vremenski osjetljivim predmetima povezanim sa svim aspektima politike spektra EU-a. Osim postojećih dužnosti isti tim trenutačno obavlja cijelu funkciju tajništva RSPG-a, za što je izdvojeno 1,5 ekvivalenata punog radnog vremena, no radno opterećenje i broj pitanja u području spektra koja zahtijevaju koordinaciju na razini EU-a sve više rastu. Unutarnje procjene pokazuju da jedinica ne može preuzeti dodatne obveze bez ugrožavanja

temeljnih tekućih zadataka ili narušavanja kvalitete i pravodobnosti koordinacije politika u području spektra i satelita na razini EU-a.

Preraspodjela unutar GU-a CNECT nije izvedivo rješenje. Ostale jedinice nemaju višak osoblja niti posjeduju specijalizirano tehničko znanje i iskustvo potrebno za učinkovit rad na satelitskim komunikacijama, naprednom radiofrekvencijskom inženjerstvu, otklanjanju smetnji ili novom ekosustavu komunikacije satelita s uređajima. Riječ je o iznimno inovativnim i tehnički zahtjevnim područjima u kojima osoblje općeg profila ili preraspoređeno iz nesrodnih područja politike ne može zamijeniti specijalizirane stručnjake. Za obavljanje zadaća predviđenih u prijedlogu nužni su temeljito znanje iz tog područja i stalna suradnja s nacionalnim tijelima, industrijom i međunarodnim tijelima. Zbog vrlo malog postojećeg tima, ionako velikog opterećenja (uključujući jednočlano tajništvo RSPG-a) i specijalizirane prirode rada u području satelita i spektra Komisija mora otvoriti dodatna radna mjesta koja će preuzeti nove odgovornosti dodijeljene na temelju Prijedloga.

Vrsta osoblja navedena je u prethodnoj tablici.

Podaci o osoblju i zatražena odobrena sredstva trebali bi se smatrati okvirnima i ne mogu prejudicirati ishod tekućih pregovora o budućem višegodišnjem financijskom okviru.

Opis zadaća Komisije:

Dužnosnici i privremeno osoblje	Nove zadaće: 1. EU ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar, uključujući provedbu mogućih postupaka odabira u budućnosti, te nadzor i osiguravanje poštovanja uvjeta koji se primjenjuju na ovlaštenja za korištenje satelitskog spektra; 2. koordinirana provedba na razini EU-a povezana sa štetnim satelitskim smetnjama i koordinacija prijave podnesenih ITU-u; 3. <i>ex ante</i> nadzor dražbi, tj. izdavanje dopisa s primjedbama / odluka (slično postupku za tržišta usluga nepokretnih mreža i regulatorne mjere); 4. predstavke za donošenje propisa; 5. rad na planiranim delegiranim/provedbenim aktima (npr. za usklađene uvjete, metodologiju troškova, satelite); 6. rad na većoj usklađenosti sustava općeg ovlaštenja i povezanog postupka za jedinstvenu putovnicu, uključujući pravila o nacionalnoj sigurnosti.
Vanjsko osoblje	Nove zadaće: 7. EU ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar, uključujući provedbu mogućih postupaka odabira u budućnosti, te nadzor i osiguravanje poštovanja uvjeta koji se primjenjuju na ovlaštenja za korištenje satelitskog spektra; 8. koordinirana provedba na razini EU-a povezana sa štetnim satelitskim smetnjama i koordinacija prijave podnesenih ITU-u; 9. <i>ex ante</i> nadzor dražbi, tj. izdavanje dopisa s primjedbama / odluka (slično postupku za tržišta usluga nepokretnih mreža i regulatorne mjere); 10. predstavke za donošenje propisa; 11. [moguće pokretanje projekta dinamičnih baza podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra;] 12. rad na planiranim delegiranim/provedbenim aktima (npr. za usklađene uvjete, metodologiju troškova, satelite); 13. rad na većoj usklađenosti sustava općeg ovlaštenja i povezanog postupka za jedinstvenu putovnicu, uključujući pravila o nacionalnoj sigurnosti.

3.2.5. Pregled procijenjenog učinka na ulaganja povezana s digitalnom tehnologijom

UKUPNA odobrena sredstva za IT i digitalnu tehnologiju	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO VFO 2028. – 2034.
NASLOV 4.								
Rashodi za IT (institucijski)	0	0	0	0	0	0	0	0
Međuzbroj za NASLOV 4.	0	0	0	0	0	0	0	0
Izvan NASLOVA 4.								
Rashodi za IT za operativne programe u okviru određene politike	0	0	0	0	0	0	0	0
Međuzbroj izvan NASLOVA 4.	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	0	0	0	0	0	0	0	0

3.2.6. Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom

Prijedlog/inicijativa:

- ☐ može se u potpunosti financirati preraspodjelom unutar relevantnog naslova višegodišnjeg financijskog okvira (VFO)
- ☒ zahtijeva upotrebu nedodijeljene razlike u okviru relevantnog naslova VFO-a i/ili upotrebu posebnih instrumenata kako su definirani u Uredbi o VFO-u

Uz te postojeće resurse Komisije / GU-a CNECT za inicijativu je potrebno pet ekvivalenata punog radnog vremena dodatnog osoblja (tri dužnosnika i dva člana vanjskog osoblja (ugovorno osoblje ili upućeni nacionalni stručnjaci)), koji se traže radi potpune i učinkovite provedbe inicijative.

- ☐ zahtijeva reviziju VFO-a

3.2.7. Doprinos trećih strana

Prijedlog/inicijativa:

nije predviđeno sudjelovanje trećih strana u financiranju.

- ☒ predviđa sudjelovanje trećih strana u financiranju prema sljedećoj procjeni:

Odobrena sredstva u milijunima EUR (na tri decimale)

	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	Ukupno

Dobrovoljni doprinosi trećih zemalja	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO sufinancirana odobrena sredstva	0	0	0	0	0	0	0	0

3.2.8. Procijenjene potrebe za ljudskim resursima i odobrenim sredstvima u decentraliziranoj agenciji

Potrebe za osobljem (u ekvivalentima punog radnog vremena – u potpunosti financirane iz naknada, kako je objašnjeno u točki 3.3.)

Agencija: Ured za digitalne mreže	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.
Privremeno osoblje (razredi AD)	1	4	8	10	10	10	10
Privremeno osoblje (razredi AST)							
Međuzbroj za privremeno osoblje (AD + AST)	1	4	8	10	10	10	10
Ugovorno osoblje	1	3	5	5	5	5	5
Upućeni nacionalni stručnjaci	2	6	8	10	10	10	10
Međuzbroj za ugovorno osoblje i upućene nacionalne stručnjake	3	9	13	15	15	15	15
UKUPNO osoblje	4	13	21	25	25	25	25

Odobrena sredstva koja se pokrivaju naknadama u milijunima EUR (na tri decimale)

Agencija: <Ured za digitalne mreže>,>	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO 2028. – 2034.
Glava 1.: Rashodi za osoblje	0,495	1,673	2,833	3,415	3,415	3,415	3,415	18,661
Glava 2.: Rashodi za infrastrukturu i rashodi poslovanja	0,348	0,348	0,348	0,348	0,348	0,348	0,348	2,348
Glava 3.: Rashodi poslovanja	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	1,848
UKUPNA odobrena sredstva koja se pokrivaju naknadama	1,107	2,285	3,445	4,027	4,027	4,027	4,027	22,857

Pregled/sažetak ljudskih resursa i odobrenih sredstava (prihodi od naknada) u milijunima EUR potrebnih za prijedlog/inicijativu u decentraliziranoj agenciji

Agencija: Ured BEREC-a / ODN	Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.	UKUPNO 2028. – 2034.
Privremeno osoblje (AD + AST)	1	4	8	10	10	10	10	10
Ugovorno osoblje	1	3	5	5	5	5	5	5
Upućeni nacionalni stručnjaci	2	6	8	10	10	10	10	10
Ukupno osoblje	4	13	21	25	25	25	25	25
Odobrena sredstva koja se pokrivaju iz proračuna EU-a	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Odobrena sredstva koja se pokrivaju naknadama (ako je primjenjivo)	0,495	1,673	2,833	3,415	3,415	3,415	3,415	18,661
Sufinancirana odobrena sredstva (ako je primjenjivo)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
UKUPNA odobrena sredstva	0,495	1,673	2,833	3,415	3,415	3,415	3,415	18,661

Podaci o osoblju i zatražena odobrena sredstva trebali bi se smatrati okvirnima i ne mogu prejudicirati ishod tekućih pregovora o budućem višegodišnjem financijskom okviru.

Opis zadaća koje će obavljati Ured za digitalne mreže:

Dužnosnici i privremeno osoblje	1. Budući da će ODN sudjelovati u radnim skupinama BEREC-a, njegovi zaposlenici bit će uključeni u stručne aktivnosti svih regulatornih područja rada BEREC-a. To znači da će osoblje Ureda BEREC-a biti uključeno u zadaće već povjerene BEREC-u u okviru Europskog zakonika elektroničkih komunikacija za koje trenutačno pruža samo administrativnu i logističku podršku. 2. ODN će biti zadužen za objavu sveobuhvatnog izvješća o unutarnjem tržištu za elektroničke komunikacijske mreže i usluge u kojem će opisati stanje, trendove, učinke koncentracija na tržište i zbivanja u sektoru elektroničkih komunikacija. U prvom redu trebao bi izvješćivati o učinku mjera provedenih u okviru Akta o digitalnim mrežama na unutarnje tržište. Prvo izvješće moglo bi se objaviti dvije godine nakon početka primjene kako bi se ostavilo dovoljno vremena za prikupljanje podataka o učincima mjera iz Akta o digitalnim mrežama, a nakon toga trebalo bi se objavljivati svake godine. 3. U skladu s Aktom o digitalnim mrežama RSPG će se iz stručne skupine Komisije preoblikovati u samostalno tijelo slično BEREC-u (Tijelo za politiku radiofrekvencijskog spektra, tj. RSPB). ODN će preuzeti funkciju tajništva RSPG-a, koju trenutačno osigurava Komisija. Međutim, osim administrativne i organizacijske pomoći ODN će RSPB-u pružati i stručnu podršku. Naime:
---------------------------------	--

	4. Pružat će analitičku, administrativnu i logističku podršku RSPB-u i njegovim radnim skupinama. 5. Prikupljat će provjerene prakse za izbor između općih ovlaštenja i pojedinačnih prava, postupke ovlaštenja i povezane uvjete dodjele, npr. oblikovanje dražbi za poticanje ulaganja, te metodologiju izračuna rezerviranih cijena, godišnje naknade i obveze pokrivenosti. 6. Djelovat će kao jedinstvena kontaktna točka za podnošenje zahtjeva i obavijesti kako bi se olakšala dodjela prava i ovlaštenja za korištenje spektra kad Komisija uspostavi postupak „sve na jednom mjestu”. 7. Uspostavit će i voditi dinamične baze podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra. 8. Pomagat će RSPB-u u organizaciji i predsjedanju forumima za postupak za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra te vođenju zapisnika. 9. Djelovat će kao kontaktna točka za informacije o zahtjevima za koordinaciju frekvencija ili orbitalnog položaja satelitskog sustava ili zemaljske postaje prema pravilima ITU-a. 10. Na zahtjev Komisije pomoći će joj u postupku izdavanja/dodjeljivanja ovlaštenja EU-a za satelite. Na njezin zahtjev pomoći će joj i u provedbi postupaka odabira u slučajevima ograničene dostupnosti satelitskog spektra. 11. Pomagat će Komisiji i RSPB-u u nadzoru i provedbi EU ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar. Prijavljivat će nositelje ovlaštenja EU-a koji ne ispunjavaju primjenjive uvjete iz ovlaštenja EU-a. 12. Upravljat će naplatom naknada za satelitske dražbe i postupke ovlaštenja na razini EU-a.
Vanjsko osoblje	Osim toga, vanjsko osoblje Ureda BEREC-a obavlja sljedeće zadaće kako bi BEREC-u pomoglo u radu: 1. pruža stručnu potporu BEREC-u u ispunjavanju regulatornih zadaća, među ostalim u obliku stručnog doprinosa stručnjaka iz novog Ureda BEREC-a svim aktivnostima radnih skupina; 2. podupire koordinaciju među nacionalnim regulatornim tijelima i drugim nadležnim tijelima u kontekstu novog mehanizma jedinstvene putovnice i olakšava izdavanje izjava o jedinstvenim putovnicama; 3. pruža podršku BEREC-u pri praćenju dostupnosti usluga, kapaciteta i korištenja elektroničkih komunikacijskih mreža kako bi doprinijelo povećanju otpornosti i pripravnosti mreže, analizira informacije o dostupnosti usluga, kapacitetu i korištenju elektroničkih komunikacijskih mreža [i drugih relevantnih digitalnih infrastruktura] te mu pomaže u pripremi smjernica o otpornosti; 4. prikuplja podatke i informacije od nacionalnih regulatornih i nadležnih tijela te razmjenjuje i prenosi informacije o novim regulatornim zadaćama dodijeljenima BEREC-u, kao što su otpornost i pripravnost mreže te novi mehanizam jedinstvene putovnice; 5. redovito sastavlja nacрте izvješća o određenim aspektima kretanja na europskom tržištu elektroničkih komunikacija, kao što su komparativna izvješća o prethodno navedenim novim temama koja se podnose BEREC-u; 6. pod nadzorom BEREC-a pomaže mu uspostaviti i razviti registre i baze podataka (s obavijestima poduzetnika koji podliježu općem ovlaštenju koje su potrebne za novi postupak jedinstvene putovnice prema Aktu o digitalnim mrežama, brojevnim resursima i brojevima hitnih službi država članica u formatu E.164); 7. pomaže BEREC-u u provođenju javnih savjetovanja u novim područjima u okviru Akta o digitalnim mrežama.

3.3. Procijenjeni učinak na prihode

☐ Prijedlog/inicijativa nema financijski učinak na prihode.

☒ Prijedlog/inicijativa ima sljedeći financijski učinak:

- ☐ na vlastita sredstva
- ☒ na ostale prihode
- ☐ navesti jesu li prihodi namijenjeni proračunskim linijama rashoda

U milijunima EUR (na tri decimale)

Proračunska linija prihoda:	Odobrena sredstva dostupna za tekuću financijsku godinu	Učinak prijedloga/inicijative						
		Godina 2028.	Godina 2029.	Godina 2030.	Godina 2031.	Godina 2032.	Godina 2033.	Godina 2034.
Ured BEREC-a / ODN		2,337	3,515	4,675	5,257	5,257	5,257	5,257

Sadašnjom proračunskom linijom rashoda Ureda BEREC-a, koji će biti zamijenjen Uredom za digitalne mreže, i dalje će se financirati nepromijenjeni dio Ureda za digitalne mreže (doprinos EU-a Uredu BEREC-a neće se mijenjati). S druge strane, prethodno opisani dodatni rashodi za Ured za digitalne mreže financirat će se iz naknada za ovlaštenja za satelitski spektar, a prema potrebi i naknada za prava korištenja paneuropskih brojevnih resursa te dobrovoljnih doprinosa i doprinosa u naravi država članica.

Naknade za satelit povezane su s dva glavna izvora: naknadama za spektar povezanim s postupcima za predstojeću dodjelu/produljenje/obnovu spektra na razini EU-a utvrđenima u Aktu o digitalnim mrežama i MSS-u (očekuje se da će se prvi postupak za MSS pojas od 2 GHz provesti 2027.). Budući da se takve naknade mogu rasporediti na razdoblja dulja od 10 godina, stalan su i stabilan prihod koji bi se, primjerice, mogao temeljiti na određenom iznosu po MHz koji bi satelitski operatori trebali plaćati ovisno o količini dodijeljenog spektra u slučaju novog odabira/produljenja/obnove.

Bude li to potrebno i operativno izvedivo, poduzetnicima koji moraju pribaviti EU ovlaštenje za satelitski radiofrekvencijski spektar mogle bi se naplaćivati dopunske administrativne pristojbe / naknade za korištenje spektra nakon stupanja na snagu Akta o digitalnim mrežama. Pojednostavljuje se izračun iznosa i naplati naknada utvrdit će se u provedbenom aktu.

Ako postanu dostupni paneuropski brojevnih resursi, naknade naplaćene za prava korištenja tih resursa uplaćivat će se u proračun ODN-a.

Osim toga, prihod bi se mogao ostvarivati od dobrovoljnih doprinosa država članica i doprinosa u naravi. Proračunu ODN-a mogle bi doprinositi i zemlje EFTA-e koje su članice EGP-a i treće zemlje čija nacionalna regulatorna tijela trenutačno sudjeluju u radu BEREC-a i Ureda BEREC-a na temelju radnog dogovora i koje će nastaviti sudjelovati u radu BEREC-a i ODN-a, kao i nadležna tijela odgovorna za spektar koja će sudjelovati u radu RSPB-a i ODN-a.

Ostale napomene (npr. metoda/formula za izračun učinka na prihode ili druge informacije)

Dodatni rashodi pokrit će se iz dva glavna izvora:

— dijela naknada za spektar iz postupaka odabira koji se provode na razini EU-a za ovlaštenje za satelitski radiofrekvencijski spektar (prvi će se provesti 2027. za MSS pojas od 2 GHz). Ako se postupak odabira ne provede 2027., morat će se produljiti postojeća prava korištenja koja istječu u svibnju 2027. U tom će se slučaju povijesnim operatorima naplatiti naknade u zamjenu za produljenje radi potpunog povrata troškova,

— administrativnih pristojba / naknada za korištenje spektra za ovlaštenja na razini EU-a.

Metoda njihova izračuna određivat će se za svaki postupak odabira posebno tako da se pokriju barem zatraženi dodatni rashodi. U prvih nekoliko godina do kraja prijelaznog razdoblja potrebni prihodi osigurat će se u okviru prvog već predviđenog postupka odabira. Iznos naknada (koji će u velikoj mjeri pokriti troškove) bit će poznat prije početka postupka i očekuje se da će se učinkovito naplatiti zbog rijetkosti spektra.

Ako se taj iznos rasporedi na razdoblje dulje od 10 godina, moći će se financirati dodatni rashodi počevši od 2028. Dio prihoda od naknada veći od rashoda koje treba pokriti prenijet će se, npr. u ukupni proračun EU-a.

Eventualni dodatni prihodi od drugih naknada za EU ovlaštenja za satelitski radiofrekvencijski spektar, EU ovlaštenja za numeriranje te dobrovoljnih doprinosa i doprinosa u naravi država članica, zemalja EFTA-e koje su članice EGP-a i trećih zemalja koje sudjeluju u radu BEREK-a i ODN-a, kao i RSPB-a i ODN-a, iskoristit će se za pokrivanje dodatnih rashoda počevši od 2028. zajedno s prihodom od planiranog odabira ili će se prenijeti, npr. u ukupni proračun EU-a.

4. DIGITALNI ASPEKTI

4.1. Zahtjevi relevantni za digitalizaciju

opći opis zahtjeva relevantnih za digitalizaciju i povezanih kategorija (podaci, digitalizacija i automatizacija procesa, digitalna rješenja i/ili digitalne javne usluge)

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
Dio II.: Pripravnost i otpornost	Protok podataka povezan s Planom pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture ili u kontekstu odgovora na krizu.	BEREC ODN Europska komisija Nacionalna regulatorna tijela ENISA EU-CyCLONe	Priprema i diseminacija izvješća Institucijska suradnja (uključujući odgovor na krizu)	Podaci
Dio III.: Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica	Tokovi podataka povezani s općim ovlaštenjem, postupkom izdavanja jedinstvene putovnice, uzajamnom pomoći i administrativnim pristojbama. Digitalno rješenje: javno dostupna baza podataka Unije s obavijestima dostavljenima nacionalnim regulatornim tijelima (centralizirana baza podataka za provedbu sustava jedinstvene putovnice).	Europska komisija Države članice (nacionalna regulatorna tijela) Pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga BEREC ODN	Ovlaštenje za tržište	Podaci Digitalno rješenje Digitalna javna usluga

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje I.: Načela i ciljevi	Tokovi podataka povezani sa strateškim planiranjem i upravljanjem radiofrekvencijskim spektrom. Implicirani tokovi podataka koji se odnose na suradnju u kontekstu prekogranične koordinacije korištenja radiofrekvencijskog spektra (među ostalim radi uklanjanja štetnih smetnji).	Nadležna tijela država članica Europska komisija RSPB Nositelji prava korištenja spektra Treća zemlje	Strateško planiranje i upravljanje Prekogranična suradnja nacionalnih tijela	Podaci
Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje II.: Namjena	Tokovi podataka povezani sa strategijom i planovima Unije za spektar, koordiniranim vremenskim okvirom dodjela i zahtjevima za usklađivanje radiofrekvencijskog spektra.	Europska komisija Nadležna tijela država članica RSPB Podnositelji zahtjeva za usklađivanje Odbor za radiofrekvencijski spektar	Strateško planiranje Institucijska suradnja Upravljanje zahtjevima	Podaci
Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela	Tokovi podataka povezani s pojedinačnim pravima korištenja radiofrekvencijskog spektra, zajednički uvjeti za ovlaštenje za korištenje radiofrekvencijskog spektra, zajedničko korištenje spektra i postupci odabira u okviru jedinstvenog tržišta	Nadležna tijela država članica Zainteresirane strane (za pojedinačna prava korištenja)	Ovlaštenje i prava korištenja Baza podataka	Podaci Digitalno rješenje Digitalna javna usluga

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
	spektra. Digitalno rješenje: dinamična baza podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra radi promicanja i omogućivanja zajedničkog korištenja određenih pojasa spektra	RSPB i RSPG Europska komisija ODN Odbor za komunikacije ili vanjski stručnjaci BEREC		
Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava II.: Korištenje radiofrekvencijskog spektra za satelite	Tokovi podataka povezani s: - prijavom i koordinacijom satelitskih sustava u suradnji s Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU), - općim ovlaštenjima za pružanje satelitskih mreža i/ili satelitskih komunikacijskih usluga, - ovlaštenjima Unije za korištenje satelitskog/radiofrekvencijskog spektra, - nadzorom i regulatornim mjerama u kontekstu usklađenosti satelitskih mreža i satelitskih komunikacijskih usluga koje se pružaju na temelju ovlaštenja Unije, - uklanjanjem satelitskih smetnji, i - zahtjevima za koordinaciju korištenja spektra između	Potencijalni korisnici radiofrekvencijskog spektra Nadležna tijela za spektar Europska komisija ITU RSPB Pružatelji satelitskih mreža i/ili satelitskih komunikacijskih usluga Nositelji ovlaštenja Unije (za koje je utvrđeno da krše uvjete) Odbor za radiofrekvencijski spektar	Upravljanje zahtjevima Ovlaštenje Nadzor i regulatorne mjere	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
	zemaljskih i svemirskih primjena.			
Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevnih resursi Glava III.: Brojevnih resursi	Tokovi podataka koji se odnose na: paneuropske brojevnih resurse, nacionalne brojevnih resurse i dodjelu prava korištenja brojevnih resursa. Digitalno rješenje: baza podataka paneuropskih brojevnih resursa	Nacionalna regulatorna tijela ODN BEREC Poduzetnici koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže ili usluge	Baza podataka Razmjena informacija (uključujući objavljivanje) Diseminacija izvješća Postupak dodjele prava	Podaci Digitalno rješenje Digitalna javna usluga
Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava I.: Prelazak na svjetlovodne mreže	Podaci i tokovi podataka: - ažuriranje i objavljivanje područja isključivanja bakrene mreže, objavljivanje područja gašenja bakrene mreže na kojima su ispunjeni uvjeti održivosti, - obavješćivanje o nacionalnom planu prelaska na svjetlovodne mreže, - implicirani tokovi podataka za krajnje korisnike na područjima ne koje utječe gašenje bakrene mreže,	Nacionalna regulatorna tijela Države članice Operatori	Razmjena informacija Dostavljanje informacija Objavljivanje informacija	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
	- podnošenje planova operatora za gašenje bakrene mreže nacionalnim regulatornim tijelima.			
Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava III.: Međupovezivanje Poglavlje II.: Simetrična pravila pristupa	Podaci i tokovi podataka: - izrada smjernica i objavljivanje postupaka za dobivanje pristupa i međupovezivanje, - obavješćivanje o ishodu procjene regulatornog okvira na temelju članka 69.	Nacionalna regulatorna tijela	Izrada smjernica i objavljivanje informacija Dostavljanje informacija	Podaci
Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava IV.: Tržišta i tržišno natjecanje Poglavlje I.: Analiza tržišta i značajna tržišna snaga	Podaci i tokovi podataka: - preporuka o utvrđivanju tržišta proizvoda i usluga kojima se opravdava uvođenje regulatornih obveza, - analiza tržišta i obavješćivanje o odgovarajućem nacrtu regulatornih mjera, - implicirani tokovi informacija o utvrđivanju transnacionalnih tržišta i potražnje, - smjernice za analizu tržišta i procjenu značajne tržišne snage.	Europska komisija Nacionalna regulatorna tijela BEREC	Izrada preporuke Dostavljanje informacija Sastavljanje smjernica	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava IV.: Tržišta i tržišno natjecanje Poglavlje II.: Regulatorne mjere u pogledu pristupa određene poduzetnicima sa značajnom tržišnom snagom	Podaci i tokovi podataka: - opis javno dostupnog sustava troškovnog računovodstva, - informacije o postupku preuzimanja obveza.	Nacionalna regulatorna tijela Operatori	Objavljivanje Podnošenje informacija	Podaci
Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava IV.: Tržišta i tržišno natjecanje POGLAVLJE III.: Postupci unutarnjeg tržišta za regulaciju tržišta	Tokovi informacija o konsolidaciji unutarnjeg tržišta u području elektroničkih komunikacija	Nacionalna regulatorna tijela BEREC Europska komisija	Izdavanje mišljenja Podnošenje informacija	Podaci
Dio VI.: Usluge Glava II.: Pristup otvorenom	Podaci i tokovi podataka: - dostavljanje informacija o pristupu otvorenom internetu,	Pružatelji javnih elektroničkih komunikacija	Razmjena informacija	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
internetu	- razmjena informacija s BEREC-om, - izvješće BEREC-a o glavnim praksama i nalazima nacionalnih regulatornih tijela, - zajednički predložak BEREC-a za prikupljanje informacija od pružatelja, - smjernice BEREC-a o provedbi obveza nacionalnih regulatornih tijela.	Nacionalna regulatorna tijela BEREC	Izrada smjernica Izrada predloška Izvješćivanje	
Dio VI.: Usluge Glava III.: Prava krajnjih korisnika Poglavlje I.: Prava potrošača	Podaci i tokovi podataka: - zahtjevi u vezi s informacijama za ugovore, - informacije o transparentnosti, - zahtjevi u pogledu informacija o trajanju i prestanku ugovora.	Pružatelji usluga pristupa internetu Potrošači	Razmjena informacija	Podaci
Dio VI.: Usluge Glava III.: Prava krajnjih korisnika Poglavlje II.: Prava krajnjih korisnika	Podaci i tokovi podataka: - zahtjevi u pogledu informacija o promjeni pružatelja usluga i prenosivosti broja.	Pružatelji usluga pristupa internetu Potrošači ODN BEREC Mikropoduzetnici	Razmjena informacija Izrada smjernica Informiranje	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
Dio VI.: Usluge Glava III.: Prava krajnjih korisnika Poglavlje III.: Oprema i funkcionalnosti za krajnje korisnike Digitalno rješenje u skladu s člankom 107. stavkom 13. Izvorna je pravna osnova članak 109. stavak 8. Direktive (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (preinaka).	Podaci i tokovi podataka povezani sa zahtjevima za zaštitu krajnjih korisnika i komunikacijske usluge (sprečavanje prijevара, hitne službe, funkcije poziva, interoperabilnost opreme) Digitalno rješenje: - kako bi ODN mogao voditi bazu podataka pod nadzorom BEREC-a, države članice dostavljaju mu brojeve u formatu E.164 za kontaktiranje s njihovim PSAP sustavima kako bi PSAP sustavi država članica mogli komunicirati jedni s drugima.	Krajnji korisnici Pružatelji usluga Države članice ENISA ODN	Prikupljanje informacija Razmjena informacija Izvješćivanje	Podaci Digitalno rješenje
Dio VII.: Upravljanje Glava I.: Nacionalna regulatorna i druga nadležna	Podaci i tokovi podataka: - obavješćivanje svih nacionalnih regulatornih tijela i drugih	Države članice Europska komisija	Objavljivanje informacija	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
tijela	nadležnih tijela, - izvješća o proračunu koja podnose nacionalna regulatorna tijela, - implicitno izvješće koje proizlazi iz proračunskog nadzora.	Nacionalna regulatorna tijela	Obavješćivanje Izvješćivanje	
Dio VII.: Upravljanje Glava II.: Zadaće i organizacija BEREC-a	Podaci i tokovi podataka povezani sa zadaćama i organizacijom BEREC-a	BEREC, ODN, nacionalna regulatorna tijela, Komisija, Europski parlament, Vijeće i drugi dionici	Objavljivanje informacija Nadzor	Podaci
Dio VII.: Upravljanje Glava IV.: Zajedničke odredbe i suradnja BEREC-a i RSPB-a	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani sa zajedničkim odredbama i suradnjom BEREC-a i RSPB-a, kao i s dvogodišnjim programima rada i obavješćivanjem te izvješćima o radu.	BEREC Odbor RSPB-a Europski parlament Vijeće Komisija Europski gospodarski i socijalni odbor	Podnošenje izvješća	Podaci
Dio VII.: Upravljanje Glava V.: Ured za digitalne mreže	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani sa zadaćama i organizacijom ODN-a.	ODN ENISA BEREC	Podnošenje izvješća Izrada	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
Poglavlje I.: Zadaće i ustroj ODN-a		RSPB Komisija Europski parlament Vijeće Revizorski sud	dokumenata i izvješća	
Dio VII.: Upravljanje Glava V.: Ured za digitalne mreže Poglavlje II.: PRORAČUN I PROGRAM ODN-a	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani s proračunom i programiranjem ODN-a.	ODN, Europski parlament, Vijeće, Revizorski sud	Podnošenje informacija Objavljivanje informacija	Podaci
Dio VII.: Upravljanje Glava V.: Ured za digitalne mreže Poglavlje III.: Opće odredbe	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani s općim odredbama ODN-a, kao i sa suradnjom s BEREC-om i RSPB-om. Digitalna rješenja: - digitalna rješenja za razvoj informacijskog i komunikacijskog sustava na temelju članka 174.	ODN, BEREC, RSPB, Komisija, nacionalna regulatorna tijela, nadležna tijela, države članice, Europski parlament, Vijeće	Razmjena informacija Podnošenje izjava Izvješćivanje	Podaci Digitalna rješenja

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA I.: Davanje informacija, pregledi i savjetovanja	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani s davanjem informacija, pregledima i mehanizmima savjetovanja.	Poduzetnici koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže/usluge, nacionalna regulatorna tijela, druga nadležna tijela, BEREC, RSPB, Komisija, tijela država članica, tijela javne vlasti, jedinstvene informacijske točke, krajnji korisnici, potrošači, proizvođači	Podnošenje informacija Razmjena informacija	Podaci
DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA II.: Postupci usklađivanja	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani s aktivnostima normizacije	Europska komisija, nacionalna regulatorna tijela, druga nadležna tijela, BEREC, RSPB, Europski parlament, Vijeće, europske organizacije za normizaciju, javnost	Objavljivanje normi Podnošenje informacija	Podaci
DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA III.: Rješavanje sporova	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani s rješavanjem sporova.	Nacionalna regulatorna tijela BEREC	Objavljivanje Slanje obavijesti	Podaci

Upućivanje na zahtjev	Opis zahtjeva	Dionici na koje zahtjev utječe ili na koje se odnosi	Opći procesi	Kategorije
DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA IV.: Suradnja u ekosustavu	Podaci i tokovi podataka: - tokovi informacija povezani sa suradnjom u ekosustavu.	BEREC, ODN, Komisija, nacionalna regulatorna tijela, pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža, poduzetnici koji djeluju u sektoru elektroničkih komunikacija ili blisko povezanim sektorima, dionici	Objavljivanje informacija Podnošenje informacija	Podaci
DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA VI.: Završne odredbe	Podaci i tokovi podataka: - tokovi općih informacija.	Komisija, Europski parlament, Vijeće, države članice, nacionalna regulatorna tijela, Odbor za komunikacije, Odbor za radiofrekvencijski spektar, BEREC, RSPB, ODN, poduzetnici, stručnjaci, dionici	Slanje obavijesti Objavljivanje informacija	Podaci

4.2. Podaci

Opći opis relevantnih podataka

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
----------------	------------------------	--	----------------------

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
„Plan pripravnosti Unije za digitalne infrastrukture” i informacije korištene u pripremi tog plana	Dio II. – Pripravnost i otpornost	Opis onoga što bi plan trebao sadržavati utvrđen je u pravnom tekstu. BEREC objavljuje zajednički predložak koji bi nacionalna regulatorna tijela trebala koristiti za prikupljanje informacija na kojima će se Plan temeljiti.	Svake dvije godine nacionalna regulatorna tijela ODN-u dostavljaju potrebne informacije o arhitekturi, kapacitetu, mogućnostima i korištenju elektroničkih komunikacijskih mreža. Tokovi podataka koji proizlaze iz suradnje ODN-a, Europske komisije, skupine za suradnju osnovane na temelju članka 14. Direktive (EU) 2022/2555, Agencije Europske unije za kibersigurnost (ENISA), odgovarajućih europskih tijela za koordinaciju odgovora na krizu i civilne zaštite na pripremi Plana. Tokovi podataka koji proizlaze iz stavljanja Plana na raspolaganje. Na zahtjev Komisije ODN joj dostavlja pojedinosti o analizi na kojoj se temelji priprema Plana. <i>BEREC objavljuje zajednički predložak za prikupljanje informacija od nacionalnih regulatornih tijela kad postane dostupan.</i>
Informacije potrebne za zajedničku svijest o situaciji i usklađenost odgovora na krizu	Dio II. – Pripravnost i otpornost	//	Ako prirodni poremećaji ili poremećaji uzrokovani ljudskim djelovanjem, krize ili slučajevi više sile uključuju ili koincidiraju s velikom kibernetičkom prijetnjom, BEREC dostavlja sve bitne informacije Europskoj mreži organizacija za vezu za

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			kibernetičke krize (EU-CyCLONe) i Komisiji.
Podaci u kontekstu ovlaštenja za tržište i postupka izdavanja jedinstvene putovnice	Dio III. – Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica	// Obavijest o namjeri pružanja mreža ili usluga dostavlja se u skladu s obrascem za obavješćivanje koji BEREC treba staviti na raspolaganje.	Države članice obavješćuju Komisiju o uvođenju bilo kakvog ograničenja slobode pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Pružatelj usluga koji namjerava pružati mreže ili usluge u jednoj ili više država članica dostavlja obavijest nacionalnom regulatornom tijelu jedne od tih država članica u okviru postupka izdavanja jedinstvene putovnice. Obaviještena nadležna tijela primljenu obavijest prenose ODN-u. Ako se obavijest odnosi na nekoliko država članica, ODN je u informativne svrhe prosljeđuje nadležnim tijelima drugih država članica u kojima pružatelj usluga namjerava poslovati. Ako se obavijest odnosi na namjeru pružatelja usluga koji već posluje u jednoj ili više država članica da proširi svoje poslovanje na dodatne države članice, ODN je dostavlja u informativne svrhe nadležnim tijelima svih država članica o kojima je riječ. Obaviješteno tijelo pružatelju potvrđuje ovlaštenje za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
		Ako je naveden, opis informacija koje treba sadržavati potvrda ovlaštenja.	usluga. Obaviještena tijela najmanje svaka dva mjeseca ažuriraju informacije o svim primljenim obavijestima u javno dostupnoj bazi podataka Unije.
Smjernice o režimu općeg ovlaštenja i podacima u kontekstu uzajamne pomoći	Dio III. – Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica	//	BEREC objavljuje smjernice o režimu općeg ovlaštenja kako bi bitne informacije bile dostupne pružateljima na internetskoj stranici ODN-a. Svaka država članica određuje nacionalnu jedinstvenu kontaktnu točku. Nacionalna jedinstvena kontaktna točka posjeduje najnovije informacije o nacionalnom zakonodavstvu i postupcima koji se primjenjuju na pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Implicirani tokovi podataka koji se odnose na uzajamnu pomoć koju si pružaju relevantna tijela

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			država članica.
Informacije o administrativnim troškovima i pristojbama	Dio III. – Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica	//	Ako su odredila administrativne pristojbe, nacionalna regulatorna ili druga nadležna tijela objavljuju godišnji pregled svojih administrativnih troškova i ukupni iznos naplaćenih pristojbi.
Informacije o strateškom planiranju i upravljanju radiofrekvencijskim spektrom (među ostalim u svrhu uklanjanja štetnih smetnji)	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje I.: Načela i ciljevi	//	Nadležna tijela moraju obavijestiti Komisiju i druga relevantna nadležna tijela ako odluče dopustiti alternativno korištenje pojasa radiofrekvencijskog spektra usklađenog na temelju Odluke br. 676/2002/EZ. Nositelji prava korištenja spektra mogu zatražiti od RSPB-a da riješi probleme prekogranične koordinacije ili prekograničnih štetnih smetnji. RSPB može izdati mišljenje u kojem predlaže koordinirano rješenje (takvo mišljenje <i>izdaje</i> ako to zatraži prethodno navedeni nositelj prava korištenja spektra). Ako se prekogranični problemi ne riješe u zadanom roku, nadležna tijela iz pogođene države članice ili nositelji prava korištenja spektra mogu tražiti intervenciju Komisije.
Strategija i planovi unije za	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog	//	Komisija donosi strategiju Unije za spektar.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
spektar	spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje II.: Namjena	Sažeti zahtjevi za sadržaj nacionalnih planova za spektar.	U roku od devet mjeseci od donošenja planova Unije za spektar nadležna tijela Komisiji i RSPB-u dostavljaju nacionalne planove za spektar. Nadležna tijela objavljuju i redovito ažuriraju nacionalne planove za spektar. Nadležna tijela redovito izvješćuju Komisiju i RSPB o provedbi nacionalnih planova za spektar.
Zahtjevi za preispitivanje produljenja rokova za dopuštanje alternativnog korištenja u iznimnim slučajevima (<i>ako je korištenje radiofrekvencijskog spektra usklađeno tehničkim provedbenim mjerama u skladu s Odlukom br. 676/2002/EZ</i>)	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje II.: Namjena	//	Takve zahtjeve za preispitivanje potencijalni korisnik spektra ili Komisija mogu podnijeti nadležnom tijelu.
Zahtjevi za usklađivanje radiofrekvencijskog spektra	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje II.: Namjena	//	Zainteresirane strane Komisiji mogu podnijeti obrazloženi zahtjev da razmotri usklađivanje uvjeta za dostupnost i/ili učinkovito korištenje određenog frekvencijskog pojasa. Kad zaprimi takav zahtjev, Komisija organizira javno savjetovanje, a zahtjev prosljeđuje RSPB-u radi izvješća ili mišljenja i/ili Odboru za radiofrekvencijski spektar (koji isto može donijeti

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			mišljenje). Komisija dostavlja razuman odgovor podnositelju zahtjeva (u razumnom roku, po mogućnosti šest mjeseci od primitka). Komisija objavljuje zahtjev i odgovor.
Informacije o pojedinačnim pravima korištenja	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela	//	Nadležna tijela informiraju zainteresirane strane o uvjetima povezanim s pojedinačnim pravima korištenja prije nego što ih propišu. Isto vrijedi i za kriterije za procjenu sukladnosti. RSPB prikuplja primjere dobre prakse izbora između općih ovlaštenja i pojedinačnih prava.
Podaci o zajedničkim uvjetima za ovlaštenje za korištenje radiofrekvencijskog spektra	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela	//	Potencijalni korisnici radiofrekvencijskog spektra u dvije ili više država članica (ili Komisija) mogu tražiti od nadležnih tijela predmetnih država članica da u okviru RSPB-a zajednički utvrde zajedničke uvjete za ovlaštenje. Nadležna tijela obavješćuju Komisiju o takvim zahtjevima. Implicirani tokovi podataka ako Komisija zatraži pomoć RSPB-a, ODN-a, Odbora za komunikacije ili vanjskih stručnjaka u provedbi postupka ovlaštenja.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Ostali podaci o pojedinačnim pravima	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela	//	Zahtjevi nositelja pojedinačnih prava za njihovu obnovu. Nositelj prava korištenja obavještuje nadležno tijelo da želi prava korištenja prenijeti ili dati u najam, a ono objavljuje tu informaciju. Treće strane zainteresirane za korištenje dijela spektra na određenom području ili u određenom razdoblju imaju pravo iskazati svoj interes nadležnom tijelu.
Podaci za dinamičnu bazu podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela	Komisija može donijeti provedbene akte kako bi odredila pojaseve spektra obuhvaćene bazom podataka i osmislila praktična rješenja i jedinstvene formate namijenjene nadležnim tijelima za prikupljanje i dostavljanje podataka Komisiji.	Baza podataka sadržava najnovije informacije koje su prikupile i dostavile države članice.
Podaci korišteni u kontekstu postupka za jedinstveno tržište u području radiofrekvencijskog spektra	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela	Minimalni zahtjevi za sadržaj.	Ako namjeravaju provesti postupak odabira (tj. izmijeniti ili obnoviti određena prava), nadležna tijela objavljuju nacrt konačne mjere i priopćuju ga Komisiji, RSPB-u, BEREC-u i nadležnim tijelima drugih država članica. Nadležna tijela, RSPB, BEREC i Komisija mogu

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			iznijeti primjedbe na nacrt mjere u roku od 30 radnih dana. Komisija obavješćuje BEREC i nacionalna regulatorna tijela o svojim rezervama u takvom slučaju i istodobno ih objavljuje. U roku od 30 radnih dana od obavijesti o Komisijinim rezervama RSPB i BEREC daju mišljenje o njezinoj obavijesti. U roku od 60 radnih dana od obavijesti o svojim rezervama Komisija može donijeti odluku. Nadležno tijelo u roku od šest mjeseci od datuma Komisijine odluke obavješćuje RSPB, BEREC i Komisiju o novom nacrtu mjere. ODN vodi evidenciju postupaka u okviru jedinstvenog tržišta spektra Unije.
Podaci u kontekstu prijave i koordinacije satelitskih sustava u suradnji s Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU)	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava II.: Korištenje radiofrekvencijskog spektra za satelite	//	Nadležno tijelo za spektar obavješćuje Komisiju i druga nadležna tijela u okviru RSPB-a o zahtjevima za prijavu, koordinaciju ili registraciju satelitskog sustava pri ITU-u koji bi trebao pokrivati više država članica ili zemaljskih postaja. - Države članice i Komisija mogu dati primjedbe na zahtjev. Nakon što primi zahtjev za koordinaciju

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			frekvencija ili orbitalnog položaja za satelitski sustav ili zemaljsku postaju prema pravilima ITU-a, nadležno tijelo obavješćuje Komisiju i druga nadležna tijela preko RSPB-a. - Implicirani tokovi podataka u koordinacijskoj ulozi RSPB-a ako dva ili više nadležnih tijela primi zahtjev za isti frekvencijski pojas ili orbitalni položaj. Kad dobije zahtjev za koordinaciju korištenja spektra između zemaljske i svemirske primjene prema pravilima ITU-a za radiofrekvencijski spektar usklađen na temelju Odluke br. 676/2002/EZ, nadležno tijelo prenosi ga Komisiji, koja ga odmah prosljeđuje članovima Odbora za radiofrekvencijski spektar.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Podaci koji se odnose na ovlaštenja za korištenje satelitskog spektra na razini Unije	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava II.: Korištenje radiofrekvencijskog spektra za satelite	//	Pružatelji usluga šalju obavijest Komisiji. Implicirani tokovi podataka u državama članicama koje trebaju ovlaštenje Unije koje dodjeljuje Komisija. Nadležna tijela ili podnositelji zahtjeva mogu tražiti od Komisije da razmotri ograničavanje broja ovlaštenja Unije za određeni pojas radiofrekvencijskog spektra. U tom slučaju Komisija zainteresiranim stranama daje priliku da izraze svoje mišljenje na javnom savjetovanju. Svaki poduzetnik Komisiji može podnijeti zahtjev za ovlaštenje Unije za korištenje radiofrekvencijskog spektra radi pružanja satelitskih komunikacijskih usluga i mreža. - Komisija takve zahtjeve objavljuje nakon što ih zaprimi. - RSPB dostavlja mišljenje Komisiji u roku od 10 radnih dana.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Podaci u kontekstu nadzora i regulatorne mjere (uključujući uklanjanje satelitskih smetnji)	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava II.: Korištenje radiofrekvencijskog spektra za satelite	//	Implicirani tokovi podataka u kontekstu Komisijine istrage (koju provodi uz pomoć RSPB-a) navodnih kršenja uvjeta ovlaštenja Unije ili pravnih odredaba. - Ako nadležno tijelo smatra da nositelj ovlaštenja Unije ne ispunjava obveze, mora na to upozoriti Komisiju i RSPB. - Ako Komisija utvrdi da nositelj ovlaštenja Unije ne ispunjava obveze, obavješćuje tog operatora o svojim nalazima. - Komisija obavješćuje države članice o svojim mjerama izvršenja. Ako nadležno tijelo odluči odgoditi primjenu određene Komisijine mjere, unaprijed je obavješćuje o tome. Ako samoinicijativno poduzme privremene mjere kako bi se izbjegle štetne smetnje na njegovu državnom području, nadležno tijelo obavješćuje Komisiju i druga nadležna tijela. - S druge strane, i Komisija može zatražiti donošenje takvih privremenih mjera.
Podaci u kontekstu strateškog planiranja i upravljanja	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni	//	Implicirani tokovi podataka u suradnji Komisije, ODN-a i nacionalnih regulatornih tijela za potrebe strateškog planiranja brojevni resursa u Uniji i

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
brojevnim resursima	resursi Glava III.: Brojevni resursi		utvrđivanja mogućeg korištenja brojernih resursa za prekogranične ili paneuropske usluge.
Podaci o paneuropskim brojernim resursima	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojerni resursi Glava III.: Brojevni resursi	// Šest mjeseci nakon donošenja plana numeriranja Unije ODN uspostavlja postupak i sustav za informiranje.	Implicirani tok podataka koji proizlazi iz suradnje nacionalnih regulatornih tijela s ODN-om u namjeni brojeva ili brojernih raspona za paneuropske brojervne resurse. Informacije koje nacionalna regulatorna tijela trebaju pravodobno dostaviti o namjeni brojeva i korisnicima brojeva (podaci koji se trebaju unijeti u ODN-ovu bazu podataka paneuropskih brojernih resursa).

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Podaci o nacionalnim brojevnim resursima	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava III.: Brojevni resursi	//	Poduzetnici koji nisu pružatelji elektroničkih komunikacijskih mreža ili usluga mogu tražiti od nacionalnih regulatornih tijela da im dodijele prava korištenja brojevnim resursima iz nacionalnih planova numeriranja radi pružanja određenih usluga. Nacionalna regulatorna tijela mogu tražiti od ODN-a da im pomogne s koordinacijom aktivnosti radi učinkovitog upravljanja brojevnim resursima. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela ODN-u periodično dostavljaju podatke potrebne za bazu podataka brojevnih resursa s pravom izvanteritorijalnog korištenja unutar Unije. Nacionalna regulatorna tijela objavljuju nacionalne planove numeriranja i sve njihove naknadne dopune ili izmjene. Svake dvije godine BEREC objavljuje izvješće o nacionalnim praksama dodjele prava korištenja nacionalnih i paneuropskih brojevnih resursa.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Podaci u kontekstu dodjele prava korištenja brojevnih resursa	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava III.: Brojevni resursi	//	Poduzetnici mogu tražiti da im nacionalna regulatorna tijela dodijele pojedinačna prava korištenja brojevnih resursa. Nacionalna regulatorna tijela donose i objavljuju odluku o zahtjevu. Nacionalno regulatorno tijelo države članice može podnijeti zahtjev nacionalnim regulatornim tijelima država članica u kojima su dodijeljena prava korištenja brojevnih resursa s dokazima o kršenju relevantnih pravila o zaštiti potrošača ili nacionalnih zakona. Implicirani tokovi podataka za zadaću ODN-a da olakšava i koordinira razmjenu informacija između nacionalnih regulatornih tijela iz raznih uključenih država članica i osigurava odgovarajuću koordinaciju posla među njima.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Informacije o gašenju bakrene mreže i podaci o planiranju prelaska	Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava I.: Prelazak na svjetlovodne mreže	Područja gašenja bakrene mreže određuju se uzimajući u obzir smjernice Komisije koje se trebaju donijeti do 29. veljače 2028. U skladu s uvjetima održivosti svjetlovodne mreže moraju prolaziti u neposrednoj blizini najmanje 95 % domova na području gašenja bakrenih mreža. Nacionalna regulatorna tijela određuju objektivne i transparentne parametre i kriterije za procjenu neposredne blizine, razumnog napora, razumnog troška i cjenovne pristupačnosti.	Nacionalna regulatorna tijela objavljuju popis područja gašenja bakrenih mreža i sve njegove ažurirane inačice, kao i popis područja gašenja bakrenih mreža na kojima su ispunjeni uvjeti održivosti (objavljuju ih do 30. lipnja 2029., a nakon toga najmanje svakih 12 mjeseci pet godina). Do 31. listopada 2029. države članice obvezne su izraditi i dostaviti Komisiji plan prelaska na svjetlovodnu mrežu koji sadržava informacije o pokrivenosti bakrenim i svjetlovodnim mrežama, mjerama postavljanja, statusu područja gašenja bakrenih mreža i fazama migracije s ažuriranim planom koji treba dostaviti do 30. lipnja 2034. radi izvješćivanja o napretku u provedbi. Operatori su dužni dostaviti svoje planove gašenja bakrene mreže nacionalnim regulatornim tijelima u roku od šest mjeseci od donošenja naloga i izvješćivati o napretku provedbe u razmacima koje ona odrede. Krajnji korisnici u zahvaćenim područjima obavješćuju se o terminu gašenja bakrene mreže, potrebnim promjenama usluge ili opreme te dostupnim alternativnim uslugama.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Postupci za pristup i međupovezivanje te ishodi regulatorne procjene	Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava III.: Međupovezivanje Poglavlje II.: Simetrična pravila pristupa	Postupci moraju poduzetnicima, uključujući mala i srednja poduzeća te pružatelje s ograničenim geografskim dosegom, omogućiti da ostvaruju korist od obveza koje su im određene. Obveze i uvjeti moraju biti objektivni, transparentni, proporcionalni, nediskriminirajući i provedeni u skladu s člancima 85. i 186.	Nacionalna regulatorna tijela daju smjernice i stavljaju na raspolaganje javnosti postupke za dobivanje pristupa i međupovezivanje. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela koja su odredila obveze i uvjete na temelju članka 69. procjenjuju rezultate u roku od pet godina od donošenja prethodne mjere i obavješćuju o ishodu procjene u skladu s postupcima iz članaka 85. i 186.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Definicija tržišta, rezultati analize tržišta, regulatorne mjere i smjernice	Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava IV.: Tržišta i tržišno natjecanje Poglavlje I.: Analiza tržišta i značajna tržišna snaga	U preporuci se utvrđuju tržišta proizvoda i usluga definirana u skladu s načelima prava tržišnog natjecanja. Analiza tržišta mora biti u skladu s postupcima iz članaka 85. i 186., pravodobno se provoditi i završiti u roku od godine dana. Tržišta na kojima se uvodi <i>ex ante</i> regulacija preispituju se svakih pet godina kako bi se utvrdilo jesu li ispunjena tri kriterija iz članka 72. stavka 1. Smjernice o značajnoj tržišnoj snazi moraju biti u skladu s odgovarajućim načelima prava tržišnog natjecanja i sadržavati objašnjenje primjene koncepta značajne tržišne snage na <i>ex ante</i> regulaciju tržišta elektroničkih komunikacija.	Komisija donosi i redovito svakih pet godina preispituje preporuku u kojoj utvrđuje relevantna tržišta proizvoda i usluga nakon javnog savjetovanja i uzimanja u obzir mišljenja BEREC-a. Nacionalna regulatorna tijela provode analizu tržišta i priopćuju odgovarajući nacrt regulatornih mjera u skladu s člankom 85. u roku od pet godina od donošenja prethodne mjere. BEREC provodi analizu potencijalnih transnacionalnih tržišta na obrazloženi zahtjev Komisije ili najmanje dvaju nacionalnih regulatornih tijela odnosno analizu transnacionalne potražnje krajnjih korisnika na obrazloženi zahtjev Komisije, najmanje dvaju nacionalnih regulatornih tijela ili sudionika na tržištu. Komisija objavljuje smjernice o značajnoj tržišnoj snazi nakon savjetovanja s BEREC-om.
Informacije o sustavu troškovnog računovodstva i podaci o provjeri sukladnosti	Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje	Opis sustava troškovnog računovodstva koji sadržava barem glavne kategorije u koje se troškovi razvrstavaju i pravila za raspodjelu	Poduzetnici koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom koji podliježu obvezama troškovnog računovodstva objavljuju opis svojeg sustava troškovnog računovodstva.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
	Glava IV.: Tržišta i tržišno natjecanje Poglavlje II.: Regulatorne mjere u pogledu pristupa određene poduzetnicima sa značajnom tržišnom snagom	troškova moraju biti javno dostupni. Sustav mora provjeriti kvalificirano neovisno tijelo.	Kvalificirano neovisno tijelo provjerava sukladnost sa sustavom troškovnog računovodstva i jednom godišnje objavljuje izjavu o sukladnosti. Ako je poduzetnik obvezan troškovnom usmjerenošću cijena, nacionalnom regulatornom tijelu dostavlja potpuno obrazloženje za svoje cijene, uključujući dokaz da se pristojbe temelje na troškovima i da obuhvaćaju razumnu stopu povrata ulaganja. Nacionalna regulatorna tijela mogu zahtijevati od poduzetnika da prilagode cijene na temelju tih informacija.
Informacije o obvezama koje nude operatori sa značajnom tržišnom snagom	Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava IV.: Tržišta i tržišno natjecanje Poglavlje II.: Regulatorne mjere u pogledu pristupa određene poduzetnicima sa značajnom tržišnom snagom	Obveze moraju imati dovoljno detaljan opseg, trajanje, vremenski raspored i način provedbe da bi nacionalno regulatorno tijelo moglo obaviti procjenu.	Poduzetnici koji su određeni kao poduzetnici sa značajnom tržišnom snagom nacionalnim regulatornim tijelima mogu ponuditi obveze u pogledu uvjeta za pristup i/ili zajedničko ulaganje. Nacionalna regulatorna tijela provode javno savjetovanje (ispitivanje tržišta) o ponuđenim obvezama sa zainteresiranim stranama, pogotovo s trećim stranama na koje izravno utječu. Potencijalni suulagatelji ili tražitelji pristupa mogu iznijeti mišljenje o sukladnosti i predložiti promjene. Nacionalno regulatorno tijelo priopćuje preliminarne zaključke poduzetniku, koji može revidirati prvotnu ponudu.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			Nakon što obveze postanu obvezujuće, poduzetnik bez nepotrebne odgode obavješćuje nacionalno regulatorno tijelo o svim promjenama okolnosti koje se odnose na obveze. Nacionalna regulatorna tijela prate, nadziru i osiguravaju ispunjavanje obveza.
Nacrti regulatornih mjera, primjedbe, mišljenja, odluke i konačna donesena mjera	Dio V.: Prelazak na svjetlovodne mreže, funkcioniranje tržišta i tržišno natjecanje Glava IV.: Tržišta i tržišno natjecanje Poglavlje III.: Postupci unutarnjeg tržišta za regulaciju tržišta	Nacrti mjera moraju se istodobno objaviti i priopćiti Komisiji, BEREC-u i nacionalnim regulatornim tijelima u drugim državama članicama, pri čemu ih je potrebno obrazložiti u skladu s člankom 20. stavkom 3. BEREC izdaje mišljenje u roku od 30 radnih dana od početka razdoblja od 90 dana. Privremene mjere na temelju članka 86. vrijede najviše 12 mjeseci.	Nacionalna regulatorna tijela dostavljaju nacrt mjera obuhvaćenih područjem primjene članka 69., članka 72. i članaka od 73. do 84. koje bi utjecale na trgovinu među državama članicama Komisiji, BEREC-u i drugim nacionalnim regulatornim tijelima, a oni mogu iznijeti primjedbe u roku od 30 radnih dana. Ako Komisija izrazi ozbiljne sumnje ili ukaže na prepreke na unutarnjem tržištu, BEREC izdaje mišljenje u roku od 30 radnih dana. Nacionalna regulatorna tijela obavješćuju Komisiju i BEREC o svim donesenim konačnim mjerama. Nacionalna regulatorna tijela bez odgode priopćuju privremene mjere Komisiji, drugim nacionalnim regulatornim tijelima i BEREC-u. Komisija može donijeti preporuke ili smjernice nakon javnog savjetovanja i savjetovanja s nacionalnim regulatornim tijelima uzimajući u

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			najvećoj mogućoj mjeri u obzir mišljenja BEREC-a.
Informacije o upravljanju mrežnim kapacitetom, mjerama upravljanja prometom, parametrima kvalitete usluge, podacima o sukladnosti i nalazima provedbe	Dio VI.: Usluge Glava II.: Pristup otvorenom internetu	Dvogodišnja izvješća pružatelja usluga koja obuhvaćaju upravljanje mrežom/prometom i obrazloženja. Predložak BEREC-a do [godina dana nakon datuma donošenja]. U smjernicama BEREC-a navode se parametri kvalitete usluge, metode mjerenja, format informacija (Prilog III.), format objave (Prilog IV.) i mehanizmi certificiranja kvalitete, među ostalim parametri za krajnje korisnike s invaliditetom.	Pružatelji usluga informiraju nacionalna regulatorna tijela svake dvije godine o kapacitetu mreže i upravljanju prometom. Nacionalna regulatorna tijela razmjenjuju informacije s BEREC-om. BEREC objavljuje dvogodišnja izvješća o praksama i nalazima nacionalnih regulatornih tijela, zajednički predložak za prikupljanje informacija i smjernice za provedbu nakon savjetovanja s dionicima i u suradnji s Komisijom. Nacionalna regulatorna tijela u najvećoj mogućoj mjeri uzimaju u obzir BEREC-ove smjernice za izvršavanje.
Informacije o ugovoru, informacije o transparentnosti, podaci o uspješnosti, obavijest o ugovornim izmjenama, podaci o praćenju potrošnje	Dio VI.: Usluge Glava III.: Prava krajnjih korisnika Poglavlje I.: Prava potrošača	Jasne i razumljive informacije koje se nalaze na trajnom mediju ili u dokumentu koji se može jednostavno preuzeti (članak 96. stavak 2.). Komisija može propisati predložak za sažetak ugovora nakon savjetovanja s BEREC-om.	Pružatelji usluga pristupa internetu ili javno dostupnih interpersonalnih komunikacijskih usluga potrošačima daju informacije o ugovoru (Prilog III.) i sažetak ugovora prije nego što se sklopi. Pružatelji usluga objavljuju informacije o transparentnosti (Prilog IV.) u strojno čitljivom formatu.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
		Jasne, sveobuhvatne i strojno čitljive informacije o transparentnosti u skladu s Prilogom IV. Pristupačan format u skladu s Prilogom I. Direktivi (EU) 2019/882 za krajnje korisnike s invaliditetom. Praćenje uspješnosti u skladu sa smjernicama BEREC-a (članak 95. stavak 3.).	Pružatelji usluga nude mogućnost praćenja potrošnje s pravodobnim informacijama o razinama korištenja i obavijestima o približavanju ograničenjima. Pružatelji usluga obavješćuju potrošače o ugovornim izmjenama na trajnom mediju najmanje mjesec dana unaprijed. Podaci o funkcioniranju usluga pristupa internetu prate se u skladu sa smjernicama BEREC-a, a ovjeravaju ih nacionalna regulatorna tijela.
Informacije o postupku promjene pružatelja usluga, podaci o prenosivosti broja, rokovi za prijenos broja, podaci o kontinuitetu usluge, informacije o naknadi, evidencije o suglasnosti	Dio VI.: Usluge Glava III.: Prava krajnjih korisnika Poglavlje II.: Prava krajnjih korisnika	//	Novi i zamijenjeni pružatelj usluga pristupa internetu informiraju krajnje korisnike za vrijeme postupka promjene pružatelja usluge. Oba pružatelja usluga razmjenjuju podatke radi očuvanja kontinuiteta i aktivacije u dogovorenim rokovima. Nacionalna regulatorna tijela primaju informacije radi praćenja sukladnosti i kako bi bila sigurna da su krajnji korisnici informirani i zaštićeni. BEREC izrađuje smjernice o pojedinostima postupka i naknadi nakon savjetovanja s dionicima i suradnje s Komisijom. Mikropoduzetnici obavješćuju krajnje korisnike o

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			izuzećima prije sklapanja ugovora.
Informacije o prijevarnim aktivnostima, podaci o komunikaciji prema hitnim službama, podaci o javnim upozorenjima, podaci o prikazu pozivajućeg broja, informacije od javnog interesa, informacije o pristupačnosti za krajnje korisnike s invaliditetom	Dio VI.: Usluge Glava III.: Prava krajnjih korisnika Poglavlje III.: Oprema i funkcionalnosti za krajnje korisnike	Informacije o lokaciji pozivatelja prema usklađenim europskim kriterijima (delegirani akt do <i>[dvije godine nakon datuma donošenja]</i>). Informacije od javnog interesa u standardiziranom formatu. Prikaz pozivajućeg broja na jednostavne i besplatne načine. Pristupačnost prema Direktivi (EU) 2019/882.	ODN prikuplja informacije o prijevarama od nacionalnih tijela, Europolu i dionika. BEREC izdaje smjernice za sprečavanje prijevara nakon savjetovanja s ENISA-om. Države članice ODN-u prijavljuju brojeve PSAP-a u formatu E.164 radi vođenja baze podataka pod nadzorom BEREC-a. Pružatelji usluga prosljeđuju krajnjim korisnicima informacije od javnog interesa koje su primili od tijela javne vlasti. Pružatelji usluga omogućuju hitan prijenos informacija o lokaciji pozivatelja PSAP-ovima u okviru komunikacije prema hitnim službama. Pružatelji usluga prenose javna upozorenja krajnjim korisnicima na pogođenim geografskim područjima. Pružatelji usluga uvode mehanizme prikaza i ograničenja prikaza pozivajućeg broja na zahtjev krajnjih korisnika.
Nazivi nacionalnih regulatornih i drugih nadležnih tijela i njihovih zadaća, obavješćivanje o nacionalnim regulatornim i drugim	Dio VII.: Upravljanje Glava I.: Nacionalna regulatorna i druga nadležna tijela	Objava u lako dostupnom obliku. Godišnje izvješćivanje. Transparentan i javan proračunski nadzor.	Države članice objavljuju nazive nacionalnih regulatornih tijela i drugih nadležnih tijela i njihovih zadaća. Države članice obavješćuju Komisiju o svim tijelima kojima su dodijeljene zadaće na temelju ove Uredbe i njihovim

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
nadležnim tijelima i njihovim odgovornostima, godišnja izvješća nacionalnih regulatornih tijela, godišnji proračuni nacionalnih regulatornih tijela			odgovornostima, kao i o svim promjenama. Nacionalna regulatorna tijela svake godine podnose izvješće o stanju na tržištu, odlukama, raspodjeli resursa i budućim planovima. Objavljaju se godišnji proračuni nacionalnih regulatornih tijela. Proračunski nadzor provodi se transparentno i javno.
Regulatorne zadaće BEREC-a (javni popis), njegova mišljenja, smjernice, izvješća, preporuke, zajednička stajališta, primjere dobre prakse, naručene studije, rezultati javnog savjetovanja, podaci koje prikupljaju nacionalna regulatorna tijela, dvogodišnji radni program, dvogodišnje izvješće o radu, članovi Odbora regulatora i njihovi zamjenici, poslovnik, radni dogovori s nadležnim tijelima	Dio VII.: Upravljanje Glava II.: Zadaće i organizacija BEREC-a	Otvoren i strojno čitljiv format za ponovnu upotrebu. Objave na internetskim stranicama BEREC-a i digitalnom pristupniku EU-a.	BEREC objavljuje popis regulatornih zadaća i izmjena kad se dodijele nove zadaće. BEREC objavljuje konačna mišljenja, smjernice, izvješća, preporuke, zajednička stajališta, primjere dobre prakse, naručene studije i nacрте dokumenata za javno savjetovanje. Javno dostupni rezultati javnog savjetovanja. BEREC nadzire ODN pri uspostavi i vođenju baza podataka o obavijestima, brojevnim resursima, PSAP-ovima, uslugama s dodanom vrijednošću i pristupu hitnim službama. Podaci koje su prikupila nacionalna regulatorna tijela objavljuju se u otvorenom, strojno čitljivom formatu na internetskim stranicama BEREC-a / digitalnom pristupniku EU-a. Popis članova Odbora i njihovih zamjenika s objavljenim izjavama o interesima. BEREC donosi i objavljuje dvogodišnji program rada, dvogodišnje izvješće o radu i poslovnik.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Dvogodišnji program rada i dvogodišnje izvješće o radu RSPB-a te razmjene informacija između BEREC-a i RSPB-a	Dio VII.: Upravljanje Glava IV.: Zajedničke odredbe i suradnja BEREC-a i RSPB-a	//	Odbor RSPB-a svoj dvogodišnji program rada dostavlja Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji, a dvogodišnje izvješće o radu Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru. BEREC i RSPB redovito razmjenjuju informacije i stručno znanje o pitanjima od zajedničkog interesa.
Godišnji proračun ODN-a i konsolidirano godišnje izvješće o radu Godišnje izvješće o napretku prema jedinstvenom tržištu elektroničkih komunikacija	Dio VII.: Upravljanje Glava V.: Ured za digitalne mreže Poglavlje I.: Zadaće i ustroj ODN-a	//	Direktor priprema nacrt godišnjeg izvješća o aktivnostima ODN-a, a Upravni odbor ocjenjuje ga i donosi. Upravni odbor svake godine do 1. srpnja dostavlja konsolidirano godišnje izvješće o radu i svoju ocjenu Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu. U koordinaciji s ENISA-om ODN objavljuje godišnje izvješće o napretku prema jedinstvenom tržištu elektroničkih komunikacija. Prije objave nacrt izvješća dostavlja se BEREC-u i RSPB-u na odobrenje.
ODN-ov jedinstveni programski dokument, godišnji proračun, konsolidirano godišnje izvješće o radu i financijsko izvješće	Dio VII. – Upravljanje Glava V.: Ured za digitalne mreže Poglavlje II.: Proračun	//	ODN proslijeđuje nacrt Komisiji, Europskom parlamentu i Vijeću. Nakon što primi mišljenje Komisije, ODN donosi konačni jedinstveni programski dokument i proračun. ODN do 1. ožujka dostavlja privremenu

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
	i program ODN-a		računovodstvenu dokumentaciju računovodstvenom službeniku Komisije i Revizorskom sudu. Direktor dostavlja završnu računovodstvenu dokumentaciju Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu do 1. srpnja zajedno s mišljenjem Upravnog odbora i konsolidiranim godišnjim izvješćem o radu.
Razmjena informacija, pristup dokumentima, izjave o interesima, komunikacijske aktivnosti i evaluacije	Dio VII. – Upravljanje Glava V.: Ured za digitalne mreže Poglavlje III.: Opće odredbe	Zajednički predlošci	Komisija i nacionalna tijela razmjenjuju informacije s BEREC-om, RSPB-om i ODN-om na obrazloženi zahtjev, po mogućnosti u zajedničkim formatima za izvješćivanje. ODN upravlja informacijskim i komunikacijskim sustavom koji omogućuje tu razmjenu. Članovi Odbora, direktor i osoblje dostavljaju izjave o interesima, koje se objavljuju za članove Odbora i direktora. BEREC, RSPB i ODN informiraju javnost o svojim aktivnostima i rezultatima. Komisija provodi petogodišnje evaluacije BEREC-a, RSPB-a i ODN-a pa priopćuje nalaze Europskom parlamentu, Vijeću, Upravnom odboru i javnosti. Građani i pravne osobe mogu tražiti pristup dokumentima u posjedu BEREC-a, RSPB-a i ODN-a.

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
Davanje informacija, geografski pregledi, mehanizmi savjetovanja i rezultati pregleda	DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA I.: Davanje informacija, pregledi i savjetovanja	BEREC-ove smjernice, zajednički formati i predlošci za izvješćivanje	Poduzetnici koji pružaju elektroničke komunikacijske mreže i usluge dostavljaju informacije nacionalnim regulatornim tijelima, drugim nadležnim tijelima, BEREC-u i RSPB-u na njihov zahtjev. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela razmjenjuju te informacije s Komisijom, BEREC-om, RSPB-om i tijelima u drugim državama članicama na obrazloženi zahtjev. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela provode geografske preglede postavljanja širokopojasnih mreža i prikupljaju podatke o trenutačnom obuhvatu i budućim prognozama poduzetnika i tijela javne vlasti. Ti se rezultati pregleda dijele s lokalnim, regionalnim i nacionalnim tijelima, BEREC-om i Komisijom. Nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela objavljuju nacrt mjera za javno savjetovanje, a rezultate čine javno dostupnima. Savjetuju se s krajnjim korisnicima, potrošačima, proizvođačima i poduzetnicima o elektroničkim komunikacijskim uslugama.
Aktivnosti normizacije i mjere usklađivanja	DIO VIII.: Opće i završne odredbe	Europske norme, međunarodne norme (ITU, CEPT, ISO, IEC)	Komisija u Službenom listu objavljuje popise neobveznih normi i tehničkih specifikacija. Ako se

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
	GLAVA II.: Postupci usklađivanja		odluče ne pridržavati njezinih preporuka, nacionalna regulatorna tijela i druga nadležna tijela obavješćuju Komisiju i obrazlažu zašto. BEREC daje Komisiji mišljenje o pitanjima usklađivanja i može je savjetovati o predloženim mjerama. Ako ne donese preporuke ili odluke, Komisija obavješćuje Europski parlament i Vijeće te javno obrazlaže svoju odluku.
Postupci i odluke za rješavanje sporova	DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA III.: Rješavanje sporova	//	Nacionalna regulatorna tijela donose i objavljuju obvezujuće odluke za rješavanje sporova između poduzetnika u roku od četiri mjeseca. U prekograničnim sporovima nacionalna regulatorna tijela obavješćuju BEREC, koji izdaje mišljenja u kojima poziva na poduzimanje određenih mjera.
Smjernice za suradnju u ekosustavu i mirenje	DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA IV.: Suradnja u ekosustavu	Smjernice BEREC-a za suradnju u ekosustavu	BEREC objavljuje smjernice za olakšavanje suradnje među pružateljima elektroničkih komunikacijskih mreža i poduzetnicima u blisko povezanim sektorima. Nacionalna regulatorna tijela obavješćuju BEREC o zahtjevima za dobrovoljno mirenje u roku od tjedan dana i sazivaju sastanke radi mirenja. BEREC izdaje mišljenja o elementima predmeta i mogućnostima suradnje u roku od dva mjeseca. Nacionalna regulatorna tijela dostavljaju pisane

Vrsta podataka	Upućivanja na zahtjeve	Norma i/ili specifikacija (ako je primjenjivo)	Opis tokova podataka
			izvještaje sa sastanaka u roku od mjesec dana, pri čemu u najvećoj mogućoj mjeri uzimaju u obzir mišljenje BEREC-a. BEREC objavljuje izvješće o učincima suradnje u ekosustavu. Komisija preispituje učinkovitost suradnje na temelju izvješća BEREC-a.
Administrativni postupci, obavijesti i izvješćivanje	DIO VIII.: Opće i završne odredbe GLAVA VI.: Završne odredbe	//	Komisija dostavlja delegirane akte Europskom parlamentu i Vijeću. Države članice objavljuju obavijesti o provedbi u nacionalnim službenim listovima i dostavljaju primjerke Komisiji, koja prosljeđuje informacije Odboru za komunikacije. Države članice objavljuju informacije o pravima, ovlaštenjima i obvezama koje dostavljaju Komisiji kako bi bile javno dostupne. Nacionalna regulatorna tijela obavješćuju Komisiju o poduzetnicima sa značajnom tržišnom snagom i određenim obvezama. Države članice Komisiji dostavljaju tražene informacije na preispitivanje. BEREC objavljuje izvješća o provedbi općeg ovlaštenja svake tri godine. Komisija preispituje funkcioniranje Uredbe svakih pet godina i o tome izvješćuje Europski parlament i Vijeće.

Usklađenost s Europskom strategijom za podatke

Ova je zakonodavna inicijativa u skladu s korištenjem podataka u privatnom vlasništvu za potrebe državnih tijela (razmjena podataka između poduzeća i državnih tijela) kako bi se omogućilo oblikovanje politika i donošenje političkih odluka utemeljeno na dokazima.

Usklađenost s načelom „samo jednom”

U ovom se slučaju poštuje načelo „samo jednom” kako bi se smanjilo administrativno opterećenje društava koja posluju na jedinstvenom tržištu. Države članice i Komisija štite povjerljive poslovne informacije.

4.3. Digitalna rješenja

Opći opis digitalnih rješenja

Digitalno rješenje	Upućivanja na zahtjeve	Najvažnije obvezne funkcionalnosti	Odgovorno tijelo	Kako se postiže pristupačnost?	Kako je uzet u obzir potencijal da se rješenje ponovno iskoristi drugdje?	Upotreba tehnologija umjetne inteligencije (ako je primjenjivo)
Baza podataka Unije s obavijestima	Dio III. – Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica	Javno dostupna baza podataka Unije s obavijestima dostavljenima nacionalnim regulatornim tijelima za provedbu sustava jedinstvene putovnice.	ODN	Nije navedeno	Nije navedeno	Nije navedeno
Dinamična baza podataka o spektru	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela	Dinamična baza podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra. Baza podataka sadržava najnovije informacije o geolokaciji postojećih upotreba spektra koje su prikupile i dostavile države članice.	ODN	Nije navedeno	Nije navedeno	Nije navedeno

		Bazi podataka mogu izravno pristupiti svi potencijalni korisnici radiofrekvencijskog spektra.				
Baza podataka paneuropskih brojevnih resursa	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava III.: Brojevni resursi	Baza podataka paneuropskih brojevnih resursa na temelju informacija koje su dostavila nacionalna regulatorna tijela o namjeni brojeva i korisnicima brojeva. (*) ODN je zadužen za uspostavu postupka i sustava za davanje informacija. To može biti zasebno digitalno rješenje ili se može integrirati s bazom podataka koja se analizira.	ODN	Nije navedeno	Nije navedeno	Nije navedeno
Informacijski i komunikacijski sustav ODN-a	Dio VII.: Upravljanje Glava V.: Ured za digitalne mreže Poglavlje III.: Opće odredbe Članak 41. Uredbe	Zajednička platforma za razmjenu informacija između BEREC-a, Komisije, nacionalnih regulatornih tijela i nadležnih tijela odgovornih za spektar Posebno sučelje za zahtjeve za informacije i obavijesti (članak 173.) Platforma za rano utvrđivanje potrebe za koordinacijom između nacionalnih regulatornih tijela i nadležnih tijela odgovornih za	ODN (tehničke i funkcionalne specifikacije koje je donio Upravni odbor)	Nije navedeno	Nije navedeno	Nije navedeno

	o BEREČ-u	spektar				
--	-----------	---------	--	--	--	--

4.4. Procjena interoperabilnosti

Opći opis digitalnih javnih usluga na koje zahtjevi utječu

Digitalna javna usluga ili kategorija digitalnih javnih usluga	Opis	Upućivanja na zahtjeve	Rješenja za interoperabilnu Europu (NIJE PRIMJENJIVO)	Druga rješenja za interoperabilnost
Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica	Uspostavlja se okvir za jedinstvenu putovnicu za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga u okviru režima općeg ovlaštenja. Uključuje vođenje javno dostupne baze podataka Unije s obavijestima dostavljenima nacionalnim regulatornim tijelima i razne tokove podataka.	Dio III. – Ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica	//	Nije navedeno
Okvir za upravljanje, namjenu i upotrebu ključnih resursa elektroničkih komunikacija (spektar i numeriranje)	Posebno: - baza podataka paneuropskih brojevni resursa, i - dinamična baza podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra.	Dio IV.: Resursi radiofrekvencijskog spektra i brojevni resursi Glava I.: Spektar, Poglavlje III.: Dodjela; Glava III.: Brojevni resursi	//	Nije navedeno

Digitalna javna usluga ili kategorija digitalnih javnih usluga	Opis	Upućivanja na zahtjeve	Rješenja za interoperabilnu Europu (NIJE PRIMJENJIVO)	Druga rješenja za interoperabilnost
	Dinamična baza podataka namijenjena određenim frekvencijskim pojasevima trebala bi pomoći u utvrđivanju nedovoljno iskorištenog spektra i poduprijeti prakse učinkovitijeg i zajedničkog korištenja spektra.			

Učinak zahtjeva na prekograničnu interoperabilnost za svaku digitalnu javnu uslugu

Digitalna javna usluga br. 1: ovlaštenje za jedinstveno tržište i jedinstvena putovnica

Procjena	Mjere	Moguće preostale prepreke (ako je primjenjivo)
Usklađenost s postojećim digitalnim i sektorskim politikama. Navesti primjenjive digitalne i sektorske politike	Uvodi se pojednostavnjeni sustav koji se temelji na obavješćivanju i pružateljima omogućuje da posluju u jednoj ili više država članica na temelju jednog ovlaštenja, čime se poboljšava pravna interoperabilnost.	

Procjena	Mjere	Moguće preostale prepreke (ako je primjenjivo)
Organizacijske mjere za neometano prekogranično pružanje digitalnih javnih usluga. Navesti predviđene mjere upravljanja	U okviru postupka izdavanja jedinstvene putovnice utvrđeno je da pružatelj usluga obavješćuje nacionalno regulatorno tijelo jedne od tih država članica u kojoj namjerava pružati mreže ili usluge. Uspostavljeni su dodatni tokovi podataka kojima se uređuje način koordinacije između država članica i ODN-a. Svaka država članica određuje nacionalnu jedinstvenu kontaktnu točku. ODN je zadužen za vođenje središnje baze podataka svih obavijesti dostavljenih u kontekstu postupka izdavanja jedinstvene putovnice. Nadležna tijela trebala bi ODN-u prosljeđivati samo potpune obavijesti.	
Poduzete mjere za ujednačeno shvaćanje podataka. Navesti takve mjere	Obavijest o namjeri pružanja mreža ili usluga dostavlja se u skladu s obrascem za obavješćivanje koji BEREC treba staviti na raspolaganje.	
Primjena zajednički dogovorenih otvorenih tehničkih specifikacija i normi. Navesti takve mjere	Mjere zasad nisu određene.	

Digitalna javna usluga br. 2: okvir za upravljanje, namjenu i upotrebu ključnih resursa elektroničkih komunikacija (spektar i numeriranje)

Procjena	Mjere	Moguće preostale prepreke (ako je primjenjivo)
Usklađenost s postojećim digitalnim i sektorskim politikama. Navesti primjenjive digitalne i sektorske politike	//	
Organizacijske mjere za neometano prekogranično pružanje digitalnih javnih usluga. Navesti predviđene mjere upravljanja	ODN uspostavlja i vodi dinamične baze podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra. ODN u suradnji s nacionalnim regulatornim tijelima i pod nadzorom BEREC-a uspostavlja i ažurira baze podataka paneuropskih brojevnih resursa.	
Poduzete mjere za ujednačeno shvaćanje podataka. Navesti takve mjere	Uzimajući u najvećoj mogućoj mjeri u obzir mišljenja RSPB-a, Komisija može donijeti provedbene akte radi određivanja pojasa spektra obuhvaćenih dinamičnom bazom podataka i razvoja jedinstvenih formata namijenjenih nadležnim tijelima za prikupljanje i dostavljanje podataka. Šest mjeseci nakon donošenja plana numeriranja Unije ODN uspostavlja postupak za davanje informacija koje će se unositi u bazu podataka paneuropskih brojevnih resursa.	
Primjena zajednički dogovorenih otvorenih tehničkih specifikacija i normi.	ODN naknadno utvrđuje tehničke specifikacije za dinamičnu bazu podataka za geolokaciju i praćenje mogućnosti korištenja spektra i bazu podataka paneuropskih brojevnih resursa.	

4.5. Mjere za potporu digitalnoj provedbi

Opći opis mjera za potporu digitalnoj provedbi

Opis mjere	Upućivanja na zahtjeve	Uloga Komisije (ako je primjenjivo)	Dionici koje treba uključiti (ako je primjenjivo)	Očekivani vremenski okvir (ako je primjenjivo)
Komisija može provedbenim aktima dodatno utvrditi postupke koji se odnose na razmjenu informacija između nacionalnih nadležnih tijela i ODN-a u skladu s Uredbom (EU) 2024/903.	Članak 11.	Donošenje provedbenih akata	//	Nakon donošenja Akta o digitalnim mrežama
U provedbenim aktima mogu se odrediti pojasevi spektra obuhvaćeni bazom podataka i osmisliti praktična rješenja i jedinstveni formati namijenjeni nadležnim tijelima za prikupljanje i dostavljanje podataka Komisiji.	Članak 28.	Donošenje provedbenih akata	RSPB (mišljenja koja treba uzeti u obzir)	Nakon donošenja Akta o digitalnim mrežama
ODN uspostavlja postupak i sustav za davanje informacija na temelju članka 47. stavka 4. i članka 48. stavka 4. četvrtog podstavka.	Članak 47.	//	ODN	Šest mjeseci nakon donošenja plana numeriranja Unije
Komisija može donijeti provedbene akte na temelju mišljenja BEREC-a	Članak 81.	Donošenje provedbenih	BEREC	Šest mjeseci nakon donošenja

Opis mjere	Upućivanja na zahtjeve	Uloga Komisije (ako je primjenjivo)	Dionici koje treba uključiti (ako je primjenjivo)	Očekivani vremenski okvir (ako je primjenjivo)
da bi utvrdila tehničke specifikacije, standardne troškovne elemente, troškovne metodologije za usklađene proizvode i standardnu ponudu povezanu s usklađenim pristupnim proizvodima.		akata		ove Uredbe
Komisija može donijeti provedbene akte kojima se utvrđuju tehničke odredbe o slanju javnih upozorenja svim predmetnim krajnjim korisnicima, među ostalim krajnjim korisnicima <i>roaminga</i> , uz pomoć digitalne lisnice izdane na temelju Uredbe (EU) br. 910/2014.	Članak 108.	Donošenje provedbenih akata	Europska komisija Krajnji korisnici	//
Komisija može uskladiti, među ostalim provedbenim aktom, metodologije nacionalnih regulatornih tijela za prikupljanje informacija.	Članak 184.	Donošenje provedbenih akata	Europska komisija	//
Komisija obveznu primjenu relevantnih normi ili tehničkih specifikacija propisuje provedbenim aktima upućivanjem na njih kao na obvezne norme ili obvezne tehničke	Članak 189.	Donošenje provedbenih akata i normi	Europska komisija	//

Opis mjere	Upućivanja na zahtjeve	Uloga Komisije (ako je primjenjivo)	Dionici koje treba uključiti (ako je primjenjivo)	Očekivani vremenski okvir (ako je primjenjivo)
specifikacije u popisu normi ili tehničkih specifikacija objavljenom u <i>Službenom listu Europske unije</i> .				
Komisija je ovlaštena nakon savjetovanja s BEREC-om donijeti delegirane akte u kojima se utvrđuju mjere za tehničke specifikacije potrebne za učinkovitu komunikaciju prema hitnim službama u Uniji radi omogućivanja uspostave komunikacije prema hitnim službama u Uniji digitalnom lisnicom, rješenja za utvrđivanje lokacije pozivatelja, usklađenih europskih kriterija za lokaciju pozivatelja, jednakog pristupa za korisnike s invaliditetom i preusmjeravanje poziva na najprimjereniji PSAP	Članak 107.	Donošenje delegiranih akata	Europska komisija BEREC	Dvije godine nakon datuma donošenja za prvi delegirani akt
Upravni odbor donosi tehničke i funkcionalne specifikacije i plan u svrhu uspostave informacijskog i komunikacijskog sustava iz stavka 1. Taj sustav podliježe	Članak 174.	//	Upravni odbor ODN-a	//

Opis mjere	Upućivanja na zahtjeve	Uloga Komisije (ako je primjenjivo)	Dionici koje treba uključiti (ako je primjenjivo)	Očekivani vremenski okvir (ako je primjenjivo)
pravima intelektualnog vlasništva i potrebnoj razini povjerljivosti.				